CHARLES DICKENS

PRIETENUL NOSTRU COMUN

1

Coperta de *Val Munteanu*

CHARLES DICKENS
OUR MUTUAL FRIEND
London, Oxford University Press, 1967
THE OXFORD ILLUSTRATED DICKENS

CHARLES DICKENS

PRIETENUL NOSTRU COMUN

★

Traducere, cuvînt înainte şi note
de
NICULAI POPESCU

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCA

Inițial, romanul *Prietenul nostru comun* a fost publicat în fascicole lunare, începînd din mai 1864 pînă în noiembrie 1865, cu ilustrații de Marcus Stone. A apărut prima oară sub formă de volum în noiembrie 1865.

Dickens cunoştea îndeosebi oamenii mai umili din Londra şi era socotit, încă de la publicarea primelor schiţe, mai presus de cei mai valoroşi dintre contemporanii săi în descrierea acestor caractere [1]. Pe de altă parte, Dickens are o arie de desfăşurare a epicii cu mult mai amplă decît cei mai mari prozatori englezi, plasînd desfăşurarea acţiunii din romanele sale într-o vastă varietate de regiuni, încît o analiză a formelor dialectale din scrierile lui ar putea constitui studiul formelor dialectale [2] din Anglia şi în acelaşi timp ne-ar ajuta să înţelegem metodele pe care un scriitor le utilizează pentru a deştepta şi mai mult interesul şi a conferi un subliniat caracter real personajelor sale. Pentru că Dickens, atunci cînd indică o diversitate de expresie, el stabileşte cel puţin adevărul important că oamenii nu vorbesc la fel şi de aceea îşi individualizează caracterele, în urma unui contact nemijlocit, prin cunoaşterea amănunţită a acestor dialecte regionale.

[1] Thackeray, în *Half a crown's worth of cheap knowledge* (1838), consideră că numai Boz a oferit tabloul fidel al locuitorilor din părţile cele mai mizere ale Londrei.

[2] În scrierea vorbirii dialectale, Dickens se folosea de dicţionare, aşa cum demonstrează K. J. Fielding în cazul romanului *David Copperfield* (în articolul *David Copperfield and dialect*, 1949), pentru care autorul a folosit *Suffolk words and phrases* de Moor. De asemenea, cînd a plănuit să scrie ceva în dialectul vorbit în Cornwall, Dickens i-a cerut lui Mark Lemon (12 febr. 1851) să-i comunice termeni dialectali „folosiţi de artiştii de circ, de care îşi aminteşte", pentru romanul *Timpuri grele*. În cartea lui Edgar Johnson (*Charles Dickens: His tragedy and triumph*, 2 vol., New York, 1952) găsim referiri la neobosita năzuinţă a lui Dickens spre desăvîrşire: „Dickens stăruia tiranic în urmărirea perfecţiunii. Numai în scrierile de început improviza; apoi a devenit un adevărat meşteşugar, care mergea pînă în cele mai mici amănunte ale stilului şi structurii".

În 1823, cînd Dickens avea unsprezece ani, familia lui se mută din Chatham, pe strada Bayham nr. 6, Camden Town. Referindu-se la acea perioadă, biograful său Forster scrie : „Pe atunci, strada Bayham era poate cea mai săracă parte din mahalalele Londrei... Alături de familia Dickens locuia o spălătoreasă... De aici şi-a desprins primele impresii despre sărăcia chinuită, care nicăieri nu apare mai viu decît pe străzile din această mahala şi care i-au îmbogăţit scrierile timpurii cu o mare prospeţime umoristică..." (J. Forster : *Life of Charles Dickens,* 2 vol., Londra, 1948) Forster citează, de asemenea, chiar cuvintele lui Dickens în legătură cu experienţele din 1824 la atelierul de cremă de ghete, unde a lucrat cînd tatăl său fusese dus la închisoarea pentru datornici, Marshalsea : „Nu există cuvinte să pot exprima suferinţa sufletească tăinuită cînd a trebuit să mă cufund zilnic în acest mediu, spre deosebire de copilăria mea fericită". În perioada aceasta se juca „uneori... cu Pol Green şi Bob Fagin, la ora prînzului..." (E. Johnson) şi se ducea la tatăl lui la Marshalsea. Johnson notează apoi : „Charles manifesta o mare curiozitate faţă de cei întemniţaţi, faţă de povestea vieţii lor, şi era un atent observator al firii şi purtării lor".

Cînd, la vîrsta de cincisprezece ani, Dickens lucra ca secretar pe lîngă un avocat, după cum mărturiseşte E. Johnson, „explora cu băgare de seamă viaţa Londrei. Nici un aspect din forfota sumedeniei de străzi şi pieţe nu scăpa observaţiei lui extraordinare".

„Credeam că ştiu cîte ceva despre oraşul ăsta", declară George Lear, citat de Johnson, „dar după ce am stat puţin de vorbă cu Dickens mi-am dat seama că nu ştiu nimic. Cunoştea Londra de la Bow la Brentford." „Ştia mai mult decît străzile" — continuă Johnson — „cunoştea lumea. Era fermecat de cîte o femeie bătrînă şi murdară, pocea numele unei slujnice care era plătită să aprindă focurile în birourile de la Holborn şi care cînd dădea cu mătura pe jos ridica nori de praf ; putea să imite felul ei de a vorbi cînd îşi cerea scuze." „Imita nemaipomenit de bine" — spune Lear — „lumea umilă de pe străzile Londrei, de toate categoriile, fie că era vorba de pierde-vară, de vînzători de zarzavaturi sau de fructe etc., şi în afară de asta pe toţi actorii şi cîntăreţii populari ai zilei, comici sau de melodii patriotice."

Dickens s-a interesat de Londra de-a lungul întregii sale vieți. Forster scrie: „Domnul Sala... povestește cum l-a întîlnit pe Dickens în locurile cele mai ciudate și pe un timp cît se poate de neprielnic, pe Ratcliffe Highway, la Haverstock Hill, la Camberwell Green, pe străduța hanului Grey, pe șoseaua Wandsworth, la Hammersmith Broadway, la Norton Folgate și la Kensal New Town... De asemenea se simțea ca acasă pe străduțele lăturalnice și înguste, pe șoselele largi, oriunde era ceva de văzut și de auzit, pe străzile din dosul Holbornului, prin Borough, pe cheiurile și bulevardele din centrul orașului, pe la locuințele de oameni nevoiași, în închisori, ateliere de muncă, prin școlile cu copii zdrențăroși, prin prăvăliile de vechituri, prin fel de fel de dugheni și piețe din mahalalele sărace..."

Acestea erau așa-numitele expediții „slumming" în inima mahalalelor sordide ale Londrei, unde Dickens lua uneori și însoțitori cu el. Cînd poetul american Longfellow l-a vizitat pe Dickens la Londra, „întovărășiți de Forster și Maclise și conduși de un polițist au explorat hrubele cele mai mizerabile din Borough locuite de hoți primejdioși... Mulți ani mai tîrziu, în vara lui 1854, Dickens s-a dus cu dr. Wilkes în ceea ce se cheamă cuiburile de hoți din Londra" (E. Johnson)[1]. Către sfîrșitul vieții, în 1869, a avut loc o altă expediție prin Londra, consemnată de Johnson: „Într-o seară, protejați de poliția detectivă, i-a luat pe Fields, Eytinge și pe Dolby prin localurile cele mai rău famate din Ratcliffe Highway, frecventate de marinari, lascari etc., și într-una din magherniţele unde se fuma opiu a dat cu ochii de o bătrînă hidoasă, care avea să-i slujească lui Dickens drept model pentru Prințesa Lulea din *Misterul lui Edwin Drood*".

---

[1] Într-una din numeroasele călătorii, la 9 iunie 1865, chiar înainte de a termina *Prietenul nostru comun*, Dickens are un accident la Staplehurst, lîngă Maidstone, venind de la Paris, accident despre care scrie în post-scriptum: „Vineri, 9 iunie, anul curent, domnul și doamna Boffin (îmbrăcați în straiele descrise în manuscris, ca să-i primească pe domnul și doamna Lammle la gustarea de dimineață) se găseau cu mine pe linia de cale ferată dinspre sud-est, cînd a avut loc un accident groaznic. După ce am făcut tot ce mi-a stat în putință să-i ajut pe ceilalți, m-am suit din nou în vagonul meu — cît pe-aci să se prăvale peste un viaduct, dar s-a înțepenit de-a curmezișul în cădere — spre a-i scoate afară pe cei doi soți demni de toată stima. I-am găsit înnămoliți din cap pînă-n picioare, dar altminteri nevătămați."

Este explicabil atunci că Dickens, cu douăzeci de ani mai devreme, în 1849 (13 nov.), putuse să scrie în *The Times*: „Am văzut deseori unele dintre cele mai păcătoase focare de contaminare și corupție, în general, din țara asta și cred că nu există multe aspecte ale vieții din Londra care să mă mai poată surprinde".

Talentul lui Dickens de a imita mimica altora îi dezvăluie predilecția pentru limba vorbită, pentru dialog și iscusința de a face distincții nete atunci cînd le reproduce în scris[1]; dar nu trebuie uitată pasiunea lui Dickens pentru teatru. Dickens a fost dus la teatru de către o rudă de-a sa, Lamert, încă la o vîrstă fragedă. La școală, „Dickens a înjghebat totdeauna reprezentații teatrale". Ca secretar la un avocat, „ei (Dickens și un coleg de servici numit Potter) nu pierdeau niciodată ocazia să meargă la vreun teatru de mîna a doua" (Forster).

Grație teatrului, Dickens și-a format impresii despre diferite tipuri de vorbire. Actori comici precum Liston erau renumiți în imitarea diferitelor dialecte din Anglia. La reprezentațiile extrem de populare numite At Home (Acasă), prietenul lui Dickens, Charles Mathews, imita deseori dialectul din Yorkshire (nordul Angliei), iar tipuri de oameni din Yorkshire apăreau frecvent pe scena londoneză.

Din dorința de a oferi impresia contactului direct cu diferite locuri unde se desfășoară acțiunea romanelor sale, Dickens făcea călătorii în toate colțurile țării. Vizita scurtă din ianuarie — februarie 1838 la Gretna Bridge din Yorkshire, înainte de a scrie *Nicholas Nickleby*, este poate cea mai cunoscută. A vizitat de asemenea Preston (Lancaster) pentru a asista la greva muncitorilor, anterioară scrierii romanului *Timpuri grele* (1854).

Ca și cărțile anterioare — cu excepția romanelor *Povestea celor două orașe* și *Timpuri grele* — *Prietenul nostru comun* a început să apară în fascicole lunare, cu mult înainte de a fi terminat. Modul acesta de apariție, care în tinerețe i se păruse

[1] Spre deosebire de Thackeray sau de Theodore Hook, Dickens a folosit rareori vorbirea dialectală în sens ironic. Nu avea obiceiul să rîdă de cineva pentru felul său de a vorbi. El voia să arate, de pildă, că deși Gargery și Boffin nu se exprimau ca niște persoane distinse, erau distinși, și cu toate că tînărul Pip și Charley Hexam puteau vorbi ca niște gentlemeni, mai aveau mult de învățat și de suferit pînă să fie considerați ca atare.

convenabil, acum era un chin. Intenționase să aibă cinci părți pregătite pînă să înceapă tipărirea, dar din corespondență reiese că „a terminat cartea foarte puțin înainte de a fi apărut". Așa se explică de ce aproape fiecare capitol cuprinde întîmplări și personaje echilibrat distribuite și că fiecare parte se termină cu un fel de deznodămînt. De aceea, în mai toate romanele lui Dickens descoperim — ca o adăugire la acțiunea principală și alături de caracterele principale — acțiuni subsidiare și caractere minore, menite să întrețină interesul de-a lungul întregii cărți. Adesea, cu greu ne putem aminti cărui roman anume aparțin cutare sau cutare personaje, iar altele răsar la fel de viu în minte, aidoma unor personaje istorice: Pickwick, Weller, Micawber, Bounderby, Bumble, Crisparkle și multe altele.

S-a apucat să scrie această carte în toamna anului 1863, și este ultimul roman terminat, totodată cea din urmă dintr-un cvartet foarte ambițios de romane, care încep cu *Dombey & Fiul* și cuprinde apoi *Casa umbrelor* și *Mica Dorrit*. Iată cele patru cărți care conțin viziunea vastă și în același timp comprehensivă a unei lumi minunate, dar altminteri roasă de mizerie. Fiecare dintre aceste patru opere, în acțiune continuă și încărcate de tipuri reprezentative din întreaga ierarhie socială, se constituie autonom, printr-o complexitate unică de teme și simboluri.

Prietenul nostru comun este opera unui mare scriitor în ultima lui decadă de viață. Unele părți ale narațiunii, Dickens le avea în minte cu cîțiva ani înainte de a începe să scrie cartea, spre deosebire de *Documentele postume ale clubului Pickwick* de pildă, pe care a început să o scrie numai opt zile după ce ideea cărții i-a fost sugerată de editor.

Într-o scrisoare adresată în 1861 prietenului și biografului său John Forster, Dickens notează: „...Cred că un bărbat tînăr și poate excentric, dîndu-se drept ucis și fiind îndeobște considerat ca atare vreme îndelungată, ar fi un subiect nimerit pentru o carte... Un biet impostor care se căsătorește pentru bani. Ea se mărită cu *el* tot pentru bani; după căsătorie, amîndoi își dau seama de greșeală... Îmi propun să facă unele legături cu oameni absolut noi. Totul în jurul lor să fie nou. Dacă și-ar prezenta tatăl sau mama, să pară că sînt la fel de nou-nouți, ca și mobila, echipajul — lucind de atîta lustru — aduse proaspăt în casă chiar de la cei care le-au confecționat...

Va trebui să prezinți și cine știe ce tată grosolan îmbrăcat, în pînză de sac, iar fiul, educat — ambii descori întîlniți de Leech și de mine la Chatham..."

Aici avem în germene o bună parte din eroii romanului de față: John Harmon, soții Lammle, soții Veneering, Gaffer Hexam și fiul lui. Într-un *Memorandum* (cartea II), un soi de jurnal pe care Dickens l-a ținut cam zece ani, începînd din ianuarie 1855, se găsesc dovezile unor proiecte sau măcar gînduri legate de *Prietenul nostru comun*. Există și o listă de titluri unde apare nu numai *Our mutual friend*, ci și alte patru variante: *Rokesmith's forge (Născocirea lui Rokesmith)*, *The cinder heap (Mormanul de cenușă)*, *Dust (Gunoi)*, *Broken crockery* (Oale sparte).

În privința sensului pe care îl avea titlul ales de autor, o notă inserată înaintea paginii 1 a primei fascicole din cartea apărută în nouăsprezece numere lunare (la prețul de un șiling fascicola) urma să prevîntîmpine eventualele obiecții: „Cititorul are să înțeleagă tîlcul expresiei populare *Prietenul nostru comun*, titlul acestei cărți, atunci cînd va ajunge la capitolul IX"[1]. În notele de lucru există și liste cu numele posibile ale personajelor[2], iar partea principală a *Memorandumului* conține idei și schițe despre întîmplările incluse, creionări ale personajelor și frînturi sugerate de dialog. Sînt prefigurate aici clar cinci situații care vor fi tratate pe larg în *Prietenul nostru comun*: „1. Lectura lui Wegg din Gibbon[3], de-a lungul căreia nu se știe prea bine dacă citește pagini de istorie din trecut, sau contemporane; 2. Bella Wilfer, zglobie, merge cu tatăl ei după cumpărături; 3. Atitudinea concesivă a lui Podsnap față de prieteni; 4. Secretarul lui Lightwood, neavînd ce face, stă și privește tot timpul pe fereastra biroului; 5 Eu-

---

[1] G. K. Chesterton consideră acest titlu „defectuos": „Oricine își dă seama că *Prietenul nostru comun* înseamnă «prietenul nostru reciproc», iar aceasta nu înseamnă nimic.

[2] *Amos Headstone, Amos Deadstone, Bradley Deadstone, Bradley Headstone; Ticklepocket? Twitchpocket? Pocket Breeches; Young Fledgeby, Conversation Fledgeby, Fascination.*

[3] Este vorba de Edward Gibbon (1737—1794) și de cartea *Decline and fall of the Roman Empire (Declinul și căderea imperiului roman)*, apărută în 1776 (vol. I) și 1781 (vol. II, III).

gene îi spune lui Lizzie că ar fi mai bine pentru el să moară decît să se însănătoşească."

Doi ani după scrisoarea din 1861 către Forster, Dickens îi scrie lui Wilkie Collins: „Mereu mă tot trudesc să scriu o carte vastă şi încă n-am început lucrul". În octombrie 1863, tot nu începuse treaba, dar îi spunea lui Forster că e pe punctul să se apuce de lucru. La sfîrşitul lui ianuarie 1864, într-o corespondenţă adresată lui W. Collins, Dickens îşi anunţa prietenul că terminase de scris două fascicole, o începuse pe a treia şi era plin de încredere. Aceasta este poate ultima însemnare din corespondenţa lui despre încrederea în sine, pe cînd lucra la *Prietenul nostru comun*, pentru că întocmirea romanului a fost însoţită de eforturi continue, cum nu se întîmplase cu Dickens pînă atunci. Manuscrisul ajunsese să fie „lanţurile" lui. Cînd în sfîrşit prezintă manuscrisul tipografului Day of Clowes & Son, el spune că va vedea (probabil din pricina numeroaselor transformări şi corecturi pe care le conţinea) „ce mult am pătimit scriind această carte". În timp ce încă scria cartea, i-a mărturisit lui Forster că „îmi lipseşte nu hărnicia, ci inventivitatea". Puţin mai înainte, nota: „Am început să scriu foarte încet, şi cu greu mă mulţumeşte ceea ce fac; sînt atîtea lucruri la care trebuie să mă gîndesc — nu în domeniul ficţiunii — tocmai atunci cînd *nu vreau* să mă gîndesc, încît sînt silit să fiu mai atent ca odinioară". „Atîtea lucruri" se referă deopotrivă la dezamăgirile din viaţa personală cît şi la vederile lui pesimiste în legătură cu situaţia din Anglia pe plan social.

Pentru *Prietenul nostru comun*, Dickens a primit suma de şase mii lire sterline de la editorii săi Edward şi Frederick Chapman, cărora autorul cărţii li se adresează în aceşti termeni: „...înţelegeţi că nu vă presez să daţi suma menţionată de mine aici şi că nu mă veţi incomoda sau jigni cîtuşi de puţin dacă veţi prefera să-mi îngăduiţi de a face alte aranjamente". (Monroe Engel, extras din scrisoarea nepublicată, aflată la Pierpont Morgan Library, din New York. O copie semnată a contractului se găseşte în Berg Collection, din New York Public Library.) Edward şi Frederick Chapman, care ştiau din trecut valoarea unui roman de Dickens, nu pregetă să accepte condiţiile. Bineînţeles, cartea a justificat cu prisosinţă încrederea lor.

Interesantă este și corespondența dintre Dickens și Marcus Stone, ilustratorul romanului *Prietenul nostru comun*. Dickens putea, dar fără a fi obligat, să-i sugereze ilustratorului subiectele (cîte două desene pentru fiecare fascicolă, în total deci patruzeci de imagini); de astă dată, Stone singur a făcut alegerea subiectelor. Apoi, Stone trebuia să-i trimită lui Dickens schițele preliminare, pe care acesta i le restituia însoțite de titluri și uneori de sugestii pentru corecturi sau revizuiri. Anumite însemnări, desprinse fie din corespondența sa, fie din *Memorandum*, dezvăluie preocuparea autorului pentru probleme de ilustrație: „Atenție, chipul Gunoierului trebuie să fie hazliu, dar nu respingător... Doamna Lammle, *un peu passée* (puțin trecută), încă drăguță — fermecătoare chiar, cînd vrea... Doamna Boffin, după cum se vede din schiță, este foarte reușită... Atenție, Inspectorul nu apare în uniformă; dacă s-ar putea ca din trăsăturile feței să reiasă că este polițist, cu atît mai bine... Croitoreasa pentru păpuși este infinit mai bine decît era. Cred că acum o să iasă perfect; o vioiciune stranie, nu lipsită de frumusețe, asta vreau... Aș dori ca barba falsă și favoriții lui John cînd vine în prăvălia de amanetat să fie mai zbîrliți, mai stufoși."

Unui romancier care considera că eficiența merge mînă în mînă cu popularitatea și seriozitatea îi era absolut necesar să găsească o linie de mijloc între caracteristic și ceea ce putea fi exagerat, șarjat și în același timp jignitor. Aceasta a fost linia crucială din *Prietenul nostru comun*, ca de altfel din toate romanele ultimei perioade de creație dickensiană. Deoarece viziunea lui despre lume, destul de sumbră și în tinerețe, devenea un adevărat iad o dată cu înaintarea în vîrstă, iar umorul din ultimele romane, semnificativ și de cele mai multe ori înveninat, dezvăluie această viziune. N-a mai rămas prea mult din veselia spontană a primelor lui romane.

În *Prietenul nostru comun*, viziunea aceasta este exprimată în primul rînd prin referirea la un lanț de evenimente legate de anumite teme dominante. Cartea începe cu două scene în contrast izbitor. Într-una, Gaffer Hexam, „pasărea de pradă", împreună cu fiica lui, Lizzie, se află într-o barcă pe Tamisa, în căutarea trupurilor de înecați, sursa lor de existență. În cea de-a doua, soții Vennering dau un banchet. Cei prezenți sînt descriși cu umor, deși cu destulă malițiozitate — prilej de a face cunoștință cu mai toate personajele cărții.

Aceste două planuri se întrepătrund în tot cursul poveștirii — fluviul cu atmosfera de mister și oroare, prielnic și nefast deopotrivă în viața personajelor, iar celălalt plan, al oamenilor din „lumea bună", cărora Dickens le-a atribuit numele de „podsnapism", satirizîndu-i pentru ostentația lor, lipsa de sinceritate, pentru îngustimea, suficiența și disprețul față de oamenii simpli, pe care Dickens i-a iubit.

Interesul lui Dickens pentru sărăcimea din Londra este o preocupare mai veche a scriitorilor englezi. Ar fi interesant să vedem care era, cu un secol mai înainte, poziția unui alt romancier, Henry Fielding (1707—1754), față de clasa de jos.

Mai toți pamfletarii veacului al XVIII-lea, îngrijorați de soarta „calicimii", veneau cu propuneri bazate pe legile în vigoare, pentru a-și întări punctul lor de vedere, aducînd citate din culegerile de legi care guvernau această pătură socială absolut neprivilegiată : Legea elizabetană privind sărăcimea (în vigoare din 1563), Statutul și Legea vagabondajului din 1597.

Cele trei culegeri de legi enumerate constituie punctul de plecare al statutelor ulterioare, care aveau să lase întrajutorarea nevoiașilor pe seama parohiei. Cei care se ocupau de aceasta erau aleși din rîndul „cetățenilor onorabili" ; ei, prin rapoarte periodice, dădeau socoteală unor „judecători de pace", iar faptul că nu lucrau onest explică apariția unui șir întreg de pamflete scrise de Mathew Hale sau de Fielding, mai ales după Restaurație, cînd, prin sistemul uceniciei, copiii săraci încăpuți pe mîna unor stăpîni „filantropi" erau aprig exploatați — băieții puteau fi, prin lege, numai hornari, iar fetele numai slujnice.

Legea vagabondajului în vigoare pînă în 1822, prin urmare și în timpul lui Dickens, împărțea vagabonzii în trei categorii : 1. Indivizi leneși și dezordonați ; 2. Pungași și vagabonzi ; 3. Pungași înrăiți, incorigibili. La țară și în orașele mici, vagabonzii *(vagrants)* erau în majoritate în trecere, mergînd spre Londra, ori cîntăreți ambulanți de profesie, precum menestrelii (rapsozi), țiganii și actorii, și puteau fi detectați ușor în localitățile rurale cu populație restrînsă, iar dacă funcționarii care se ocupau de sărăcime voiau, puteau să-i și aresteze. (Păpușarul și țiganii din *Tom Jones* ar face parte din categoria „pungași și vagabonzi".)

Cerşetorii, care împînzeau oraşele mari şi îndeosebi Londra, erau de asemenea un subiect de predilecţie pentru pamfletari, aşa încît legile vagabondajului se dovedeau ineficiente în controlarea acestei vaste tagme de oameni.

În veacul al XVIII-lea, „clasa de jos" avea o importanţă primordială, iar Fielding îi considera pe nevoiaşi „cea mai utilă parte a omenirii". Legile elizabetane, sterile din naştere, după un secol şi jumătate de aplicare defectuoasă, ajung din ce în ce ţinta ironiei pamfletarilor, mai ales cînd accentul se pune pe munca obligatorie a săracilor în aşa-numitele ateliere de muncă *(workhouses),* care cu timpul se transformă într-o adevărată industrie. Aceste ateliere, iniţial puţine la număr, încep să se înmulţească, dat fiind că ele nu reprezentau doar un mijloc de a reglementa situaţia nevoiaşilor, ci şi un instrument în sprijinul unei economii depinzînd în mare măsură de mîna de lucru ieftină.

Înainte ca revoluţia industrială să fi avut loc — însoţită de schimbările de atitudine faţă de starea economică şi socială a clasei de jos — opinia pe plan social, juridic, economic, preconiza o revizuire a feudalismului, prin care clasa inferioară să fie obligată să lucreze nu pentru stăpîn, ci pentru naţiune. În această direcţie, biserica vine cu sprijinul său, condamnînd păcatul „trîndăviei" : cine nu munceşte, nu mănîncă (Thomas Cooke). Tot acum apar orfelinatele, unde copiii trebuiau să trudească, cel puţin trei sferturi din zi.

În primul din pamfletele sale — *Investigaţii asupra cauzelor creşterii numărului hoţilor în ultima vreme* — H. Fielding îşi dezvăluie dispreţul faţă de „maimuţărelile" nobililor, respectul pentru dîrzenie şi virtute, oriunde s-ar afla ele. *Investigaţiile* conţin o *Dedicaţie,* o *Prefaţă,* o *Introducere* şi un număr de unsprezece capitole, în care scriitorul iluminist englez studiază diferitele cauze ale sărăciei şi crimei. Dedicaţia adresată cancelarului Hardwicke (cu care Fielding coresponda în legătură cu nenumăratele probleme privind funcţia lui de magistrat) este scurtă ; Fielding se scuză că-l „stînjeneşte cu chestiuni atît de mărunte", cum sînt acelea despre „anumite părţi inferioare ale corpului politic" şi că „îmbolnăvirea" acestora „va afecta cu timpul corpul în întregime". Punctul său de vedere este că schimbarea unui element din vechea constituţie a Angliei (prin care el înţelege legile fundamentale ale ţării, autoritatea legislativă şi executivă, dar şi obiceiurile, moravu-

rile și „apucăturile" poporului) ar atrage după sine în mod inevitabil schimbarea constituției însăși, așa cum o „strună dezacordată ar strica armonia unei harpe". Fielding remarcă faptul că o dată cu înflorirea comerțului, sărăcimea se îmbogățește, iar în „balanța puterii" se petrece un dezechilibru : cei de jos încep să capete oarecare putere, deși aceasta nu este însoțită și de o sporire a autorității civile.

Printr-o serie de întrebări retorice, Fielding încearcă să demonstreze această schimbare în balanța puterii și zdruncinarea securității interne la care duce ea. Enunță apoi scopul principal al lucrării — „de a trezi puterea civilă din letargia în care se află, ceea ce contrazice atît concepția absurdă despre libertate, cît și proiectele nefaste ale guvernului, care calcă în picioare adevărata libertate".

Prefața dă tonul întregului pamflet. Fielding se arată interesat atît de cauzele răului social (înmulțirea hoților), ale delictului, sub forma unei sociologii a infracțiunii, cît și de metodele de control asupra activității infractorilor. Cauzele principale sînt două : viața de „luxură" și reglementarea nefirească a situației celor nevoiași. Faptul că săracii nu muncesc pentru că nu pot găsi de lucru, sau nu muncesc de bunăvoie, explică în parte cazurile de furt, frecvente la Londra. Șomajul în concepția lui Fielding „se datorează în mare parte anumitor legi... totalei neglijări a altora... și poate și unora defectuoase". Analizînd legile care-i privesc pe nevoiași, Fielding ajunge la concluzia că este absolut necesar să li se găsească acestora de lucru și astfel să se proclame obligativitatea muncii pentru săraci. Prin „luxură", Fielding înțelege orice apucături „extravagante" sau atitudini „licențioase", neconforme cu poziția socială a celui în cauză. Băutura și jocurile de noroc sînt „extravaganțe" care, practicate de oameni ce nu-și pot permite acest „lux", duc cu repeziciune și în mod inevitabil la sărăcie, și de aici fără doar și poate la furt.

Fielding susține însă un punct de vedere pe care nu-l aplică și celor bogați, stăruind asupra amănuntului că deși anumite „extravaganțe" ale acestora sînt moralmente reprobabile, stupide și nesăbuite, nu au efecte dezastruoase pentru „bunul mers al țării" ca în cazul săracilor. El aduce în sprijinul demonstrațiilor sale argumente istorice : referiri la *Biblie*, la Saturnalele romane, la opiniile lui Seneca asupra distracțiilor etc. ; în legătură cu viciul beției este invocat Aristotel,

iar pentru jocurile de noroc — Herodot ş.a.m.d. În sfîrşit, în privinţa muncii săracilor, Fielding preconizează obligarea celor apţi de a accepta munca oferită, dar fără să facă şi alte precizări ; le va aduce doi ani mai tîrziu, în cel de-al doilea pamflet — *Propunere pentru întocmirea unor legi eficace privind sărăcimea* (1753), care ar putea fi considerat o lungă adnotare la capitolul despre săraci din primul pamflet. Şi acesta conţine o *Dedicaţie,* o *Introducere,* după care sînt preconizate legi suplimentare vizînd atelierele de muncă.

Autorul îşi dedică pamfletul lui Henry Pelham. Face mai întîi o descriere tipic mercantilistă a situaţiei nevoiaşilor, „bogaţii naţiunii", şi subliniază încă o dată necesitatea utilizării lor în diferite munci. Susţine că diviziunea egală a muncii în societate ar fi ceva absurd, punct de vedere întîlnit şi la un teoretician mercantilist, Gregory King (el împărţea poporul englez în două categorii : cei care sporesc bunăstarea naţiunii şi cei care o scad). De aici concluzia că în pamfletele sale Fielding acceptă în mod absolut o societate ierarhică, statică, aproape feudală sub unele aspecte, influenţat fiind de legile existente ale ţării, de teoriile economice din epoca sa, înrîurit de preceptele religioase şi de opinia publică în legătură cu poziţia socială şi îndatoririle celor săraci, ceea ce l-a determinat să considere pătura de jos ca pe un „copil vitreg" al societăţii, ceva care ar putea fi folosit în chip forţat pentru binele unui organism metafizic.

Revenind la *Prietenul nostru comun,* poziţia lui Dickens este absolut fără nici un echivoc ; el condamnă legea privind sărăcimea, în diferite ocazii, iar în post-scriptumul cărţii, *În loc de prefaţă,* îşi expune cît se poate de succint şi de limpede părerea sa în această direcţie : „De-a lungul experienţelor mele sociale, din clipa cînd doamna Betty Higden a apărut şi apoi a părăsit scena, am descoperit eroi palavragii gata să se bată cu pumnii în piept pe tema vederilor mele asupra legii pentru săraci. Prietenul meu, domnul Bounderby, n-a putut niciodată vedea vreo deosebire între a-i lăsa pe minerii din bazinul carbonifer exact în situaţia de mai înainte şi a cere să fie hrăniţi cu supă de ţestoasă şi carne de căprioară în tacîmuri de aur. Propuneri absurde de cam acelaşi soi mi s-au servit berechet să le iau în considerare, cerîndu-mi-se să renunţ a sprijini legea pentru săraci, în favoarea oricui, oriunde şi oricînd. Lăsînd fleacul ăsta la o parte, am observat tendinţa du-

bioasă a eroilor ăstora de a se împărți în două tagme : unii susținînd că n-ar exista săraci atît de merituoși care să prefere moartea prin înfometare lentă și să îndure vitregia vremii, la cheremul cîtorva funcționari oblăduitori și al unor aziluri ; alții, pornind de la ideea că există astfel de săraci, neagă că ar avea vreun motiv sau justificare de a face acest lucru. Însemnările din presă, ultima dezvăluire din *The Lancet (Bisturiul)*, bunul-simț și înțelepciunea oamenilor de rînd furnizează dovezi împotriva ambelor teorii. Dar ca nu cumva punctul meu de vedere asupra legii pentru săraci să fie greșit înțeles ori denaturat, îl voi expune. Cred că niciodată în Anglia, din vremea Stuarților, n-a mai existat o lege atît de mîrșav aplicată, o lege atît de adesea și de vădit călcată în picioare, o lege îndeobște atît de prost supravegheată. În majoritatea cazurilor rușinoase de boală și de moarte din pricina lipsurilor care zguduie lumea și fac țara de ocară, ilegalitatea merge mînă-n mînă cu neomenia, așa că fărădelegile se țin lanț."

Sporirea instituțiilor de caritate *(Charitable Institutions)* pe vremea lui Dickens este limpede arătată în cifrele comunicate de *London Charities* în 1862, oferite de Samsom Low și republicate de E. Lascellas. Din totalul de 640 instituții, 279 fuseseră fundate între 1800 și 1850, și 144 între 1850 și 1860. Dickens descrie una dintre aceste instituții în *Prietenul nostru comun*, și anume Spitalul pentru copii (sfîrșitul cap. IX, cartea II), identificat cu *Great Ormond Street Hospital*, la inaugurarea căruia, în 1858, Dickens ținuse un discurs strălucit.

Betty Higden umblă din loc în loc prin țară, cu banii de îngropăciune cusuți în îmbrăcăminte, și trăiește izolată numai ca să fie departe de „parohie... Năzuința pămîntească cea mai aprigă era să cîștige răbdătoare o pîine amară și să moară în tihnă, neatinsă de mîinile azilului." Pentru cititorul modern, ea este un personaj mai puțin interesant din galeria eroilor dickensieni, Swinburne însă, destul de ciudat, o consideră unul dintre „marile caractere" din opera romancierului „...Martiriul lui Betty Higden — scrie Swinburne în lucrarea sa *Charles Dickens* (1913) — este aproape cea mai intolerabilă tragedie din întreaga operă tragică a lui Dickens."

Betty Higden refuză sprijinul soților Boffin și își continuă exodul sumbru, care se va sfîrși prin moartea ei : „În orășelele acelea plăcute de pe Tamisa se poate auzi căderea apei peste stăvilare, sau chiar, pe vreme liniștită, foșnet de păpuriș, iar

de pe pod se vede tînărul fluviu, cu gropiţe de copilaş, lunecînd jucăuş printre copaci, neîntinat de impurităţile care-l aşteaptă în cale, departe totuşi de mugetul mării... Nimeni n-ar putea pretinde că Betty ar fi avut asemenea gînduri ; nu, dar auzea molcom fluviul şoptind multora ca ea : «Vino la mine, vino la mine ! Dacă ruşinea cumplită şi spaima, de care ai fugit atît, te vor copleşi, vino la mine ! Eu sînt un liman al celor nenorociţi, împuternicit cu zapis veşnic să-mi duc munca, altminteri nu mai sînt preţuit dacă n-o fac. Pieptul meu e mai dulce ca sînul unei doice de sărac, în braţele mele moartea e mai senină decît la azil. Vino la mine !»"

Aceste rînduri au fost scrise treizeci de ani după *Oliver Twist :* „Bătrîna Betty Higden, oricît de obosită, oricît de mari dureri ar fi avut în picioare, îşi vedea de drum mai departe, hăituită de spaima care se trezea într-însa că ar putea să cadă în ghearele milosteniei. Un progres creştinesc remarcabil este acela de a fi făcut din bunul samaritean o furie a persecuţiei ; dar aşa era în cazul acesta, şi tipic pentru multe, multe altele."

Din nenumăratele exemple de severitate a aplicării legii pentru săraci chiar şi în deceniul 1860—1870, este interesant de notat faptul că în octombrie 1862, cînd pentru prima oară Dickens se gîndise să scrie *Prietenul nostru comun,* în urma cercetărilor făcute în cazul unei anume Charlotte Crippin, care murise de foame, anchetatorul acestui deces declara : „Se ştie că decedata şi familia ei, înfometaţi cu toţii, s-au prezentat la parohie... Au fost plasaţi într-o odăiţă, şi acolo au avut de îndurat chinurile unei înfometări atît de cumplite, din care pricină femeia a murit, şi ar fi murit şi întreaga ei familie dacă văicărelile lor n-ar fi atras atenţia localnicilor din vecinătate."

Cea mai importantă dintre temele dominante ale cărţii este desigur tema banului. Printr-o analogie clară şi repetată, banul este asemănat cu murdăria, resturile, gunoiul, iar mormanele de gunoi au un tîlc nu numai în sine, pentru ceea ce sînt, ci şi simbolic, pentru valoarea nereală, abjectă, de care omul este corupt în viaţă. Analogia bani—gunoi şi efectul simbolic al gunoiului sînt mai obsedante aici decît este simbolul ceţei în *Casa umbrelor* şi poate chiar decît simbolul temniţei din *Mica Dorrit.* În *Prietenul nostru comun,* tot timpul se vorbeşte

despre bani, analogia bani — gunoi mereu prezentă sugerează că întreaga bază a structurii sociale este falsă, nefirească.

Banii sînt mobilul celor trei căsătorii din roman ; banul constituie un element, o forță coruptivă căreia doar puțini oameni îi pot rezista. Nici școala și nici căminul nu oferă alternative reale față de valoarea banului în lumea zugrăvită de Dickens. Cu excepția cîtorva instituții filantropice, toate celelalte organisme sociale sînt corupte din pricina banului, chiar și guvernul britanic. Aristocrația de sînge, responsabilitatea și talentul au dispărut sau sînt pe cale de dispariție, așa că în Britania controlul se face de către oameni numai și numai ai banului. Nu întîmplător cartea din care Silas Wegg îi citește lui Boffin este *Declinul și căderea imperiului roman.*

Prin analogia aceasta bani — gunoi, Dickens sugerează o lume cu totul ireală, și în ciuda acestor repetări tematice, oricît de esențiale ar fi, cartea atinge uneori o forță stranie, neașteptată, ca atunci cînd Jenny Wren, pe acoperișul de la Pubsey & Comp., din centrul comercial al Londrei, își închipuie că acolo sus se simte moartă în chip fericit. „—Aa ! exclamă Jenny. Dar e așa de sus ! Și apoi, se văd norii zburînd peste străzile înguste, fără să le ia în seamă, vezi săgețile de aur îndreptate spre munții înalți pînă la cer, de unde vine vîntul, și te simți de parcă ai fi mort... Sărmana micuță făptură se uita în sus ridicînd o mînă firavă și străvezie. — Și cum te simți cînd ești moartă ? întrebă Fledgeby foarte încurcat. — Oo, așa de bine ! strigă micuța făptură zîmbind. — Oo, plină de recunoștință pentru pacea care te înconjoară ! Și auzi oamenii, care sînt vii, cum țipă, cum muncesc, cum se strigă unii pe alții, jos, pe străzile strîmte și întunecoase, și parcă ți se face milă de ei ! Te simți desetățuşat, și simți cum te cuprinde o fericire ciudată, bună și totodată tristă !"

Îndărătul societății corupte și de o nestatornicie amarnică, Dickens sugerează în atîtea și atîtea rînduri că există cel puțin, dar totdeauna, statornicia morții. Dickens își pune ultimele speranțe în posibilitatea unei regenerări, într-un fel sau altul, în condiția de ființă muritoare a omului și totodată în perpetuarea tenace pe care această mortalitate o presupune. Moartea și mizeria sînt realități împotriva cărora nerealitatea alcătuirilor sociale poate fi dovedită. Simbol al morții și realității, aici ca și în alte scrieri dickensiene, este fluviul pe care

Swinburne l-a numit adevăratul protagonist din *Prietenul nostru comun*. De asemenea, indicînd continuitatea dincolo de mortalitatea omenească — neîntrerupta curgere a fluviului —, este şi, pe de o parte, felul în care ceea ce-i viu se confundă pînă către marginea morţii, sau, pe de altă parte, modul în care viaţa se întreţine din moarte şi datorită fluviului. Iată dialogul dintre Lizzie şi tatăl ei: „— Eu cred că tu urăşti pînă şi privelişte fluviului. — Nu, nu-mi place, tată. — De parcă n-ar fi totul în viaţa ta. De parcă nu după urma lui ai ce mînca şi ce bea... Cum de poţi fi atît de nerecunoscătoare faţă de cel mai bun prieten al tău! Focul acela care te-a încălzit, mică fiind, era făcut cu cărbuni adunaţi din apă, din dreptul luntrilor de transport. Coşul în care dormeai a fost aruncat pe mal de apa fluviului. Tălpicile pe care le-am adăugat ca să-ţi fac un leagăn din el au fost tăiate dintr-o bucată de lemn adusă de mai ştiu eu ce vas."

Temele sociale din *Prietenul nostru comun*, clădite pe relaţia bani—gunoi şi cu referiri la nevoiaşi, la educaţie, la guvern şi la lege (cu deosebire la legea moştenirii), sînt scoase în evidenţă şi devin coerente prin continua prezenţă a fluviului, simbolizînd veşnica perindare din viaţă spre nefiinţă, agent de retribuire şi regenerare deopotrivă, de fapt un soi de fluviu-Dumnezeu, într-un roman în care nici o altă divinitate nu pare să existe.

Marea avere a lui Harmon, în jurul căreia pivotează întreaga acţiune a cărţii, nu a fost făcută prin speculaţii de bursă, nu prin cine ştie ce construcţii de căi ferate, ci pur şi simplu din gunoi. Dickens a avut desigur în minte acele grămezi mari de gunoi aflate la „periferia metropolei". Un soi de articol de reportaj apăruse pe această temă în *Household Words*, la 13 iulie 1850. „Valoarea cea mai însemnată a gunoiului consta în cenuşa care se folosea pentru fabricarea cărămizilor, iar funinginea slujea drept îngrăşămînt etc. În 1820, mormanele de gunoi de la Marylebone au adus un venit între patru şi cinci mii de lire sterline. În 1832, domnul Stapleton primea cinci sute de lire pe an numai ca să nu lase gunoaiele pe cîmp, ci să fie transportate. Desigur, acesta n-avea decît să se bucure că era aşa de bine plătit pentru vînzarea gunoiului."

Mai existau şi alte bunuri întîmplătoare: obiecte de aur şi argint puteau fi uneori găsite, iar în 1847, într-un morman de gunoi s-a descoperit „un cec de bancă reprezentînd o sumă

considerabilă de bani". Una din atribuţiile antreprenorului gunoier *(dust-contractor)* în Londra din epoca victoriană timpurie era să strîngă conţinutul toaletelor şi movilele de gunoi şi cenuşă care se adunau pe străzile din mahalalele săracilor, iar cuvîntul gunoi *(dust)* se folosea ca un eufemism pentru excremente umane, cu o mare valoare de îngrăşămînt în solul cultivat.

Alegînd o asemenea sursă pentru procurarea de venituri, pe care se întemeiază întregul roman, adăugînd şi un amestec complicat de testamente, Dickens demonstrează că întreaga străduinţe de a face bani şi de a lăsa moştenire poate fi detaşată cu totul de orice proiect raţional posibil în viaţă. În afară de averea Harmon, sistemul financiar este şi mai explicit condamnat; Podsnapii, Veneeringii, soţii Lammle trăiesc într-o lume în care investiţia a luat locul muncii. „După cum înţelepţii acestei generaţii prea bine ştiu, traficul de acţiuni este singurul lucru din lume cu care te-ai putea îndeletnici. Nu-i nevoie să ai o practică îndelungată, nici să fii format, nu-i nevoie să ai idei, nici maniere, ci să ai acţiuni. Suficiente acţiuni ca să poţi figura pe clădirile directoriale în litere de-o şchioapă; să faci naveta între Londra şi Paris pentru nişte afaceri misterioase şi să-ţi dai aere de om mare. De unde-a apărut? Acţiuni. Încotro se duce? Acţiuni. Ce gusturi are? Acţiuni. Are principii? Acţiuni. Cine l-o fi împins în Parlament? Acţiuni. Poate că prin el însuşi n-a avut niciodată succes, n-a izbutit să realizeze nimic; poate că niciodată n-a întreprins ceva şi niciodată n-a dus ceva pînă la capăt! Acelaşi şi acelaşi răspuns: acţiuni... De s-ar proţăpi odată sus de tot mutrele acelea simandicoase, iar noi să avem parte de mai puţini paraziţi şi, ca sub înrîurirea măselariţei sau a opiului, să zbierăm zi şi noapte: «Scăpaţi-ne de banii noştri, risipiţi-i în locul nostru, cumpăraţi-ne şi vindeţi-ne — doar atît vă implorăm: instalaţi-vă printre puterile lumii, îmbuibaţi-vă pe spinarea noastră!»"

O dată cu înmulţirea clasei rentierilor şi a întregii tagme de parveniţi, ca Veneeringii, pe Dickens l-a preocupat un gînd, şi anume în ce măsură cei buni ar putea reface răul şi inechitatea socială. S-a scris adesea că din pricina faptului că Boffin apare în *Prietenul nostru comun*, Dickens n-a abandonat niciodată cu adevărat ideea optimistă că dacă ar fi destui oameni cu suflet bun (ca de pildă Cheeryble Brothers) faţa lumii s-ar

schimbă în bine. Dar atitudinea lui Boffin e atît de diferită de aceea a fraţilor Cheeryble, încît pare că aici îi ia aproape în derîdere. Astfel, domnul Boffin face concesii, de dragul soţiei lui, în materie de mondenitate, la care fraţii Cheeryble nici n-ar fi visat (Boffinii se plimbă în trăsură, la fel ca soţii Veneering).

Prietenul nostru comun tratează aşadar despre „bani, bani, bani, şi ceea ce banii pot face din viaţă". Această temă joacă un rol important în creaţia dickensiană timpurie, dar niciodată Dickens nu-şi concentrează atît de mult atenţia asupra puterii banului ca în ultimele dintre romanele sale complete. Intriga centrală, crima Harmon, demonstrează cum moştenirea unei averi mari îi corupe vizibil pe moştenitori — Noddy Boffin şi protejata lui, Bella Wilfer — tot aşa cum dorinţa de a deveni „respectabil în ierarhia socială" îl falsifică pe Charley Hexam, fratele lui Lizzie. În această parte a cărţii ca şi în altele deopotrivă, Dickens este profund conştient de deosebirea dintre oameni datorită distincţiilor de clasă. „— Cum pot eu crede că dumneata ai fi egal cu mine ? îl întreabă Lizzie pe Eugene Wrayburn. — Dacă mintea mea te-ar pune pe picior de egalitate cu mine, atunci n-ai mai putea fi dumneata." Rangul social al lui Eugene este prin urmare o parte din el însuşi, un fel de barieră care se ridică între ei, aproape palpabilă. Deosebirile de clasă sînt în *Prietenul nostru comun* împletite cu forţa banului. Şi „Gura lumii" se opune la căsătoria lui Eugene, pentru că Lizzie nu are bani şi pentru că este fiica unui „barcagiu, riveran al Tamisei, ajunsă muncitoare în fabrică". În Anglia din *Prietenul nostru comun*, rangul moştenit este pe cale să cedeze locul oamenilor bogaţi, iar majoritatea personajelor îşi pun toate speranţele în bani.

Valoarea domnului Podsnap în ochii domnului Podsnap însuşi este riguros determinată de suma de bani pe care o posedă, întocmai cum averea lui are valoare pentru el numai deoarece reprezintă cutare sumă lichidă. Lăcomia după bani îi motivează în aceeaşi măsură pe Silas Wegg şi pe Rogue Riderhood, caractere de pe treapta cea mai de jos a societăţii, ca şi pe soţii Veneering, Lammle, pe Fascinantul Fledgeby, precum şi pe alţii din vîrful ierarhiei sociale. Un personaj minor cum este Twemlow devine ineficient pentru toată viaţa prin renta anuală acordată de vărul lui, lordul Snigsworth. Mortimer

Lightwood mărturisește : „Micul meu venit reprezintă ceva în sensul că mă scutește să mă apuc de altceva".

Oamenii buni din carte sînt și ei obsedați de bani. Scopul lui John Harmon în viață este să găsească o modalitate de a înlătura blestemul care stăruie asupra averii Harmon ; aceeași dorință tainică îl stăpînește și pe domnul Boffin. Evreul bătrîn, Riah, suferă din pricina poziției false de a fi luat drept zgripțuroiul care conduce afacerile firmei Pubsey & Comp. Chiar și Betty Higden își adună puterile firave ca să poată scăpa de azil, cu banii cusuți în îmbrăcăminte, fiindcă vrea să fie independentă. Pentru majoritatea personajelor din *Prietenul nostru comun*, din vîrful ierarhiei sociale și pînă jos de tot, viețile lor sînt determinate într-un fel sau altul de bani și aproape nu se mai gîndesc la altceva.

Dar ce este banul pentru Dickens ? Și ce a făcut din viață ? După el, banul înseamnă să pui preț pe ceva lipsit de valoare : bancnote, aur, gunoi, pămînt, noroi. Averea Harmon a apărut din gunoi, gunoiul care se înalță în movile în jurul Boschetului Boffin, iar Noddy Boffin este, precum știm, Gunoierul de aur. Într-un fragment remarcabil al cărții, gunoiul, sursa materială a banilor, este prezent pretutindeni în oraș alături de „misterul" înrudit, bancnota, care înlocuiește multe forme de monede. „Vîntul, hîrîind, mai mult tăia cu ferăstrăul parcă decît bătea ; și tot tăind cu ferăstrăul, rumegușul se învolbura pretutindeni în groapa de tăiat lemne. Fiece stradă era o groapă de tăiat lemne, și nu exista un staroste al tăietorilor de lemne ; fiecare trecător era ucenic de tăietor, iar rumegușul îi intra în ochi și-l făcea să se înece. Hîrtiile acelea misterioase din Londra, cînd suflă vîntul, zburau ici-colo și pretutindeni. De unde să fi venit, încotro s-or duce ? Se agață în fiecare tufiș, flutură în orice copac, sînt oprite din zbor de firele de telegraf, umblă prin toate cotloanele, se adapă la fiece pompă de apă, zadarnic caută tihnă dinapoia legiunilor de căi ferate."

Dacă banul înseamnă a atribui valoare unui obiect lipsit de valoare, de aici, forța nefastă asupra omului provine tocmai din ignorarea acestui fapt. *Prietenul nostru comun* creează o întreagă lume care a uitat acest lucru. În loc să vadă că omul „stoarce" bani din gunoi, falsă sursă de valori, lumea aceasta consideră banul drept ultima valoare în sine, etalonul și sursa tuturor celorlalte valori. Romanul este astfel dezvăluirea rezultatelor pseudoprosternării în fața banului.

Cînd banul este desprins atît de temeiul material, cît şi de originea lui umană, capătă forţă de multiplicare la infinit: „Banul face bani, spune domnul Boffin, aşa după cum face orice altceva...", de pildă acele acţiuni care, în puterea lor neistovită de multiplicare, creează „totul din nimic..." — iată totuşi un alt Dumnezeu virtual descris de Dickens într-o lume a banului. La fel ca şi misterioasele bancnote zburînd pretutindeni prin Londra, acţiunile pătrund în toate ungherele vieţii din această ţară căreia îi schimbă faţa: „O, atotputernice acţiuni!"

Banul, într-o profilare haotică, este rupt cu desăvîrşire de orice valoare autentică omenească. Infinitatea lui înseamnă nimicnicie. Fiinţele omeneşti care se măsoară pe sine şi unele pe altele folosind acest etalon sînt deopotrivă nule. Cu această găunoşenie a oamenilor şi înstrăinarea lor tot mai mult de realitate avem de-a face aproape la fiecare pas în *Prietenul nostru comun*, mai cu seamă cînd e vorba de „lumea bună" de teapa Veneeringilor, a soţilor Lammle, laolaltă cu prietenii acestora. După cum trădează şi numele, Veneeringii sînt oameni cu o suprafaţă înşelătoare, goi pe dinăuntru.

Dacă cei din lumea bună valorează exact cît suma de bani sau cît acţiunile de care dispun şi dacă banii sînt o născocire a oamenilor, atunci aparenţa bogăţiei este deopotrivă de reală ca şi posesiunea ei în sine, pînă ce adevărul nu iese la iveală. Dar posesiunea de bani nu înseamnă nimic în sine, iar falsa posesiune înseamnă nimic la puterea a doua, care nu-i nici mai bine, nici mai rău decît nimic. Dineurile de la Veneeringi sînt o ceremonie teatrală elaborată minuţios, bazată tot pe nimic, şi lumea care ia parte la aceste mese este dezumanizată într-atît de subjugarea ei de către bani, încît ea nu există ca persoane reale, ci ca noţiuni abstracte: Boots, Brewer etc.

Într-un anumit sens se poate spune că Dickens îi transformă pe oameni în nişte obiecte, datorită banilor. În loc să fie individualităţi distincte şi valoroase în sine, personajelor li se conferă o valoare monetară, de obiecte, care se pot schimba cu alte obiecte. Domnului Podsnap i se pare că fiica lui „ar putea fi rînduită întocmai ca argintăria, pusă la vedere ca argintăria, lustruită ca argintăria, numărată, cîntărită şi evaluată ca argintăria". Unul dintre potentaţii din lumea bună o descrie pe Lizzie Hexam ca şi cum ar fi o simplă maşină, aprovizionată cu atîtea ocale de biftec, cu atîtea stacane de bere neagră,

ca să aibă putere să dea la vîsle. Bella Wilfer a fost „dăruită prin testament ca un cal, un cîine sau o pasăre" sau „ca o duzină de linguri". Amestecul ei în misterul Harmon a făcut-o să se înstrăineze de sine însăşi, devenind un fel de proprietate a altora, iar „acea mobilă numită Twemlow, frecvent reclamată, reprezenta pentru nenumărate case masa de sufragerie în starea sa normală".

Asemenea obiectificare nu constituie totuşi sfîrşitul vrăjii malefice exercitate de bani asupra omului. Valoarea constă tocmai într-o halucinaţie colectivă a unor existenţe fără nimic de valoare. Bancnota are o valoare întru totul mediată, adică nu valorează pentru ceea ce este în sine, ci are valoarea conferită de alţii. În *Prietenul nostru comun* se poate spune că lucrurile şi oamenii au valoarea mediată a unei monezi de hîrtie.

John Rokesmith există nu numai pentru sine, ci şi aşa cum apare în ochii altora ; Bella Wilfer se conduce la început în răspunsul dat lui nu după reacţia personală onestă, ci după cum gîndesc alţii. Mulţi oameni din *Prietenul nostru comun* sînt neputincioşi în a se confrunta direct cu alte persoane sau lucruri. Ca şi Bella Wilfer, ei nu-i pot vedea pe ceilalţi decît doar prin pîcla în care totul e învăluit. Aceasta înseamnă că oamenii îşi acordă unii altora exact valoarea pe care societatea le-o acordă în funcţie de lire sterline, şilingi şi pence. Dar banul este real numai cînd se bazează pe o realitate solidă umană sau materială. Caracterele din *Prietenul nostru comun*, în neputinţa lor de a vedea acest lucru şi considerînd banul ca avînd o valoare intrinsecă, ajung să trăiască într-un soi de miraj colectiv. Acest miraj înjghebează un circuit închis, în care nimicul este reflectat de nimic. Alegerea lui Veneering în Parlament este un exemplu. Veneeringii, care sînt nimic în sine, îi apreciază pe soţii Lammle, pe lady Tippins şi pe ceilalţi, care sînt nimic deopotrivă ; soţii Lammle îi apreciază pe Veneeringi şi aşa mai departe, într-o zadarnică oglindire a nimicului în nimic. Sărmana domnişoară Podsnap şi-a desprins impresiile timpurii asupra vieţii din felul cum se reflectă viaţa în ghetele tatălui său şi în mobila din lemn de nuc şi de trandafir, din saloanele întunecate, şi în „matahalele de oglinzi oacheşe". Ea confruntă indirect viaţa, parcă prin intermediul prezenţei masive a tatălui ei şi a posesiunilor acestuia.

De-a lungul întregului roman se conturează imaginea unei ierarhii sociale. Personajele se simt mai sus sau mai jos pe

această scară după cum posedă mai mulți ori mai puțini bani sau după cum pot înșela pe alții ca să le stoarcă bani în jocul de noroc perpetuu susținut de lumea bună. Domnul Boffin invocă o lege primară: „Striveşte sau lasă-te să fii strivit". Soții Lammle, cînd își dau seama că s-au căsătorit, crezînd fiecare în mod greșit că celălalt era bogat, hotărăsc să-și întindă mîna pentru a-i jecmăni pe cei din lumea bună. Fascinantul Fledgeby caută să profite de pe urma altora; Silas Wegg, exultînd la gîndul puterii pe care crede că testamentul lui Harmon i-o va da, declară că este de o sută de ori, ba nu, de două sute de ori „mai ceva ca Boffin".

O societate în care relațiile personale se reduc de fapt la o luptă pentru dominare provoacă acea dramă a privirilor furișate, a schimonositurilor, atît de sugestivă în *Prietenul nostru comun*, cu scene adesea prezentate ca un conflict de măști. Fiecare personaj încearcă să-și ascundă propriul său secret și să pătrundă taina celorlalți îndărătul unei grimase înșelătoare. Bella Wilfer descoperă că locuința Boffin a ajuns „o confruntare de chipuri ascunse". În același fel, soții Lammle schimbă priviri în taină peste capul victimei lor nevinovate, Georgiana Podsnap, iar Silas Wegg și Venus, legați printr-un angajament prietenesc, se uită pe furiș, în vreme ce Wegg îi citește domnului Boffin povestiri despre avari. În acest caz, ca și în altele, stăpîn pe situație este cel a cărui față nu dezvăluie nimic, rămîne opacă.

Nerealitatea banului se întinde ca o pecingine în *Prietenul nostru comun* pentru a defini viața celor mai multe personaje, pe care o destramă în nimicnicie. Stăpîn sau slugă, în vîrful ierarhiei sociale sau la piciorul ei, asemenea caractere mișună libere pe un tărîm labil de fantezie subiectivă: iată calitatea esențială și totodată sursa elementelor hazlii din roman. La fel ca în scrierile de început ale lui Dickens, elementele acestea hazlii au rădăcini în absurdul situațiilor, în grotescul viziunii lucrurilor.

Prietenul nostru comun conține un mod special de exprimare, în parte datorat limbii utilizate de personaje, în parte legat de felul cum le caracterizează povestitorul. Atît povestitorul, cît și personajele vorbesc în metafore fără un temei material, rătăcind într-un domeniu verbal care definește însă perfect existența ciudată a tipurilor umane din roman.

Totul începe cu un mod sugestiv de a descrie un caracter, un eveniment, care pînă la urmă subminează realitatea omenească, aplicîndu-i un soi de nerealitate lipsită de conținut. Majordomul Veneeringilor este mai întîi „*ca* un chimist analitic posomorît", curînd însă figura de stil înlocuiește realitatea, iar majordomul devine pur și simplu „the Analytical". La fel, doamna Podsnap este un cal de lemn, Gaffer Hexam — pasăre de pradă, domnul Wilfer — heruvin etc. Uneori, o întreagă scenă este străbătută de o figură de stil și transformată într-un coșmar suprarealist — ca în cazul seratei de la Podsnap : o baie de aburi cu mirosuri culinare.

Asemenea fragmente dau la iveală găunoșenia oamenilor aduși în scenă de Dickens, punîndu-i să vorbească o limbă care ne face să înțelegem că o metaforă fantasmagorică este la fel de reală ca orice altceva. Personajele se slujesc de o limbă detașată în chip hazliu de realitate, aidoma versurilor pe care Wegg le debitează cînd nu te aștepți, și sînt potrivite ca nuca-n perete. Caracterele comice din *Prietenul nostru comun* dau curs talentului lor extraordinar de a vorbi, numai ca să-și dezvăluie goliciunea. Scenele stranii cu Wegg și Venus, peroratiile celor care reprezintă Gura lumii, convorbirile absurde dintre doamna Wilfer și Lavinia sînt adevărate triumfuri ale acestui gen de umor. Personajele sînt rupte de orice temei în raport cu sensibilitatea substanțială și dezvoltă o splendidă forță de verbiaj care se irosește fără încetare zadarnic. Astfel, vorbirea, ca și banii, ajunge în *Prietenul nostru comun* un trafic de monedă falsă.

Romanul demonstrează însă nu numai ce poate face banul din viață, ci arată și ce se află îndărătul banilor, iar dacă personajele sînt în general vrăjite de o pseudodivinitate, cartea privită ca un tot reprezintă o operă de demistificare. Mai întîi prin limbajul povestitorului, rece și detașat, foarte deosebit de pildă de vocea învăluită în emoție din *David Copperfield* cînd acesta își deapănă viața. Mai cu seamă în scenele dineurilor la Veneeringi, scrise la timpul prezent, într-un limbaj fără duioșie, rezervat, lapidar, pe alocuri eliptic și sincopat — un procedeu nou pentru Dickens. Uneori sînt omise verbe, articole (amintind de vorbirea lui Jingle, din *Documentele postume ale clubului Pickwick*), și cititorul este pus în fața unui șir întreg de substantive cu modificări operate în așa fel încît scena dinaintea lui se schimbă în mod

miraculos[1] : „Sufrageria nu mai puțin magnifică decît salonul ; superbe mese ! Toate cămilele la treabă, încărcate. Torturi splendide, ornate cu cupidoni și beteală de argint cu fundulițe perechi. O brățară splendidă, oferită de Veneeringi înainte de a coborî pentru masă, este prinsă la mîna miresei." Cititorul însuși devine marea oglindă de pe bufet care arată ce poate face banul în viață. Mai mult sau mai puțin, această detașare prin oglindire constituie perspectiva narațiunii din întregul roman, permițînd cititorului să scape de vraja care încătușează personajele.

În *Prietenul nostru comun*, Dickens acordă o atenție neobișnuită materiei elementare. Dacă banul este într-un anumit sens nereal, în alt sens hîrtia sau metalul din care e făcut au o soliditate cu neputință de a fi posedată. Tava strălucitoare de pe masa domnului Podsnap nu reflectă valoarea posesorului ei ; dorința de a avea nu lucruri frumoase, ci doar solide a făcut posibil să se deslușească în argintăria lui inerția simplă și masivă a materiei — grea, de nepătruns, ilogică, potrivnică : „Argintăria și vesela Podsnapilor se caracteriza printr-o monstruoasă soliditate. Totul era făcut să pară cît se poate de masiv și să ocupe cît mai mult loc posibil. Fiecare obiect țipa de la o poștă : «Aici sînt, în toată hidoșenia mea, de parc-aș fi numai plumb ; dar cînd colo, eu am atîtea și atîtea uncii de metal prețios, în valoare de atît și atît uncia ; n-ați vrea să mă topiți ?» O fructieră dolofană, supraîncărcată, numai pete peste tot de-ai fi zis că avea mai degrabă o erupție a pielii decît că era împodobită, își spunea cuvîntul tronînd pe o tavă de argint invizibilă din centrul mesei. Patru frapiere de argint, fiecare prevăzută cu cîte patru capete bonțate purtînd cu nepăsare cîte un inel mare de argint la fiecare ureche, ofereau aceeași impresie jur împrejurul mesei, transmițînd-o solnițelor pîntecoase de argint. Lingurile și furculițele de argint, toate enorme, făceau să se caște și mai mult gura oaspeților, anume

[1] Că dialogul din romanele lui Dickens stîrnește admirație nu numai cititorilor, ci și ascultătorilor lui, o dovedește succesul uimitor cunoscut de Dickens de-a lungul lecturilor lui publice. Există o însemnare în acest sens în cartea lui E. Johnson, despre o femeie mai vîrstnică, muncitoare cu ziua : „Deși nu putea citi, se ducea regulat în prima zi a săptămînii, la începutul fiecărei luni, într-o prăvălie unde se vindea tabac de prizat ca să asculte lectura, făcută cu glas tare de către proprietarul prăvăliei, din ultima fascicolă apărută". De la George Ford aflăm că și poetul Swinburne citea adesea cu glas tare din opera lui Dickens, prietenului său, Watts-Dunton.

pentru a le turna pe gît această impresie, cu fiecare dumicat pe care-l înghiţeau. Musafirii, majoritatea lor, erau aidoma argintăriei, împovăraţi de tot soiul de zorzoane grele."

Reversul materiei elementare din acest fragment este ţinut fără întrerupere dinaintea ochilor cititorului. Este substanţa care mocneşte dincolo de găunoşenia unei societăţi roase de viermele avariţiei şi a poftei de îmbogăţire. Această substanţă se desluşeşte în focul unde Lizzie Hexam vede imagini din viaţa ei, în vîntul care stîrneşte colbul pe străzi, răscolind norii şi tulburînd liniştea oraşului. Materia elementară este prezentă în gunoiul movilelor lui Harmon, în mîlul fluviului, în mormanele de bălegar unde Noddy Boffin îşi ascunde aurul, în tot aurul de la Banca Angliei — prin care Bella ar voi să „umble ca o grădinăriţă, cu o lopăţică lucitoare din aramă". Materia elementară este prezentă în fluviul care curge de-a lungul romanului, ca un fundal pentru întreaga acţiune. Toate aceste patru elemente sînt întrunite laolaltă cînd Charley Hexam spune, privind în foc: „Astea-s gaze, asta este, ieşind dintr-un ciot de lemn care a stat sub mîlul de sub apă de pe vremea lui tata Noe".

Aceste elemente materiale, de fapt, nu sînt simboluri: fluviul, praful, vîntul şi focul sînt simplă materie. De aceea, *Prietenul nostru comun* se deosebeşte de romanele timpurii ale lui Dickens. În *Dombey & Fiul* sau în *David Copperfield*, marea este simbolul unei realităţi spirituale transcendente. Fluviul din *Prietenul nostru comun*, în majoritatea cazurilor, este pur şi simplu apă, ca şi celelalte elemente materiale, şi posedă o substanţialitate pe care *Gura lumii* n-o are.

Numai personajele care dau piept cu adîncimile materiale şi emoţionale se întorc apoi să-şi trăiască viaţa lor de suprafaţă şi totodată să împace gura lumii şi realitatea. Eugene Wrayburn, aruncat în fluviu, îşi revine aproape de la moarte şi înlătură deosebirile de clasă căsătorindu-se cu Lizzie Hexam, şi scapă de plictiseala care-l chinuise. Bella Wilfer, ca şi Eugene Wrayburn, renunţă la dorinţa de a se căsători din interes şi se hotărăşte să devină „mireasa cerşetorului". Aceasta dovedeşte că are „o inimă cu adevărat de aur", deşi valoarea omului nu se măsoară în aur. Inima omenească, de aur sau de tinichea, dă valoare banului şi-l transformă într-o forţă a binelui sau malefică. În mîinile Bellei şi ale lui John Harmon, averea bătrînului Harmon iese din nou la lumină, după ce ru-

ginise în beznă, şi pînă la urmă începe să strălucească în soare. După cum schimbarea domnului Boffin într-un zgripţuroi este numai aparentă, după cum Rogue Riderhood rămîne la fel chiar şi cînd e salvat de la înec şi după cum Eugene Wrayburn a fost totdeauna un om la locul lui, tot aşa şi Bella Wilfer nu se schimbă în realitate. Adevărata ei fire apare clar la suprafaţă. Chiar şi în ultimul său roman, cu atît de multe transformări aparente în privinţa personajelor, Dickens rămîne credincios convingerii că fiecare om are o conduită precisă, care poate fi umbrită sau se poate abate de la linia obişnuită, dar niciodată nu se modifică în chip esenţial. *Prietenul nostru comun* oferă la tot pasul mărturia că pentru Dickens nimeni nu poate scăpa de locul pe care-l ocupă în societate. Ceea ce spune el despre John Harmon se potriveşte foarte bine tuturor personajelor : „S-a trezit exact în situaţia în care se afla, aşa cum oamenii adesea se trezesc în felurite situaţii, fără să-şi dea seama de forţa acumulativă a împrejurărilor luate separat".

Omul nu-şi poate da seama de forţa împrejurărilor pentru că acestea sînt identice cu însăşi viaţa lui şi ar fi cu neputinţă să se retragă într-o perspectivă detaşată ca să le privească aşa cum se prezintă ele. Deoarece omul nu se poate detaşa, existenţa lui se împleteşte cu viaţa, cu lumea, iar lumea este străbătută de prezenţa lui, căci poartă cu sine propriul său univers. Fiecare personaj este aşadar înfăţişat trăind claustrat în însăşi natura lui şi în mediul lui. Fiecare personaj, s-ar putea spune, este ca domnul Păpuşă, care aduce cu el „propria lui atmosferă". La fel Rogue Riderhood, înconjurat de tot soiul de unelte marinăreşti, la fel soţii Weneering, definiţi prin lucrurile noi-nouţe din jurul lor. Dickens nu are nevoie să-i prezinte dezvăluindu-le interiorul, pentru că sînt perfect caracterizaţi priviţi doar pe dinafară. Nu mai este necesar să ni se spună că Veneering, ca şi soţii Lammle, nu au nici un trecut, nu au un caracter format, nu sînt cultivaţi etc. Firea lor se poate defini prin tot ce se află în preajma lor : „Domnul şi doamna Veneering sînt noii locatari într-o casă nou-nouţă dintr-un cartier nou-nouţ al Londrei. Totul la ei este ca scos din cutie de nou. Toată mobila e nouă, toţi prietenii lor sînt noi, toţi servitorii lor sînt noi, vesela e nouă, trăsura e nouă, harnaşamentul şi caii sînt noi, tablourile sînt noi. Ei înşişi sînt oameni noi, atît de noi-însurăţei cît permite venirea pe lume legală a unui copil nou născut... Şi ceea ce se observă la mo-

bilier se poate observa și la familia Veneering — pojghița de la suprafață amintea puțin cam prea mult a ceva proaspăt confecționat și era nițeluș lipicioasă."

Unicitatea caracterelor în învolburarea lor din viață este evidentă și prin faptul că, privite separat, Dickens acordă un ton anume, sau stil, fiecărui personaj sau grup omogen de personaje : povestirea la prezent în cazul „societății soților Veneering, Podsnap, Lammle ; tonul ușor halucinant, de coșmar, grotesc, al convorbirilor Wegg—Venus ; atmosfera comică, de farsă, care domnește în casa Wilfer etc. Stilul de viață, unic al personajelor este vizibil și în limbajul folosit de Dickens pentru fiecare în parte. Trecînd de la un capitol la altul, Dickens se ocupă cînd de Veneering, cînd de Podsnap sau de Weeg și Boffin etc., ca și cum ar trece prin lumi cu totul diferite. Povestitorul respectă particularitățile fiecărui caracter sau grup, tehnica structurală de bază a romanului își schimbă complet tonul și cadrul, de la un capitol la altul.

Mai mult decît oricare dintre romanele lui Dickens, *Prietenul nostru comun* poate fi comparat cu un colaj cubist. Structura romanului este alcătuită din juxtapunerea unor fragmente incompatibile, pe un fundal distonant, contradictoriu. Romanul pare să fie o multiplicitate de medii sociale, cu o multitudine de vieți, necorelate, fiecare personaj trăind separat în propria sa lume, fără a alcătui un tot mai vast, deși oamenii aceștia se întîlnesc neîncetat. Chiar și unii care nu au roluri hotărîtoare asupra vieții altora sînt puși în situația de a se întîlni și de a sta de vorbă. De exemplu Fascinantul Fledgeby și Jenny Wren, Bella Wilfer și Lizzie Hexam, domnul și doamna Lammle și Boffinii.

Romanul este o imensă țesătură de relații care se întrepătrund, fără ca vreuna dintre ele să aibă o desfășurare izolată. Înlăturînd în chiar structura romanului ideea că lumea prezintă o unitate în sine, în afara oricăror perspective deformate, *Prietenul nostru comun* zădărnicește o premisă majoră o romanului englez tradițional și anticipă ficțiunea veacului XX. Ultimele capitole din *Prietenul nostru comun* trec iute prin medii ireconciliabile, fără a sugera cîtuși de puțin că ar putea fi îmbinate laolaltă, iar „Ultimul capitol" se întoarce la cel mai dispersiv dintre toate, sufrageria familiei Veneering. Dacă *Documentele postume ale clubului Pickwick*

reprezintă încheierea triumfală a veacului al XVIII-lea, *Prietenul nostru comun* ar putea fi socotit că vestește zorii secolului XX.

Banul, atribuirea unei valori lucrurilor ce nu au valoare, acest simbol îl avem tot timpul în față, prin veniturile scoase de pe urma movilelor de gunoi și a testamentului Harmon, prin banii pe care-i dorește Bella Wilfer, prin banii pe care Gaffer Hexam îi fură de la înecați, prin banii pe care soții Veneering îi obțin din nimic. „Pentru bani, omul poate să facă orice, în limitele legii. Dar pentru nimic !... Uh !"

Într-o asemenea lume, oricine poate spune ca și Bella Wilfer : „Gîndurile mele, dorințele mele se leagă numai de bani ; în viață eu nu văd nimic altceva decît un singur lucru : bani, bani, bani și ceea ce banii ar putea face din viață"... Banii scoși din movilele de gunoi ale lui Harmon, alcătuite din „praf de cărbuni, coji de legume, bucăți de oase, cioburi de veselă, gunoi brut, gunoi dat prin sită — tot soiul de gunoaie", din fel și fel de obiecte sparte, inutile, dar care pentru oameni mai păstrează un sens. Iată ce notează E. Johnson în legătură cu aceasta : „Movilele de gunoi conțin funingine, cenușă, cioburi de sticlă, vase sparte, crătiți și tigăi uzate, hîrtie și zdrențe, resturi alimentare, pisici moarte — totul era strîns și sortat spre a fi vîndut : cărămidarilor, celor care făceau săpun, manufacturilor de hîrtie, constructorilor de drumuri, negustorilor de tablă și sticlă, celor care lucrau în beton. Cenușa și funinginea se foloseau ca îngrășămînt, împreună cu resturile de legume, animalele putrezite ; chiar și pisicile moarte erau vîndute, pentru piele."

Silas Wegg, înconjurat de movilele de gunoi lăsate de Harmon, îi citește lui Boffin din *Declinul și căderea imperiului roman*. Pentru Dickens, Anglia veacului al XIX-lea repetă căderea Romei „...Urmărind destinele în declin ale acelor stăpîni ai lumii, storși de vlagă și stricați, reduși acum la ultimele lor resurse", Dickens dezvăluie o cauză precisă pentru această catastrofă. Anglia modernă, la fel ca Roma antică, a decăzut treptat pentru că n-a avut suficientă forță să se lepede de formele moarte ale trecutului.

Toate personajele din *Prietenul nostru comun* se află în condiția tristă a firavei domnișoare Podsnap, care a fost silită să-și ducă zilele într-o stare de inerție spirituală, să ajungă vic-

tima masivității mobilei din casa Podsnap: „Viața domnișoarei Podsnap, de cînd se ivise pe planeta asta, fusese totdeauna umbroasă; tînăra persoană a domnului Podsnap era puțin probabil să fi avut vreun avantaj din asocierea cu alte tinere persoane și de aceea fusese îngrădită la tovărășia cu persoane mai vîrstnice — față de care nu avea afinități — și cu mobilier masiv". Astfel, o îndoctrinare prin podsnapism ar fi fost inutilă. Mobila tatălui ei i-a impus un anumit mod de a vedea lucrurile: „Impresiile timpurii despre lume ale domnișoarei Podsnap, fiind izvorîte îndeosebi din felul cum se oglindea viața în cizmele tatălui ei, în mesele de nuc și lemn de trandafir din salonul întunecat și în oglinzile uriașe și negricioase, aveau un colorit sumbru; și nu era de mirare că acum, cînd aproape zilnic trecea solemn prin parc alături de maică-sa, într-un faeton spațios și înalt, de culoare crem, se arăta de sub coviltirul vehiculului ca o sărmană fetiță ridicată în capul oaselor din pat ca să furișeze o privire speriată asupra lucrurilor în general, foarte nerăbdătoare să se ascundă din nou sub plapumă."

Tatăl ei, de asemenea, este o victimă a „monstruoasei soliditățI" și trăiește într-o lume definitiv ferecată în niște convenții și opinii rigide. Nu există nici o schimbare și nici o împrospătare în lumea lui, după cum nu se poate vorbi de așa ceva în viața soției sale, ca „un cal de lemn", iscusită în „a se cabra în chip maiestuos, fără măcar să facă vreun efort". Pentru Podsnap, lumea întreagă „se trezește la opt, se bărbierește la opt și un sfert fix, ia gustarea de dimineață la nouă, pleacă în oraș pentru afaceri la zece, se întoarce acasă la cinci jumătate și cinează la șapte". Nimic, în afara acestui program repetat cu rigiditate, spune Podsnap, „nu trebuie să existe".

La fel se întîmplă pînă la urmă și cu familia Veneering. Soții Veneering, după cum semnifică și numele lor (*veneer* = spoială), nu au o viață lăuntrică și nici chiar bani, așa cum se va descoperi pînă la sfîrșit. N-au nici „trecut", au apărut „noi-nouți" peste noapte, și nimic în afară de apariția lor fizică nu este autentic. Dacă Podsnapii au o „monstruoasă soliditate", Veneeringii sînt doar o spoială, o crustă subțire și friabilă, care nu se poate transforma fără să se fărîme. Ei sînt ca sinistra lady Tippins, care este „vopsită și dată cu lac" și care, precum Veneeringii, nu are nici un suport real: „În vîrtejul de stofă și pălărie, vestit sub numele de lady Tippins, se ascunde oare

şi puţină feminitate adevărată ? Poate camerista ei să ştie ; dar de pe strada Bond aţi putea cumpăra lesne tot ce vedeţi pus pe ea. Puteţi s-o scalpaţi, s-o jupuiţi, s-o răzuiţi, să faceţi două lady Tippins dintr-însa, dar de ceva autentic tot n-o să daţi."

Sensul acesta de nulitate, de nimicnicie, în cazul soţilor Veneering şi al averii lor este strălucit ilustrat de Dickens în descrierea dineului. Veneeringii şi lucrurile lor, totul reflectat într-o oglindă care le aparţine şi ea, îşi pierd caracterul real şi soliditatea. Vedem totul aşa cum este de fapt : fals şi gol, iar această idee izvorăşte din recunoaşterea amănuntului că nici unul din aceste obiecte, nici chiar oamenii n-au putere să-i înzestreze pe alţii cu valoare şi autenticitate. „Oglinda enormă de deasupra bufetului reflectă masa cu oaspeţii. Reflectă noul blazon al familiei Veneering, din aur cu margini de argint gravat şi cizelat, reprezentînd o căciulă de toată frumuseţea. Colegiul de heraldică a descoperit la Veneering un strămoş din vremea cruciadelor, care avea o căciulă lucrată pe scut (sau ar fi avut-o dacă eventual se gîndea la aşa ceva)... Oglinda îl reflectă pe Veneering : de patruzeci de ani, cu păr ondulat, oacheş, predispus să ia proporţii, abil, învăluit în mister, nebulos — un fel de profet deghizat, destul de chipeş, care nu profetizează. O reflectă pe doamna Veneering : blondă (cu un păr nu atît de deschis precum l-ar fi putut avea), cu nas şi degete acviline, îmbrăcată ostentativ şi plină de bijuterii, entuziastă, împăciuitoare, conştientă că un crîmpei din vălul soţului său o acoperă şi pe ea."

Cămilele de aur şi argint împovărate, toaletele şi giuvaerurile doamnei Veneering, corpolenţa soţului ei sînt, în ciuda soliditaţii lor aparente, firave, învăluite de mister, nebuloase, şi ascund minciuna, dar în oglindă, adevărul este dat la iveală ; aşadar, Veneering reprezintă o pseudoimagine a realităţii, o pură disimulare, lipsită total de substanţă.

Prietenul nostru comun se slujeşte în mod special de metaforă — prezentă în toată opera dickensiană, dar mai ales în ultimele romane, constituind o dominantă a stilului. Limba personajelor este metaforică şi ciudăţenia acestor metafore este că irealitatea lor persistă, sporeşte şi caracterizează personajele în sine, făcîndu-le să existe în termeni metaforici. Folosirea unor asemenea metafore este unealta puternică în mîna lui Dickens pentru a ne face să recunoaştem nulitatea vieţii acestor creaturi. Astfel, Dickens scrie : „Mai existau şi alţi prie-

teni intimi care nu trebuiau neapărat chemați la masă, dar care aveau dreptul să fie poftiți de a veni la nouă și jumătate pentru o baie de aburi la o ciozvîrtă de berbec". S-ar părea că Dickens voia să spună că acesta era un fel de a-i face pe ultimii oaspeți să adulmece mirosul bucatelor pe care nu le mîncaseră ; cînd însă se descrie servirea mesei, ceea ce fusese o simplă metaforă devine aidoma, iar rezultatul — o scenă cu totul ireală : în sufragerie, comesenii se îmbăiază pur și simplu în aburul bunătăților culinare. „Dar iată că baia de aburi cu friptură de berbec — după un adaos de vînat și aroma finală de dulciuri și cafea — luă sfîrșit de-a binelea, și oaspeții care se îmbăiaseră își făceau apariția... Oaspeți chelboși își încrucișau brațele și discutau cu domnul Podsnap pe covorul din fața căminului ; oaspeți cu favoriți lucitori și cu pălăria în mînă se repezeau spre doamna Podsnap, apoi se retrăgeau ; oaspeți dînd tîrcoale umblau de colo-colo și cotrobăiau prin casetele ornamentale și prin vaze, de parcă s-ar fi așteptat să afle ceva pierdut de ei prin fundul acestor obiecte, suspectîndu-i pe Podsnapi de furt ; oaspeți de sex frumos stăteau în tăcere, comparîndu-și umerii lor de fildeș cu ai vecinelor."

Trecerea de la realitatea metaforică la o lume cu totul fictivă are loc adesea prin tranziția de la simili la metaforă. Am văzut că majordomul Veneeringilor, la început „asemenea unui chimist analitic sumbru", este apoi numai „chimistul analitic". S-ar putea face o listă cu aceste metafore : Gaffer Hexam — pasărea de pradă ; domnul Wilfer — heruvimul ; doamna Podsnap — calul de lemn ; Jenny Wren — Cenușăreasa ; domnul Boffin — Gunoierul de aur etc., iar dincolo de orice alcătuire, însuflețită sau nu, se află gunoiul informe, din care toate lucrurile vin și unde totul se duce. Această metaforă corelează gunoiul cu banii, nu numai gunoiul din movilele lui Harmon, ci și sub forma unui nobil omniprezent, purtat dintr-un loc într-altul de vîntul aspru dinspre răsărit. Apoi, fluviul (Tamisa), cu forța lui (chiar și destructivă), este un alt simbol important, după cum am văzut, înrudit cu gunoiul prin nămol, de unde iarăși totul vine și unde totul se duce : „Orice barcă neagră și greoaie, cu pereții scorojiți, numai spărturi, parcă îi amenința că va sorbi însetată fluviul, doar-doar i-o putea absorbi și pe ei. Și totul — cuprul coclit, lemnul putred, piatra găurită ca fagurele, aluviunile mîloase și verzi — atît se lăuda cu influența distrugătoare a

apei, încît consecinţele strivirii, ale absorbirii şi doborîrii păreau la fel de hîde în închipuire ca atunci cînd ar fi avut loc aievea."

Dar mai trebuie remarcată şi omniprezenţa morţii : „Luna se culcase ; pe malurile fluviului se ridica ceaţa, prin care copacii păreau nişte năluci, iar apa, strigoiul apei. Pămîntul avea ceva fantomatic, la fel ca şi stelele palide, în vreme ce geana rece din răsărit, care nu se ştie dacă era văpaie sau culoare, de la ochiul cerului închis, putea fi asemuită cu privirea sticloasă de mort." Recunoscînd omniprezenţa morţii, trebuie să menţionăm şi : „...ci trăiau şi trebuiau să moară cîndva. N-am adus nimic pe lumea asta şi, desigur, nu putem duce nimic cu noi."

Pentru John şi Eugene, fluviul este locul unde se petrec schimbări absolute, iar cufundarea lor în Tamisa face posibilă ruptura cu trecutul şi este o întoarcere din „moarte" ca a unor oameni cu totul diferiţi. John Harmon „moare" în apele întunecate ale fluviului şi zace îngropat „la şi mai mare adîncime în pămînt". O cu totul nouă persoană, John Rokesmith, înoată pînă la celălalt capăt al fluviului. Aristocratul blazat, Eugene Wrayburn, incapabil de a se hotărî să se însoare, salvat de la înec, apare cu totul metamorfozat, un nou Eugene, care se căsătoreşte cu Lizzie şi posedă acum „o mină de calităţi şi energie". Personajele care primesc „botezul morţii" şi care revin la viaţă nu se întorc însă într-o lume liberă şi prin urmare nu-şi pot alege după bunul lor plac un nou loc în societate. Reangajarea lor socială este de fapt reafirmarea unei noi forme dintr-o aceeaşi situaţie, anterioară — în care se aflaseră şi de care nu pot scăpa în nici un chip.

NICULAI POPESCU

TÎNĂRUL BLIGHT, un funcţionar prăpădit, şi secretar

NICODEMUS BOFFIN (*numit* Noddy, *precum şi* Gunoierul de aur), un om vîrstnic ciudat, cîndva servitorul de încredere al bătrînului domn Harmon

DOMNUL CLEAVER (domnul Păpuşă), un beţiv nevolnic şi păcătos

DOMNUL FLEDGEBY (Fascinantul Fledgeby), un neghiob de filfizon

BOB GLIDDERY, băiat de prăvălie la Cei şase hamali veseli

JOHN HARMON, *alias* JULIUS HANDFORD, *alias* JOHN ROKESMITH, moştenitorul averii Harmon

BRADLEY HEADSTONE, profesor la o şcoală

JESSE HEXAM (Gaffer), riveran al Tamisei

CHARLEY HEXAM, fiul lui, tînăr egoist şi fără suflet

DOMNUL INSPECTOR, ofiţer de poliţie

JOHNNY, un orfan ; nepotul lui Betty Higden

ALFRED LAMMLE, aventurier şi vînător de zestre

MORTIMER LIGHTWOOD, tînăr avocat

SFINŢIA-SA FRANK MILVEY, un pastor cu familie numeroasă

DOMNUL JOHN PODSNAP, personaj din „lumea bună" ; un înfumurat, totdeauna mulţumit de sine

JOB POTTERSON, chelner pe un vapor

DOMNUL RIAH, un evreu venerabil, cu suflet nobil şi generos

ROGER RIDERHOOD (Rogue), un om cu o fire înspăimîntătoare, riveran al Tamisei

GEORGE SAMPSON, un tînăr, prieten intim al familiei Wilfer

SLOPPY, un copil găsit, adoptat de Betty Higden

DOMNUL MELVIN TWEMLOW, personaj mai sărac din „lumea bună", prieten cu soţii Veneering

DOMNUL HAMILTON VENEERING, un parvenit, tolerat în „lumea bună" datorită averii lui

DOMNUL VENUS, păstrător de animale şi păsări

SILAS WEGG, vînzător de balade şi tarabagiu, făcînd negoţ cu fructe

REGINALD WILFER (Heruvimul), funcţionar sărac, sub papucul neveste-si

EUGENE WRAYBURN, avocat pledant fără clientelă, un om cu o fire melancolică, indolent şi lipsit de ambiţie

DOMNIŞOARA SOPHRONIA AKERSHEM, o tînără frivolă din „lumea bună", care se mărită în cele din urmă cu domnul Alfred Lammle

DOAMNA HENRIETTA BOFFIN, fericita soţie a domnului Nicodemus Boffin

FANNY CLEAVER (Jenny Wren), o croitoreasă pentru păpuşi

LIZZIE HEXAM, curajoasa şi devotata fiică a lui Jesse Hexam

DOAMNA BETTY HIGDEN, stăpîna unui calandru ; îngrijeşte de copiii altora

DOAMNA MARGARETTA MILVEY, o femeie micuţă, simpatică şi deşteaptă ; soţia sfinţiei-sale pastorului Frank Milvey

DOMNIŞOARA EMMA PEECHER, profesoară la o şcoală

DOAMNA PODSNAP, nevasta maiestuoasă a domnului John Podsnap

DOMNIŞOARA GEORGIANA PODSNAP, fiica ei ; o fată timidă, prostuţă şi sentimentală

DOMNIŞOARA ABBEY POTTERSON, patroana localului La cei şase hamali veseli

PLEASANT RIDERHOOD, cămătăreasă clandestină, fiica lui Roger Riderhood

LADY TIPPINS, face parte din „lumea bună", prietenă a soţilor Veneering

DOAMNA ANASTATIA VENEERING, soţia domnului Hamilton Veneering

DOAMNA WILFER, consoarta lui Reginald Wilfer ; o femeie înaltă, ciolănoasă, vajnică

DOMNIŞOARA BELLA WILFER, fiica ei, protejata soţilor Boffin

DOMNIŞOARA LAVINIA WILFER, fiica mai mică a doamnei Wilfer ; o fată ageră la minte, insolentă, zvăpăiată

CARTEA ÎNTII

ÎNTRE CEAȘCĂ ȘI BUZE

Capitolul I

LA PÎNDĂ

În vremurile astea ale noastre — anul la ce bun să mai fie precizat — o barcă ponosită, ca vai de lume, cu două persoane înăuntru, plutea pe Tamisa între Podul Southwark, construit din fier, şi Podul Londrei, din piatră, la căderea amurgului, într-o zi de toamnă.

Cele două persoane din acea barcă erau un bărbat vînjos cu păr cărunt nepieptănat, chipul ars de soare, şi o fată oacheşă de vreo nouăsprezece-douăzeci de ani, care îi semăna destul ca să treacă drept fiică-sa. Fata vîslea, trăgînd iscusit la o pereche de rame ; bărbatul, cu cîrma lăsată liberă şi cu mîinile-n brîu, era cu ochii în patru. Nu se vedea nici plasă, nici nadă sau undiţă, aşa că nu putea fi vorba de un pescar ; nu existau locuri pentru stat, barca nu era vopsită, n-avea nici o inscripţie, nici un fel de unealtă în afară de un cîrlig ruginit şi un colac de frînghie — omul ăsta nici barcagiu de meserie nu putea fi, căci se afla pe o barcă prea năstruşnică şi prea neîncăpătoare ca să fie posibil să ia vreo încărcătură ori să facă regulat curse de transport pe fluviu. Nu găseai nici un indiciu despre ce căuta omul nostru, dar umbla după ceva, uitîndu-se peste tot cît se poate de atent, de iscoditor. Fluviul umflat de maree cu un ceas în urmă, era în descreştere ; bărbatul urmărea din ochi fiecare undă sau bulboană, oricît de mică, pe şuvoiul imens al apei, cînd barca pornea uşor în amonte ori se îndrepta cu pupa înainte, după cum indica el fetei printr-un semn din cap.

Fata îi privea chipul la fel de atentă pe cît de atentă se uita în apă. Dar în fixitatea privirilor ei se deslușea o notă de frică sau de oroare.

Barca asta părea mai potrivită să stea în fundul apei decît la suprafață, atît de mînjită de mîl și noroi, atît de udă era, iar cele două persoane dintr-însa, se vedea cît de colo, duceau la îndeplinire o treabă nu rareori făcută și umblau după ceva ce adeseori mai căutaseră.

Așa cum arăta, pe jumătate sălbăticit, fără nimic pe cap, cu o chică ciufulită, cu brațele brune goale pînă mai sus de coate, cu legătura de la gît desfăcută, laibără peste pieptul dezgolit, bărbatul acela avea o barbă încîlcită și niște perciuni crescuți de-a valma, iar îmbrăcămintea era confecționată parcă din noroiul cu care barca fusese făcută totuna — dar în căutătura lui neobosită se distingea ceva amintind de o ocupație obișnuită. La fel și cu fata: atît în suplețea gesturilor, în orice mișcare din încheietura mîinilor, cît și poate, mai ales, în frica sau oroarea din privirile ei se citea obișnuința.

— Întoarce barca, Lizzie. Curentul e puternic aici. Ține-o bine să n-o ia vîltoarea.

Avînd încredere în iscusința fetei și fără să se slujească de cîrmă, el urmărea din ochi cu mare atenție curentul năvalnic al apei. Așadar, fata se uita la el. Întîmplarea făcea însă acum ca o rază de lumină de la soarele în amurg să se abată pe fundul bărcii și, căzînd peste o pată învechită care semăna într-un fel cu corpul înfășurat al unui om, să-i dea culoarea de sînge spălăcit. Această pată reținu privirea fetei, care începu să tremure ca varga.

— Ce-i cu tine? — întrebă omul, dîndu-și numaidecît seama, deși atent la curentul apei. — Nu văd nimic plutind.

O dată cu dispariția luminii roșietice dispăru și tremurul, iar privirea lui, întoarsă o clipă spre barcă, se îndreptă din nou în altă parte, oprindu-se oriunde curentul puternic al apei dădea de vreun obstacol. La fiecare lanț și frînghie, la fiecare barcă ori luntre care staționa despicînd curentul într-un uriaș vîrf de săgeată, la piloanele masive ale podului Southwark, la podelele vaporașelor riverane bătînd apa murdară, la bușteni legați laolaltă, plutind pe lîngă debarcadere, ochii lui scăpărători săgetau priviri înfometate. Cam o oră după ce întunericul se așternuse, bărbatul apucă strîns cîrma și îndreptă barca direct către malul dinspre Surrey.

Tot timpul cu ochii pe chipul lui, fata răspunse îndată acționînd vîslele; acum, barca se roti, clătinîndu-se ca de-o

smucitură neașteptată, bărbatul se aplecă peste pupă cu jumătatea superioară a trupului în afară.

Fata își trase peste cap și peste față gluga mantiei de pe ea și, privind îndărăt, încît faldurile de dinainte ale glugii să-i fie îndreptate în josul apei, menținea barca în această direcție, mergînd de-a lungul curentului. Pînă atunci, barca lunecase în voie, zăbovind pe ici, pe colo ; dar acum, malurile luau iute altă înfățișare ; trecuseră de umbrele tot mai întunecate și de luminile aprinse de pe Podul Londrei, unde de o parte și de alta se aflau ambarcațiuni așezate rînduri-rînduri. Abia atunci își retrase umerii înapoi în barcă. Avea brațele ude și pline de mîl ; și le spălă peste marginea bărcii. În mîna dreaptă ținea ceva ; erau niște bani, pe care de asemenea îi spălă în apă. Zăngăni monezile o dată, apoi suflă peste ele o dată și scuipă peste ele o dată.

— Să fie cu noroc ! — rosti răgușit, pînă să vîre banii în buzunar. — Lizzie !

Fata întoarse capul spre el, tresărind, și continuă să vîslească în tăcere. Era foarte palidă.

Bărbatul avea nasul coroiat ; din această pricină și datorită ochilor scînteietori și părului răvășit, semăna într-o oarecare măsură cu o pasăre de pradă în plin avînt.

— Leapădă aia de pe față !

Fata își lăsă gluga pe spate.

— Vino aici ! Dă vîslele-ncoace. Vreau să duc treaba pînă la capăt.

— Nu, nu, tată ! Nu ! Nu pot, zău. Tată !... Nu pot sta atît de aproape.

Se și apropie de ea ca să schimbe locurile, dar rugămințile-i înfricoșate îl făcură să-și reia poziția de mai înainte.

— Da ce rău ar putea să-ți pricinuiască ?

— Nici un rău... nici unul. Dar mi-e cu neputință.

— Eu cred că tu urăști pînă și priveliștea fluviului.

— Nu... nu-mi place, tată.

— De parcă n-ar fi totul în viața ta... De parcă nu după urma lui ai ce mînca și ce bea.

La aceste ultime cuvinte fata începu din nou să tremure ; o clipă se opri din vîslit, ca și cum ar fi fost cuprinsă de leșin. El nu observă, căci se uita peste pupă la obiectul tras de barcă.

— Cum de poți fi atît de nerecunoscătoare față de cel mai bun prieten al tău ! Focul acela care te-a încălzit, mică fiind,

era făcut cu cărbuni adunați din apă, din dreptul luntrilor de transport. Coșul în care dormeai a fost aruncat pe mal de apa fluviului. Tălpicile pe care le-am adăugat ca să-ți fac un leagăn din ele au fost tăiate dintr-o bucată de lemn adusă de mai știu cu ce vas.

Lizzie își desprinse mîna dreaptă de pe ramă ducînd-o la buze și o întinse spre el cu drăgălășenie. Apoi, fără să spună un cuvînt, se apucă din nou de vîslit, cînd o altă barcă, aidoma ca înfățișare, deși mai bine întreținută, apăru din întuneric și veni încetișor lîngă ei.

— Ai avut iar baftă, Gaffer ? — se auzi vorbind un bărbat sașiu, care îi ajunsese din urmă, singur în barcă. Știu eu c-ai avut iar baftă, după dîra pe care o lași.

— Eh ! — exclamă celălalt, ursuz. — Dumneata erai ?

— Da, frățioare.

Luna răspîndea acum peste fluviu o lumină galbenă firavă. Noul-venit, ținîndu-se în urmă, la o distanță cam cît jumătate din lungimea bărcii lui, se uita atent la dîra lăsată pe apă.

— De cum te-am văzut mi-am zis în sinea mea — continuă el — iote-l colo pe Gaffer, și iar are baftă, zău dacă nu-i așa ! E vîsla, frățioare... nu te speria, n-am să-l ating. — Era răspunsul la o mișcare pripită a lui Gaffer. În același timp, cel care vorbise ridică vîsla din partea aceea, puse mîna pe marginea bărcii lui Gaffer și rămase astfel o vreme. — E destul de atins și-așa, Gaffer... După cum văd i-ajung loviturile. L-au ciocănit berechet curenții, nu-i așa, frățioare ? Asta-i bafta mea, vezi ! Trebuie că norocul a trecut pe lîngă mine ultima oară, cînd am fost pe-aici în recunoaștere, pe sub pod. Tare-mi vine să cred, frățioare, că ești ca vulturii, care simt prada după miros.

Vorbea cu glas scăzut, tot aruncînd ocheade spre Lizzie, care-și trăsese iar gluga pe cap. Amîndoi bărbații priveau cu un interes înspăimîntător dîra lăsată de barca lui Gaffer.

— Omu-i bine să se-ajute. Să-l iau în barcă, frățioare ?

— Nu, se împotrivi celălalt, pe un ton atît de acru încît acesta, dîndu-și seama, după ce se uită nedumerit, răspunse :

— Nu cumva ai mîncat ceva care nu ți-a priit, frățioare ?

— Da, am mîncat — zise Gaffer. — Prea m-am îndopat cu vorba aia de frățioare. Eu nu-s frate cu mneata.

— Și de cînd, mă rog, nu ești frate cu mine, stimate domle Gaffer Hexam ?

— De cînd te-au învinuit că ai prădat un om... Că ai prădat un om viu ! adăugă Gaffer plin de indignare.

— Şi dacă aş fi prădat un mort ?

— Nu se *poate !*

— Nici chiar tu, Gaffer ?

— Nu. La ce i-ar folosi banii unui mort ? E cu putinţă ca un mort să aibă bani ? Din ce lume face parte mortu ? Din lumea ailantă. Din ce lume face parte banii ? Din lumea asta. Cum poate aparţine banii unui hoit ? Poate un hoit să-i stăpînească, să aibă nevoie de ei, să-i cheltuie, să umble după ei, să-i piardă ? Ia nu mai amesteca în halu ăsta ce-i drept şi ce nu, ăsta-i tipicu lucrurilor. Asta se potriveşte cu un suflet josnic care pradă un om în viaţă.

— Am să-ţi spun cum e treaba...

— Ba, nicidecum. *Eu* am să-ţi spun cum e treaba. Abia ai scăpat de bucluc după ce ai băgat mîna în buzunaru unui marinar, un marinar în viaţă. Bucură-te cît vrei şi socoteşte-te norocos, da pormă nu veni pe capul *meu* cu frăţioare-n sus şi frăţioare-n jos. Am lucrat împreună pe vremuri, dar acuma nu mai lucrăm împreună şi nici în viitor. Dă-mi voie. Fereşte.

— Gaffer ! Dacă te gîndeşti că scapi de mine în felu ăsta...

— Dacă nu scap de mneata în felu ăsta, odată schimb macazu şi-ţi trag una peste degete cu stinghia de la picioare sau te ating la scăfîrlie cu cîrligu bărcii. Păzea ! Dă-i drumu, Lizzie. Dă-i drumu spre casă ; dacă nu, lasă-l pe taică-tu să vîslească.

Lizzie porni înainte, lăsînd cealaltă barcă îndărăt. Tatăl fetei luă atitudinea tihnită a omului care face caz de înaltă moralitate şi adoptînd o poziţie inatacabilă îşi aprinse pe îndelete pipa şi fuma supraveghind ceea ce avea remorcat la urmă. Uneori, ceea ce avea legat la urmă, atunci cînd barca se poticnea, sărea brusc spre el într-un fel înspăimîntător şi alteori căuta parcă să se smulgă, dar în general se ţinea docil după ambarcaţiune. Un ageamiu şi-ar fi putut închipui că undele apei trecînd pe deasupra acestui obiect, semănau, în mod lugubru, cu schimbările aproape imperceptibile în expresia unui chip lipsit de simţul văzului ; dar Gaffer nu era un ageamiu şi n-avea nici închipuire.

Capitolul II

UN OM VENIT DE CINE ŞTIE UNDE

Domnul şi doamna Veneering sînt noii locatari într-o casă nou-nouţă dintr-un cartier nou-nouţ al Londrei. Totul la ei este ca scos din cutie de nou. Toată mobila e nouă, toţi prietenii lor sînt noi, toţi servitorii lor sînt noi, vesela e nouă, trăsura e nouă, harnaşamentul şi caii sînt noi, tablourile sînt noi. Ei înşişi sînt oameni noi, atît de noi însurăţei cît permite venirea legală pe lume a unui prunc nou născut. Dacă ar fi fost să li se aducă vreun bunic, acesta ar fi sosit de la Pantechnicon[1], ambalat cum trebuie, fără nici o zgîrietură pe el, bine lustruit din cap pînă-n picioare. Căci de la scaunele din vestibul cu blazon nou, pînă la pianul cu coadă, de tip nou, iar la etaj noul sistem de apărătoare pentru scîntei, totul în casa asta era proaspăt vopsit şi lustruit. Şi ceea ce se observă la mobilier se poate observa şi la familia Veneering — pojghiţa de la suprafaţă amintea puţin cam prea mult a ceva proaspăt confecţionat şi era niţeluş lipicioasă.

Exista în cartierul Saint James o mobilă inocentă de sufragerie, prevăzută cu rotiţe — şi, cînd nu era folosită, ajungea deasupra grajdului cu cai şi trăsuri de închiriat din Duke Street — care făcea din familia Veneering un subiect de veşnică nelinişte. Văr primar cu lordul Snigsworth, această mobilă numită Twemlow, frecvent reclamată, reprezenta pentru nenumărate case masa de sufragerie în starea sa normală.

Domnul şi doamna Veneering, de pildă, organizînd un dineu, porneau de obicei de la Twemlow şi apoi îi aduceau prelungiri, adică îi adăugau oaspeţi. Cîteodată, masa se compunea din Twemlow şi şase persoane ; uneori, din Twemlow

[1] Un fel de bazar.

și douăsprezece persoane ; alteori, Twemlow era întins pînă la limitele extreme ale posibilului pentru douăzeci de comeseni. În asemenea ocazii simandicoase, domnul și doamna Veneering se plasau în centrul mesei, față-n față, și atunci se crea un paralelism, deoarece totdeauna se întîmpla astfel : cu cît Twemlow se prelungea mai mult, cu atît distanța de centru creștea, apropiindu-se din ce în ce de bufet la un capăt, și de perdelele ferestrei la celălalt.

Dar sufletul firav al lui Twemlow nu era frămîntat de acest lucru cu care se obișnuise și putea să-i măsoare profunzimea. Prăpastia fără fund unde se pierdea și care isca marea povară mereu crescîndă a vieții lui era întrebarea de nerezolvat „Sînt eu oare prietenul cel mai vechi, sau cel mai recent al familiei Veneering ?" Ca să rumege această problemă, inofensivul domn închinase multe ceasuri febrile, atît în bîrlogul său de deasupra grajdului cu cai și trăsuri de închiriat, cît și în bezna rece, prielnică meditației, din St. Jame's Square, Buun.

Prima oară, Twemlow l-a întîlnit pe Veneering la club, unde Veneering pe atunci nu cunoștea pe nimeni în afară de personajul care făcuse prezentările, aparent prietenul lui cel mai intim din lume. Însă nici pe acesta nu-l întîlnise decît cu două zile în urmă — la vremea aceea legătura lor fiind cimentată întîmplător printr-un mușchi de vițel pregătit în mod ticălos de către bucătarul clubului, la sugestia comitetului. Ca urmare, Twemlow primi numaidecît invitația să ia masa cu Veneering, și a luat masa împreună cu personajul care mijlocise întîlnirea. Imediat după aceea, Twemlow primi invitația să ia masa cu personajul în chestiune și a acceptat. Veneering fiind printre comeseni. La acest dineu se mai aflau un Membru în Parlament, un Inginer, un Perceptor, un Poem despre Shakespeare, un Abuz și un Ministeriabil, care toți păreau a fi niște străini pentru Veneering. Totuși, Twemlow fu numaidecît poftit la Veneering anume să întîlnească Parlamentarul, Inginerul, Perceptorul, Poemul despre Shakespeare, Abuzul și Ministeriabilul ; în timpul mesei el descoperi că toți aceștia erau prietenii lui Veneering cei mai apropiați din lume, și că soțiile lor (prezente toate) — obiectivul celei mai devotate afecțiuni și încrederi delicate din partea doamnei Veneering.

Așa se face că domnul Twemlow, în locuința sa, și-a spus, cu mîna la frunte : „Nu trebuie să mă mai gîndesc la asta.

îți vine să-ți iei lumea-n cap, nu alta." Și totuși nu se gîndea decît la acest lucru, dar fără să poată ajunge la vreo concluzie.

În seara aceasta, familia Veneering dă un banchet. Unsprezece în plus pe lîngă Twemlow, paisprezece cu totul. Patru valeți, cu piepturile bombate ca de porumbel, în ținută de gală, se aflau aliniați în vestibul. Al cincilea valet, avînd o înfățișare jalnică, urcă scara de parcă și-ar spune în sine: „Încă un nenorocit care vine la masă — asta-i viața!" și anunță:

— Dom-nul Twemlow!

Doamna Veneering urează bun sosit bunului ei Twemlow. Domnul Veneering urează bun sosit dragului său Twemlow. Doamna Veneering nu-și închipuie că domnul Twemlow s-ar putea interesa cumva de asemenea fărîmituri insipide cum sînt copiii, dar un așa vechi prieten va fi încîntat să-l vadă pe bebeluș.

— Vai!... exclamă domnul Veneering, dînd din cap cu emoție în fața acestui nou element domestic. ...Cînd vă veți mai aclimatiza o să-l cunoașteți mai îndeaproape pe prietenul familiei dumneavoastră.

Apoi îl prezintă pe scumpul lui Twemlow celor doi prieteni, domnii Boots și Brewer — fără să știe prea bine, limpede, care-i unul și care-i celălalt.

Acum însă se întîmplă ceva nemaipomenit.

— Dom-nul și doam-na Podsnap!

— Draga mea — spune domnul Veneering doamnei Veneering pe un ton de mare afecțiune prietenească, ușa fiind deschisă — au venit Podsnapii!

Un bărbat corpolent, prea, prea zîmbitor, cu obrazul de o prospețime apoplectică, apare alături de soția lui, pe care o părăsește numaidecît, repezindu-se spre Twemlow cu:

— Bună ziua. Încîntat de cunoștință. Frumoasă casă mai aveți! Sper că n-am întîrziat. Sînt fericit că am avut acest prilej. Da, da, vă asigur!

La primul șoc, Twemlow, încălțat în pantofiorii lui drăguți, cu drăguții lui ciorăpei de mătase depășiți de modă, face două mici salturi înapoi de parcă ar fi vrut să sară peste divanul dindărătul lui. Dar domnul cel corpolent nu-i îngăduie, dovedindu-se peste măsură de puternic.

— Dă-mi voie — îi spune domnul cel corpolent, încercînd să atragă privirile soției sale de la distanță — dă-mi voie să am eu plăcerea de-a o prezenta pe doamna Podsnap amfitrionilor. Va fi fericită avînd acest prilej, vă asigur ! (Cu prospețimea lui apoplectică descoperă, pare-se, în această expresie, perpetuă vigoare și tinerețe veșnică.)

Pe de altă parte, doamna Podsnap sprijină pe cît posibil greșeala soțului ei, pentru că-i este cu neputință, în ceea ce o privește, să facă o gafă, doamna Veneering fiind singura femeie de acolo, și uitîndu-se la domnul Twemlow cu un aer compătimitor i se adresează înduioșat doamnei Veneering, exprimîndu-și mai întîi teama că de curînd el trebuie să fi fost chinuit de o criză biliară, și apoi, că bebelușul îi seamănă foarte mult, chiar de pe acum.

Nu se știe dacă există vreun om care să se împace cu gîndul că este luat drept altul ; domnul Veneering așadar, punîndu-și în seara aceea piepții cămășii tînărului Antinous (din chembrică nouă, tocmai atunci adusă acasă de cum ieșise din mîinile muncitorilor), nu se simte de loc măgulit că-i luat drept Twemlow, un om sec și deșirat, cu vreo treizeci de ani mai în vîrstă. La rîndul ei, doamna Veneering de asemenea nu vede cu ochi buni confuzia că ar fi nevasta lui Twemlow. Cît despre Twemlow, avînd conștiința că se trage dintr-o familie cu mult mai bună ca Veneering, îl consideră pe domnul cel corpolent un catîr prostcrescut.

În această situație încurcată, domnul Veneering se apropie de domnul Podsnap cu mîna întinsă și, zîmbind, îl asigură că e încîntat de a-l vedea ; la care, incorigibilul personaj, cu prospețimea lui apoplectică, îi răspunde numaidecît :

— Mulțumesc, mi-e rușine să spun că în clipa asta nu-mi pot aduce aminte unde ne-am mai întîlnit, dar sînt fericit că am avut acest prilej, vă asigur !

Apoi, tăbărînd asupra lui Twemlow, care se retrage atît cît slăbiciunea îi îngăduie, îl tîrăște cu sila spre doamna Podsnap și vrea să i-l prezinte sub numele de Veneering, dar sosirea de noi oaspeți scoate la iveală greșeala. Atunci, după ce dă din nou mîna cu Veneering în persoană, el dă iarăși mîna cu Twemlow în persoană, pune capăt incidentului, spre propria-i nețărmurită satisfacție, spunînd ultimului menționat :

— Caraghios prilej... dar sînt fericit că l-am avut, vă asigur !

Twemlow — după ce trecu prin această teribilă încercare, remarcînd totodată fuziunea dintre Boots şi Brewer şi dintre Brewer şi Boots ; după ce observă mai departe cum din rîndul ultimilor şapte musafiri, patru persoane discrete intrară căutînd din ochi pe stăpînul casei şi ca să nu se facă de rîs au renunţat să mai salute, pînă ce Veneering nu veni spre ei cu mîna întinsă — profitînd de acest studiu, cît pe-aci să ajungă la concluzia că într-adevăr el este cel mai vechi prieten al lui Veneering, şi atunci se luminează la minte pe deplin. Dar din nou i se întunecă mintea şi totul se năruie, dînd cu ochii de Veneering şi de bărbatul rotofei în salonul dinspre curte, vecin cu sera, agăţaţi unul de altul ca nişte fraţi gemeni, şi auzind cu urechile lui din gura doamnei Veneering că domnul Podsnap va fi naşul copilului.

— Masa este servită !

Cuvintele, rostite de un valet melancolic, sunară ca şi cum ar fi spus „Duceţi-vă să vă otrăviţi, sărmani pui de oameni !"

Twemlow, deoarece nu i se repartizase nici o doamnă, merge în ariergardă, cu mîna la frunte, Boots şi Brewer, crezîndu-l bolnav, îşi şoptesc :

— L-a luat cu leşin. N-a mîncat nimic la prînz.

El este însă doar uluit de piedicile de neînvins ale existenţei sale.

Înviorat de supă, Twemlow discută paşnic împreună cu Boots şi Brewer despre noile întîmplări de la curte, publicate în presă. Cînd se serveşte peştele la banchet este interpelat de Veneering asupra acestei chestiuni controversate : oare lordul Snigsworth, vărul său primar, se mai află la Londra, sau e cumva plecat ? Răspunde că vărul său primar e plecat.

— La Snigsworthy Park ? întreabă Veneering.

— La Snigsworthy — îi dă replica Twemlow.

Boots şi Brewer îl iau drept un om demn de a fi cultivat, iar Veneering îl consideră un articol remunerativ.

Între timp, valetul face ocolul mesei, asemenea unui chimist analitic, sumbru, şi oferă „Chablis [1], domnule ?" vrînd parcă să spună de fiecare dată „N-aţi lua dac-aţi şti din ce-i făcut".

Oglinda enormă de deasupra bufetului reflectă masa cu oaspeţii. Reflectă noul blazon al familiei Veneering, din aur

[1] Renumit vin alb produs la Chablis, în Franţa.

cu margini de argint gravat și cizelat, reprezentînd o căciulă de toată frumusețea. Colegiul de heraldică [1] a descoperit la Veneering un strămoș din vremea cruciadelor, care avea o căciulă lucrată pe scut (sau ar fi avut-o dacă eventual se gîndea la așa ceva), iar o caravană de cămile purtau fructe, flori, lumînări, animalele îngenunchind ca să li se așeze povara de sare.

Oglinda îl reflectă pe Veneering: de patruzeci de ani, cu păr ondulat, oacheș, predispus să ia proporții, abil, învăluit în mister, nebulos — un fel de profet deghizat, destul de chipeș, care nu profetizează.

O reflectă pe doamna Veneering: blondă (cu un păr nu atît de deschis precum l-ar fi putut avea), cu nas și degete acviline, îmbrăcată ostentativ și plină de bijuterii, entuziastă, împăciuitoare, conștientă că un crîmpei din vălul soțului său o acoperă și pe ea.

Îl reflectă pe Podsnap: înfloritor, predispus spre îngrășare, cîte-o aripioară zbîrlită de nuanță deschisă, de fiecare parte a capului altminteri chel (cu aspect mai mult de perie decît de păr), dezvăluind vederii niște coșuri roșii pe frunte, și o cămașă cu gulerul mare, boțit la spate.

O reflectă pe doamna Podsnap: admirabilă pentru studiile profesorului Owen[2], ciolănoasă, cu gîtul și nările ca ale unui cal de lemn, cu trăsături aspre, coafură maiestuoasă, în care Podsnap atîrna prinos de aur.

Îl reflectă pe Twemlow: cărunt, un om sec, politicos, sensibil la vîntul de est; gulerul hainei și cravata gen George IV, cîndva arbitrul eleganței în Europa, cu obrajii supți de parcă odinioară s-ar fi forțat din răsputeri să se retragă în sine și s-a oprit aici, neizbutind să meargă mai departe.

Reflectă o fată cam trecută: cu bucle negre ca pana corbului și un ten destul de acătării cînd e serios sulemenit — ca în seara aceea; face eforturi considerabile pentru a cuceri un

---

[1] *College of Arms, Herald's College*, înființat în 1483, prezidat de Earl Marshal și cuprinzînd: *Garter* (Jartiera), *Clarenceau* (după Duke of Clarence, fiul lui Edward III) și *Norroy* (de la *north* = nord, și *roy* = rege, adică la nord de Trant); pentru Scoția reprezentat de *Lyon* (leu), iar pentru Irlanda — de *Ulster* (mantie cu glugă și brîu).

[2] Aluzie la Richard Owen (1804—1892), naturalist englez, supranumit și Cuvier al Angliei, datorită studiilor asupra animalelor vertebrate și nevertebrate.

domn, şi el cam trecut ; cu un nas prea mare pe chip, cît toate zilele, cu favoriţi prea roşcaţi, cu prea mult piept în jiletcă, cu prea multă strălucire la butoni, în ochi, la nasturi, în vorbă şi dinţi.

O reflectă pe bătrîna şi fermecătoarea lady Tippins, din dreapta lui Veneering : are o faţă imensă, obtuză, prelungă şi pămîntie, ca un chip privit într-o lingură, şi o cărare vopsită în creştetul capului, ca pentru a conduce lumea către tufa de păr fals de la ceafă. Îi place s-o ţină în frîu pe doamna Veneering, aşezată în faţa ei la masă, căreia-i place să fie ţinută în frîu.

Reflectă pe un anume Mortimer, alt vechi prieten al familiei Veneering, care pînă atunci nu mai fusese niciodată în casa aceea şi după cît se pare nici n-ar mai dori să revină. S-a lăsat îmbrobodit de lady Tippins (o prietenă din adolescenţă) să vină la aceşti oameni ca să mai schimbe o vorbă, dar de unde ; stă în stînga doamnei Veneering, într-o tăcere exasperantă.

Îl reflectă pe Eugene, prietenul lui Mortimer, îngropat de viu în spătarul jilţului dinapoia unuia dintre umerii pudraţi ai fetei cam trecute şi golind mohorît cupa cu şampanie ori de cîte ori era umplută de valetul chimist analitic.

În sfîrşit, oglinda îi mai reflectă pe Boots şi Brewer şi alte două tampoane îmbuibate, interpuse între restul celor de faţă şi eventualele accidente.

Dineurile la familia Veneering sînt excelente — altminteri, lumea n-ar mai veni — şi totul merge strună. Iată, de pildă, lady Tippins a făcut asupra funcţiilor sale digestive o serie de experienţe duse atît de departe, atît de îndrăzneţe, că dacă rezultatele lor ar putea fi date în vileag, întreaga omenire ar avea numai de cîştigat. După ce s-a aprovizionat cu alimente din toate părţile lumii, această bătrînă şi vajnică fregată ajunse în cele din urmă la Polul Nord, iar cînd sînt luate de la masă farfurioarele de îngheţată îi scapă următoarele cuvinte :

— Te asigur, dragul meu Veneering...

(Sărmanul Twemlow duce mîna la frunte, pentru că i se pare că lady Tippins are să devină cea mai bună prietenă a gazdei.)

— Te asigur, dragul meu Veneering, asta-i o chestiune cît se poate de curioasă ! La fel ca şi anunţurile publicitare, cu

nu-ţi cer să mă crezi fără a-ţi oferi garanţii demne de toată încrederea. Mortimer, aici de faţă, cunoaşte faptele de la un capăt la altul şi răspunde de spusele mele.

Mortimer înalţă pleoapele şi deschide puţintel gura. Dar un surîs abia schiţat însemnînd „La ce bun ?!" îi lunecă pe chip ; închide gura şi lasă din nou pleoapele să-i cadă.

— Ia să vedem, Mortimer, grăieşte lady Tippins, lovind evantaiul strîns, de culoare verde, pe falangele de la mîna stîngă — deosebit de ciolănoase — insist să spui tot ce se poate spune despre omul din Jamaica.

— Îţi dau cuvîntul meu de onoare, replică Mortimer, niciodată n-am auzit vorbindu-se despre vreun om din Jamaica, în afară doar de omul care s-a purtat ca un frate...

— Atunci, din Tobago.

— Nici din Tobago.

— În afară doar... mai spune Eugene atît de brusc, încît domnişoara cam trecută, care uitase cu totul de el, îşi retrage, tresărind, umărăşul din faţa lui... în afară doar de prietenul nostru care a trăit atîta vreme numai cu budincă de orez şi gelatină, pînă cînd, în cele din urmă, medicul, sau mai ştiu eu cine, i-a schimbat regimul : o pulpă de berbec pe zi, ori cam aşa ceva.

O impresie înviorătoare făcuse ocolul mesei la apariţia lui Eugene, impresie zădărnicită în clipa cînd din nou se cufundă în jilţ.

— Ei bine, scumpa mea doamnă Veneering — continuă lady Tippins — apelez la dumneata să-mi spui dacă nu-i asta cea mai îngrozitoare purtare din lume. Îmi iau adoratorii peste tot, doi sau trei în acelaşi timp, cu condiţia să mă asculte orbeşte şi să-mi fie devotaţi, şi iată-l pe cel mai apropiat, şeful tuturor sclavilor mei, care în văzul lumii se abate de la îndatoririle sale ! Pe urmă, alt adorator, un personaj grosolan, firesc, dar în care am avut mari speranţe, şi cînd colo şi-a pus pielea la adăpost pentru ziua de mîine, iar acum, iată, pretinde că nu-şi mai aduce aminte de vremurile din copilărie ! Şi asta numai ca să-mi facă mie nervi, ştiind cît de mult ţin eu la epoca asta !

Această penibilă născocire despre nişte adoratori imaginari este mania doamnei Tippins ; poartă totdeauna cu ea unul sau doi. Ţine socoteala adoratorilor săi şi are mereu cîte unul nou

de înscris, sau vreunul vechi de șters, ori pune cîte unul pe lista neagră, ori promovează pe vreun adorator pe lista albastră, sau face adunarea adoratorilor, ca să-i poată trece într-un catastif.

Doamna Veneering este încîntată de această situație hazlie, la fel și domnul Veneering. Poate că farmecul ei sporește prin jocul de la gîtul doamnei Tippins al unor șireturi galbene, mișcîndu-se ca labele lighioanelor care scurmă prin curte.

— Din clipa aceasta, continuă ea, îl alung pe mizerabilul prefăcut și-l tai din Cupidonul meu (numele catastifului, draga mea) ; chiar astă-seară sînt însă hotărîtă să obțin datele despre omul venit cine știe de unde și te rog să i le ceri în locul meu, draga mea — către doamna Veneering — căci am pierdut orice influență asupra lui. Ah, om infam !

Se adresa lui Mortimer, zuruind evantaiul.

— Sîntem cu toții foarte intrigați de omul venit de cine știe unde — glăsui Veneering.

— Profund interesați !

— Foarte mișcați !

— Grozav de dramatic !

— Omul venit de nicăieri, mai știi ?! strigară într-un glas cele patru tampoane.

Apoi, doamna Veneering, împreunîndu-și mîinile ca un copil care se roagă fierbinte — căci născocirile atractive ale ladyei Tippins sînt molipsitoare — se întoarce spre un vecin din stînga și-i spune :

— Vă log ! Hai ! Omul de ține stie unde !

La care cele patru tampoane, puse din nou misterios în funcțiune, exclamă într-un glas :

— Cu neputință să reziști.

— Pe legea mea — intervine, abia îngăimat, Mortimer — mi se pare extrem de stînjenitor știind că ochii Europei sînt îndreptați în așa măsură asupra mea. Singura mîngîiere pe care o mai am este că în adîncul inimii toți o veți detesta pe lady Tippins văzînd, ceea ce inevitabil se va petrece, că bărbatul venit de cine știe unde e un pisălog. Îmi pare rău că voi destrăma poezia stabilindu-i un domiciliu... dar ăsta-i adevărul... al cărui nume îmi scapă... toată lumea-l știe... unde se face vin.

— Day și Martin — sugerează Eugene.

— Nu — se împotrivește Mortimer neînduplecat — acolo se fabrică porto ; nu acolo. Omul meu vine din țara unde se face vinul de Cape. Dar la urma urmei, prietene, nu-i vorba de o statistică, pentru că faptul e fără precedent.

Se observă totdeauna că la mesele date de familia Veneering nimeni nu se prea sinchisește de gazde și că cine are ceva de spus, în general spune, cui și cum îi vine.

— Omul meu — continuă Mortimer, adresîndu-se lui Eugene — pe nume Harmon, era singurul fiu al unui ticălos sinistru care a făcut avere din gunoi.

— Tunică roșie din velveton și clopoțel ? întreabă Eugene, cu o voce sumbră.

— Cu scară și coș, dacă nu te superi... Prin care mijloace, într-un fel sau altul, a devenit bogat ca antreprenor gunoier. Trăind în bîrlogul săpat într-o regiune deluroasă, alcătuită numai din gunoaie, vagabondul ăsta bătrîn și cicălitor arunca pe micul lui domeniu, ca un vulcan, tot ce strînsese, alcătuind un deal al său : praf de cărbuni, coji de legume, bucăți de oase, cioburi de veselă, gunoi brut, gunoi dat prin sită — tot soiul de gunoaie.

În clipa asta, aducîndu-și vag aminte de doamna Veneering, Mortimer îi adresează ei următoarele șase cuvinte ; după care din nou umblă în căutare de auditoriu, face o încercare cu Twemlow, dar își dă seama că nu-i răspunde, în cele din urmă se ia de tampoane, care îl întîmpină cu însuflețire.

— Firea morală — cred că am nimerit expresia potrivită — firea morală a acestui nemaipomenit personaj nu cunoștea satisfacție mai mare decît să arunce blesteme în capul celor mai apropiați lui și să-i dea pe ușă afară. După ce începu (cum era și firesc) să acorde aceste atenții nevestei lui dragi, se văzu numaidecît dispus să supună și pretențiile fiică-si aceluiași tratament. Îi găsi un soț de care el era absolut încîntat, dar fata cîtuși de puțin, și se ocupă să-i pună pe numele ei, sub formă de zestre, nu știu cît gunoi, în orice caz o cantitate imensă. Astfel stăteau lucrurile cînd biata fată îi destăinui, cu tot respectul cuvenit, că se logodise în taină cu acel personaj popular pe care romancierii și poeții îl numesc Celălalt și că o asemenea căsătorie i-ar fi fărîmat inima în cioburi, iar viața i-ar fi făcut-o praf — asta, ce-i drept, putînd contribui masiv la afacerile tatălui ei. Numaidecît,

venerabilul părinte — într-o noapte rece de iarnă, se spune — își azvîrli fata pe ușă afară, blestemînd-o în fel și chip.

Aici, chimistul analitic (care se vede că-și formase o părere foarte proastă despre povestirea lui Mortimer) oferă puțin vin roșu tampoanelor, care, acționînd din nou ca prin minune toți patru deodată, îl toarnă într-înșii cu o curioasă strîmbătură de veselie și apoi strigă în cor :

— Continuați, vă rugăm.

— Resursele materiale ale Celuilalt erau, se înțelege, foarte limitate. Nu cred că folosesc o expresie prea tare cînd spun că Celălalt era lefter. El s-a însurat totuși cu tînăra domnișoară și au locuit într-o căsuță umilă, intrarea împodobită probabil cu ghirlande de caprifoi, pînă la moartea ei. S-ar putea consulta registrul parohiei unde se găsea situată căsuța umilă, pentru a afla cauza morții ; s-ar putea ca grijile premature și neliniștea să fi contribuit, deși în acest sens nu apare nimic scris negru pe alb la pagina respectivă. Cît despre Celălalt, fusese atît de nenorocit de pierderea tinerei lui neveste, încît i-a mai supraviețuit cel mult un an.

Există în mintea nepăsătorului Mortimer ideea, pare-se, că dacă cei din lumea bună își pot permite să se emoționeze netam-nesam, el, care face parte din această lume bună, s-ar cuveni să-și îngăduie slăbiciunea să se lase mișcat de ceea ce povestește aici. Emoția pe care o încearcă și-o ascunde cu mare caznă.

Melancolicul Eugene nu rămîne nici el absolut rece, pentru că în clipa cînd înspăimîntătoarea lady Tippins declară că de cumva Celălalt ar mai fi trăit l-ar fi trecut în capul listei adoratorilor, iar cînd domnișoara cam trecută își înalță umerașii, uzînd de cine știe ce vorbă șoptită ei anume la ureche de către tînărul domn cam trecut, melancolia lui crește în așa hal, încît se joacă, sinistru de-a dreptul, cu cuțitul de desert.

Mortimer continuă.

— Dar acum trebuie să revenim... după cum spun romancierii, și ceea ce noi cu toții am vrea să le interzicem... la eroul povestirii noastre : omul de cine știe unde. În vîrstă de paisprezece ani cînd a fost gonit de sora lui, pe atunci la Bruxelles într-un pensionat ieftin, trecu oarecare timp pînă să audă de cele întîmplate... probabil tot de la soră-sa, căci

mama murise, nu știu sigur. De îndată ce vestea îi ajunse la urechi, plecă pe ascuns și reveni în Anglia. Trebuie să fi fost un băiat destoinic dacă putuse face o asemenea călătorie cu cele cinci parale primite săptămînal ; dar în orice caz a făcut-o... taică-su se trezi cu el pe neașteptate... și începu să pledeze cauza sorei lui. Venerabilul părinte recurse prompt la blesteme și-l puse pe fugă. Șocat și îngrozit, băiatul pornește în căutarea norocului, se îmbarcă pe un vas, și pînă la urmă se stabilește în regiunea însorită și plină de vii de la Cape, ajunge mic proprietar, fermier, viticultor... cum vreți să-i spuneți.

Tocmai atunci, în vestibul se aud pași și o bătaie ușoară în ușa sufrageriei. Chimistul analitic se duce la ușă, discută aprins cu cel care bătuse, ascuns privirilor, și pare îmbunat de motivul dezvăluit de acesta și iese din încăpere.

— Așadar — continuă Mortimer — s-a aflat de el nu de mult, revenind în țară după ce fusese plecat vreo paisprezece ani.

Unul dintre tampoane deodată îi sperie pe ceilalți trei, detașîndu-se de grup, și, revendicîndu-și individualitatea, întreabă :

— Cum adică s-a aflat de el și de ce ?

— Aa, da, desigur. Mulțumesc pentru că m-ai făcut atent. Uitasem să spun că venerabilul tată între timp moare.

Același tampon, încurajat de succes, întrebă:

— Cînd ?

— Nu de mult. Acum zece luni sau un an.

Același tampon întreabă cu vioiciune :

— Și de ce ?...

Dar de astă dată, tristul exemplu de cutezanță se irosește, ceilalți trei semeni fixîndu-l cu priviri înmărmurite — nici un muritor nu-l mai ia în seamă.

— Venerabilul tată — repetă Mortimer ; aducîndu-și vag aminte că la masă există și un Veneering, i se adresează pentru prima oară — între timp moare.

— Moare — repetă și Veneering, grav, cu un aer plin de satisfacție.

Își încrucișează brațele, își compune o expresie ca pentru a asculta în mod juridic, dar se vede din nou abandonat într-o lume pustie.

— S-a dat peste testamentul lui — reluă Mortimer, surprinzînd privirea rătăcitoare de cal de lemn în balans a doamnei Podsnap. — Poartă o dată apropiată de cea a plecării fiului său. Lasă lanțul cel mai scund din munții de gunoaie, cu un soi de locuință aflată la poalele lui, unui servitor bătrîn, singurul executor testamentar. Restul proprietății, mai mult decît considerabil, a fost lăsat fiului său. A cerut cu limbă de moarte să fie înmormîntat în cadrul unui ceremonial oarecum extravagant, luîndu-se anumite precauții ca nu cumva să-l îngroape de viu, cu care nu-i cazul să vă mai plictisesc... asta ar fi tot, în afară de...

Aici, povestirea se întrerupe. Chimistul analitic revenind, privirile tuturor se îndreaptă spre el. Nu pentru că vreunul dintre ei ar fi vrut să-l vadă, ci în virtutea acelei porniri subtile firești care-i împinge pe oameni să profite de cel mai neînsemnat prilej ca să se uite în cu totul altă parte decît la persoana care le vorbește.

— În afară de faptul că fiul nu intră în posesia moștenirii — continuă Mortimer — decît cu condiția să se însoare cu o fată care, astăzi de vîrsta măritișului, la data întocmirii testamentului era un copil de patru sau cinci anișori. După cercetări, anunțuri, s-a descoperit că fiul nu era altul decît micul fermier din Cape ; tocmai atunci, omul nostru se afla în drum spre Anglia, foarte mirat, desigur, că este moștenitorul unei imense averi și că va trebui să-și ia o soție.

Doamna Podsnap întreabă dacă tînăra este acătării, dar Mortimer nu-i poate răspunde, pentru că nu știe.

— Și dacă n-are loc căsătoria — întreabă domnul Podsnap — ce se întîmplă cu imensa avere ?

— Atunci, răspunde Mortimer, în asemenea situație, printr-o clauză testamentară, bătrînul servitor mai sus menționat se prevalează de avere și-l înlătură pe fiu ; apoi, dacă fiul moare, același bătrîn servitor este legatarul universal.

Doamna Veneering tocmai a izbutit s-o trezească pe lady Tippins dintr-un pui de somn, manevrînd cu dibăcie un trîn de farfurii mari și mici peste degetele ei ciolănoase, cînd toată lumea, în afară de Mortimer, își dă seama că chimistul analitic, într-un chip de-a dreptul fantomatic, îi întinde acestuia o hîrtie împăturită. Doamna Veneering, pe punctul să plece, rămîne locului, din curiozitate, cîteva clipe.

Mortimer, în pofida străduinței chimistului de a-l face atent, își împrospătează liniștit forțele cu un pahar de Madera și rămîne nepăsător față de documentul care subjugă atenția generală.

În sfîrșit, lady Tippins (care are obiceiul să se trezească absolut pe nesimțite), înțelegînd unde se află și conștientă de obiectele înconjurătoare, spune :

— Perfid specimen, mai perfid decît Don Juan, de ce nu iei biletul de la comandor ?

Mortimer, căruia chimistul îi vîră hîrtia sub nas, aruncă o privire în jur și întreabă :

— Ce-i asta ?

Chimistul analitic se apleacă și-i șoptește ceva.

— *Cine* ?

Chimistul analitic din nou se apleacă și-i șoptește ceva.

Mortimer se uită surprins la el și despăturește hîrtia. O citește o dată, o citește a doua oară, o întoarce pe toate fețele, o citește a treia oară.

— Extrem de ciudat ! exclamă Mortimer atunci, schimbat la față și plimbîndu-și privirile în jurul mesei ; iată deznodămîntul povestirii despre omul nostru.

— S-a și însurat ? își dă cineva cu părerea.

— Refuză să se însoare ? își dă altcineva cu părerea.

— S-a găsit vreun codicil în gunoi ? își dă cu părerea un al treilea.

— Da de unde ?! spune Mortimer. Culmea, greșiți cu toții. Povestea e mai complicată și mai emoționantă decît mi-aș fi închipuit. Omul s-a înecat !

Capitolul III

UN NOU PERSONAJ

Cînd rochiile doamnelor dispăreau urcînd scara de la intrarea în locuinţa Veneering, Mortimer ieşi îndată din sufragerie. El intră într-o bibliotecă avînd cărţi nou-nouţe, nounouţ legate, aurite din plin şi ceru să stea de vorbă cu persoana care adusese biletul. Era un băiat de vreo cincisprezece ani. Mortimer se uită la băiat, iar acesta se uită la pelerinii nou-nouţi de pe pereţi, în drum spre Canterbury[1], cu rama de aur mai bătătoare la ochi decît procesiunea în sine, cu incrustaţii în lemn mai ample decît peisajul.

— Cine a scris biletul acesta ?

— Eu, domle.

— Cine ţi-a spus să-l scrii ?

— Tatăl meu, Jesse Hexam.

— El e cel care-a găsit corpul ?

— Da, domle.

— Cu ce se ocupă taică-tu ?

Băiatul şovăi ; aruncă pelerinilor o privire plină de reproş, de parcă ei l-ar fi vîrît în încurcătură, apoi, sumetecîndu-şi o dată cracul drept de la pantalon, spuse :

— ...Are o barcă.

— E departe ?

— Ce să fie departe ? — întrebă celălalt, cu ochii în patru, din nou pe drumul spre Canterbury.

— Pînă la taică-tu.

— E cale destul de lungă, domle. Am venit cu o birjă, omu aşteaptă să-şi primească plata. Dacă doriţi, ne putem

[1] Aluzie la istoria celor douăzeci şi nouă de pelerini, prezentată de poetul englez Geoffrey Chaucer în *Povestirile din Canterbury*.

întoarce cu ea și-apoi s-o plătiți. Am trecut mai întîi pe la birou la mneavoastră, că așa scrie în hîrtiile găsite în buzunare, da acolo am dat doar de-un băiat de vîrsta mea, care m-a trimis aici.

Era în acest băiețandru un ciudat amestec de sălbăticie și cvasi civilizație. Avea un glas răgușit și aspru, trăsături aspre, pipernicit și butucănos la trup, dar părea mai curat ca alți băieți de teapa lui. Scria frumos, deși lăbărțat și cu litere rotunde. La bibliotecă se uita cu ochi plini de o curiozitate lucidă, pătrunzînd dincolo de coperțile cărților ; cine știe să citească nu privește cartea, chiar și cînd e închisă, aflată într-un raft, așa cum ar privi-o un analfabet.

— Știi cumva, băiete, dacă s-a făcut tot ce s-ar putea face pentru a-l readuce la viață ? întrebă Mortimer, căutîndu-și pălăria.

— Dacă-l vedeați în ce hal este, n-ați mai fi pus întrebarea asta. Armata faraonului care a pierit în Marea Roșie nu era mai moartă decît el. Dacă Lazăr era jumătate dus pe cealaltă lume, învierea lui ar fi fost cea mai grozavă minune.

— Ehe ! exclamă Mortimer, întorcîndu-se, cu pălăria pe cap. S-ar părea că tînărul meu prieten se pricepe bine la Marea Roșie.

— Am citit la școală cu profesoru.

— Și despre Lazăr ?

— Da, și despre el. Da să nu-i spuneți tatii ! Dacă află, nu mai avem liniște. A fost ideea sori-mi.

— Se vede că ai o soră bună.

— Da, și nu prea — zise băiatul. — Abia de cunoaște literele, cel mult, și asta tot eu am învățat-o.

Eugene, melancolic, cu mîinile în buzunare, tot umblînd de colo-colo, ajunsese în bibliotecă și prinse ultima parte a dialogului. Auzindu-l pe băiat vorbind despre sora lui cu atîta ușurință, îl luă cam tare de bărbie și se uită fix la el.

— Ei bine, sînt sigur, domle — rosti băiatul, împotrivindu-se — sper să mai auziți de mine.

Eugene nu catadicsi să-i răspundă, în schimb îi propuse lui Mortimer să-l însoțească dacă-i face plăcere.

Așadar, plecară tustrei în trăsura cu care venise băiatul ; cei doi prieteni (foști colegi de școală), înăuntru, fumau trabuc, iar băiatul stătea pe capră, lîngă vizitiu.

— Ia să vedem, Eugene — spuse Mortimer, o dată porniți la drum. — De cinci ani sînt pe rolul avocaților de la Curtea Supremă și al celor de drept statornicit prin obiceiuri, și de atunci, în afară de instrucțiunile primite gratuit o dată la două săptămîni pentru testamentul ladyei Tippins, care n-are nimic de lăsat, n-am mai avut alt caz decît aventura asta romanțioasă.

— Iar eu, rosti Eugene, în șapte ani de cînd sînt avocat n-am avut nici un caz și nici n-o să am vreunul. Dacă aș avea, nici n-aș mai ști cum să mă descurc.

— În privința asta — spuse Mortimer, cu mult calm — nici eu nu prea sînt sigur dacă aș scoate-o la capăt mai bine ca tine.

— Urăsc — zise Eugene, punîndu-și picioarele pe scaunul din față — urăsc profesiunea mea.

— Te-ar incomoda dacă-mi întind și eu picioarele ? glăsui Mortimer. — Mulțumesc. Și eu îmi urăsc profesiunea.

— Mi s-a impus — continuă melancolicul Eugene — pentru că, se vede, au vrut să aibă un avocat în familie. Acum au unul faimos.

— Și mie mi s-a impus — zise Mortimer — pentru că, se vede, și ai noștri au vrut să aibă un avocat în familie. Și acum au unul faimos.

— Patru dintre noi — reluă Eugene — au numele scris pe canatul unor uși, în dreapta hrubelor întunecoase care se cheamă birouri avocățești. Fiecare din noi se slujește de a patra parte dintr-un funcționar, Cassim-Baba, din vizuina hoților ; Cassim e unicul cirac respectabil din gașca asta.

— Eu sînt de unul singur, spuse Mortimer ; cabinetul meu, cocoțat în capul unei scări, dă într-un cimitir. Am un funcționar întreg la dispoziție, care nu face altceva decît să se uite în cimitir și să-și ticluiască planuri de viitor. Ce fel de planuri, habar n-am. În meseria mea, altceva nu mă preocupă decît să aflu dacă în cuibul ăsta ponosit de ciori pune la cale fapte bune, sau nelegiuiri, ori după atîția ani de solitudine și meditație va înainta în vîrstă, căutînd să-și lumineze semenii sau să-i îndobitocească. Vrei să-mi dai un foc ?... Mulțumesc.

Eugene se lăsă pe spate în pernele trăsurii ; încrucișă brațele și începu să fumeze, cu ochii închiși.

— Şi unde mai pui prostiile astea despre energie ?! — se auzi vorbind Eugene, molcom, puţin pe nas. Dacă există în dicţionar un cuvînt de care să-mi fie lehamite, acesta e energie. Ce superstiţie convenţională, ce bîiguit de papagal ! Ducă-se naibii ! Nu poţi da buzna în stradă să iei de guler pe primul om cu o înfăţişare mai cumsecade şi, zgîlţîindu-l bine, să-i spui : „Prezintă-te numaidecît la judecată şi ia-mă avocatul dumitale — procesul, sau moartea !" Asta ar însemna să fii energic !

— Eugene, la fel gîndesc şi eu. Dar dă-mi o ocazie nimerită, ceva care să merite să fiu energic, şi-atunci îţi arăt *eu* energie !

— Asta-i şi părerea mea — spuse Eugene.

Şi s-ar putea foarte bine ca zece mii de tineri din raza poştei londoneze să fi făcut, în aceeaşi seară, aceeaşi observaţie optimistă.

Trăsura îşi continua drumul. Trecuse de Monument, de Turn şi de Docuri, de Ratcliffe şi de Rotherhitne ; lăsase în urmă locul unde lăturile umanităţii erau parcă aruncate din înălţime, laolaltă cu reziduurile morale, adunîndu-se pînă într-atît, că se revărsau şi se scurgeau în fluviu ; trecuse prin dreptul unor vase care parcă acostaseră, pe lîngă nişte case care parcă pluteau pe apă, prin dreptul unor catarge care parcă priveau pe fereastră şi al unor ferestre dînd parcă în fundul vasului — pînă ce trăsura ajunse într-un cotlon întunecos, spălat de fluviu, altminteri cîtuşi de puţin spălat, unde băiatul coborî şi deschise portiera.

— Mai departe trebuie mers pe jos, domle, nu-i mult, cîţiva paşi doar.

Vorbea ca şi cum ar fi făcut abstracţie de Eugene.

— E un loc al naibii de peste mînă — spuse Mortimer ; aluneca pe pietre, călcînd în gunoaiele de pe drum.

Băiatul dădu iute colţul.

— Aici stă tata, domle, unde se vede lumină.

Casa, joasă, părea să fi fost cîndva o moară. Avea un neg de lemn putred pe frunte, indicînd parcă locul paletelor de la moară ; dar totul abia se zărea în întunericul nopţii. Băiatul apăsă pe clanţa uşii şi numaidecît se treziră într-o încăpere scundă, de formă circulară, unde un bărbat stătea dinaintea vetrei, privind focul, şi o fată era ocupată cu lucrul

de mînă. Grătarul, ruginit, nu se potrivea cu vatra, iar o lampă obişnuită, ca un bulb de zambilă, fumega şi fila în gîtul unui urcior. Într-un ungher lîngă perete se afla un soi de laviţă de lemn care ţinea loc de pat, şi într-alt ungher, cîteva trepte de lemn dărăpănate — şi abrupte de parcă ar fi fost o scară portabilă — duceau la catul de sus. Două sau trei vîsle vechi se aflau sprijinite de perete, iar mai încolo, tot de perete, un dulăpior de bucătărie scotea la iveală un număr restrîns de obiecte obişnuite din faianţă şi vase pentru gătit. Tavanul, fără tencuială, alcătuit din duşumeaua foarte veche, numai noduri, cîrpită şi străbătută de grinzi, a încăperii de deasupra, părea să micşoreze şi mai mult spaţiul odăii. Plafonul, pereţii şi pardoseala, totul mînjit de făină, de miniu de plumb, de igrasie (sau alte asemenea pete, rămase probabil din vremea înmagazinării), aveau un aspect putregăios.

— A venit domnu, tată.

Bărbatul de lîngă focul care ardea se întoarse şi, înălţînd capul ciufulit, se uită, ca o pasăre de pradă, la avocat.

— Mneavoastră steţi dom Mortimer Lightwood?

— Da, răspunse tînărul. Cel pe care l-aţi găsit — adăugă Mortimer cam stînjenit, dînd cu ochii de laviţă — se află aici?

— Nu chiar, da-i pe-aproape. Eu fac totu aşa cum scrie la carte. Am dat de veste despre tărăşenie la poliţie, şi poliţia l-a luat de-aici, şi n-a pierdut nici o clipă, oricum. Poliţia a pus totu pe hîrtie, uite, scrie negru pe alb.

Ridică urciorul cu lampa şi-l apropie de o foaie de hîrtie, cu antetul poliţiei, prinsă pe perete: CORP GĂSIT. Cei doi prieteni citeau anunţul lipit de zid, în timp ce Gaffer îi examina pe amîndoi ţinînd lumina sus.

— După cum văd, nefericitul ăsta avea numai nişte hîrtii asupra lui — spuse Lightwood, întorcîndu-şi privirile de la lista cu lucrurile găsite către cel care le găsise.

— Numai nişte hîrtii.

La aceste cuvinte, fata se ridică şi ieşi din încăpere, cu lucrul de mînă.

— Nimic altceva — reluă Mortimer — decît trei pence într-unul din buzunare.

— Trei pence — repetă Gaffer Hexam, răspicat.

— Buzunarele pantalonilor, goale şi întoarse pe dos.

Gaffer Hexam înceuviinţă din cap.

— Aşa se-ntîmplă de obicei. O fi corentu apei de vină, habar n-am. Da ia uitaţi-vă — adăugă, ducînd lumina în dreptul altui afiş asemănător — buzunarele *lui* era goale şi întoarse pe dos. Şi aici... — trecînd cu lampa în dreptul unui alt afiş — buzunaru *ei*, gol şi întors pe dos. Dincoace la fel. Şi colo. Eu nu ştiu să citesc, da nici n-am nevoie, că-i recunosc după locu de pe perete. Ăsta a fost marinar, cu două ancore şi-un pavilion şi c-un G, un F şi-un T pe braţ. Ia vedeţi dacă nu-i aşa.

— Exact.

— Aici e-o femeie tînără cu cizmuliţe gri ; rufele-i era mareate cu o cruce. Ia vedeţi dacă nu-i aşa.

— Exact.

— Ăsta-i ăla c-o tăietură urîtă pe tîmplă. Aici e două surori tinere, legate una de alta c-o batistă. Ăsta-i un beţiv bătrîn, în papuci de casă şi scufă de noapte ; s-a oferit... după aia s-a aflat... să facă o gaură în apă dacă i se dă dinainte o litră de rom... şi s-a ţinut de vorbă pentru prima şi ultima oară în viaţă. E peste tot hîrtii de-astea prin odaie, vedeţi... Da eu le ştiu pe toate — îs om învăţat, ce mai !

Plimbă lampa jur împrejur, peste tot, ca şi cum ar fi vrut să-şi confirme luminile intelectuale, apoi o aşeză pe masă şi rămase în picioare dinapoia ei, uitîndu-se atent la oaspeţi. Avea ceva caracteristic păsărilor de pradă, iar cînd încruntă din sprîncene, chica de păr ciufulit se zbîrli şi mai mult.

— Nu dumneata i-ai descoperit pe toţi, nu-i aşa ? întrebă Eugene.

La aceste cuvinte, pasărea de pradă spuse molcom :

— Da *mneavoastră* care vă e numele ?

— Dumnealui e prietenul meu — interveni Mortimer Lightwood — domnul Eugene Wrayburn.

— Domnu Eugene Wrayburn, aşa ? Şi ce m-a întrebat domnu Eugene Wrayburn ?

— Foarte simplu, te-am întrebat dacă dumneata în perseană i-ai găsit pe toţi aceşti oameni.

— Eu vă răspund, foarte simplu : pe cei mai mulţi dintre ei.

— Crezi că printre aceştia sînt şi cazuri în care moartea să fi fost rezultatul unor crime şi tîlhării ?

— Eu nu cred nimic — replică Hexam. — Eu nu-mi dau niciodată cu chipuitu. Dacă şi mneavoastră aţi fi silit să scotociţi prin rîu zi de zi, toată viaţa, atunci nu v-ar mai arde să vă daţi cu chipuitu. Să v-arăt drumu ?

Cînd deschise uşa, ca urmare a semnului afirmativ făcut din cap de Mortimer, în prag apăru un om agitat, cu o faţă extrem de palidă şi de chinuită.

— A dispărut cineva ? — întrebă Gaffer Hexam, oprindu-se brusc — ... sau a fost găsit cineva ? Care din două ?

— M-am rătăcit ! răspunse acesta, grăbit, cu sufletul la gură.

— Rătăcit ?

— Eu... eu... sînt străin de locurile astea şi nu ştiu drumul... Aş... aş... aş... vrea să aflu unde se găseşte cel descris în afişul ăsta. Poate că-l cunosc.

Gîfîia şi abia mai putea vorbi ; scoase un exemplar din afişul proaspăt tipărit, care pe perete mai era încă umed. S-ar putea ca apariţia neaşteptată a acestuia, sau poate stăruinţa privirilor lui să-l fi îndemnat pe Gaffer să spună fără şovăială :

— Mnealui de aici, domnu Lightwood, tocmai de asta se ocupă.

— Domnul Lightwood ?

Timp de cîteva clipe, Mortimer şi străinul se măsurară unul pe altul din priviri. Nu se cunoşteau.

— Mi se pare, domnule — spuse degajat Mortimer, destrămînd tăcerea stînjenitoare — că mi-aţi făcut cinstea să-mi rostiţi numele.

— N-am făcut decît să-l repet după ce l-a pronunţat dumnealui.

— Spuneaţi că nu cunoaşteţi Londra ?

— Absolut de loc.

— Căutaţi cumva un anume domn Harmon ?

— Nu, domnule.

— Atunci, vă pot asigura, cred, că străduinţa dumneavoastră e inutilă şi n-o să daţi de ceea ce vă temeţi că nu veţi găsi. Vreţi să veniţi cu mine ?

Străinul încuviinţă.

Cîteva cotituri pe nişte uliţe pline de mocirla lăsată poate de ultima maree bîhlind de miasme îi conduseră la postul

de poliție, cu o ușiță practicată în poartă și cu un felinar care răspîndea o lumină vie. Acolo găsiră inspectorul de noapte, înarmat cu toc, cerneală și o riglă, într-un birou spoit în alb, punîndu-și dosarele în ordine, atît de sîrguincios, de parcă s-ar fi aflat într-o mănăstire pe un vîrf de munte, și alături, înspre curtea din dos, o femeie beată n-ar fi zbierat de furie, bătînd în ușa celulei.

Inspectorul, cu aerul omului retras, dedicat studiului, se smulse din dosarele de care era absorbit pentru a da bănuitor din cap către Gaffer, în semn că-l recunoscuse, vrînd oarecum să spună „Ehei ! Știm noi tot despre *tine*. Într-o bună zi o să-ți dai în petec", și spre a-i informa pe domnul Mortimer Lightwood și pe ceilalți doi că le va sta îndată la dispoziție. După aceea isprăvi de liniat hîrtiile din fața lui (atît de chibzuit, de parcă împodobea cu desene o carte de rugăciuni), foarte atent și cît se poate de sistematic, fără să arate nicidecum că ar auzi bătăile sporite ale femeii, care zbiera îngrozitor ceva despre ficatul unei alte femei.

— O lanternă — spuse inspectorul de noapte.

Obiectul îi este numaidecît adus de un satelit supus. Luă un mănunchi de chei și cu un „Haideți, domnilor" pornesc împreună către un capăt al curții, unde acesta descuie o hrubă răcoroasă. Intrară cu toții. Apoi ies repede de acolo ; nimeni nu vorbi, în afară de Eugene.

— Nu arată *mult* mai rău ca lady Tippins ! — îi spuse Eugene în șoaptă lui Mortimer.

Așadar, se întoarseră în biblioteca spoită în alb a mănăstirii — țipetele se întețiseră cîtă vreme fuseseră să-l privească pe cel cu ochii închiși pe vecie, iar starostele începu să rezume în cîteva cuvinte cazul cu pricina.

— N-am aflat cum de a ajuns în fluviu. Adesea se întîmplă să nu avem nici un indiciu. Prea tîrziu ca să se știe sigur dacă a primit loviturile înainte, sau după moarte. Un doctor vestit afirmă că înainte ; un altul, nu mai puțin vestit, afirmă că după. Un chelner de pe vasul cu care domnul ăsta a făcut călătoria spre țară a venit să vadă cadavrul și putea să jure că e una și aceeași persoană. La fel și despre îmbrăcăminte. De altfel, vedeți dumneavoastră, există și actele. Cum se face că tînărul a dispărut fără urmă, părăsind vasul, și după aceea să fie găsit în Tamisa ? Fi bine ! Poate că pornise într-o mică

aventură, pe care o socotise neprimejdioasă, dar cînd colo, i-a fost fatală. Ancheta are loc mîine și fără îndoială adevărul va ieși la lumină... S-ar părea — continuă inspectorul, după ce termină istorisirea succintă a cazului — s-ar părea că toate astea l-au mișcat mult pe prietenul dumneavoastră, l-au dat pur și simplu peste cap. Zău, i s-a făcut rău cînd a văzut cadavrul.

Ultimele cuvinte fuseseră rostite pe un ton foarte scăzut și cu niște priviri iscoditoare (și nu pentru prima oară), adresate străinilor.

Domnul Lightwood precizează că veneticul nu era un prieten de-al său.

— Într-adevăr? se miră domnul inspector, ciulind urechile. Și unde l-ați întîlnit?

Domnul Lightwood explică mai departe.

Cu cele două coate sprijinite pe biroul său, cu cele cinci degete de la dreapta potrivite față-n față celor cinci degete de la stînga, domnul inspector își formulase rezumatul și, fără să miște altceva decît ochii, ridicînd glasul, adăugă:

— Vi s-a făcut rău, domnule? După cum se vede, nu sînteți obișnuit cu astfel de treburi.

— Aa, nu! Ce groaznic spectacol! răspunse străinul, care stătea rezemat de prichiciul vetrei, cu capul plecat și privind în juru-i.

— Ați venit pentru identificarea cadavrului, domnule, așa mi s-a spus.

— Da.

— *L-ați* identificat?

— Nu. Ce groaznic spectacol! Aa, oribil, oribil spectacol!

— Cine credeți c-ar putea fi? — întrebă domnul inspector. — Făceți-ne descrierea celui pe care-l căutați. Poate vă dăm o mînă de ajutor.

— Nu, nu — se împotrivi străinul. — Ar fi absolut inutil. Bună seara.

Domnul inspector nu făcu nici o mișcare, nu rosti nici un ordin; totuși, satelitul se strecură în fața ușiței practicate în poartă, cu brațul stîng întins deasupra și cu dreapta ținînd lanterna luată de la șeful său — pentru orice eventualitate — către străin.

— Căutați totuși pe cineva — reluă domnul inspector — altminteri n-ați fi aici. Și atunci, nu-i firesc să vă cer unele amănunte despre acest prieten sau dușman ?

— Vă rog să mă scuzați pentru ceea ce am să vă spun, dar dumneavoastră știți mai bine ca oricine că există neplăceri și năpaste în familie care nu sînt destăinuite în public decît în cazuri extreme. Nu contest că dumneavoastră vă faceți datoria punîndu-mi această întrebare ; nu veți contesta dreptul pe care-l am de a refuza să răspund. Bună seara.

Străinul se întoarse iarăși spre portiță, unde subalternul, cu ochii la șef, rămăsese ca o stană de piatră.

— La urma urmelor — spuse domnul inspector — n-o să aveți nimic împotrivă de a-mi lăsa cartea dumneavoastră de vizită ?

— Nu, dar ar trebui să am carte de vizită, eu însă n-am așa ceva — răspunse străinul roșind, foarte stînjenit.

— Atunci — reluă domnul inspector, fără nici o schimbare în ton sau atitudine — măcar scrieți-mi numele dumneavoastră și adresa, cred că n-aveți nimic împotrivă.

— Nicidecum.

Domnul inspector înmuie un toc în călimara cu cerneală și-l puse tacticos pe o foaie de hîrtie chiar lîngă el, apoi își reluă atitudinea de mai înainte. Străinul se apropie de birou, și, sub privirea inspectorului, care-i număra fiecare firicel de păr din cap, aplecat cum stătea, scriind cu o mînă tremurîndă :

„Julius Handford, Cofeneaua Bursei, Palace Yard, Westminster".

— Presupun că acolo ați tras, domnule ?

— Da, acolo.

— Prin urmare, locuiți la țară ?

— Eh... Da, locuiesc la țară.

— Bună seara, domnule.

Subalternul își trase brațul, deschise portița și domnul Julius Handford plecă.

— Păstrează-o ! — spuse domnul inspector. — Ai grijă de hîrtia asta, ține-l sub observație fără să-i pricinuiești vreun

rău, asigură-te că stă la adresa indicată și caută să afli tot ce se poate afla despre el.

Satelitul se făcu nevăzut; domnul inspector, redevenit starostele liniștit al mănăstirii, înmuie tocul în călimara cu cerneală și își văzu mai departe de dosare. Cei doi prieteni, care nu-l slăbeau din ochi, mai mult amuzați de atitudinea lui profesională decît bănuitori în privința domnului Julius Handford, înainte de plecare îl întrebară dacă i se părea că ar fi cu adevărat ceva dubios la mijloc.

Starostele răspunse cu reticență:

— N-aș putea spune. În cazul unei crime, cineva a săvîrșit-o. Pentru hoție ori pentru furtul de buzunare e nevoie de ucenicie. Cu crima e altfel. Oricare din noi poate s-o facă.

Văzuse zeci de oameni veniți pentru identificarea cadavrelor, dar nimeni nu fusese atît de tulburat ca acesta. Totuși, s-ar putea ca impresia să fi fost de natură fizică, nu morală. Dacă-i așa, ciudată natură! În orice caz, curioasă treabă! Ce păcat că nu are nici un sîmbure de adevăr vorba că la atingerea cadavrului de către asasin țîșnește sîngele; dar de la trupurile neînsuflețite, niciodată nu s-a putut scoate nimic.

— Ai destul tărăboi de la femei de teapa ei, cu vîrf și îndesat (se referea la cea care bătea de zor în ușă), dar de la cadavre nu afli o iotă, orice-ar fi.

Nemaiavînd ce să facă pînă la ancheta de a doua zi, cei doi prieteni plecară împreună. Gaffer Hexam și fiul lui o luară pe un alt drum. Ajungînd la colț, tatăl spuse băiatului să se ducă acasă; Gaffer intră într-o cîrciumă cu perdele roșii, cu ziduri burduhănoase revărsate hidropic peste trotuar, ca să comande „o litră".

Acasă, băiatul o găsi pe soră-sa stînd la foc și lucrînd. Primele cuvinte au fost să o întrebe unde fusese în timpul vizitei celor doi domni.

— M-am dus pe stradă.

— Nu era nevoie. Totu e-n ordine.

— Unul din ei, reluă fata, cel care n-a scos un cuvînt cît am rămas de față, se uita fix la mine. Mi-a fost teamă că o să citească ceva pe chipul meu. Vai de mine! Dar nu lua seama la astea, Charley! Am tremurat toată cînd i-ai mărturisit tatei că știi să scrii puțin.

— Ei, da l-am făcut să creadă că era mare lucru dacă putea cineva citi scrisu, atît de urît e. Şi cînd a văzut, stînd lîngă mine, ce încet scriu şi că fac numai pete de cerneală pe hîrtie, tata s-a bucurat grozav.

Fata lăsă lucrul la o parte şi, trăgîndu-şi scaunul mai aproape de-al lui, din preajma focului, îşi aşeză o mînă pe umărul acestuia.

— Şi ai să te ţii serios de muncă, Charley, nu-i aşa ?

— Uite-aşa, ştii că-mi place ! Da nu-mi văd eu de muncă ?

— Ba da, Charley, da. Ştiu, tu munceşti din greu ca să-nveţi. Şi eu fac cîte ceva, Charley, mă gîndesc să născocesc cîte ceva (uneori mă trezesc din somn chinuindu-mi mintea), cum să mai pun ban lîngă ban, azi unul, mîine altul, ca tata să creadă că ai început cît de cît să-ţi cîştigi existenţa, lucrînd la malul fluviului.

— Tu eşti preferata tatei, şi-l poţi face să creadă orice.

— Aş vrea eu, Charley ! Pentru că atunci l-aş convinge că învăţătura e bună la ceva, că prin ea am putea duce o viaţă mai cumsecade şi aş fi atît de bucuroasă, că nu mi-ar părea rău dac-aş muri.

— Nu mai tot vorbi de moarte, Liz !

Împreună mîinile pe umărul lui şi îşi aşeză obrazul cu o piele frumoasă, brună, peste ele, privind focul, gînditoare.

— Serile, Charley, cînd tu eşti la şcoală, iar tata e...

— La Cei şase hamali veseli — o întrerupse băiatul, făcînd un semn înapoi cu capul, înspre cîrciumă.

— Da... Cînd mă uit la foc — reluă Liz — parc-aş vedea în jăratec... iată, ca acum în flăcăruia aceea...

— Astea-s gaze, asta e — rosti băiatul — ieşind dintr-un ciot de lemn care a stat sub mîlul de sub apă de pe vremea lui tata Noe. Iote, cînd iau vătraiu... şi scormonesc...

— Nu-l atîţa, Charley, că de nu, o să ardă vîlvătaie. Eu vorbesc de flăcăruia aceea plăpîndă, care apare şi se duce. Cînd mă uit seara la ea, parcă se-nfiripează forme.

— Hai să vedem şi noi — zise băiatul. — Încotro să privesc ?

— Aa, ar trebui să ai ochii mei, Charley.

— Bine, atunci spune-mi ce vezi.

— Păi, eşti tu şi cu mine, Charley ; cînd erai mic de tot şi n-aveai mamă...

— Nu-mi mai spune că n-am avut mamă — o întrerupse băiatul —, căci am o surioară care-mi este şi soră, şi mamă.

Încîntată, Liz izbucni în rîs ; ochii i se scăldară în lacrimi de plăcere. El îşi petrecu braţele pe după mijlocul fetei.

— Tu eşti şi cu mine, Charley, pe stradă, cînd tata încuia şi pleca la lucru, iar pe noi ne lăsa afară, de teamă să nu dăm foc casei sau să cădem peste fereastră. Stăm pe pragul uşii, pe scările altor uşi, pe malul apei sau hoinărim ca să treacă vremea. Erai cam greu de dus, Charley, şi deseori mă opream locului, nevoită să mă odihnesc. Cîteodată ne era somn şi adormeam împreună în vreun colţişor ; cîteodată ne răzbea foamea ; cîteodată mi se făcea puţin frică. Dar de cele mai multe ori ne lua cu frig şi asta era tare greu. Îţi mai aminteşti, Charley ?

— Da, îmi amintesc — spuse băiatul, strîngînd-o în braţe ; mă cocoloşeam sub un şal micuţ, şi acolo mi-era cald.

— Uneori ploua — continuă ea — şi ne furişam sub vreo bancă sau ceva asemănător ; uneori se făcea tîrziu, întuneric, şi ne duceam unde-s felinarele aprinse ; stam şi priveam lumea care trecea pe stradă. Pînă la urmă, venea tata şi ne lua acasă. Şi acasă ce adăpost bun după atîta şedere afară ! Tata mă descălţa şi-mi usca picioarele la gură sobei. Eu stam lîngă el în timp ce-şi fuma pipa ; rămîneam mult după ce tu te urcai în pat. Mă uitam la mîna tatei şi-mi spuneam că-i mare, dar că niciodată nu mi s-a părut grea cînd m-a atins cu ea. Mă gîndeam la vocea tatei, aspră, dar niciodată nu se supăra cînd îmi vorbea. Apoi am crescut, şi tata căpăta încredere în mine şi mă lua cu el. Fii, şi să vorbim drept : niciodată n-a dat în mine.

În clipa aceea, băiatul scoase un geamăt, care părea să spună : „Dar cu toate astea, în *mine* dă !"

— Astea-s vedenii din trecut, Charley.

— Să trecem la altceva — spuse băiatul — ia ghiceşte-mi ce are să fie în viitor.

— Bine ! Iată, continuînd cu tata şi ţinînd cu tata, fiindcă tata mă iubeşte şi eu îl iubesc pe tata. Nu ştiu citi, căci dacă învăţam ar fi gîndit că vreau să-l părăsesc şi mi-aş fi pierdut înrîurirea asupra lui. N-am atîta înrîurire cît aş vrea să am, nu pot pune capăt unor lucruri groaznice pe care caut să le opresc,

dar sper mereu și am încredere că are să vină și vremea asta. Pînă atunci, știu că-i sînt oarecum o piedică și că dacă aș pleca de lîngă el, drept răzbunare sau de deznădejde, ori și dintr-o pricină, și din alta, i-ar cășuna rău de tot împotriva mea.

— Ghicește ceva și despre mine în viitor.

— Ajung și la asta, Charley — rosti fata, care de la început păstra aceeași atitudine și care acum scutura jalnic din cap — celelalte imagini se înghesuie înainte, iar tu...

— Unde sînt eu, Liz ?

— Colo jos, în adîncitura aia de lîngă flacără.

— Parc-ar fi ducă-se-pe-pustiu în adîncitura aia de lîngă flacără — zise băiatul, urmărind ochii ei aplecați spre godin, care avea ceva de schelet înspăimîntător, din pricina picioarelor lungi și subțiri.

— Uite, colo ești tu, Charley, la școală, muncind din greu, fără știrea tatei, să-ți croiești un drum în viață ; capeți premii, înveți din ce în ce mai bine, și o s-ajungi un... cum ziceai că se cheamă, cînd mi-ai pomenit despre asta ?

— Ha-ha-ha ! Ce ghicitoare care nu știe ce vrea să prezică ! — strigă băiatul, ușurat puțin văzînd că ceva nu-i în ordine cu adîncitura de lîngă flacără. — Institutor.

— Ai să fii institutor ; mereu faci progrese și o să ajungi un om învățat, pe care lumea o să-l respecte. Dar tata a aflat de multă vreme secretul, și tu te-ai despărțit de tata și de mine.

— Nu, nu-i adevărat !

— Ba da, Charley. Văd cît se poate de limpede că drumul tău în viață nu-i același cu al nostru, și chiar dacă tata te-ar ierta că ai pornit pe drumul ăsta (ceea ce niciodată nu se va întîmpla), te vei îndepărta, fiindcă noi ți-am umbri calea. Dar, Charley, mai văd încă...

— Tot așa, Liz, cît se poate de limpede ? întrebă în glumă.

— Da, Charley ! Ai făcut un lucru mare că te-ai rupt de drumul tatei în viață și că ai pornit pe unul nou și cumsecade. Colo sînt eu, Charley, rămasă singură cu tata, făcîndu-l să meargă drept, atît cît pot și eu, tînjind după mai multă influență asupra lui decît acum și sperînd că printr-o întîmplare fericită sau că îmbolnăvindu-se, ori mai știu eu ce, aș putea să-l aduc pe calea cea bună.

— Spuneai că nu știi să citești în cărți, Lizzie. În adîncitura de lîngă flăcări cred că ai o bibliotecă întreagă.

— Oh, Charley, ce fericită aș fi să pot citi cărți adevărate, cît sufăr de neștiința mea! Dar aș suferi și mai mult dacă n-aș ști că e o legătură între mine și tata... Ia! Aud pașii tatei!

Fiind trecut de miezul nopții, pasărea de pradă se duse glonț în culcuș. A doua zi, la amiaz, el își făcu din nou apariția la Cei șase hamali veseli, în situația — nicidecum nouă pentru el — de a depune mărturie dinaintea unei comisii pentru anchetarea deceselor suspecte.

Domnul Mortimer Lightwood, chemat de asemenea ca martor, adăuga acestui rol calitatea de eminent avocat, însărcinat să urmărească procesul ca reprezentant al moștenitorilor defunctului — după cum s-a anunțat la timp în presă. Domnul inspector a urmărit deopotrivă cazul, păstrînd strict pentru sine observațiile sale particulare. Deoarece domnul Julius Handford își dăduse adresa reală, iar după informațiile luate la hotel era socotit solvabil, nu se mai știa altceva despre el, doar că trăia foarte retras, că nu mai fusese dat în judecată și că nu era prezent de-a lungul cercetărilor decît în mintea tenebroasă a domnului inspector.

Cazul stîrni un viu interes în rîndul publicului prin depoziția domnului Mortimer Lightwood privind împrejurările în care defunctul John Harmon se întorsese în Anglia. Amănunte strict confidențiale despre aceste împrejurări au fost mereu puse pe tapet — în timpul mesei, zile în șir — de către Venering, Twemlow, Podsnap, de Boots și Brewer; ei veneau însă cu versiuni contradictorii, care se băteau cap în cap. O mărturie nu mai puțin interesantă a fost aceea a lui Job Patterson, chelnerul de pe vapor, confirmată de un pasager, de pe același vas, numit Jacob Kibble, cum că defunctul John Harmon urcase pe bord și apoi debarcase cu o valiză micuță, conținînd suma realizată în urma vînzării forțate a proprietății de proporții restrînse de la Cape — peste șapte sute de lire sterline, bani gheață. În sfîrșit, iscusința remarcabilă de care dăduse dovadă Jesse Hexam scoțînd din Tamisa un număr atît de mare de cadavre sporise interesul pentru anchetă, în așa măsură încît un admirator înflăcărat, sub semnătura „un prieten întru îngropăciune" (poate era un antreprenor de pompe funebre), trimisese la direcția ziarului *Times*, în beneficiul acestuia, opt-

sprezece timbre poştale cu rugămintea de a fi publicat de cinci ori anunţul unde se găsea menţionat faptul cu pricina.

Pe temeiul mărturiilor aduse, comisia trase concluzia că trupul lui John Harmon fusese descoperit plutind pe Tamisa, într-o stare de putrefacţie avansată şi prezentînd numeroase leziuni ; că moartea numitului John Harmon avusese loc în împrejurări cît se poate de dubioase, dar că nu existau dovezi asupra făptaşului şi nici în ce mod anume fusese săvîrşită crima. Comisia adăuga la aceste concluzii o recomandare adresată Ministerului de Interne (prin care domnul inspector se simţea profund vizat) să se ofere o recompensă pentru dezlegarea misterului. Patruzeci şi opt de ore mai tîrziu, s-a stabilit un premiu de o sută de lire sterline şi totodată graţierea de orice delict a oricărei sau oricăror persoane, cu condiţia să nu fie făptaşul ori făptaşii reali, şi aşa mai departe, conform legii.

Această proclamare îl făcu pe domnul inspector mai studios ca niciodată şi-l determină să zăbovească pe malul fluviului şi pe trotuarul din preajmă, într-o atitudine meditativă, să se furişeze prin vase şi să asocieze cutare sau cutare amănunt. Dar, punînd cap la cap cutare sau cutare amănunt, poţi obţine, în funcţie de succesul mai mare sau mai mic cu care ai înjghebat lucrurile laolaltă, o femeie şi un peşte luate separat şi o sirenă dacă le combini. Dar domnul inspector n-a reuşit să alcătuiască altceva mai bun decît o sirenă, în care nici magistraţii, nici comisia n-ar fi crezut.

Aşa că, aidoma mareei, atît de cunoscută oamenilor, crima Harmon — după cum era peste tot denumit cazul — a avut un flux şi un reflux, urca şi cobora, ajungea cînd în oraş, cînd la ţară, cînd făcea ocolul palatelor, cînd prin colibe, cînd printre domni şi doamne din nobilime, cînd printre ţărani, fierari, hamali, pînă într-o zi, cînd, după o perioadă lungă de stagnare a fost purtată de valurile mării şi se pierdu în larg.

Capitolul IV

FAMILIA R. WILFER

Reginald Wilfer este un nume destul de răsunător ; te face să te gîndeşti numaidecît la plăci de alamă din biserici de ţară, la ornamente heraldice pe vitralii şi în general la De Wilferii care au trecut Canalul Mînecii o dată cu Wilhelm Cuceritorul. Căci, trebuie să remarcăm, în materie de arbore genealogic n-a existat vreun De Cutare care să fi făcut această trecere dintr-o parte într-alta cu Altcineva.

Dar Wilferii despre care vorbim aici proveneau din lumea de jos, trăind în condiţii umile. Locuiau modest de multă vreme, din tată-n fiu, în cartierul Docurilor, al Vămii sau Accizei, iar actualul Reginald era un funcţionăraş sărac. Atît de sărac, avînd o simbrie limitată şi nenumăraţi copii, că niciodată n-a izbutit să-şi vadă cu ochii un vis modest, şi anume : să îmbrace un costum nou-nouţ de haine, pălărie şi cizme deopotrivă. Pălăria neagră căpăta o nuanţă roşcată pînă să-şi facă hainele, pantalonii se albeau la genunchi şi pe la cusături pînă să-şi cumpere cizmele, se şolciiau pînă să-şi poată lua pantaloni noi, atunci revenea la aceeaşi pălărie, cîndva modernă şi strălucitoare, acum o ruină străveche purtată la răstimpuri.

Dacă heruvimul convenţional din picturi ar fi putut căpăta proporţii omeneşti şi s-ar fi înveşmîntat, fotografiindu-l am obţine portretul lui Wilfer. Dar de vreme ce nu se întîmpla acest lucru, lumea îl trata cu condescendenţă, pentru că avea un chip bucălat, cu o piele întinsă şi trăsături pline de nevinovăţie. Dacă un străin intra în căsuţa lui sărăcăcioasă, pe la zece seara, ar fi rămas surprins găsindu-l la masă în loc să se fi dus la culcare. Avea ceva de băieţandru în linia şi proporţiile corpului, încît fostul lui învăţător întîlnindu-l la Cheapside n-ar fi putut rezista ispitei de a-i arde cîteva cu varga.

Pe scurt : era heruvimul convenţional, suferind condiţiile de mărire şi înveşmîntare menţionate mai sus, puţin încărunţit, cu unele semne pe faţă lăsate de necazuri, în împrejurări cu totul şi cu totul critice.

Din sfială, n-ar fi vrut să se cheme de Reginald : un nume prea ambiţios, care se afirma cu autoritate. Semna slujindu-se numai de prima literă şi nu dezvăluia sensul adevărat al acestei iniţiale decît unui număr restrîns de prieteni aleşi cu preţul unei discreţii absolute. De aici, obiceiul nu lipsit de haz adoptat prin cartier, în preajma străduţei Mincing Lane, de a-l boteza cu tot soiul de nume alcătuite din adjective şi participii începînd cu R. Unele dintre ele mai mult sau mai puţin i se potriveau : Ruginitul, Retrasul, Roşcatul, Rotofeiul, Rumenul, Ridiculul, Rozătorul. Alteori, dimpotrivă, excelau prin nepotrivire : Răcnilă, Rîcîilă, Răgilă, Răpănosul. Însă cel mai cunoscut nume al său era Rumty, atribuit lui într-un moment de inspiraţie de către un domn plin de viaţă, legat de comerţul de droguri, folosindu-l la începutul unui cîntec de pahar, cîntec ce-l conducea pe autor în Templul Faimei şi al cărui refren expresiv era :

Rumty, Rititi, ra, ta, ta,
Cîntaţi tidlili, tidlili, ra, ta, ta.

Astfel, lumea i se adresa de obicei, chiar şi în micile scrisori de afaceri, cu „dragă Rumty", la care el răspundea, calm, „Al dumneavoastră devotat, R. Wilfer".

Era funcţionar la drogheria *Chicksey, Veneering & Stobbles*. Chicksey şi Stobbles, primii lui patroni, fuseseră absorbiţi de Veneering, fostul lor voiajor comercial ; pasul către puterea supremă fusese semnalat de apariţia în prăvălie a unei mari cantităţi de geamuri fine, a unor lambriuri de mahon lustruit şi a unei plăci enorme care strălucea pe uşa de la intrare.

Într-o seară, după ce îşi încuie biroul şi puse cheile într-un buzunar, ca şi cum le-ar fi atîrnat în cui, Rumty porni spre casă. Locuia în partea de nord a Londrei, în regiunea Holloway, pe atunci despărţită de oraş de cîmpuri şi arbori. Între Battle-Bridge şi mahalaua lui Rumty se întindea o Sahară suburbană unde ţigle şi cărămizi erau arse, se fierbeau oase, se băteau covoare, se aruncau zoile, cîinii se încăierau, iar măturătorii de stradă descărcau gunoaiele. Tot ţinînd-o aşa pe mar-

ginea acestui deşert, în drum spre casă, deodată luminile focurilor de la cuptoarele de cărămizi se zăriră ca nişte pete lăptoase în ceaţă. R. Wilfer scuturâ din cap, oftînd.

— Vai de mine ! exclamă el, ce-ar fi putut să fie nu-i ceea ce este !

După ce făcu această reflecţie asupra existenţei umane, indicînd o experienţă de viaţă care nu era cu exclusivitate a lui, Rumty se grăbi să pună capăt călătoriei sale.

Doamna Wilfer era, firește, o femeie înaltă şi uscăţivă. Soţul ei fiind ca un heruvim, ea trebuia să fie maiestuoasă, ca să confirme principiul matrimonial potrivit căruia contrastele se unesc. Îi plăcea să se lege la cap cu o batistă de buzunar, prinsă sub bărbie. Această găteală, la care se adăuga o pereche de mănuşi purtate numai în casă, era privită de ea ca o pavăză împotriva ghinionului (căci totdeauna le punea în momente grele sau de deznădejde). De aceea soţul ei avu o strîngere de inimă văzînd-o în ţinuta asta eroică cînd puse jos luminarea în vestibulul micuţ, trecu pragul şi străbătu curticica pentru a-i deschide.

Ceva nu era în regulă cu uşa casei, căci R. Wilfer se opri pe trepte privind-o atent.

— Ia te uită ! exclamă el.

— Mda ! făcu doamna Wilfer. Cel de la care am cumpărat-o a venit cu un cleşte, a scos-o şi a plecat cu ea, zicea că de vreme ce nu ştie cînd are să fie plătit şi pentru că i se comandase de către un pension de fete o altă placă de uşă absolut la fel, era mai bine pentru toată lumea să intre în posesia lui.

— Poate că aşa şi este, draga mea ; ce părere ai ?

— Tu eşti stăpîn aici, R. W. — îi întoarse vorba soţia. — Părerea ta contează, nu a mea. Poate că era mai bine dacă lua şi uşa.

— Ce ne făceam fără uşă, draga mea ?

— Zău ?

— Păi, draga mea, cum să rămîi fără uşă ?

— Aşa e cum spui tu, R. W., nu cum spun eu.

Rostind aceste cuvinte pline de supunere, ascultătoarea nevastă porni înaintea lui, coborî cîteva trepte şi ajunse într-o odăiţă la subsol, un soi de bucătărie şi salonaş totodată, unde se afla o fată de vreo nouăsprezece ani. Această tînără, extrem

de drăguță și de bine făcută, juca dame cu sora sa mai mică (mezina din casa Wilfer) și avea întipărită pe chip și în mișcările umerilor o expresie plină de nerăbdare, de neastîmpăr, care la persoana de vîrsta și de sexul ei dezvăluie nemulțumirea.

Pentru a nu încărca aceste pagini cu amănunte nesemnificative despre Wilferi, ar fi de ajuns deocamdată să spunem că ceilalți membri ai familiei se împrăștiaseră, pe diferite căi, cum se zice : „în lumea largă" și erau numeroși. Atît de numeroși, că atunci cînd vreunul dintre supușii lui copii venea să-i facă o vizită, R. Wilfer, înainte de a striga „Cum o mai duci, John ?" — sau „Suzan", după caz —, părea să-și spună în sine, în urma unui scurt calcul mintal : „Ah ! Încă unul !"

— Ei, purceluşelor — strigă R.W. — ce mai puneți la cale în seara asta ? Știi ce mă gîndesc, draga mea ? continuă, adresîndu-se doamnei Wilfer, care se și așezase într-un ungher, cu mîinile înmănușate strînse la piept. — Acum, că am închiriat primul etaj și pentru că nu mai am unde da lecții, deși elevii...

— Lăptarul zicea că știe două domnișoare tinere — îl întrerupse doamna Wilfer, cu un glas grav și monoton, de parcă ar fi citit cu voce tare un document parlamentar — de cea mai înaltă respectabilitate, care caută un loc potrivit, și a luat o carte de vizită. Bella, spune-i tatii dacă asta n-a fost lumea trecută.

— Dar după aceea n-am mai auzit nimic — zise Bella, fata mai mare.

— Prin urmare, draga mea — argumentă soțul —, dacă n-ai loc unde să le primești pe cele două tinere...

— Iartă-mă — îl întrerupse din nou doamna Wilfer —, ele nu sînt tinere. E vorba de două domnișoare de cea mai înaltă respectabilitate. Spune-i, Bella, lui taică-tu dacă n-a zis așa lăptarul.

— E același lucru, draga mea.

— Ba, nicidecum — se împotrivi doamna Wilfer, cu aceeași monotonie impresionantă. — Iartă-mă !

— Vreau să spun, draga mea, că-i același lucru, gîndindu-mă la spațiu. Da, la spațiu. Dacă n-ai unde ține două fete, fie ele oricît de respectabile, lucru de care nu mă îndoiesc, atunci unde să locuiască ? Numai la asta mă gîndeam. Numai și numai la asta — adăugă soțul pe un ton pe cît de împăciuitor

pe atît de mieros și de răspicat — și sînt sigur, dragostea mea, că vei fi de acord cu mine, cu punctul meu de vedere, al unui om...

— Nu mai am nimic de spus — îi tăie vorba doamna Wilfer, cu un gest supus, de resemnare, al mănușilor. — Tu hotărăști, R. W., nu eu !

În clipa aceea, domnișoarei Bella i se luă un pion și apoi pierdu alți trei dintr-o singură lovitură, totul agravat de transformarea unei piese în damă de către adversară. Fata nu mai putu răbda și azvîrli cît colo suportul pentru dame, cu piese cu tot ; sora ei îngenunche să strîngă piesele.

— Săraca Bella ! suspină doamna Wilfer.

— Și săraca Lavinia, nu crezi, draga mea ? insinuă R. W.

— Nu, scuză-mă ! Una din calitățile ei feminine demne de laudă era aceea că avea o putere uimitoare de a-și satisface înclinațiile spre melancolie sau mondenitate prin a-și ridica în slăvi familia ; ceea ce și începu să facă în cazul de față. Nu, R. W., Lavinia n-a trecut prin cîte a trecut Bella. Încercarea la care a fost supusă sora ta Bella este poate fără seamăn, și a îndurat-o. Cu noblețe, aș spune. Cînd o s-o vezi pe sora ta Bella în rochie neagră, pe care din toată familia numai ea o poartă, și cînd o să-ți dai seama de împrejurările ce au făcut-o s-o poarte, iar cînd o să afli de ce au fost determinate acele împrejurări, atunci, R. W., culcă-te pe-o ureche și spune : „Săraca Lavinia !

— Nu-i nevoie să fiu sărăcită de nimeni, nici chiar de tata — se auzi vorbind Lavinia, care era îngenuncheată sub masă.

— Bineînțeles că nu, draga mea — interveni mama — pentru că ești un suflet frumos și nobil, și sora ta, Cecilia, este un suflet frumos și nobil, dar diferit, ea are un suflet pios, ad-mi-rabil ! Devotamentul Ceciliei dezvăluie o inimă pură, virtuți feminine, foarte rar întîlnite, niciodată întrecute. Am acum în buzunar o scrisoare de la sora ta, Cecilia, primită azi-dimineață — trei luni după căsătorie, biata copilă !... în care îmi spune că soțul ei trebuie s-o găzduiască pe mătușa lui ruinată. *„Dar îi voi fi credincioasă, mamă,* scrie ea cît se poate de înduioșător, *nu-l voi părăsi. Nu trebuie să uit că-mi este soț. Poate să vină mătușa lui.*" Nu e emoționant pînă la lacrimi ? Iată o dovadă de abnegație !...

Nemaiputînd rosti nici un cuvînt, buna doamnă Wilfer flutură mănușile și strînse și mai zdravăn nodul de sub bărbie al batistei pe care o purta pe cap.

Bella, cu o viță din buclele ei castanii în gură și ochii îndreptați spre foc, așezată acum pe covor să se încălzească, la auzul acestor cuvinte se porni pe rîs, apoi își țuguie buzele, gata-gata să plîngă.

— Sînt una dintre cele mai nefericite fete din cîte-au existat vreodată — spuse ea — asta-i sigur, deși, tată, dumneata nu ții de loc la mine. Știi ce sărace sîntem (știa, tot ce se poate, avea și anumite motive să știe !) și ce perspective de îmbogățire aș fi avut, și cum visul s-a spulberat, iar acum mă aflu aici, purtînd doliul ăsta caraghios... pe care-l urăsc... un fel de văduvă care niciodată n-a fost măritată. Și totuși, dumneata nu ții la mine... Nu, nu !

Această schimbare subită era efectul impresiei lăsate de chipul tatălui ei ; Bella sfîrși prin a-l trage pe domnul Wilfer jos de pe scaun, cît pe ce să-l strangulеze — îl sărută și-l bătu ușor pe obraz, o dată sau de două ori.

— Dar ar trebui să ții la mine, tată, să știi.

— Draga mea, eu țin la tine.

— Da, așa și trebuie. Dacă mă lăsau în pace și nu-mi spuneau nimic ar fi fost cu mult mai bine. Dar scîrbosul ăsta de Lightwood consideră că-i datoria lui, așa zice, să-mi scrie și să mă informeze despre viitorul care-mi este rezervat ; așa că a trebuit să termin cu George Sampson.

— Eh ! făcu Lavinia, ieșind la iveală cu ultima piesă recuperată de la jocul de dame. — N-ai ținut niciodată la George Sampson, Bella — interveni ea.

— Și ce, am spus eu c-am ținut, domnișoară ? Apoi, din nou bosumflîndu-se, cu vița de bucle în gură, adăugă : — George Sampson era îndrăgostit de mine, avea foarte mare admirație pentru mine și nu se supăra niciodată, orice i-aș fi făcut.

— Te-ai purtat destul de urît cu el — interveni iarăși Lavinia.

— Și ce, am spus eu că nu, domnișoară ? Să nu-ți închipui că o s-o fac pe sentimentala cu George Sampson. Am spus numai că mai bine cu George Sampson decît fără el.

— Nici măcar asta nu i-ai arătat — adăugă Lavinia.

— Ești o puștoaică și o proastă — îi întoarse vorba Bella — altfel n-ai spune copilăriile astea. Ce-ai fi vrut să fac ? Așteaptă întîi să mai crești și nu mai vorbi despre lucruri pe care nu le-nțelegi. Nu faci altceva decît să-ți dai pe față neștiința ! — Începu apoi să scîncească, din cînd în cînd mușcîndu-și buclele, și pe urmă, oprindu-se să vadă cît de mult mușcase, își continuă monologul : — E rușinos ! Nu cred să mai fi fost vreodată o asemenea situație grea ! Nu m-aș sinchisi dacă totul n-ar fi atît de caraghios. Ce caraghioslîc, să te trezești deodată cu un străin care vine să se însoare cu tine, fără să știi dacă-ți place sau nu ! Cît de ridicolă și de stînjenitoare prima întîlnire ! Cum să te prefaci că simți ceva pentru un om ! N-am putut nici eu, nici el face asta. Ce caraghios să-ți dai seama că nu poți ține la cineva... cum *puteam* ține la el, cînd îi fusesem dată prin testament, așa cum dai o duzină de linguri ? Să faci parte dintr-o moștenire în care totul e împărțit în bucăți ca o portocală în felii ! Apropo de portocale ; zău, de ce n-am vorbi despre florile de portocal ?!... Încă o dată spun : rușinos ! E adevărat că averea ar fi netezit totul ; iubesc banul și am nevoie de bani... cumplit de mare nevoie. Mi-e silă de sărăcie, iar noi sîntem degradant de săraci, jignitor de săraci, mizerabil de săraci, feroce de săraci ! Și acum, nu mi-a mai rămas decît ridicolul situației ; și colac peste pupăză și doliul ăsta caraghios ! Măcar de s-ar cunoaște adevărul... Cînd s-a aflat în tot orașul despre uciderea lui Harmon, lumea vorbea că ar fi la mijloc o sinucidere. Cîte glume făceau la cluburi și mai știu eu pe unde se întîlneau mizerabilii ăia nerușinați despre creatura asta nenorocită, cum că a preferat să se arunce în apă decît să se însoare cu mine ! Nu mă mir că și-au luat asemenea libertate. Vă spun, situația e foarte grea, sînt cea mai nefericită fată din lume. Auzi : să ajungi un fel de văduvă fără să fi fost cîndva măritată ! Cînd mă gîndesc că rămîn săracă la fel ca și pînă acum, și unde mai pui, îmbrăcată în negru pentru un om pe care nu l-am cunoscut, dar pe care l-aș fi detestat dacă-l cunoșteam !

Lamentațiile Bellei fură întrerupte de o bătaie ușoară în ușa întredeschisă a odăii. Bătăi repetate de două-trei ori, căci nimeni nu le auzise.

— Cine e ? întrebă doamna Wilfer cu vocea ei monotonă. — Intră !

La intrarea în odaie a unui domn, domnişoara Bella scoase o exclamaţie scurtă şi ascuţită, se ridică de pe covorul din faţa căminului şi împinse buclele muşcate, lăsîndu-le să cadă la locul cuvenit, îndărăt, pe ceafă.

— Slujnica — spuse noul-sosit — tocmai descuia poarta din curte cînd am venit ; mi-a indicat camera aceasta, spunîndu-mi că sînt aşteptat. Mi-e teamă că ar fi trebuit s-o rog să mă anunţe.

— Nu face nimic — spuse doamna Wilfer. Vă prezint pe două dintre fiicele mele. Wilfer, dumnealui e domnul care a închiriat camerele de la primul etaj. A avut bunătatea să revină astă-seară, cînd eşti şi tu acasă.

Un bărbat oacheş, de cel mult treizeci de ani, cu un chip expresiv, s-ar fi putut spune frumos chiar. Foarte stîngaci în maniere : extrem de timid, neîndemînatic, rezervat, nesigur pe sine, emotiv. O clipă, ochii îi căzură pe Bella, apoi se uită în pămînt, adresîndu-se stăpînului casei :

— Domnule Wilfer, sînt foarte mulţumit de camere, de felul cum sînt împărţite şi de preţ. De aceea, cred că plata chiriei şi două-trei rînduri scrise, amintind condiţiile de achitare, vor fi suficient pentru a pune la punct chestiunea. Vreau să-mi aduc mobila neîntîrziat.

De două sau trei ori în timpul acestei scurte cuvîntări, heruvimul făcu semn, cu mîinile lui durdulii, către un scaun. În sfîrşit, musafirul se aşeză, punînd o mînă nesigură pe colţul unei mese, iar cu cealaltă, nu mai puţin nesigură, duse calota pălăriei la înălţimea buzelor şi rămase cu ea în faţa gurii.

— Wilfer, spuse doamna Wilfer, dumnealui propune să închirieze apartamentul trimestrial. Chitanţa, întocmită pe termen de trei luni, va fi semnată de amîndouă părţile.

— Domnule, să menţionez şi chestiunea cauţiunii ? insinuă proprietarul, care considera cererea sa drept ceva firesc.

— Cred că ar fi inutil, răspunse chiriaşul după o clipă de tăcere. — De fapt, eu sînt străin în Londra. De altfel, eu nu vă cer aşa ceva şi de aceea sper că nici dumneavoastră nu veţi cere de la mine. Ambele părţi se vor purta loial. În fond, din noi doi, eu sînt cel care dovedeşte că are mai mare încredere, pentru că voi plăti înainte suma cerută de dumneavoastră şi îmi voi lăsa mobila aici. Dumneavoastră n-aveţi de ce vă teme, pe cîtă vreme eu, dacă aţi avea neplăceri băneşti... simplă presupunere...

— Chestiune de conştiinţă... — Rumty se îmbujoră la faţă, dar soţia lui, dintr-un ungher (totdeauna îşi găsea cîte un ungher impozant), îi veni în ajutor cu un „per-fect", rostit pe un ton grav.

— ...Şi atunci... s-ar putea ca eu să pierd.

— Ei da ! — exclamă jovial R. Wilfer. Banii şi lucrurile sînt cele mai bune recomandări.

— Crezi că *sînt* cele mai bune, tată ? întrebă Bella, cu glas scăzut, fără să întoarcă privirile, în timp ce-şi încălzea picioarele la gura căminului.

— Printre cele mai bune, draga mea.

— Eu îmi închipuiam că-i uşor să procuri aşa ceva — adăugă Bella, lăsîndu-şi părul buclat pe spate, cu o mişcare bruscă a capului.

Oaspetele, fără să-şi schimbe atitudinea, fără să ridice ochii, o asculta cu multă atenţie. Rămase nemişcat şi în tăcere pînă cînd viitorul lui proprietar, acceptîndu-i propunerile, aduse cele necesare pentru scris ca să întocmească actul. Stătu mai departe nemişcat şi în tăcere tot timpul redactării textului de către proprietar.

Contractul o dată întocmit, în două exemplare (Wilfer adoptase pentru treaba asta poza acelor scribi-heruvimi în slujba unui maestru bătrîn socotit în general dubios, dar de o certă calitate), a fost semnat de amîndouă părţile, sub privirea dispreţuitoare a Bellei, ţinînd loc de martor. Părţile contractante erau R. Wilfer şi domnia-sa domnul John Rokesmith.

Cînd veni rîndul Bellei să semneze, Rokesmith, în picioare, lîngă masa pe care încă mai era sprijinit cu o mînă nesigură, se uită la ea fugitiv, dar cu un ochi atent. Îi privea talia frumoasă, aplecată asupra hîrtiei.

— Unde să semnez, tată ? întrebă fata. Aici, în colţ ?

Îi privea părul minunat, castaniu, care arunca umbre pe chipul ei cochet ; se uită la semnătura cu linii ample, îndrăzneţe pentru o femeie — apoi ochii lor se întîlniră.

— Vă sînt foarte îndatorat, domnişoară Wilfer.

— Îndatorat ?

— V-am dat atîta bătaie de cap !

— Pentru că mi-am pus semnătura ? Aa, domnule, eu sînt fiica proprietarului dumneavoastră !

Deoarece nu-i mai rămînea altceva de făcut decît să dea, conform învoielii, cei opt galbeni, să vîre în buzunar contrac-

tul, să fixeze o zi cînd să se mute el și lucrurile lui, apoi să plece, domnul Rokesmith se achită de aceste îndatoriri cît se poate de stîngaci, după care fu însoțit de proprietar pînă la ieșire.

Cînd R. Wilfer, cu lumînarea în mînă, reveni în sînul familiei, sînul familiei era foarte agitat.

— Tată — spuse Bella — avem chiriaș un criminal.

— Tată — sări și Lavinia — avem un hoț în casă.

— Nu-i în stare să privească pe cineva în față — reluă Bella. — Cine-a mai pomenit una ca asta ?

— Dragele mele — zise tatăl — e un om sfios, mai ales în societatea fetelor de vîrsta voastră.

— Fleacuri, vîrsta noastră ! strigă Bella, iute. — Ce-are a face asta cu el ?

— Și-apoi, noi nu sîntem de-o vîrstă... — mai spuse Lavinia. Ce vîrstă ?

— Niciodată nu *vrei* să-nțelegi, Lavvy — se răsti Bella. — Așteaptă să mai crești pînă să pui asemenea întrebări. Tată, ia seama la cuvintele mele ! Între domnul Rokesmith și mine există o antipatie firească, o totală lipsă de încredere, și asta nu-i a bine !

— Între domnul Rokesmith și mine, replică heruvimul-patriarh, există, dragele mele, cei opt galbeni, din care-o să iasă ceva pentru cină, dacă n-aveți nimic împotrivă.

Subiectul luă o întorsătură cum nu se poate mai fericită, zaiafeturile fiind rare în casa Wilfer, unde, pe la zece seara, apariția monotonă a brînzei de Olanda era adesea criticată de umerii cu gropițe ai domnișoarei Bella. Într-adevăr, modesta olandeză, conștientă pare-se de lipsa ei de fantezie, apărea de obicei în ochii familiei cu fruntea acoperită de o sudoare apologetică.

După unele discuții asupra valorii relative a momițelor, cotletului de vițel și homarului, hotărîrea majorității se pronunță în favoarea cotletului de vițel. Atunci, doamna Wilfer, ca jertfă premergătoare pregătirii tigăii de prăjit, își scoase solemn batista și mănușile, iar soțul ei plecă după cumpărături. Heruvimul se întoarse repede cu o frunză de varză proaspătă, unde cotletele de vițel îmbrățișau sfios o ciozvîrtă de jambon. Curînd, sunete melodioase se înălțară din tigaia de pe plită, slujind drept orchestră parcă flăcării care dănțuia pe cele două sticle pline de la masă și cîntînd melodii de dans potrivite.

Lavvy așează tacîmurile. Bella, în calitatea sa recunoscută de podoabă a familiei, folosea amîndouă mîinile ca să-și onduleze părul și, tolănită în cel mai tihnit fotoliu, dădea cînd și cînd unele instrucțiuni privind cina :

— Mamă, carnea să fie bine rumenită. Lavinia, pune frumos solnița, domnișoară. Ce ești așa împiedicată, fetițo ?

În timpul acesta, Wilfer, postat din vreme între cuțit și furculiță și așteptînd, zornăia monezile de aur primite de la domnul Rokesmith. Din cei opt galbeni, șase veniseră la țanc pentru proprietarul lor, remarcă el ; îi rîndui într-un purcoiaș pe fața de masă albă și se uita la ei.

— Îl detest pe proprietar ! exclamă Bella.

Observînd însă că taică-su se întunecă la față, se duse, luă loc lîngă el și începu să-i netezească părul cu coada furculiței. Obiceiul fetei ăsteia răzgîiate de a titiri mereu părul cuiva din familie — poate pentru că al ei era așa de frumos și-o preocupa atît de mult.

— Ai merita să ai o casă proprie, nu-i așa, bietul meu tată ?

— Nu mai mult ca altcineva, draga mea.

— În orice caz, eu una am mai mare nevoie ca altcineva — spune Bella, ținînd pe Wilfer cu o mînă de bărbie, iar cu cealaltă trăgîndu-l de părul lui cînepiu — și mă apucă disperarea cînd văd că banii se duc la monstrul ăsta care-i înghite, iar noi n-avem nici de unele. Dumneata ai să spui (sînt sigură, tată, asta voiai să spui) că nu se cade, nu-i cinstit, Bella, iar eu îți răspund : să zicem că nu e... tot ce se poate... dar asta-i una din consecințele sărăciei pentru cei care au oroare, detestă sărăcia, ca în cazul meu. Așa, acum arăți gigea, tată ; de ce nu porți totdeauna părul astfel ? Aa, uite și cotletul ! Mamă, dacă nu-i bine rumenit, nici nu-l pot mînca ; va trebui să pui o bucată din nou la foc, numai pentru mine.

Totuși, deoarece era rumenit întocmai după gustul Bellei, își servi porția fără să se mai facă apel la tigaie ; de asemenea, la timpul cuvenit, participă și la conținutul celor două sticle, din care una era plină cu bere blondă scoțiană, iar cealaltă cu rom. Parfumul romului, cu ajutorul binecuvîntat al apei clocotite și a cojii de lămîie, se răspîndi prin odaie, ajungînd în dreptul căminului, unde ardea focul, încît vîntul de afară, după ce bîzîise ca un bărzăun dînd tîrcoale hogeacului de pe casă, trebuie că a zbughit-o încărcat de miresme delicioase.

— Tată — spuse Bella, sorbind din grogul plăcut mirositor, în timp ce-şi încălzea glezna ei favorită — la ce crezi că se gîndea bătrînul Harmon (să nu mai pomenim de el, că şi aşa a murit) cînd m-a pus în situaţia asta caraghioasă?

— De unde să ştiu eu, draga mea? Ţi-am spus de nenumărate ori după ce s-a deschis testamentul: nu cred să fi schimbat o sută de cuvinte cu acest domn. Dacă a avut cumva capriciul să ne uimească, atunci a izbutit. Căci, te asigur, nimic nu m-a mirat mai mult ca asta.

— Iar eu nu eram de loc în toane bune cînd m-a văzut prima oară, nu-i aşa? rosti Bella, în timp ce-şi contempla glezna.

— Ţipai cu glăsciorul tău scump şi băteai din picioruşe; te aruncaseşi în braţele mele, ţinînd în mînă pălăriuţa, pe care ţi-o smulseseşi de pe cap ca să te agăţi mai bine de mine — spuse tatăl, pentru care, graţie acestei amintiri, savoarea romului sporea parcă. — Era într-o duminică dimineaţă — adăugă el — ieşisem împreună. Te supăraseşi fiindcă nu mergeam pe drumul pe care ai fi dorit tu. Domnul Harmon, aşezat pe o bancă prin preajmă, a exclamat: „Oo, ce fată frumoasă! Ce fată pe cinste, dar ştii că promite!" Şi spunea adevărul, draga mea.

— Apoi a întrebat cum mă cheamă, nu-i aşa, tată?

— Apoi a întrebat cum te cheamă, draga mea, şi cum mă cheamă. Duminicile dimineaţa, cînd treceam pe acolo, l-am mai întîlnit, şi... zău, asta-i tot.

Wilfer putea spune acelaşi lucru şi despre grog, sau, cu alte cuvinte, lăsîndu-şi capul pe spate şi întorcînd paharul cu gura în jos peste nas şi peste buza superioară, voia delicat să insinueze că acest recipient era gol şi că din partea doamnei Wilfer ar fi fost un act caritabil dacă i-l umplea. Dar, cînd colo, această eroină sugeră, pe un ton scurt:

— Ia, la culcare!

Sticlele dispărură, iar soţia se retrase, escortată de heruvim, ca cine ştie ce sfîntă austeră dintr-un tablou sau ca o alma mater tratată alegoric.

— Mîine pe la ora asta — spuse Lavinia cînd cele două surori se aflau singure în camera lor — s-ar putea să ne pomenim cu beregata tăiată de domnul Rokesmith.

— Şi pentru asta nu-i nevoie să-mi stai în lumină — îi întoarse vorba Bella. — Uite ce-nseamnă să trăieşti în sărăcie! Cine-a mai pomenit o faţă cu un păr atît de frumos, silită

să-şi pună moaţele la licărul unei lumînări şi într-un ciob de oglindă ?!

— Şi totuşi, Bella, aşa l-ai cucerit pe George Sampson.

— Aa, proasto ! Aşa l-am cucerit pe George Sampson. Nu vorbi, domnişoară, de cucerit... cum spui tu... pînă n-ajungi şi la vîrsta să cucereşti !

— Poate că am şi ajuns — murmură Lavinia, scuturînd din cap.

— Ce-ai zis ? întrebă Bella, foarte înţepată. — Ce-ai zis, domnişoară ?

Lavvy refuză să-i răspundă, să-i dea vreo explicaţie. În timp ce-şi aranja părul, Bella se cufundă treptat-treptat într-un monolog despre neajunsurile sărăciei.

„N-ai ce să pui pe tine... cînd vrei să ieşi, nici tu rochie, nici tu pălărie... în loc să am o masă de toaletă comodă, îmi ţin lucrurile în cutia asta scîrboasă... Sîntem siliţi să luăm chiriaşi dubioşi..."

Puse un mare accent pe acest ultim of, care părea să le întreacă pe toate celelalte — şi poate ar fi pus un accent şi mai mare dacă observa cît de mult seamănă acest chiriaş cu domnul Julius Handford ; iar dacă acesta din urmă ar fi avut un frate geamăn, atunci, numai domnul Rokesmith putea fi.

Capitolul V

BOSCHETUL LUI BOFFIN

Un om cu un picior de lemn, iar celălalt, pe vreme rea, pus într-un coș, stătea de ani de zile lîngă zidul unei case la un colț de stradă, nu departe de Cavendish-Square, și își cîștiga existența astfel : în fiecare dimineață pe la opt se tăbîrcea pînă aici împovărat de un scaun, un suport de uscat îmbrăcăminte, două capre pentru tăiat lemne, o scîndură, un coș, o umbrelă, totul strîns într-o chingă.

Desfăcîndu-le, scîndura și caprele de lemn se transformau într-o tejghea, coșul, plin cu fructele și acadelele pe care omul nostru le expunea spre vînzare, devenea o pavăză pentru picior, suportul de uscat îmbrăcăminte, întins, oferind o colecție aleasă de balade la prețul de cîteva parale bucata, se prefăcea într-un paravan, iar taburetul plantat în mijloc era punctul lui de sprijin, pentru tot restul zilei, avînd ca rezemătoare un stîlp de felinar. Aici putea fi găsit pe orice vreme. Cînd ploua, deschidea umbrela ca să-și adăpostească marfa, nu pe sine. Cînd era vreme frumoasă, el replia acest obiect veștejit, îl prindea jur împrejur cu o sfoară și-l punea de-a curmezișul pe capre ; atunci semăna cu o salată rebegită, care-și pierduse culoarea și frăgezimea, sporindu-și în schimb proporțiile.

Treptat-treptat, omul nostru și-a statornicit drepturi asupra peteculuí de pămînt pe care-l ocupa, datorită folosinței îndelungate. Nu se mutase nici măcar cu un deget din locul acela ; de la început se retrăsese precaut de fațada casei, alegînd colțul unde se întîlneau zidurile lăturalnice ale clădirii. Un colț neplăcut mai tot timpul anului, unde iarna urla viforul, vara era numai colb. Fire de paie și hîrtii, ră-

tăcitoare, se învolburau acolo, cînd în largul străzii nu se simţea pic de vînt ; iar căruciorul cu sacaua de stropit, de parcă ar fi fost beat sau miop, venea prin preajmă hurducîndu-se anapoda şi făcea numai noroi, pe cît vreme peste tot în oraş era curat.

Dinaintea acestei tarabe atîrna o plăcuţă, cît un suport pentru ceainic, conţinînd această inscripţie, notată de mîna lui :

„Îndeplinesc comisioane
cu fi
Delitate pentru
Doamne şi Domni
Cu respect
Al Dv. umil Servt.
Silas Wegg."

Deşi nu i s-a întîmplat nici măcar de şase ori pe an să fie însărcinat cu comisioane, dar chiar şi atunci de către cine ştie ce servitor, lui Silas îi intrase cu timpul în cap că e nu numai comisionarul patentat al celor din colţ, ci că face parte din ai casei, că trebuie să i se acorde respectul cuvenit, socotindu-se în măsură să ia parte la tot ce se lega de această locuinţă. De aceea, el nu spunea decît „Casa noastră", pretinzînd că ar fi la curent cu toate celea ; cunoştinţele lui în această direcţie erau, totuşi, pur şi simplu închipuite şi îndeobşte false. Tot astfel, nu era chip să zărească pe cineva la fereastra casei şi să nu ducă mîna la pălărie. Şi ştia atît de puţine lucruri despre locatari, încît le dădea nişte nume născocite de el, de pildă : „domnişoara Elizabeth", „domnul George", „tanti Jane", „nenea Parker" — denumiri fără nici un temei, mai cu seamă în cazul ultimei, la care, firește, ţinea morţiş.

Asupra clădirii în sine exercita aceeaşi forţă imaginară ca şi asupra locatarilor şi a tot ce se lega de ei. Nu intrase niciodată în casa asta, nici măcar cît bucata de ţeavă groasă şi neagră de apă, care furişîndu-se pe uşa din dos se îndrepta către un culoar umed de piatră şi semăna cu o lipitoare admirabil ospătată. Aceasta nu-l împiedica însă pe Silas să-şi închipuie interiorul după un plan al său.

Era o casă mare, sumbră, cu o sumedenie de ferestre lăturalnice întunecate şi cu nişte atenanse dosite, pustii. Îl costase multă bătaie de cap ca să stabilească exact ce reprezintă fiecare în parte, după aspectul exterior. O dată acest lucru făcut, spre deplina lui satisfacţie, avea convingerea că ştie casa cu ochii închişi — de la podul ferecat, de sub acoperişul înalt, pînă la cele două extinctoare de fier din faţa uşii principale, care parcă se milogeau de fiecare musafir în carne şi oase să aibă bunătatea, înainte de a intra, să le smulgă din ţîţîni.

Taraba lui Silas Wegg era, desigur, cea mai păcătoasă din toate tarabele neproductive de la Londra. Te apuca durerea de cap văzînd merele, ţi se făcea greaţă văzînd portocalele, aveai dureri de dinţi numai privind nucile. Acestea din urmă le ţinea totdeauna într-o grămăjoară sinistră ; alături — o măsură de lemn nedefinită în privinţa capacităţii, trecînd drept valoarea unui penny consfinţită de Magna Carta [1].

Fie din cauza vîntului de răsărit, fie că nu — colţul dădea înspre est — tarabă, marfă şi tarabagiu erau uscaţi ca deşertul. Wegg, un om ciolănos, îndesat, avea chipul cioplit dintr-un material foarte dur, cu exact atîta expresie ca toaca paznicului de noapte. Cînd rîdea, se produceau unele zgîlţîituri, şi toaca se pornea.

Ce mai încoace şi-ncolo, era un om atît de lemnos, încît părea că-şi căpătase în mod firesc piciorul de lemn, şi te-ai fi aşteptat, cu puţină imaginaţie — dacă între timp nu intervenea nimic — ca în vreo şase luni să-şi completeze perechea.

Domnul Wegg avea spirit de observaţie, sau, după cum spunea el însuşi, „nu-i scăpa nimic din ochi". De pe taburetul său cu spatele la stîlpul felinarului îşi firitisea zilnic trecătorii obişnuiţi, adresînd fiecăruia salutul cuvenit, lucru cu care se fălea grozav. Astfel, plecăciunea pentru pastor era un amestec de respect lumesc împletit cu o umbră de meditaţie ecleziastică ; doctorului îi acorda un salut confidenţial, ca unei persoane la curent cu o taină, rugîndu-l totodată să recunoască acest lucru.

---

[1] *Marea Cartă* a Angliei, semnată de regele Ioan în 1215 (la presiunea baronilor şi a arhiepiscopului de Canterbury), garanta drepturile feudale împotriva abuzurilor coroanei, pentru menţinerea privilegiilor baronilor, libertatea de acţiune a bisericii, dreptul negustorilor etc.

În fața oamenilor de calitate se umilea cu plăcere ; și pe nenea Parker, care era în armată (sau cel puțin așa stabilise el), îl saluta milităreşte, ducînd mîna în dreptul pălăriei, ceea ce venerabilul domn cu ochi aprigi, obraji injectați, încheiat în nasturi pînă sub bărbie nu prea părea să aprecieze.

Dintre toate lucrurile ce-l înconjurau pe Silas Wegg, singurul care nu era uscat era turta dulce. Într-o zi, după ce un diavol de copil cumpărase calul de turtă dulce, umed (ajuns într-un hal fără de hal) și colivia lipicioasă, expuse spre vînzare, Silas scoase de sub taburet o cutie de tablă ca să înlocuiască acele specimene îngrozitoare și tocmai se pregătea să ridice capacul, cînd se opri și își spuse sieși :

„Ah ! Iar ai venit !"

Cuvintele erau adresate unui bătrîn cu umeri largi, puțin aduși cam într-o parte, după felul hazliu cum venea, țopăind, spre tarabagiu, avea doliu la paltonul de culoare verzuie și umbla cu un baston mare. Purta încălțăminte groasă, niște ghete de piele groasă, și mănuși groase ca de grădinar. Atît după îmbrăcăminte cît și ca fizic aducea a rinocer, cu creșturile lui de pe obraji, din frunte, de la pleoape, buze și urechi ; avea însă niște ochi verzi, luminoși, plini de vioiciune, iscoditori ca de copil, umbriți de sprîncene zbîrlite, răsărind de sub pălăria cu gardini largi. În totul, un bătrîn foarte ciudat.

„Iar ai venit ! repetă domnul Wegg, dus pe gînduri. Și la urma urmelor, cine-oi fi ? Te-ai stabilit aici, în ultima vreme, sau locuiești mai știu și eu unde ? Trăiești pe picioare proprii, sau stric un salut degeaba pe mneata ? Hai ! Ia să vedem ! O să-ți dau un salut, ce-o să fie !"

Zis și făcut ; după ce puse cutia la loc, îl salută, tot aranjîndu-și momeala de turtă dulce pentru vreun alt copil jertfit.

— Mnă ziua, domle ! Mnă ziua ! Mnă ziua ! spuse străinul, drept răspuns.

(„Mă ia cu domle ! gîndi tarabagiul. Nu ține. Păcat de salut !")

— Mnă ziua, mnă ziua, mnă ziua !

„Parcă n-ar fi om rău" — își mai spuse domnul Wegg.

— Bună ziua, domle.

— Va să zică-ţi aduci aminte de mine ? întrebă noua cunoştinţă, oprindu-se din tropăitură, într-o rînă, dinaintea tarabei şi vorbind pe un ton repezit, deşi foarte bine dispus.

— V-am observat, domle, trecînd prin faţa casei noastre, de cîte ori, acu o stămînă, dacă nu mă-nşel.

— Casa noastră — repetă celălalt. — Vreţi să spuneţi...

— Da — încuviinţă domnul Wegg dînd din cap, în timp ce celălalt făcea semn cu arătătorul înmănuşat, puţin ţeapăn, al mîinii drepte, către casa din colţ.

— Aa, da ia spune-mi — continuă bătrînul, pe un ton iscoditor, purtînd bastonul noduros în mîna stîngă de parcă ar fi ţinut un copil — ia spune-mi, cam cît cîştigi ?

— Nu-i o sumă fixă pe care-o cîştig de la cei din casa noastră... — îi răspunse Silas sec şi cu oarecare rezervă. N-aş putea spune ezact.

— Aa, nu poţi spune ezact ? Nu ! Nu poţi spune ezact. Aa !... mnă ziua, mnă ziua.

„Pare puţin cam trăsnit bătrînul ăsta", gîndi Silas, revizuindu-şi buna impresie de mai înainte, în timp ce bătrînul se îndepărta cu acelaşi tropăit. Dar se întoarse numaidecît, întrebînd :

— Da cum se face că ai un picior de lemn ?

— Printr-un accident — răspunse domnul Wegg acru, din pricina acestei întrebări atît de personale.

— Şi te simţi bine ?

— Păi ! De cald nu-mi ţine, în orice caz ! — răspunse domnul Wegg, exasperat de ciudăţenia întrebării.

— Nu-i ţine de cald — repetă celălalt, adresîndu-se bastonului numai noduri, pe care-l strîngea la piept — nu-i ţine... ha ! ha ! ha !... nu-ţi ţine de cald ! Ai auzit vreodată numele de Boffin ?

— Nu — răspunse Wegg, din ce în ce mai îndărătnic din pricina interogatoriului la care era supus. — N-am auzit niciodată numele ăsta de Boffin.

— Şi îţi place ?

— Păi... nu — replică domnul Wegg, din nou într-o stare vecină cu disperarea. — N-aş putea spune că-mi place.

— Şi de ce nu-ţi place ?

— Habar n-am de ce — fu răspunsul lui Wegg, cuprins de pandalii — da nu-mi place de loc.

— Uite ce, am să-ţi spun ceva care-o să te facă să-ţi pară rău — rosti străinul, zîmbind. — Boffin e numele meu.

— Ce pot să fac! — îi întoarse vorba domnul Wegg, a cărui proastă dispoziţie presupunea şi adăugirea jignitoare „Şi de-aş putea face ceva, tot n-aş face".

— Da mai ai încă o şansă — spuse domnul Boffin, zîmbind într-una. — Îţi place numele Nicodemus? Gîndeşte-te bine. Nick sau Noddy.

— Nu-i un nume, domle — reluă domnul Wegg, aşezîndu-se pe taburetul lui, cu un aer de uşoară resemnare, un amestec de candoare şi tristeţe — nu-i un nume care să doresc să-mi fie dat de către cineva pentru care am respect; da s-ar putea să eziste persoane care să nu-l privească potrivnic, ca mine... Nu ştiu de ce — adăugă domnul Wegg, anticipînd o altă întrebare.

— Noddy Boffin — spuse din nou bătrînul Noddy. — Asta-i numele meu. Noddy... sau Nick... Boffin. Şi pe dumneata cum te cheamă?

— Silas Wegg... Şi nu ştiu — rosti domnul Wegg avînd grijă să-şi ia aceleaşi măsuri de precauţie ca mai înainte — nu ştiu de ce Silas şi de ce Wegg.

— Ascultă, Wegg — spuse Boffin, strîngînd şi mai mult bastonul la piept — aş vrea să-ţi fac un fel de ofertă. Îţi aminteşti cînd m-ai văzut prima oară?

Silas Wegg se uită dus pe gînduri la bătrîn şi totodată mai blînd, întrezărind un prilej oarecare de profit.

— Stai să mă gîndesc. Nu prea-s sigur, cu toate că în general nu scap nimic din vedere. Să fi fost într-o luni dimineaţă, atunci cînd băieţelul de la măcelărie venea să ia comanda de la casa noastră şi a cumpărat o baladă de la mine, care, pentru că nu ştia s-o cînte, l-am învăţat eu melodia?

— Chiar aşa, Wegg, chiar aşa! Dar n-a cumpărat numai o baladă.

— Nu, nu, domle, a cumpărat cîteva, şi fincă voia să cheltuiască banii cu folos, s-a slujit de sfatul meu şi am trecut împreună colecţia în revistă. Într-adevăr, aşa a fost. Uite, el era aici, eu aici, şi colo mneata, domle Boffin, chiar în locul unde stai, tot cu bastonul ăla sub acelaşi braţ, şi cu acelaşi spate spre noi. În-toc-mai... — adăugă domnul Wegg, dînd ocol domnului Boffin şi privindu-l din urmă, ca să

poată verifica extraordinara coincidență — ... cu același spate !

— Și în timpul ăsta, Wegg, eu ce crezi că făceam ?

— Gîndesc, domle, că priveai poate trecătorii de pe stradă.

— Ba nu, Wegg, ascultam.

— Serios ? — se miră domnul Wegg, neștiind ce să creadă.

— Da nu cu gînd rău, Wegg, că-mi închipuiam eu că n-o să cînți niște secrete, pe stradă, unui băiat de prăvălie, îți dai seama.

— Încă n-am făcut așa ceva, după cum îmi amintesc — rosti domnul Wegg, precaut. — Da, mai știi, s-ar putea s-o fac și pe-asta. Cine mai știe ce-o avea de gînd să facă omu odată și-odată ?! (Și asta, ca nu cumva să piardă nici cît e negru sub unghie din chilipirul care ar fi izvorît din spovedania domnului Boffin.)

— Ei da, te ascultam — repetă Boffin — pe dumneata, și pe el. Da ia spune-mi... nu mai ai vreun alt scaun ? Răsuflu cam greu.

— N-am altu, da ia-l pe-ăsta, îmi face plăcere — îl pofti Wegg, ridicîndu-se. — Nu strică să mai stau și în picioare.

— Doamne ! — exclamă domnul Boffin, extrem de mulțumit, cînd se așeză, avînd grijă de baston ca de un prunc. — Ce bine ești plasat aici ! Și unde mai pui, la adăpostul cîntecelor ăstora, păzit din toate părțile... Aa, ce minune !

— Dacă nu mă-nșel, domle — insinuă delicat Silas Wegg, sprijinit într-o mînă pe tarabă și aplecîndu-se către vorbărețul Boffin — aveați parcă să-mi faceți o propunere.

— Ajung eu și la asta ! Buun ! Ajung eu și la asta ! Tocmai spuneam că atunci cînd te-am ascultat dimineața aia aveam admirație față de mneata, o admirație plină de respect. Îmi ziceam : „Uite, omu ăsta cu picior de lemn... e un literat și...“

— Nu... nu tocmai, domle — îl întrerupse Wegg.

— Păi, cum, mneata cunoști toate cîntecele astea după nume și le știi și melodia, și dacă vrei să citești ori să cînți vreunu din ele, zis și făcut, îți pui ochelarii și-i dai drumu ! — strigă domnul Boffin. — Te și văd cum faci...

— Ei da — încuviință domnul Wegg, dînd din cap, ca un literat.

— Asta-mi spuneam în dimineaţa aia : „Uite un literat... *cu* picior de lemn... pentru care nimic tipărit n-are taine". — Domnul Boffin, înclinîndu-se înainte, nestînjenit de obiectele de pe tarabă, descrie un arc mare, cu dreapta, atît cît îi îngăduie lungimea braţului. — Nimic tipărit n-are taine pentru mneata ! Aşa este, da, sau nu ?

— Păi, aşa e, domle — recunoscu Silas Wegg, plin de modestie. Nu cred să eziste vreo pagină tipărită în engleză cu care să nu ies la socoteală.

— Cît ai bate din palme ? — se miră Boffin.

— Cît ai bate din palme.

— Mi-nchipuiam eu ! Ascultă. Uite, eu n-am picior de lemn, şi totuşi, pentru mine litera scrisă e literă moartă.

— Zău, domle ? — se miră la rîndu-i tarabagiul, crescînd şi mai mult în proprii săi ochi. — Educaţie neglijată ?

— Neg-lijată ! — repetă Boffin, răspicat. Cuvîntul ăsta nu-i de-ajuns de tare. Nu-i vorbă că dacă-mi arăţi un B, pot să-ţi spun că asta vrea să însemne Boffin.

— Vezi, vezi, domle — rosti Wegg, căutînd să-i dea puţin curaj — asta e ceva !

— E ceva — replică Boffin —, da zău, te miri ce şi mai nimic.

— Poate, domle, pentru unu care vrea să adînceească lucrurile — recunoscu domnul Wegg.

— Eh, uite-aici... Eu m-am retras din afaceri. Eu şi madam Boffin... Henrietty Boffin... taică-su se numea Henery, iar maică-sa Hetty, şi laolaltă, înţelegi... şi acum trăim din nişte venituri lăsate prin testament de un patron decedat.

— Care-a murit, domle ?

— Păi, nu ţi-am spus ? Decedat ! Ei, şi-acu e prea tîrziu pentru mine să mai buchisesc, să tocesc abecedaru şi gramatica. Sînt o lighioană bătrînă şi am de gînd s-o iau uşurel. Da vreau puţină lectură... o lectură pe cinste despre fapte de vitejie, dintr-o carte grozavă, ca alea splendite cum are primarele (voia să spună, desigur, splendide, dar greşise o dată cu înlănţuirea ideilor). Ei, şi-acu am venit aici întins să aflu ce părere ai. Cum să fac, Weeg, să am parte de lectura asta ? Cum ?... — Îl bătea uşor cu măciulia bastonului în piept. Plătind un om cu adevărat capabil să facă acest lucru, cu atît şi atît pe oră (să zicem cîteva parale), şi care să vină la mine.

— Hm ! Foarte măgulit, domle, crede-mă — spuse Wegg, care începuse să se privească într-o lumină cu totul nouă. Hm !

— Da, îţi convine ?

— Să mă mai gîndesc, dom Boffin.

— Eu m-am şi gîndit — replică Boffin, mărinimos — că nu vreau să trag pe sfoară un literat cu picior de lemn. N-o să mă scoată din casă o juma de penny pe oră. Mneata alegi orele, după ce-ţi faci treaba aici, în timpu zilei. Eu locuiesc pe Maiden Lane... mai încolo de Holloway. Cînd ai terminat aici, n-ai decît s-o apuci drept spre răsărit şi miazănoapte şi ai şi ajuns. Două pence şi juma de penny — adăugă Boffin, şi scoţînd din buzunar o bucată de tibişir se ridică de pe taburet ca să marcheze suma de bani, în legea lui, pe fundul scaunului — două linii lungi, una scurtă... două pence şi juma de penny ; două scurte face una lungă, şi două ori două lungi face patru lungi... adică cinci lungi, şase seri pe stămînă a cîte cinci lungi pe seară — începu să le numere băbeşte — şi ajungi la treizeci lungi. Sumă rotundă ! Juma de coroană !

După ce-i arătă suma domnului Wegg, ca fiind mare şi mulţumitoare, domnul Boffin şterse scaunul cu mănuşa umezită şi apoi se aşeză.

— Juma de coroană — socoti Wegg, dus pe gînduri. — Da. (Nu-i mult, domle.) Juma de coroană...

— Pe stămînă, ia seama.

— Pe stămînă. Da. Da ia să vedem cum rămîne cu oboseala entelectoală. V-aţi gîndit cumva la poezie ? — întrebă domnul Wegg, meditativ.

— Ar fi mai scump ? — se interesă domnul Boffin.

— Ar fi mai scump — replică domnul Wegg. — Căci atunci cînd cineva ajunge să depene tot poezie seară de seară, drept e să se aştepte să fie răsplătit pentru truda care-i slăbeşte glagoleţa.

— Drept să-ţi spun, Wegg — mărturisi Boffin — eu nu m-am gîndit, abia acum mi-a venit ideea : dacă, din cînd în cînd, te-ai simţi dispus să ne faci bucuria, mie şi lu madam Boffin, cu niscai balade, ei, atunci ne-am putea ţine de poezie.

— Vă-nţeleg, domle — spuse Wegg — nefiind însă muzician profesionist, mi-ar displace ca să m-angajez în derecţia asta. De aceea, cînd ar fi să mă apuc de poezie, apăi atunci v-aş ruga să luaţi lucrurile ca pe ceva pretinesc.

Ochii domnului Boffin scăpărau cînd auzi rostind aceste cuvinte ; îl prinse pe Silas de mînă cu tărie. Situaţia depăşea aşteptările sale şi-i era recunoscător tarabagiului.

— Şi acum, Wegg, ce zici de condiţiile oferite ? — întrebă apoi domnul Boffin, cuprins de o neliniştе pe care n-o putea ascunde.

Silas, care provocase această neliniştе prin atitudinea lui rezervată, rece, şi care începuse să-l înţeleagă foarte bine pe omul său, răspunse cu un aer cît se poate de dezinteresat, de mărinimos :

— Eu niciodată nu mă tocmesc, dom Boffin.

— Mi-am închipuit eu ! — exclamă domnul Boffin, plin de admiraţie.

— Nu, domle, nicioată nu m-am tîrguit şi nici n-am să fac asta vreoată. Aşa că vă spun numaidecît, verde în faţă : s-a făcut, dacă-mi daţi dublu banii !

Domnul Boffin părea oarecum nepregătit pentru această concluzie, dar se învoi, spunînd :

— Mneata ştii mai bine ca mine, Wegg, cît se cuvine — şi din nou îşi strînseră mîinile.

— Ai putea începe chiar din seara asta, Wegg ? — îl mai întrebă.

— Da, domle — rosti Wegg, avînd grijă să pară pe aût de indiferent pe cît era celălalt de nerăbdător. — Nu văd nici o pedică, dacă mneavoastră vreţi. Da aveţi obeetu necesar... adicătelea cartea, domle ?

— Am cumpărat de la o vînzare la mezat — spuse domnul Boffin — opt volume, legate în roşu şi aur, panglică stacojie în fiecare volum, ca să faci semn unde ai rămas. Cunoşti cartea asta ?

— Ce titlu are, domle ? — întrebă Silas.

— Credeam c-ai să ştii şi-aşa — răspunse Boffin, uşor dezamăgit. — Se cheamă *Declinu şi prăbuşirea imperiului prusac*. (Domnul Boffin mersese cu precauţie pe acest drum bolovănos.)

— Aa, da, într-adevăr ! — exclamă domnul Wegg, dînd din cap, ca şi cînd titlul cărţii îi era familiar.

— O cunoşti, Wegg ?

— Cum să zic, de mult n-am mai răsfoit-o — răspunse Wegg —, fiind prins de alte treburi, dom Boffin. Dacă o cunosc ? Păi, *Declinu şi prăbuşirea imperiului prusac* e cunoş-

tință veche. Zău, domle ! Încă de pe vremea cînd nu eram nici cît bastonu mneavoastră. Încă de pe cînd frate-miu mai mare ne-a părăsit ca să intre în armată, după cum spune balada care a fost făcută cu prileju ăsta :

„Chiar lîngă ușa de la casa mea,
O fată sta-n genunchi ;
Ținea în sus un șal de nea,
dom Boffin ;
Purtat de vînt,
Cum frate-miu mai mare observa,
Și-o rugă pentru el,
dom Boffin,
La ceruri înălța,
Pe care el n-o auzea.
Și sprijinit în spadă,
dom Boffin,
O lacrimă din geană își ștergea."

Foarte mișcat de această scenă familială și totodată de aptitudinile domnului Wegg de a „se apuca" atît de repede de poezie, domnul Boffin strînse din nou mîna iscusitului invalid și stărui să fixeze ora.

— Orele opt — hotărî domnul Wegg.

— Locu unde stau eu se cheamă Boschetu. Boschetu lu Boffin, ăsta-i numele. Nevastă-mea l-a botezat așa cînd a ajuns propetatea noastră. Dacă mergi o milă, hai să zicem o milă și-un sfert, pe Maiden Lane, Battle Bridge, și nu dai de nimeni care să fi auzit de numele ăsta (ceea ce-i greu de crezut), atunci întreabă de închisoarea Armoniei, și nu se poate să nu nimerești. Te-aștept eu cu mare bucurie, Wegg — adăugă domnul Boffin, bătîndu-l pe spate entuziasmat la culme. — Pînă vii n-o să mai am astîmpăr, nici tihnă. Tipăritura asta n-o să mai aibă taine față de mine. Deseară, un literat... *cu un* picior de lemn — aruncă o privire plină de admirație către acest ornament care parcă îi sporea domnului Wegg mulțumirea în năzuințele sale — are să-mi deschidă o viață nouă ! Mai dă-mi o dată mîna, Wegg. Mnă ziua, mnă ziua, mnă ziua !

Rămas singur lîngă tarabă, pe cînd celălalt pleca tropăind, domnul Wegg se dădu după paravan, scoase din buzunar o batistă micuță, roasă și ponosită, o duse la nas gînditor și stătu

astfel, preocupat, urmărindu-l din priviri pe domnul Boffin, care se depărta.

Pe chipul lui Wegg se instalase o profundă îngrijorare ; căci deşi îşi spunea în sine că bătrînul e de o rară simplitate, iar că acum i se oferea un prilej de aur, în stare să-i aducă beneficii băneşti incalculabile deocamdată, nu se prea împăca el cu gîndul ca noua lui îndeletnicire să-i fie cumva peste mînă sau să-l pună cît de cît într-o situaţie ridicolă. Domnul Wegg s-ar fi luat la harţă zdravăn cu oricine mergea atît de departe încît să conteste adînca lui cunoaştere a menţionatelor volume asupra *Declinului şi prăbuşirii imperiului*. Era de o gravitate neobişnuită, sumbră, incomensurabilă, nu pentru că s-ar fi îndoit de sine, ci pentru că simţea nevoia să preîntîmpine orice îndoială din sufletul altora în legătură cu el. Astfel, el aparţinea acelei foarte numeroase categorii de impostori, la fel de hotărîţi să salveze aparenţele faţă de ei înşişi ca şi faţă de semenii lor.

O anumită mîndrie pusese totodată stăpînire pe domnul Wegg ; avea simţămîntul celui chemat în mod oficial să dea la o parte vălul tainelor cu conştiinţa superiorităţii sale. Asta îl îndemna nu spre mărire, ca rezultat al afacerilor, ci mai degrabă spre nimicnicie, într-atît încît dacă se putea ca în căuşul de lemn pentru măsurat nucile să încapă mai puţine nuci precum îndeobşte, fenomenul s-ar fi produs chiar din ziua aceea. Dar veni întunericul, şi cînd noaptea cu ochii ei cerniţi îl zări tăbîrcindu-se spre Boschetul lui Boffin, el era în al nouălea cer de bucurie.

Boschetul părea la fel de greu de găsit ca şi castelul fără urmă al zînei Rosamonde. Domnul Wegg, ajungînd la locul indicat, întrebă de boschet de vreo şase ori, dar zadarnic, cînd îşi aduse aminte de închisoarea Harmony. Faptul operă o schimbare rapidă în spiritul unui domn răguşit şi al unui măgar pe care întrebarea îi pusese în încurcătură.

— Aa, casa lu moş Harmon vrei să zici ! — strigă domnul răguşit, care, cu un morcov în loc de bici, îşi strunea măgarul înhămat la un camion. — Păi, de ce n-ai zis aşa de la-nceput ? Eduart şi cu mine trecem taman *p-acolo*. Suie !

Domnul Wegg se supuse.

— Acuma — reluă domnul răguşit, atrăgîndu-i atenţia la cea de-a treia persoană care-i întovărăşea — acuma uită-te la urechile lui Eduart. Mai zi o dată numele, încet.

— Boschetu lu Boffin — murmură domnul Wegg.

— Eduart! (Uită-te bine la urechile lui.) Ia-o spre Boschetu lu Boffin!

Edward, cu urechile pe spate, rămăsese neclintit.

— Eduart! (Uită-te bine la urechile lui.) Ia-o spre casa lu moş Harmon!

Măgarul ciuli numaidecît urechile grozav şi o porni într-un pas atît de iute, că vorbele rostite de domnul Wegg se auzeau în chip cît se poate de dizlocat.

— To-dea-a-una-a-fo-ost-puş-că-ă-rie? — întrebă domnul Wegg, ţinîndu-se bine să nu cadă.

— Nu chiar — răspunse însoţitorul — nu ceia ce mneata şi eu am numi. I s-a dat numele ăsta că fincă moş Harmon trăia acolo singur cuc.

— Şi-de-ce-i-s-a spus-Harm-o-o-ny? mai întrebă domnul Wegg.

— Că fincă moşu nu se-nţelegea cu nimeni. A ieşit aşa, ca un spirit de glumă. Puşcăria lui Harmon... Azi aşa, mîine-aşa, pîn s-a ajuns la Harmony.

— Aţi-au-au-zit de dom Bof-fin?

— Eu zic că da! Păi, cine n-a auzit de el p-acilea? Şi Eduart îl ştie. (Da uită-te bine la urechile lui.) Noddy Boffin, Eduart!

Efectul produs a fost de-a dreptul alarmant; vremelnic, Edward dispăru cu cap cu tot, iar copitele dinapoi zburau prin aer, iuţind atît de vertiginos pasul şi sporind într-atît hurducăturile, că domnul Wegg trebui să-şi pună întreaga atenţie în joc ca nu cumva să cadă, şi renunţă la dorinţa de a şti dacă acesta e un omagiu adus lui Boffin, sau o jignire.

Curînd, Edward se opri în faţa unei porţi, iar domnul Wegg nu pierdu nici o clipă şi se furişă jos din camion, prin partea dindărăt. De cum atinse pămîntul cu piciorul, cărăuşul şi scutură în aer morcovul, strigînd:

— La masă, Eduart!

Copitele de dinapoi, camionul şi Edward, totul zbura prin văzduh, parcă într-un iureş triumfal.

Dînd în lături poarta, pe care o găsi întredeschisă, Wegg zări un spaţiu îngrădit unde se ridicau semeţ nişte movile întunecate, conturîndu-se pe cer, şi unde poteca spre Boschet se vedea sub clar de lună între două şiruri de cioburi de oale amestecate cu cenuşă. O figură înveşmîntată în alb înainta pe

alee. Nu putea fi altcineva decît năluca domnului Boffin, în haine de casă, pantaloni și bluză albă, de pînză, ca să-i fie mai la îndemînă pentru activitatea intelectuală. După ce-l întîmpină pe literat cu multă cordialitate, îi conduse pașii în interiorul Boschetului, unde îl prezentă doamnei Boffin : o femeie corpolentă, rubicondă și veselă, îmbrăcată (spre consternarea domnului Wegg) într-o rochie de seară din satin negru, cu pălărie de catifea neagră, cu boruri largi și împodobită cu pene.

— Madam Boffin, dragă Wegg, se dă în vînt după modă. Și zău, îi stă așa de bine, că merită. Cît despre mine, eu nu prea sînt în pas cu moda, după cum s-ar cuveni. Henrietty, bătrînica mea, dînsu e domnu care o să ne poarte prin declinu și prăbușirea imperiului prusac.

— Sînt sigură că o să vă prindă bine la amîndoi — rosti doamna Boffin.

Încăperea era nemaipomenit de curioasă, iar din felul cum fusese mobilată și rînduită semăna cel mai mult — judecînd după Silas Wegg — cu un salon luxos de cîrciumă. Două banchete cu spătar înalt se aflau de o parte și de alta a căminului, fiecare cu cîte o masă în față. Pe una din mese — cele opt volume așezate în linie, ca o baterie electrică ; pe cealaltă — cîteva clondire pîntecoase, îmbrăcate în împletitură de răchită, cu aspect îmbietor, parcă se țineau în vîrfurile picioarelor ca să-l poată vedea pe domnul Wegg de după șirul de pahărele și o zaharniță barosană. Într-o nișă a căminului fumega ceainicul, iar la gura focului o pisică stătea tolănită. În fața căminului, între cele două banchete, o canapea, un scăunaș pentru picioare și o măsuță alcătuiau ungherul consacrat doamnei Boffin. Acest mobilier — bătător la ochi ca gust și colorit, dar foarte costisitor — părea extrem de ciudat alături de banchetele de lemn și lampa de gaz care pîlpîia, spînzurînd de tavan. Covorul cu flori întins pe jos nu ajungea pînă la cămin ; vegetația lui luxuriantă se oprea brusc la scăunașul pentru picioare al doamnei Boffin, cedînd locul unui strat de nisip și rumeguș de lemn.

Domnul Wegg mai observă, cu ochi plini de admirație, că pe cînd partea din încăpere unde înflorea covorul conținea ornamente goale pe dinăuntru, precum : păsări împăiate și fructe de ceară puse sub globuri de sticlă, în schimb, pe latura cealaltă a terenului, lipsită de vegetație, se aflau niște tablale

încărcate cu provizii, pe care se lăfăiau, printre alte lucruri solide, o bucătoaie zdravănă de plăcintă cu carne și o ciozvîrtă de jambon, rece.

Odaia era încăpătoare, deși joasă ; giurgiuvelele masive ale ferestrelor străvechi și grinzile joase din tavanul lăsat păreau a fi o mărturie că odinioară, casa avusese oarecare însemnătate, pe vremea cînd străjuia solitară regiunea.

— Îți place aici, Wegg ? — întrebă domnul Boffin, în felul lui repezit.

— Totu-i admirabel, domle — răspunse Wegg. — Ce tihnit se stă colea, lîngă foc, domle !

— Pricepi despre ce-i vorba, Wegg ?

— Ei da, în general, domle... — începu Silas Wegg domol și precaut, cu capul aplecat într-o parte, așa cum fac oamenii cînd nu prea știu ce să spună, dar celălalt îl întrerupse.

— *Nu* pricepi, Wegg ; trebe să-ți esplic. Aranjamentele-astea e făcute de mine în înțelegere cu madam Boffin ; ea se dă în vînt după modă, eu nu, cel puțin în prezent. Eu nu umblu decît după confort, și încă după confortu de care știu eu să mă bucur. Și-atunci, la ce bun să mă cert cu madam Boffin pe chestia asta ? Nicioată nu ne-am ciondănit înainte de-a intra în Boschetu Boffin ca propitari ; păi cum să ne ciondănim că *am* intrat în Boschetu Boffin ca propitari ? Așa că madam Boffin face ce vrea cu partea ei din odaie, iar eu fac ce vreau cu-a mea. Așa că, stem în rînd cu lumea (fără madam Boffin aș lua cîmpii), la modă și totodată trăim și-n confort. Dacă, treptat-treptat, o să-ncep să mă țiu și eu după modă, atunci treptat-treptat o să-nainteze și covoru. Dacă mai tîrziu madam Boffin n-o să se mai dea așa în vînt după modă ca azi, atunci covoru ei are să se retragă. Dacă o s-o ținem într-una ca acu, atunci, *ce* mai tura-vura, vino, cocoană, și mă sărută !

Doamna Boffin, zîmbind tot timpul, se apropie și își petrecu brațul bucălat pe după cel al bărbatului său, executîndu-se, cît se poate de supusă. Moda, sub forma pălăriei de catifea neagră, cu pene, era gata-gata s-o împiedice, dar fu strivită, pe bună dreptate, în toiul strădaniei.

— Ei, acu, Wegg — reluă bătrînelul, ștergîndu-se la gură cu multă satisfacție — începi să ne cunoști așa cum sîntem. Boschetu e un colțișor minunat, da o să-l prețuiești cu timpu,

puțin cîte puțin. E un locșor unde mereu-mereu vezi cîte ceva nou și frumos. Uite, ca să urci fiecare movilă, există cîte-o potecă-n serpentină de-unde poți privi curtea și împrejurimile-n fel și chip. Cînd ajungi în vîrf, ai la picioare toate înjghebările din preajmă, o vedere fără seamăn. Mai întîi, înjghebările răposatului tată a lu madam Boffin (magazin de alimente pentru cîini), taman acolo nimerești cu ochii, ca și cum ai fi la doi pași. Sus, pe movila cea mare, se află un chioșc cu zăbrele, unde, dacă la vară o să ne citești cu glas tare multe cărți, ei, așa, din pretinie, și dacă de multe ori o să te lași furat de poezie... nu-i vina mea. Și-acum, ce servești cînd faci lectură ?

— Mulțumesc, domle, că mi-ați atras atenția — rosti Wegg, de parcă era obișnuit să citească în public. — În general, eu iau gin cu apă.

— Ca să-ți umezești gîtul, Wegg, nu-i așa ? — întrebă domnul Boffin cu o seriozitate plină de nevinovăție.

— N-nu, domle — se împotrivi Wegg cu răceală. — Eu n-aș spune-așa, domnule. Aș zice ca să-l înmoaie. Să-l înmoaie, dom Boffin, asta-i cuvîntu pe care l-aș folosi eu.

Suficiența înțepenită și viclenia lui sporeau în aceeași măsură cu încîntarea victimei. Visurile care bîntuiau mintea de mercenar a acestuia despre numeroasele căi de urmat pentru a trage cît mai mari foloase n-au făcut să-i pălească ideea, firească și precumpănitoare la un asemenea pehlivan nătîng, că nu trebuia să-și vîndă pielea prea ieftin.

Moda doamnei Boffin, ca o divinitate mai puțin imperioasă decît idolul îndeobște preamărit sub acest nume, nu i-a interzis să-i prepare o băutură musafirului său literat ori de a-l întreba apoi dacă amestecul îi fusese pe plac.

Dînd un răspuns mieros, acesta luă loc pe bancheta literară, drept care, domnul Boffin, gata să-și compună o figură de auditor, se așeză pe bancheta opusă, ochii scăpărîndu-i de bucurie.

— Păcat că nu-ți pot oferi o pipă — dragă Wegg, zise, în timp ce și-o umplea pe-a sa — da nu le poți face pe-amîndouă o dată. Aa, uitasem să-ți mai spun ceva ! Seara, cînd vii, dacă-ți arunci un ochi pe bufet și vezi ceva care să-ți placă, dă-mi de veste.

Wegg, care tocmai își punea ochelarii, îndată și-i scoase, făcînd această observație hazlie :

— Parcă mi-ați fi citit gîndurile, domle. *Oare* mă-nșală pe mine ochii, sau ce se vede colo este o... plăcintă ? Da nu poate fi o plăcintă.

— Ba da, plăcintă e, Wegg — încuviință domnul Boffin, aruncînd o privire puțin galeșă către *Declinul și prăbușirea...*

— Mi-am pierdut eu *cumva* mirosul, domle, sau e-o plăcintă cu mere ? — mai întrebă Wegg.

— E-o plăcintă cu carne de vițel și cu șuncă — precizâ Boffin.

— Zăău, domle ? Mi-ar fi greu de spus, domle, dacă ezistă vreo plăcintă mai bună ca cea cu carne de vițel și șuncă — rosti Wegg, dînd emoționat din cap.

— Dorești o bucată, Wegg ?

— Mulțumesc, dom Boffin, cred c-aș dori, dacă mă poftiți. Altunde în lume n-aș cere, da la-mneavoastră, domle... Și cu ceva sos de carne, și un strop de sare, că așa se cere cînd e vorba de șuncă, asta te unge...

Domnul Wegg n-a mai dat alte precizări ; vorbea, vesel, în general.

Așadar, plăcinta a fost pusă pe masă, și bravul domn Boffin avu răgaz să-și exerseze răbdarea pînă cînd Wegg, mînuind cuțitul și furculița, termină de mîncat. Profită de prilej și-l informă pe Wegg că deși nu e prea elegant să ții bucatele la vedere, el (domnul Boffin) consideră asta o dovadă de ospitalitate ; căci, în loc să spui unui oaspete, așa, ca într-o doară : „Avem, la cămară, cutare și cutare mîncăruri, vrei să-ți aduc ceva ?" este mai practic să spui deschis : „Aruncă-ți ochii pe bufetul acela, și dacă vezi ceva care să-ți placă, servește-te."

În sfîrșit, domnul Wegg pînă la urmă dădu la o parte farfuria și își puse ochelarii ; domnul Boffin aprinse pipa, privind cu ochi radioși lumea care avea să i se deschidă. Doamna Boffin se întinse cu eleganță pe canapeaua ei, ca să asculte, dacă putea, iar dacă nu, să tragă un pui de somn.

— Hm ! Dom Boffin și doamnă — începu Wegg — iată capitolul unu, volumu unu, din *Declinu și prăbușirea...*

Se opri și privi atent cartea.

— Ce s-a-ntîmplat, Wegg ?

— Păi, mi-am amintit ceva, domle, știți, domle... — spuse Wegg, cu un aer de francheță insinuantă (după ce se mai uită o dată atent la carte)... mneavoastră ați făcut o mică greșeală

azi-dimineață, și acu m-am gîndit s-o rectific, da am pierdut din vedere, habar n-am de ce. Mi se pare c-ați zis că-i vorba de prăbușirea imperiului prusac, nu-i așa ?

— Da, prusac ; păi nu, Wegg ?

— Nu, domle. Roman. Roman.

— Și-i vreo deosebire, Wegg ?

— Dacă e vreo deosebire, domule ?... — Domnul Wegg începu să se bîlbîie, gata-gata s-o bage pe mînecă, dar o idee luminoasă îi veni în minte. — Dacă e vreo deosebire, domle ? Mă puneți în încurcătură, dom Boffin. De-ajuns să vă spun că ar fi bine să amînăm pe altă dată chestia asta, cînd doamna Boffin n-o să ne facă cinstea să fie de față. În prezența mneaei e mai bine să nu mai vorbim.

Domnul Wegg ieși astfel din belea în chip cavalerese, și nu numai atît, dar repetînd, cu o delicatețe demnă de un bărbat :

— În prezența mneaei, domle, e mai bine să nu mai vorbim ! — el întorcea lucrurile în defavoarea lui Boffin, care simți că se dăduse de gol în chip cît se poate de penibil.

În fine, începînd lectura cu un glas sec, inflexibil, domnul Wegg porni direct înainte, atacînd tot ce-i ieșea în cale, cuvintele curioase, nume de țărani sau de oameni. Puțin zdruncinat de Hadrian, Traian și de familia Antonius, împotmolindu-se la numele Polibius (pronunțat Polly Biius, a fost luat de domnul Boffin drept o vestală romană, iar doamna Boffin socotindu-l răspunzător de amînarea aceea a discuției), trîntit greoi jos de pe șea de Titus Antoninus Pius, din nou încălecat și galopînd lin cu Augustus, în cele din urmă scoțînd-o bine la capăt cu Commodus [1], cînd, la auzul numelui de Comod, domnul Boffin îl socoti nedemn de originea englezească a acestuia și că nu s-a purtat la înălțimea numelui lui în guvernarea poporului roman. Cu moartea acestui personaj, domnul Wegg puse capăt primei sale lecturi. Cu mult înaintea acestui final, numeroasele eclipse totale ale luminării doamnei Boffin, de dinapoia pălăriei negre de catifea ca un disc, deveniseră foarte alarmante, pentru că de fiecare dată erau însoțite de un miros puternic de pene pîrlite, pînă cînd panașul

[1] *Commodus*, împărat roman în 180 (161—192), fiul lui Marc Aureliu, cunoscut pentru cruzimea sa ; a murit otrăvit.

-a luat foc, și atunci s-a deșteptat de parcă mirosise un flacon cu săruri.

Domnul Wegg citea papagalicește, dînd cît se poate de puțină importanță textului, de aceea ieși din această încercare la fel de vioi ca și mai înainte ; domnul Boffin însă, care de la primele pagini lăsase pipa jos nefumată pînă la capăt, numai ochi și urechi tot timpul la enormitățile uluitoare ale Romei imperiale, a fost atît de aspru pedepsit, încît abia dacă a mai putut ura „Noapte bună" prietenului său literat, îngăimînd „Pe mîine".

— Auzi, Comod — murmură el gîfîind și uitîndu-se la lună, după ce-l condusese pe Wegg pînă la poartă și o încuiase în urma lui. — Auzi, Comod împărat ! Se luptă de șapte sute treizeci și cinci de ori în panarama asta cu fiare sălbatice, și unde mai pui, avînd un singur rol ! Ca și cum nu eram destul de copleșit văzînd o sută de lei aduși odată, în aceeași reprezentație cu fiare sălbatice ! Ca și cum nu eram destul de copleșit văzînd că în altă piesă i-a ucis pe toți o sută. Ca și cum nu eram destul de copleșit văzînd că Vițellius[1] (bine i-a mai spus !) mănîncă șase milioane, monetă englezească, în șapte luni ! Wegg ia toate astea în glumă... da pe sănătatea mea, lighioană bătrînă cum îs eu, pe mine mă bagă în sperieți. Chiar și acum, cînd Comod a fost strîns de gît, nu văd ca treburile la noi să se îmbunătățească.

Domnul Boffin își întoarse pașii spre Boschet și, scuturînd din cap, adăugă :

— Azi-dimineață n-aș fi crezut nicidecum că ar ezista astfel de grozăvii tipărite. Da acu, am intrat în horă, trebe să joc.

---

[1] *Vitellius* (*vitellus* = viței), împărat roman, născut la Luceria (15—69). N-a domnit decît opt luni, în anul 69, și s-a făcut cunoscut prin lăcomia și cruzimile sale ; a fost detronat de Vespasian.

Capitolul VI

LA VOIA ÎNTÎMPLĂRII

Cîrciuma La cei şase hamali veseli, despre care s-a pomenit mai înainte ca avînd o înfăţişare hidropicoasă, era de mult, deşi se ţinea bine, într-o stare de infirmitate. Nicăieri nu găseai pereţii şi duşumeaua ca lumea, dar supravieţuise şi avea să supravieţuiască multor clădiri incomparabil mai dichisite, multor localuri mai luxoase. Pe din afară era o adunătură de ferestre înguste, trîntite de-a valma, cu nişte cercevele corpolente, puse unele peste altele, ca o grămadă de portocale împrăştiate care încotro. Mai exista şi o verandă dărăpănată, de lemn, care se proiecta pînă deasupra Tamisei. De fapt, clădirea întreagă, inclusiv parul drapelului jalnic de pe acoperiş, era aplecată peste fluviu, însă părea în situaţia celui care vrînd să plonjeze în apă şi neavînd curaj rămîne atît de îndelung pe mal, că pînă la urmă nici nu mai sare.

Această descriere se referă la latura care dă spre Tamisa. Partea din dos a localului, deşi cîndva intrarea principală, se micşorase în aşa măsură faţă de faţadă, încît căpătase aspectul mînerului de la un fier de călcat pus sus, pe capătul mai lat. Acest mîner se afla în fundul unei curţi şi al unei alei pustii, care atît de mult se strîngea în Cei şase hamali veseli, încît nu lăsa cîrciumii nici o palmă de loc dincolo de uşă. De aceea — clădirea să nu uităm că era în calea mareelor — din lipsă de teren, atunci cînd la Hamali se spăla, rufele supuse acestei operaţii trebuiau uscate de obicei pe nişte frînghii prinse de ferestrele odăilor de oaspeţi şi de la camerele de dormit.

Lemnul care alcătuia prichiciul căminului, grinzile, pereţii despărţitori, duşumeaua şi uşile la Cei şase hamali veseli, de atîta bătrîneţe, părea împovărat de amintiri tulburi din tinereţe. Era numai asperităţi şi crăpături, ca arborii bătrîni.

Plin de noduri, ici și colo parcă se răsucea în formă de ramuri, și în această a doua copilărie avea aerul că îndrugă, în felul său, verzi și uscate despre viața lui de odinioară. Nu degeaba obișnuiții casei deseori afirmau că atunci cînd lumina cădea din plin pe suprafața unor porțiuni de panel, mai cu seamă pe un vechi bufet de colț, din lemn de nuc, așezat în dosul tejghelei, se puteau desluși crînguri micuțe de arbori de-o șchioapă, înfrunziți și umbroși, aidoma celui din care era făcută mobila.

Spațiul din dosul tejghelei, barul de la Cei șase hamali veseli, te înduioșa ; nu era cu mult mai mare ca interiorul unei birje de piață și nimeni n-ar fi dorit să fie mai încăpător. Așa frumos era împresurat de balercuțe pîntecoase, de clondire cu băuturi reconfortante, făcînd cu ochiul prin ciorchinii de struguri din ceară, prin lămîile în suporturi de plasă, prin biscuiții în coșulețe, prin politicoasele automate de bere, care se aplecau pînă la pămînt cînd erau serviți clienții cu bere, prin brînzeturile rînduite într-un ungher îmbietor și prin măsuța — anume pentru coana cîrciumăreasă — dintr-un ungher și mai îmbietor de lîngă foc veșnic acoperită cu o față de masă.

Acest bar, un adevărat port, era despărțit de lumea zgomotoasă printr-un perete de sticlă cu o ușiță avînd o poliță din tablă de plumb pentru a putea așeza paharul cu băutură. Dar strălucirea și tihna acestei încăperi păreau atît de învăluitoare, încît, deși băuturile se serveau stînd dinapoia acestei ușițe, pe un culoar întunecos și strîmt unde clienții se vînzoleau într-un neîntrerupt du-te-vino, ei aveau totdeauna impresia plăcută, însă amăgitoare, că s-ar afla chiar înăuntrul barului.

Salonul cîrciumii La cei șase hamali, care dădea spre fluviu, avea niște draperii roșii, asortate cu nasurile clienților obișnuiți. Mai exista acolo un cămin confortabil, cu ustensile din metal în formă de căpățîni de zahăr, făcute astfel ca să se poată scormoni în adîncurile jărateculuí cu capetele ascuțite, locșoare învăpăiate unde berea să fie pregătită la foc în băuturile acelea delicioase : *purl* [1], *flip* [2] și *dog's nose* [3].

[1] Bere încălzită, la care se adaugă mirodenii.
[2] Bere încălzită la care se adaugă alcool și zahăr.
[3] Amestec de bere cu gin.

Prima din aceste amestecuri amețitoare era o specialitate a casei, care în acest sens făcea apel la sentimentele clienților printr-o inscripție plasată pe canatul ușii :

„LOCAL PENTRU PURL MATINAL"

Purl-ul, după cum s-ar părea, trebuia luat totdeauna dimineața. Să fi fost asta oare din alte motive de igienă stomacală decît cel potrivit căruia pasărea matinală prinde viermișorul ce alminteri i-ar scăpa, la fel cum *purl*-ul de dimineață îl prinde pe client ? Chestiunea nu poate fi soluționată aici. Ar mai rămîne de adăugat că în fața barului, în mînerul fierului de călcat, era o odăiță, ca un tricorn, unde niciodată razele soarelui, ale lunii sau ale stelelor nu pătrundeau direct, dar care la lumina gazului trecea drept un sanctuar confortabil și retras, desemnat ca atare prin cuvîntul ispititor scris pe ușă : „COSY" [1].

Domnișoara Potterson, unica proprietăreasă și patroană a localului, trona în bar, unde era suverană absolută. Trebuia să fi fost cineva atît de beat încît să-și fi băut și mințile ca să-și închipuie că-i poate contesta cît de cît supremația. Abbey fiind prenumele sub care îi era recunoscută autoritatea, cîteva spirite riverane (nu mai puțin tulburi decît apa fluviului) împrăștiaseră zvonul smintit că, din pricina demnității și a aerului său ferm, numele ei ar fi avut oarecare legătură cu *Abbey* [2] de la Vestminster. Dar Abbey, în acest caz, era diminutivul lui Abigail, cu care domnișoara Potterson fusese botezată în biserica din Limehouse, vreo șaizeci și ceva de ani în urmă.

— Și acum, deschide bine urechile, Riderhood ! — exclamă domnișoara Abbey Potterson, scuturînd degetul arătător spre ușița barului. — Cei șase hamali n-au nevoie de tine și s-ar bucura mai mult de lipsa decît de prezența ta. Chiar dac-ai fi așa de binevenit aici pe cît nu ești, tot n-ai mai căpăta nici o picătură de băut astă-seară, după halba asta de bere. Așa că, bucură-te cît mai îndelung de ea.

[1] Confortabil, tihnit.
[2] *Abbey* = mănăstire, abație ; *Westminster Abbey*.

— Da știți, domșoară Potterson — rosti el pe un ton foarte blînd, totuși — dacă mă port cumsecade, n-aveți încotro, domșoară, trebe să mă mai serviți.

— *N-am* încotro ! — se miră ea, cu extrem de multă expresivitate în glas.

— Nu, domșoară Potterson, fincă, vedeți, legea...

— *Eu* sînt legea aici, omule — se răsti domnișoara Abbey — și dacă te-ndoiești cîtuși de puțin, te-oi convinge îndată.

— N-am zis niciodată că mă-ndoiesc cîtuși de puțin, domșoară Abbey.

— Cu atît mai bine pentru tine.

Abbey, suverana, aruncă moneda acestuia de jumătate pence în sertarul tejghelei și, așezîndu-se în jilțul de lîngă foc, își văzu mai departe de lectura ziarului.

Era o femeie înaltă, care se ținea dreaptă ; avea trăsături frumoase, deși puțin cam severe, cu un aer mai mult de profesoară decît de patroană la Cei șase hamali veseli.

Riderhood, de cealaltă parte a barului, era un riveran zbanghiu și se uită la ea ca un elev pus la colț.

— Steți foarte rea cu mine, domșoară.

Domnișoara Potterson citea ziarul încruntată și nu-l luă în seamă pînă cînd acesta spuse în șoaptă :

— Domșoară Potterson ! Coană ! Po să vă zic un cuvințel ?

Catadiesind atunci să arunce o privire piezișă către cel care se ruga, domnișoara Potterson îl văzu pe Riderhood lovindu-se cu palma peste fruntea-i îngustă și aplecîndu-se spre ea, de parcă și-ar fi cerut voie să sară, cu capul înainte, prin ușița barului, înăuntru.

— Hai — exclamă domnișoara Potterson, cu un gest tot așa de scurt pe cît era ea de lungă — spune-ți cuvințelul ! Dă-i drumul.

— Domșoară Potterson ! Coană ! Să mă iertați de-ndrăznesc să-ntreb... aveți ceva cu mine ?

— Bineînțeles ! — răspunse domnișoara Potterson.

— Nu cumva vă temeți de...

— Nu mi-e teamă de *tine* — îl întrerupse domnișoara Potterson — dacă asta voiai să spui.

— Nu asta voiam să spun, domşoară Abbey, să-mi fie cu iertăciune.

— Atunci, ce voiai să spui ?

— Că steţi aşa de rea cu mine ! Mă gîndeam să vă fac doar o întrebare, poate vă temeţi... credeţi ori binevoiţi cumva... că avutu de-aici nu-i în siguranţă dacă viu prea des în localu ăsta ?

— De ce-ntrebi ?

— Păi, domşoară Abbey, n-aş vrea să vă fie cu păsat, da tare-ar fi bine să ştiu cum se face că intrarea la Hamalii veseli e oprită pentru alde mine şi-i deschisă pentru alde Gaffer !

O umbră de nedumerire trecu pe chipul patroanei.

— Gaffer n-a fost niciodată acolo unde-ai fost tu — îi răspunse.

— Adică la zdup, domşoară ? Poate că nu. Da ar fi meritat. Poate că-i bănuit că a făcut fapte mult mai rele decît am făcut eu vroată.

— Cine-l bănuieşte ?

— Mulţi poate. Eu unu, ori-n ce caz.

— *Tu* nu eşti mulţi — spuse domnişoara Potterson, încruntîndu-se, dispreţuitoare.

— Da i-am fost toarăş. Nu uitaţi, domşoară Potterson, i-am fost toarăş. De aia ştiu ce-i poate pielea mai bine ca oricine. Băgaţi de seamă ! Eu i-am fost toarăş, şi taman eu-l bănuiesc.

— Atunci, singur te acuzi — îşi dădu părerea domnişoara Abbey, cu o umbră de nedumerire mai întunecată ca înainte.

— Ba nu, domşoară Abbey. Că să vedeţi cum e treaba... treaba e... cînd i-am fost toarăş, nicioată nu-i intram în voie. Şi de ce nu-i intram nicioată în voie ? Fiindcă aveam ghinion... că nu puteam găsi destui. Şi el ? El todeauna avea baftă. Băgaţi de seamă ! Todeauna avea baftă ! Aah ! E multe ocazii în viaţă, domşoară Abbey, unde dacă n-ai noroc nu faci nimic, da mai e şi o grămadă de altele unde mai tre să fii şi dibaci pe lîngă asta.

— Dar cine pune la-ndoială, omule, că Gaffer n-ar fi dibaci cînd găseşte ce găseşte ? — întrebă domnişoara Abbey.

— E dibaci, poate, să-şi procure singur ce găseşte — spuse Riderhood, scuturînd din capul lui hapsîn.

Domnişoara Abbey se încruntă cînd el o privi, sumbru.

— Dacă vă aflaţi pe fluviu, destul de-aproape, în timpu mareei şi dacă vreţi să găsiţi un bărbat sau o femeie în apă, puteţi da o mînă bună de ajutor norocului, domşoară Abbey, dacă-i ardeţi dinainte una la scăfîrlie, lui sau ei, şi-i vîrîţi la fund.

— Sfinte Dumnezeule ! — exclamă domnişoara Potterson, involuntar.

— Băgaţi bine de seamă ! — reluă celălalt, aplecîndu-se înainte peste uşiţă, ca să-şi poată arunca vorbele în bar, căci vorbea ca şi cum otreapa de şters pe jos îi rămăsese în gît. Ascultaţi ce vă spun, domşoară Abbey ! Băgaţi bine de seamă, am să-l urmăresc, domşoară Abbey ! Şi-ascultaţi ce vă spun : îi vin eu pîn' la urmă de hac, chiar de-ar fi să treacă încă douăjde ani, şi tot nu mă las. Cine-i el să fie corcolit de-o fată ca a lui ? N-am şi eu fata mea ?

După ce se lăudă astfel, ca şi cum şi-ar fi vorbit sieşi, Riderhood, ceva mai beat acum şi mult mai feroce decît la început, îşi luă stacana şi porni spre cîrciumă, poticnîndu-se.

Gaffer nu era acolo, dar în sală se aflau destui învăţăcei de-ai domnişoarei Abbey care cu toţii dădeau dovadă de cea mai mare supunere, cînd li se cerea.

Ceasul bătu ora zece ; domnişoara Abbey apăru în uşa barului şi se adresă cuiva îmbrăcat într-o jachetă de un stacojiu spălăcit.

— George Jones — îi spuse —, trebuie să pleci, e timpul ! I-am făgăduit nevestei dumitale că vei fi punctual.

Jones se ridică ascultător, ură noapte bună celor din jur şi se retrase.

La zece şi jumătate, domnişoara Abbey reapăru.

— William Williams, Bob Clamour şi Jonathan — spuse ea — s-a făcut ora.

La fel de cumsecade, Williams, Bob şi Jonathan îşi luară rămas bun şi pe-aci ţi-e drumul.

Dar şi mai mare minune : cînd un bărbat cu nas borcănat şi pălărie lucioasă mai comandă băiatului de prăvălie, după multă codeală, încă un pahar de gin îndoit cu apă, domnişoara Abbey în loc să i-l trimită apăru în persoană.

— Căpitane Joey — spuse ea — ajunge, ai căpătat atît cît să te simți bine.

Și căpitanul nu numai că-și freca jenat genunchii, uitîndu-se la foc fără să scoată un cuvînt de protest, dar ceilalți de față mai și murmurară :

— Domnișoara Abbey are dreptate, căpitane, dă-i voie să te conducă.

Toată această dovadă de supunere nu slăbi vigilența domnișoarei Abbey nicidecum, ci, dimpotrivă, deveni și mai aprigă ; căci, plimbîndu-și privirile jur împrejur pe chipurile respectuoase ale discipolilor ei, mai descoperi doi tineri care era necesar să fie dojeniți.

— Tom Tootle — se adresă ea — pentru un tînăr pe cale să se însoare peste o lună e timpul să fie acasă și să doarmă. N-ar trebui să-i ții isonul, domnule Jack Mullins, pentru că știu că mîine începi lucrul devreme, atîta-ți spun. Haideți ! Noapte bună, așa, ca niște băieți cumsecade !

Roșind, Tootle se uită la Mullins ; acesta roși și el și se uită la Tootle, neștiind care din doi să se ridice primul. Pînă la urmă se ridicară amîndoi și se îndreptară spre ieșire, cu un rînjet pînă la urechi, urmați de domnișoara Abbey, în prezența căreia nimeni nu și-ar fi îngăduit să rînjească astfel.

Într-un asemenea local, băiatul de prăvălie cu șorț alb dinainte și mînecile sumese pînă sus, la umeri, atrăgea, doar atît, atenția asupra eventualei forțe fizice la care se putea face apel în caz de nevoie. Exact la ora închiderii, toți consumatorii care mai rămăseseră se înșirară, în ordine, spre ieșire, domnișoara Abbey stînd în ușița barului ca să treacă în revistă ceremonialul de plecare. Toți îi urară noapte bună domnișoarei Abbey, iar domnișoara Abbey le ură noapte bună tuturor, în afară de Riderhood. Băiatul de prăvălie, încunoștințat, urmărind cu un ochi oficial perindarea, rămăsese apoi ferm convins că Riderhood fusese excomunicat, alungat de-a pururi de la Cei șase hamali veseli.

— Bob Gliddery — rosti domnișoara Abbey băiatului de prăvălie — dă o fugă pînă la Hexam și spune-i fetei lui, Lizzie, că vreau să-i vorbesc.

Bob se făcu nevăzut și cît ai bate din palme se și întoarse. Lizzie veni și ea puțin mai apoi, tocmai cînd una dintre cele două femei de servici de la Cei șase hamali veseli așternea

măsuța tihnită de lîngă foc pentru cina domnișoarei Potterson, alcătuită din cîrnăciori calzi și piure de cartofi.

— Poftim, fetițo, ia loc — zise domnișoara Potterson. Vrei să mănînci ceva ?

— Nu, domnișoară, mulțumesc, am luat cina.

— Cred că și eu am cinat — spuse domnișoara Abbey, împingînd într-o parte farfuria, din care nici nu gustase — prea mult chiar. Nu prea sînt în apele mele, Lizzie.

— Îmi pare foarte rău, domnișoară.

— Atunci, pentru numele lui Dumnezeu, de ce procedezi astfel ?

— Dar *ce-am* făcut, domnișoară ?

— Haide, haide ! Nu mai fi așa mirată. Trebuie să încep dîndu-ți unele explicații, dar așa sînt eu, trec direct la chestiune. Totdeauna am fost iute din fire. Ascultă, Bob Gliddery, pune lanțul la ușă și du-te la masă.

Bob dădu ascultare ordinului cu o repeziciune care părea să fie o aluzie atît la firea iute a patroanei, dar și la cină ; i se și auziră botforii coborînd spre albia fluviului.

— Lizzie ! Lizzie ! — începu domnișoara Potterson — de cîte ori nu ți-am dat eu prilejul să scapi de taică-tu și să duci o viață cumsecade ? !

— Așa e, domnișoară, de multe ori.

— De multe ori ? Da ! Și parc-aș fi vorbit coșului de fier al celui mai puternic vapor care trece prin fața ferestrelor mele !

— Nu, domnișoară Abbey, căci coșul nu v-ar purta recunoștință, așa cum vă port eu.

— Îți spun deschis și răspicat : mi-e aproape rușine de interesul pe care-l am față de tine — mărturisi domnișoara Abbey, necăjită — pentru că de n-ai fi așa drăguță, cred că te-aș disprețui. De ce nu ești urîtă ?

La această întrebare delicată, Lizzie răspunse pur și simplu cu o privire prin care parcă se scuza.

— În fine, pentru că nu știi — reluă domnișoara Potterson — n-are rost să mă mai gîndesc la asta. Trebuie să te iau așa cum ești, ceea ce, de fapt, am și făcut. Nu cumva vrei să-mi spui că ai rămas la fel de îndărătnică ?

— Eu nu cred că-s îndărătnică, domnișoară.

— Atunci, neînduplecată ? Îmi închipui că așa numești purtarea ta.

— Da, domnișoară, neînduplecată.

— N-a existat încă om îndărătnic care să recunoască acest lucru! — mai spuse domnișoara Potterson, frecîndu-și năsucul vexat. — Dacă aș fi îndărătnică, aș recunoaște cu siguranță, dar cu sînt iute din fire, ceea ce-i o deosebire. Lizzie! Lizzie! mai gîndește-te. Știi tu de ce-i în stare taică-tu?

— De ce-i în stare tata? — repetă Lizzie, făcînd ochii mari.

— Știi de ce-i bănuit el? Știi tu de ce-i acuzat, chiar în momentul de față?

Conștiința celor săvîrșite de el zilnic o mustra mult pe față; își coborî privirile încet în pămînt.

— Ia să vedem, Lizzie, știi? — stărui domnișoara Abbey.

— Vă rog, spuneți-mi, de ce este învinuit? — întrebă ea, după o clipă de tăcere, cu ochii plecați.

— Nu-i ușor să spui asta unei fiice, și totuși trebuie. Uite: sînt oameni care cred că tatăl tău îi ajută să moară pe unii dintre cei pescuiți în fluviu.

Auzind această acuzație falsă — era sigură — în locul alteia reale, adevărate, la care s-ar fi așteptat, fata simți îndată că i se ia o piatră de pe suflet, așa încît domnișoara Abbey rămase înmărmurită. Lizzie înălță privirile iute, clătină din cap și, triumfătoare parcă, aproape izbucni în rîs.

— Oamenii care vorbesc astfel îl cunosc pe tata foarte puțin.

„Cu cîtă liniște, cu ce nemaipomenită liniște ia lucrurile!" gîndi domnișoara Abbey.

— Și poate — continuă Lizzie, strălucerată parcă de o amintire — e cineva care îi poartă pică tatei; cineva care l-a amenințat pe tata! Nu-i așa că-i Riderhood, domnișoară?

— Ba da.

— Ei da, au lucrat împreună, și tata a rupt-o cu el, și acum se răzbună. Mă aflam de față cînd tata a rupt legăturile cu el și era furios. Uitați-vă, domnișoară Abbey!... Vreți să-mi promiteți că n-o să lăsați să vă scape de pe buze, fără un motiv serios, ceea ce am să vă spun? — întrebă Lizzie, aplecîndu-se înainte ca să i se destăinuie în șoaptă.

— Îți promit — răspunse domnișoara Abbey.

— Era în seara cînd s-a descoperit uciderea lui Harmon prin tata, pe pod. Iar sub pod, tocmai cînd vîsleam în drum spre casă, Riderhood s-a strecurat lîngă noi pe furiș, din în-

tunerie, cu barca lui. De multe, de nenumărate ori după aceea, cînd toţi se dădeau peste cap în zadar să afle taina crimei, mi-am spus în sinea mea că poate Riderhood a săvîrşit omorul şi l-a lăsat anume pe tata să găsească trupul neînsufleţit. Era un gînd hîd şi plin de cruzime, dar acum, cînd văd că încearcă să arunce vina în capul tatei, din nou îmi vine în minte şi mă întreb dacă n-o fi adevărat. Oare cu adevărat aşa să fi fost? Nu cumva mortul o fi făcut să-mi încolţească ideea asta?

Lizzie punea această întrebare mai degrabă focului decît patroanei de la Cei şase hamali veseli şi se uită în jurul micului bar cu nişte ochi tulburaţi. Însă domnişoara Abbey, instructoare pregătită, învăţată să-şi aducă discipolii la ordine, privi chestiunea dintr-un unghi absolut practic.

— Sărmană fiinţă amăgită — spuse ea —, nu vezi că nu se poate să bănuieşti pe unul fără a-l bănui şi pe celălalt? Ei au lucrat împreună, au fost un timp mînă-n mînă. Chiar admiţînd că ar fi aşa cum gîndeşti tu, ceea ce au făcut laolaltă se potriveşte şi pentru fiecare în parte.

— Dacă vorbiţi aşa, domnişoară, înseamnă că nu-l cunoaşteţi pe tata. Zău, zău... nu-l cunoaşteţi pe tata.

— Uite ce, Lizzie — reluă domnişoara Potterson — părăseşte casa asta. Nu-i nevoie să te certi neapărat, dar părăseşte-l. Du-te şi locuieşte în altă parte; nu din pricina celor ce ţi-am istorisit acum... trecem peste asta, şi să sperăm că nu-i adevărat... dar adu-ţi aminte de cele repetate de mine în atîtea rînduri. Că acest lucru se datorează chipului tău frumos sau nu, ce importanţă are? Eu ţin la tine şi vreau să te-ajut. Dă-mi voie să te-ndrumez eu, Lizzie. Nu te lăsa tîrîtă, fetiţo, pune-ţi în cap să duci o viaţă fericită şi respectabilă.

În sinceritatea afecţiunii sale, glasul domnişoarei Abbey devenise duios şi chiar îşi petrecu un braţ pe după mijlocul fetei. Dar nu căpătă decît acest răspuns:

— Mulţumesc, mulţumesc! Nu pot. Nu vreau. Nici nu trebuie să mă gîndesc la aşa ceva. Cu cît tata e mai ponegrit, cu atît are mai mare nevoie de sprijinul meu.

Atunci, domnişoara Potterson, care, ca toţi oamenii cu un caracter aspru cînd se înduioşează, simţea că i se cuveneau despăgubiri serioase, suferi acum o reacţie firească şi rosti pe un ton glacial:

— Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ; urmează drumul pe care ţi l-ai ales. Cum îţi aşterni, aşa ai să dormi. Dar un lucru să-i spui tatălui tău : de-acum încolo să nu mai calce pe-aici.

— Oo, domnişoară, vreţi să-i interziceţi să intre tocmai acolo unde îl ştiu în siguranţă ?

— Localul La cei şase hamali veseli — îi întoarse vorba domnişoara Abbey — trebuie să fie atent, cu orişicine. N-a fost de loc uşor să se întroneze ordinea aici şi să se facă din el ceea ce e acum ; şi trebuie să-ţi baţi capul zi şi noapte ca să-l poţi menţine aşa. Nu se cade să aibă nici o pată, ca nu cumva să-i iasă nume rău. Îi interzic lui Riderhood să mai pună piciorul aici, îi interzic şi lui Gaffer să mai pună piciorul aici. Le interzic la amîndoi, deopotrivă. Am aflat atît de la Riderhood cît şi de la tine că asupra lor există bănuieli. Nu eu sînt cea care să hotărască cine din doi e vinovat. *Eu* ştiu una şi bună : amîndoi sînt o apă şi-un pămînt şi n-aş vrea ca localul meu să fie amestecat în ciorba lor.

— Noapte bună, domnişoară — spuse cu tristeţe Lizzie Hexam.

— Hm !... Noapte bună ! — zise şi domnişoara Abbey, clătinînd din cap.

— Credeţi-mă, domnişoară Potterson, că nu vă rămîn mai puţin recunoscătoare.

— Eu pot crede cîte-n lună şi-n stele — replică solemna domnişoară Abbey — şi am să-ncerc să cred şi asta, Lizzie.

Domnişoara Potterson nu cină în seara aceea şi nu bău decît jumătate din stacana obişnuită de porto-negus [1]. Cele două slujnice — două surori robuste, cu nişte ochi negri, holbaţi, cu obrajii roşii teşiţi şi lucioşi, cu nasuri cîrne şi păr de tăciune, numai bucle, ca la păpuşi — aveau impresia că domnişoara fusese luată de cineva în răspăr. Mai tîrziu, băiatul de prăvălie făcu observaţia că n-a mai fost alungat la culcare cu atîta asprime de pe vremea răposatei lui mame, care totdeauna îi grăbea cu vătraiul retragerea la odihnă.

Zăngănitul lanţului de la uşa care se fereca în urma fetei spulberă în sinea ei şi ultima undă de mîngîiere. Bezna nopţii

[1] Vin de Porto sau Xeres, cu apă fierbinte, îndulcită şi mirodenii — băutură pregătită pentru prima dată de colonelul Negus pe timpul reginei Ann.

era deasă, aerul — rece și pătrunzător, cheiul fluviului — pustiu, mohorît. Deslușea o sentință de izgonire în zuruitul lanțului de fier, în scrîșnetul ivărelor trase și al lacătelor puse de mîna domnișoarei Abbey. Mergînd pe drum sub cerul coborît parcă de nori și întuneric, Lizzie se simțea învăluită într-o atmosferă sumbră de crimă, și la fel ca valurile fluviului care i se spărgeau la picioare fără ca ea să vadă cum se adunau, tot astfel și gîndurile o făceau să tresară năvălind dintr-o prăpastie nevăzută și lovind-o în inimă.

Era sigură că bănuielile împotriva tatălui ei n-au nici un temei. Desigur. Desigur. Și totuși, de cîte ori îi venea să repete cuvintele astea în gînd, încercînd de a aduce argumente și de a dovedi certitudinea nevinovăției lui, totdeauna dădea greș. Riderhood a săvîrșit fapta și-l prinsese pe taică-său în cursă. Riderhood n-a săvîrșit fapta, dar pusese la cale, din răutate, să îndrepte asupra tatălui ei aparențele aflate la îndemînă-i pentru a fi denaturate. Oricum privea situația, ajungea iute la aceeași încheiere înspăimîntătoare : posibilitatea ca tatălui ei, deși nevinovat, să i se pună în spate această vină. Auzise despre oameni care pătimiseră cu moartea pentru niște crime, după cum s-a dovedit mai tîrziu, nesăvîrșite de ei, iar ființele acelea nefericite nici măcar nu avuseseră poziția primejdioasă a tatălui său. Nu mai încăpea nici o îndoială, începuse să fie ținut la distanță ; se vorbea în șoaptă despre el, era ocolit. Iar toate astea, numai din seara anchetei. Și așa cum marele fluviu cernit, cu malurile lui mohorîte, scăpa privirilor cufundîndu-se în beznă, tot așa Lizzie nu izbutea, stînd pe marginea apei, să pătrundă cu ochii uriașa mizerie a unei vieți hăituite de suspiciuni — căreia buni și răi îi întorceau spatele — știind doar atît, că se află în fața ei, înaintînd către o imensă genune : moartea.

Un singur lucru se contura clar în mintea fetei. Obișnuită din fragedă copilărie să facă prompt ceea ce-i stătea în puteri să facă — fie să pună stavilă vremii, să se apere de frig, să-și amăgească foamea și cîte și mai cîte — Lizzie curmă firul gîndurilor și alergă acasă.

În odaie domnea liniștea ; lampa pîlpîia pe masă, iar pe laviță dintr-un ungher, frățiorul ei adormise. Se aplecă asupra lui, îl sărută încetișor și reveni la masă.

„De cînd a închis domnişoara Abbey şi judecînd după fluviu, trebuie să se fi făcut ora unu, gîndi Lizzie. Apa e în creştere. Tata se află la Chiswick şi nici n-o să-i treacă prin minte să se întoarcă pînă nu scad apele, iar asta o să fie pe la patru jumătate. Pe Charles am să-l trezesc la şase. Aud cu cînd bate ceasul de la biserică, stînd aici."

Luă în linişte un scaun, îl puse în faţa focului aproape stins şi se aşeză, înfăşurîndu-se bine în şal.

„Acum, la lumina asta pîlpîitoare, scobiturile în obrajii lui Charles nu se mai văd. Bietul Charley !"

Ceasul bătu ora două, ceasul bătu ora trei, ceasul bătu ora patru. Ea rămăsese tot acolo, cu voinţa ei feminină şi cu hotărîre. După revărsatul zorilor, între patru şi cinci, îşi scoase pantofii (ca să nu facă zgomot şi să-l trezească pe Charley), atîţă focul făcînd economie de cărbuni, puse apă la fiert şi aşeză masa pentru gustarea de dimineaţă. Apoi, urcă scara, cu lampa în mînă, coborî din nou, umblă tiptil de colo-colo şi făcu o boccelută. La urmă, din buzunar, de pe prichiciul sobei şi de sub un lighean răsturnat aflat pe poliţa cea mai de sus, înjghebă o sumă oarecare de bani, pe care se apucă sîrguincioasă să-i numere în linişte, punînd deoparte o grămăjoară. Încă mai socotea cînd tresări, auzind glasul fratelui ei.

— Neaţa ! — exclamă el, ridicat în capul oaselor.

— M-ai speriat, Charley.

— Te-am speriat ! Da tu nu m-ai speriat pe *mine* cînd am deschis ochii acu cîteva clipe şi te-am văzut stînd colo, ca stafia unei fete sărmane, în toiul nopţii ?

— Nu-i toiul nopţii, Charley. E-aproape şase dimineaţa.

— Zăău ? Da ce tot făceai, Liz ?

— Încă îţi mai ghicesc viitorul, Charley.

— Trebuie să fie grozav de neînsemnat — zise băiatul. — Pentru ce faci grămăjoara aceea de bani ?

— Pentru tine, Charley.

— Ce vrei să spui ?

— Dă-te jos din pat, Charley, spală-te şi îmbracă-te şi apoi am să-ţi spun.

Gesturile ei calme, vocea joasă şi deslușită totdeauna avuseseră o înrîurire asupra lui. Nu după multă vreme, Charley se spălă pe faţă într-un lighean cu apă, şi cînd isprăvi se uită la Lizzie tot frecîndu-se cu prosopul.

— Niciodată — spuse el în timp ce se ştergea de parcă ar fi fost cel mai aprig duşman — în viaţa mea n-am mai văzut o asemenea fată ca tine. Ce s-a-ntîmplat, Liz ?

— Eşti gata pentru masă, Charley ?

— Poţi să-mi torni ceaiul. Ia te uită, o boccea ?

— Da, Charley, o boccea.

— Nu cumva e pentru mine ?

— Ba da, Charley, aşa este.

Devenind serios, dar mai încet în mişcări, Charley termină cu îmbrăcatul ; veni şi se aşeză la măsuţa pregătită pentru gustarea de dimineaţă, cu ochii ţintă pe chipul fetei.

— Vezi, Charley dragă, mi-am pus în gînd că acum e momentul potrivit ca să ne părăseşti. Mai întîi şi-ntîi ai să-ţi schimbi, slavă Domnului, locuinţa ; dar nu numai asta, o să fii şi mult mai fericit şi o s-o duci mult mai bine, peste o lună chiar, nu mai departe. Nu mai departe decît într-o lună.

— De unde ştii ?

— Nu-ţi pot spune exact de unde, Charley, dar ştiu. — Deşi în felul de a vorbi, în fizionomie, în gesturi nimic nu se schimbase, abia dacă îndrăznea să-l privească în faţă ; îşi ţinea ochii plecaţi, ocupată să-i taie pîine, să i-o ungă cu unt, să mestece în ceai şi alte asemenea pregătiri. — Da, Charley, trebuie să pleci... tata rămîne cu mine... o să caut să mă descurc cum oi putea, dar tu trebuie să pleci.

— Văd că nu-ţi pierzi vremea cu vorbe mari — mormăi băiatul, împingînd la o parte pîinea cu unt, morocănos.

Lizzie nu-i răspunse nimic.

— Îţi spun eu ce e — adăugă băiatul, izbucnind într-un scîncet de plîns — eşti o scîrboasă şi-o egoistă, îţi închipui că n-avem din ce trăi toţi trei, şi de-aia vrei să scapi de mine.

— Dacă tu crezi asta, Charley... aşa să fie, sînt o scîrboasă şi-o egoistă şi-mi închipui că n-avem din ce trăi toţi trei şi de-aia vreau să scap de tine.

Abia cînd băiatul dădu buzna şi îşi aruncă braţele pe după gîtul ei, Lizzie nu mai putu să se stăpînească. Nu se mai putu stăpîni şi o podidiră lacrimile.

— Nu plînge, Liz, nu plînge ! Mă bucur că plec ; da, mă bucur că plec. Ştiu că dacă mă trimiţi de aici, asta-i spre binele meu.

— Oo, Charley, Dumnezeu mi-e martor că-ţi vreau numai binele !

— Da, da. Nu lua în seamă ce-am zis. Uită totul. Sărută-mă.

După o clipă de tăcere, ea se desprinse de fratele său, ca să-şi şteargă ochii şi să-şi recapete calmul şi forţa de care avea nevoie.

— Acum ascultă, Charley dragă. Lucrul ăsta trebuie făcut, noi ştim asta amîndoi, dar numai eu ştiu de ce trebuie făcut numaidecît. Du-te întins la şcoală şi spune că ne-am înţeles împreună că nu-l putem înfrunta pe tata, că tata n-o să le pricinuiască nici un fel de neajunsuri, că niciodată n-o să te ia înapoi. Tu faci de pe-acum cinste şcolii şi ai să faci şi mai mare cinste, iar cei de-acolo or să te ajute să-ţi cîştigi traiul. Arată-le ce lucruri ai adus cu tine, cîţi bani şi spune-le că o să-ţi mai trimit încă. Dacă n-o să pot face rost altfel de bani, am să cer de la cei doi domni care au venit aici aseară.

— Nu! — strigă băiatul, repede. — Nu cumva să ceri ceva de la ăla care m-a luat de bărbie! Să nu primeşti bani de la Wrayburn ăla!

Poate că Lizzie se îmbujoră puţin la faţă, în timp ce, dînd din cap, puse o mînă pe buzele fratelui ei ca să-l facă să tacă şi să fie atent.

— Şi mai presus de orice, Charley, adu-ţi aminte de ce-ţi spun acum: ai grijă să nu-l vorbeşti niciodată de rău pe tata. Ai grijă să te porţi cum se cuvine faţă de el. Poţi mărturisi că din pricină că n-a fost dat la-nvăţătură, tata vrea ca nici tu să nu-nveţi, dar asta-i tot, nimic în plus împotriva lui. Poţi spune fără grijă că sora ta îi este devotată — după cum ştii prea bine. Ei, şi dacă s-ar întîmpla să auzi vreodată spunîndu-se ceva împotriva lui, ceva de care tu să nu fi ştiut, sînt sigură, Charley, că e un neadevăr, bagă bine de seamă.

Băiatul se uită la ea, surprins şi puţin bănuitor, dar ea continuă fără să observe.

— Da, Charley, dragă, bagă bine de seamă. Ar fi numai minciuni. Acum am terminat ce-am avut de spus... doar atît aş mai avea: să fii cuminte, să-nveţi, iar cînd o să-ţi aduci aminte de viaţa de altădată, de aici, să te gîndeşti la unele lucruri ca la un vis avut în ajun. La revedere, dragul meu!

Deşi atît de tînără, ea puse în aceste cuvinte de rămas bun o duioşie mai mult maternă decît de soră, din care cauză

băiatul se prosternă. După ce o strînse la piept plîngînd în hohote, el luă boceluța și ieși glonț pe ușă, cu un braț pavăză ochilor.

Chipul livid al acelei zile de iarnă înainta alene, învăluit în promoroacă. Umbra vaselor de pe fluviu se prefăcu încetișor în niște forme negre, iar soarele, sîngeriu, deasupra mlaștinilor dinspre răsărit, dincolo de catarge și vîntrele, părea plin de resturile unei păduri căreia-i dăduse foc.

Lizzie, rămasă în prag în așteptarea tatălui ei, pe care îl zări venind, ieși în drum ca s-o poată vedea la rîndu-i.

Se apropie repede, căci n-aducea cu el decît barca. Un pîlc din acele făpturi omenești amfibii — avînd parcă o forță tainică de-a putea scoate din Tamisa mijloacele de existență doar privind apa în timpul mareei — era strîns ciotcă pe drum. De îndată ce tatăl ei acostă barca, aceștia, cu ochii în pămînt, se împrăștiară. Lizzie își dădu seama, pentru prima oară, că era un fel de a-i întoarce spatele.

Și Gaffer își dădu seama, căci punînd piciorul pe mal și privind în jur părea mirat. Dar se apucă numaidecît de treabă. Își priponi barca bine de tot, apoi ridică dinăuntru ramele, cîrma și frînghia și, ajutat de Lizzie, intrară împreună în casă.

— Stai lîngă foc, tată dragă, cîtă vreme mă ocup eu de gustarea de dimineață. Totul e pregătit, te așteptam să pun ceaiul la fiert. Trebuie să fii înghețat.

— Cald nu-mi e, asta în orice caz. Mîinile-mi înțepeniseră parcă pe vîsle ; uite ce amorțite-mi sînt degetele !

Culoarea lor și poate fața ei palidă îi deșteptară cine știe ce amintire neplăcută, căci se întoarse cu spatele, să-și apropie mîinile de văpaia focului.

— Sper că n-ai rămas afară, tată, în noaptea asta cumplită ?

— Nu, draga mea. Am stat pe-un șlep, lîngă un foc straşnic de cărbuni... Da unde-i băiatu ?

— Mai e aici o picătură de rachiu, tată, pune-l dumneata în ceai, pînă frig eu bucățica asta de carne. Dacă înghețа Tamisa ar fi fost o nenorocire, nu-i așa, tată ?

— De asta avem mereu parte — spuse Gaffer, turnînd încet lichidul dintr-o sticlă bondoacă, picătură cu picătură, ca să pară mai mult — nenorocirea e peste tot, ca funinginea-n aer... Da băiatu ăla încă nu s-a sculat ?

— Uite, friptura-i gata, tată. Mănînc-o cît e fierbinte şi fragedă. După ce termini cu masa, stăm de vorbă la gura sobei.

Dar observînd că Lizzie evită să-i răspundă, aruncă repezit o căutătură chiorîşă spre laviţă şi o prinse pe fată de un colţ al şorţului.

— Ce-i cu băiatu ? — întrebă.

— Tată, începe să mănînci, iar eu m-aşez lîngă dumneata şi-ţi spun.

Cu ochii la ea, mestecă în ceai şi sorbi două sau trei înghiţituri ; apoi tăie o bucată din carnea încinsă şi spuse, mîncînd :

— Ei, hai ! Ce-i cu băiatu ?

— Nu te supăra, te rog... dar, tată, se pare că-i foarte înzestrat la-nvăţătură.

— Păcătosu naibii ! — strigă el, agitînd cuţitul în aer.

— ...Şi fiind atît de înzestrat la carte, mai mult decît pentru vreo meserie, şi-a pus în cap să-nveţe.

— Păcătosu naibii ! — strigă el din nou, cu acelaşi gest.

— ...Şi ştiind că n-ai cu ce să-l ţii, tată, şi pentru că nu voia să-ţi fie o povară, încetu cu încetu şi-a luat inima-n dinţi şi a plecat să-şi facă un rost în viaţă de pe urma învăţăturii. Azi-dimineaţă a plecat, tată ; ce-a mai plîns la despărţire... speră că ai să-l ierţi.

— Eu ? ! Nu cumva să se mai apropie de mine să-mi ceară iertare — rosti tatăl, subliniind fiecare vorbă cu cuţitul. — Să nu-l mai văd niciodată în faţa ochilor, că dacă pun mîna pe el... auzi, tat-su n-a fost de-ajuns de bun cu el. S-a lepădat de propriu lui tată. Eh, dacă-i aşa, propriu lui tată se leapădă de el în vecii vecilor, păcătosu naibii !

Împinse la o parte farfuria, apoi, pradă acelei porniri de care dau dovadă oamenii puternici şi primitivi de a-şi dezlănţui furia printr-un act de violenţă, strînse cuţitul în mînă, lovind cu el în masă la sfîrşitul fiecărei fraze rostite, ca şi cum ar fi dat cu pumnul gol.

— Bine-a făcut c-a plecat ! Mai bine decît să fi rămas aici. Da nu care cumva să mai vină-napoi. Să nu mai treacă niciodată pragu casei ăsteia. Iar pe tine, Lizzie, să nu te mai aud că-i ţii partea... sau poate că te lepezi şi tu de tat-tu, ca el, şi ce spun acu de el să n-ajung atunci să spun şi de tine. Acu pricep eu de ce mi-a-ntors spatele oamenii ăia. Şi-o fi zis

unu altuia : „Uite că vine ăla care nu face nici cît o ceapă degerată în ochii lu fiu-su !“ Lizzie...

Dar un țipăt al fetei îi curmă vorba. Privind-o, deslușì pe fața ei o expresie ciudată ; se trăgea spre perete, cu mîinile la ochi.

— Termină, tată ! Nu pot să te văd cum lovești... lasă-l jos !

El se uită la cuțit, dar, nedumerit, îl ținea încă în mînă.

— Tată, ce îngrozitor ! Lasă-l jos, lasă-l odată jos !

Uimit de înfățișarea și de țipetele ei, îl azvîrli cît colo ; se ridică în picioare și întinse mîinile spre Lizzie.

— Ce-i cu tine, Liz ? Ai putea crede că te-aș lovi cu cuțitu ?

— Nu, tată, nu... mie nu mi-ai face nici un rău.

— Da cui aș face ?

— Nimănui, tată dragă, sînt sigură și o spun în genunchi, din toată inima, din tot sufletul, nu, nimănui ! Dar a fost groaznic... parcă... — Își acoperi din nou fața cu mîinile. — Parcă...

— Parcă ce ?

Amintirea acestui gest ucigaș, la care se adăugau emoțiile încercate în ajun și cele trăite în zori, o făcu să se prăbușească la picioarele lui, fără a-i da vreun răspuns.

N-o văzuse niciodată leșinînd. O ridică de jos plin de duioșie, spunîndu-i că e cea mai bună fiică de pe pămînt și „sărmana și drăgălașa mea copilă“. Încercă să-i pună capul pe genunchii lui, s-o trezească la simțire, dar neizbutind îi lăsă ușor din nou capul jos, luă o pernă, o potrivi sub părul ei negru și căută apoi să-i dea un strop de rachiu. Dar pentru că nu mai rămăsese de loc, înșfăcă iute sticla goală și ieși pe ușă. Se întoarse cît ai bate din plame, însă tot cu sticla goală.

Îngenunche lîngă ea, îi așeză capul pe un braț, iar cu cealaltă mînă îi umezi buzele după ce înmuie degetele în apă. Se uită cînd la ea, cînd peste umăr, prin odaie.

— Da ce, noi avem ciumă în casă ? — exclamă, cu o mină înfricoșătoare. — Oare hainele mele-s otrăvite ? Ce-i și cu pleașca asta pe capu nostru ? Cine ne-o fi făcut pocinogu ?

Capitolul VII

DOMNUL WEGG E GRIJULIU CU SINE

Silas Wegg se află pe drumul care duce la Imperiul Roman şi o ia prin Clerkenwell. E seara, devreme, un timp umed şi urît. Domnul Wegg are tot răgazul să facă un mic ocol, acum, că la comerţ se adăugase o altă sursă de venit ; de aceea îşi strînge taraba din timp, deoarece lui i se datorează — aşa i se pare, — faptul că e aşteptat cu nerăbdare la Boschet.

„Ce-o să se mai perpelească Boffin tot aşteptînd !" — îşi spuse Silas, şchiopătînd în mers şi frecîndu-se mai întîi la ochiul drept, apoi la stîngul, în mod inutil, pentru că şi aşa natura i-i frecase pe amîndoi destul.

„Dacă totu merge cu el după cum sper — continuă Silas, şchiopătînd mai departe, dus pe gînduri — nu mi-ar conveni să las lucrurile baltă. N-ar fi onorabel."

Însufleţit de această idee, porni la drum mai iute, tot şchiopătînd. Scruta zările din priviri, aşa cum face adesea omul muncit de cine ştie ce planuri măreţe de viitor.

Aflînd că în apropierea bisericii din Clerkenwell se aciuase o populaţie de giuvaergii, domnul Wegg arăta interes şi avea respect faţă de acest cartier, pe unde dădea tîrcoale. Simţămînt care însă şchiopăta în privinţa moralităţii stricte — aşa cum cel care-l încerca şchiopăta la mers, fiind hrănit de fericirea pe care ar fi cunoscut-o dacă se putea face invizibil şi putea s-o şteargă în siguranţă, încărcat cu bijuterii şi cutiuţe de ceasuri, fără să-i pese de indivizii cărora aparţineau aceste obiecte.

Totuşi, nu către „prăvăliile" unde muncitori dibaci lucrează în perle, diamante, aur şi argint şi mîinile li se fac atît de preţioase, încît apa îmbogăţită în care şi le spală trece

apoi la rafinori ; nu către vreuna din aceste case se îndreptă șchiopătînd domnul Wegg, ci către dughenile mai sărăcăcioase, ale vînzătorilor cu bucata, oferind de mîncat, de băut și combustibil, către cele ținute de italieni, care confecționează rame, către magherniţele frizerilor. ale samsarilor, ale negustorilor de cîini și de păsări cîntătoare. Aici, pe o străduță îngustă și murdară, destinată unor asemenea îndeletniciri, domnul Wegg își alese o vitrină sumbră, unde pîlpîia o lumînare de seu într-un vălmășag de obiecte semănînd vag cu bucăți de piele și cu niște beţe scorojite ; nici unul însă nu avea o înfățișare deslușită, în afară de lumînarea din sfeșnicul vechi de tinichea și de două broaște împăiate, care se băteau în duel cu niște săbiuţe.

Cu forţe reîmprospătate, Silas se apropie, șchiopătînd, de o intrare mohorîtă și slinoasă, împinse o ușiță mohorîtă și slinoasă și păși în dugheana mohorîtă și slinoasă. Era așa de întuneric, încît nimic nu se putea distinge, decît o altă lumînare de seu, pe o tejghea joasă, într-un alt sfeșnic vechi de tinichea, chiar lîngă silueta unui bărbat stînd chircit pe scaun.

— Bună seara — spuse domnul Wegg, salutînd cu un semn din cap.

Acesta înalță fruntea ; e palid la față, are niște ochi obosiți și o chică de păr roșcat-nisipiu. Proprietarul acestui chip n-are cravată ; și-a descheiat nasturele de sus de la cămașă, iar gulerul îi e răsfrînt, ca să poată lucra mai în voie. Din același motiv e fără haină, numai într-o vestă largă, pusă peste lenjeria îngălbenită. Omul acesta are ochii istoviți ai gravorului, deși nu asta-i este meseria ; fizionomia sa și felul în care stă încovoiat amintesc de cizmar, dar nu e nici asta.

— Bună seara, domle Venus. Nu mă recunoști ?

Parcă aducîndu-și aminte, domnul Venus se ridică, ia lumînarea de pe tejgheaua joasă și o îndreaptă spre picioarele domnului Wegg, către cel natural și cel artificial.

— Chiar *foarte* bine ! Ce mai faci ?

— Silas Wegg, îți amintești ? — explică infirmul.

— Da, da — încuviință domnul Venus — amputarea la spital.

— Exact — întări domnul Wegg.

— Da, da... Ce mai faci ? Așază-te lîngă foc și încălzește-ți... celălalt picior.

Tejgheluța, fiind așa de scundă, permite accesul la sobă, de care nu te-ai fi putut apropia dacă era mai mare. Domnul Wegg ia loc pe o ladă din fața focului și trage în piept un miros plăcut, îmbietor, care însă nu-i cel al prăvăliei.

„Căci mirosu ăsta — hotărăște domnul Wegg în sinea lui, după ce mai adulmecă o dată sau de două ori ca să se dumerească — e acrișor, miroase a piele, a pene, a beci, a clei, a rășină și mai adulmecă o dată — cine mai știe a ce, tare cît două foale vechi."

— Ceaiul e pregătit, numai să-l torn, iar franzeluțele-s pe sobă. Dom Wegg, nu vrei să bei un ceai cu mine ?

Unul din principiile conducătoare în viața domnului Wegg fiind ca niciodată să nu refuze nimic, el încuviință.

Dar prăvălioara era atît de întunecoasă, ticsită de rafturi negre, de console, de colțuri și răscolțuri tainice, încît el zări ceașca și farfurioara domnului Venus numai pentru că se aflau chiar lîngă lumînare, dar nu văzu din ce ungher ascuns a scos domnul Venus o a doua ceașcă, pentru sine, și nu luă cunoștință de ea decît în clipa în care gazda pur și simplu i-o vîrî sub nas.

Wegg descoperi totodată zăcînd pe tejghea corpul neînsuflețit al unei păsărele drăguțe, cu capul căzut într-o parte (lîngă marginea farfurioarei domnului Venus), iar pieptul străpuns de o sîrmă lungă, țeapănă. Semăna cu Cock Robin, eroul din baladă, domnul Venus — cu vrabia înarmată cu un arc și săgeată, iar domnul Wegg — cu bărzăunele și ochișorii lui.

Domnul Venus se apleacă și mai scoate o franzeluță încă neprăjită ; după ce smulge săgeata din pieptul lui Cock Robin, pune pîinea la prăjit, înfigînd-o în vîrful acestui crud instrument. Cînd se rumenește, se apleacă din nou și apare cu untul, desăvîrșindu-și astfel treaba.

Silas Wegg, ca om șiret, care e sigur că oricum îl așteaptă o cină pe cinste, stăruie pe lîngă gazdă să ia franzeluța. El îl îmbie ca să-i fie prielnic, sau, cum se zice, să-și ungă din timp rotițele pe care avea să le manevreze. Pe măsură ce franzeluțele treptat-treptat dispar, rafturile negre, colțurile și răscolțurile încep să iasă la iveală, iar domnul Wegg în cele din urmă ajunge să creadă că lîngă el, pe prichiciul căminului, s-ar afla un borcan, înăuntru cu un făt hindus încovrigat, cu capul lui mare vîrît sub el, ca și cum voia să se dea

de-a berbeleacul dacă boreanul ar fi fost destul de mare. Socotind că mecanismul fusese suficient lubrifiat, domnul Wegg trece la chestiune și întreabă, în timp ce-și lovește ușor mîinile una de alta, vrînd să exprime nepăsare :

— Eh, domle Venus, și cum am dus-o eu de atunci ?

— Foarte prost — răspunde domnul Venus, fără să mai stea pe gînduri.

— Cum ? Mereu aici ? — întreabă Wegg, parcă surprins.

— Mereu.

Aceasta pare, în taină, să-i facă plăcere lui Wegg, dar el își ascunde simțămintele și spune :

— Ciudat. De unde și pînă unde ?

— Habar n-am ! — răspunde Venus, un om trist și răvășit, care vorbește pe un ton stins, puțin cîrcotaș și jeluitor. — De unde și pînă unde, dom Wegg, habar n-am, mneata nu poți intra, oricum. Nu merge, chiar dacă faci ce spun eu. Cineva care se pricepe cît de cît te-ar ghici dintr-o ochire și-ar striga... Nu merge ! De loc nu merge !

— Eh, să lăsăm asta, domle Venus — reluă Wegg, oarecum iritat și dojenitor. — Nu *mă* miră cîtuși de puțin. Trebuie că se-ntîmplă destul de des.

— În cazul coastelor, te-asigur, mereu. Dar altminteri, nu. Cînd fac un schelet alcătuit din bucăți prinse ici și colo, știu dinainte că nu pot fi tanda pe manda în privința coastelor ; orice om are coastele lui anume, nu mai găsești la fel. Da cu membrele-i alteeva. Pot să le potrivesc. Uite, tocmai am trimis o femeie... o frumusețe fără cusur... la o școală de artă. Un picior era de belgiană, celălalt de englezoaică ; restul aparținea unor alte persoane, opt la număr. Să mai zici că nu mă pricep la amestecuri ! Mneata ai avea *tot* dreptu, dom Wegg.

Silas își privește piciorul, îl examinează cît poate de atent la lumina plăpîndă, și după o pauză spune, posomorît :

— Trebe că-i din pricina celorlalți oameni. Sau cum ți-esplici ? — întreabă nerăbdător.

— Nu știu cum să-mi esplic. Da ia ridică-te și ține puțin luminarea.

Domnul Venus ia dintr-un ungher de lîngă scaun scheletul unui picior cu labă cu tot, de o mare puritate a liniei și îmbinat foarte grijuliu ; îl pune alături de piciorul domnului

Wegg, care se uită ca şi cum i s-ar lua măsură pentru o pereche de cizme de călărie.

— Nu — adaugă el. — Nu ştiu de unde vine, da aşa e. Tot ce cred este că ţi-ai sucit osu ăsta. Ceva asemănător *n-am* mai văzut.

După ce-şi mai priveşte o dată, nedumerit, piciorul, şi apoi se uită bănuitor la modelul cu care fusese comparat, zice :

— Pun rămăşag pe-un galben că ăsta nu-i picior englezesc !

— Lesne de înţeles, cînd te gîndeşti că avem atît de mult de-a face cu străinii ! Da, e picioru franţuzului ăstuia.

Deoarece semnul din cap însoţind cuvintele indică un punct întunecat dinapoia domnului Wegg, acesta tresare uşor şi se întoarce să-l vadă pe franţuzul cu pricina, de care pînă la urmă îşi dă seama că e reprezentat (în chip foarte meşteşugit) numai de coşul pieptului, pus pe o poliţă din celălalt colţ al încăperii, ca o platoşă sau ca un corset.

— Oo ! — exclamă domnul Wegg, de parcă i-ar fi fost prezentat — s-ar zice că ai dus-o bine în ţara mneatale, da sper să nu se împotrivească nimeni dacă spun că nu s-a născut încă franţuzu care să semene cu mine.

În clipa aceea, uşa slinoasă este dată puternic de perete de un băieţandru, care, după ce o lasă să se trîntească, spune :

— Am venit pentru canaru împăiat.

— Costă trei şilingi şi nouă pence — îl anunţă Venus. — Ai adus banii ?

Băiatul scoate patru şilingi. Domnul Venus, tot timpul extrem de abătut şi jeluindu-se, se uită în jur după canarul împăiat. Luînd lumînarea ca să-l ajute la căutat, domnul Wegg zăreşte că lîngă genunchi are o policioară numai pentru schelete de mîini, care parcă vor să-l apuce. De printre aceste oase, domnul Venus ia un glob de sticlă unde se află canarul şi i-l prezintă băiatului.

— Poftim ! — exclamă scîncit. — Parc-ar fi viu ! Stă pe crenguţă, gata să sară ! Ai mare grijă, e o piesă minunată... şi cu trei pence, face patru.

Băiatul ia mărunţişul şi deschide uşa, trăgînd de o curea din piele prinsă în cuie pentru acest scop, cînd Venus strigă :

— Opriţi-l ! Vino-napoi, pungaş mic ! Ai luat şi un dinte o dată cu banii aceia !

— De unde să știu eu ? Mneata mi l-ai dat. N-am nevoie de dinții mneatale, mi-ajung ai mei — strigă băiatul cu un glas pițigăiat, în timp ce-l caută printre bani și-l aruncă pe tejghea.

— Nu *mă* jigni cu mîndria răutăcioasă a tinereții tale — replică domnul Venus pe un ton patetic. — Nu *mă* lovi fincă vezi că-s la pămînt. Sînt și-așa destul de oropsit. A căzut cred, în saltar, cade peste tot. Era doi și în ibricu de cafea cînd să iau gustarea de dimineață : doi molari.

— Foarte bine ! se răstește băiatul. Atunci, ce te legi de oameni ?

La care domnul Venus răspunde doar atît, zbuciumîndu-și chica de păr prăfos și clipind din ochii slăbiți :

— Nu mă jigni din mîndria răutăcioasă a tinereții tale : nu *mă* izbi cu picioru fincă vezi că-s la pămînt. Habar n-ai ce mic te-ai face dac-ar fi să-ți pregătesc scheletu.

Ultima considerație pare să-și producă efectul asupra băiatului, pentru că acesta pleacă mormăind.

— Oh, vai de mine și de mine ! — oftează domnul Venus greoi, retezînd mucul de la lumînare — lumea care părea o grădină a încetat să mai înflorească. Te uiți prin prăvălie, dom Wegg... Lasă-mă să-ți dau o lumînare. Bancu meu de lucru ; bancu prichindelului meu, o menghină, unelte, oase diferite, scăfîrlii, fel de fel, un prunc hindus, păstrat în spirt, și-un altu african ; borcane cu tot soiu de preparate. Totu-i la-ndemînă, bine păstrat. Cele care mucezesc sînt deasupra. Da-n coșurile alea ce-o mai fi ? Nu-mi aduc bine-aminte. Or fi bucăți din corpu omenesc... Iată niște pisici, scheletu unui prunc din Anglia, cîini, rațe, ochi de sticlă, fel de fel... O pasăre mumifiată, diferite epiderme uscate. Ah, vai de mine ! Ai văzut, în mare, cam ce se află aici.

Plimbînd astfel lumînarea încît toate obiectele acelea eterogene păreau că înaintează, ascultătoare, pe măsură ce le rostea numele, apoi se retrăgeau iarăși în întunerec, domnul Venus mai spuse o dată mîhnit :

— Ah, vai de mine și de mine !

Își reia locul și, copleșit de tristețe, mai toarnă un ceai.

— Da eu unde sînt ? — întreabă domnul Wegg.

— Undeva într-o prăvălioară dosnică, domle, în fundu unei curți ; dacă e să vorbesc deschis, află că mai bine nu te cumpăram de la spital.

— Ia ascultă, da cît ai dat pe mine ?

— Păi — răspunde Venus, sufiînd în ceai, cu fața și tot capul apărînd din întuneric, ca un strigoi din familia lui, deasupra ceștii cu ceai din care ieșeau aburi — te-am luat o dată c-o sumedenie de alte lucruri, așa că nu mai știu.

Silas ajunge în sfîrșit la chestiunea care-l preocupă și o pune în acești termeni :

— Și cît ai vrea pe mine ?

— Păi — răspunde celălalt, tot sufiînd în ceai — nu m-am gîndit la asta, dom Wegg, și nu pot să-ți spun bătînd din palme.

— Hai ! După socoteala mneatale — stăruie Wegg — nu fac prea multe parale.

— Așa, ca sortement, recunosc, dom Wegg... da ai putea, la o adică, prețui ca... aici domnul Venus soarbe o înghițitură de ceai, care e atît de fierbinte încît se înecă, și ochii lui slăbiți se umplu de lacrimi... ca o monstruozitate, să-mi fie cu iertare.

Stăpînindu-se să nu-l fulgere din priviri de indignare, atitudine din care s-ar fi înțeles orice, numai că este dispus să-l ierte nu, Silas continuă :

— Cred că mă cunoști, dom Venus, și cred că mai știi și că eu nu mă tocmesc niciodată.

Domnul Venus soarbe înghițitură după înghițitură de ceai fierbinte, și de fiecare dată închide ochii, apoi din nou îi deschide, spasmodic ; dar nu se încumetă să înceviințeze.

— Am de gînd s-o scot mai bine la capăt în viață, să mă ridic prin munca mea — rosti Wegg cu însuflețire — și nu mi-ar veni bine... ți-o zic de la obraz, *nu* mi-ar veni bine, în asemenea împrejurări, să fiu, cum s-ar spune, împrăștiat, o bucată din mine aici, alta colo... ci aș vrea să mă adun cum se cuvine unui om de treabă.

— Deocamdată, doar ți-ai pus în gînd, nu-i așa, dom Wegg ? N-ai destui bani să faci un tîrg ? Atunci, am să-ți spun tot ce pot face în cazu dumitale. O să-ți păstrez picioru, ți-l țin la dispoziție, cu-s om de cuvînt, să nu-ți fie teamă. Îl păstrez. Ți-am făgăduit. Ah ! Vai de mine și de mine !

Încîntat să accepte promisiunea şi vrînd să-l măgulească, domnul Wegg se uită la cel care se vaită ; îşi mai toarnă un ceai, apoi spune, căutînd să aibă un glas cît mai plăcut :

— Pari foarte abătut, dom Venus. Nu cumva merg prost treburile ?

— Da de unde ?... mai bine ca oricînd.

— Sau poate nu mai ai aşa mînă bună ?

— Niciodată n-am avut-o mai bună. Dom Wegg, eu nu-s numai primu-n meseria asta, eu-s meseria-n *sine*. Vrei să cumperi un schelet în West End, foarte bine, plăteşti preţu din cartieru ăsta, da fără mine nu se poate. Am exact atîta treabă cît sînt în stare să fac, ajutat de prichindelu meu... şi-o fac cu plăcere şi mîndrie.

Astfel vorbeşte domnul Venus ; ţine mîna dreaptă întinsă, iar farfurioara, care fumegă, o are în stînga, tot protestînd, cît pe ce să izbucnească în hohote de plîns pară.

— Atunci, dom Venus, n-ai nici un motiv să fii abătut.

— Dom Wegg, ştiu că n-am. Nu mai pomenesc nimic de iscusinţa mea, care-i fără seamăn ; n-am apucat să-mi sporesc cunoştinţele de anatomie pînă cînd n-am izbutit să numesc, la prima vedere, chiar şi cele mai mici pese. Dom Wegg, să zicem că te-ar fi adus aici bucăţi, în fundu unui sac, să te înjghebez la loc, ţi-aş putea numi toate oscioarele, pîn' la cele mai mărunte, cu ochii închişi, la fel şi pe cele mai mari, atît de repede, numai cît le-ating cu mîna. Ţi le-aş pune în ordine pe toate, ţi-aş pune în ordine vertebrele, în aşa fel că te-ai cruci şi te-ai minuna.

— Păi — observă Silas, mai puţin prompt — *atunci* n-ai de ce să fii abătut. *N-ai* nici cît îi negru sub unghie de ce să fii abătut.

— Dom Wegg, eu ştiu că n-am... eu ştiu că n-am, dom Wegg, da-i inima asta care mă face să fiu abătut... inima ! Fii aşa bun şi ia de citeşte cu glas tare biletu ăsta.

Silas îi ia hîrtia din mînă, pe care Venus o scosese din minunata harababură a unui sertar şi punîndu-şi ochelarii, citeşte :

— „Domnu Venus".

— Da, mai departe.

— „Împăiază animale şi păsări".

— Da, mai departe.

— „Articulează oase omenești".

— Așa — mormăi el. — Întocmai ! Dom Wegg, eu am treijdoi de ani și-s burlac. Dom Wegg, o iubesc. Merită să fie iubită și de-un cap încoronat !

Silas este puțin alarmat văzîndu-l pe domnul Venus cum sare deodată în picioare, înflăcărat la culme, cum îl apucă de guler și-l ţintește cu niște ochi rătăciți ; dar domnul Venus, cerîndu-și scuze, se așază din nou și spune cu calmul deznădejdii :

— Nu-i place meseria mea.

— Da știe ce foloase tragi ?

— Știe ce foloase trag, însă nu prețuiește arta, și se opune. *Nu vrea cîtuși de puțin* — mi-a scris chiar cu mîna ei — *să mă amestec printre schelete și nici să fiu privită din punct de vedere al oaselor.*

Cu o expresie în care se deslușește disperarea cea mai profundă, domnul Venus își mai toarnă un ceai.

— Și așa se cațără omu pînă-n vîrfu copacului, dom Wegg, și de-acolo vede numai pustiu în jur ! La fel și cu mine... Stau aici seară de seară, înconjurat de trofeele minunate ale artei mele, și ce mi-au adus ? Praf și pulbere. M-au adus în situația să mi se scrie că *nu vrea cîtuși de puțin să se amestece printre schelete și nici să fie privită din punct de vedere al oaselor !*

Repetînd aceste cuvinte nefaste, domnul Venus mai soarbe cîteva înghițituri de ceai, după care dă explicații de ce procedează astfel.

— Gîndu ăsta mă doboară. Și-atunci, cad într-o stare de amorțeală. Dacă beau ceai pîn' la unu-două noaptea, încep să uit. Da nu vreau să te mai reţin, dom Wegg. Nimeni nu se simte bine în preajma mea.

— Nu de asta — spuse Silas, ridicîndu-se — da am o întîlnire. Acum trebuie să fiu la Închisoarea Harmony.

— Cum — se miră domnul Venus — mai sus de Battle-Bridge ?

Domnul Wegg recunoaște că într-acolo trebuie să se ducă.

— Dacă-i așa, ai nimerit-o bine. Acolo-ntorci auru cu lopata.

— Ia te uită — rosti Silas — ai priceput din două vorbe cum stă treaba ! Minunat !

— Ba de loc. Domnu ăla bătrîn voia să ştie cîte parale face tot ce găsea în gunoi... ce de mai oase şi pene şi cîte şi mai cîte nu mi-a adus !

— Zăuu ?!

— Da. Ah ! Vai de mine şi de mine ! Şi-i îngropat chiar aici, aproape, ştiai, nu ? Uite colo.

Domnul Wegg nu ştia, dar se preface că ştie, înecuviinţînd, drept răspuns. Urmăreşte, de asemenea, din priviri gestul cu capul al domnului Venus, ca şi cum ar fi vrut să afle încotro este acel „uite colo".

— Descoperirea corpului în fluviu m-a interesat — adaugă Venus. — Pe-atunci, ea nu-mi scrisese încă refuzul acela tăios. L-am pus colo... nu-i nimic, totuşi.

Înălţase lumînarea cît îi îngăduia braţul de departe, către unul din rafturile întunecate ; domnul Wegg se întoarse să privească, dar o aduse din nou pe tejghea.

— Bătrînu era bine cunoscut pe-aici. Se zvonea că-şi ascunsese averi prin mormanele alea de gunoi. Eu însă nu cred. Poate ştii mneata ceva, dom Wegg ?

— Nimic nu era în ele — rosti Wegg, care nu auzise pînă atunci nici un cuvînt despre asta.

— Nu vreau să te mai reţin. Noapte bună.

Nefericitul Venus îi întinde mîna şi clatină din cap şi, lăsîndu-se să cadă în jilţ, îşi toarnă încă un ceai.

Silas Wegg, uitîndu-se înapoi peste umăr în timp ce trage uşa în urma lui, observă că de mişcarea aceasta maghernita se zgîlţîie aşa de rău, şi lumînarea aruncă o flacără vremelnică, încît pruncii hinduşi, africani şi britanici, diversele oase, franţuzul, pisicile cu ochii verzi de sticlă, cîinii, raţele şi tot restul colecţiei parcă ar fi fost apucate de tremurici. Chiar şi bietul Cock Robin de lîngă domnul Venus cade nevinovat pe o parte.

O clipă mai apoi, domnul Wegg îşi vede de drum, şchiopătînd pe sub felinarele cu gaz şi prin nămol.

Capitolul VIII

DOMNUL BOFFIN SE CONSULTĂ

Oricine, la data cînd se desfăşura acţiunea acestei povestiri, ar fi părăsit strada Fleet ca să ajungă în Temple [1], rătăcind abătut prin partea locului nimerea în curtea lugubră a unei biserici, iar dacă înălţa privirile la ferestrele sinistre care străjuiau această curte, în cele din urmă ar fi zărit, la cea mai sinistră dintre toate, un tînăr sinistru, şi, făcînd un tur de orizont din ochi, ar fi descoperit pe funcţionarul principal, pe funcţionarul junior, pe funcţionarul de drept comun, pe funcţionarul pentru tranzacţii, pe funcţionarul de la cancelarie, funcţionari de toate categoriile şi de la departamentul administrativ, într-un cuvînt: pe secretarul domnului Mortimer Lightwood, eminent avocat, după cum nu demult îl numeau gazetele.

Deoarece domnul Boffin avusese deseori legături cu acest multiplu funcţionar, atît la cabinetul avocatului cît şi la Boschet, nu i-a fost greu să-l recunoască de îndată ce-l văzu cocoţat în cuibul prăfuit de pasăre răpitoare. Urcă pînă la al doilea etaj, unde se afla situată fereastra, foarte preocupat de nesiguranţa în care se zbătea imperiul roman şi regretînd din inimă moartea amabilului Pertinux [2]; parcă mai ieri ar

[1] În capătul vestic al străzii Fleet (centrul general al presei londoneze) se află un fel de intrînd numit Temple (de la Cavalerii Templieri, puternic ordin medieval, înfiinţat în timpul cruciadelor şi dizolvat în 1312). Biserica Temple, datînd din veacul al XII-lea, a fost nu demult restaurată. Începînd din 1346, terenul care aparţinea cavalerilor templieri a fost acordat studenţilor de la Drept, şi de atunci Temple a ajuns cuibul avocaţilor.

[2] Împărat roman (126—193), succesorul lui Commodus. A fost ucis de pretorieni (garda imperială), după o guvernare de optzeci şi şapte de zile.

fi lăsat afacerile imperiale într-o cumplită dezordine, căzînd victimă furiei gărzilor pretoriene.

— Mnă ziua, mnă ziua, mnă ziua! — spuse domnul Boffin, cu un gest larg al mîinii, cînd ușa biroului i-a fost deschisă de tînărul sinistru, al cărui nume, foarte potrivit, era Blight [1]. — Maestru-i înăuntru?

— Domnul Lightwood, mi se pare, a fixat o întîlnire cu dumneavoastră, domnule?

— Știi, n-am nevoie de-așa ceva — îi întoarse vorba domnul Boffin. — Eu plătesc, tinere, plătesc.

— Fără-ndoială, domnule. Vreți să poftiți înăuntru? Domnul Lightwood e plecat în prezent, dar îl aștept să vină dintr-o clipă într-alta. Vreți să luați loc, domnule, în biroul domnului Lightwood? Între timp, mă uit în registrul unde sînt notate întîlnirile. Tînărul Blight scoase din pupitrul său, cu mare pompă, un catastif prelung și subțire, în coperți cafenii de hîrtie; parcurse lista întîlnirilor din ziua aceea, trecînd cu degetul de sus în jos și murmurînd: — Domnul Aggs, domnul Baggs, domnul Caggs, domnul Daggs, domnul Faggs, domnul Gaggs, domnul Boffin. Da, domnule, perfect. Ați venit doar puțin mai devreme, domnule. Domnul Lightwood sosește numaidecît.

— Nu sînt grăbit — spuse domnul Boffin.

— Cu atît mai bine, domnule. Voi profita de acest prilej, domnule, dacă-mi permiteți, ca să trec numele dumneavoastră în registrul de vizite din ziua aceasta. — Tînărul schimbă catastiful cu un alt gest de mare pompă; luă apoi o pană, o muie în gură, îi vîrî vîrful în cerneală parcurgînd numele celor notați înainte să scrie — domnul Alley, domnul Balley, domnul Calley, domnul Dalley, domnul Falley, domnul Galley, domnul Halley, domnul Laley, domnul Malley și domnul Boffin.

— Aici e un sistem strict, nu-i așa, tinere? — rosti domnul Boffin cînd îl înregistră.

— Da, domnule — încuviință Blight. — Altfel n-aș putea s-o scot la capăt.

Voia probabil să spună că s-ar fi tulburat la minte dacă nu-și crea o ocupație fictivă. Neavînd, în claustrarea sa, nici lanțuri pe care să le lustruiască, nici căni de modelat, el se

[1] *Blight* = pacoste.

apucase să înscrie nume în ordine alfabetică în cele două catastife respective ori să aleagă un mare număr de persoane dintr-un registru și să le considere ca fiind în legături de afaceri cu domnul Lightwood. Această treabă era cu atît mai necesară spiritului său, cu cît, avînd o fire simțitoare, putea oricînd lua lipsa de clientelă a stăpînului său drept un atentat la propria lui demnitate.

— De cînd lucrezi pe tărîmul legilor? — întrebă deodată domnul Boffin, ca de obicei plin de curiozitate.

— Lucrez pe tărîmul legilor, domnule, de vreo trei ani.

— Cum s-ar zice, cu meseria asta te-ai născut! — rosti domnul Boffin, admirativ. — Îți place?

— Nu prea mă interesează — răspunse tînărul Blight, oftînd, ca și cum toată amărăciunea trecuse.

— Și ce leafă primești?

— Jumătate din cît aș dori.

— Și cît ai dori?

— Cincisprezece șilingi pe săptămînă — precizâ tînărul.

— Dar cam în cît timp ai putea ajunge judecător? — mai întrebă domnul Boffin, după ce-i măsură din ochi statura în liniște.

Tînărul îi răspunse că nu făcuse încă acest mic calcul.

— Cred că nimic nu te-ar putea împiedica să devii — adăugă domnul Boffin.

Tînărul răspunse, virtual, că deoarece are onoarea să fie britanic, pentru el niciodată, dar absolut niciodată n-a existat ceva care să-i stea în calea ascensiunii sale către magistratură. Părea totuși înclinat să creadă că ceva anume i-ar fi putut sta în cale.

— Vreo două lire sterline ți-ar fi de folos? — întrebă domnul Boffin.

Dat fiind că în privința asta tînărul Blight nu se îndoia cîtuși de puțin, domnul Boffin îi dărui acea sumă de bani, mulțumindu-i pentru grija arătată față de afacerile sale (ale domnului Boffin), care, adăugă, erau acum, își închipuia, ca și puse la punct.

Apoi, domnul Boffin, ținînd în dreptul urechii bastonul, aidoma unui spiriduș bun al familiei, căruia îi cerea lămuriri în legătură cu ceea ce vedea, zăbovea cu privirea cînd la un dulap de cărți cu volume de drept, cînd la o fereastră sau la o geantă albastră fără nimic înăuntru ori la un baton de

ceară roşie, o pană de scris, o cutie cu beline de sigilat corespondenţa, un măr, un suport pentru scris — totul foarte prăfuit — şi la o sumedenie de pete de cerneală, la o casetă de aramă, imperfect deghizată, avînd pretenţia să fie un instrument judiciar, ori la o cutie de metal purtînd eticheta „DOMENIILE HARMON" — cînd domnul Lightwood îşi făcu apariţia.

Domnul Lightwood aduse unele explicaţii, cum că vine chiar de la *proctor* [1], cu care discutase afacerile domnului Boffin.

— Şi v-au obosit din cale-afară, pare-se ! — spuse domnul Boffin, compătimitor.

Fără să răspundă că oboseala lui e cronică, domnul Lightwood începu prin a-i aduce lămuriri că, deoarece toate formalităţile legale fuseseră pînă la urmă îndeplinite, testamentul răposatului Harmon aprobat, moartea moştenitorului direct confirmată etc., etc., Curtea Supremă fiind pusă la curent etc., etc., el, domnul Lightwood, avea acum marea satisfacţie, cinstea, fericirea, din nou etc., etc., de a-l felicita pe domnul Boffin pentru intrarea în posesie, ca legatar universal, a unei sume de peste o sută de mii de lire sterline, depuse la Banca Angliei etc., etc.

— Şi, deosebit de agreabil — continuă avocatul — în cazul acestei averi, domnule Boffin, este faptul că nu presupune nici un fel de încurcături. Nu sînt nici proprietăţi de administrat, nici dobînzi de restituit în valoare de atît la sută în momente dificile (mijloc extrem de costisitor pentru a obţine să ţi se treacă numele în ziare), nu sînt nici alegeri care să te fiarbă în apă rece, nici agenţi de bursă care să ia caimacul de pe lapte înainte de a-l aduce la masă. Puteţi pune totul într-o casetă de bani peşin mîine dimineaţă şi să plecaţi cu ei... să spunem, în Munţii Stîncoşi. Dat fiind că nu există om — rosti în concluzie domnul Lightwood, cu un zîmbet indolent — care să nu fie, pare-se, constrîns de fatalitate, mai curînd sau mai tîrziu, de a vorbi cu altcineva despre Munţii Stîncoşi, pe un ton de extremă familiaritate, sper că mă veţi scuza că v-am sugerat în pripă să apelaţi la serviciile acestui lanţ uriaş de plictiseală geografică.

[1] Înalt magistrat pe lîngă tribunalul civil sau ecleziastic.

Domnul Boffin, care nu urmărise prea atent această ultimă observație, aruncă o privire buimacă, mai întîi în tavan, apoi pe covor.

— Păi... nu prea știu ce să spun despre toate astea — se scuză el. Eu, firește, mă simțeam bine și așa cum eram. Mare belea să te ocupi de-o sumă atît de mare!

— Atunci, dragă domnule Boffin, *nu* vă ocupați de ea!

— Poftim?

— Acum — reluă Mortimer Lightwood — dacă ar fi să vă vorbesc cu iresponsabilitatea stupidă a profanului, și nu cu înțelepciunea profundă a unui consilier judiciar, v-aș spune că dacă greutatea acestei averi vă împovărează cugetul, aveți la îndemînă o consolare care vă poate ajuta s-o înlesniți. Iar dacă vă temeți de unele încurcături care s-ar ivi procedînd astfel, mai există limanul unei mîngîieri, și anume gîndul că o mulțime de oameni s-ar oferi să vă despovăreze de asemenea neajunsuri.

— Eh! Nu prea înțeleg eu — rosti domnul Boffin, încă buimac. — Ce spuneți mneavoastră nu-i satisfăcător.

— Dar ce e satisfăcător pe lume, domnule Boffin? — întrebă Mortimer Lightwood, ridicînd din sprîncene.

— Pîn-acum, așa mi se părea — răspunse domnul Boffin dus pe gînduri. — Cînd eram supraveghetor la Boschet... înainte să fi ezistat Boschetu... meseria asta o socoteam foarte satisfăcătoare. Patronu, fie-i țărîna ușoară, era al naibii de rău, da ce plăcere să-ncepi roboteala înainte de revărsatu zorilor și pînă după ce se-ntuneca! Aproape că-i păcat — adăugă domnul Boffin, frecîndu-se la ureche — că a cîștigat atîta bănet. Ar fi fost mai bine pentru el dacă nu era așa bogat. Puteți fi sigur — mai spuse, făcînd deodată descoperirea — că și *lui* i-a fost greu să se îngrijească de o așa mare avere!

Domnul Lightwood tuși; nu părea convins.

— Și, pentru că veni vorba de satisfacție — reluă domnul Boffin — păi, Dumnezeu să ne ierte! Dacă e să privim lucrurile cu de-amănuntul, de-a fir-a-păr, unde e satisfacțiile aduse de bani? Uite, bătrînu face dreptate și lasă lu bietu fecior-su tot, și bietu băiat nu s-a ales cu nimic. A dat ortu popii tocmai cînd să-ndrepte cana spre buze, cum s-ar zice. Acuma să vedeți, dom Lightwood, de dragul băiatului ăstuia, sărmanu de el, eu și cu madam Boffin ne-am împotrivit de

nenumărate ori bătrînului, pînă cînd ne-a făcut cum i-a venit mai rău la gură. Îl văzusem în ziua în care madam Boffin i-a spus de la obraz părerea ei apropo de afecțiunea unui tată față de fiu-su... l-am văzut cum îi ia pălăria lui madam Boffin și cum i-o aruncă valvîrtej la ălălant capăt al ogrăzii ; o pălărie de pai negru, pe care obișnuia s-o poarte în vîrfu capului, că așa-i plăcea. L-am văzut cu ochii mei. O dată cînd n-am mai putut răbda, îl zgîlțîiam cu bine dacă madam Boffin nu se arunca între noi ; și a primit una la numele tatălui, că a căzut la pămînt, da, dom Lightwood, a căzut la pămînt !

— Toată stima pentru doamna Boffin — murmură domnul Lightwood.

— Înțelegeți — continuă domnul Boffin — vă spun toate astea acum, cînd treburile s-au terminat, ca să vă arăt că eu și madam Boffin todeauna i-am susținut pe copii, ne-am făcut datoria creștinească. Eu și madam Boffin am fost pretinii bietei fete ; eu și madam Boffin am fost pretinii bietului băiat ; eu și madam Boffin l-am înfruntat pe bătrîn și ne așteptam clipă de clipă să fim dați pe ușă-afară pentru cazna noastră. Cît despre madam Boffin — adăugă domnul Boffin coborînd glasul — acum, cînd se învîrte în lumea bună, s-ar putea să nu mai vrea să i se-aducă aminte de asta ; ea a mers pînă acolo încît să-i spună față de mine că nu-i decît un ticălos cu inimă de piatră.

— Suflet robust de saxon... strămoși arcași... Agincourt[1] și Crécy[2] — murmură domnul Lightwood.

— Ultima dată cînd eu și madam Boffin l-am văzut pe sărmanu băiat — spuse domnul Boffin încălzindu-se, cît pe ce să se topească (așa cum de obicei se întîmplă cu grăsimea) — era un copilaș de vreo șapte ani. Căci atunci cînd s-a întors să pună o vorbă bună pentru soră-sa, eu și madam Boffin ne duceam la țară, supravegheam îndeplinirea unui contract prin care gunoiu trebuia cernut înainte de-a fi încărcat în cotigă, iar el pînă să venim noi și plecase, n-a stat decît un ceas. După cum spuneam, băiatu n-avea mai mult de șapte ani. Ei, și cînd să se ducă singur-singurel și părăsit

[1] Sau *Azincourt*, localitate în Franța unde, la 25 octombrie 1415, armata franceză a fost înfrîntă de englezi.

[2] La *Crécy-en-Ponthieu*, în 1346, Filip VI al Franței a fost învins de Eduard III al Angliei.

de toți la școala aceea din străinătate, s-a oprit pe la noi — stăteam la capătu curții în Boschetu de azi —, ca să se mai încălzească puțin. Avea pe el niște hăinuțe de călătorie. Afară, pe un vînt rece de-ți clănțănea dinții-n gură, își lăsase valijoara pe care i-am dus-o eu pîn' la vapor, căci bătrînu nici vorbă să-i plătească doi-trei gologani pentru o birjă de piață. Madam Boffin, pe-atunci foarte tînără și frumoasă ca un trandafir în floare, îl așază lîngă foc, îngenunchează alături de copil, îi încălzește amîndouă mîinile, îi freacă obrajii; apoi, văzînd că micuțu are ochii scăldați în lacrimi, imediat i se umplu și ei ochii de lacrimi. Își petrece brațu pe după gîtu lui ca să-l apere parcă, și începe să plîngă la mine: „Aș da orice pe lumea asta, orice, numai să mă duc cu el". Nu vă pot spune ce rău mi-a făcut vorbele ei, da totodată mi-a sporit admirația pentru madam Boffin. Bietu copil se agățase de gîtu ei și, în timp ce-l strîngea la piept, deodată-l aud pe bătrîn strigîndu-mă. „Trebe să plec!" zice. „Dumnezeu să vă binecuvînteze!" Mai rămase încă vreo cîteva clipe lipit de ea, se uită la noi amîndol, îndurerat de parcă era pe moarte. Oh! Ce uitătură! M-am urcat pe vapor cu el (mai întîi l-am tratat cu cîte ceva care mi-am închipuit că-i place), și n-am plecat de lîngă el pînă n-a adormit în patu lui; apoi m-am întors la madam Boffin. Da degeaba i-am spus și i-am tot spus cum l-am lăsat; nimic și nimic! În fața ochilor n-avea decît privirea lui, uitătura lui cînd să plece. Da era și ceva bun în asta. Madam Boffin și cu mine n-aveam copii și uneori am fi dorit s-avem unu, însă ce să facem? Da acuma nu mai vrem. „Mîine-poimîine o să murim și noi — zise madam Boffin — și alți ochi o să vadă privirea aceea stingheră la copilu nostru." Cîteodată noaptea, cînd era ger, sau cînd mugea vîntu, ori cînd ploua de mama focului, se scula plîngînd în hohote și striga tulburată: „Nu vezi chipu sărmanului copil? Oh! Adăpostiți-l pe sărmanu copil!"... pînă ce, cu anii, vedenia asta a-nceput încetu cu încetu să se destrame, așa cum se întîmplă cu multe.

— Toate se destramă, dragă domnule Boffin, pînă ce ajung niște zdrențe — spuse Mortimer Lightwood, rîzînd.

— Eu n-aș merge așa departe încît să spun că toate — îi întoarse vorba domnul Boffin, pe care celălalt îl cam irita —

fincă e unele lucruri de care n-am dat niciodată în gunoi. Asta-i, domle. În sfîrşit, madam Boffin şi cu mine am îmbătrînit în slujba moşneagului, trăind şi muncind destul de greu, pînă ce bătrînu a fost găsit mort în pat. Atunci, madam Boffin şi cu mine am sigilat caseta care stătea todeauna pe-o masă de lîngă pat. Cum auzisem vorbindu-se de Temple ca despre un loc unde se strîngea gunoaiele avocaţilor, am venit frumuşel aici, în căutarea unui om de meserie ca să mă-ndrume ce am de făcut. Aşa l-am văzut pe tinerelu ăsta al mneavoastră în carne şi oase, cum ciopîrţea muştele cu briceagu pe pervazu ferestrii. Am strigat: „Salut!" Pe-atunci, încă n-avusesem plăcerea să vă cunosc, şi astfel am avut cinstea asta. Apoi, mneavoastră şi domnu cu cravata aia aşa de stînjenitoare, care se află sub bolta de la Curtea bisericii Sfîntu Paul...

— *Doctors' Commons*[1] — preciză Lightwood.

— Parcă-i spunea aluminteri — se împotrivi domnul Boffin, făcînd o pauză. — Da mneavoastră ştiţi mai bine ca mine. Aşa... atunci, mneavoastră şi doctoru Scommons v-aţi pus pe lucru şi aţi făcut toate cele necesare ca să daţi de bietu băiat, pe care pînă la urmă l-aţi şi găsit. De cîte ori ziceam, eu şi madam Boffin: „Ei, acu o să ne-ntîlnim iar cu el, în împrejurări fericite". Da asta n-avea să se mai întîmple niciodată. Şi culmea culmilor e că banii pînă la urmă n-o să ajungă-n mîinile lui...

— O să ajungă în schimb — remarcă Lightwood, lăsînd galeş capul într-o parte — în mîini excelente.

— O s-ajungă în mîinile mele şi-ale lu madam Boffin, astăzi, acu chiar; de asta am venit aici, de-aia am aşteptat taman ziua şi ceasu ăsta. Dom Lightwood, s-a săvîrşit o crimă îngrozitoare dîn cale-afară. Din crima asta, eu şi madam Boffin tragem în taină foloasele. Pentru cercetări şi defăimarea ucigaşului, noi oferim din averea noastră o recompensă grasă... o recompensă de zece mii lire sterline.

— E prea mult, domnule Boffin.

— Dom Lightwood, eu şi cu madam Boffin am fixat împreună suma, şi-o să ne ţinem de vorbă.

---

[1] Colegiul Doctorilor în Drept Civil din Londra, pînă în 1857, cînd s-a înfiinţat *Divorce Court* şi *Probate Court*; aici se încheiau odinioară contracte matrimoniale, se judecau divorţuri şi procese legate de succesiune.

— Daţi-mi voie să vă spun însă — reluă avocatul — şi mă exprim acum cu toată gravitatea profesionistului, şi nu cu neghiobia omului de pe stradă, că oferta unei asemenea imense sume drept răsplată ar fi un îndemn pentru mărturii mincinoase, pentru construirea de circumstanţe născocite, de false acuzaţii, al unui întreg arsenal de arme cu două tăişuri.

— Ei bine, şi totuşi, asta-i suma pe care vrem s-o punem la bătaie în scopu ăsta — spuse domnul Boffin, puţin descumpănit. — Rămîne de văzut dacă în afişele care s-or face în numele nostru o să se declare asta deschis...

— În numele dumneavoastră, domnule Boffin, în numele dumneavoastră.

— Foarte bine, da, în numele meu, care este şi cel a lu madam Boffin, adică al amîndorura, să vedem dacă or trece-o. Şi asta-i prima instrucţiune cînd o fi cazu.

— Avocatul dumneavoastră, domnule Boffin — rosti Lightwood, notînd cîteva cuvinte cu un condei foarte ruginit — are cinstea să primească această instrucţiune. Mai e ceva ?

— Încă una, şi-atît. Faceţi-mi o bucăţică de testament, cît se poate de strîns, prin care să las averea „iubitei mele neveste, Henrietty Boffin, ca singură ezecutoare". Faceţi-l cît mai scurt cu putinţă, folosind cuvintele astea ; da faceţi-l strîns.

Neştiind prea bine ce voia să înţeleagă domnul Boffin prin testament strîns, Lightwood sondă terenul.

— Îmi cer scuze, dar profunzimea judiciară are nevoie de exactitate. Cînd spuneţi strîns...

— Înţeleg strîns — explică domnul Boffin.

— Întocmai, şi nu există ceva mai lăudabil. Dar prin aceasta intenţionaţi să o legaţi pe doamna Boffin într-un fel sau altul de...

— S-o leg pe madam Boffin ? — îl întrerupse bravul soţ.

— Nu ! Adicătelea, unde vă duceţi cu gîndu ? Ce vreau eu e să faceţi totu să fie al ei aşa de strîns, ca nu cumva să se mai desfacă vreodată.

— Al ei de bunăvoie, şi să poată dispune cum îi va place? Să fie absolut totul al el ?

— Absolut ? — repetă domnul Boffin, rîzînd din toată inima. — Ha-ha-ha ! Păi cred şi eu ! Ar fi frumos să-ncep s-o leg pe madam Boffin taman acu !

Așa că a fost notată și această instrucțiune de către domnul Lightwood ; și după ce domnul Lightwood o notă, tocmai îl conducea pe domnul Boffin spre ieșire, cînd domnul Eugene Wrayburn aproape că se ciocni cu el în prag. În consecință, domnul Lightwood spuse, cu răceala lui caracteristică :

— Dați-mi voie să vă fac cunoștință — și în continuare sublinie că domnul Wrayburn e consilier juridic și că, atît pentru bunul mers al afacerii, cît și pentru satisfacția lui, îi comunicase domnului Wrayburn unele fapte interesante din viața domnului Boffin.

— Încîntat de cunoștință ! — exclamă Eugene, deși nu făcea de loc impresia.

— Mersi, domle, mersi. Cum *vă* place meseria asta ?

— Aa... nu prea-mi place — replică Eugene.

— E prea seacă pentru mneavoastră, așa-i ? Păi, eu cred că înainte de-a ajunge maestru o să mai treacă doi-trei ani. Da nimic nu-i ca munca. Uitați-vă la albine.

— Iertați-mă — reluă Eugene, zîmbind stînjenit — iar vreți să mă scuzați dacă menționez că totdeauna am protestat cînd s-a pomenit de albine ?

— Serios ? — se miră domnul Boffin.

— În principiu mă opun — rosti Eugene — ca biped...

— Ca ce ? — întrebă Boffin.

— În calitatea mea de ființă cu două picioare... În principiu mă opun, ca ființă cu două picioare ; de ce să se facă mereu referiri la insecte și la ființe cu patru picioare ? Mă opun cînd mi se cere să-mi modelez acțiunile în funcție de acțiunile albinei, sau ale cîinelui, ale păianjenului, ori ale cămilei. Recunosc pe deplin că de pildă cămila este o creatură excesiv de temperată, dar are mai multe stomacuri ca să se întrețină, iar eu am doar unul. Și apoi, eu nu sînt prevăzut cu o cămară răcoroasă și comodă unde să-mi pot păstra băutura.

— Da, știți — argumentă domnul Boffin, oarecum încurcat — eu am pomenit despre albină.

— Exact. Și îmi dați voie să vă spun că acest lucru nu este judicios ? Chestiunea în ansamblul ei este discutabilă. Admițînd, pentru o clipă, că există analogii între o albină și un bărbat în cămașă și pantaloni (ceea ce eu tăgădulesc) și că s-a stabilit că omul trebuie să învețe de la albină (ceea ce eu

de asemenea tăgăduiesc), chestiunea rămîne încă deschisă. Ce va avea de învăţat omul ? Să imite ? Sau să se ferească ? Cînd prietenele dumneavoastră albinele se zbat într-un hal fără de hal pentru regina lor şi se dau peste cap pentru cel mai mărunt incident monarhic, oare noi oamenii trebuie să desprindem de aici învăţătura despre splendoarea tămîierii celor mari ori despre josnicia celor de la curte ? Nu-mi dau seama prea bine, domnule Boffin, dar tare mi-e teamă că stupul nu-i decît o saulră !

— În orice caz, acolo se lucrează — rosti Boffin.

— Mda — încuviinţă Eugene, cam în doi peri — se lucrează, dar nu credeţi că prea mult ? Muncesc aşa de mult faţă de cît au nevoie... albinele fac cu mult mai multă miere decît pot ele mînca... tot timpul se chinuie şi bîzîie, avînd aceeaşi idee pînă la moarte... dar nu credeţi că întrec măsura ? Şi-atunci, muncitorii din rîndul oamenilor să nu mai aibă nici o zi de răgaz din pricina albinelor ? Şi eu să nu mai schimb aerul, fiindcă albinele n-o fac ? Recunosc, domnule Boffin, mierea e excelentă la gustarea de dimineaţă ; dar chestiunea privită îndeobşte, dintr-un unghi personal, şi anume al dascălului de şcoală şi al moralistului, protestez împotriva mistificării tiranice impuse de prietena dumneavoastră albina. Spun acestea cu tot profundul respect pe care-l am pentru dumneavoastră.

— Mersi — zise domnul Boffin. — Mnă ziua, mnă ziua !

Onorabilul domn Boffin plecă agale, cu o impresie neplăcută însă, de care s-ar fi putut lipsi. Pe lîngă amintirile triste stîrnite de moştenirea averii lui Harmon, mai întrezărea o sumedenie de neajunsuri în viaţă. Îşi vedea de drum pe strada Fleet preocupat de aceste gînduri, cînd îşi dădu seama că cineva îl urmărea de aproape şi nu-l scăpa din ochi, cineva cu înfăţişare de om cumsecade.

— Ei, ia să vedem ! — rosti domnul Boffin, oprindu-se bruse locului şi urmîndu-şi firul gîndurilor. — Ce s-a-ntîmplat ?

— Îmi cer scuze, domnule Boffin.

— Numele meu ! Prea de tot ! De unde-l ştii ? Eu nici nu te cunosc.

— Nu, domnule, nu mă cunoaşteţi.

Domnul Boffin se uită lung la celălalt, iar acesta se uită lung la el.

— Nu — se împotrivi domnul Boffin, după ce aruncă o privire pe caldarîm, de parcă acesta ar fi fost făcut din feţe de oameni, printre care încerca să desluşească şi chipul celuilalt. — *Nu* te cunosc !

— Eu sînt un nimeni, n-aveţi de unde mă cunoaşte — spuse străinul — dar averea domnului Boffin...

— Ah ! A şi-nceput să se vorbească despre asta ? — mormăi domnul Boffin.

— ...Şi felul romantic de-a o obţine — continuă străinul — au atras atenţia. Mi-aţi fost desemnat în ziua aceea.

— Păi — rosti domnul Boffin — dacă buna-cuviinţă ţi-ar îngădui să mărturiseşti, aş zice că te-am dezamăgit cînd ţi-am *fost* desenat, căci mi se pare că mare lucru nu prea e de văzut la mine. Şi cam ce doreşti ? Nu cumva ăi fi vreun om al legii ?

— Nu, domnule.

— Atunci, nu cumva dai informaţii contra unei recompense ?

— Nu, domnule.

Poate că un nor umbrise chipul străinului cînd a trebuit să dea acest ultim răspuns, dar se spulberă repede.

— Dacă nu mă-nşel, mneata m-ai urmărît de la birou avocatului meu şi-ai căutat să-mi atragi atenţia. Recunoaşte ! E-adevărat sau nu ? — întrebă domnul Boffin, puţin supărat.

— Da.

— Şi de ce ?

— Permiteţi-mi să vin cîţiva paşi cu dumneavoastră, domnule Boffin, şi-am să vă spun. Aţi avea ceva împotrivă să ne abatem pînă aici... la Clifford's Inn — aşa cred că se numeşte hanul ? Acolo ne-am putea auzi mai bine decît în vacarmul străzii.

(„Dacă-mi propune o partidă de popice — chibzuia domnul Boffin —, dacă-mi prezintă vreun provincial proaspăt îmbogăţit sau dacă-mi arată cine ştie ce juvaer descoperit de el, îl snopesc în bătăi !“ După ce făcu această discretă reflecţie şi ducînd bastonul în braţe, foarte asemănător cu felul în

care-l duce Punch [1], domnul Boffin intră în hanul mai sus pomenit.)

— Azi-dimineaţă mă aflam întîmplător pe Chancery Lane cînd v-am zărit în preajma mea. Mi-am îngăduit să vă urmăresc, şi cînd să-mi iau inima-n dinţi să vorbesc aţi intrat în biroul avocatului dumneavoastră. Atunci am aşteptat afară pînă aţi ieşit.

(„N-a suflat un cuvînt despre popice, nici chiar de provincial ori despre vreun juvaer — îşi spune domnul Boffin —, da cine ştie ?...")

— Mi-e teamă că sînt prea îndrăzneţ. Poate că proiectul meu e puţin fantezist, dar mă încumet totuşi să vi-l împărtăşesc. Dacă vă puneţi dumneavoastră înşivă întrebarea... ceea ce e mai probabil... sau dacă m-aţi întreba pe mine de unde am atîta cutezanţă, v-aş răspunde că sînt ferm convins de corectitudinea, de cinstea dumneavoastră, că în pieptul dumneavoastră bate cea mai curată dintre inimile curate şi că v-a fost dată fericirea să aveţi o soţie înzestrată cu aceleaşi calităţi.

— Informaţia mneatale despre madam Boffin este adevărată, în orice caz — rosti domnul Boffin, în timp ce iarăşi îşi măsură din ochi noul prieten.

Era ceva silit în atitudinea străinului ; vorbea cu glas scăzut şi nu-şi ridica privirile din pămînt, deşi simţea că domnul Boffin are ochii aţintiţi asupră-i. Cuvintele lui însă se depănau în voie, iar timbrul vocii era plăcut, forţat totuşi.

— Dacă aş adăuga şi că averea nu v-a corupt, nu v-a făcut să deveniţi trufaş, ceea ce, după cum înţelegi, aşa spune toată lumea, nu veţi crede, sper, dumneavoastră, un om dintr-o bucată, că intenţionez să vă măgulesc, ci o fac numai din dorinţa de a-mi cere scuze pentru că am dat astfel buzna.

(„Are să ajungă la bani — se gîndi domnul Boffin. Cît o să-mi ceară oare ?")

— În situaţia nouă în care vă aflaţi, domnule Boffin, vă veţi schimba şi felul de viaţă. Veţi avea o casă mai mare,

[1] *Punch*, prescurtare de la *Punchinello*, personaj comic, ghebos, guraliv şi arţăgos, din teatrul de marionete reprezentat pe stradă (în Anglia), din cuplul „Punch şi Judy". Se deosebeşte de *Pulcinella* italian, de unde îşi trage numele : acesta, îmbrăcat în alb, nu este diform.

sumedenie de chestiuni de pus la punct, veţi fi asaltat de scrisori. Dacă aţi face încercarea să mă luaţi ca secretar...

— Ca *ce?* — strigă domnul Boffin, holbînd ochii.

— Ca secretarul dumneavoastră.

— Ei bine!... — exclamă domnul Boffin cu respiraţia tăiată — ...curios lucru!

— Sau — continuă străinul mirîndu-se de nedumerirea domnului Boffin — dacă aţi putea încerca să mă angajaţi ca omul dumneavoastră de afaceri, sub orice nume, ştiu că veţi găsi în mine un suflet credincios şi recunoscător; sper, totodată, să vă fiu de folos. Aţi putea crede, cum e şi natural, că sînt preocupat de bani. Dar nu este aşa; v-aş sluji cu dragă inimă un an... doi ani... oricît timp doriţi... pînă să intervină între noi chestiunea salariului.

— De unde ai venit? — întrebă domnul Boffin.

— Eu vin — răspunse străinul, şi o clipă privirile lor se întîlniră — eu vin din multe ţări.

Cunoştinţele domnului Boffin despre numele şi locul unde erau situate ţările străine fiind limitate ca extindere şi de o calitate cam îndoielnică, formulă întrebarea următoare, folosind nişte cuvinte elastice.

— Dintr-un... loc anume?

— Am fost în multe locuri.

— Şi ce făceai? — vru să afle domnul Boffin.

Nici prin această întrebare nu înaintă prea mult, căci străinul răspunse:

— Am călătorit ca să învăţ.

— Da dacă-mi dai voie să-ţi spun verde în faţă, din ce trăieşti?

— Adineauri — replică străinul, zîmbind şi uitîndu-se la el — v-am mărturisit ce intenţii am. Avusesem unele proiecte, care mi-au fost zădărnicite, iar acum, aş putea spune, încep o viaţă nouă.

Neştiind prea bine cum să scape de acest solicitant şi fiind cu atît mai încurcat cu cît atitudinea şi înfăţişarea străinului impuneau o anumită delicateţe, asupra căreia se temea să nu lase cumva de dorit, respectabilul domn Boffin aruncă o privire spre înjghebarea scundă, dărăpănată a hanului Clifford, un fel de paradis al pisicilor cum era pe vremea aceea, nădăjduind să-i vină vreo idee într-ajutor. Văzu nişte vrăbii,

niște mîțe, vreascuri uscate, vreascuri putregăioase, dar nici pomeneală de inspirație.

— Pînă acum — rosti străinul, scoțînd din buzunar portofelul, de unde luă o carte de vizită — nu mi-am spus numele. Mă cheamă Rokesmith. Locuiesc în Holloway, la cineva care se numește domnul Wilfer.

Domnul Boffin holbă din nou ochii.

— Tatăl domșoarei Bella Wilfer? — întrebă el.

— Da, într-adevăr, proprietarul meu are o fiică numită Bella.

Domnul Boffin avusese numele acesta mereu în gînd, mai toată dimineața și de cîteva zile, de aceea, ținînd cartea de vizită în mînă și apoi cu ochii pironiți pe chipul străinului, mai îndelung, fără să-și dea seama de cît îngăduia bunacuviință, spuse:

— Asta le-ntrece pe toate! Da ia stai, nu cumva ți-o fi spus cineva din familie cine-s eu?

— Nu. N-am ieșit niciodată pe stradă cu vreunul din ei.

— Cu toate astea, pe ei i-ai auzit vorbind despre mine?

— Nu. Eu stau în odăile mele și nu prea am de-a face cu ei.

— Din ce în ce mai ciudat! — exclamă domnul Boffin. — Ei bine, domle, ca să fiu sincer, nici nu știu ce să-ți spun.

— Nu spuneți nimic — replică domnul Rokesmith; — dați-mi voie să trec pe la dumneavoastră peste cîteva zile. Nu sînt atît de naiv încît să-mi închipui că ar fi cu putință să aveți încredere în mine chiar de la prima vedere și că pur și simplu o să mă luați de pe stradă. Îngăduiți-mi să vin pe la dumneavoastră pentru a avea răgazul să vă formați o părere despre mine.

— Așa da, n-am nici o obiecție de făcut — încuviință domnul Boffin — da cu o condiție: rămînem pe deplin înțeleși, să nu mai aud că-mi spui că am nevoie de cineva ca secretar... Secretar *ziceai*, nu-i așa?

— Da.

Domnul Boffin iarăși îl măsură pe solicitant din cap pînă-n picioare, repetînd:

— Curios!... Ești sigur că ai zis secretar? Ești sigur?

— Sînt sigur că așa am spus.

— ...Ca secretar — repetă domnul Boffin, dus pe gînduri. — Mă rog, rămînem înțeleși că n-ai să-mi mai spui că am

nevoie de-un secretar, sau mai știu eu ce, cum n-am nevoie de niscaiva om din lună. Mie și lu madam Boffin nici prin gînd nu ne-a trecut să ne schimbăm cît de cît felu de-a trăi. Este sigur că gustu lu madam Boffin se îndreaptă către eleganță ; da fincă în momentu de față s-a și instalat la Boschet după ultima modă, n-o să mai vină cu alte transformări. Totuși, domle, cum văd că nu te grăbești, vreau să ne-ntîlnim și-ți zic : vino negreșit la Boschetu lu Boffin, vino cînd îți face plăcere, într-o săptămînă sau două. Totodată, socot că trebe s-adaug pe lîngă cele spuse pîn-acum că am în slujba mea un literat... cu un picior de lemn... de care nici prin gînd nu-mi trece să mă despart.

— Regret că într-un fel am fost anticipat — răspunse domnul Rokesmith, vizibil surprins de ceea ce îi fusese dat să audă — dar poate că se ivesc alte îndatoriri.

— Vezi mneata — replică domnul Boffin, pe un ton confidențial și plin de demnitate — cît despre îndatoririle literatului meu, e limpede. Profesional, el îmi oferă declinu și prăbușirea, iar ca pretin o dă în poezie.

Fără să bage de seamă că aceste îndatoriri nu păreau cîtuși de puțin limpezi domnului Rokesmith, de-a dreptul uluit, domnul Boffin adăugă :

— Și-acum, domle, aș vrea să-mi iau rămas bun. Poți trece pe la Boschet oricînd, săptămîna asta ori cealaltă. Nu faci mai mult de-o milă, sau cam așa ceva, de la mneata, și propitaru mneatale o să-ți poată spune pe unde s-o apuci. Da cum e posibil să nu-i știe numele cel nou de Boschetu lu Boffin, spune, cînd o să-ntrebi, că vrei s-ajungi la Harmon, înțelegi ?

— La Harmoon — repetă domnul Rokesmith, care părea că înregistrase greșit denumirea. — La Harmarn... Cum se scrie ?

— Păi, cum să se scrie — răspunse domnul Boffin cu mare prezență de spirit — asta-i treaba *mneatale*. La Harmon, nimic alteeva nu trebe să-i mai spui. Mnă ziua, mnă ziua, mnă ziua !

Plecă fără să se mai uite îndărăt.

Capitolul IX

DOMNUL ŞI DOAMNA BOFFIN SE CONSULTĂ

Ducîndu-se întins acasă, domnul Boffin ajunse la Boschet fără nici o altă piedică. O găsi pe doamna Boffin în ţinută de plimbare (catifea neagră şi panaş alb, ca un cal de dric) şi îi dădu socoteală de tot ce discutase şi făcuse după gustarea de dimineaţă.

— Cu ocazia asta, draga mea — continuă el — ajungem din nou la ce-am început să vorbim şi n-am terminat azi-dimineaţă, şi anume: dacă mai e ceva nou în privinţa modei.

— Ei bine, Noddy, am să-ţi spun ce-aş vrea — răspunse doamna Boffin, netezindu-şi rochia şi avînd un aer de enormă satisfacţie — vreau să am în juru meu lume.

— Lume bună, draga mea ?

— Da ! — strigă doamna Boffin rîzînd de bucurie ca un copil. — Da ! La ce să mă ţii aici ca pe-un manechin ?

— Draga mea — replică soţul — oamenii dau bani ca să vadă un manechin, pe cîtă vreme vecinii (în orice caz, ar fi o sumă prea mică) e bineveniţi să te vadă pe gratis.

— Da nu de asta-i vorba — rosti veselă doamna Boffin. — Cînd munceam şi noi ca ei, mai treacă-meargă. Acu ne-am lăsat de muncă şi nu mai merge.

— Ce-ai zice să-ncepem iar lucru ? — îşi dădu cu părerea domnul Boffin.

— Nici vorbă de-aşa ceva ! Am ajuns să fim foarte bogaţi, şi-acu trebe să ne purtăm cum se cuvine cînd ai o asemenea avere ; trebe să fim la-nălţime.

Domnul Boffin, care avea un respect profund pentru înţelepciunea intuitivă a neveste-si, răspunse, dus pe gînduri :

— Aşa cred şi eu.

— Încă n-am făcut nimic în treaba asta — reluă doamna Boffin — și de aceea nici n-a ieșit nimic bun.

— Deocamdată, e-adevărat — recunoscu domnul Boffin tot dus pe gînduri, și se așează în jilțul lui — da sper că-n viitor o să fie și bine. Ce zici, cucoană ?

Doamna Boffin, zîmbitoare, mare la trup, dar simplă la minte, cu mîinile strînse în poală și cu niște crețuri drăgălașe la gît, începu să-și expună punctul de vedere.

— *Eu* zic că avem nevoie de-o casă frumoasă într-un cartier ales, cu niște lucruri acătării în juru nostru, lume bună și o masă pe cinste. *Eu* zic să trăim după mijloacele noastre, fără să facem nebunii, și să fim fericiți.

— Da, și *eu* la fel zic, să fim fericiți — aprobă soțul, încă dus pe gînduri.

— Maică-măiculiță ! — exclamă doamna Boffin, rîzînd și bătînd din palme ; se legăna în jilț, veselă. — Cînd mă gîndesc cum o s-arăt într-o trăsură sprintenă, de culoare galbenă, cu doi căluți și cu niște cutii de-argint la butucu roții...

— Aa ! La asta te gîndești tu, draga mea !

— Da ! — strigă fericita creatură. — Și cu un valet țanțoș dinapoi, apărat de-un drug, ca să nu-l pălească la picioare ! Și cu un vizitiu țanțoș în față, cufundat într-o banchetă destul de încăpătoare, cît pentru trei ca el, totu căptușit în verde și alb ! Și cu doi cai murgi, scuturîndu-și coamele și ridicînd copitele mai sus decît e nevoie cînd merg la trap pe șosea ! Și-năuntru noi doi, tu și cu mine, amîndoi ca o monetă nounouță ! Oh ! Oh ! Oh ! Ha ! Ha ! Ha !

Doamna Boffin din nou își împreună mîinile, din nou se legănă în jilț și, lovind podeaua cu picioarele, se șterse la ochi de atîta rîs cu lacrimi.

— Ei, și-acu, draga mea — întrebă domnul Boffin după ce rîse și el, din simpatie — ce planuri ai în legătură cu Boschetu ?

— Să-l părăsim : da nu să-l vindem, ci să se mute cineva care să aibă grijă de casă.

— Și-alte planuri ?

Doamna Boffin se ridică de pe canapea și se așeză pe banchetă, lîngă soțul ei, apoi își petrecu brațul durduliu după al lui.

— Mai întîi — spuse — o să m-ocup de biata fată aceea. Vezi, Noddy, m-am gîndit din zori și pînă-n noapte cum să

fac. N-a avut, săraca, parte de nimic ! Și-a pierdut și bărbat, și-avere ! Nu crezi c-ar trebui să facem ceva pentru ea ? Da dac-am lua-o noi ? Sau știu și eu ce alteeva ?

— Că bine zici, nici nu m-am gîndit ! — strigă domnul Boffin, lovind masa, plin de admirație. — Ce mașină de idei și femeia asta ! Și nici nu-și dă seama de unde le mai scoate, ca un mecanism !

Doamna Boffin îl trase de urechea mai la îndemînă în schimbul complimentului, apoi spuse, glasul ei căpătînd treptat-treptat un accent matern :

— În fine, mi-a venit o idee năstrușnică. Îți mai amintești de micuțu John Harmon în momentu cînd se pregătea să plece la școală ? Parcă-l văd cum a venit din curte, de colo, și s-a așezat la foc ! Astăzi, cînd nu mai are nevoie de nimic, iar banii lui a ajuns la noi, mi-ar plăcea să găsesc niscai copil orfan, să-l iau, să-l adopt, să-i dau numele lu John și să-i fac un rost. Asta m-ar face, cred, să mă simt cumva mai în voie. Ia spune, da e-un capriț...

— Ba, de loc, eu nu spun asta — o întrerupse soțul ei.

— Nu, nu, dragă... însă dacă tu crezi...

— Aș fi o bestie dac-aș crede așa ceva — o întrerupse din nou bărbatu-său.

— Atunci, vrei să zici că ești de acord ? E bine și frumos din partea ta, dragă, izact pe măsura ta ! Și nu găsești că începe să fie plăcut acum — adăugă doamna Boffin, care radia cu drăgălășenie din toată ființa ei, din nou netezindu-și, încîntată, rochia — nu găsești că începe să fie plăcut, încă de pe-acum, gîndindu-te că un orfan are să ajungă mai bine, o să fie mai deștept și o să aibă o viață mai fericită, în amintirea sărmanului micuț pe care l-am văzut noi atît de trist atunci ? Și nu-i plăcut cînd te gîndești că fapta asta bună o să fie făcută chiar cu banii sărmanului copil ?

— Da, și e plăcut gîndul că tu ești madam Boffin — spuse soțul — și-ncă de atîția și atîția ani !

Toate năzuințele doamnei Boffin se spulberară la auzul acestor cuvinte ; stăteau unul lîngă altul — o pereche îngrozitor de demodată. Dar în ignoranța lor, acești doi oameni necizelați se lăsaseră conduși în călătoria lor prin viață de un simțămînt religios al datoriei și de dorința de a face bine. Mii de slăbiciuni, mii de observații puteau fi descoperite în sufletul amîndurora ; mii de vanități deslușeai poate, în sufletul femeii.

Şi totuşi, făptura violentă şi sordidă care i-a stors de vlagă, în anii cei mai frumoşi, punîndu-i la munci peste puterile lor, ca să scoată de la ei cît mai mult profit cu cît mai puţini bani în schimb, făptura asta n-a fost chiar aşa de păcătoasă ca să nu recunoască loialitatea lor şi să n-o respecte. În ciuda luptei fără astîmpăr a bieţilor oameni împotrivă-i, cu tot dispreţul arătat lui, el i-a respectat. Pentru că aceasta este legea veşnică : răul adesea se împiedică de sine şi se stinge o dată cu răufăcătorul, pe cîtă vreme binele dăinuie de-a pururi.

În acţiunile lui cît se poate de violente, defunctul puşcăriaş din temniţa Harmony îşi dăduse seama că servitorii lui credincioşi erau cinstiţi şi drepţi. Mîniat şi oropsindu-i pentru potrivnicia lor cinstită şi dreaptă, pînă la urmă inima-i de piatră a fost biruită şi a înţeles, cu toată averea lui, că încercarea de a-i corupe era zadarnică. Astfel, chiar dacă niciodată nu le adresase vreun cuvînt bun, zgîrcitul acesta asupritor le trecea numele în testament. Aşadar, pe vremea cînd zilnic declara că n-are încredere în nimeni de pe faţa pămîntului — şi pe bună dreptate îi suspecta pe cei care-i semănau cît de cît — a socotit că aceşti doi oameni merită, cu siguranţă, să le încredinţeze tot, de la cel mai important lucru pînă la ultimul capăt de aţă, aşa cum era de sigur că va trebui să moară.

Domnul şi doamna Boffin, stînd unul lîngă altul, la o nemărginită depărtare de modă, se întrebau cum să procedeze mai bine ca să-şi găsească un copil orfan. Doamna Boffin propuse să dea un anunţ la ziare : „Caut copil orfan", răspunsul plus alte informaţii pe adresa Boschetului, în cutare zi ; dar domnul Boffin, înţelept, se împotrivi, temîndu-se ca nu cumva circulaţia de pe străzile învecinate să fie împiedicată de valul de orfani care s-ar prezenta. Doamna Boffin propuse atunci să se adreseze, în acelaşi scop, clericului de la parohia lor. Domnul Boffin socotind mai nimerită această cale, luară hotărîrea să se ducă numaidecît la sfinţia-sa ; se vor sluji de prilej pentru a trece şi pe la familia Wilfer ca s-o cunoască pe domnişoara Bella. Pentru ca aceste vizite să aibă un caracter protocolar, s-a poruncit ca echipajul doamnei Boffin să fie tras la scară.

Echipajul consta dintr-o mîrţoagă bătrînă cu cap în formă de baros — odinioară folosită la cărat — înhămată la un docar cu patru roţi, din timpuri imemoriale, care multă vreme servise exclusiv lighioanelor din curte, drept locul preferat

unde se ouau cîteva găini discrete. O rație de ovăz cu care gloaba nu fusese obișnuită, un strat bun de vopsea dat pe docar, cînd cal și docar intrară în posesia lui făcură, după cum spunea domnul Boffin, ca lucrurile să fie puse frumușel pe roate, adăugînd și un vizitiu, în persoana unui lungan de flăcău cu cap în formă de baros, foarte potrivit cu calul — altceva ce-și mai putea dori? Și tînărul fusese înainte folosit în afaceri, dar acum, un croitor cinstit din mahala îl înfășurase ca într-un giulgiu, care-i venea fără cusur — ghete și un zăbranic de redingotă, pecetluit cu niște nasturi dolofani.

Îndărătul acestui slujitor, domnul și doamna Boffin își luară locurile în spatele vehiculului, un lăcaș destul de tihnit, doar atît: că avea o meteahnă nedemnă și alarmantă de a se separa, cu un sughiț, de partea de dinainte a trăsurii ori de cîte ori treceau pe vreun drum cu hîrtoape.

La vederea echipajului ieșind pe porțile Boschetului, toată mahalaua răsări la porți și la ferestre ca să-i salute pe Boffini. Printre cei lăsați mereu-mereu în urmă, zgîndu-se după docar, se aflau mulți băiețandri care-i firitiseau pe cei dinăuntru, strigînd cît îi ținea gura:

— Nod-dy Bof-fin! Bof-fin boga-tu! Jos cu mă-tu-ra, Bof-fin! — și alte asemenea complimente, pe care flăcăul cu cap de baros le lua în nume de rău în așa măsură, încît deseori zădărnicea înaintarea triumfală, gata-gata să se dea jos parcă și să facă una cu pămîntul liota aceea. Atunci interveneau stăpînii lui, dar nu ceda decît după lungi și înflăcărate ciorovăieli.

În sfîrșit, mahalaua rămase în urmă și ajunseră la sălașul pașnic al sființiei-sale Frank Milvey. Locuința sființiei-sale era foarte modestă, căci venitul sființiei-sale era și el foarte modest. Silit să fie la cheremul oricărei babe care venea să-i toarne tot soiul de vorbe fără nici o noimă, Frank Milvey îi primi numaidecît pe Boffini. Era destul de tînăr, educat slavă Domnului, dar prost plătit, avea o nevastă la fel de tînără și jumătate duzină de copii de-o șchioapă. Se vedea nevoit să dea lecții și să traducă din clasici pentru a-și mai spori puțin cîștigul sărăcuț, și totuși lumea în general aștepta de la el mai mult timp liber decît de la cel mai trîndav din enorie, și bani mai ceva decît de la cel mai prieeput. Închidea ochii la neajunsurile inutile și deșarte ale existenței lui, cu un soi de resemnare rece, vecină cu servilismul; și dacă

vreun mirean îndrăzneț se oferea să-i înlesnească povara și să i-o facă mai în rînd cu lumea, mai suportabilă, din partea lui n-avea cine știe ce sprijin.

Domnul Milvey — răbdător la chip și în gesturi, dar și cu un zîmbet mocnit, care dădu de înțeles destul de prompt că nu-i scăpase neobservată toaleta doamnei Boffin — își primi oaspeții într-o odăiță dinspre nord (încărcată cu tot soiul de zgomote, un vacarm de țipete, de parcă cei șase copii de sus veneau la vale prin tavan, iar ciozvîrta de oaie friptă de dedesubt urca prin dușumea). Ascultă cererea doamnei Boffin în persoana unui orfan.

— Presupun — rosti domnul Milvey — că dumneavoastră, domnule și doamnă Boffin, n-ați avut copii.

— Nu, domle, n-am avut.

— Dar, precum craii și crăiesele din basme, cred că ați dorit să aveți măcar unul.

— Da, desigur.

Domnul Milvey zîmbi din nou.

„Craii și crăiesele — își spuse pastorul în sinea lui — totdeauna și-au dorit copii." Se gîndea eventual că dacă erau în locul lui, dorințele lor ar fi fost poate cu totul altele.

— Cred — reluă el cu glas tare — că ar fi mai bine s-o chemăm și pe doamna Milvey să ia parte la convorbirea noastră. Nu m-aș putea lipsi de ea. Dați-mi voie s-o strig. Margaretta, draga mea!

Doamna Milvey coborî îndată. Era o femeie scundă, drăguță și vioaie, puțin ofilită de necazuri; își înăbușise multe gusturi cochete și porniri extravagante, îmbolnăvindu-le cu școală, farfuria de supă, flanele, cărbuni, toate nevoile unei parohii numeroase, tineri și bătrîni, cu grijile lor din timpul săptămînii, plus tusea de duminică. Cu aceeași bravură renunțase și domnul Milvey la multe care țineau de studiile sau de vechii lui colegi și se luase cu săracii și copiii lor, adunînd laolaltă firimiturile amare ale vieții.

— Domnul și doamna Boffin, draga mea, despre norocul cărora ai auzit.

Doamna Milvey îi felicită cu grația cea mai firească din lume; era bucuroasă de cunoștință. Totuși, chipul său plăcut, cu priviri sincere și în același timp pătrunzătoare, prinse surîsul stăpînit al soțului ei.

— Doamna Boffin, draga mea, ar dori să adopte un băieţel — dar cum tînăra doamnă Milvey păru puţin alarmată, adăugă : — un orfan, draga mea.

— Aa ! — făcu doamna Milvey, căreia-i venise inima la loc ştiind că nu e în joc soarta propriilor ei copii.

— Şi mă gîndeam, Margaretta... poate nepoţelul bătrînei doamne Goody ar fi nimerit.

— Oo, *dragă* Frank, *nu* cred !

— Nu ?

— Aa, *nu* !

Surîzătoare, doamna Boffin simţi că era datoare să ia parte la conversaţie. Încîntată de interesul prompt pe care micuţa soţie, atît de expresivă, îl dovedea, îşi exprimă mulţumirile şi întrebă ce anume i se reproşa copilului.

— *Nu* cred — repetă doamna Milvey, uitîndu-se la sfinţia-sa — şi soţul meu, presupun, va fi de aceeaşi părere cu mine dacă va cumpăni lucrurile... nu cred că ar fi cu putinţă ca băieţelul orfan să scape de tutun ; bunică-sa prizează atît de *mult*, şi-l toarnă aproape tot peste el.

— Dar, dragă Margaretta, n-o să stea cu bunică-sa — mai spuse domnul Milvey.

— Ştiu, Frank, dar va fi imposibil s-o îndepărtezi de casa doamnei Boffin ; cu cît o să găsească acolo *mai mult* de mîncat şi de băut, cu atît o să se ducă mai des. Şi *este* o femeie incomodă ! *Sper* că nu-i act de nemilostenie amintind că anul trecut, în ajun de Crăciun, a băut unsprezece ceşti de ceai şi tot timpul s-a văicărit. Pe urmă, Frank, nu-i o femeie recunoscătoare. Îţi aduci aminte de fusta din flanelă, nou-nouţă, care i s-a dăruit ? A dat-o înapoi pentru că-i era prea scurtă şi ştii ce tărăboi a fost afară cu lumea, în noaptea aceea, noi ne şi culcasem, cum se mai plîngea...

— Asta-i adevărat — încuviinţă domnul Milvey. — Nu cred că ar fi bine. Dar ce-al zice de micuţul Harrison...

— Oh, *Frank !* — îl dojeni soţia pe un ton categoric.

— N-are bunică, draga mea.

— Nu, dar *nu* cred că doamnei Boffin i-ar face plăcere să aibă un copil care se uită *aşa rău* cruciş.

— Şi asta-i adevărat — rosti domnul Milvey, nemaiştiind ce să spună, atît era de uimit. — Dacă poate o fetiţă...

— Dar, *dragul* meu Frank, doamna Boffin vrea un băiat !

— Și asta-i adevărat — îngăimă domnul Milvey. — Tom Bocker e băiat drăguț... — adăugă, dus pe gînduri.

— Eu *mă-ndoiesc*, Frank — insinuă doamna Milvey, după puțină șovăială — că doamna Boffin ar dori *chiar* un orfan de nouăsprezece ani, căruțaș, și care se ocupă cu stropitul străzilor.

Domnul Milvey se uită curios la doamna Boffin ; văzînd că aceasta, zîmbitoare, se împotrivește, scuturînd cu amabilitate pălăria de catifea neagră, adăugă, abătut :

— Și asta-i adevărat.

— Dacă știam — glăsui doamna Boffin, care era mîhnită că pricinuise atîta deranj — dacă știam, domnule, că vă dau atîta bătaie de cap... și dumneavoastră, doamnă... sînt sigură că n-aș fi venit.

— *Vă rog*, nu spuneți asta ! — se grăbi să intervină doamna Milvey.

— Nu, nu spuneți asta — îi ținu isonul domnul Milvey — noi vă rămînem îndatorați că v-ați adresat nouă cu precădere.

— Da, da — confirmă doamna Milvey.

Într-adevăr, perechea aceasta de oameni conștiincioși și cumsecade vorbea de parcă ar fi ținut cine știe ce prăvălie de orfani, cu venituri înfloritoare.

— Dar e o mare răspundere — adăugă domnul Milvey — și încrederea acordată face sarcina noastră și mai anevoioasă. În același timp, noi am fi dezolați, desigur, dacă am pierde prilejul pe care ni-l dați cu atîta bunăvoință ; dacă ne-ați putea lăsa o zi sau două să ne interesăm... nu-i așa, Margaretta, ne-am interesa cu atenție pe la orfelinatele de muncă, pe la școlile din cartier...

— Fără *îndoială* — spuse categoric micuța femeie.

— Orfani știu că avem — reluă domnul Milvey, dînd impresia că voia să adauge „cu duiumul", și destul de neliniștit, ca și cum ar fi fost concurență mare în această afacere și-i era teamă să nu piardă comanda — dar lucrează în cărămidărie, la rude sau la prietenii familiei și tare mi-e teamă că pînă la urmă o să se ajungă la tot soiul de tîrguieli, iar cărțile, cuverturile, combustibilul pe care le-ați da în schimb, ca să păstrați copilul, s-ar preface în băutură, fără doar și poate.

Prin urmare, s-a ajuns la soluția ca domnul și doamna Milvey să caute un orfan care să intre în vederile lor — dar pe cît posibil, în afara obiecțiilor citate — și apoi o vor înștiința pe doamna Boffin.

Pe urmă, domnul Boffin își luă libertatea de a-i spune domnului Milvey că dacă ar avea bunăvoința să devină „bancherul" lui de-acum încolo „pentru suma de douăzeci de lire sterline sau cam așa ceva", pe care s-o cheltuiască după cum va socoti de cuviință, i-ar rămîne extrem de îndatorat. Propunerea le făcu atîta plăcere domnului și doamnei Milvey, de parcă ei n-ar fi dus lipsă de nimic, iar despre sărăcie nu știau decît din auzite, de pe la alții. Cu aceasta, vizita se încheie lăsînd pe fiecare în parte mulțumit și cu o părere bună despre celălalt.

— Acum, cocoană — spuse domnul Boffin, pe cînd își reluau locurile dinapoia gloabei și a omului cu cap de baros — după ce-am făcut vizita asta agriabilă alei, hai să trecem și pe la Wilferi.

Lucru, pare-se, lesne de zis, dar anevoie de realizat, pentru că, o dată ajunși la poarta unde locuia această familie, cu greu puteau pătrunde înăuntru, cele trei smucituri ale clopoțelului rămînînd fără nici un efect, deși de fiecare dată se auzeau pași iuți, încoace și-ncolo, prin casă. La a patra zgîlțîire — administrată cu ciudă de către tînărul cu cap de baros — apăru domnișoara Lavinia, leșind din casă ca din întîmplare, cu pălărie și umbreluță, gata să plece la plimbare parcă. Surprinsă cînd dădu cu ochii de oaspeți la poartă, își exprimă nedumerirea după cum se cuvenea.

— A venit conașu și coana Boffin! — mormăi tînărul cu cap de baros, vorbind prin parii gardului și zgîlțîind totodată poarta, ca și cum ar fi fost pus la vedere într-o menajerie. — Stă aicea de juma de ceas.

— Cine anume? — întrebă domnișoara Lavinia.

— Conașu și coana BOFFIN! — îi întoarse vorba tînărul ridicînd glasul pînă la zbieret.

Domnișoara Lavinia urcă sprintenă treptele de la intrare, coborî sprintenă treptele cu cheia în mînă, străbătu sprintenă grădinița și deschise poarta.

— Vă rog să poftiți înăuntru — spuse domnișoara Lavinia pe un ton superior. — Slujnica noastră e plecată.

Domnul şi doamna Boffin porniră înainte şi, oprindu-se în holişor pentru ca Lavinia să vină să le arate încotro s-o apuce apoi, zăriră sus pe scări trei perechi de picioare ale unor persoane care trăgeau cu urechea. Erau picioarele doamnei Wilfer, ale domnişoarei Bella şi cele ale domnului George Sampson.

— Domnul şi doamna Boffin, dacă nu mă-nşel ? — întrebă Lavinia ca să-i avertizeze pe ceilalţi.

Atenţie încordată din partea picioarelor doamnei Wilfer, ale domnişoarei Bella şi ale domnului George Sampson.

— Da, domşoară.

— Pe aici, dacă vreţi... coborîţi scara... o s-o anunţ pe mama.

După ce aşteptară singuri, vreun sfert de ceas, în salonul familiei — care mai păstra urme că fusese aranjat în mare pripă la sfîrşitul mesei, încît te întrebai dacă odaia era pregătită pentru musafiri, ori pentru jocul de-a baba-oarba — oaspeţii se treziră faţă-n faţă cu doamna Wilfer, afişînd o maiestuoasă oboseală şi un junghi condescendent într-o parte, obişnuita ei atitudine în lume.

— Îmi cer scuze — începu doamna Wilfer fluturînd din mîinile înmănuşate, după cuvenitele salutări şi de îndată ce-şi potrivi basmaua sub bărbie — cărui fapt datorez această onoare ?

— Pe scurt, coniţă — răspunse domnul Boffin — poate c-aţi auzit de numele meu şi-a lu madam Boffin cum c-am ajuns să aibă ceva avere.

— Am auzit, domnule, vorbindu-se despre asta — recunoscu doamna Wilfer, înclinînd din cap cu demnitate.

— Şi cutez să zic — reluă domnul Boffin, în vreme ce soţia lui risipea în stînga şi-n dreapta zîmbete şi încuviinţări din cap — nu prea priviţi asta cu ochi buni.

— Îmi cer scuze — spuse doamna Wilfer. — Ar fi nedrept dacă s-ar pune pe seama domnului şi doamnei Boffin o calamitate care, fără îndoială, s-a abătut din cer asupra lor.

O expresie îndurerată de o seninătate eroică făceau aceste cuvinte să aibă şi mai mult efect.

— Foarte bine zis, fără-ndolală — sublinie cinstitul domn Boffin. — Madam Boffin şi cu mine, coniţă, stem oameni

simpli, noi nu umblăm cu cioara vopsită şi nici cu ocolişuri, căci ştim că spre toate celea există întotdeauna o cale directă. De aceea, am trecut pe aici ca să vă spunem că am fi bucuroşi dacă nl s-ar face cinstea şi plăcerea s-o cunoaştem pe fiica mneavoastră şi că am fi fericiţi dacă dînsa ar voi să socoată casa noastră la fel ca pe căminu de aici. Pe scurt: am vrea s-o înveselim pe fiica mneavoastră şi să-i dăm ocazia să se-nfrupte din aceleaşi lucruri de care am avea şi noi parte. Am vrea s-o dlstrăm, s-o scoatem în lume, să-i aducem o schimbare în viaţă.

— Chiar aşa! — exclamă doamna Boffin din toată inima. — Dumnezeule! Păi, vreau să ne simţim bine.

Doamna Wilfer înclină dîn cap, distant, către musafira ei şi, cu un glas maiestuos şi monoton, se adresă domnului Boffin:

— Îmi cer scuze, dar am mai multe fiice. Care dintre fiicele mele, dacă-mi este îngădult, are să fie favorizată de amabilele intenţii ale domnului şi doamnei Boffin?

— Nu vă daţi seama? — interveni doamna Boffin, mereu zîmbitoare. — Domşoara Bella, firește.

— Oo! — exclamă doamna Wilfer cu severitate; nu părea de loc convinsă. — Fiică-mea, Bella, e acasă şi îşi va spune ea însăşi cuvîntul.

Întredeschise apoi uşa şi în aceeaşi clipă se auzi afară zgomot de paşi grăbiţi şi buna doamnă strigă maiestuos:

— Trimiteţi-o la mine pe domnişoara Bella!

Deşi rostite pe un ton solemn, aproape heraldic s-ar putea spune, cuvintele acestea fuseseră însoţite de o privire maternă plină de dojană adresată domnişoarei Bella, ivită în carne şi oase; cu atît mai mult cu cît, dînd cu ochii de domnul şi doamna Boffin, de teamă, se strecură cu greutate într-un dulăpior de sub scară.

— Atribuţiunile domnului Wilfer, soţul meu — explică amfitrioana, reluîndu-şi locul pe scaun — îl reţin în oraş, extrem de ocupat la ora asta, altfel ar fi avut cinstea să ia parte la primirea care vi s-a făcut sub acest umil acoperămînt.

— Foarte plăcută locuinţă! — spuse domnul Boffin, vesel.

— Îmi cer scuze, domnule — sări doamna Wilfer, corectîndu-l — este o locuinţă unde sărăcia, la largul ei, se face pe deplin simţită.

Socotind că ar fi fost destul de greu să continue conversația pe acest făgaș, domnul și doamna Boffin rămaseră cu privirile în gol, iar doamna Wilfer se cufundă în tăcere, dîndu-le de înțeles că de fiecare dată cînd respira, această acțiune cerea din partea ei o doză de abnegație rareori întîlnită în istorie ; dar iată că apăru domnișoara Bella. Doamna Wilfer o prezentă și îi explică intențiile pe care le aveau oaspeții.

— Vă rămîn, desigur, foarte îndatorată — spuse domnișoara Bella, scuturîndu-și cu răceală zulufii — dar cred că nu sînt de loc dispusă să plec de aici.

— Bella — o dojeni doamna Wilfer — Bella, stăpînește-te !

— Da, fă cum spune mama, draga mea, stăpînește-te — o îndemnă doamna Boffin. — Am fi atît de bucuroși să te avem la noi... și pe urmă, ești mult prea drăguță ca să stai așa închisă.

Spunînd aceste cuvinte, amabila doamnă o sărută și o bătu ușor pe umerii cu gropițe. Doamna Wilfer, stînd dreaptă și rigidă într-un jilț, prezida de la distanță, ca un funcționar aflat la întrevederea dinaintea unei execuții.

— O să ne mutăm într-o casă frumoasă — continuă doamna Boffin, care era destul de femeie ca să profite de un moment cînd domnul Boffin nu prea putea s-o contrazică și astfel angajîndu-l în acest sens — o să facem rost de-o trăsură frumoasă, o să umblăm pretutindeni și-o să vedem tot ce-i de văzut. — Doamna Boffin îi făcu loc lîngă ea, apoi îi luă mîna și i-o mîngîie. — Nu trebuie să ne iei asta în nume de rău, draga mea, nu-i vina noastră, știi foarte bine.

Deoarece tinerețea în mod firesc se lasă ușor impresionată cînd întîmpină candoare și bunătate, domnișoara Bella era așa de mișcată de cuvintele simple ale acesteia, încît răspunse la sărutul doamnei Boffin cu un alt sărut. Spre nemulțumirea excelentei femei, maică-sa, care căuta să tragă foloase, și anume să-i facă pe Boffini să fie obligați față de ea, și nu ea lor.

— Lavinia, mezina mea — rosti doamna Wilfer, bucuroasă că poate abate atenția de la subiect, cînd apăru fata. — Domnul George Sampson, un prieten al familiei.

Prietenul familiei se afla în acea stare afectuoasă care-l făcea să privească pe oricine drept un dușman al familiei. Se așeză pe un scaun și prinse între buze măciulia bastonului, ca pe un dop, de parcă ar fi vrut să țină locului simțămintele potrivnice care-i ajunseseră pînă la gît. Se uita la Boffin cu niște ochi neîndurători.

— Dacă vrei, ad-o și pe surioara mneatale cînd ai să vii la noi — reluă doamna Boffin — desigur, o să ne bucurăm. Cu cît ai să te simți mneata mai bine, domșoară Bella, cu atît ne-om simți și noi mai bine.

— Aa, după cum văd, părerea mea nici nu contează ! ? — strigă domnișoara Lavinia.

— Lavvy — spuse sora ei, cu un glas scăzut — fă așa fel ca lumea să te vadă numai, nu să te și audă.

— Nu, nu vreau — îi răspunse Lavinia pe un ton tăios. — Eu nu-s un copil de care străinii să dispună cum vor.

— Ba *ești* un copil.

— Nu-s copil, și nu vreau să fiu tratată în felul ăsta : „Ad-o și pe surioara mneatale"... zăău !

— Lavinia ! — zise doamna Wilfer. — Ajunge ! Nu-ți dau voie să rostești în prezența mea asemenea presupunere absurdă, auzi, niște străini... numească-se cum s-or numi... ar putea dispune de copiii mei. Cutezi să pui la îndoială, proastă mică ce ești, că domnul și doamna Boffin ar fi putut trece cîndva pragul acestei case în scopuri de binefacere ? Eu, dacă ar fi făcut-o, rămîneam înăuntru, măcar și numai pentru o clipă, atîta vreme cît mama noastră mai are destulă forță în piept ca să le fi cerut să plece ? ! Prea puțin îți cunoști mama, Lavinia, dacă ți-ai închipuit că s-ar fi putut petrece una ca asta.

— Foarte bine — mormăi Lavinia — dar...

— Destul ! Nu-ți dau voie — spuse din nou doamna Wilfer. — Nu cunoști respectul cuvenit oaspeților ? Nu pricepi că încercînd să presupui că doamna aceasta și domnul ar avea cine știe ce gînd de binefacere față de vreunul din membrii familiei tale... care anume, nu contează... tu îi acuzi de o impertinență vecină cu nesăbuința ?

— Nu vă necăjiți din pricina mea și a lu madam Boffin, coniță — zise zîmbitor domnul Boffin — lăsați, n-are a face...

— Ba, s-avem iertare, pentru *mine* are a face — îl întrerupse doamna Wilfer.

— Cred și eu — murmură Lavinia, rîzînd pe înfundate.

— Și cer copilei ăsteia îndrăzneție — continuă doamna Wilfer, fulgerînd din priviri pe mezină, dar fără cel mai neînsemnat efect — îi cer să fie dreaptă cu sora ei Bella : să nu uite că sora ei Bella este foarte căutată și că atunci cînd sora ei Bella acceptă o atenție, ea consideră că acordă o cinste ce-e-el puțin egală — cuvintele sînt însoțite de un fior de indignare — celei pe care o primește.

Dar de astă dată domnișoara Bella se împotrivi intervenției materne și spuse pe un ton calm :

— Știi, mamă, și eu știu să vorbesc pentru mine. Te rog... atunci mai bine să nu *mă* fi adus aici.

— Grozav, așa mai zic și eu ! — sări incorigibila Lavinia, zeflemitoare — vă luați la întrecere trăgînd la țintă prin mine... dar ia să vedem ce *spune* și domnul George Sampson.

— Domnul Sampson — se grăbi să intervină doamna Wilfer, văzîndu-l cum își dă la o parte dopul de la gură și pironind asupra tînărului niște priviri atît de sumbre încît acesta din nou îl duse la gură — domnul Sampson, în calitatea sa de prieten al acestei familii și care frecventează această casă, este, sînt convinsă, cu mult prea binecrescut pentru a interveni în discuție în urma unei astfel de invitații.

Elogiul acesta adus tînărului o îndemnă pe conștiincioasa doamnă Boffin să aibă remușcări pentru că în sinea ei îl judecase sever, și ca să-și repare greșeala îi spuse că ar fi încîntată, la fel și domnul Boffin, să-l primească pe domnul George Sampson la ei oricînd dorește — atenție pe care el o înregistră frumușel, răspunzînd, fără să dea la o parte dopul :

— Vă rămîn foarte îndatorat, dar sînt totdeauna prins, zi și noapte.

Totuși, Bella răscumpără neajunsurile într-un chip fermecător, acceptînd avansurile făcute de Boffini. Fericita pereche, destul de satisfăcută în general de demersurile întreprinse, îi propuse aceleiași Bella ca de îndată ce vor fi în situația s-o primească în felul în care doresc ei, doamna Boffin să revină și să-i dea de veste. Doamna Wilfer autoriză

acest aranjament înclinînd statuară din cap şi fluturá mănuşile, ca şi cum ar fi vrut să spună : „Vă vom trece cu vederea defectele, bieţi oameni, şi veţi fi răsplătiţi cu indulgenţă."

— Apropo, coniţă — rosti domnul Boffin întorcîndu-se din drum — mi se pare c-aveţi un chiriaş.

— Un gentleman, desigur — răspunse doamna Wilfer, rectificînd expresia înjositoare — ocupă primul etaj al casei noastre.

— Mi-aş îngădui să-l numesc prietenu nostru comun — reluă domnul Boffin. — Ei, ş-acum, ce fel de om *este* prietenu nostru comun ? Vă e pe plac ?

— Domnul Rokesmith este foarte punctual, foarte liniştit... un locatar foarte distins.

— Pentru că — explică domnul Boffin — trebuie să ştiţi, eu nu-l cunosc prea bine pe prietenu nostru comun, căci nu l-am văzut decît o singură dată. Aveţi o părere bună despre el. E acasă acum ?

— Domnul Rokesmith este acasă — spuse doamna Wilfer — uitaţi-l ; şi arătînd spre fereastră : stă acolo, în poarta grădinii. Poate că vă aşteaptă.

— Poate — răspunse domnul Boffin. — M-o fi văzut cînd am venit.

Bella ascultase cu atenţie acest scurt dialog. Însoţindu-l pe domnul Boffin pînă la poartă, ea ascultă la fel de atentă şi ceea ce a urmat.

— Mnă ziua, domle, mnă ziua ! — îl întîmpină domnul Boffin. — Dînsa e madam Boffin ; e domnu Rokesmith, de care ţi-am vorbit, dragă.

Doamna Boffin îi dădu bineţe ; el se apropie repede şi o ajută să-şi reia locul în trăsură, şi aşa mai departe, îndatoritor.

— La revedere, deocamdată, domşoară Bella — rosti doamna Boffin, care vorbea din toată inima. — O să ne-ntîlnim din nou curînd ! Şi-atunci, sper să ţi-l pot arăta pe micuţu meu John Harmon.

Domnul Rokesmith, care, lîngă roata trăsurii, aranja poalele rochiei doamnei Boffin, întoarse deodată capul, se uită jur împrejur şi apoi înălţă ochii spre ea, atît de palid la faţă că doamna Boffin strigă :

— Sfinte Dumnezeule !... Şi după o clipă : — Ce s-a-ntîmplat, domle ?

— Cum aţi putea să-i arătaţi un mort? ! — se miră domnul Rokesmith.

— Aa, e vorba de-un copilaş adoptat. Unu de care i-am spus şi căruia o să-i dau numele ăsta !

— M-aţi luat prin surprindere — continuă domnul Rokesmith — şi mi s-a părut ca o prevestire rea spunînd că o să arătaţi un mort unei fete atît de tinere şi de înfloritoare.

Pe atunci, Bella îl suspecta pe domnul Rokesmith că ar avea admiraţie pentru ea. Să fi fost oare recunoaşterea acestui fapt (căci mai degrabă pînă aici ajungea bănuiala), care o apropiase de el ceva mai mult sau mai puţin ca la început, ori pentru a-şi justifica neîncrederea pe care i-o inspira el, sau poate ca să se dezbare de neîncrederea asta căuta Bella cu aviditate să afle cît mai multe despre tînărul Rokesmith ? Motivul exact nu-l ştia. Ştia doar că se gîndea la el cea mai mare parte a timpului, şi acum acorda o deosebită atenţie acestui incident.

Ea îşi dăduse seama că el observase, aşa cum şi el pricepuse că ea îşi dăduse seama. Erau împreună cînd se văzură rămaşi singuri pe poteca din dreptul porţii de la grădină.

— Oameni foarte cumsecade, domnişoară Wilfer.

— Îi cunoşti bine ? — întrebă Bella.

El zîmbi, a mustrare parcă, iar ea roşi dojenindu-se pe sine, amîndoi conştienţi că ea avusese intenţia să-l facă să dea un răspuns neadevărat.

— *I-am* cunoscut — preciză el.

— Aa, aşa este, el ne-a spus că nu te-a văzut decît o singură dată.

— Aşa e, bănuiam c-o să spună.

Bella era iritată şi ar fi fost bucuroasă să-şi poată retracta întrebarea.

— Poate ţi s-a părut ciudat, domnişoară, ca interesîndu-mă de dumneata aşa cum o fac să fi tresărit auzind, hai să spunem, propunerea aceea de a veni în contact cu un om mort, care de mult zace în mormînt. Trebuia să fi înţeles — şi, firesc, în clipa următoare am şi înţeles — că altul era sensul acelor cuvinte. Dar interesul meu rămîne în continuare.

Cînd domnişoara Bella se întoarse, dusă pe gînduri, în odaia unde se aflau cei din familie, a fost luată în primire de incorigibila ei soră, cu cuvintele :

— Ascultă, Bella! Acum cel puțin ți-ai văzut visul cu ochii... prin Boffinii tăi. Ai să fii destul de bogată acum... prin Boffinii tăi. O să poți cocheta cît îți place... la Boffinii tăi. Dar pe *mine* n-ai să mă iei la Boffinii tăi. Poți fi sigură de asta... tu și cu Boffinii tăi cu tot!

— Dacă domnul Boffin al domnișoarei Bella — zise domnul George Sampson, dîndu-și abătut bastonul la o parte din gură — mai vine la *mine* cu neghiobia aceea a lui, aș vrea să-l fac să priceapă, ca de la bărbat la bărbat, doar atît: că își asumă toate ri...

Era pe cale să spună riscurile, dar, cum domnișoara Lavinia nu prea avea încredere în puterea lui de judecată și simțind că discursul acesta era fără nici o noimă, îi împinse măciulia bastonului din nou în gură, cu atîta violență încît bietului tînăr îi dădură lacrimile.

Și acum, după ce se sluji de mezina ei ca de o păpușă pentru lămurirea Boffinilor ăstora, nobila doamnă Wilfer se purta plină de blîndețe cu ea și începu să-și dezvăluie o ultimă mostră a puterii ei morale. Această mostră, păstrată încă de rezervă, consta în luminarea familiei printr-o pătrundere de fizionomist extraordinară, pătrundere care, ori de cîte ori îi dăduse frîu liber, l-a speriat pe R.W., fiind totdeauna împovărată de vai și-amar, despre care o prezicere obișnuită nici măcar n-ar fi pomenit. Asta făcea acum doamna Wilfer, evident, din invidie pentru acești Boffini, chiar în clipele cînd se gîndea tocmai cum avea să se împăuneze cu exact aceiași Boffini, putrezi de bogați, în fața prietenelor sale străine de ei.

— Despre manierele lor — reluă doamna Wilfer — nu spun nimic. Despre înfățișarea lor nu spun nimic. Despre dezinteresul intențiilor lor în privința Bellei nu spun nimic. Dar șiretenia, fățărnicia, nevoia de a urzi intrigi pe ascuns, care sînt scrise pe chipul doamnei Boffin, mă fac să mă cutremur.

Iar drept mărturie incontestabilă că toate acele însușiri groaznice erau într-adevăr vizibile, doamna Wilfer se cutremură cît ai clipi.

Capitolul X

UN CONTRACT MATRIMONIAL

Mare fierbere în casa Veneering! Domnişoara matură e pe cale să se mărite (suliman şi tot restul) cu domnul matur. Se pleacă la ceremonie de la Veneering, şi Veneering sînt cei care dau masa. Valetul chimist, care din principiu dezaprobă tot ce se petrece în casă, se împotriveşte fără doar şi poate acestei căsătorii. Dar, cum s-a omis să i se ceară încuviinţarea, un camion prevăzut cu arcuri descarcă la uşă povara de plante de seră, pentru ca petrecerea de a doua zi să fie încununată cu flori.

Domnişoara matură are avere. Domnul matur are şi el avere. El îşi investeşte averea în afaceri. Porneşte, în felul condescendent al diletantului, spre centrul comercial, ia parte la întrunirile directoriale şi se ocupă cu traficul de acţiuni. După cum înţelepţii acestei generaţii prea bine ştiu, traficul de acţiuni este singurul lucru din lume cu care te-ai putea îndeletnici. Nu-i nevoie să ai o practică îndelungată, nici să fii format, nu-i nevoie să ai idei, nici maniere, ci să ai acţiuni. Suficiente acţiuni ca să poţi figura pe clădirile directoriale în litere de-o şchioapă ; să faci naveta între Londra şi Paris pentru nişte afaceri misterioase şi să-ţi dai aere de om mare.

— De unde-a apărut ?
— Acţiuni.
— Încotro se duce ?
— Acţiuni.
— Ce gusturi are ?
— Acţiuni.
— Are principii ?
— Acţiuni.

— Cine l-o fi împins în Parlament ?

— Acțiuni.

Poate că prin el însuși n-a avut niciodată succes, n-a izbutit să realizeze nimic ; poate că niciodată n-a întreprins ceva și niciodată n-a dus ceva pînă la capăt ! Același și același răspuns : acțiuni. O, atotputernice acțiuni ! De s-ar proțăpi odată sus de tot mutrele acelea simandicoase, iar noi să avem parte de mai puțini paraziți și, ca sub înrîurirea măselariței sau a opiului, să zbierăm zi și noapte :

„Scăpați-ne de banii noștri, risipiți-i în locul nostru, cumpărați-ne și vindeți-ne, ruinați-ne — doar atît vă implorăm : instalați-vă printre puterile lumii, îmbuibați-vă pe spinarea noastră !"

Pe cînd zeii Iubirii și Grațiile pregăteau torța pe care Himeneu avea s-o aprindă a doua zi, domnul Twemlow suferea mult în sinea lui. Amîndoi, pare-se — domnișoara matură și domnul matur — trebuie să fi fost prietenii cei mai vechi ai familiei Veneering. Poate chiar pupili ? Puțin probabil, căci erau mai în vîrstă ca el. Veneering le-a fost totdeauna foarte apropiat și s-a dat peste cap ca să-i aducă binișor în fața altarului. Chiar el îi povestise lui Twemlow cum i-a spus doamnei Veneering : „Anastatia, ei sînt făcuți unul pentru altul". I-a mai destăinuit lui Twemlow că pe Sophronia Akershen (domnișoara matură) o privea ca pe-o soră, iar pe Alfred Lammle (domnul matur) ca pe-un frate.

Twemlow l-a întrebat dacă nu cumva a fost coleg de școală cu Alfred. „Nu tocmai" — i-a răspuns. Dacă Sophronia fusese adoptată de mama lui ? „Nu chiar așa" — răspunsese. Și Twemlow dusese, deznădăjduit, mîna la frunte.

Dar, cu două sau trei săptămîni în urmă, Twemlow, aflat la el acasă, deasupra grajdurilor de pe strada Duke (din parohia St. James), cu nasul în ziar, și lîngă el cu pîinea prăjită, fără unt, și ceaiul anemic, primise un bilet extrem de parfumat, împăturit în trei colțuri, cu monogramul doamnei Veneering, în care-l implora pe scumpul ei d.T., dacă nu e ocupat în ziua aceea, să fie atît de amabil și, alături de domnul Podsnap, dragul de el, să ocupe cel de-al patrulea loc la masă ca să discute o importantă chestiune de familie ; ultimele patru cuvinte — de două ori subliniate și marcate de semnul exclamării.

Răspunsul lui Twemlow fiind „Nu sînt ocupat, și mă simt mai mult decît încîntat" se duse, și iată cum a fost întîmpinat :

— Dragul meu Twemlow — începe Veneering — foarte amabil din partea dumitale că ai răspuns prompt la invitația neprotocolară a Anastatiei ; te-ai purtat ca un adevărat vechi prieten. Îl cunoști pe iubitul nostru prieten Podsnap ?

Twemlow nu se putea să nu-l fi cunoscut pe iubitul prieten Podsnap, pe care de atîtea ori îl confundase ; răspunde că-l cunoaște, la fel și Podsnap pe el. S-ar părea că lui Podsnap i se făcuseră în ultima vreme atîtea demonstrații de afecțiune, încît se socotea un prieten intim al casei, cu mulți, mulți ani în urmă. În chipul cel mai amical, caută să se simtă la largul lui ; stă cu spatele la foc, transformîndu-se în statuia colosului de la Rodos. Twemlow, cu firea lui slabă, observase dinainte iuțeala cu care musafirii familiei Veneering fuseseră infectați de poveștile familiei Veneering, fără să-și dea seama cîtuși de puțin că și el este în aceeași situație.

— Dragii mei — continuă Veneering, proorocul deghizat — vă veți bucura auzind că prietenii noștri, Alfred și Sophronia, sînt pe cale să se căsătorească. Deoarece noi, soția mea și cu mine, am privit căsătoria asta ca o chestiune de familiei... a cărei reglementare o luăm în întregime asupra noastră... desigur, prima noastră îndatorire este să comunicăm faptul prietenilor familiei.

(„Oh — gîndește Twemlow, cu ochii la Podsnap —, atunci, nu e vorba decît de noi doi, și el este secundul.")

— Sperasem — mai spune Veneering — să fie și lady Tippins de față ; dar ea, fiind foarte solicitată, se află, din păcate, în altă parte invitată.

(„Oh — gîndește Twemlow, cu priviri rătăcitoare —, atunci, sîntem trei, și *ea*-i a treia.")

— Mortimer Lightwood — se aude din nou glasul lui Veneering — pe care amîndoi îl cunoașteți, e plecat la țară, dar îmi scrie, în felul lui bizar, că deoarece îi cerem să fie primul cavaler de onoare cînd va avea loc ceremonia, n-o să refuze, deși nu prea știe ce are de făcut.

(„Oh — gîndește Twemlow, rotindu-și privirile —, atunci, sîntem patru, și *el* e al patrulea.")

— Astăzi nu i-am pofţit pe Boots şi Brewer — rosteşte Veneering —, pe care de asemenea îi cunoaşteţi, dar locul lor e rezervat pentru ceremonie.

(„Atunci — gîndeşte Twemlow, cu ochii închişi —, sînt şa..." Aici se cufundă într-o moleşeală din care nu-şi va reveni complet decît după masă, cînd chimistului i s-a cerut să se retragă.)

— Am ajuns acum — adaugă Veneering — la subiect, la subiectul real al micului nostru consiliu de familie. Sophronia este orfană de amîndoi părinţii, aşa că are nevoie de cineva care s-o conducă în faţa altarului.

— De ce n-ai conduce-o dumneata ? — îşi dă cu părerea Podsnap.

— Dragă Podsnap, nu ; din trei motive. Mai întîi, fiindcă nu mi-aş putea asuma răspunderea aceasta cînd am prieteni atît de respectabili la care trebuie să mă gîndesc. În al doilea rînd, fiindcă nu sînt atît de vanitos ca să-mi închipui c-aş arăta destul de bine pentru acest rol. În al treilea rînd, fiindcă Anastatia e puţin superstiţioasă în direcţia asta, nu concepe să mă vadă conducînd pe cineva în faţa altarului înainte ca fetiţa noastră să ajungă la vîrsta cînd să se fi căsătorit.

— Şi de ce, doamnă ? — întreabă Podsnap, adresîndu-se doamnei Veneering.

— Dragă domnule Podsnap, ştiu că asta-i o mare prostie, dar dacă Hamilton ar ţine loc de părinte altcuiva, presimt instinctiv că n-o să mai apuce să asiste la nunta propriului copil.

Spunînd acestea, doamna Veneering ţinea palmele lipite, faţă-n faţă, şi fiecare dintre cele opt degete încovoiate părea atît de asemănător cu nasul ei acvilin, încît giuvaerurile nounouţe de pe ele erau parcă necesare ca totuşi să se deosebească.

— Dar, dragul meu Podsnap — rosteşte Veneering — *există* un prieten încercat al familiei noastre, căruia, cred şi sper că vei fi de acord cu mine, Podsnap, îi revine aproape în mod firesc această agreabilă datorie. Prietenul acesta — vorbea ca şi cum s-ar fi adresat unei adunări de vreo sută cincizeci de persoane — se află acum printre noi. Prietenul acesta este Twemlow.

— Bineînţeles ! — se aude glasul lui Podsnap.

— Prietenul acesta — repetă Veneering cu şi mai mare tărie — este bunul şi dragul nostru Twemlow. Mi-e destul de greu, dragă Podsnap, să-mi exprim faţă de dumneata toată plăcerea pe care o încerc văzînd că părerea aceasta a mea şi şi a Anastatiei este atît de prompt confirmată de dumneata, alt prieten încercat, deopotrivă, al familiei, situat în poziţia semeaţă... vreau să spun, care stă semeţ în poziţia... sau mai bine zis care o plasează pe Anastatia şi pe mine în poziţia semeaţă de a-l vedea pe el în poziţia modestă de naş al copilaşului.

Şi Veneering se simte pe drept cuvînt uşurat dîndu-şi seama că Podsnap nu-i poartă cîtuşi de puţin pică lui Twemlow pentru ascensiunea sa.

Astfel se face că un camion cu arcuri împrăştie flori peste ceasurile trandafirii şi pe treptele scării din faţa casei şi că Twemlow se apucă să cerceteze cu de-amănuntul terenul unde a doua zi avea să joace un rol atît de distins. A şi fost la biserică şi a luat notă de toate neajunsurile pe care le prezenta naosul, condus de o văduvă bătrînă, pur şi simplu sinistră, care i-a deschis stranele şi a cărei mînă stîngă părea zgîrcită din pricina unei crize de reumatism, dar care în realitate de bunăvoie şi-o strîmbase, ca să-i slujească drept taler pentru bani.

Şi cum Veneering o zbugheşte afară din bibliotecă — locul lui de predilecţie cînd vrea să se reculeagă, unde îşi suspendă cugetul pe ramele aurite sculptate în lemn, ale pelerinilor în drum spre Canterbury — şi se duce să-i arate lui Twemlow mica efuziune melodică, pregătită pentru trompetele la modă, care relatează cum la şaptesprezece ale lunii, în biserica St. James, sfinţia-sa Blank Blank, asistat de sfinţia-sa Dash Dash, i-a unit prin legăturile sacre ale căsătoriei pe domnia-sa domnul Alfred Lammle, din strada Sackville, Picadilly, şi pe Sophronia, unica fiică a defunctului Horatio Akershem, din Yorkshire. Apoi, cum frumoasa mireasă a plecat din casa domniei-sale domnului Veneering, din Stucconia, şi a fost condusă la biserică de domnia-sa domnul Melvin Twemlow, de pe strada Duke, cartierul St. James, văr de-al doilea cu lordul Snigsworth, din Snigsworthy Park. Parcurgînd atent această compoziţie epică, Twemlow îşi dă seama ca printr-o pîclă deasă că dacă sfinţia-sa Blank Blank

şi sfinţia-sa Dash Dash, după această primă întîlnire, nu figurează pe lista celor mai dragi şi mai vechi prieteni ai familiei Veneering, numai ei înşişi poartă vina.

Pe urmă apare Sophronia (pe care Twemlow de două ori a văzut-o în viaţă), venind să-i mulţumească lui Twemlow fiindcă se oferise să ţină locul defunctului Horatio Akershem, cunoscut ca fiind cam de prin Yorkshire. După ea apare Alfred (pe care Twemlow îl văzuse o dată în viaţă), în acelaşi scop, şi împrăştiind un licăr lăptos : ca şi cum ar fi fost clădit numai pentru lumina de luminare şi dintr-o greşeală condamnabilă fusese lăsat afară, ziua-n amiaza mare.

Îşi face apariţia pe urmă doamna Veneering, într-o vădită înfăţişare coroiată, cu toţi negii vizibili ai caracterului ei, aidoma celor care-i împodobeau povîrnişul nasului. Este „istovită de griji şi necazuri", după cum îi mărturiseşte scumpului ei domn Twemlow, şi se va reînviora, fără voia ei, cu un curaçao [1] adus de chimistul analitic.

Încep apoi să vină domnişoarele de onoare, cu trenul, din diferite colţuri ale ţării, ca nişte recruţi adorabili înrolaţi de un sergent nevăzut, şi care, o dată sosite la cartierul general Veneering, se trezesc într-o legiune străină.

Dar Twemlow porneşte spre casă, în strada Duke, cartierul St. James, ca să ia masa : o farfurie de ciorbă în care se lăfăie o ciozvîrtă de berbec ; are să dea apoi o raită şi pe la biserică, să fie sigur că a doua zi cununia religioasă se va ţine la locul cuvenit. E abătut, nu-i a bine cu grajdul pentru cai şi trăsuri de închiriat ; chiar simte deslușit o rană în suflet, pricinuită de cea mai adorabilă dintre adorabilele domnişoare de onoare ; căci odinioară, sărmanul şi micuţul domn a avut şi el, ca fiecare dintre noi, marea lui iubire. Ea însă a rămas indiferentă (cum adesea se întîmplă cu ele), şi el o vede pe adorabila fată ca în visurile lui de la început (şi ea nu-i cîtuşi de puţin), şi că de nu s-ar fi măritat cu altul din interes, se căsătorea cu el din dragoste şi ar fi fost fericiţi (ceea ce nu-i de loc adevărat) ; se gîndea că acest suflet sensibil (de o proverbială asprime) încă îl mai privea cu căldură.

Cufundat în gînduri, lîngă focul din cămin, cu căpşorul lui uscat în mînuşiţele lui uscate şi cu cotişoarele uscate pe ge-

[1] Băutură preparată în Curaçao — insulă din arhipelagul Antilelor Olandeze — din coajă de portocală, zahăr şi alcool.

nunchii lui uscați, Twemlow e melancolic. „Nici o făptură adorabilă care să-mi țină de urît aici ! își spune el. Nu dai de nici o făptură adorabilă la club ! Pustiu, pustiu, sărmane Twemlow !"

Apoi adoarme, și în somn are tot timpul niște tresăriri galvanice.

A doua zi, dimineață devreme, îngrozitoarea lady Tippins — văduva defunctului sir Thomas Tippins, înnobilat din greșeală, în locul altcuiva, de către M.-S. regele George al III-lea, care în timpul ceremoniei catadicsise să facă această grațioasă observație : „Ce, ce, ce ? Cine, cine, cine ? De ce, de ce, de ce ?" — așadar, dimineață devreme, începe să se boiască și să se sulemenească pentru interesanta ocazie. Îi merge vestea că se pricepe să povestească hazliu lucrurile, așa că trebuie să vină la oamenii ăștia din timp, draga mea, ca să nu piardă nimic amuzant.

În vîrtejul de stofă și pălărie, vestit sub numele de lady Tippins, se ascunde oare și puțină feminitate adevărată ? Poate camerista ei să știe ; dar de pe strada Bond ați putea cumpăra lesne tot ce vedeți pus pe ea. Puteți s-o scalpați, s-o jupuiți, s-o răzuiți, să faceți două lady Tippins dintr-însa, dar de ceva autentic tot n-o să dați. Poartă o lornietă mare de aur lady Tippins a noastră, ca să urmărească tot ce se petrece în jur. Dacă avea cîte una la fiecare ochi, poate că cealaltă pleoapă nu-i mai cădea așa rău, și atunci ar fi făcut o impresie mai cumsecade. Dar în florile artificiale ale ladyei Tippins domnește o tinerețe veșnică, iar lista adoratorilor ei este totdeauna completă.

— Mortimer, mizerabile — strigă ea, plimbîndu-și lornieta jur împrejur — unde-i protejatul dumnitale, mirele ?

— Pe cuvîntul meu — răspunde Mortimer — nu știu și nici nu-mi pasă.

— Infamule ! Astfel îți faci dumneata datoria ?

— În afară de vaga idee că la un moment dat al petrecerii o să-mi stea pe genunchi și că va trebui sprijinit ca un boxer pe ring, habar n-am, vă asigur, care-mi este datoria.

Eugene se află și el de față, cătrănit de parcă se duce la o înmormîntare, și pare dezamăgit. Lucrurile se petrec în sacristia bisericii St. James, cu sumedenie de catastife vechi de piele, a căror legătură putea foarte bine să fi fost din tot atîtea doamne Tippins.

Dar ia, ce s-aude ? S-a oprit o trăsură la poartă ; soseşte omul lui Mortimer — mai mult un pseudo Mefisto parcă, un fel de membru nelegitim din familia acestui personaj — pe care lady Tippins, măsurîndu-l prin lornietă, îl găseşte frumos, de-a dreptul fermecător, dar despre care Mortimer însusi remarcă, abătut, apropiindu-se :

— Cred că el e, lua-l-ar naiba !

Sosesc şi alte trăsuri la poartă, dar să vedem restul persoanelor, pe care lady Tippins, stînd în picioare pe o pernă, le trece în revistă prin lornietă, caracterizîndu-le astfel :

„Mireasa : patruzeci şi cinci de ani bătuţi pe muchie, rochia — treizeci de şilingi cotul ; voalul — cincisprezece lire, batista — cadou. Domnişoarele de onoare : alese în aşa fel ca nu cumva să eclipseze mireasa, prin urmare nu prea tinere, doisprezece şilingi şi jumătate cotul, florile familiei Veneering, fata aceea cîrnă, destul de drăguţă, dar prea-i atentă la ciorapi ; pălăriile — trei lire şi zece. Twemlow : o mîngîiere binecuvîntată pentru omul ăsta drag, dacă era fiica lui cu adevărat, iritat la gîndul că s-ar putea crede că el e tatăl ; nici nu-i de mirare ! Doamna Veneering : încă n-am văzut asemenea catifea, să zicem două mii de lire, ca nimic ; o prăvălie de giuvaericale, taică-su trebuie să fi fost zaraf, altminteri, oamenii ăştia ce s-ar face ? Lume necunoscută, plevuşcă !"

Ceremonia a luat sfîrşit, s-a semnat în registrul de cununii. Lady Tippins părăseşte lăcaşul sfînt condusă de Veneering, trăsurile pornesc înapoi spre Stucconia, servitorii aşteaptă cu panglici şi beteală, cu buchete de flori. Ajung la locuinţa familiei Veneering, saloane magnifice. Aici, soţii Podsnap întîmpină fericita pereche. Domnul Podsnap — cu părul tăiat scurt ca o perie, cît se poate de acătării ; doamna Podsnap, calul acela imperial cu tălpici, maiestuos de sprintenă. Mai sînt apoi Boots şi Brewer, şi cele două tampoane, fiecare tampon cu cîte-o floare la butonieră, păr buclat, mănuşi încheiate strîns, parcă anume pregătiţi, de se-ntîmpla ceva mirelui, să se însoare numaidecît în locul lui. Au mai venit mătuşa miresei şi rudele apropiate, o cucoană văduvă gen Meduza, cu o tocă de piatră pe cap şi priviri cu care-şi împietrea semenii. De asemenea, tutorele miresei : om de afaceri, gras, ca şi cum s-ar fi hrănit numai cu turte de rapiţă, cu nişte ochelari mari, rotunzi ca două lune pline — un personaj deosebit de interesant.

Veneering dă buzna asupra tutorelui, ca fiind un vechi prie-

ten (al şaptelea, gîndea Twemlow), şi se retrage confidenţial cu el, în seră, s-ar părea că Veneering este cotutore şi că discută despre zestre. Tampoanele merg pînă acolo încît silabisesc, în şoaptă, „trei-zeci mii li-re!" însoţind cuvintele printr-un plescăit din limbă de plăcere, ca la un ospăţ cu stridii delicioase. Plevuşca de necunoscuţi, văzînd cît de intimi sînt cu Veneering, par uimiţi, îşi iau inima-n dinţi şi, cu braţele încrucişate, încep să-l contrazică, pînă nu se aşază la masă. În vremea asta, doamna Veneering, ducînd pe sus fetiţa îmbrăcată în domnişoară de onoare, se vîntură printre oaspeţi, încoace şi-ncolo, pietrele de diamant, smaragd şi rubin scăpărînd fulgere multicolore.

Chimistul analitic, după ce cu timpul face ceea ce socoteşte a fi de datoria lui, adică să îndrepte către concluzii onorabile ciocnirile pe care le are cu ajutoarele plăcintarului, anunţă masa.

Sufrageria — nu mai puţin magnifică decît salonul; superbe mese! Toate cămilele la treabă, încărcate. Torturi splendide, ornate cu cupidoni şi beteală de argint cu fundulițe perechi. O brăţară splendidă, oferită de Veneering înainte de a coborî pentru masă, este prinsă la mîna miresei. Nimeni, totuşi, nu acordă familiei Veneering, pare-se, mai multă consideraţie decît unui hangiu şi unei hangiţe cumsecade care se ocupă de tot, în funcţie de atît şi atît pentru fiecare persoană.

Mireasa şi mirele vorbesc şi rîd în doi, cum au fost obişnuiţi totdeauna. Tampoanele, în plină acţiune, dau iama prin bucate cu o răbdare sistematică, aşa cum au fost *ei* totdeauna obişnuiţi. Plevuşca de necunoscuţi, extrem de binevoitori se invită unii pe alţii, care mai de care, să ia niscai şampanie. Doamna Podsnap, boltindu-şi coama şi vînturîndu-şi grandoarea, este cu mult mai atent ascultată ca doamna Veneering, iar Podsnap face de toate, numai de onorurile mesei nu se ocupă.

Veneering se află într-o situaţie crîncenă, cu seducătoarea lady Tippins de o parte şi cu mătuşa miresei de cealaltă, neştiind de loc cum să le mai domolească. Căci Meduza nu pregetă să tot arunce priviri înmărmuritoare către fascinanta Tippins, şi pe deasupra să mai şi întîmpine fiecare observaţie vioaie a acestei fiinţe dragi cu cîte-un smiorcăit sonor, care ar putea fi trecut pe socoteala unei răceli cronice la cap, dar tot aşa de bine poate fi luat şi ca un fel de a-şi manifesta indignarea şi dispreţul. Smiorcăitul ăsta repetîndu-se însă în răstimpuri,

pînă la urmă ajunge să fie aşteptat de ceilalţi comeseni, care de fiecare dată cînd trebuie să aibă loc fac pauze stînjenitoare, sporindu-i astfel intensitatea. Mătuşa stană de piatră mai are şi un fel al ei jignitor de a înlătura toate platourile cu mîncăruri de unde se serveşte lady Tippins, strigînd în gura mare cînd îi sînt prezentate : „Nu, nu, nu, aşa ceva nu-i pentru mine. Ia-l de-aici !" Ca şi cum vrea să dea de înţeles că de s-ar înfrupta din aceleaşi bucate îi este teamă nu care cumva să ajungă la fel că vrăjitoarea aceea, ferit-a Sfîntul ! Ce sfîrşit catastrofal ! Observînd această vrăjmăşie, lady Tippins face uz de lornietă şi de vreo două-trei vorbe de duh tinereşti ; dar dinaintea scufei impenetrabile şi a zalelor smiorcăitoare, orice armă cedează nevolnică.

Alt fapt neplăcut este şi acela că plevuşca anonimilor se îndeamnă unii pe alţii în a fi nepăsători. Se îndărătnicesc în a se lăsa intimidaţi de cămilele de aur şi argint şi se strîng laolaltă ca să ia peste picior găletuşele pentru gheaţă, lucrate cu atîta migală. Lasă să se creadă chiar că sînt oarecum de aceeaşi părere cum că hangiul şi hangiţa vor avea profituri grase din treaba asta, şi la rîndul lor ei se poartă aproape ca nişte muşterii. Nici măcar din partea adorabilelor domnişoare de onoare nu se constată vreo compensaţie : căci deoarece prea puţin se sinchisesc de mireasă şi de loc una de cealaltă, fâpturile acelea încîntătoare ajung, fiecare în legea ei, să bîrfească toaletele doamnelor prezente.

Cît despre primul cavaler de onoare, ajuns la capătul puterilor, răsturnat în jilţ cum este, pare să profite de ocazie şi să-şi depene în minte, plin de căinţă, toate păcatele săvîrşite cîndva ; deosebirea dintre el şi prietenul său Eugene fiind că acesta din urmă, răsturnat în jilţul *lui,* îşi deapănă, pare-se, în minte toate relele pe care ar fi în stare să le săvîrşească — mai cu seamă în cazul celor de faţă.

În aceste împrejurări, obişnuitul ceremonial care tărăgăneaza ; splendidul tort de nuntă, cînd mireasa îl taie cu mîinile ei albe, are o înfăţişare indigestă.

Dar cum tot ce era absolut necesar să se spună s-a spus şi tot ce era absolut necesar să se facă se făcuse (fără a se omite căscatul, somnul şi trezirea pe nesimţite a doamnei Tippins), se încep pregătiri în pripă pentru călătoria nupţială pe insula Wight. Afară, văzduhul se umple de fanfare şi de zarva spectatorilor. Toţi sînt martori la cazna şi jignirea hărăzite chimis-

tului analitic de către steaua lui nefastă. Căci, stînd în faţa uşii ca să onoreze plecarea alaiului, deodată se trezeşte lovit zdravăn în cap, cu o gheată solidă, pe care un Tampon, aflat în vestibul, înfierbîntat de şampanie, a luat-o la repezeală de la ajutorul plăcintarului şi a aruncat-o fără o ţintă precisă după perechea de însurăţei, în semn de bun augur, precum e obiceiul.

Apoi se duc înapoi cu toţii în splendidul salon — toţi cu bujori în obraji de la masă, de parcă mic şi mare s-ar fi molipsit de scarlatină — unde gloata de terchea-berchea face prăpăd cu picioarele peste divane, încît pînă la urmă mobila superbă de acolo ajunge să arate într-un hal fără hal. În sfîrşit, lady Tippins, complet nesigură dacă astăzi este alaltăieri sau poimîine, ori de azi în două săptămîni, se face nevăzută, Mortimer Lightwood şi Eugene se fac şi ei nevăzuţi. Twemlow îşi ia tălpăşiţa ; şi mătuşa Meduză îşi ia tălpăşiţa — nici vorbă să se facă nevăzută, ea rămîne pînă-n ultima clipă stană de piatră. Chiar şi anonimii se scurg unul cîte unul, şi petrecerea s-a spart.

S-a spart, da, deocamdată, dar să vedem ce se va întîmpla mai tîrziu, în două săptămîni, cu domnul şi doamna Lammle pe plaja de la Shanklin, din insula Wight.

Domnul şi doamna Lammle s-au plimbat o vreme pe plaja de la Shanklin, dar după urmele paşilor se vedea că nu merseseră braţ la braţ, că nu umblaseră în linie dreaptă şi că nu erau în apele lor. Doamna făcuse înaintea paşilor găuri micuţe, nervoase, cu umbrela în nisipul umed, iar domnul lăsase o dîră cu bastonul dinapoia lui, de parcă într-adevăr ar fi fost din familia lui Mefisto, şi îşi tîrîse coada.

— Vrei să spui, Sophronia... — începe el să vorbească după o tăcere îndelungată.

— Nu da vina pe *mine*, domnule — răspunse Sophronia, fulgerîndu-l din ochi. — Eu te-ntreb : mie vrei *tu* să-mi spui ?

Domnul Lammle se cufundă iarăşi în tăcere şi îşi văd de mers ca mai înainte. Doamna Lammle pufneşte pe nas şi îşi muşcă buza inferioară ; domnul Lammle îşi trece mîna stîngă prin barba roşcovană, trăgînd de capete, şi de după tufa aceasta roşcovană aruncă pe furiş spre iubita lui o căutătură încruntată.

— *Eu* să vreau să spun ?! — repetă indignată doamna Lammle după un timp. — Auzi, dă vina pe mine ! Ce îngrozitoare rea-credinţă !

Domnul Lammle se oprește locului ; renunță să se mai ocupe de barbă și se uită la ea.

— Cum ai spus ?

— Ce josnicie ! — răspunde răspicat doamna Lammle, fără să stea locului și fără să privească înapoi.

El ajunge la un pas, doi de ea.

— N-ai spus așa — se împotrivi el. — Ai spus rea-credință.

— Și ce dac-am spus ?

— Nu există nici un dacă în cazul ăsta. Ai spus.

— Atunci, am spus. Și ce-i cu asta ?

— Ce-i cu asta ? — rosti domnul Lammle. — Îndrăznești să-mi arunci în obraz aceste cuvinte ?

— În obraz, da ! — replică doamna Lammle, pironind asupra lui niște priviri pline de dispreț și răceală.

— Dar tu cum ai avut curajul să-mi spui aceste cuvinte ?

— Eu n-am spus nimic.

Cum din întîmplare ăsta era adevărul, doamna Lammle recurge la această frază tipic feminină :

— Puțin îmi pasă de ceea ce ai spus și ce n-ai spus !

După încă puțină plimbare și oarecare tăcere, domnul Lammle glăsuiește :

— Bine, fie și-așa. Ți-ai asumat dreptul să mă-ntrebi ce-am vrut să spun. Ce-am vrut să spun, ce anume ?

— Că ești un om bogat ?

— Nu.

— Atunci, te-ai căsătorit cu mine prin înșelătorie.

— Fie. Acum te-ntreb și eu : vrei să spui că ești o femeie bogată ?

— Nu.

— Atunci, te-ai căsătorit cu mine prin înșelătorie.

— Dacă ești un vînător de zestre atît de neghiob încît singur te-ai înșelat, sau atît de lacom și de acaparator încît ai fost dus de nas cu vîrf și îndesat, luîndu-te după aparențe... ce vină am eu, aventurierule ? — se răsti doamna, cu multă asprime.

— L-am întrebat pe Veneering și mi-a spus că ai fi bogată.

— Veneering ! (Pe un ton foarte disprețuitor :) Și mă rog, ce știe Veneering despre mine ?

— N-a fost tutorele tău ?

— Nu. N-am alt tutore decît cel pe care l-ai văzut în ziua cînd te-ai însurat cu mine în mod fraudulos. Obiectul curatelei

lui a fost o nimica toată : un venit anual de o sută cincizeci lire sterline, plus cîțiva șilingi și pence, dacă vrei să știi suma exactă.

Domnul Lammle aruncă o privire de loc afectuoasă către tovarășa lui la bucurii și necazuri ; mormăie ceva, dar se întrerupe.

— Întrebare la întrebare. E rîndul meu din nou, doamnă Lammle. Ce te-a făcut să crezi că aș fi bogat ?

— Chiar tu în persoană. Vrei cumva să tăgăduiești că mi te-ai prezentat totdeauna în lumina asta ?

— Dar te-ai și consultat cu cineva. Haide, doamnă Lammle, recunoaștere pentru recunoaștere. Te-ai consultat cu cineva ?

— L-am întrebat pe Veneering.

— Și Veneering știa la fel de mult despre mine cît și despre tine, sau cîte știe cineva, oricine ar fi, despre el.

După încă puțină plimbare în tăcere, Sophronia se oprește deodată și spune furioasă :

— Asta n-am să i-o iert niciodată lui Veneering !

— Nici eu — adăugă soțul.

Pornesc din nou ; ea, făcînd acele găuri iritate în nisip, iar el, tîrîndu-și mai departe coada ponosită. Marea era în reflux. Parcă fuseseră aruncați amîndoi pe țărmul pustiu în timpul fluxului. Un pescăruș aproape că-i atinge cu aripile, a batjocură. Pînă mai adineauri, un văl auriu acoperea stîncile brune, dar acum erau numai pămînt jilav. Un muget zeflemitor vuiește dinspre mare ; valurile îndepărtate se ureă unul peste altul ca să se uite la acești impostori, prinși în cursă, și ca să se unească într-o zbenguială poznașă și îndrăcit de veselă.

— Nu cumva îți închipui — începu din nou vorba doamna Lammle, pe un ton grav — atunci cînd mi-ai adus reproșuri că te-am luat în căsătorie din interes, că ar fi cu putință de conceput să mă fi căsătorit pur și simplu pentru tine ?

— Și de astă dată întrebarea are două tăișuri, doamnă Lammle. Dar tu cam ce-ți închipui ?

— Poftim : întîi mă înșeli, și-acum mă insulți ! — strigă doamna Lammle, gîfîind.

— Ba, de loc. Nu eu am început. Tu ai pus întrebări cu două tăișuri.

— Eu ! — se miră soția, și umbrela se frînge în mîna ei nervoasă.

Chipul lui devine alb ca varul ; niște pete prevestitoare de rău îi apar în dreptul nasului, ca și cum în ultimele clipe degetele Satanei i-ar fi lăsat semne ici-colo. El știe să se stăpînească, ea însă nu.

— Arunc-o odată ! — spuse el cu răceală, gîndindu-se la umbrelă. — Ai făcut-o să nu mai folosească la nimic și pari caraghioasă cu ea.

În culmea furiei, ea îl numește „ticălos fără pereche" și aruncă umbrela ruptă în așa fel ca să-l lovească. Semnele de degete sînt întrucîtva mai albe, o clipă ; se apropie de ea.

Doamna Lammle izbucnește în plîns, spunînd că e cea mai nenorocită, cea mai înșelată, femeia cea mai maltratată. Apoi îi mărturisește că dacă avea curajul să se sinucidă, ar fi făcut-o sub ochii acestui impostor laș. Apoi îl întreabă, dezamăgit că-și vede josnicele speculații zădărnicite, de ce nu profită de această situație favorabilă ca să-i ia viața cu propria lui mînă. Pe urmă, iarăși începe să plîngă. Pe urmă din nou o apucă furiile și pomenește de escrocherie. În sfîrșit, se prăbușește plîngînd pe o stîncă, apucată de tot soiul de pandalii tipice pentru sexul frumos. De-a lungul crizei, semnele menționate de pe fața lui apar și se șterg, cînd ici, cînd colo, precum clapele albe ale unui flaut la care un virtuos diabolic ar fi cîntat o melodie. Buzele lui livide rămîn întredeschise, de parcă i se tăiase respirația de atîta fugă. Deși nici vorbă să fi fugit.

— Acum ridică-te, doamnă Lammle, și hai să vorbim serios.

Ea continuă să stea pe stîncă, fără să-i dea nici pic de atenție.

— Ridică-te, cînd îți spun !

Înălțînd capul, ea îl privește în față plină de dispreț și i se adresează :

— Tu îmi spui asta... Tu îmi spui asta, zău ?

Lasă din nou capul în jos, vrînd să dea impresia că nu știe că privirile lui sînt ațintite asupra ei ; chipul ei dezvăluie însă multă stînjeneală.

— Destul cu toate astea. Haide ! M-auzi ? Ridică-te !

Cedînd, ea se ridică sprijinindu-se de mîna lui întinsă și pornesc din nou, de astă dată spre locuința lor.

— Doamnă Lammle, amîndoi am înşelat şi amîndoi am fost înşelaţi. Amîndoi am jignit şi amîndoi am fost jigniţi. Pe scurt, asta-i situaţia.

— Tu ai umblat după mine...

— Eh ! Să nu mai vorbim despre asta. *Noi* ştim foarte bine cum a fost. La ce bun să mai revenim asupra unor lucruri pe care şi aşa nu le mai putem ascunde ? Ce mai tura-vura ? Sînt dezamăgit şi o fac pe năpăstuitul.

— Şi cu mine nu-i la fel ?

— Ba da... şi aş fi ajuns şi la tine dacă mai aşteptai o clipă. Şi tu eşti dezamăgită şi o faci pe năpăstuita.

— Şi nedreptăţită !

— Acum eşti destul de calmă, Sophronia, ca să-ţi dai seama că nu poţi fi nedreptăţită fără ca şi eu să fiu deopotrivă de nedreptăţit, iată de ce nu văd ce rost ar mai avea cuvîntul ăsta. Cînd privesc în urmă, mă întreb cum de am putut fi în aşa hal de prost încît să te iau pe încredere.

— Şi eu cînd privesc în urmă... — îl întrerupse, ţipînd, doamna Lammle.

— Şi tu, cînd priveşti în urmă, te întrebi cum de ai putut fi... te rog să-mi ierţi expresia...

— Aşa este, poţi s-o mai spui o dată.

— ...În aşa fel de proastă încît să *mă* iei pe încredere. Dar prostia a avut loc de amîndouă părţile. Eu nu mai pot scăpa de tine, tu nu poţi scăpa de mine. Ce rezultă de aici ?

— Dezonoare şi mizerie — răspunde soţia cu amărăciune.

— Asta nu ştiu. Rezultă necesitatea de a ne înţelege unul pe altul şi cred că astfel am putea ieşi din încurcătură. Ceea ce am să-ţi spun aici o să-mi împart (dă-mi voie să te iau la braţ, Sophronia) în trei puncte, pentru a fi mai succint şi mai clar. Întîi, chestiunea e destul de supărătoare şi aşa, nu-i nevoie să mai adăugăm şi mîhnirea de a fi dată în vileag. De aceea eşti de acord s-o păstrăm numai pentru noi, ce zici ?

— Dacă-i posibil, da.

— Posibil ! Am ştiut să ne prefacem destul de bine unul faţă de celălalt şi n-am putea, uniţi, să ne prefacem faţă de restul lumii ? De acord. Al doilea, avem datoria să ne răzbunăm pe Veneering ; avem de asemenea datoria să ne răzbunăm pe toţi ceilalţi oameni, urîndu-le să fie şi ei duşi de nas cum am fost noi. De acord ?

— Da, de acord.

— Am ajuns fără complicații la al treilea punct. M-ai făcut aventurier, Sophronia. Chiar așa și sînt. Direct și fără înconjur spus, așa și sînt. Dar la fel ești și tu, draga mea. Și la fel sînt și alții. Sîntem de acord să păstrăm chestiunea în taină și să conlucrăm la îndeplinirea planurilor noastre.

— Ce planuri ?

— Orice planuri care ne-ar putea aduce bani. Prin planurile noastre, eu înțeleg interesele noastre comune. De acord ?

Ea șovăie puțin, apoi răspunde :

— Cred că da. De acord.

— Totul e pus la punct, vezi ? Și acum, Sophronia, mai am doar cîteva cuvinte de spus. Noi ne cunoaștem perfect unul pe altul. Nu te lăsa ispitită să mă tachinezi dezgropînd trecutul, pentru că același lucru pot face și eu cu tine ; tachinîndu-mă pe mine, pe tine te tachinezi, și asta n-aș vrea să se întîmple. După ce am ajuns la această bună înțelegere, ca și cum n-ar fi fost nimic între noi, e mai bine așa. Să ștergem totul cu buretele. Astăzi ți-ai ieșit din fire de mînie, Sophronia. Să nu-ți mai dai astfel în petec altădată, căci să știi că și eu am o fire îndrăcită.

Astfel, după ce au întocmit acest contract matrimonial plin de speranțe, l-au semnat și l-au pecetluit, cei doi fericiți însurăței se întoarseră acasă. Dacă faptul că acele degete infernale care-și lăsau amprenta pe chipul domniei-sale domnului Alfred Lammle, palid și cu răsuflarea întretăiată, era o dovadă a intenției lui de a-și supune soția, doamna Alfred Lammle, făcînd-o să se lepede dintr-o dată de orice urmă — reală sau prefăcută — de respect care-i mai rămăsese, atunci acest scop părea atins, în momentul de față. Tînăra doamnă, puțin cam prea coaptă, nu mai are nevoie de pudră, deprimată cum este, acum, cînd soțul ei o conduce în lumina soarelui de asfințit spre cuibul fericirii lor.

Capitolul XI

PODSNAPISM

Domnului Podsnap îi mergeau strună afacerile şi era foarte bine văzut de domnul Podsnap. Începuse cu o moştenire frumoasă, prin căsătorie obţinuse o avere frumoasă, se pricopsise cu vîrf şi îndesat la Asigurările Maritime şi se simţea destul de mulţumit. Niciodată n-a putut înţelege de ce nu toată lumea era mulţumită şi îşi dădea seama că faptul de a fi mulţumit de majoritatea lucrurilor şi, mai presus de orice, de sine însuşi însemna o pildă strălucită pentru societate.

Atît de deplin pătruns de propriile sale merite şi importanţă, domnul Podsnap hotărîse ca tot ce lăsa îndărăt din calea lui să fie bun lăsat. Exista o logică plină de demnitate — ca să nu spunem deosebit de comodă — în chipul acesta de a se scutura de neplăceri, care a contribuit mult la stabilirea domnului Podsnap pe o treaptă înaltă în satisfacţia domnului Podsnap.

— Nu vreau să ştiu nimic despre asta ! Nu-mi arde să discut despre asta ! Nu admit !

Domnul Podsnap se înroşea cînd pronunţa aceste cuvinte, însoţindu-le de un gest larg, caracteristic, al braţului drept, pe care-l deprinsese tot curăţind lumea de problemele mai anevoioase şi tot măturîndu-le îndărăt (ceea ce echivala cu desfiinţarea lor). Căci lucrurile astea îl ofensau.

Lumea domnului Podsnap, morală şi chiar geografică, nu era prea întinsă. Deşi afacerile lui se bazau pe comerţul cu alte ţări, el considera celelalte ţări, cu acea rezervă plină de importanţă, o eroare, iar despre moravurile şi obiceiurile străine se exprima conchizînd : „Neenglezeşti !“ apoi „PRESTO [1] !“

[1] Iute, prompt (în italiană în original).

cu un gest larg al brațului, și împurpurîndu-se la față, le mătura din cale. Altminteri, lumea se deștepta la opt, se bărbierea la opt și un sfert fix, lua gustarea de dimineață la nouă, pleca în oraș pentru afaceri la zece, se întorcea acasă la cinci jumătate și cina la șapte. Noțiunile domnului Podsnap despre artă, în mare, se puteau rezuma astfel: Literatură — litere de-o șchioapă descriind reverențios deșteptarea la opt, bărbieritul la opt și un sfert fix, gustarea de dimineață la nouă, plecatul în oraș pentru afaceri la zece, întoarcerea acasă la cinci jumătate, cina la șapte. Pictură și sculptură — modele și portrete reprezentînd oameni care se deșteaptă la opt, se bărbiresc la opt și un sfert fix, iau gustarea de dimineață la nouă, se duc în oraș pentru afaceri la zece, se întorc acasă la cinci jumătate și cinează la șapte. Muzică — un concert respectabil (fără variațiuni) pentru instrumente cu coarde și de suflat, exprimînd într-un ritm potolit, deșteptarea la opt, bărbieritul la opt și un sfert fix, gustarea de dimineață la nouă, plecatul în oraș pentru afaceri la zece, întoarcerea acasă la cinci jumătate și cina la șapte. Nimic altceva nu le era îngăduit artelor ălora fără nici un căpătîi, sub pedeapsa cu excomunicarea. Nimic altceva nu trebuie să mai existe — nicăieri!

Fiind un om de o eminentă respectabilitate, domnul Podsnap își dădea seama că trebuie să ia providența sub aripa lui obladuitoare. De aceea a știut el totdeauna să deslușească exact semnele providenței. Oamenii inferiori și mai puțin respectabili se puteau înșela în privința asta, domnul Podsnap însă a fost totdeauna la înălțime. Și, lucru deosebit de remarcabil (trebuie să fi fost și foarte comod): ceea ce voia providența era, în mod invariabil, ceea ce domnul Podsnap voia.

Acestea ar putea fi privite drept principiile unei profesiuni de credință, ale unei școli pe care prezentul capitol își îngăduie libertatea să le numească, după ilustrul său reprezentant, podsnapism. Îngrădite cu strictețe (așa cum capul domnului Podsnap era îngrădit de gulerul cămășii sale), aceste principii erau enunțate pe un ton pompos, care se potrivea cu scîrțîitul cizmelor domnului Podsnap.

Exista și o domnișoară Podsnap. Și această iepșună basculantă fusese crescută în spiritul matern de a bate cu trufie pasul pe loc, fără să înainteze niciodată cîtuși de puțin. Totuși, nu dobîndise toată maiestatea părintească, și de fapt nu era decît o fetișcană pipernicită, înaltă-n umeri, prost dispusă, cu niște

coate vinete și cu suprafața nasului zgrunțuroasă ; din cînd în cînd făcea cîte-un pas, înmărmurit de copilărie în feminitate, dar dădea înapoi pe furiș, covîrșită de coafura maică-si, iar de taică-su — strivită pur și simplu din cap pînă-n picioare, sub povara copleșitoare a podsnapismului.

Domnișoara Podsnap întruchipa în ochii tatălui său o instituție de-o anumită natură, pe care domnul Podsnap o desemna a fi „tînăra persoană". Era o instituție stînjenitoare și tiranică, deoarece pretindea ca tot ce există pe lume să fie șlefuit pentru a se potrivi exigențelor ei. Totdeauna se punea întrebarea dacă asta o s-o facă să se îmbujoreze, căci tînăra persoană, după impresia domnului Podsnap, avea inconvenientul că părea mereu gata-gata să roșească în mod absolut inutil. Parcă n-ar fi existat nici o linie de demarcație între excesiva nevinovăție a tinerei persoane și perspicacitatea cea mai condamnabilă a altcuiva. Dacă ne-am lua după domnul Podsnap, atunci nuanțele cele mai atenuate de brun, liliachiu, alb și gri ar fi de un roșu-aprins pentru acest taur năbădios — tînăra persoană.

Podsnapii locuiau într-un colțișor umbros, chiar lîngă Portman Square. Genul de oameni care, *oriunde*-ar fi stat, îi găseai cu siguranță în umbră. Viața domnișoarei Podsnap, de cînd se ivise pe planeta asta, fusese totdeauna umbroasă ; deoarece tînăra persoană a domnului Podsnap era puțin probabil să fi avut vreun avantaj din asocierea cu alte tinere persoane, de aceea fusese îngrădită la tovărășia cu persoane mai vîrstnice — față de care nu prea evoca afinități — și cu mobilier masiv. Impresiile timpurii despre lume ale domnișoarei Podsnap fiind izvorîte îndeosebi din felul cum se oglindea viața în cizmele tatălui ei, în mesele de nuc și lemn de trandafir din salonul întunecat și în oglinzile uriașe și negricioase, aveau un colorit sumbru ; și nu era de mirare că acum, cînd aproape zilnic trecea solemn prin parc alături de maică-sa, într-un faeton spațios și înalt, de culoare crem, ea se arăta de sub coviltirul vehiculului ca o sărmană fetiță ridicată în capul oaselor din pat ca să furișeze o privire speriată asupra lucrurilor în general, foarte nerăbdătoare să se ascundă din nou sub plapumă.

— Georgiana împlinește optsprezece ani — spuse domnul Podsnap doamnei Podsnap.

— Da, optsprezece ani — spuse doamna Podsnap domnului Podsnap, încuviințînd.

— Zău, cred că ar trebui să invităm ceva lume la ziua de naştere a Georgianei — spuse apoi domnul Podsnap doamnei Podsnap.

— Şi cu ocazia asta o să-i chemăm pe toţi cei faţă de care avem obligaţii.

Domnul şi doamna Podsnap avură aşadar onoarea să poftească la masă şaptesprezece prieteni intimi, şi din cei şaptesprezece prieteni intimi, cîţiva care şi-au exprimat regretul profund că un angajament anterior îi împiedică să aibă onoarea de a răspunde amabilei invitaţii la masă făcute de către domnul şi doamna Podsnap au fost înlocuiţi cu alţi prieteni intimi. Drept care, doamna Podsnap zise despre toate aceste personaje nepricopsite, în momentul cînd le ştergea cu plaivazul de pe listă :

— În orice caz, noi i-am invitat... bine c-am scăpat de ei.

Debarasaţi în felul acesta de un număr destul de mare de prieteni intimi, domnul şi doamna Podsnap se simţeau cu conştiinţa mult mai împăcată.

Mai existau şi alţi prieteni intimi, care nu trebuiau neapărat chemaţi la masă, dar care aveau dreptul să fie poftiţi de a veni la nouă şi jumătate pentru o baie de abur la o ciozvîrtă de berbec. Ca să se achite faţă de aceste notabilităţi, doamna Podsnap prevăzu şi o mică serată înaintea mesei ; trecu pe la prăvălia cu articole de muzică, unde comandă un automat cumsecade care să cînte cadriluri pentru dansatori.

Domnul şi doamna Veneering şi tinerii însurăţei ai domnului şi doamnei Veneering făceau parte din rîndul invitaţilor la masă ; casa Podsnap nu avea însă nimic altceva comun cu cea a familiei Veneering. La un parvenit, care avea neapărat nevoie de acest lucru, luxul putea fi tolerat de domnul Podsnap, deşi el era cu mult mai presus de asta. Argintăria şi vesela Podsnapilor se caracterizau printr-o monstruoasă soliditate. Totul era făcut să pară cît se poate de masiv şi să ocupe cît mai mult loc posibil. Fiecare obiect ţipa de la o poştă : „Aici sînt, în totaă hidoşenia mea, de pare-aş fi numai plumb ; dar cînd colo, eu am atîtea şi atîtea uncii de metal preţios, în valoare de atît şi atît uncia ; n-aţi vrea să mă topiţi ?" O fructieră dolofană, supraîncărcată, numai pete peste tot, de-ai fi zis că are mai degrabă o erupţie a pielii decît că e împodobită, îşi spunea cuvîntul tronînd pe o tavă de argint invizibilă din centrul mesei. Patru frapiere de argint, fiecare

prevăzută cu cîte patru capete bonțate purtînd ostentativ cîte un inel mare de argint la fiecare ureche, ofereau aceeași impresie jur împrejurul mesei, transmițînd-o solnițelor pîntecoase de argint. Lingurile și furculițele de argint, toate enorme, făceau să se caște și mai mult gura oaspeților, anume pentru a le turna pe gît această impresie, cu fiecare dumicat pe care-l înghițeau.

Musafirii, majoritatea lor, erau aidoma argintărici, împovărați de tot soiul de zorzoane grele. Se afla acolo însă un francez, pe care domnul Podsnap îl poftise după o îndelungată chibzuială — căci, socotea el, întreaga Europă continentală se împotrivea pînă-n pînzele albe tinerei persoane —, și nu numai domnul Podsnap, ci și toți ceilalți trădau ciudata pornire de a-l trata ca pe-un copil cam tare de ureche.

În semn de atenție delicată față de cel care avusese ghinionul să se fi născut altundeva decît în Anglia, domnul Podsnap îl întîmpină prezentîndu-și nevasta ca *Madame Podsnap,* iar pe fiică-sa *Mademoiselle Podsnap,* vrînd parcă să adauge *ma fille* [1], dar și-a frînat totuși această pornire îndrăzneață. Soții Veneering fiind singurii care sosiseră pînă la ora aceea, a adăugat, pe un ton explicativ condescendent: „*Mon-sieur* Vei-nai-riing".

— *Monsieur* Vei-nai-riing — și apoi continuă în limba lui maternă: — Cum vă place Londra? — Domnul Podsnap, plasat în postura de gazdă, își întreba în așa fel oaspetele, de parcă administra copilului surd un praf sau o poțiune: Londra, London, Londres?

Străinul avea admirație pentru această capitală.

— O considerați Foarte Mare? — mai spuse domnul Podsnap, cu un gest larg.

Străinul o considera foarte mare.

— Și Foarte Bogată?

— *Enormément riche* [2] — o considera, fără îndoială, străinul.

— Grozav de Bogată, Spunem Noi — zise domnul Podsnap, plin de condescendență. În Engleză, Adverbele nu se Termină în *Mong,* iar noi Pronunțăm *ț* ca și cum ar avea un *t* înainte. Noi spunem *Ritch* [3].

[1] Fiica mea (în franceză în original).
[2] Enorm de bogat (în franceză în original).
[3] *rich* = bogat.

— *Riitsch* — rosti străinul.

— Şi nu Găsiţi, domnule — reluă domnul Podsnap cu demnitate — nu Găsiţi Numeroase Mărturii Izbitoare ale Constituţiei noastre Britanice pe Străzile Metropolei Lumii, Londra, Londres, London ?

Străinul rugă să fie scuzat, dar nu înţelege prea bine.

— Constituţia *Britannique* — explică domnul Podsnap, de parcă ar fi dăscălit un copil de şcoală —, ştiţi, Noi Spunem *British*, dar Dumneavoastră Spuneţi *Britannique* (cerîndu-şi iertare, ca şi cum era vina lui), Constituţia, Domnule...

— *Mais, yees* — încuviinţă străinul —, eu cunosc pe ea.

Un tinerel gălbejit, cu ochelari şi o frunte butucănoasă, aşezat pe un scaun suplimentar dintr-un capăt al mesei, făcu mare vîlvă cînd spuse, ridicînd glasul :

— ESKER [1]... — şi apoi nu mai scoase o vorbă.

— *Mais, oui* [2] — rosti străinul, întorcîndu-se către acesta. — *Est-ce que ? Quoi donc ?* [3]

Dar cum străinul cu frunte butucănoasă nu mai avea nimic de adăugat deocamdată, pentru că dezvăluise tot ce a descoperit îndărătul barelor lui frontale, în clipele următoare rămase tăcut mai departe.

— Vă întrebam — zise domnul Podsnap, reluînd firul discuţiei — Dacă aţi Observat pe Străzile Noastre, Cum am Spune Noi, pe Trotuarele noastre aţi Spune Dumneavoastră, unele semne deslușite...

Străinul, cu o răbdare politicoasă, îşi ceru scuze : dar ce o fi „semne deslușite" ?

— Indicii — explică domnul Podsnap — Caracteristici... înţelegeţi, Apariţii, Urme.

— Ah ! De *Orse ?* — întrebă străinul. — De cal ?

— Noi îi Spunem *Horse* — îl corectă domnul Podsnap, răbdător .— În Anglia, *Angleterre, England* noi Aspirăm Hîul şi Spunem *Horse*. Numai Cei de Neam prost Spun *Orse !*

— Pardon — zise străinul — totdeauna greşesc la mine !

— Limba Noastră — reluă domnul Podsnap, cu conştiinţa împăcată că nu face niciodată greşeli — e grea. E foarte Bogată limba Noastră, şi Străinii îşi bat mult capul cu ea. Nu voi mai Repeta Întrebarea.

---

[1] Corect : *Est-ce que* = oare (în franceză în original).
[2] Ba da (în franceză în original).
[3] Oare ? Ce anume ? (în franceză în original).

Dar domnul butucănos, care nu voia să renunțe, din nou exclamă, nesăbuit :

— ESKER — și din nou amuți.

— Se referea pur și simplu la Constituția Noastră, Domnule — îl lămuri domnul Podsnap, cu conștiința că săvîrșise un act meritoriu, declarîndu-se posesorul acesteia. — Noi Englezii, Domnule, sîntem Foarte Mîndri de Constituția noastră. Ne-a fost Dăruită de Providență. Nici o Altă Țară nu este atît de Favorizată ca Țara Aceasta.

— Și *ozer countries* [1] ?... — începu străinul, dar domnul Podsnap din nou îl întrerupse, corectîndu-l.

— Noi nu spunem *Ozer ;* noi spunem *Other.* Sînt literele *t* și *h,* știți, dumneavoastră le pronunțați *tai* și *aish* (cu aceeași blîndețe). Sunetul este *th... th.*

— Și *other countries* — reluă străinul — cum fac ?

— Ele fac, Domnule — replică domnul Podsnap grav, clătinînd din cap —... ele fac — îmi pare rău că sînt silit s-o spun — fac *ce* pot.

— A fost cam ciudat din partea Providenței — mai spune străinul, rîzînd — căci frontierele nu sînt prea întinse.

— Fără îndoială — încuviință domnul Podsnap — așa este. A fost un Privilegiu al Țării. Insula asta este Binecuvîntată, Domnule, în Detrimentul altor Țări, oricît... oricît de numeroase s-ar întîmpla ele să fie. Și dacă am fi de față numai englezi — adăugă domnul Podsnap, privind în jur la compatrioții săi și dezvoltîndu-și teza cu glas solemn — aș spune că englezul întrunește o îmbinare de calități... modestie, independență, spirit de răspundere, calm, împletite cu absența a tot ce ar putea face să roșească obrazul unei persoane tinere... pe care zadarnic le-am căuta printre Națiunile de pe fața Pămîntului.

După ce ținu acest scurt discurs, domnul Podsnap se îmbujoră numai la gîndul că ar exista cît de cît posibilitatea să fie contestat de vreun cetățean prejudiciat din cine știe care altă țară ; și, cu gestul lui favorit din mîna dreaptă, mătură în neant restul Europei, întreaga Asie, Africa și America.

Cei prezenți se arătau pe deplin convinși de această avalanșă verbală, iar domnul Podsnap, simțindu-se în ziua aceea într-o formă de-a dreptul remarcabilă, deveni zîmbitor și comunicativ.

---

[1] Corect : *Other countries* = alte țări.

— Ce se mai aude, Veneering, de norocosul moştenitor ? — întrebă el.

— Nimic altceva — răspunse Veneering — decît că a intrat în posesia averii. Mi-a ajuns la urechi că lumea îi spune acum Gunoierul de aur. Ţi-am istorisit, pare-mi-se, cu cîtva timp în urmă că fata, al cărei pretendent la căsătorie a fost ucis, este fiica unui funcţionar de-al meu.

— Da, mi-ai spus — încuviinţă Podsnap — dar, apropo, aş vrea să-mi mai povesteşti o dată, căci e o curioasă coincidenţă... curioasă pentru că prima veste despre descoperirea trupului neînsufleţit a fost anunţată chiar aici, la masa dumitale (unde mă aflam şi eu), curioasă pentru că unul din oamenii dumitale să fi fost atît de interesat în această chestiune. Hai, povesteşte-ne, te rog !

Veneering era mai mult decît pregătit să-i satisfacă dorinţa, căci trăsese foloase enorme de pe urma crimei Harmon, profitînd de vîlva făcută în juru-i ca să-şi mai achiziţioneze zeci de prieteni intimi, nou-nouţi. Da, într-adevăr, încă o asemenea lovitură norocoasă şi ar fi fost satisfăcut în privinţa numărului de prieteni la care năzuia. Adresîndu-se, deci, celui mai invidiat dintre vecinii lui — în vreme ce doamna Veneering avea grijă de următorul dintre cei mai invidiaţi vecini — Veneering se afundă în povestire, de unde ieşi la suprafaţă, douăzeci de minute mai apoi, cu un director de bancă în braţe. Între timp, doamna Veneering ne aruncase în aceleaşi ape, umblînd după un curtier maritim bogat care-l scoase, de păr, viu şi nevătămat. Ea trebui să povestească apoi, într-un cerc mai larg de ascultători, cum se dusese s-o vadă pe fată ; că fata e într-adevăr drăguţă şi (faţă de poziţia ei socială) prezentabilă. Totul, însoţit de o desfăşurare atît de expresivă a celor opt degete acviline ale ei, cu giuvaerele de rigoare, încît prinse din fericire un general, soţia şi fiica acestuia, luaţi de curent, şi nu numai că-i readuse la simţire, cît pe ce să fie compromisă, ci într-o oră făcu din ei prietenii cei mai plini de viaţă din lume.

Deşi în general domnul Podsnap manifesta o aprigă dezaprobare cînd venea vorba despre cadavre găsite în fluviu, acest subiect nefiind potrivit pentru obrajii unor tinere persoane, el avea, cum s-ar spune, partea lui în afacerea Harmon, făcîndu-l într-un fel coproprietar. Şi deoarece avantajele erau imediate

prin faptul că-i smulgea pe musafiri de la contemplarea mută a frapierelor, merita osteneala, şi se simţea satisfăcut.

Dar iată că baia de aburi cu friptură de berbec — după un adaos de vînat şi aroma finală de dulciuri şi cafea — luă sfîrşit de-a binelea, şi oaspeţii care se îmbăiaseră îşi făceau apariţia, nu însă înainte ca automatul discret să se fi strecurat la pian, unde, îndărătul grilajului de la pupitrul de note, aducea cu un captiv lîncezind într-o celulă din lemn de trandafir. Unde s-ar mai putea găsi fiinţe atît de agreabile ori atît de potrivite ca domnul şi doamna Lammle ? El — absolut radios, ea — numai graţie şi bunăvoinţă, amîndoi — cînd şi cînd schimbînd ocheade ca nişte parteneri la jocul de cărţi, angajaţi într-o partidă împotriva Angliei întregi.

Nu prea dădeai de tineret printre oaspeţii care se îmbăiau ; tinereţea n-avea ce căuta (mereu cu excepţia tinerei persoane) în recuzita podsnapismului. Oaspeţi chelboşi îşi încrucişau braţele şi discutau cu domnul Podsnap pe covorul din faţa căminului ; oaspeţi cu favoriţi lucitori şi cu pălăria în mînă se repezeau spre doamna Podsnap, apoi se retrăgeau ; oaspeţi dînd tîrcoale umblau de colo-colo şi cotrobăiau prin casetele ornamentale şi prin vaze, de parcă s-ar fi aşteptat să afle ceva pierdut de ei prin fundul acestor obiecte, suspectîndu-i pe Podsnapi de furt ; oaspeţi de sex frumos stăteau în tăcere, comparînd umerii lor de fildeş cu ai vecinelor.

În acest timp, ca de altfel totdeauna, sărmana şi micuţa domnişoară Podsnap, ale cărei firave eforturi (dacă făcuse cumva) erau zădărnicite de unduirile superbe ale maică-si, căuta să rămînă cît mai mult cu putinţă în afara privirilor şi a gîndurilor celorlalţi şi părea să socotească nenumăratele momente triste de care avusese parte în ziua aceea.

Era ceva parcă de la sine înţeles în podsnapism de a se păstra taina asupra semnificaţiei acestei zile. Prin urmare, nimeni nu pomenea şi se trecea cu vederea data naşterii tinerei persoane, ca şi cum toată lumea încuviinţa că ar fi fost mai bine dacă nu se năştea niciodată.

Soţii Lammle ţineau atît de mult la familia asta dragă, Venecring, încît un timp nici nu s-au putut desprinde de aceşti prieteni minunaţi. Pînă la urmă, totuşi, un surîs foarte deschis al domnului Lammle, sau poate ridicarea foarte misterioasă a unei sprîncene gălbinicioase — desigur, sau una, sau alta — parcă-i spuneau doamnei Lammle :

„De ce nu joci ?"

Şi cînd se uită în jur, o văzu pe domnişoara Podsnap, pe care o întrebă parcă din priviri dacă trebuia să joace cartea aceea. Primi probabil un răspuns afirmativ, pentru că se duse şi se aşeză lîngă tînăra persoană.

Doamna Lammle era nespus de bucuroasă cînd se pomeni într-un colţ unde putea sta puţin de vorbă, în tihnă. Conversaţia părea să fie într-adevăr foarte tihnită, căci domnişoara Podsnap i se adresă, buimacă :

— Oh ! Zău, e foarte amabil din partea dumneavoastră, dar tare mă tem că *nu prea* mă pricep să duc o conversaţie.

— Hai să facem începutul — insinuă doamna Lammle, cu cel mai fermecător surîs.

— Oh ! Mi-e teamă c-o să mă găsiţi foarte anostă. Mama însă vorbeşte mult !

Fapt lesne de remarcat, căci mama tocmai stătea de vorbă în galopul ei obişnuit, cu gîtul încovoiat şi coama-n vînt, cu ochii şi nările larg deschise.

— Îţi place, poate, lectura ?

— Da. În orice caz... nu mă dau în lături să citesc — răspunse domnişoara Podsnap.

— Dar m-m-muzica ? — Doamna Lammle era atît de insinuantă încît repetă de cîteva ori m-ul pînă să pronunţe cuvîntul.

— N-aş îndrăzni să cînt, chiar dac-aş şti. Mama cîntă la pian.

(În obişnuitul ei galop şi cu un anumit aer că face ceva, mama, de fapt, tocmai atunci executa o legănare la acest instrument.)

— Dansul îţi place, desigur ?

— Oh, nu, de loc !

— Nu ? Aşa de tînără şi atrăgătoare cum eşti ? Zău, draga mea, mă uimeşti !

— Nici n-aş putea spune — rosti domnişoara Podsnap, după o îndelungată ezitare şi după ce furişă mai multe priviri sfioase spre chipul sulemenit cu grijă — n-aş putea spune ce mult mi-ar fi plăcut dacă eram... n-o să pomeniţi nimănui, *nu-i* aşa ?

— Draga mea ! Niciodată !

— Da, sînt sigură de asta ! N-aş putea spune aşadar ce mult mi-ar fi plăcut dacă eram hornar de întîi mai.

— Doamne sfinte ! — exclamă doamna Lammle, în culmea uimirii.

— Poftim ! Știam că o să vă miraţi. Dar n-o să pomeniţi nimănui, nu-i aşa ?

— Pe cuvîntul meu, scumpa mea — rosti doamna Lammle — acum, cînd stăm de vorbă, mă faci de zece ori mai dornică să te cunosc mai bine decît înainte, cînd stăteam colo şi mă uitam la dumneata. Cît de mult aş vrea să fim cu adevărat prietene ! Consideră-mă o prietenă adevărată. Hai ! Nu mă lua, draga mea, drept o cucoană bătrînă şi cicălitoare... ştii, nu m-am căsătorit decît de puţină vreme ; şi acum, vezi, sînt în toaletă de nuntă... Ce voiai să spui despre hornar ?

— Ssst ! O să ne-audă mama !

— Nu poate s-audă de unde stă.

— Nu fiţi prea sigură de asta — zise domnişoara Podsnap pe un ton mai scăzut. — Ei bine, voiam să spun că asta părea să le facă plăcere.

— Şi că poate ţi-ar fi făcut şi dumitale plăcere, dacă erai de-ai lor ?

Domnişoara Podsnap dădu semnificativ din cap.

— Aşa că acum nu-ţi face nici o plăcere ?

— Cum ar fi cu putinţă ? — spuse domnişoara Podsnap. — Oh, ce îngrozitor ! Dac-aş fi destul de rea... şi destul de puternică să pot ucide pe Cineva, atunci aş omorî partenerul meu de dans.

Felul acesta de a privi arta dansului practicată în societate era atît de nou, încît doamna Lammle se uită cu destulă mirare la tînăra sa prietenă. Domnişoara Podsnap stătea parcă ţintuită locului, mişcînd nervoasă degetele, ca şi cum ar fi căutat să-şi ascundă coatele. Dar acest gest zadarnic (la mîneci scurte) părea să fie marele scop, inofensiv, al existenţei ei.

— E îngrozitor, nu-i aşa ? — rosti domnişoara Podsnap, cu un aer tare mîhnit.

Doamna Lammle, neştiind prea bine ce să răspundă, arboră un surîs încurajator.

— Un adevărat calvar a fost şi este pentru mine ! — reluă domnişoara Podsnap. — Mi-e aşa de teamă, îngrozitor. Vai, groaznic ! Nimeni nu ştie cît am pătimit la madame Sauteuse, unde am învăţat să dansez, să fac reverenţe, la prezentare şi alte lucruri groaznice... ori cel puţin unde au încercat să mă înveţe. Mama ştie să facă toate astea.

— În orice caz, scumpa mea — rosti doamna Lammle îmbunînd-o — bine c-a trecut.

— Da, a trecut — răspunse domnișoara Podsnap — dar fără nici un profit. Aici e mai rău ca la madame Sauteuse. Mama a fost acolo și mama este aici ; tata însă n-a fost acolo, și musafirii n-au fost acolo ; acolo nu aveau dansatori în adevăratul sens al cuvîntului. Oh, iată, mama vorbește cu bărbatul de la pian ! Oh, iată, mama se apropie de un domn ! Oh, știu că o să-l aducă la mine ! Oh, vă rog, vă rog, nu ! Rămîneți acolo, rămîneți acolo !

Domnișoara Podsnap rostise această rugă exclamativă cu ochii închiși și capul lăsat pe spate, sprijinit de perete.

Dar căpcăunul înainta, condus de mama.

— Georgiana, domnul Grompus — spuse mama, iar căpcăunul își înșfăcă victima și o tîrî la castelul său, ca să fie prima pereche de dansatori. Apoi, automatul discret, după ce examină terenul, începu un cadril searbăd și nemelodios, și șaisprezece discipoli ai podsnapismului executau figurile de rigoare : 1. Sculatea la opt și bărbieritul la punct opt și un sfert... 2. Micul dejun la nouă... 3. Plecarea în oraș după afaceri la zece... 4. La cinci și jumătate, întoarcerea acasă... 5. Cina la șapte... și cadrilul mare.

În cursul desfășurării acestui ceremonial, domnul Alfred Lammle (cel mai drăgăstos dintre soți) își apropie scaunul de doamna Lammle (cea mai drăgăstoasă dintre soții) și, lăsîndu-se pe spate în spetează, se jucă timp de cîteva secunde cu brățara neveste-si. Ochii doamnei Lammle spuneau ceva spre vesta domnului Lammle și atenția sumbră cu care ea parcă asculta răspunsul, ca o lecție, era în contrast cu scurtul divertisment, într-o doară, al acestuia. Dar totul s-a petrecut ca o abureală care trece peste o oglindă.

Cadrilul mare se depăna pînă la ultimul pas, automatul discret încetă să mai cînte, și cei șaisprezece, doi cîte doi, porniră la plimbare printre mobile. Nerozia căpcăunului Grompus începuse să fie observată și nu fără a stîrni hazul, deoarece monstrul acela politicos, închipuindu-și că-i face o bucurie partenerei sale, domnișoara Podsnap, prelungi pînă-n pînzele albe o istorisire peripatetică despre un zaiafet de arcași ; în timpul ăsta, victima, în fruntea procesiunii celor șaisprezece, dînd agale înconjurul salonului ca un alai funebru, n-a ridicat ochii

de jos decît o singură dată, ca să arunce pe furiș, spre doamna Lammle, o privire deznădăjduită.

În sfîrșit, procesiunea se întrerupse la ivirea subită a unui servitor cu iz de nucșoară, dinaintea căruia ușa salonului se deschise zburînd cît colo ca o ghiulea de tun, și pe cînd substanța aceasta se răspîndi în numeroase pahare cu un lichid cald, colorat, făcînd ocolul printre cei prezenți, domnișoara Podsnap reveni să se așeze lîngă noua ei prietenă.

— Sfinte Dumnezeule ! — exclamă domnișoara Podsnap. — *Bine* că s-a terminat ! Nu v-ați uitat la mine sper.

— Cum să nu, draga mea ?

— Oh, mă cunosc prea bine — spuse domnișoara Podsnap.

— Am să-ți spun ceva ce *știu* despre dumneata, draga mea — replică doamna Lammle în felul ei atrăgător — și anume că n-ai absolut nici un motiv să fii timidă.

— Mama nu-i timidă... — spuse domnișoara Podsnap. — Te urăsc ! Pleacă de-aici !

Această săgeată, lansată cu glas scăzut, se adresa galantului Grompus, care, trecînd pe lîngă ea, îi zîmbise cu subînțeles.

— Scuză-mă, dragă domnișoară Podsnap, dacă nu prea înțeleg... — începu doamna Lammle, dar fata o întrerupse.

— Dacă tot o să fim prietene cu adevărat (și cred că așa va fi, căci sînteți singurul om care mi-a propus vreodată acest lucru), atunci, să nu ne purtăm urît. E destul de urît să *fii* domnișoara Podsnap, nu-i nevoie să ți se mai și spună astfel. Spuneți-mi pe nume, Georgiana.

— Scumpă Georgiana... — reîncepu doamna Lammle.

— Mulțumesc — rosti domnișoara Podsnap.

— Scumpă Georgiana, scuză-mă dacă nu prea înțeleg, draga mea, de ce faptul că mama dumitale nu este timidă ar fi un motiv ca și dumneata să fii la fel.

— Chiar nu înțelegeți ? întrebă domnișoara Podsnap, frîngîndu-și degetele tulburată și furișînd priviri cînd spre doamna Lammle, cînd în pămînt. — Așa să fie oare ?

— Scumpa mea Georgiana, te supui mult prea repede modestelor mele păreri. Dar, dragă, nici măcar nu-i vorba de o părere, asta-i doar o dovadă a prostiei mele.

— Oh, dumneavoastră nu sînteţi proastă — replică domnişoara Podsnap — *eu* sînt proastă, dacă eraţi proastă nu m-aţi fi putut face să vorbesc.

Senzaţia că fusese prinsă cu mîţa-n sac o făcu pe doamna Lammle să roşească îndeajuns ca să pară şi mai strălucitoare; îi adresă scumpei ei Georgiana cel mai frumos surîs, scuturînd din cap zburdalnic şi cu afecţiune, aşa, într-o doară, însă Georgianei îi plăcea, pare-se.

— Vreau să spun numai atît — continuă Georgiana — că deoarece mama e aşa de înfricoşătoare, iar tata-i şi el aşa de înfricoşător, şi că pretutindeni dai de atîtea lucruri înfricoşătoare... adică, cel puţin, pretutindeni unde mă aflu eu... poate că de aceea eu, care sînt aşa de puţin înfricoşătoare şi speriată de asta... mă exprim foarte rău... nu ştiu dacă puteţi înţelege ce vreau să zic...

— Perfect, scumpă Georgiana!

Doamna Lammle căuta s-o liniştească punînd în joc tot soiul de vicleşuguri, cînd fata deodată îşi lipi din nou capul de perete şi închise ochii.

— Oh! Iat-o pe mama, înfricoşătoare, lîngă cineva cu monoclu! Oh, sînt sigură că o să-l aducă la mine! Oh, nu-l aduce, nu-l aduce! Oh, are să mă ia la dans, cu monoclul la ochi! Oh, ce mă fac?

De data asta, Georgiana îşi însoţi exclamaţiile cu bătăi din picior; se simţea în culmea deznădejdii. Dar n-avea cum să scape de prezentarea de către doamna Podsnap a unui străin greoi, cu un ochi aproape stins, iar celălalt ţinut sub o lentilă înrămată; după ce se uită cu acesta la domnişoara Podsnap, pe care o descoperise parcă în fundul unui puţ perpendicular, o scoase la suprafaţă şi se îndepărtă de ea. Apoi, cel aflat în captivitate la pian începu iar să cînte un cadril exprimînd trista lui năzuinţă spre libertate. Alte opt perechi de dansatori executară aceleaşi mişcări melancolice ca mai înainte, străinul conduse pe domnişoara Podsnap la plimbare printre mobile, de parcă ar fi făcut cine ştie ce ispravă nemaipomenită.

În timpul cadrilului, un ins pripăşit, cu înfăţişare blajină, fofilîndu-se pînă la covorul din faţa căminului şi ajungînd printre căpeteniile triburilor care erau acolo la sfat în prezenţa domnului Podsnap, stîrni îmbujorarea şi gestul elocvent

al stăpînului casei în urma unei observații extrem de nepolitic oase ; se referea nici mai mult, nici mai puțin la faptul că recent vreo jumătate duzină de oameni muriseră de foame pe stradă. După cină, momentul era, firește, prost ales. Nu cadra cu obrazul tinerei persoane. Lipsă totală de tact.

— Nu cred asta — se împotrivi domnul Podsnap, dînd totul la spate.

Blajinul tare se temea că va trebui să fie crezut, căci existau dovezile martorilor oculari și procesele-verbale semnate de grefier.

— În cazul ăsta, ei au fost de vină — spuse domnul Podsnap.

Veneering și alți înțelepți ai tribului apreciară modul acesta de a ieși din impas. Scurt și cuprinzător.

Insul cu înfățișare blajină mărturisi că, după cum rezultă din fapte, cei cu pricina, pare-se, fuseseră nevoiți să moară de foame, că ar fi protestat cît de cît în situația nenorocită în care se aflau, că și-ar fi luat libertatea atît cît le-a stat în putință să înlăture acea primejdie și că ar fi preferat chiar la urma urmelor să nu moară de foame dacă nimeni n-avea nimic împotrivă.

— Nu există — sări domnul Podsnap, roșind furibund —, nu există, domnule, țară pe pămînt unde să se ia atîtea nobile măsuri în favoarea săracilor ca în țara asta.

Blajinul era gata să încuviințeze acest lucru, dar ceea ce a făcut discuția și mai înverșunată, poate, a fost atunci cînd arătă că undeva există ceva care merge îngrozitor de prost.

— Unde ? — întrebă domnul Podsnap.

Blajinul sugeră că n-ar fi rău să se încerce, cu foarte mare seriozitate, de a afla unde.

— Ah — exclamă domnul Podsnap — e ușor să spui undeva, nu-i așa de ușor să spui unde ! Eu însă știu la ce vrei dumneata să ajungi. Am știut de la început. Centralizare. Nu. Niciodată cu asentimentul meu. E ceva neenglezesc.

Un murmur aprobator se înălță dinspre căpeteniile triburilor, ca și cum ar fi însemnat „Acuma l-ai prins ! Ține-l strîns !"

Blajinul susținea că nici prin gînd nu-i trecuse să ajungă la cine știe ce *izare*. Că habar n-avea de vreo *izare* la care să fi ținut. Dar că desigur se simțea zguduit cu mult mai

mult de asemenea întîmplări groaznice decît de cuvinte, oricîte silabe ar fi conținut. Îi dădea voie să întrebe dacă moartea în sărăcie și abandon e ceva neapărat englezesc.

— Dumneata cunoști, presupun, populația Londrei — spuse domnul Podsnap.

Blajinul socotea că o cunoaște, dar pe de altă parte era de părere că nu avea cu asta nici în clin, nici în mînecă dacă legile ar fi fost bine administrate.

— Și desigur știi, cel puțin așa sper — reluă domnul Podsnap pe un ton sever — că providența spune să-i ții totdeauna pe săraci aproape de tine ?

Blajinul spera și el că știe aceste vorbe.

— Mă bucur că te-aud spunînd asta — rosti domnul Podsnap amenințător. — Mă bucur că te-aud spunînd asta. Te va ajuta pentru judecata de apoi.

La aceste cuvinte absurde și necuviincios de convenționale, blajinul răspunse că nu se teme că va face o asemenea greșeală imposibilă, totuși...

Domnul Podsnap însă simțea că venise clipa să termine cu acest om blajin, îmbujorîndu-se și măturîndu-l din cale printr-un simplu gest al brațului. De aceea, spuse :

— Trebuie să renunț de a continua această discuție penibilă. Nu-mi face nici o plăcere, mă dezgustă. Am spus că nu admit asemenea lucruri. Am mai spus că dacă ele se întîmplă (nu că aș admite așa ceva), vina o poartă doar cei în cauză. Nu *eu* („*cu*" este accentuat anume de către domnul Podsnap, vrînd să subînțeleagă, deopotrivă, că nici dumneata), nu eu sînt în măsură să atac opera providenței. Imi cunosc lungul nasului și am menționat care sînt intențiile providenței. De altfel — adăugă domnul Podsnap, pe care sentimentul puternic al jignirii directe îl făcu să roșească pînă la rădăcina părului ca peria —, acest subiect este foarte dezagreabil. Voi merge atît de departe chiar, încît să spun că este odios și că nu s-ar cuveni să fie discutat în prezența soțiilor noastre și a tinerelor persoane, iar eu... (termină cu acel gest din braț mai expresiv decît orice cuvinte) ...iar eu îl șterg de pe fața pămîntului.

Tocmai în clipa cînd focul neputincios al blajinului se stingea, Georgiana se întoarse la doamna Lammle, după ce își lăsase partenerul într-o alee a canapelelor de pe o fundă-

tură dintr-un salon lăturalnic. Şi cine să fie cu doamna Lammle decît domnul Lammle ? Care ţinea aşa de mult la ea !

— Iubite Alfred, iat-o pe prietena mea Georgiana, scumpa mea fetiţă, trebuie să ţii la soţul meu aproape la fel de mult ca şi la mine.

Domnul Lammle era mîndru că i se făcuse atît de repede favoarea de a fi în mod special prezentat domnişoarei Podsnap, iar dacă avea să fie gelos pe prieteniile Sophroniei, atunci urma să fie gelos pe sentimentele ei pentru domnişoara Podsnap...

— Spune-i Georgiana, dragă — interveni soţia lui.

— Pentru... Îmi dai voie ?... Georgiana ? — Domnul Lammle pronunţase acest nume cu o mişcare graţioasă a mîinii drepte de la buze în afară. — Fiindcă n-am văzut-o niciodată pe Sophronia (ea nu-i femeia în stare să-i placă ceva din prima clipă) atît de atrasă, de captivată cum a fost de... îmi dai voie să repet ?... Georgiana.

Făptura căreia acest omagiu era adresat îl primea destul de stînjenită, apoi spuse, întorcîndu-se spre doamna Lammle, foarte încurcată :

— Mă-ntreb de ce ţineţi la mine ! Nu-mi dau seama de loc.

— Numai şi numai pentru dumneata, scumpă Georgiana, pentru deosebirea dintre dumneata şi toţi cei care te înconjoară.

— Mda. S ar putea, căci şi eu ţin la dumneavoastră pentru deosebirea dintre dumneavoastră şi toţi cei care mă înconjoară — spuse Georgiana cu un zîmbet de uşurare.

— Trebuie să plecăm şi noi cu ultimii rămaşi — rosti doamna Lammle, ridicîndu-se parcă fără tragere de inimă, tocmai cînd se pregăteau toţi să plece. — Iată-ne cu adevărat prietene, Georgiana dragă.

— Cu adevărat prietene.

— Noapte bună, fetiţo dragă !

Ochii ei surîzători avuseseră asupra acestei naturi sperioase o mare atracţie, căci Georgiana îi reţinu mîna şi-i spuse în taină, cu o voce oarecum înfricoşată :

— Nu mă uitaţi cînd veţi fi departe de mine. Şi veniţi iarăşi curînd. Noapte bună !

Era fermecător să-i vezi pe domnul şi doamna Lammle luîndu-şi atît de prietenoşi rămas bun şi coborînd treptele plini de afecţiune unul faţă de celălalt. Dar nu la fel de fermecător era să vezi chipurile acestea zîmbitoare întunecîndu-se pe cînd urcau, cu un aer posomorît, fiecare într-un ungher, în micul lor cupeu. Asta se petrecea însă în culise, acolo unde privirile nimănui nu pătrundeau şi unde nimeni nu va pătrunde să vadă.

Nişte vehicule mari, greoaie, clădite după modelul argintăriei Podsnap, purtau oaspeţii cu greutate, care Dumnezeu ştie cît mai cîntăreau ; musafirii mai puţin valoroşi îşi luară tălpăşiţa fiecare în legea lui, iar argintăria Podsnap a fost dusă la culcare.

Pe cînd domnul Podsnap stătea cu spatele la focul din salon, trăgîndu-şi în sus gulerul cămăşii, de-a dreptul ca un cocoş pe o potecă umflîndu-se-n pene, pur şi simplu, în mijlocul domeniilor sale, nimic nu l-ar fi surprins mai mult decît dacă ar fi auzit că domnişoara sau oricare altă tînără persoană de familie bună şi cu educaţie aleasă nu poate fi rînduită întocmai ca argintăria, pusă la vedere ca argintăria, lustruită ca argintăria, numărată, cîntărită şi evaluată ca argintăria. Că o asemenea tînără persoană ar fi putut avea în fundul inimii o pornire bolnăvicioasă către ceva mai tînăr sau mai puţin monoton decît argintăria, ori că închipuirea unei astfel de tinere persoane putea încerca să se avînte în regiuni mărginite la nord, sud, est şi vest de argintărie — era o idee monstruoasă pe care numaidecît, printr-o mişcare a braţului, el ar fi spulberat-o. Aceasta venea pesemne din faptul că tînăra persoană a domnului Podsnap n-ar fi altceva decît, ca să spunem aşa, un obraz îmbujorat. De aici posibilitatea existenţei altor tinere persoane cu o constituţie mai complexă.

Ah, dar să fi auzit domnul Podsnap, pe cînd îşi trăgea în sus gulerul cămăşii, cum fusese numit „imbecilul ăla" într-un scurt dialog dintre domnul şi doamna Lammle, aflaţi fiecare într-un ungher al micului cupeu, în drum spre casă !

— Sophronia, eşti trează ?

— Crezi că s-ar putea să dorm, domnule ?

— S-ar putea chiar foarte bine, de ce nu, după o petrecere la imbecilul ăla. Fii atentă la ce am de gînd să-ţi spun.

— Cred că am fost atentă la ce mi-ai spus și pînă acum, nu-i așa ? Ce altceva am făcut eu toată seara ?

— Ascultă, zic (pe un ton ridicat), la ce am de gînd să-ți spun. Ține-te scai de idioata asta. Ține-o bine, s-o ai în mînă. O și ai de pe-acum, dar vezi să nu-ți scape. Auzi ?

— Da, te-aud.

— Eu prevăd că de aici o să iasă bani, iar pe imbecilul ăla îl punem cu botul pe labe. După cum știi, noi ne datorăm bani unul altuia.

Această amintire o făcu pe doamna Lamnle să tresară, doar atît cît, retrăgîndu-se iarăși în colțișorul ei întunecos, să îmbibe aerul micului cupeu cu parfumul pudrelor și al esențelor sale.

Capitolul XII

SUDOAREA DE PE FRUNTEA UNUI OM CINSTIT

Domnul Mortimer Lightwood şi domnul Eugene Wrayburn au luat împreună masa, adusă de la cafenea, în biroul domnului Lightwood.

Nu de mult, stabiliseră să se gospodărească laolaltă. Au închiriat o căsuţă de burlaci lîngă Hampton, la malul Tamisei, cu pajişte, şopron pentru bărci, în fine, cu toate cele necesare, şi aveau intenţia să plutească pe firul apei în timpul vacanţelor de vară.

Nu era încă vară, ci primăvară, şi nu o primăvară „dulce celest de blîndă" ca în *Anotimpurile* lui Thompson, ci o primăvară aspră, bîntuită de vîntul de răsărit, ca în *Anotimpurile* lui Johnson, Jackson, Dickson, Smith şi Jones. Vîntul, hîrîind, mai mult tăia cu ferăstrăul parcă decît bătea; şi tot tăind cu ferăstrăul, rumeguşul se învolbura pretutindeni în groapa de tăiat lemne. Fiece stradă era o groapă de tăiat lemne, şi nu există un staroste al tăietorilor de lemne; fiecare trecător era ucenic de tăietor, iar rumeguşul îi intra în ochi şi-l făcea să se înece.

Hîrtiile acelea misterioase care circulă prin Londra cînd suflă vîntul zburau ici-colo şi pretutindeni. De unde să fi venit, încotro s-or duce? Se agaţă în fiecare tufiş, flutură în orice copac, sînt oprite din zbor de firele de telegraf, umblă prin toate cotloanele, se adapă la fiece pompă de apă, zadarnic caută tihnă dinapoia legiunilor de căi ferate.

La Paris, unde nimic nu se iroseşte, în ciuda bogăţiei acestui oraş luxos, dar unde minunate furnici omeneşti se strecoară afară de prin găuri şi adună orice zdreanţă, aşa ceva n-ai să întîlneşti. Acolo, vîntul nu stîrneşte decît colbul.

Acolo, ochi ageri și guri înfometate recoltează pînă și vîntul de la soare-răsare, și obțin cîte ceva.

Vîntul tăia cu ferăstrăul, iar rumegușul se învolbura. Arbuștii își frîngeau mîinile multiple, jelindu-se că s-au luat după soare, care s-a ținut de capul lor, și au înflorit ; frunzele crude lîncezeau ; vrăbiile aveau remușcări că s-au căsătorit prea devreme, la fel ca bărbații și femeile ; culorile curcubeului străluceau nu în brazdele de flori primăvăratice, ci pe fețele oamenilor pe care le mușca și le pișca. Vîntul tăia mereu lemne, și rumegușul se învolbura.

Cînd serile de primăvară sînt prea lungi și luminoase ca să te închizi în casă pe o asemenea vreme, vai și-amar de orașul pe care domnul Podsnap îl numea atît de limpede Londra, *Londres, London.* Un oraș așa de întunecat, de stridٍent, întrunind însușirile unei case afumate și ale unei soții cicălitoare ; un oraș care scrîșnește la tot pasul ; un oraș disperat, fără nici o fisură în bolta de plumb a cerului ; un oraș luat cu asalt, împresurat de Forțele Mlaștinilor din Essex și Kent.

Astfel vedeau lucrurile cei doi vechi colegi de școală, care după masă fumau în preajma focului. Tînărul Blight plecase, chelnerul de la cafenea plecase și el împreună cu farfuriile și vesela, vinul era pe ducă — dar nu în aceeași direcție.

— Auzi cum șuieră vîntul — rosti Eugene, aținînd focul — parc-am sta de pază în turnul unui far. Ce n-aș da să fie așa !

— Nu crezi că ne-am plictisi ? — întrebă Lightwood.

— Nu mai mult ca în oricare altă parte. Acolo n-am mai face naveta cu procesele. Dar asta-i o observație absolut personală.

— Și n-o să mai vină clienții — adăugă Lightwood. — O observație cîtuși de puțin personală, care nu mă privește numai pe *mine.*

— Dacă ne-am afla pe o insulă izolată, în largul unei mări furtunoase — spuse Eugene, fumînd, cu ochii la foc — lady Tippins nu s-ar mai face luntre și punte să ne viziteze, ori, încă și mai bine, s-ar face luntre și punte și s-ar îneca. Lumea nu ne-ar mai chema la mese de nuntă. N-o să mai fie nici precedente asupra cărora să se stăruie, în afară de unul

simplu : lumina să rămînă veşnic aprinsă. Ar fi emoţionant să stai tot timpul cu ochii după naufragii.

— Altminteri însă — sugeră Lightwood — viaţa ar fi destul de monotonă.

— Şi eu m-am gîndit la asta — zise Eugene, de parcă într-adevăr cîntărise chestiunea sub diversele ei aspecte, cu intenţii serioase — ar fi însă o monotonie restrînsă, limitată. Nu va angrena mai mult de două persoane. Şi mă întreb, Mortimer, dacă o moştenire atît de precis conturată şi atît de bine delimitată n-ar putea fi mai suportabilă decît cea fără limite a semenilor noştri.

— Vara asta, cu barca — spuse Lightwood rîzînd şi dîndu-i sticla cu vin — vom avea putinţa să rezolvăm chestiunea.

— Imperfectă — precizează Eugene, oftînd — dar oricum. Sper să nu fim puşi la o prea grea încercare.

— Acum, în privinţa onoratului tău tată... spuse Lightwodd, aducînd vorba de subiectul pentru care anume se întîlniseră să-i discute şi care, cum se întîmplă totdeauna, se strecura printre degete ca cel mai lunecos ţipar dintre ţipari.

— Da, în privinţa onoratului meu tată — repetă Eugene, aşezîndu-se mai bine în fotoliu — aş fi preferat să discutăm despre onoratul meu tată la lumina luminării, deoarece chestiunea are nevoie de oarecare strălucire artificială ; nu-i nimic, o să ne-ocupăm de el în licărul amurgului, înviorat de văpaia jărateculuí din cămin.

Eugene aţîţă din nou focul, şi cînd îl făcu să ardă vîlvătaie, continuă să vorbească.

— Onoratul meu tată a găsit în vecinătatea casei părinteşti o nevastă pentru nu prea onorabilul său fecior.

— Cu ceva avere, bineînţeles ?

— Cu ceva avere, bineînţeles, altfel nici n-ar fi găsit-o. Onoratul meu tată... dă-mi voie să prescurtez respectuoasa tautologie înlocuind-o pe viitor prin O.M.T., cu rezonanţă militară, ceva în genul ducelui de Wellington.

— Ce om năstruşnic eşti, Eugene !

— Ba de loc, te asigur. Deoarece O.M.T. s-a îngrijit totdeauna cît se poate de clar (după cum spune el) de soarta copiilor lui, hărăzind dinainte, din momentul naşterii fiecăruia, şi uneori chiar mai devreme, vocaţia şi cursul vieţii micuţei victime, O.M.T. mi-a prezis cariera de avocat pe care

o am (adăugînd în treacăt și o clientelă enormă, ceea ce nu s-a adeverit) și că mă voi însura, ceea ce nu s-a-ntîmplat.

— Despre primul punct mi-ai vorbit adesea.

— Despre primul punct ți-am vorbit adesea. Considerîndu-mă destul de nepotrivit pentru meseria mea de jurist, m-am ferit să pomenesc pînă acum despre destinul meu casnic. Îl cunoști pe O.M.T., dar nu atît de bine cum îl cunosc eu. Dacă-l știai deopotrivă cu mine, te-ar fi amuzat.

— Filial vorbind, Eugene !

— Perfect, crede-mă, și cu cel mai adînc respect și afecțiune față de O.M.T. Dar dacă mă amuză, ce să fac ?! Cînd s-a născut fratele meu cel mai mare, noi ceilalți știam desigur (vreau să spun noi ceilalți trebuia să știm, dacă am fi existat) că moștenea angaralele familiei... față de lume, noi le zicem averea familiei. Dar cînd al doilea frate al meu era tocmai pe punctul să vină pe lume, O.M.T. a declarat : „Acesta are să fie un stîlp micuț al bisericii". Copilul *s-a* născut și a ajuns un stîlp al bisericii ; unul foarte șubred. Al treilea frate apăru cu mult înaintea epocii cînd îl aștepta mama ; dar O.M.T., cîtuși de puțin surprins, numaidecît l-a declarat navigator în jurul lumii. A fost aruncat cu furca în marină, dar n-a făcut înconjurul lumii. M-am anunțat și eu, și s-a dispus de mine cu cele mai satisfăcătoare rezultate, întruchiparea cărora o ai în fața ochilor. Cînd fratele meu mai mic era în vîrstă de jumătate de oră, tata hotăra că ar fi un geniu al tehnicii — și așa mai departe. De aceea spun eu că O.M.T. mă amuză.

— Și doamna, Eugene ?

— Aici, O.M.T. încetează să mai fie amuzant, pentru că intențiile mele în privința doamnei se deosebesc de ale lui.

— O cunoști ?

— Habar n-am cine e.

— N-ar fi mai bine s-o vezi ?

— Dragă Mortimer, tu mi-ai studiat caracterul. Mă vezi pe mine apărînd acolo cu eticheta în frunte „DE ALES. ÎN PEȚIT", ca s-o-ntîlnesc pe doamna, deopotrivă etichetată ? Fac orice cu plăcere pentru îndeplinirea aranjamentelor tatei... în afară de căsătorie... Îți închipui c-aș putea s-o suport ? Eu, care mă plictisesc de moarte de toate celea, fără deosebire, așa de repede.

— Dar tu nu ești un om consecvent, Eugene.

— Cînd e vorba de plictiseală — îi replică acesta — sînt omul cel mai consecvent din lume, te asigur.

— Păi, tocmai acum stăruiai asupra avantajelor monotoniei în doi.

— Din turnul unui far. Fii drept și nu uita condițiile. În turnul unui far.

Mortimer rîse din nou, iar Eugene, care mai întîi îi ținu și el isonul la rîs, găsind parcă observația lui destul de hazlie, se cufundă în obișnuita lui tristețe și spuse somnoros, savurîndu-și țigara de foi :

— Nu, nu-i nimic de făcut ; una dintre prezicerile lui O.M.T. trebuie să rămînă de-a pururi neîndeplinită. Oricît de dispus aș fi să-i fac pe plac, trebuie să închidă ochii în fața unui eșec.

De cînd vorbeau, se întunecase, și afară, vîntul tăia lemne de zor, iar rumegușul se învolbura dincolo de ferestrele din ce în ce mai palide. Cimitirul, aflat mai în jos, se și înfășurase în zăbranic de umbre, iar umbra sa creștea spre acoperișuri, tîrîndu-se pînă la cei doi prieteni.

— Parcă s-ar scula strigoii din cimitir — spuse Eugene.

Se duse la fereastră cu trabucul în gură, ca să-i savureze și mai mult aroma, comparînd tihna căminului cu vîntoasa de afară, și întorcîndu-se la fotoliu se opri la jumătatea drumului și rosti :

— Am impresia că unul dintre strigoi a rătăcit calea și a picat aici ca să fie îndrumat. la privește năluca asta !

Lightwood, cu spatele la ușă, întoarse capul, și acolo, în întunericul de la intrare, se află cineva, un bărbat după toate aparențele, căruia îi adresă întrebarea nu lipsită de temei :

— Cine naiba ești dumneata ?

— Să fie cu iertăciune, domn șef mneavoastră — răspunse strigoiul mai mult în șoaptă, cu o voce răgușită, ca din butoi —, da e vreunu din mneavoastră domn arvocat Lightwood ?

— Ce-nseamnă asta ? Dumneata nu știi să bați la ușă ? — întrebă Mortimer.

— Să-mi fie cu iertare, domn șef mneavoastră — replică strigoiul, ca mai înainte — da poate nu știți că ușa era deschisă.

— Şi ce doreşti ?

— Să-mi fie cu iertare, domn şef mneavoastră — repetă strigoiul cu acelaşi glas ca din butoi — da e unu din mneavoastră domn arvocat Lightwood ?

— Da, este — rosti posesorul acestui nume.

— Grozav, domn şef mneavoastră ! Vă spun eu la amîndoi — rosti strigoiul, închizînd grijuliu uşa încăperii — am venit pentr-o afacere pe cinste.

Lumînările aprinse de Mortimer scoaseră la iveală un oaspete slut, zbanghiu, care, în timp ce vorbea, tot răsucea o căciulă veche, udă leoarcă, diformă şi ponosită, aidoma cine ştie cărui animal cu blana zbîrlită, cătel sau pisoi, înecat şi în descompunere.

— Ei — exclamă Mortimer — despre ce-i vorba ?

— Domn şef mneavoastră — începu străinul pe un ton socotit de el linguşitor — care din mneavoastră să fie domn arvocat Lightwood ?

— Eu sînt.

— Domn arvocat Lightwood — rosti, înclinîndu-se pînă la pămînt, cu un aer servil — eu-s un om care-şi caută pîinea, se zbate şi-şi cîştigă pîinea cu sudoarea frunţii. Ca să nu rizic nimic, într-un fel sau altu, aş vrea mai întîi de toate să depun jurămîntu.

— Nu mie trebuie să te adresezi pentru asta, omule.

Oaspetele, vădit neîncrezător, murmură cu îndărătnicie :

— Alfred David.

— Asta-i numele dumitale ? — întrebă Lightwood.

— Numele meu ? — replică omul. — Nu, vreau să fac un Alfred David.

(Eugene, care în timp ce fuma îl urmărea din priviri, interpretă aceste cuvinte prin *affidavit* [1].)

— Ţi-am spus, omul lui Dumnezeu — adaugă Lightwood, cu un rîs nepăsător — că n-am nimic de-a face cu jurămîntul dumitale.

— Dînsul ar putea doar să *te* înjure — explică Eugene — la fel şi eu. Altceva nu putem face pentru dumneata.

Foarte descumpănit de această informaţie, oaspetele îşi tot răsucea cîinele înecat sau pisica, uitîndu-se cînd la unul din-

[1] Declaraţie scrisă sub jurămînt.

tre conași, cînd la celălalt, muncit în sinea lui de gînduri. În cele din urmă, spuse hotărît :

— Atunci, tre să pun pe hîrtie.

— Unde ? — întrebă Lightwood.

— Aici — precizâ omul. — Negru pe alb.

— Mai întîi să știm despre ce e vorba.

— E vorba — rosti omul ; făcu un pas înainte și coborî glasul răgușit, ducînd mîna la gură — e vorba de-o ricompensă de cinci pîn' la zece miare de lire. De asta-i vorba. E vorba de-o crimă. De asta-i vorba.

— Apropie-te de masă. Stai jos. Vrei un pahar de vin ?

— Da, aș vrea — zise omul — și n-o să vă-nșel, domn șef mneavoastră.

I se dădu un pahar. Străinul îndoi brațul din cot și turnînd vinul în gură îl trecu în obrazul drept, parcă întrebînd : „Cum ți se pare" îl trecu în obrazul stîng, parcă întrebînd „Cum *ți* se pare ?" îl dădu pe gît în stomac, parcă întrebînd : „Cum *ți* se pare ?" Pe urmă plescăi din buze, ca și cum triplul răspuns ar fi fost „Ni se pare bun".

— Mai vrei unul ?

— Da, aș mai vrea — rosti el la fel — și n-o să vă-nșel, domn șef mneavoastră.

Repetă aceeași manevră.

— Ei, acum — începu Lightwood — ia spune ; cum te cheamă ?

— Păi, n-o luați așa iute, dom arvocat Lightwood — răspunse el, pe ton de dojană. — Nu vedeți, domn arvocat Lightwood, ați luat-o puțintel cam iute. Taman cînd să cîștig și eu între cinci și zece miare de lire cu sudoarea frunții... și cînd un biet om își face dreptate cu sudoarea frunții, păi, pot eu, zău, să mă lipsesc de ceva așa de important cum e numele meu, fără să fie pus pe hîrtie ?

Ținînd seama de părerea omului despre forța asociată a tocului, cernelei și hîrtiei, Lightwood încuviință din cap la semnul făcut de Eugene de-a se sluji de acele mijloace fermecate. Aducîndu-le la masă, Eugene se așeză pe scaun în postură de grefier sau notar.

— Eh, și-acum — spuse Lightwood — cum te cheamă ?

Dar acest om cinstit datora sudoarei de pe fruntea lui și mai multe precauții încă.

— Aș vrea, domn arvocat Lightwood — precizã el — sã-l am pe ălălant domn șef ca martor că ce-am spus am spus. Și-atunci, ălălant domn șef o să fie așa de bun să-mi scrie numele și unde stă ?

Eugene, cu trabucul în gură și tocul în mînă, îi azvîrli cartea lui de vizită. După ce silabisi pe-ndelete cele scrise, o legă într-un capăt al batistei, încă și mai pe-ndelete.

— Și acum, prietene — rosti Lightwood, pentru a treia oară — dacă ai isprăvit definitiv cu pregătirile dumitale de tot soiul și dacă ești absolut sigur că vei avea calmul și sîngele rece necesar... cum te numești ?

— Roger Riderhood.

— Domiciliul ?

— Lime'us Hole.

— Profesiunea sau ocupația ?

Mai puțin prompt cu răspunsul ca în cazul celorlalte două întrebări, domnul Riderhood dădu următoarea definiție :

— Sînt un om de la malul apei.

— Ai fost cîndva dat în judecată ? — întrebă Eugene în timp ce scria.

Puțin tulburat, domnul Riderhood spuse ca într-o doară, cu un aer nevinovat, că are impresia că „ălălant domn șef l-a întrebat ceva".

— Ai avut vreodată încurcături ? — stărui Eugene.

— O dată. (Asta se poate-ntîmpla oricui — adăugă domnul Riderhood, în treacăt.)

— Învinuit că...?

— Am vîrît mîna-n buzunaru unui marinar — spuse domnul Riderhood. — Și-unde mai pui, eram de fapt pretinul ăl mai bun al celui cu pricina și căutam să-i port de grijă.

— Cu sudoarea frunții dumitale ? — întrebă Eugene.

— Care curgea șiroaie — completă Roger Riderhood.

Eugene se lăsă pe spate în fotoliul său și fuma mai departe, ținînd ochii îndreptați nepăsător către cel care-l informa și cu tocul pregătit să mai scrie. Lightwood fuma și el, privind de asemenea nepăsător spre cel care dădea informații.

— Acum, puneți-vă iar pe scris — zise Riderhood, răsucind în fel și chip căciula murată și trecînd cu mîneca de la haină peste ea pe de-a-ndoasele (ca și cum ar fi avut și o față). Am venit să diclar că cel care l-a ucis pe Harmon este Gaffer Hexam, omu care-a găsit trupu. Jesse Hexam, zis Gaf-

fer, după cum e cunoscut peste tot pe rîu și de-a lungu malurilor, a săvîrșit cu mîna lui fapta asta. El cu mîna lui, și nu altu.

Cei doi prieteni se uitară unul la celălalt, mai serioși ca înainte.

— Spune-ne, pe ce temei îți clădești această învinuire? — întrebă Mortimer Lightwood.

— Pe temeiu că — răspunse Riderhood, ștergîndu-se cu mîneca pe față — am fost tovarășu lu Gaffer și că l-am bănuit multe zile lungi și multe nopți negre. Pe temeiu că știu cum lucrează. Pe temeiu c-am rupt tovărășia cu el finc-am văzut primejdia cu ochii, ceia ce vă spun dinainte că fică-sa poate c-o să vă-mpuie capu cu altă poveste despre chestia asta, da eu una știu și una zic: că mneavoastră știți ce merită să dați crezare, că ea o să vă-nșire la minciuni, cîte-n stele și-n lună, ca să-l scoată pe tat-su basma curată. Pe temeiu că dac-o să-ntrebați și pietrele din caldarîm o să vă spună că el a săvîrșit fapta. Pe temeiu că pot să jur că el a făcut-o. Pe temeiu că puteți să mă duceți orișiunde și tot așa o să jur. *Eu* unu nu vreau să trag ponoasele. Mi-am pus în gînd asta. Duceți-mă unde-oți pofti.

— Cu toate acestea, nu poți dovedi nimic — rosti Lightwood.

— Nimic? — repetă Riderhood, indignat și uimit.

— Nimic, pur și simplu. De aici nu reiese altceva decît că dumneata îl bănuiești de crimă pe omul ăsta. S-ar putea să ai unele motive, ori s-ar putea să nu ai, dar el nu poate fi condamnat pe baza bănuielilor dumitale.

— N-am spus eu... că cer ca ălălant domn șef să fie martoru meu... n-am spus eu asta din prima clipă cînd am deschis gura pe scaunu de aici din lumea asta fără de sfîrșit, acu și pururea și-n vecii vecilor amin (folosise desigur această formulă ca fiind cea mai apropiată ca formă de o declarație sub jurămînt), că-s gata să jur cum că el a săvîrșit fapta? N-am zis eu, luați-mă și puneți-mă să jur asta? Și acum nu zic tot așa? N-o să tăgăduiți, domn arvocat Lightwood?

— Nu, bineînțeles, dar dumneata te oferi să juri asupra suspiciunilor dumitale, și ți-am mai spus: acest lucru nu-i de ajuns.

— Nu-i de ajuns, nu-i așa, domn arvocat Lightwood? — întrebă cu luare-aminte.

— Absolut nu !

— Da, ce-am zis eu *că-i* de ajuns ? Ei, ș-acu-l-ntreb pe alălant domn șef. Zău, am zis eu una ca asta ?

— N-a spus, desigur, că n-ar mai avea nimic de adăugat — remarcă Eugene, pe un ton scăzut și fără să-l privească — oricare-ar fi fost sensul vorbelor lui.

— Ha ! — exclamă informatorul, triumfînd, pentru că-și dădea seama că observația făcută era în general în favoarea lui, deși, pare-se, prea bine n-o înțelegea. — Norocu meu c-am avut un martor !

— Atunci, continuă — îl îndemnă Lightwood. — Spune tot ce ai de spus. Dar să nu ascunzi nimic.

— Păi, puneți atunci pe hîrtie ce zic ! — strigă informatorul, înflăcărat și plin de nerăbdare. — Puneți pe hîrtie ce zic, căci, pe sfîntu Gheorghe și balauru lui, taman acu ajung la pricină ! Nu cumva să faceți cine știe ce să-nlăturați de la un om cinstit rodu sudoarei de pe fruntea lui ! Ei, ș-atunci, eu vă informez cum că mi-a zis că el a făcut fapta. *Asta-i* de ajuns ?

— Ia bine seama ce spui, prietene — replică Mortimer.

— Domn arvocat Lightwood, mneavoastră luați seama la ce spun eu ; căci, gîndesc, o să răspundeți ca ce zic eu să fie pus pe hîrtie mai departe ! — Apoi bătu încet și apăsat palma dreaptă, deschisă, de stînga. — Eu, Roger Riderhood, din Lime'us Hole, muncitor pe fluviu, vă spun mneavoastră, dom arvocat Lightwood, că numitu Jesse, îndeobște poreclit de ăi care lucrează pe apă și de ăi de pe mal Gaffer, mi-a zis mie că a săvîrșit fapta. Și unde mai pui, mi-a spus mie cu gura lui că el a făcut-o. Mi-a spus mie că el a făcut cu mîna lui fapta. Pot să jur !

— Unde ți-a spus asta ?

— Afară — răspunse Riderhood, mereu lovindu-și palmele ; ținea capul înclinat mult într-o parte, cu ochii la pîndă, a căror atenție era împărțită între cei doi auditori. Afară, în ușa birtului Șase hamali veseli, să tot fi fost douășpe, douășpe ș-un sfert noaptea... dar acu n-o să-mi încarc conștiința și să jur pentr-o chestie așa de anevoioasă cum e cinci minute, din noaptea cînd a pescuit cadavru. Șase hamali veseli e în același loc. Șase hamali veseli n-o să fugă de-acolo. Dac-o să iasă că în

seara aia la miezu nopții el n-a fost la Șase hamali veseli, atunci eu-s un mincinos.

— Și ce a zis ?

— O să vă spun eu (da puneți pe hîrtie, ălălant domn șef, mai mult nu vă cer). El a ieșit primu, eu ultimu. Poate-un minut după el, poate o juma de minut, ori un sfert de minut, n-aș fi în stare să jur pentru asta, și de-aia nici n-o fac. Aia-i cînd știi ce va să zică un Alfred David, nu-i așa ?

— Mai departe.

— Am dat de el așteptîndu-mă să stea de vorbă cu mine. Zice „Rogue [1] Riderhood" — că așa mă strigă mai toți (nu fiindcă ar însemna ceva, că nu-nseamnă nimic, ci fiindcă se potrivește cu Roger).

— Ce-are a face ?

— *Să-mi* fie cu iertare, domn arvocat Lightwood, da i-o parte din adevăr și de-aia are a face și trebuie să aibă a face și o să aibă de-a face. „Rogue Riderhood, zice, noi doi am avut astă-seară pe fluviu un schimb de cuvinte." Așa a fost, întrebați-o pă fică-sa. „Te-am amenințat, zice, c-o să te lovesc peste dește cu rama ori îți iau scăfîrlia la țintă cu cangea. Am făcut asta fiindcă prea te holbai la ce trăgeam eu după mine, de parc-ai fi avut bănuieli, și fiindcă te-ai prins de marginea bărcii mele." „Gaffer, știu", zic eu, da el zice „Rogue Riderhood, tu ești un om cum găsești doar unu într-o duzină..."
cred c-a zis între douăzeci, da nu-s sigur de asta, așa că luați de bună cifra mai mică, ca să respect îndatorirea unui Alfred David. „Și, zice, cînd e în joc tovarășii tăi, fie că-i vorba de viețile lor sau de altăceva, mereu se iscă gîlceavă cu tine. Ai avut bănuieli ?" „Gaffer, am avut, zic eu, și mai mult încă : mai am." Îl apucă bîțu. „Ca ce ? zice, ai făcut-o de oaie." Iar îl apucă bîțu și mai rău, și zice : „Atunci, *am* făcut-o de oaie. Și asta pentru banii lui. Să nu mă dai în gît !" Astea e vorbele lui pe care le-a spus.

Se așternu tăcerea, destrămată doar de căderea cenușii prin grătarul căminului. Riderhood profită ca să se frece pe cap, pe gît și pe față cu căciula lui murată, fără însă ca astfel să arate cumva mai bine.

---

[1] *Rogue :* pungaș.

— Mai e ceva ? — întrebă Lightwood.

— Despre el, adicătelea, domn arvocat Lightwood.

— Despre orice, legat de acest caz.

— Să mă bată Dumnezeu dacă vă-nțeleg eu p-amîndoi, domni șefi — rosti informatorul, căutînd să se strecoare și să și-i apropie pe amîndoi, deși numai unul vorbise. — Da ce, *asta* nu-i de-ajuns ?

— L-ai întrebat cum a procedat, unde și cînd ?

— Nici prin gînd nu mi-a trecut, domn arvocat Lightwood ! Eram dat peste cap, așa că n-aș fi vrut să mai știu nimic, nu, nici măcar pentru de două ori suma de bani pe care-o aștept de la mneavoastră, cîștigată prin sudoarea frunții ! Am pus capăt tovărășiei. Am rupt orice legătură. Nu mai puteam să desfac ceia ce se făcuse ; și cînd m-a tot rugat cu lacrimi în ochi : „În genunchi îți cer, bunu și vechiu meu tovarăș, nu mă da pe față !" eu i-am răspuns : „Să nu-i mai spui o vorbă lui Roger Riderhood, și nici să nu-l mai privești în ochi !" De-atunci îl ocolesc pe omu ăsta.

După ce, cu un gest, alungă aceste cuvinte cît mai sus, ca să aibă și mai mult efect, Rogue Riderhood, fără să-l fi poftit cineva, își turnă singur încă un pahar de vin — părea că mestecă băutura ; apoi, cu paharul pe jumătate golit în mînă, își îndreptă privirile spre lumînări.

Mortimer se uita la Eugene, dar Eugene își cerceta încruntat hîrtiile și nu-i răspunse la căutătură. Mortimer se întoarse din nou spre informator, căruia-i spuse :

— Te-a chinuit multă vreme gîndul ăsta, prietene ?

Riderhood mestecă pentru ultima oară vinul, și după ce înghiți, răspunse cu un singur cuvînt.

— Veșnic !

— Cînd s-a făcut atîta vîlvă, cînd guvernul a oferit o recompensă, cînd poliția se afla în picioare, cînd toată țara vuia de crima asta ! — adăugă Mortimer, plin de nerăbdare.

— Ha ! — exclamă domnul Riderhood foarte încet, cu vocea lui răgușită, și dădu din cap de mai multe ori, privind înapoi. — Și cît mă mai chinuia p-atunci gîndu ăsta !

— Cînd circulau cele mai absurde ipoteze, cînd se vînturau cele mai extravagante bănuieli, cînd pe jumătate duzină de nevinovați îi pîndea primejdia la fiecare ceas din zi de a

ți întemnițați ! — mai spuse Mortimer, aproape înfierbîntîndu-se.

— Ha ! — exclamă domnul Riderhood, ca mai înainte. Ce-am mai tras și eu în vremea aia !

— Dar, vezi, pe atunci — spuse Eugene, desenînd un cap de femeie pe hîrtia lui de scris și făcînd la răstimpuri unele retușuri — nu se ivise posibilitatea să cîștige atîta bănet.

— Alălant domn șef a pus degetu pă rană, domn arvocat Lightwood ! Taman asta m-a făcut să-mi iau inima-n dinți. Parcă ce, numai o dată m-am străduit eu să scap de chinu ăsta din minte ? Da n-am fost în stare. Într-o zi, cît pe ce să-mi descarc sufletu lu domșoara Abbey Potterson, care ține hanu La șase hamali veseli... localu ăsta e tot acolo, n-a șters-o din loc... acolo stă hangița, n-o să dea ortu popii pînă să vă duceți la ea... s-o-ntrebați !... da n-a mers. Și pîn' la urmă, iote că apare afișu cu numele mneavoastră în lege, domn arvocat Lightwood, cu litere de tipar, și pormă mă-ntreb eu în sinea mea : „Da la ce să mă chinui veșnic cu gîndu ? La ce să nu le dau toate pă față ? Să mă gîndesc tot mereu mai mult la Gaffer decît la pielea mea propie ? Dacă el are o fică, oare n-am și *eu* o fică ?...“

— Și ecoul a răspuns...? — interveni Eugene.

— „Da, ai !“... — reluă Riderhood, cu tărie.

— Și în același timp i-a menționat întîmplător și vîrsta ? — întrebă Eugene.

— Da, domn șef. Douăjdoi, în octombrie trecut. Și pormă mi-am zis : „Cît privește banii ăștia... e-o grămadă de bani. Zău, o grămadă-ntreagă — rosti domnul Riderhood cu nevinovăție — de ce m-aș da după deșt ?

— Bravo ! — exclamă Eugene, în timp ce-și retușa desenul.

— „E-o gramadă de bani, da e-un păcat pentru un om care dă în brînci de muncă și care moaie-n lacrimi fiecare cojiță de pîine cîștigată.. ori dacă nu în lacrimi, atunci în guturaiu cu care se pricopsește... oare e-un păcat pentru omu ăsta să-i cîștige ? Zi dacă e niscaiva pedici să-i cîștige.“ Asta mi-am zis cu tărie, că așa era datoria mea ; da cum să zici asta fără să-l jicnești pe domn arvocat Lightwood, care-ți oferă banii ăștia să-i cîștigi ? Nuuu !

— Nuuu — îl îngînă Eugene.

— Bineînțeles că nu, domn șef — încuviință domnul Riderhood. — De-aia mi-am luat inima-n dinți, ca să scap de chinu ăsta de pe suflet și să cîștig cu sudoarea frunții bani care mi se oferea. Și unde mai pui — adăugă el, devenind deodată feroce —, vreau să-i am! Acuma vă mai spun o dată pentru todeauna, domn arvocat Lightwood, că-i mîna lui Jesse Hexam, cunoscut îndeobște sub numele de Gaffer, și nu a altuia, care a săvîrșit fapta, după cum chiar el mi-a mărturisit. Eu vi-l predau și vreau să fie ridicat. Noaptea asta!

După încă un moment de tăcere întreruptă de căderea cenușii în cămin, care atrase atenția informatorului, de parcă ar fi fost clinchet de bani, Mortimer Lightwood se aplecă asupra confratelui său și spuse în șoaptă:

— Am impresia că va trebui să-l conduc pe omul ăsta la prietenul nostru imperturbabil de la poliție.

— Și eu am aceeași impresie — zise Eugene — nu-i nimic de făcut.

— *Îl* crezi ce spune?

— Eu cred că-i un ticălos fără pereche. Dar s-ar putea să spună adevărul, și numai de astă dată, pentru că e interesat.

— Asta nu prea pare.

— *El* nu prea pare să spună adevărul — precizează Eugene. — Dar nici cu fostul lui tovarăș, pe care-l denunță, nu mi-e rușine. Amîndoi sînt o apă și-un pămînt, pare-se, niște asasini. Aș vrea să-l întreb un lucru.

Așezat dinaintea căminului și privind chiorîș jăratecul, subiectul acestei convorbiri se străduia să tragă cu urechea la ceea ce se vorbea și lua un aer indiferent de fiecare dată cînd „amîndoi domn șefii" se uitau înspre el.

— Dumneata ai pomenit (în două rînduri, cred) despre o fiică a acestui Hexam — rosti Eugene, tare. — Vrei cumva să susții că se face vinovată, fiind într-un fel sau altul la curent cu crima?

Preacinstitul, după ce stătu pe gînduri — se gîndea eventual cum anume răspunsul său ar fi putut înrîuri rodul sudorii de pe fruntea-i — răspunse fără înconjur:

— Nu, nu susțin asta.

— Și nu mai implici nici o altă persoană?

— Vorba nu-i pe cine împlic eu, ci pe cine împlică Gaffer — a fost răspunsul îndărătnic și hotărît. — Eu n-am pretenția că știu mai mult decît vorbele lui către mine, care era „Eu am făcut fapta." Astea era vorbele lui.

— Trebuie să terminăm, Mortimer — spuse Eugene în șoaptă ridicîndu-se. — Cum ajungem pînă acolo ?

— Hai să mergem pe jos — șopti Lightwood — îi lăsăm omului ăstuia timp să se gîndească.

După acest schimb de păreri, se pregăteau de plecare ; domnul Riderhood se ridică și el.

O dată cu stinsul lumînărilor, Lightwood, ca și cum ar fi fost ceva de la sine înțeles, luă paharul din care băuse omul care era cinstea întruchipată și-l azvîrli liniștit în cenușă, unde căzînd se făcu țăndări.

— Ei, și-acum, dacă vrei, să mergi înainte — spuse Lightwood. — Domnul Wrayburn și cu mine venim după dumneata. Știi, cred, unde ne ducem.

— Eu zic că da, domn arvocat Lightwood.

— Atunci, mergi înainte.

Personajul riveran își trase peste urechi, cu amîndouă mîinile, căciula murată ; apoi, mai adus de spate decît îl clădise natura, cu mersul lui molîu și, tot gîrbovit, coborî scările de la intrare, făcu ocolul bisericii Temple, o apucă pe strada Temple, intră în Whitefriars, și așa mai departe, pe căile de acces de-a lungul Tamisei.

— Ce mutră de secătură are ! — spuse Lightwood, venind din urmă.

— Pentru mine aduce mai mult a *călău* — îi întoarse vorba Eugene. — De altfel, astea-i sînt și intențiile, fără doar și poate.

Au vorbit puțin tot drumul. Riderhood mergea în fața lor ca o piază-rea, și nu-l scăpau din vedere, deși cu destulă plăcere ar fi vrut să-l piardă din ochi. În fața lor mergea el, tot timpul în aceeași direcție și păstrînd același pas. Înainta pieptiș, pe o vreme cumplită, cu vînt năprasnic, și nu mai putea fi niciodată adus înapoi, nici zorit ; o ținea așa într-una, ca destinul care se apropie necruțător. Cînd ajunseră cam la jumătatea drumului, se porni o ploaie cu grindină, iute și deasă, care în cîteva minute goni lumea, lăsînd străzile pustii și albe de chiciură. Dar pentru el era totuna. Fiind în

joc viaţa unui om în schimbul unei sume de bani, grindina trebuia să fi căzut mai vîrtos, mai deasă, ca să poată stăvili pe cineva de la o asemenea faptă. Riderhood îşi croia anevoie drum, lăsînd urme în noroiul şi zloata care se topea cît ai clipi, ca nişte găuri diforme, de-ai fi zis, venind în urmă-i, că picioarele lui nu mai păstrau nimic omenesc.

Vijelia se curmă, şi luna cu greu ţinea piept norilor în zbor iute, iar vîltoarea nemaipomenită care domnea acolo în slăvi făcea cu totul neînsemnat tumultul jalnic al străzii. Şi asta nu pentru că vîntul îi alungase pe zurbagii prin locuri ferite, aşa cum măturase grindina încă netopită în grămezi oriunde se putea adăposti, ci pentru că străzile păreau absorbite de cer şi pentru că noaptea cotropise întreg văzduhul.

— Chiar dacă ar fi avut timp să se gîndească — spuse Eugene — n-a avut totuşi timp să se gîndească mai bine... sau să se răzgîndească, dacă asta poate fi socotit „mai bine". Dar nu văd nici un semn că ar vrea să dea înapoi, şi deoarece îmi aminteşe locul ăsta, trebuie să fim aproape de punctul unde ne-am dat jos din trăsură în seara cu pricina.

Într-adevăr, cîteva cotituri repetate la intervale scurte îi aduseră la malul fluviului, unde atunci se tăbîrciseră alunecînd printre bolovani şi unde acum se tăbîrceau şi mai şi de vîntul în rafale care-i lovea furios în faţă şi pieziş, purtat de curentul apei de prin meandrele fluviului. După obiceiul oricărui riveran de a-şi căuta totdeauna o pavăză la nevoie, riveranul în chestiune îi conduse să se adăpostească la Cei şase hamali veseli.

— Ia uitaţi-vă acolo — rosti el — domn arvocat Lightwood, la perdelele alea roşii. E Cei şase hamali veseli ; localu de care v-am zis eu că n-o s-o ia din loc. Şi a luat-o din loc ?

Lightwood nu se arătă prea impresionat de această confirmare a mărturiei informatorului, ci întrebă ce anume treabă au ei aici.

— Am vrut să vedeţi şi mneavoastră localu, domn arvocat Lightwood, ca să judecaţi dacă eu-s mincinos, şi acu am să mă uit pă geamu lu Gaffer, să ştim dacă-i acasă.

Rostind acestea, se furişă într-acolo.

— Cred că o să se întoarcă — murmură Lightwood.

— Da, şi să ducă lucrurile pînă la capăt — murmură Eugene.

Într-adevăr : după foarte puţin timp, se întoarse.

— Gaffer e plecat, cu barcă cu tot. Fică-sa-i acasă, stă şi priveşte focu. Da cina-i pregătită, aşa că-l aş aştepta pe Gaffer. Acu pot să-l urmăresc destul de lesne, de vreme ce nu-i acolo.

Apoi le făcu semn şi din nou porni înainte ; ajunseră la postul de poliţie, tot aşa de curat, de rece şi de pus la punct ca altădată, doar că flacăra lămpii — care nefiind decît o flacără de lampă, singurul accesoriu al forţei publice — pîlpîia în vînt.

Domnul inspector era, ca de obicei, cufundat în studiul hîrtiilor sale. Îi recunoscu pe cei doi prieteni de îndată ce aceştia îşi făcură din nou apariţia, fără însă să-şi schimbe întrucîtva atitudinea. Nici chiar faptul că Riderhood îi conducea nu l-a impresionat ; doar atît : pe cînd muia tocul în cerneală, îşi potrivi bărbia în gulerul tare şi-i adresă acestui personaj, pare-se, întrebarea, dar neprivindu-l direct :

— Cu ce ocazie ai venit pe-aici ?

Mortimer Lightwood îl rugă să fie atît de bun şi să se uite prin însemnările acelea. Îi predă hîrtiile scrise de Eugene.

După ce citi primele cîteva rînduri, domnul inspector se simţi cuprins de o nemaipomenită (pentru el) emoţie, încît rosti :

— Are întîmplător vreunul din dumneavoastră doi, domnilor, tutun de prizat asupra sa ?

Descoperind că n-avea nici unul, nici celălalt, se descurcă la fel de bine şi fără asta şi continuă să citească.

— Dumneata ştii ce scrie aici ? — îl întrebă pe Riderhood.

— Nu — răspunse acesta.

— Atunci, fă bine şi-ascultă.

Urmă lectura cu glas tare, pe un ton oficial.

— Sînt corecte notele astea în privinţa informaţiilor aduse aici şi a mărturiei pe care înţelegi să o depui ? — întrebă, terminînd de citit.

— Da, sînt. La fel de corecte — replică domnul Riderhood — ca şi mine. Mai mult nu pot spune în sprijinu lor.

— Chiar eu îl voi ridica pe omul ăsta, domnule — rosti inspectorul, adresîndu-se lui Lightwood. Apoi, către Riderhood: — O fi acasă? Unde stă? Cu ce se ocupă? Desigur, ţi-ai luat sarcina să afli tot ce se leagă de el.

Riderhood răspunse că ştie şi făgădui să afle în cîteva minute ceea ce încă nu ştia.

— Stai — îl opri inspectorul —, numai după ce-ţi spun eu. Nu trebuie să pară că sîntem în exerciţiul funcţiunii. Dumneavoastră doi aţi avea ceva împotrivă să mergem împreună la Cei şase hamali veseli, sub pretext că vrem să ciocnim un pahar? E un birt foarte cumsecade şi o patroană deosebit de respectabilă.

Răspunseră că sînt gata bucuroşi să înlocuiască realitatea printr-un pretext, care în linii mari corespundea, pare-se, intenţiilor inspectorului.

— Foarte bine — spuse el, luîndu-şi pălăria din cuier şi punînd în buzunar o pereche de cătuşe, ca pe nişte mănuşi de-ale lui: — Reserve! (Agentul de poliţie salută.) Ştii unde mă găseşti? (Agentul salută din nou.) Riderhood, de cum vezi că a sosit acasă, vino la fereastra desfătării şi bate de două ori... apoi aşteaptă-mă. Şi acu, domnilor...

Cînd cei trei plecară împreună, iar Riderhood se îndepărtă de lampa care pîlpîia, pornind gîrbovit pe un alt drum, Lightwood vru să afle de la poliţist ce părere are.

Inspectorul îi răspunse — adoptînd tonul cuvenit, evaziv şi reţinut — că totdeauna e mai probabil ca un om să fi făcut o faptă rea decît să n-o fi făcut. Că de multe ori, chiar el i-a „ţinut socoteală" lui Gaffer, dar că niciodată n-a izbutit să se socotească îndeajuns, învinuindu-l definitiv. Că dacă povestea aceasta e adevărată, atunci e adevărată doar parţial. Că cei doi oameni, nişte specimene foarte retrase, ar fi amestecaţi împreună şi în egală măsură, dar că acesta l-ar fi „dat în gît" pe celălalt ca să se salveze pe sine şi să pună mîna pe bani.

— Şi eu cred — adăugă în concluzie inspectorul — că dacă totul merge bine e pe cale să şi pună mîna pe bani. Dar deoarece acesta-i localul, domnilor, colo unde se văd luminile, vă recomand să schimbăm subiectul discuţiei. Cel mai bine ar fi să vă arătaţi interesul pentru nişte cariere de

var aflate undeva lîngă Northfleet, manifestîndu-vă temerea ca o parte din acest var nu cumva să încapă în mîini rele, dat fiind că transportul se face în şlepuri.

— Ai auzit, Eugene? — spuse Lightwood peste umăr. — Eşti foarte interesat de var.

— Fără var — replică nepăsător avocatul — existenţa mea n-ar mai fi luminată de nici o rază de speranţă.

Capitolul XIII

PE URMELE PĂSĂRII DE PRADĂ

Cei doi negustori de var, împreună cu însoţitorul lor, pătrunseră în domeniile domnişoarei Abbey Potterson, căreia acesta (după ce-i prezentă în uşiţa barului pe ei şi pretinsele lor treburi negustoreşti, în mod confidenţial) îi arătă prin semne că n-ar strica să se facă „o picătură de foc" în salonaşul desfătării, Cosy. Totdeauna foarte dispusă să dea o mînă de ajutor autorităţilor legale, domnişoara Abbey îi porunci lui Bob Gliddery să-i conducă pe domnii în salonaş, pe care să-l înviorezе numaidecît aprinzînd focul şi lampa de gaz. Băiatul cu braţele goale, care mergea înainte, ţinînd în mînă o bucată de hîrtie răsucită, aprinsă, arătîndu-le drumul, se achită atît de repede de această sarcină, încît salonaşul desfătării parcă ar fi sărit ca ars dintr-un somn întunecat ca să-i îmbrăţişeze călduros, în clipa cînd trecură pragul uşii ospitaliere.

— Aici există vin de Xeres de o calitate superioară — spuse inspectorul, ca o informaţie locală. — Poate că, domnilor, v-ar face plăcere să luaţi o sticlă.

Răspunsul fiind „Desigur", Bob Gliddery primi instrucţiuni din partea inspectorului şi se îndepărtă cu viteza de rigoare, efectul respectului pentru maiestatea legii.

— Cert este — rosti inspectorul — că omul de la care am primit informaţia (şi făcu semn peste umăr cu degetul cel mare al mîinii către Riderhood) de cîtva timp l-a tot ponegrit pe celălalt din pricina şlepurilor dumitale cu var, şi că celălalt de aceea a fost înlăturat. Nu spun ce ar putea să însemne sau să dovedească acest lucru, dar faptul în sine rămîne ca atare. L-am aflat mai întîi de la o persoană de

sexul opus din rîndul cunoştinţelor mele — şi făcu un semn vag peste umăr, cu degetul cel mare al mîinii, spre domnişoara Riderhood — din direcţia aceea, la oarecare distanţă de aici.

În cazul acesta, inspectorul nu fusese luat pesemne absolut prin surprindere de vizita lor din seara aceea — îşi dădea cu părerea Lightwood.

— Păi, vedeţi — zise inspectorul — chestiunea era cum să fie făcută prima mişcare. Ce rost ar avea să treci la acţiune dacă nu ştii cu ce să începi ? De aceea, mult mai bine e să stai locului liniştit. În povestea asta cu varul, am impresia fermă că ei amîndoi sînt amestecaţi ; totdeauna am avut impresia asta. Totuşi, m-am văzut silit să aştept un moment prielnic. şi acest moment prielnic, din păcate, n-a sosit. Omului ăstuia, de la care deţinem informaţiile, i s-a oferit momentul prielnic şi a pornit la acţiune, iar dacă nu întîlneşte nici o piedică în cale s-ar putea să-şi atingă cel dintîi scopul. Mai ştii dacă nu se alege cel care soseşte al doilea cu ceva important ? — şi eu nu spun cine să încerce ori ba să ocupe locul ăsta. Datoria trebuie îndeplinită, şi o voi îndeplini, oricare ar fi împrejurările, punînd în joc toată ştiinţa şi îndemînarea mea.

— În calitate de armator pentru transportul varului... începu Eugene.

— Domeniu în care nimeni, ştii, nu e mai îndreptăţit ca dumneata — spuse inspectorul.

— Aşa sper — reluă Eugene. — Tata a fost armator pentru transportul varului înaintea mea, iar bunicul meu înainte de el... de fapt, noi sîntem o familie care multe generaţii în şir ne-am ocupat de var pînă peste cap... Aş dori să adaug că dacă s-ar putea obţine varul care lipseşte fără să fie amestecată o tînără, ruda unui domn distins angrenat în negoţul de var (atît de scump mie), cred că ar fi un procedeu mai plăcut pentru asistenţă, adică, vreau să zic, pentru vărari.

— Şi eu — interveni Lightwood, şi-l împinse la o parte, rîzînd, pe prietenul lui — aş prefera asta mult de tot.

— Aşa va fi, domnilor, dacă lucrurile se vor putea face după cum se cuvine — spuse inspectorul, cu răceală. — Eu unul n-am cîtuşi de puţin dorinţa să pricinuiesc vreun rău cuiva în direcţia asta. Zău, îmi pare rău în direcţia asta.

— Parcă era un băiat în direcția asta — observă Eugene. — Mai este acolo ?

— Nu — spuse inspectorul. — A părăsit treaba. A fost trimis să facă altceva.

— Atunci, ea rămîne singură ? — întrebă Eugene.

— Da — încuviință inspectorul — singură.

Reîntoarcerea lui Bob cu un vas fumegînd întrerupse conversația. Dar deși vasul răspîndea arome delicioase, conținutul său nu primise încă acele ultime adaosuri fericite care în asemenea ocazii deosebite dădeau băuturilor de la Cei șase hamali veseli însușiri fără seamăn. Bob ținea în mîna stîngă unul din acele conuri de metal în forma căpățînii de zahăr, despre care am mai pomenit, unde goli vasul, îl vîrî apoi cu partea ascuțită bine în jăratec, lăsîndu-l acolo cîteva momente, cît timp dispăru și apăru din nou, aducînd trei pahare scînteietor de curate. Le puse pe masă și, conștient în mod meritoriu de natura dificilă a îndatoririi sale, se aplecă asupra focului, urmări din ochi trîmba de aburi pînă în clipa anume cînd lichidul era gata să dea afară. Apucă atunci recipientul de metal, amestecă ușor, și lichidul scoase un șuier delicat. Apoi turnă conținutul la loc în vas, ținu la aburul pe care-l împrăștia fiecare dintre cele trei pahare scînteietor de curate, rînd pe rînd ; în sfîrșit, le umplu pe toate, și cu conștiința împăcată aștepta aplauzele semenilor săi.

I-au fost acordate (ca atare, inspectorul propuse să se bea „pentru succesul comerțului cu var !") și Bob se retrase la bar să transmită domnișoarei Abbey lauda oaspeților. Între noi fie spus, încăperea fiind încuiată în absența lui, nu exista nici cel mai neînsemnat motiv de a se mai prelungi povestea cu varul. Numai că farmecul misterios pe care-l dădea conversației părea atît de agreabil domnului inspector, încît nici unul, nici celălalt dintre clienții săi n-a cerut să fie înlăturat.

De afară, se auziră două bătăi ușoare în fereastră. Domnul inspector se fortifică iute cu încă un pahar și ieși fără să facă zgomot — nepăsător, de parcă ar fi vrut să vadă ce fel de vreme e și să privească stelele.

— Se cam îngroașă gluma, Mortimer — spuse Eugene pe un ton scăzut — nu-mi place treaba asta.

— Nici mie — zise Lightwood. — Ce-ar fi să plecăm ?

— Acum, că sîntem aici, să stăm. Trebuie s-o duci pînă la capăt, și eu n-o să dau bir cu fugiții. Unde mai pui, fata aceea

singură, cu păr negru, nu-mi iese din minte. Abia dacă am zărit-o data trecută, şi totuşi, acum o văd parcă aievea aşteptînd lîngă foc. Gîndindu-te la ea, nu ţi se pare că ai fi amestecat într-o odioasă combinaţie de trădare şi furt ?

— Cam aşa ceva — rosti Lightwood. — Dar tu ?

Însoţitorul lor se întoarse şi raportul lui, despovărat de diferitele lumini şi umbre de var, se referea la faptul că Gaffer era plecat cu barca, că probabil făcea obişnuitul lui tur de orizont ; că fusese aşteptat o dată cu ultimul flux al apei, dar, pentru că-l pierduse, dintr-un motiv sau altul, nu se putea conta, ţinînd seama de obiceiurile lui nocturne, că ar reveni înainte de următoarea maree — adică un ceas, două mai tîrziu ; că fiică-sa, urmărită pe fereastră, cam tot pe atunci părea să-l aştepte, deoarece bucatele pentru cină nu fuseseră încă puse la foc, ci doar aşezate la îndemînă, lîngă plită ; că fluxul va avea loc în jurul orei unu, şi acum nu trecuse de zece ; că nu rămînea nimic altceva de făcut decît să se stea de veghe, în aşteptare ; că în momentul cînd dădea el prezentul raport, Riderhood se afla la pîndă, însă că două capete înseamnă mai mult decît unul (îndeosebi cînd al doilea aparţine domnului inspector) — de aceea a hotărît să stea şi el de pază. Şi cum pentru nişte amatori ar fi fost anevoios să rămînă ghemuiţi, la adăpostul unei bărci trase la mal, noaptea, pe un vînt aspru şi rece, cînd vremea, spre a nu fi monotonă, mai abătea şi potop de grindină, la răstimpuri, inspectorul încheie raportul recomandînd celor doi domni să stea, cel puţin deocamdată, în locul unde se află, la căldură şi feriţi de vitregia timpului.

Nu erau dispuşi să se împotrivească acestei recomandări, dar voiau să ştie unde pot da, dacă ar fi dorit, de cei care stăteau la pîndă. Decît să se bizuie pe o descriere verbală lesne înşelătoare, Eugene (mai puţin atent ca de obicei de a se feri să-şi bată capul) preferă să-l însoţească pe inspector, să observe locul în cauză şi să revină.

Pe ţărmul povîrnit al fluviului, printre bolovani amestecaţi cu nămol de la un stăvilar — nu stăvilarul special al birtului Cei şase hamali veseli, cu debarcader propriu, ci un altul, ceva mai răzleţ şi foarte apropiat de vechea moară de vînt unde locuia învinovăţitul — erau cîteva bărci ; unele — priponite şi gata să pornească pe apă, altele — trase în afara curentului,

Sub una din ultimele se făcu nevăzut însoțitorul lui Eugene. Și după ce observă poziția acesteia în raport cu celelalte ambarcațiuni, ca să fie sigur că nu se putea înșela, Eugene își îndreptă privirile spre casa unde, așa cum i se spusese, stătea singură la gura focului fata cu păr negru.

Putea vedea prin fereastră licărul focului. Cine știe dacă nu chiar asta l-a atras să se uite înăuntru ?! Poate că de aceea și ieșise. Acea parte a malului era acoperită cu iarbă, așa că se putea lesne apropia fără să se audă cîtuși de puțin zgomot de pași. Trebuia doar atît : să urce o movilă de vreo trei sau patru picioare înălțime, nămoloasă și plină de gloduri, și numaidecît nimerea în iarba din dreptul ferestrei ; făcu întocmai și ajunse acolo.

În odaie nu era altă lumină decît licărul focului. Lampa, neaprinsă, se afla pe masă. Așezată pe jos, fata privea focul, cu capul sprijinit în mîini. Un fel de văl era pe chipul ei, o umbră, care la început părea să fie lumina pîlpîitoare a focului, dar cînd se uită mai bine, el băgă de seamă că plîngea. Tristă și neobișnuită scenă, pe care i-o dezvăluia văpaia nestatornică !

Era o fereastră micuță cu numai patru ochiuri de geam, și n-avea perdele ; pe aceasta o alese pentru că cea de alături, mai mare, avea. De aici se vedea încăperea, afișele de pe pereți cu numele înecaților ieșind la iveală și apoi dispărînd din nou, rînd pe rînd. Dar Eugene nu se prea uita la toate astea, ci ochii lui stăruiau îndelung asupra ei, adevărat tablou, bogat în culori, cu obrajii bruni îmbujorați și luciul întunecat al părului — tristă și singură, plîngînd, în lumina care creștea și se topea a focului.

Deodată, fata sări în picioare. Eugene stătuse nemișcat și era sigur că nu el fusese cel care-o stînjenea ; de aceea, nu făcu decît să se retragă de la fereastră, rămînînd aproape în umbra zidului. Ea deschise ușa și strigă speriată :

— Tată ! Dumneata m-ai strigat ? — Apoi din nou : — Tată ! — Și încă o dată, după ce ascultă : — Tată ! Mi s-a părut că te-am auzit înainte strigîndu-mă de două ori !

Nici un răspuns. Cînd intră înapoi, el porni din nou spre țărmul fluvial, și făcînd calea-ntoarsă, prin mocirlă și pe la locul de pîndă, ajunse iarăși la Mortimer Lightwood, căruia îi povesti ce văzuse în legătură cu fata și cum istoria asta devenise ceva sinistru.

— Dacă omul după care umblăm s-o fi simţind tot aşa de vinovat ca şi mine — spuse Eugene — atunci trebuie că nu-i de loc în apele lui.

— Influenţa tăinuirii — îşi dădu părerea Lightwood.

— Căreia nu-i sînt de loc recunoscător că face din mine un Guy Fawkes[1] în pivniţă şi un denunţător pe faţă totodată — spuse Eugene. — Mai dă-mi un pahar din băutura aceea.

Lightwood îi mai dădu un pahar din băutura aceea, dar se răcise şi nu mai era bună.

— Puh ! — exclamă Eugene, şi o scuipă în cenuşă. — Parc-ar fi apă din fluviu.

— Ştii aşa de bine gustul acestei ape ?

— Mi se pare că da, astă-seară. Parcă m-aş fi înecat, sau cît pe-aci, şi am înghiţit o găleată de apă.

— Influenţa locului — spuse Lightwood.

— Grozav de învăţat eşti astăzi ! M-ai dat gata cu influenţele tale — îi replică Eugene. — Mai stăm mult pe-aici ?

— Cam cît crezi ?

— Dac-ar fi după mine, ţi-aş spune un minut — răspunse Eugene — căci „Hamalii veseli" nu-s cei mai veseli băieţi pe care i-am cunoscut eu. Dar cred că e mai bine să rămînem aici pînă ne-o da afară, laolaltă cu ceilalţi inşi suspecţi, după miezul nopţii.

Bătu ora unsprezece. Eugene aţîţă focul şi se instală în preajmă, dînd de înţeles că aştepta răbdător. Dar încetul cu încetul simţi furnicături la un picior, apoi la celălalt picior, apoi la un braţ şi apoi la celălalt braţ, apoi în bărbie, apoi pe spate şi apoi pe frunte, apoi în păr, apoi la nas, şi apoi se întinse cît era de lung pe două scaune şi începu să se vaite şi să sări în sus.

— Forfotesc pe aici nişte insecte nevăzute — se plînse el — cu o acţiune diabolică. M-au gîdilat şi m-au ciugulit peste tot. E ca şi cum aş fi săvîrşit în minte o tîlhărie în condiţiile cele mai josnice, iar copoii justiţiei sînt pe urmele mele.

— Şi cu mine e la fel de rău — spuse Lightwood, ridicîndu-se în jilţ dinaintea lui, cu părul ciufulit, după ce făcu tot soiul de mişcări năstruşnice, în care capul ajunsese mai jos de-

[1] Guy Fawkes, personaj ajuns astăzi legendar, conducătorul aşa-numitului Complot al prafului de puşcă, *Gunpouder Plot.*

cît corpul. — Neliniștea asta a pus de mult stăpînire pe mine. Tot timpul cît ai fost plecat, m-am simțit ca Gulliver cînd liliputanii trăgeau asupra lui.

— Nu merge, Mortimer, trebuie să ieșim la aer ; trebuie să-l întîlnim pe Riderhood, bunul nostru prieten și frate. Și pentru liniștea noastră, hai să cădem la învoială. Data viitoare (ca să fim împăcați), mai bine săvîrșim noi fărădelegea decît să-l luăm pe nelegiuit. Te învoiești prin jurămînt ?

— Desigur.

— Ne-am legat prin jurămînt. Lady Tippins va trebui să fie cu ochii-n patru. Îi e viața în primejdie.

Mortimer sună ca să achite nota de plată, și Bob apăru ca să facă socoteala. Eugene, cu extravaganța lui, îl întrebă, într-o doară, dacă nu vrea să lucreze și el în domeniul comerțului cu var.

— Nu, domle, nu, nu, domle — răspunse Bob. — Eu am aici o sitoație bună, domle.

— Oricînd te răzgîndești — reluă Eugene — vino la întreprinderea mea ; totdeauna vei găsi de lucru la cuptoarele de var.

— Mulțumesc, domle — spuse Bob.

— Dumnealui e asociatul meu — adăugă Eugene — ține contabilitatea și plătește lefurile. Leafă bună la muncă bună, asta a fost totdeauna principiul călăuzitor al asociatului meu.

— Și, zău, e straşnic, domlor — spuse Bob ; privind bacșișul, făcu o plecăciune din cap și mîna dreaptă, întocmai ca atunci cînd umplea o halbă cu bere la canea.

— Eugene — îl dojeni Mortimer, rîzînd cu poftă cînd rămaseră din nou singuri — cum *poți* fi atît de caraghios ?

— Sînt caraghios de bine dispus — zise Eugene. — Un om caraghios. Totul e caraghios. Hai să plecăm !

Mortimer Lightwood se gîndea că aproximativ în ultima jumătate de oră se petrecuse cu prietenul lui întrucîtva o schimbare, poate mai bine zis o accentuare a ceea ce era indolență și extravaganță, împinse pînă la absurd. Cunoscîndu-l atît de bine, observă la el ceva nou și forțat, inexplicabil deocamdată. Gîndul acesta îi trecu prin minte și apoi dispăru ; mai tîrziu însă avea să și-l reamintească.

Ajungînd la țărmul apei, pătrunși pînă la oase de vîntul care mugea, Eugene spuse :

— Uite, acolo stă. Unde pîlpîie lumina focului.

— Mă duc să privesc puţin pe fereastră — rosti Mortimer.

— Nu, lasă asta! — Eugene îl prinse de braţ. — Dă-i pace. Hai mai bine la onorabilul nostru prieten.

Îl conduse la locul de pîndă şi amîndoi se ghemuiră, strecurîndu-se la adăpostul bărcii, o pavăză neaşteptat de bună împotriva vîntului care sufla năprasnic şi a nopţii aspre.

— E aici domnul inspector? — întrebă Eugene.

— Aici sînt, domnule.

— Şi prietenul nostru cu fruntea acoperită de sudoare e în colţul acela? Bun. S-a întîmplat ceva între timp?

— Fiică-sa a ieşit afară, îl auzise strigînd... dacă nu cumva e un semn pentru el ca să nu se întoarcă. Tot ce se poate.

— Tot ce se poate să fi fost *Rule Britannia* [1] — murmură Eugene — dar n-a fost, Mortimer!

— Prezent! (Din partea opusă celei unde era inspectorul.)

— Acum s-a ajuns la două spargeri şi o înşelătorie!

Cu această dovadă a stării sale sufleteşti depresive, Eugene se cufundă în tăcere.

Multă vreme rămaseră cu toţii învăluiţi în linişte. Cînd mai era puţin pînă în momentul fluxului, iar apa ajungea tot mai aproape de ei, zgomotele fluviului se înteţiră; ascultau mai cu luare-aminte, trăgînd cu urechea la forfota paletelor de la rotila vaselor cu aburi, la zornăitul lanţurilor de fier, la scrîşnetul scripeţilor, la bătaia cadenţată a vîslelor, la lătratul furios, răzleţ, al vreunui cîine pripăşit pe bordul cîte unui vas, care parcă adulmecase urma lor în ascunzătoare. Noaptea nu era atît de neagră, aşa că în afara luminilor, din vîrful bompresel or şi al catargelor, lunecînd încoace şi-ncolo, mai puteau desluşi uneori şi corpul acoperit de zăbranic al navei; cînd şi cînd, năluca unui vas de transport, o velă mare şi sumbră ca un braţ întins în semn de avertizare, răsărea chiar în dreptul lor, trecea şi se făcea nevăzută. În momentul acela al veghii, apa din preajmă se frămînta de cine ştie ce impuls venit din depărtări. Adesea, credeau că izbiturile acestea şi plescăitul apei veneau de la barca pe care o aşteptau, trăgînd la mal, şi de cîte ori n-ar fi sărit în picioare dacă Riderhood, deprins cu fluviul, nu rămînea totuşi locului, nemişcat şi tăcut.

[1] Cîntec patriotic englez de Thomson şi Arne, din secolul al XVIII-lea.

Vîntul risipea pînă hăt-departe bătăile nenumăratelor orologii de la bisericile din oraș, aflate în direcția opusă ; dar erau și clopote așezate în sensul vîntului, care-i anunțau cînd se făcuse ora unu... două... trei. Chiar și fără acest ajutor, ei tot ar fi știut că noaptea se perinda, după ivirea unei fîșii negre, umede, din ce în ce mai late, a țărmului și după apariția digului pietruit din fluviu, vestind treptat-treptat refluxul.

Pe măsură ce timpul se scurgea, această treabă misterioasă devenea tot mai nesigură. S-ar fi părut că omul aflase despre cele puse la cale împotriva lui, și poate i se făcuse teamă. Nu cumva își ticluise în așa fel planurile încît să aibă un avantaj de douăsprezece ore pînă să pună ei mîna pe el ? Riderhood, care își irosise de-a surda sudoarea frunții, era neliniștit și începuse să se căineze amarnic de faptul că lumea mereu căuta să-l tragă pe sfoară — pe el, înzestrat cu demnitatea muncii !

Locul unde stăteau la pîndă fusese astfel ales încît să poată cuprinde fluviul și toată casa. Nimeni nu intrase și nici nu ieșise de cînd fetei i s-a părut că l-a auzit pe tatăl ei strigînd. Nimeni n-ar fi putut intra sau ieși fără să fi fost văzut.

— Dar la cinci se luminează — spuse inspectorul — și atunci *vom* fi descoperiți.

— Ia uite — se auzi glasul lui Riderhood — ce ziceți de-asta ? Te pomenești că a stat pitit pe-aici la pîndă și s-o fi ținut ore întregi între două-trei poduri !

— Și ce-i cu asta ? — întrebă inspectorul, calm, dar cu îndărătnicie.

— Poate c-așa o fi făcînd și în prezent.

— Și ce-i cu *asta ?* — repetă inspectorul.

— Barca mea-i printre bărcile alea de colo de lîngă dig.

— Și ce-i cu barca dumitale ? — reluă inspectorul.

— Ce-ar fi să mă urc în ea și să dăm o raită ? Știu pe unde o ia el și locurile care-i place. Știu pe unde ar putea să fie la cutare sau cutare ceas în timp de maree. Ce, n-am fost eu tovarășu lui ? Nu-i bine să s-arate nici unu din mneavoastră. Nu-i nevoie să vină nici unu din mneavoastră. Pot să pun și fără ajutor barca pe apă, și chiar dacă mă vede cineva, eu ș-așa sînt tot timpu pe-acilea.

— Ideea nu-i rea — spuse inspectorul, după ce stătu puțin pe gînduri. — Încearcă.

— Stai oleacă. Să ne-nțelegem. Dacă am nevoie de mneavoastră, dau ocol pîn dreptu birtului și-ncep să fluier.

— Dacă mi-aș îngădui să vin cu o sugestie — interveni Eugene pe un ton foarte chibzuit — adresată onorabilului și bunului meu prieten, ale cărui cunoștințe în chestiuni navale departe de mine să le pun la îndoială, ar fi că fluierînd înseamnă să atragi atenția că e vorba de o taină și astfel să dai loc la comentarii. Onorabilul și bravul meu prieten mă va scuza, sper, în calitatea mea de membru independent al acestei adunări, că am lansat o observație pe care simt că o datoram acestei case și patriei.

— Ălălant domn șef a fost, ori domn arvocat Lightwood ? — întrebă Riderhood (căci așa, cum stăteau ghemuiți sau întinși la pămînt, nu-și puteau vedea chipurile).

— Ca răspuns la întrebarea pusă de onorabilul și bunul meu prieten — spuse Eugene, care se afla lungit pe spate, cu pălăria pe față, într-o atitudine exprimînd cu adevărat vigilența — pot afirma fără șovăială (acest lucru nefiind în contradicție cu serviciul public) că accentele pe care le-a auzit erau accentele celuilalt domn șef.

— Aveți ochi buni ambii doi, nu-i așa, domn șef ? Toți aveți niște ochi ai naibii de buni, nu-i așa ? — întrebă Riderhood.

— Toți.

— Apăi, dacă o iau cu barca pînă-n dreptu lu Cei șase hamali și mă opresc acolo, nu-i nevoie să mai fluier. O să vedeți că e o pată sau așa ceva și-o să știți că-s eu, ș-o să veniți jos că fincă-s eu. Ne-am înțeles ?

— Ne-am înțeles.

— Atunci, am plecat !

Luat pe sus din toate părțile de vîntul aspru, el porni numaidecît, cu un pas nesigur, către barcă ; în cîteva clipe o și puse în mișcare, vîslind sub malul unde se aflau ei, înspre larg.

Eugene se ridicase într-un cot ca să se uite după el în întuneric.

— Aș vrea ca barca onoratului și bravului meu prieten — murmură el, întinzîndu-se din nou și vorbind în pălărie — să se umple de baftă și să se răstoarne cu fundu-n sus, iar lui să-i facă de petrecanie !... Mortimer !

— Onorabilul meu prieten.

— Trei spargeri, două înșelătorii și o crimă în miez de noapte.

Cu toată povara aceea pe conștiință, Eugene se simți întrucîtva ușurat datorită ultimei mici schimbări în mersul lucrurilor. La fel și cu ceilalți doi tovarăși. Simpla schimbare însemna ceva. Încordarea părea să fi luat o întorsătură și să-și împrospăteze punctul de plecare. Acum mai exista ceva unde să-și îndrepte atenția. Toți trei erau mai cu ochii-n patru la posturile lor și mai puțin amorțiți de înrîurirea jalnică a locului și timpului.

Trecuse mai bine de o oră și începuseră chiar să moțăie de somn ; cînd, cîte unul din cei trei — fiecare spunea că el este acela și că *nu* moțăie — pretindea că-l zărește pe Riderhood în barcă, în colțișorul stabilit. Săriră cu toții, ieșind din adăpost, și se duseră spre el. Cînd îi văzu venind, el vîsli de-a lungul digului, așa că ei, stînd pe dig, puteau vorbi cu el în șoaptă, la umbra clădirii — dormind buștean — a Celor șase hamali.

— Naiba să mă ia dacă pricep o iotă ! — spuse, holbîndu-se spre ei.

— Ce nu pricepi ? L-ai văzut ?

— Nu.

— Ce-*ai* văzut ? — întrebă Lightwood, căci el se holba la ei cît se poate de ciudat.

— I-am văzut barca.

— Nu cumva goală ?

— Ba da, goală. Și unde mai pui — în voia valurilor. Și unde mai pui — o rămă lipsă. Și unde mai pui — ailantă rămă ruptă scurt și înțepenită între lăcașul vîslelor. Și unde mai pui — barca a fost luată de curentu apei și dusă între alte două șiruri de bărci. Și unde mai pui — iar a avut baftă, pe Dumnezeu meu dacă n-a avut !

Capitolul XIV

PASĂREA DE PRADĂ ŞI-A VENIT DE HAC

Pe ţărmul fluviului e frig. Pătrunşi pînă la oase de frigul aspru în acele momente critice, ca plumbul de grele, din miez de noapte, cînd forţa vitală a celor mai nobile şi mai frumoase fiinţe se iroseşte, cei trei, la pîndă, priveau fiecare chipurile palide ale celorlalţi doi, şi toţi laolaltă chipul palid al lui Riderhood, aflat în barcă.

— Barca lui Gaffer... iar a avut baftă Gaffer, iote, nici picior de Gaffer.

Astfel vorbea Riderhood, holbîndu-se deznădăjduit.

Ca la un semn, cu toţii îşi îndreptară privirile spre flăcăruia focului licărind prin fereastră. Era mai firavă şi mai ştearsă. Poate că focul, aidoma animalelor superioare şi vegetalelor a căror viaţă o ajută să se menţină, are şi el un mai mare imbold de a se stinge, cînd noaptea moare, iar ziua nu s-a născut încă.

— Dac-aş avea eu puterea la mînă-n treaba asta — mormăi Riderhood, scuturînd ameninţător din cap — afurisit să fiu dacă n-aş înhăţa-o pe *ea*, fie ce-o fi !

— Da, dar n-o ai — rosti Eugene.

Vorbise pe un ton atît de violent, încît informatorul i se adresă cu supunere :

— Ştiu, ălălant domn şef, ştiu, nici n-am spus c-o am. Ziceam şi eu aşa, ca omu.

— Şi un parazit tace — se răsti Eugene. — Ţine-ţi gura, guzgan de apă ce eşti !

Mirat de ieşirea neobişnuită a prietenului său, Lightwood holbă ochii la rîndu-i şi spuse :

— Ce s-o fi întîmplat cu omul ăsta ?

— Habar n-am. Te pomenești că s-o fi aruncat în apă.

În timp ce vorbea, informatorul își șterse fruntea a jale, ca și pînă atunci, holbîndu-se, deznădăjduit, din barcă.

— Ai priponit barca lui ?

— E priponită ca destul pînă s-o retrage apa. Mai bine nici să se poată înțepeni. Veniți colea după mine, ca să vedeți chiar cu ochii mneavoastră.

Povara părea prea mare, și barca se sălta puțin în spate ; dar la asigurările lui Riderhood că a purtat „și juma de duzină de morți și vii, pîn-acu", și că „nu s-a cufundat mai mult în apă, și pupa nu s-a lăsat mai jos nici chiar atunci, ce mai tura-vura ?", ei luară loc precauți, stabilind echilibrul „trăsnăii" aceleia, în timp ce Riderhood, tot deznădăjduit, holba ochii.

— În ordine. Ia-o înainte ! — strigă Lightwood.

— O iau înainte, pe legea mea ! — rosti supus Riderhood, cînd să pornească. — Dac-a șters-o cumva, domn arvocat Lightwood, atunci e destul ca s-o iau și eu altfel. Da el todeauna m-a tras pe sfoară, dar-ar naiba-n el ! Todeauna Gaffer ăsta m-a tras rău de tot pe sfoară. Nicioată n-a fost drept cu mine, nicioată nu s-a purtat deschis. Așa de mîrșav, de ascuns... Nicioată n-a dus o treabă pîn' la capăt, ca un om în toată firea !

— Hei ! Fii atent ! — strigă Eugene (o dată instalat în barcă, se simțea din nou în largul lui) cînd se ciocniră de un țăruș ; apoi, pe un ton mai scăzut, rectifică vorbele rostite anterior : — Aș vrea ca barca onoratului și bunului meu prieten să se umple de baftă și să *nu* se răstoarne, iar nouă să nu ne facă de petrecanie ! Atenție ! Atenție ! Așază-te bine, Mortimer. Iar s-a pornit grindina. Ia uite cum îi sare domnului Riderhood în ochi, ca o droaie de pisici sălbatice !

Intr-adevăr el era cel mai în bătaia ploii, care se abătuse cu toată forța asupra lui, și deși își aplecase capul, căutînd să-și expună numai căciula răpănoasă, n-avu încotro, se retrase la adăpostul unui șirag de vase, pînă cînd încetă. Vijelia se ivise ca un mesager hain al dimineții, după care, numaidecît, o trîmbă de lumină străpunse norii întunecați, sfîrtecîndu-i pînă ce zarea sură a zilei își făcu loc.

Cei trei tremurau, parcă deopotrivă cu toate cele din jur : chiar și fluviu, vase, otgoane, vele, negura zorilor învolburînd malul. Negre de umezeală și cu pete de chiciură și zloată din

loc în loc, casele strînse unele într-altele păreau mai scunde ca de obicei, ca şi cum s-ar fi chircit, zgribulite de frig. Puţine semne de viaţă se vedeau pe amîndouă malurile, uşile şi ferestrele caselor erau închise, iar literele negre şi albe care se zgîiau de pe faţadele debarcaderelor şi ale antrepozitelor păreau — după cum se exprimă Eugene adresîndu-se lui Mortimer — „nişte inscripţii pe cavourile unor firme defuncte".

Pe cînd lunecau încetişor, rămînînd de-a lungul malului şi furişîndu-se printre vase pe căi ascunse, tîlhăreşte, felul obişnuit parcă de a înainta al barcagiului lor, toate formele prin dreptul cărora se strecurau, în comparaţie cu barca lor amărîtă, erau atît de gigantice, încît ameninţau să-i strivească. Fiecare carenă, cu lanţurile ruginite ale ancorei trecute prin navele vaselor de mult decolorate din pricina lacrimilor de rugină, punea parcă ceva cumplit la cale. Fiecare „sfînt" din prova galioanelor ai fi zis că e gata-gata să sară asupra lor şi să-i doboare, atît părea de fioros. Nu exista poartă a ecluzei, sau scală, indicînd pe un par ori pe un zid adîncimea apei, care să nu spună, ca lupul lugubru de glumeţ din poveste, deghizat, în coliba bunicii : „Ca să *vă-necaţi* mai bine, dragii mei !" Orice barcă neagră şi greoaie, cu pereţii scorojiţi, numai spărturi, parcă îi ameninţa că va sorbi însetată fluviul, numai ca să-i poată absorbi şi pe ei. Şi totul — cuprul coclit, lemnul putred, piatra găurită ca fagurele, aluviunile mîloase şi verzi — atît se lăuda cu influenţa distrugătoare a apei, încît consecinţele strivirii, ale absorbirii şi doborîrii păreau la fel de hîde în închipuire ca atunci cînd ar fi avut loc aievea.

După vreo jumătate de oră, Riderhood scoase vîslele şi le propti într-o barcă, trăgînd-o puţin cîte puţin pe a sa, cu mîinile prinse de cealaltă, pînă veni în dreptul părţii din faţă a bărcii vecine, într-un locşor tăinuit şi cu apa înspumată. Retrasă în locşorul acela şi înţepenită după cum a descris-o el, se afla barca lui Gaffer ; barca aceea, care încă mai avea pata amintind de o formă omenească înfăşurată.

— Acu să mai zică cineva că-s mincinos ! — exclamă Riderhood.

(— Într-o aşteptare bolnăvicioasă — murmură Eugene către Lightwood — ca cineva să-i spună pînă la urmă adevărul.)

— Asta-i barca lui Hexam — spuse inspectorul — o cunosc foarte bine.

— Iote vîsla ruptă. Iote, iar cealantă vîslă ia-o de unde nu-i. *Acu* să mai zică cineva că-s mincinos ! — repetă Riderhood.

Inspectorul trecu în cealaltă barcă. Eugene şi Mortimer îl urmăreau din priviri.

— Ia te uită... — adăugă Riderhood, strecurîndu-se şi el apoi şi făcînd semn către un otgon prins de barcă, aruncat peste bord. — N-am spus eu că iar a avut baftă ?

— Trage otgonul înăuntru — porunci inspectorul.

— Lesne de zis trage otgonu înăuntru ! — răspunse Riderhood — da nu chiar aşa lesne de făcut. Bafta lui s-a dus pe gîrlă. Am vrut să trag otgonu adineauri, dar n-a fost chip. Ia uite ce-ntiusă-i funia !

— Trebuia s-o scoţi — stărui inspectorul. — Am să iau barca asta la mal cu bofta lui cu tot. Hai, încearcă, uşurel.

Încercă uşurel, dar degeaba, otgonul nu ceda.

— Vreau să fie scos, şi barca trasă la mal — zise inspectorul, dîndu-i o mînă de ajutor.

Dar degeaba, otgonul tot nu ceda.

— Luaţi seama — îl preveni Riderhood. — O să-l pociţi. Sau o să se rupă.

— N-o să se-ntîmple nimic, nici chiar bunică-ti — zise inspectorul. — Trebuie să iasă. Haide ! — adăugă deodată, stăruitor şi cu autoritate, adresîndu-se frînghiei înţepenite în apă şi trăgînd de zor. — Nu te mai ţine de şotii, hai. *Trebuie* să ieşi. Pun eu mîna pe tine !

În hotărîrea clară de a „pune mîna pe frînghie" era atîta forţă, încît aceasta cedă puţin, tot trăgînd de ea.

— Ce ţi-am spus eu ? — strigă inspectorul, scoţîndu-şi pardesiul şi aplecîndu-se neînduplecat peste partea dinainte a bărcii. Haide !

Era un soi de pescuit înfiorător, dar care pe inspector nu-l mai sîcîia, de parcă s-ar fi aflat la pescuit pe o luntre, într-o seară de vară, lîngă un pripon aşezat în tihnă pe susul apei, acolo unde fluviul e mai molcom. După cîteva minute şi două-trei îndrumări date celorlalţi, ca : „să se mişte barca puţin mai înainte" sau „acum oleacă înapoi", şi aşa mai departe, el strigă liniştit :

— Totu-i în ordine ! — iar frînghia şi barca laolaltă se despotmoliră.

Acceptînd mîna întinsă de Lightwood ca să-i vină într-ajutor, inspectorul își puse pardesiul și-i zise lui Riderhood:

— Dă-mi vîslele acelea care-ți prisosesc și am să duc barca la cel mai apropiat debarcader. Dumneata mergi înainte, și ține largul apei, ca să nu se împotmolească iar.

Îndrumările sale au fost urmate și au vîslit neabătut pînă la mal, doi într-o barcă, doi în cealaltă.

— Și-acum — îi spuse inspectorul din nou lui Riderhood, cînd ajunseră cu toții pe stîncile pline de zloată — dumneata, care ai mai multă experiență ca mine, trebuie că te pricepi mai bine la asta. Desfă frînghia, și noi o să te ajutăm s-o tragi înăuntru.

Riderhood intră așadar în barcă. Aici, abia avusese răgaz o clipă să atingă frînghia sau să privească peste capătul din față al ambarcațiunii, că se și întoarse în patru labe, palid ca zorile.

— Pe Dumnezeul meu — strigă el, gîfiind — m-a tras pe sfoară!

— Ce vrei să spui? — întrebară cu toții.

Făcu semn cu mîna îndărătul lui; gîfîia în așa hal, încît se trînti pe stînci ca să-și tragă răsuflarea.

— Gaffer m-a dus de nas. El e, Gaffer!

Alergară cu toții într-acolo și-l lăsară pe Riderhood locului, gîfîind. Curînd, se pomeniră cu trupul neînsuflețit al păsării de pradă, mort de cîteva ore, zăcînd pe mal, și o nouă rafală de furtună se stîrni, năclăindu-i părul umed cu zloată.

„Tată, dumneata m-ai strigat? Tată! Mi s-a părut că te-am auzit înainte strigîndu-mă de două ori!" Cuvinte care, de partea asta a mormîntului, vor rămîne de-a pururi fără răspuns. Vîntul șuieră batjocoritor peste acest tată, îl biciuie cu pulpanele zdrențuite ale îmbrăcămintei lui și cu pletele de-a valma, dă să-l întoarcă, pentru că zace țeapăn, pe spate, și să-i țină cu forța fața spre soarele care răsare, ca oprobriul să fie sporit. Un moment de acalmie, și vîntul îl cotrobăie peste tot, pe furiș; ridică și lasă din nou să-i cadă cîte-o zdreanță, se ascunde fremătînd sub vreo altă zdreanță și-i zboară sprinten prin păr și barbă. Apoi, dă buzna asupra lui, mustrîndu-l cumplit.

„Tată, dumneata m-ai strigat? Dumneata erai cel care acum ești fără glas, neînsuflețit? Dumneata erai cel care acum zaci biciuit de vînt, doborît? Tată, dumneata erai botezat astfel

întru moarte, cu aceste impurități unduitoare azvîrlite acum pe chipul dumitale ? De ce nu vorbești, tată ? Cînd zaci aici, trupul ți se cufundă în pămîntul ăsta mîlos. N-ai văzut niciodată un astfel de trup cufundîndu-se în barca dumitale ? Vorbește, tată. Vorbește-ne vîntului, singurul care a mai rămas să te-asculte !"

— Acuma vă dați seama... — spuse inspectorul, în urma unei mature chibzuințe, lăsat pe un genunchi lîngă cadavru, după ce, stînd în picioare, se uitaseră o vreme la cel înecat, așa cum făcuse el de atîtea ori privind atîția alți oameni — ...cum s-au petrecut lucrurile. Dumneavoastră, domnilor, ați observat, firește, că a fost tîrît de gît și de brațe.

Îl ajutară să deznoade frînghia și bineînțeles au observat.

— Și-ați mai observat înainte, și veți observa și acum, că nodul acesta, prins foarte strîns în jurul gîtului prin forța propriilor lui brațe, a făcut un laț.

Îl ținea în sus, ca să se vadă. Era destul de limpede.

— De asemenea, veți fi observat că celălalt capăt al acestei frînghii a fost legat de barca lui.

Se puteau desluși urme și zgîrieturi pe unde fusese trecută frînghia și înnodată.

— Acum priviți — continuă inspectorul — priviți cum a acționat asupra lui. E seară, o vreme urîtă, vijelioasă, cînd omul ăsta... — se aplecă să-i curețe din păr cîteva fire de grindină, cu pulpana hainei acestuia, udă leoarcă — așa ! Acum mai curge, deși e plin de vînătăi... cînd omul ăsta pornește cu barca pe fluviu, ca de obicei la lucru, duce cu el acest colac de frînghie. Totdeauna duce cu el colacul acesta de frînghie. Știu asta tot așa de bine ca și el. Uneori îl așază în fundul bărcii. Alteori îl trece pe după gît. Pune pe el îmbrăcăminte ușoară... vedeți ? — ridică un capăt al cravatei libere atîrnînd peste piept, cu care prilej șterge buzele mortului — și cînd ploua, sau era ger, sau bătea un vînt rece, își trecea colacul ăsta de frînghie pe după gît. Aseară, a făcut acest lucru. Spre ghinionul lui ! Se tot sucește prin barcă, dar e înghețat tun. Mîinile — ridică una dintre ele și apoi o lasă să cadă ca pe-o bucată de plumb greu — îi amorțesc. Vede ceva plutind, asta-i meseria lui. Se pregătește să intre în posesia acelui ceva. Ia capătul colacului de frînghie, din care deapănă cît vrea el, și îl leagă de barcă bine, ca să fie sigur că obiectul acela nu-i scapă. Întîmplarea face să-l lege prea solid. Durează puțin mai

mult ca de obicei operația, pentru că mîinile-i sînt amorțite. Obiectul plutește mai departe pînă să termine el. Îl apucă, vrea oricum să se asigure de conținutul buzunarelor, în caz că ar trebui să-l prindă, se apleacă mult peste marginea din față a bărcii, și din pricina unei rafale de vînt sau a contracurenților iscați de două vase, ori fiind luat pe nepregătite, din pricina tuturor acestor motive, a celor mai multe sau a cîtorva doar, se clatină pe picioare, își pierde echilibrul și se prăvale în apă, cu capul înainte. Acum e acum ! Știe să înoate poate omul, și numaidecît îi dă bătaie. Dar, tot zbătîndu-se, își încurcă brațele în frînghie, trage zdravăn de laț, care se strînge. Obiectul pe care spera să-l atașeze de ambarcațiune plutește mai departe, iar propria lui barcă îl tîrăște mort pînă la locul unde am dat noi de el, încîlcit chiar în frînghia lui. O să mă întrebați de unde știu chestia cu buzunarele. Mai întîi am să vă mai destăinui ceva : erau bani în ele. Cum mi-am dat seama ? Simplu ca bună ziua : pentru că-i are asupra lui.

Vorbitorul ridică brațul drept al mortului, care rămăsese cu pumnul strîns.

— Ce se va întîmpla cu cadavrul ? — întrebă Lightwood.

— Dacă n-ați avea nimic împotrivă, domnule, să stați lîngă el o jumătate de minut — a fost răspunsul — pînă dau de cel mai apropiat dintre oamenii noștri ca să vină să se ocupe de el... vedeți, vorbesc de Gaffer ca despre cineva în viață — adăugă inspectorul, uitîndu-se înapoi din mers, cu un zîmbet filozofic stîrnit de remarca rostită în virtutea obișnuinței.

— Eugene — spuse Lightwood, cît pe-aci să adauge „am putea să așteptăm la oarecare distanță", dar cînd se întoarse, nici urmă de Eugene.

Strigă din răsputeri :

— Eugene ! Hei, Eugene !

Nici un răspuns din partea lui Eugene.

Se făcuse pe deplin ziuă și se uită peste tot. Dar Eugene nicăieri.

Deoarece inspectorul se întoarse curînd, coborînd treptele de lemn împreună cu un polițist, Lightwood îl întrebă dacă nu-l văzuse cumva pe prietenul lui plecînd. Inspectorul nu putea spune exact că-l văzuse plecînd, dar observase că era neliniștit.

— Prietenul dumneavoastră are o fire ciudată, domnule, și totodată plăcută.

— Aș fi preferat să nu facă parte din firea lui ciudată și plăcută faptul de a mă lăsa singur cuc, în asemenea împrejurări lugubre, la această oră a dimineții — spuse Lightwood. — S-ar putea găsi pe aici ceva cald de băut ?

S-ar putea, și... zis și făcut ! În bucătăria unui birt, unde arde un foc bun. Au cerut grog fierbinte, care i-a înviorat de minune. După ce inspectorul îi anunțase domnului Riderhood intenția oficială „de a nu-l pierde din ochi", îl plantă într-un ungher al căminului, ca pe-o umbrelă udă, și nu se mai ocupă de acest om cinstit ; doar atît : comandă separat încă un grog și pentru el, probabil din fonduri publice.

În vreme ce Mortimer Lightwood, așezat dinaintea focului arzînd cu flacără mare, din cînd în cînd își dădea seama prin somn că bea grog și totuși, în același timp, că dă pe gît vin de Xeres fiert la Cei șase hamali veseli, că se află adăpostit într-o barcă pe malul fluviului și că stă în fundul unei bărci la care vîslea Riderhood, că ascultă perorația nu de mult încheiată a inspectorului și că ia masa în Temple cu un necunoscut ce s-a prezentat drept O.M.T. Eugene Gaffer Harmon, spunînd că ar fi locuit în Ploaie cu Grindină — pe cînd trecea prin aceste ciudate vicisitudni de oboseală și somnolență, reduse la scara de douăsprezece ore pe secundă, se trezi că răspunde cu glas tare unei comunicări de o importanță capitală, care niciodată nu-i fusese făcută, și apoi, zărindu-l pe inspector, o dădu într-o tuse, căci simțea cu oarecare firească indignare că altminteri funcționarul ăsta îl putea suspecta că ar fi închis ochii sau că ar fi fost cu gîndurile într-altă parte.

— Aici, puțin înaintea noastră, vedeți... — spuse inspectorul.

— Da, *văd* — încuviință Lightwood, cu demnitate.

— Și a servit grog, vedeți... — adăugă inspectorul — apoi a plecat în goană mare.

— Cine ? — întrebă Lightwood.

— Prietenul dumneavoastră, știți...

— Da, *știu* — răspunse, din nou cu demnitate.

După ce ascultă ca printr-o ceață, în care inspectorul căpăta vag proporții uriașe, cum că subalternul lui avea să-și asume sarcina de a o pregăti pe fiica mortului despre cele întîmplate noaptea și că în general luase totul asupra lui, Mortimer Lightwood se împletici în somn pînă la o stație de birji, strigă o birjă, intrase în armată și săvîrșise o crimă militară ca-

pitală şi a fost judecat de o curte marţială şi a fost găsit vinovat şi-a pus toate celea la punct şi era condus la locul execuţiei prin împuşcare, cînd uşa se trînti.

Anevoioasă treabă să vîsleşti cu birja prin oraş către Temple, pentru o cupă în valoare de cinci pînă la zece mii lire, oferită de domnul Boffin ; anevoioasă treabă (după ce-l salvase pe Eugene, cu ajutorul unei frînghii, de pe caldarîmul care-i fugea de sub picioare) să-l tot toace la cap pe Eugene pentru că o ştersese într-un chip de-a dreptul nemaipomenit ! Dar îşi ceruse scuze pe un ton atît de convingător, şi avea aşa de multe remuşcări, încît cînd coborî din birjă îl făcu atent în mod special pe vizitiu să aibă grijă de el, la care acesta (ştiind că nu mai rămăsese nici o altă faţă omenească înăuntru) îl privi din cale-afară de mirat.

Pe scurt : toate evenimentele din timpul nopţii într-atît îl obosiseră, îl epuizaseră pe acest tovarăş de peripeţii, încît deveni pur şi simplu somnambul. Prea istovit ca să se poată odihni chiar dormind, ajunse să fie pînă şi ostenit de prea multă osteneală şi se cufundă în uitare. Se trezi după amiază tîrziu şi parcă neliniştit, trimise vorbă la locuinţa învecinată a lui Eugene ca să afle dacă se sculase.

A, da, se sculase. De fapt, nici n-a dormit. Tocmai atunci sosise acasă şi s-a prezentat în persoană, pe urmele mesagerului.

— Cum poţi arăta în halul ăsta, congestionat, plin de noroi, ciufulit ! — strigă Mortimer.

— Ce, par aşa de jumulit ? — spuse Eugene, cu răceală, ducîndu-se la oglindă. — Eh, părul mi-e puţin în dezordine. Dar, vai de capul meu, ce mai noapte de jumuleală !

— Ce mai noapte ! — repetă Mortimer. — Ce s-a-ntîmplat cu tine azi-dimineaţă ?

— Dragă băiete — zise Eugene, aşezîndu-se pe pat — simţeam că ne-am plictisit atît de îndelung unul pe altul, că dacă o ţineam aşa, fără întrerupere, pînă la urmă nu ne rămînea decît să ne luăm lumea-n cap, care-ncotro. Mi se părea, de asemenea, că săvîrşisem toate crimele din catastifele închisorii Newgate. Aşa că, dintr-un amestec de consideraţii prieteneşti şi criminale, am plecat să mă plimb.

Capitolul XV

DOI PROASPEȚI SLUJITORI

Domnul și doamna Boffin, o pradă a bunăstării, ședeau în Boschet după gustarea de dimineață. Domnul Boffin era muncit de griji și complicații. Dinaintea lui avea întinse sumedenie de hîrtii, la care se uita aproape cu aceeași deznădejde ca civilul ageamiu în fața unor trupe numeroase pe care i se cerea ca în decurs de cinci minute să le treacă în revistă și să facă manevre cu ele. Tot încercase să scoată unele note după aceste hîrtii, dar (cum adesea se întîmplă cu oamenii de teapa lui) fiind înzestrat cu un deget mare extrem de bănuitor și intransigent, acest membru activ de atîtea ori se amestecase să-i mîzgălească notele, încît ajunseseră cu puțin mai citețe decît diferitele semne lăsate chiar de el pe nas și pe frunte. Este uimitor să observi, în cazuri ca cel al domnului Boffin, ce marfă ieftină-i cerneala și cît de mult poți face cu ea. Așa cum un grăunte de mosc parfumează un sertar vreme de mulți ani, fără să piardă aproape de loc din greutatea inițială, la fel și cu cerneala cumpărată pe te-miri-ce, domnul Boffin s-ar putea mînji pînă la rădăcina părului cu gambele picioarelor cu tot, fără să fi tras o linie măcar pe hîrtia din fața lui sau să se observe o micșorare a cantității de cerneală din călimară.

Domnul Boffin se găsea în dificultăți literare atît de grave, încît ochii pironiți în gol îi ieșiseră din orbite, iar răsuflarea-i hîrîia în piept — cînd, spre marea mîngîiere a doamnei Boffin, care băgase de seamă, alarmată, aceste simptome, se auzi sunînd la poartă.

— Mă-ntreb cine-ar putea fi — spuse doamna Boffin.

Domnul Boffin respiră adînc, puse tocul jos, se uită la notele sale de parcă se îndoia că o să aibă vreodată plăcerea să

le cunoască, și după ce trecu a doua oară cu privirea peste conținutul lor, pentru a-și întări impresia că nu-i va fi dat acest lucru, tocmai atunci tînărul cu cap de baros anunță :

— Domnu Rokesmith.

— Aa ! — exclamă domnul Boffin. — Aa, zău ! Prietenul nostru comun și al Wilferilor, draga mea.

Domnul Rokesmith își făcu apariția.

— Ia loc, domle — îl pofti domnul Boffin, întinzîndu-i mîna. — Pe madam Boffin ai și cunoscut-o. Eh, domle, m-ai cam luat pe nepregătite, căci, să-ți spun drept, am fost așa de ocupat ba cu una, ba cu alta, că n-am prea avut vreme să mă gîndesc la oferta mneatale.

— Asta-i o scuză pentru amîndoi — interveni doamna Boffin —, pentru domn Boffin ca și pentru mine. Dar, Doamne sfinte ! De ce n-am sta de vorbă despre asta acum, nu-i așa ?

Domnul Rokesmith se înclină, îi mulțumi și spuse că așa nădăjduia și el.

— Atunci, hai să vedem... — reluă domnul Boffin, cu mîna la bărbie. — Secretar ziceai, nu-i așa ?

— Da, secretar — încuviință domnul Rokesmith.

— Cuvîntu ăsta mi-a cam dat bătaie de cap cînd l-am auzit atunci — mărturisi domnul Boffin — și ne-a cam dat bătaie de cap mie și lu madam Boffin cînd am stat de vorbă după aia, fincă (nu că am vrea să facem o taină din asta) noi todeauna am crezut că secretaru e-o mobilă, mai cu seamă din mahon, căptușită cu postav verde sau cu piele, avînd o mulțime de sertărașe. Acuma, să nu-mi iei în nume de rău dacă oi spune că mneata desigur nu ești asta.

— Desigur că nu — spuse domnul Rokesmith. El însă folosise cuvîntul în sens de *steward*.

— Păi, cît despre *steward*, vezi — replică domnul Boffin cu mîna încă la bărbie — culmea e că madam Boffin și cu mine nu cred să fi mers vreodată pe apă. Cum amîndoi nu ne pricepem de loc la treburi marinărești, ne-ar face cu trebuință un *steward*, dacă s-ar putea ; numa că ăștia e mai ales pe vapor.

Domnul Rokesmith dădu iarăși explicații și definì îndatoririle pe care căuta să le aibă : acelea de supraveghetor general sau de administrator, sau de intendent, ori de om de afaceri.

— Acuma, de egzemplu... hai ! — rosti domnul Boffin, în felul lui antrenant de a fi. — Dac-ai intra în slujba mea, ce-ai face ?

— Aş ţine socoteala exactă a tuturor cheltuielilor aprobate de dumneavoastră, domnule Boffin. Aş scrie corespondenţa după instrucţiunile dumneavoastră. Aş trata afacerile dumneavoastră cu cei pe care-i plătiţi sau îi folosiţi. V-aş aranja... — aruncă o privire, schiţînd un zîmbet, pe masă — v-aş aranja hîrtiile...

Domnul Boffin îşi frecă urechea numai cerneală şi se uită la nevastă-sa.

— ...In aşa fel încît să le aveţi oricînd rînduite la îndemînă, cu o însemnare despre conţinut pentru fiecare, scrisă pe din afară.

— Să-ţi spun ceva — rosti domnul Boffin, mototolind în mînă propriile sale mîzgălituri — dacă ai vrea să te ocupi de hîrtiile astea de aici... ia vezi ce poţi face cu ele... atunci aş şti şi eu mai bine ce pot face cu mneata.

Zis şi făcut. Punîndu-şi la o parte pălăria şi mănuşile, domnul Rokesmith se aşeză liniştit la masă, aranjă hîrtiile volante frumos într-un teanc, îşi aruncă ochii pe fiecare, una cîte una, le împături, făcu însemnări scurte pe partea exterioară, le clasă întocmind alte teancuri, şi după ce termină şi această operaţie scoase o sfoară din buzunar şi le legă laolaltă, cu fundă, deosebit de îndemînatic.

— Bine ! — exclamă domnul Boffin. Foarte bine. Acum hai să auzim despre ce-i vorba-n ele ; vrei să fii aşa de bun ?

John Rokesmith citi extrasele cu glas tare. Toate erau despre casa cea nouă. Devizul zugravului — atît. Pentru mobilă — atît. Devizul pentru mobilierul biroului — atît. Devizul negustorului de trăsuri — atît. Devizul geambaşului — atît. Devizul negustorului de harnaşamente — atît. Devizul argintarului — atît. Total — atît şi-atît. Venea apoi corespondenţa. Acceptarea ofertei domnului Boffin la cutare dată şi cu cutare rezultat. Refuzul propunerii domnului Boffin la cutare dată şi cu cutare rezultat. Privind proiectul domnului Boffin de la cutare altă dată şi cu cutare alt rezultat. Totul pe scurt şi sistematic.

— Ordine cu lustru ! — spuse domnul Boffin, după ce controlă fiecare notiţă şi o puse deoparte cu mîna lui, ca un om

care bătea tactul. — Şi *nu* pot să-mi închipui ce-ai făcut cu cerneala, de eşti curat ca scos din cutie după atîta scris... Acuma, o scrisoare. Hai să-ncercăm — adăugă domnul Boffin, frecîndu-şi mîinile cu o bucurie de copil — hai să-ncercăm acum şi o scrisoare.

— Cui trebuie adresată, domnule Boffin ?

— Oricui. Dumitale.

Domnul Rokesmith scrise repede şi apoi citi cu voce tare :

— *Domnul Boffin transmite complimentele sale domnului John Rokesmith şi doreşte să-i aducă la cunoştinţă că s-a hotărît să facă proba, despre care domnul Rokesmith i-a vorbit, în privinţa slujbei solicitate. Domnul Boffin îl ia pe domnul Rokesmith pe cuvînt, relativ la amînarea pentru o perioadă nedefinită a chestiunii salariului. Se înţelege de la sine că în acest sens domnul Boffin nu-şi asumă nici un angajament. Domnul Boffin mai are doar atît de adăugat : că se bizuie pe asigurările domnului Rokesmith de a-l sluji credincios şi cu folos. Domnul Rokesmith este rugat să-şi ia numaidecît serviciul în primire.*

— Ptii, Noddy ! — strigă doamna Boffin, bătînd din palme. — Da ştii *că-i* grozav ?

Domnul Boffin nu era mai puţin încîntat ; într-adevăr, în inima lui considera atît compoziţia, cît şi mijloacele de expresie utilizate drept un monument remarcabil al ingeniozităţii umane.

— Să-ţi spun eu, scumpu meu — sări din nou doamna Boffin — că dacă nu aranjezi chiar acu treaba cu domnu Rokesmith şi dacă te mai vîri iar în chestii care nu e făcute pentru tine, nici tu pentru ele, să ştii c-o să te lovească damblaua... başca rufăria ta, care-i numa pete... iar eu o să mă prăpădesc de durere.

Auzind aceste vorbe înţelepte, domnul Boffin îşi îmbrăţişă soţia, şi apoi, felicitîndu-l pe John Rokesmith pentru strălucita lui reuşită, îi dădu mîna, în semn de garanţie a noilor lor relaţii. La fel şi doamna Boffin.

— Şi acuma — spuse domnul Boffin, care în modul său deschis de a fi simţea că nu se cuvine să aibă un om în slujba lui nici chiar pentru cinci minute fără să-i acorde oarecare încredere — trebe să te introduc puţintel mai mult în afacerile noastre, Rokesmith. Ţi-am pomenit cînd am făcut cu-

noştinţă cu mneata... sau mai bine zis cînd mneata ai făcut cunoştinţă cu mine, că madam Boffin are înclinaţii pentru modă, dar că nu ştiam dacă o să putem ţine sau nu pasu cu moda. Ei bine, madam Boffin a ieşit victorioasă, şi acu ne-am vîrît pînă peste cap în ale modei.

— Am cam bănuit eu acest lucru, domnule — răspunse John Rokesmith — după amploarea pe care avea s-o ia noua dumneavoastră reşedinţă.

— Da — încuviinţă domnul Boffin — trebe să fie ceva splendit. Fapt e că literatu meu mi-a vorbit despre o casă de care el este, aş spune, legat... faţă de care arată interes...

— Ca proprietar ? — întrebă domnul Rokesmith.

— Aa, nu — se împotrivi domnul Boffin — nu-i vorba de-aşa ceva ; un soi de legături de familie.

— Asociat ? — sugeră secretarul.

— Aa ! — făcu domnul Boffin. — Poate. Oricum, mi-a zis că la casă se află un anunţ : *„Reşedinţă absolut pentru aristrocraţi, de închiriat sau de vînzare"*. Eu şi madam Boffin am fost s-o vedem, şi fine-am găsit-o fără doar şi poate absolut aristrocratică (cu toate că niţeluş cam prea înaltă şi tristă, care la urma urmei e unu şi acelaşi lucru) am şi luat-o. Literatu meu a fost aşa de cumsecade şi a făcut cu ocazia asta o poezie pe cinste, în care o felicită pe madam Boffin că a intrat în posesia... cum zice, draga mea ?

Doamna Boffin răspunse :

Vesela, vesela scenă festivă,
Saloanele, saloanele scăldate-n lumină.

— Aşa e. Şi poezia-i pe cît de frumoasă, pe atît de adevărată, căci e într-adevăr două saloane în casă, unu-n faţă şi altu dosnic, lîngă odăile slujitorilor. El a mai făcut o poezie foarte drăguţă, zău, despre silinţa pe care-i gata să şi-o dea ca s-o-nveselească pe madam Boffin, în caz că s-o simţi abătută vreodată în casa asta. Madam Boffin are o memorie nemaipomenită. Vrei s-o repeţi, draga mea ?

Doamna Boffin se supuse şi repetă versurile în care îi fusese făcută această ofertă îndatoritoare, exact aşa cum i-au fost adresate :

— *Eu am să-ţi povestesc cum a plîns biata fată, madam Boffin,*

Cînd credinciosu ei iubit i-a fost ucis, madam,
Şi cum inima ei frîntă a adormit, madam Boffin,
Şi niciodată nu s-a mai dezmorţit, madam.
Eu am să-ţi povestesc (dacă madam Boffin n-are nimic
împotrivă) cum bidiviu apropiatu-s-a
Şi cum pe cavaler lăsat-a,
Şi dacă de povestea-mi (pe care madam Boffin sper s-o
ierte) cumva ofta-vei,
Atunci eu la harfă cînta-voi.

— Corect pîn' la ultima literă ! — exclamă domnul Boffin. Şi eu considerez că poezia asta ne pune pe-amîndoi într-o lumină frumoasă.

Efectul acestui poem asupra secretarului fiind desigur de nedumerire, domnul Boffin îşi găsi astfel confirmarea excelentei lui păreri despre poet şi a fost cît se poate de plăcut impresionat.

— Vezi dumneata, Rokesmith — continuă el — un literat... *cu* un picior de lemn... ar putea fi invidios. De-aia o să am eu grijă să pun în practică o cale tihnită, ca nu cumva să-i trezesc invidia lui Wegg : pe mneata să te ţii în banca mneatale, şi pe el într-a lui.

— Dumnezeule sfinte ! — strigă doamna Boffin. — Eu ştiu una şi bună : lumea asta-i destul de mare ca să-ncăpem cu toţii !

— Aşa e, draga mea — încuviinţă domnul Boffin — doar cînd nu-i vorba de literatură, atuncea nu-i. Şi nu trebe să uit că l-am luat pe Wegg într-o vreme cînd nu mă gîndeam să merg în pas cu moda sau să părăsesc Boschetu. Dacă l-aş face să simtă cît îi negru sub unghie că acum am mai puţină stimă faţă de el, aş fi vinovat de netrebnicie, că mă port ca unu căruia saloanele scăldate-n lumină i-a sucit capu. Doamne fereşte ! Rokesmith, ce-ai zice să locuieşti aici ?

— Aici, domnule ?

— Nu, nu. Cu casa asta am multe planuri. În cea nouă.

— Cum vă face plăcere, domnule Boffin. Eu sînt cu totul la dispoziţia dumneavoastră. Ştiţi unde stau în prezent.

— Ei da — rosti domnul Boffin, după ce chibzui puţin — să spunem că rămîi acolo deocamdată, hotărîm noi mai încolo. O să-ncepi să te ocupi numaidecît de tot ce se face în casa cea nouă, nu-i aşa ?

— Cu cea mai mare plăcere. O să încep chiar astăzi. Vreți să-mi dați adresa ?

Domnul Boffin îi spuse strada ; secretarul o notă într-un carnet. Doamna Boffin profită de faptul că era atît de ocupat ca să-i privească mai bine chipul. O impresionă în favoarea lui, căci dădu pe furiș din cap spre domnul Boffin.

— Îmi place.

— O să văd numaidecît, domnule Boffin, dacă totul merge bine.

— Mulțumesc.

— Acu, că tot ești aici, te-ar interesa să dai o raită prin Boschet ?

— Cu cea mai mare plăcere. Am auzit despre el istorisindu-se atîtea.

— Vino ! — spuse domnul Boffin, și împreună cu doamna Boffin mergeau înainte, ca să-i arate drumul.

Boschetul era o casă mohorîtă, cu semne sordide că fusese în timpul îndelungatei existențe Închisoarea Harmony, proprietatea unui avar. Nezugrăvită, fără tapete, fără mobile, fără nici o urmă de viață omenească. Tot ce este clădit de om pentru om trebuie, la fel ca orice creație a naturii, să-și justifice existența, altminteri piere curînd. Clădirea aceasta veche suferea mai mult într-un an din cauza părăginirii decît ar fi suferit în douăzeci de ani de folosință.

Asupra caselor unde viața nu pulsează îndeajuns de viu (de parcă de aici și-ar trage seva) se abate un soi de slăbiciune, care în cazul acesta era foarte evidentă. Scările, balustradele, rampele aveau o înfățișare jigărită — de parcă ar fi fost descărnate pînă la os — la fel ca și lambriurile de pe pereți ori canaturile de la uși și ferestre, de asemenea și puținele mobile de acolo ; noroc că se păstra curățenia, altminteri colbul, în care totul se măcina, s-ar fi așezat pe dușumele într-un strat gros. Lucrurile erau decolorate și zbîrcite ca niște chipuri bătrîne de prea îndelungată singurătate.

Odaia de dormit, unde bătrînul zgripțuroi și-a dat duhul, rămăsese așa cum a lăsat-o el : patul urît, cu patru stîlpi, fără baldachine și cu un fel de ciubuce din fier sprijinite pe niște vergele, ca gratiile de închisoare, și acoperit cu vechea cuvertură în carouri. Mai era acolo vechiul pupitru de scris, bine închis, retras în partea de sus, ca o frunte rea și tăinuitoare ; lîngă pat se mai afla o masă veche, butucănoasă, cu picioare

răsucite, și pe ea o casetă unde fusese pus testamentul. La perete — cîteva jilțuri vechi cu huse în carouri, sub care stofa, mai prețioasă, care trebuia să fie apărată, își pierduse treptat frumusețea coloritului, fără să ofere vreo plăcere ochiului. Toate aceste lucruri păstrau aidoma aerul sever al familiei.

— Așa a rămas odaia, Rokesmith — spuse domnul Boffin — pînă la întoarcerea fiului. Pe scurt: totul în casă a rămas exact cum fusese, pentru ca el să vadă și să poată încuviința. Chiar și astăzi, nimic nu s-a schimbat, în afară de camera noastră de jos, pe care tocmai am părăsit-o. Cînd fiul a venit acasă pentru ultima oară în viață, și pentru ultima oară în viață îl vedea pe taică-su, aici trebuie să se fi întîlnit.

Secretarul făcu înconjurul odăii din priviri și stărui asupra unei uși laterale, aflată într-un ungher.

— O altă scară — precizâ domnul Boffin, descuind ușa — care duce în curte. Hai să coborîm pe aici, că tot e-n drumu nostru, și poate vrei să vezi și curtea. Cînd fiu lor era un copilandru, pe scara asta suia și cobora cele mai adesea cînd venea și pleca de la taică-su. Tare-i mai era teamă de el! De cîte ori nu l-au văzut stînd, în sfioșenia lui, pe scările astea! Deseori, eu și cu madam Boffin îl mai consolam și noi cînd se așeza pe scările astea cu cărticica lui.

— Aa, și pe biata lui surioară! — interveni doamna Boffin. — Uite, aici e locu însorit pe zidu acela unde într-o zi s-au măsurat unu pe altu. Și-au scris aici numele, chiar cu mînuțele lor, n-aveau decît un creion, numele mai sînt încă, da ei, scumpii de ei, s-au dus pentru vecie.

— Trebe s-avem grijă de nume, cucoană — spuse domnul Boffin. — Trebe s-avem grijă de nume. Să nu se șteargă cît om fi noi în viață, și chiar după aia dac-om putea să-mpiedicăm asta. Sărmanii copilași!

— Ah! Sărmanii copilași! — îi ținu isonul doamna Boffin.

Deschiseră ușa de la piciorul scării care dădea în curte și, scăldați în lumina soarelui, priveau cele două nume pe care mînuțele lor, cu un scris tremurat, le mîzgăliseră, cam două-trei trepte mai sus. În această amintire simplă a unei copilării furate și în duioșia doamnei Boffin era ceva care-l mișcă pe secretar.

Domnul Boffin îi arătă apoi noului său om de afaceri movilele de gunoi şi îndeosebi pe cea lăsată lui prin testament, înainte să fi moştenit întreaga avere.

— Ar fi fost de-ajuns pentru noi — spuse domnul Boffin — numai dacă Dumnezeu se îndura să cruţe măcar viaţa ultimului din cei doi tineri care au avut un sfîrşit aşa de trist. Altceva nu ne-ar mai fi trebuit.

Secretarul privea cu interes comorile din curte, exteriorul casei şi clădirea separată, pe care domnul Boffin o descrise ca fiind locul unde au stat el şi soţia sa de-a lungul numărului mare al anilor de servici. Abia după ce domnul Boffin îi arătă fiecare minune a Boschetului de cîte două ori, îşi aduse aminte că avea obligaţii de îndeplinit în altă parte.

— În legătură cu casa aceasta, domnule Boffin, nu-mi daţi nici un fel de instrucţiuni ?

— Nu, Rokesmith, nu, nici un fel.

— Îmi permiteţi să vă întreb, fără să par prea îndrăzneţ, dacă aveţi cumva intenţia să o vindeţi ?

— Doamne fereşte ! În amintirea stăpînului nostru de-odinioară, a copiilor lui şi a serviciului nostru, eu şi madam Boffin vrem s-o păstrăm aşa cum e acum.

Ochii secretarului priveau movilele cu atîta tîlc, încît domnul Boffin rosti, ca şi cum ar fi răspuns la o observaţie :

— Da, da, asta-i cu totu alteeva. Pe *astea* aş putea să le vînd, deşi mi-ar părea rău să-i lipsesc de ele pe cei din cartier. Totu o s-arate aşa de teşit şi de pustiu fără movile ! Ei da, nu vreau să spun c-o să le ţin todeauna acolo, numai de hatîru priveliştii frumoase. Nu-i nici o grabă... atîta am de zis deocamdată. Eu, Rokesmith, nu prea mă pricep la multe, dar în ale gunoiului sînt doctor. Aş putea să taxez movilele pînă la ultima leţcaie, şi ştiu cum să scoţi cît mai mult din ele, tot aşa cum ştiu că nu-i nici o pagubă dacă rămîn acolo unde sînt. O să fii aşa de bun să treci mîine p-aici ?

— În fiecare zi. Şi cu cît voi pune mai repede la punct, complet, noua dumneavoastră locuinţă, ca să vă puteţi muta, cu atît o să vă simţiţi mai bine, nu-i aşa, domnule ?

— Păi, nu că m-aş grăbi chiar aşa de rău — spuse domnul Boffin — numa că atunci cînd *plăteşti* nişte oameni să-i dea zor, e bine să ştii că ei îi *dă* zor. Nu crezi şi mneata că-i aşa ?

— Întru totul ! — răspunse secretarul, şi plecă.

„Şi acu — îşi spuse domnul Boffin în sinea lui, dînd ocol curţii, ca de atîtea şi atîtea ori — dac-o scot bine la capăt cu Wegg, afacerile mele o să meargă strună".

Desigur, pehlivanul domină omul simplu şi cinstit, cel meschin — pe omul generos, desigur. Cît de mult durează asemenea izbînzi, asta-i altă chestiune ; că se întîmplă zilnic — ne arată experienţa, şi n-ar putea fi înlăturate nici chiar în podsnapism. Nevinovatul Boffin căzuse aşa de rău în plasa vicleanului Wegg, încît îl chinuia gîndul că ar fi un om incorect şi că de fapt se cuvenea să facă mai mult pentru Wegg. I se părea (aşa de abil se purta Wegg) că pune la cale cine ştie ce planuri sumbre cînd se străduia să facă tocmai ceea ce Wegg pusese la cale să obţină. Şi astfel, dimineaţa aceea, pe cînd în sinea lui întorcea către Wegg chipul cel mai binevoitor din lume, nu era absolut sigur dacă nu cumva merita să i se aducă învinuirea că i-ar fi întors spatele.

Iată motivele pentru care domnul Boffin petrecu ceasuri de nelinişte pînă ce veni seara şi o dată cu ea domnul Wegg, şchiopătînd agale spre imperiul roman. Cam pe vremea aceea, domnul Boffin se interesa temeinic de destinele unui mare conducător de oşti cunoscut de el drept Bally Sawyers, dar poate mai bine cunoscut după faimă şi mai lesne de identificat de către cei cu o cultură clasică sub numele mai puţin britanic de Belisarius [1]. Dar în cazul domnului Boffin, chiar şi interesul pentru cariera acestui general pălea dinaintea datoriei de conştiinţă pe care o avea faţă de Wegg.

De aceea, după ce literatul, ca de obicei, înfulecă şi bău pînă se făcu roşu ca para focului în obraji şi după ce îşi luă cartea cu obişnuita introducere chipurile hazlie :

— Şi-acu, domn Boffin, hai, domle, să declinăm şi să cădem !...

Domnul Boffin îl întrerupse.

— Îţi mai aminteşti, Wegg, prima dată cînd ţi-am spus că vreau să-ţi fac un soi de ofertă ?

— Daţi-mi voie să mă gîndesc, domle... — răspunse acesta, întorcînd cartea cu faţa în jos. Prima dată cînd mi-aţi spus că vreţi să-mi faceţi un soi de ofertă ? Ia să vedem (ca şi cum mai era nevoie cîtuşi de puţin). Da, aşa e, mi-aduc aminte,

[1] General bizantin (aprox. 494—565), sub Justinian ; i-a învins pe perşi, pe vandali şi pe ostrogoţi.

domn Boffin. Era în coltișoru meu. Da, așa e ! M-ați întrebat mai întîi dacă-mi place numele mneavoastră, și sinceritatea mea m-a silit să vă spun verde-n față că nu. Pe-atunci, nici prin gînd nu-mi trecea, domle, ce fameliar avea s-ajungă numele ăsta pentru mine !

— Sper, Wegg, să fie și mai fameliar încă.

— Chiar așa, domn Boffin ? Vă sînt foarte îndatorat, zău. Ce ziceți, domle, nu s-ar face să-ncepem treaba ? — prefăcîndu-se c-ar vrea să ia cartea.

— Încă nu, Wegg. De fapt, mai am să-ți fac o altă ofertă.

Domnul Wegg (care de cîteva nopți nu se mai gîndea la altceva) își luă ochelarii de pe nas cu un aer de binevoitoare mirare.

— Și sper, Wegg, că o să-ți fie pe plac.

— Mulțumesc, domle — răspunse acesta rezervat. — Și eu sper să fie așa. Ce mai tura-vura, sînt sigur. (Acum, din mărinimie.)

— Ce-ai zice, Wegg — continuă domnul Boffin — dac-ar fi să nu mai ții taraba ?

— Aș zice — răspunse Wegg — c-aș vrea să-l văd pe ăl care-ar fi gata să mă despăgubească pentru asta.

— Iată-l aici — rosti domnul Boffin.

Domnul Wegg voia tocmai să spună „Binefăcătorul meu" și chiar spusese „Binefă..." cînd se petrecu o schimbare grandiloventă cu el.

— Nu, domn Boffin, nu mneavoastră, domle. Oricare altu, numai mneavoastră nu. Nu vă fie frică, dom Boffin, c-o să vă spurc propițătile, cumpărate pe auru mneavoastră, cu meseria *mea* umilă. Știu foarte bine, domle, că n-o să-mi stea-n caracter s-o duc mai departe cu bietu meu negoț, chiar sub ferestrele riședinței mneavoastră. M-am și gîndit la asta, am și luat măsuri. Nu-i nevoie, domle, să fiu cumpărat. Socotiți cumva Stepney Fields prea aproape ? Dacă nu-i destul de departe, pot să mă duc și mai departe. În cuvintele din cîntecu poetului, de care nu-mi amintesc prea bine :

Zvîrlit în lumea largă, să rătăcesc sortit,
Lipsit de rubedenii și de-un cămin lipsit,
Străin de... zi-i pe nume... și de bucurii,
Iată-l pe Edmund, sărman copil țăran !

— La fel şi eu — adăugă domnul Wegg, căutînd să atragă atenţia asupra neputinţei din ultimul vers —, iată-mă într-o sitoaţie asemănătoare.

— Ei, Wegg, Wegg, Wegg ! — îl dojeni admirabilul Boffin. — Prea eşti sensibil !

— Ştiu că sînt, domle — spuse Wegg cu îndărătnicia mărinimiei. — Îmi cunosc metehnele. Todeauna, de copil, am fost prea sensibil.

— Da ascultă — reluă Gunoierul de aur — lasă-mă să-ţi spun, Wegg. Ţi-ai vîrît în cap că eu vreau să te pensionez.

— I-adevărat, domle — rosti Wegg, cu aceeaşi îndărătnică mărinimie. — Îmi cunosc metehnele. Departe de mine să le ascund. *Mi-am* vîrît asta-n cap.

— Da, eu *nu* vreau să te pensionez.

Pentru domnul Wegg, asigurarea aceasta nu părea chiar aşa de mîngîietoare pe cît dorea domnul Boffin să fie. Se putea remarca o vădită alungire a obrazului său cînd răspunse :

— Zău nu vreţi, domle ?

— Nu — se împotrivi domnul Boffin — fiindcă asta ar însemna, după cum înţeleg eu, că n-ai mai face nimic să meriţi banii. Da mneata faci, mneata faci.

— Asta, domle — răspunse domnul Wegg, dîndu-şi curajos frîu liber veselici —, asta-i altă mîncare de peşte. Acu ma, endepandenţa mea de om e iarăşi la-nălţime. Acu nu-mi mai

Blestem ceasu hain
Cînd la Boschetu lu Boffin
Stăpînul vîlcelei veni c-o ofertă ;
Nici luna ast-noapte pe covertă
Din ceruri nu-şi mai ascunde rază
Şi nu mai plînge de ruşine şi groază
Soarta unui ins din lumea de azi.

— Vă rog, spuneţi mai departe, domn Boffin.

— Mulţumesc, Wegg, pentru încrederea mneatale în mine, cît şi pentru că o dai aşa de des în poezie, amîndouă e o dovadă de pretinie. Păi, gîndu meu este să laşi taraba şi să te instalezi aici la Boschet, de care să ai grijă. E un locşor plăcut, şi un om cu cărbune, lumînări berechet şi o liră pe săptămînă poate trăi aici ca-n sînu lu Avram.

— Hm ! Omu ăsta, domle, o să trebuiască... spunem omu ăsta ca să înlesnim discuţia ... — Domnul Wegg, zîmbind, făcea acum o demonstraţie de mare perspicacitate. — Omu ăsta, domle, o să trebuiască să pună la socoteală tot aici orice altă funcţiune, sau orice altă funcţiune o să fie socotită separat ? Daţi-ne voie (pentru a-nlesni discuţia) să presupunem că omu ăsta se va angaja să facă lectură... să zicem (pentru a-nlesni discuţia) seara. Plata omului ăstuia pentru lectură, seara, o să se-adauge la ceilanţi bani, care îl fac s-o ducă, folosind vorba mneavoastră, ca-n sînu lu Avram, ori o să intre în suma asta „din sînu lu Avram" ?

— Păi, presupun c-o să se-adauge.

— Presupun c-o să se-adauge, domle. Aveţi dreptate, domle. Taman aşa gîndesc şi eu, domn Boffin. — Acum Wegg se ridică şi clătinîndu-se pe piciorul de lemn, flutură o mînă întinsă către prada lui. — Domn Boffin, să considerăm treaba făcută. Nu mai spuneţi nimic, domle, nici un cuvînt mai mult. Taraba mea şi cu mine sîntem despărţiţi pentru todeauna. Colecţia de balade o să fie în viitor pusă deoparte pentru studiere în particeler, cu scopu de-a face poezia tributară (Wegg era aşa de mîndru că găsise acest cuvînt, încît îl mai rosti o dată, răspicat), tributară pretiniei. Domn Boffin, nu vă lăsaţi tulburat de durerea pe care mi-o pricinuieşte despărţirea de taraba şi marfa mea. Aceeaşi lovitură a suferit şi propriu meu tată cînd pentru meritele lui a fost ridicat de la meseria de barcagiu la o sitoaţie în guvern. Numele lui de botez era Thomas. Eu eram un copilandru pe-atunci, da vorbele lui aşa de mult m-a mişcat, că mi s-a întipărit adînc în minte :

Atunci, bărcuţă scumpă, adio ;
Haine şi insignă şi vîsle, adio !
La Chelsea Ferry de-acum încolo
Nu vei mai fi, să ştii,
Căci Thomas al tău acolo
O altă viaţă va duce-ntre vii !

— Tata şi-a înfrînt durerea, domn Boffin... la fel o să fac şi eu.

În timp ce rostea aceste cuvinte de bun rămas, gesticulînd, Wegg îl dezamăgea mereu pe domnul Boffin, care aştepta

să-i dea mîna. Acu i-o întinse, uşurat în sinea lui de o grea povară, dîndu-şi seama că după ce puseseră la punct, în chip satisfăcător, afacerile lor comune i-ar fi făcut plăcere să se ocupe şi de cele ale lui Belly Sawyers ; le lăsase în ajun într-o situaţie de loc promiţătoare, iar vremea numai bună nu fusese, toată ziulica pe drumuri pentru expediţia aceea de neînlăturat împotriva perşilor.

De aceea, domnul Wegg îşi potrivi din nou ochelarii pe nas. Dar lui Sawyers nu-i era dat în seara aceea să intre în lume, şi pace ! Pînă ce Wegg să-şi fi găsit locul, pe scări se deslueşea pasul doamnei Boffin, atît de neobişnuit de greoi, şi uite că domnul Boffin tresări la auzul acestui zgomot, anticipînd cine ştie ce întîmplare ieşită din comun, cu toate că ea nu-l strigase neliniştită — asta ar mai fi lipsit !

Domnul Boffin dădu buzna afară şi o găsi pe scara sumbră, cu o lumînare aprinsă în mînă.

— Ce s-a-ntîmplat, draga mea ?

— Nu ştiu, nu ştiu, da aş vrea să vii sus.

Foarte mirat, domnul Boffin se duse sus, însoţind-o pe doamna Boffin în odaia lor : o a doua încăpere spaţioasă învecinată cu cea unde murise fostul proprietar. Domnul Boffin se uită jur împrejur şi nu văzu nimic neobişnuit decît articole de rufărie împăturite, deasupra unui cufăr mare, pe care doamna Boffin le aşeza în ordine.

— Ce este, draga mea ? De ce eşti speriată ? *Tu* şi speriată !

— Eu nu-s de-alea care se sperie uşor — spuse doamna Boffin, aşezîndu-se pe un scaun ca să-şi vină în fire şi luîndu-l pe soţul ei de braţ —, da-i foarte ciudat !

— Ce anume, draga mea ?

— Noddy, chipurile bătrînului şi ale celor doi copii e peste tot în noaptea asta prin casă.

— Draga mea ! — exclamă domnul Boffin, dar nu fără să simtă că-l trece un fior rece pe şira spinării.

— Ştiu că poate să pară o prostie, şi cu toate astea aşa e.

— Unde crezi că i-ai văzut ?

— Nu ştiu dacă cred că i-am văzut undeva. I-am simţit.

— I-ai şi atins cu mîna ?

— Nu. I-am simțit în aer. Rînduiam lucrurile alea pe cuțăr și nu mă gîndeam la bătrîn ori la copii, ci cîntam pentru mine, cînd, o dată am simțit că apare un chip din întuneric.

— Ce chip ? — întrebă soțul ei, privind în jur.

— O clipă a fost chipu moșneagului, pormă s-a făcut mai tînăr. O clipă a fost amîndoi copiii, pormă a devenit mai vrîstnic. O clipă a fost un chip ciudat, pormă a fost toate chipurile laolaltă.

— Și pormă s-a dus ?

— Da, pormă s-a dus.

— Și unde erai atunci, cocoană ?

— Aici, lîngă cuțăr. Ei, și mi-am luat inima-n dinți și mi-am văzut de rînduit, cîntînd mai departe pentru mine. „Doamne ! îmi zic — o să mă gîndesc la alteeva... la ceva plăcut... ca să-mi piară din minte.“ Așa că m-am gîndit la casa cea nouă, și la domșoara Bella Wilfer, m-am gîndit o mulțime cu cearșafu ăla de colo în mînă, cînd, brusc, pe neașteptate, chipurile parcă se pitea printre cutele lui și i-am dat drumu jos.

Dat fiind că cearșaful încă se mai afla jos, acolo unde căzuse, domnul Boffin îl ridică și-l puse pe cuțăr.

— Și apoi ai coborît scara în fugă ?

— Nu. Voiam să mai încerc și altă cameră, doar-doar oi uita. Mi-am zis de una singură : „O să intru în odaia moșneagului și-o să umblu tiptil în sus și-n jos de fo trei ori, pormă îi viu eu de hac.“ Zis și făcut ! Mă duc înainte cu lumînarea-n mînă, dar cînd să m-apropiu de pat, văzduhu era plin de ele.

— De chipuri ?

— Da, și simțeam chiar că stăteau pe întuneric, în dosu ușii lăturalnice, pe scara aceea micuță, și au zburat în curte.

Domnul Boffin, mirat la culme, se uita la doamna Boffin. Doamna Boffin, absolut incapabilă să înțeleagă ceva, se uita la domnul Boffin.

— Eu cred, draga mea — spuse Gunoierul de aur — c-o să mă scap numaideeît de Wegg, fincă și-așa el are să locuiască la Boschet, și dacă aude asta, și vestea se-mprăștie, atunci s-ar putea să-i intre lui ori altora-n cap că prin casă bîntuie stafiile. Noi însă știm mai bine, nu-i așa ?

— Niciodată pîn-acum n-am avut simțămîntu ăsta — spuse doamna Boffin — și-am umblat singură prin ea la orice

ore din noapte. M-am aflat în casa asta și cînd se cuibărise moartea într-însa, m-am aflat în casa asta și cînd crima făcea parte ca ceva nou în destinu ei, da niciodată nu m-am speriat.

— Și nici de-acum încolo n-o s-o faci, draga mea — rosti domnul Boffin. — Fii sigură, de-aicea vine, că stai în casa asta întunecoasă și te iau tot soiu de gînduri.

— Da, da de ce nu s-a-ntîmplat așa și-nainte ? — întrebă doamna Boffin.

Aluzia la filozofia domnului Boffin, acesta n-o putea întîmpina decît cu observația că totul în lume trebuie să aibă un început. Apoi, petrecînd brațul soției lui pe sub al său, ca nu cumva să rămînă singură, pradă gîndurilor negre, coborî împreună cu ea scara, spre a-l lăsa să plece pe Wegg. Acesta, fiind puțin somnoros după masa îmbelșugată și pașnic din fire, era destul de bucuros să-și ia tălpășița, șchiopătînd, fără să fi făcut ceea ce venise să facă, dar a fost plătit ca și cum ar fi făcut.

Domnul Boffin își puse pălăria, iar doamna Boffin șalul, și amîndoi, înarmîndu-se apoi cu un mănunchi de chei și un felinar aprins, umblară prin toată casa sinistră — sinistră pretutindeni, în afară de cele două odăi ale lor — din pivniță pînă la cucurigu. Dar pentru că nu se arăta nici cu aceasta mulțumită, urmăriră vedeniile doamnei Boffin pînă în curte, prin atenanse și printre movile. Cînd totul a fost dus la bun sfîrșit, puseră felinarul jos la piciorul uneia dintre movile și porniră în pas tihnit să-și facă plimbarea de seară, doar-doar s-o destrăma pînza sumbră de păianjen din mintea doamnei Boffin.

— Așa, draga mea ! — exclamă domnul Boffin cînd reveniră în casă pentru cină. — Vezi, am procedat bine. Te-ai vindecat ca prin minune, nu-i așa ?

— Da, dragă — răspunse doamna Boffin, punînd deoparte șalul. — Nu mai sînt neliniștită. Acu nu mă mai tulbură nimic. Aș putea să mă duc oriunde în casă, ca și pîn acu. Da...

— Da ! — făcu domnul Boffin.

— Da trebuie să-nchid ochii.

— Și pormă ?

— Şi pormă — rosti doamna Boftîn, vorbind cu ochii închişi şi ducînd, gînditoare, mîna la frunte — pormă iar sînt aici ! Chipu moşneagului care devine tînăr. Chipurile celor doi copii care devine bătrîne. Un chip de care habar n-am. Şi pormă toate chipurile laolaltă.

Deschizînd ochii din nou şi văzînd figura soţului ei de cealaltă parte a mesei, se aplecă să-l mîngîie pe obraji şi declară, aşezîndu-se pe scaun pentru cină, că faţa lui e cea mai bună din lume.

Capitolul XVI

DESPRE COPII LĂSAȚI ÎN GRIJĂ ȘI GRIJA DE COPII

Secretarul trecu neîntîrziat la muncă; curînd, ochiul lui vigilent și spiritul metodic se resimțiră în afacerile Gunoierului de aur. Hotărîrea plină de rîvnă de a înțelege, sub toate aspectele și în profunzime, fiecare treabă transmisă de către patronul său mergea mînă în mînă cu promptitudinea cu care o ducea la îndeplinire. Nu accepta nici o informație sau lămurire de la intermediari, ci se ocupa personal și cu temeinicie de tot ce i se încredința.

O latură din conduita secretarului, esențială față de toate celelalte, ar fi trezit bănuieli în cazul cuiva cu mai multe cunoștințe despre oameni decît Gunoierul de aur. Secretarul nu era nici pe departe curios sau indiscret, dar niciodată nu s-ar fi mulțumit cu mai puțin decît înțelegerea limpede a chestiunilor în ansamblul lor. Nu după multă vreme a devenit evident (din felul documentat în care acționase) că trebuie să fi trecut pe la biroul unde fusese înregistrat testamentul lui Harmon și că fără îndoială îl citise. Cînd domnul Boffin chibzuia dacă să-i ceară sfatul în cutare sau cutare privință, secretarul dădea dovadă că știe despre ce e vorba și înțelegea totul dinainte. Nu făcea nici un secret din asta și părea convins că una din îndatoririle lui era să se pregătească amănunțit pentru îndeplinirea lor în cele mai bune condiții.

Acest lucru — fie spus din nou — ar fi stîrnit unele mici bănuieli, cît de cît, în sufletul unui om cu mai multă experiență de viață ca Gunoierul de aur. Pe de altă parte, secretarul era pătrunzător, discret, tăcut și totodată atît de zelos, de parcă trata propriile lui afaceri. El nu arăta predilecție pentru autoritate sau pentru administrarea banilor, ci prefera în mod

limpede să lase ambele pe seama domnului Boffin. Dacă, în sfera lui restrînsă, căuta cumva puterea, atunci era vorba de puterea cunoașterii, puterea care rezulta din înțelegerea desăvîrșită a atribuțiilor sale.

Dacă pe fața secretarului stăruia un nor tulbure, tot astfel întreaga lui ființă era învăluită într-o umbră deopotrivă de anevoie de definit. Nu pentru că s-ar fi simțit stînjenit, ca în prima seară la familia Wilfer, acum era de obicei nestînjenit, și totuși acel ceva mai rămăsese. Ținuta lui nu lăsa nimic de dorit, ca în împrejurarea aceea, dar acum era foarte bună, fiind modest, prietenos și serviabil. Și totuși, niciodată n-a scăpat de acel ceva. S-a scris despre oameni care au îndurat detenția îngrozitoare, sau care au trecut printr-o încercare grea, sau care, ca să-și salveze viața, au ucis pe cineva fără apărare, cum că urmele lăsate pe chip de această amintire nu li s-au mai șters niciodată, pînă în ceasul morții. Să fie vorba și aici de o asemenea amintire?

Își înjghebă pentru sine un birou, vremelnic, în noua casă, și totul ieșea bine din mîna lui — cu o singură excepție ciudată: se împotrivea pe față să comunice cu avocatul domnului Boffin. În două sau trei rînduri cînd a fost vorba de asta, a lăsat treaba în grija domnului Boffin; eschivarea lui ajunse curînd atît de curios de evidentă, încît domnul Boffin discută cu el despre motivul refuzului.

— Este adevărat — recunoscu secretarul. — Nu prea aș vrea să-l întîlnesc.

Avea ceva personal împotriva domnului Lightwood?

— Nici nu-l cunosc.

Fusese cumva urmărit de lege?

— Nu mai mult decît alți oameni — îi răspunse, scurt.

Avea prejudecăți împotriva tagmei avocaților?

— Nu. Dar atîta vreme cît voi fi în serviciul dumneavoastră, aș prefera să nu apar între avocat și client. Desigur, dacă insistați, domnule Boffin, sînt gata să mă supun. Dar ar fi pentru mine o mare favoare dacă n-ați insista decît în cazuri de forță majoră.

Acum nu se putea spune că ar fi fost un caz de forță majoră, deoarece singurele chestiuni legate de Boffin de care se mai ocupa Lightwood erau aceea a ucigașului încă nedescope-

rit, după atîta vreme, și cea decurgînd din cumpărarea casei. O sumedenie de alte lucruri care odinioară ar fi ajuns la el, acum se opreau la secretar, sub a cărui administrare erau soluționate mult mai expeditiv și mai satisfăcător decît dacă ar fi încăput în mîinile tînărului Blight. Asta înțelegea destul de bine Gunoierul de aur. Chiar și chestiunea la ordinea zilei nu era îndeajuns de importantă pentru a cere prezența secretarului în persoană, căci în esență se rezuma doar la: „Deoarece moartea lui Hexam redusese la zero sudoarea de pe fruntea omului cinstit, acesta s-a codit să-și mai umezească fruntea de-a surda într-o treabă istovitoare, care în cercurile de jurişti este cunoscută sub expresia «a-ți croi drum printr-un zid de piatră ca să poți depune jurămînt»". În consecință, acea nouă lumină proiectată de Riderhood asupra faptelor a scăpărat o clipă și s-a stins. Totuși, răscolirea faptelor vechi i-a determinat pe unii dintre cei care se ocupau de acest caz să sugereze că ar fi bine ca înainte de a repune actele în raftul întunecat al arhivei — de astă dată probabil pentru totdeauna — domnul Julius Handford să fie solicitat sau silit să apară din nou la un interogatoriu. Și pentru că se pierduse orice urmă unde s-ar fi putut afla domnul Julius Handford, Lightwood cerea clientului său mînă liberă de a-l căuta prin anunțuri publice.

— Rokesmith, ai ceva împotrivă să-i scrii lui Lightwood?

— Nu, cîtuși de puțin, domnule.

— Atunci, poate că ai să-i scrii un rînd și să-i spui că e liber să facă ce vrea. Eu nu mai cred c-o să se ajungă la ceva.

— Nici *eu*, domnule — spuse secretarul.

— În orice caz, să facă ce vrea.

— Îi voi scrie numaidecît. Dați-mi voie să vă mulțumesc pentru că v-ați purtat atît de îndatoritor, cedînd în fața împotrivirii mele. Poate vi se va părea o nesăbuință mărturisirea că deși nu-l cunosc pe domnul Lightwood, el îmi amintește de ceva neplăcut. Și nu-i vina lui; nu i se poate reproșa nimic, nici nu-mi știe numele.

Domnul Boffin dădu o dată sau de două ori din cap și încheie discuția. Scrisoarea a fost scrisă, iar a doua zi domnul Julius Handford era dat publicității. I se cerea să intre în legătură cu domnul Mortimer Lightwood, aceasta fiind o cale posibilă de a veni în sprijinul justiției; se oferea o recom-

pensă celui care știa unde se află și ar comunica-o numitului Mortimer Lightwood la biroul său din Temple. Zilnic, timp de șase săptămîni, anunțul apăru în fruntea tuturor ziarelor, zilnic, timp de șase săptămîni, secretarul, cînd vedea anunțul, își spunea în sinea lui, pe tonul cu care îi spusese și stăpînului său: „...Nu cred că o să se ajungă la ceva!"

Printre treburile inițiale ale lui Rokesmith, un loc însemnat îl ocupa găsirea unui copil orfan pentru doamna Boffin. Chiar din primele clipe de cînd fusese angajat, el arătase o dorință deosebită de a-i fi pe plac, și știind cît de mult ținea la asta, el depuse toate străduaniile și iscusința în acest scop.

Domnul și doamna Milvey întîmpinară dificultăți în căutarea lor. Copilul asupra căruia cădea alegerea era sau fetiță (ceea ce aproape întotdeauna se întîmpla), sau prea mare, sau prea mic, sau prea plăpînd, sau prea murdar, sau prea obișnuit cu maidanul, sau prea înclinat să-și ia repede tălpășița; ori dacă nu, s-au trezit că ar fi fost o imposibilitate să încheie tranzacția filantropică pînă nu cumpărau orfanul. În clipa în care se afla că cineva ar fi dorit să ia un copil de suflet, apărea ca un trăsnet cine știe ce rubedenie iubitoare a acestuia, care stabilea un preț pe capul orfanului. Curba ascendentă a valorii unui orfan pe piață depășea în nestatornicie chiar și cele mai absurde creșteri la bursă. Dimineața, la nouă, un orfan care făcea plăcinte de nisip putea ajunge să atingă un spor de cinci mii la sută, sumă pretinsă de familia care-l îngrijea; de îndată ce era cerut, prețul urca pînă la prînz la beneficii de cinci mii la sută premii. Cursul se stabilea în fel și chip. Intră în circulație Marfă contrafăcută. Părinții se prezentau cu îndrăzneală ca fiind morți, aduceau chiar ei orfanii. Valori reale de copii orfani erau retrase clandestin de pe piață. De cum se anunța (prin emisari postați ici și colo) că domnul și doamna Milvey se apropie de curte, acțiunile erau retrase, și repunerea lor pe piață nu se făcea decît cu îndeplinirea unei condiții puse de obicei de către mijlocitori: o stacană zdravănă de bere. Pe de altă parte, deținătorii de orfani se retrăgeau și apoi năvăleau buluc pe piață, cu zecile, iar rezultatul: niște fluctuații feroce, aidoma valurilor unei mări meridionale. Dar principiul unic aflat la baza acestor operații diferite era cel al ce-

rerii și ofertei, principiu pe care domnul și doamna Milvey nu-l puteau recunoaște.

În cele din urmă, reverendul Frank Milvey primi vestea că la Brentford există un orfan fermecător. Unul dintre părinți, care murise (aparținînd parohiei), avea în acel oraș agreabil o bunică văduvă și săracă, și ea, doamna Betty Higden, purta copilului o grijă maternă, dar nu-și putea permite să-l întrețină.

Secretarul îi propuse doamnei Boffin sau să meargă el însuși acolo din vreme și să vadă copilul, ori să o conducă, spre a-și forma propria ei părere. Doamna Boffin preferînd a doua alternativă, porniră la drum într-o dimineață, cu un faeton închiriat, luîndu-l și pe tînărul cu cap de baros, pe locul din spate.

Locuința doamnei Betty Higden în orașul noroios Brentford nu era lesne de găsit, situată într-un labirint de case dosnice, așa că trebuiră să-și lase echipajul în fața birtului La trei cotofane și să pornească în căutarea ei pe jos. După ce întrebară în stînga și-n dreapta, cîteodată rătăcindu-se, li se făcu semn pe o străduță lăturalnică, spre o casă pipernicită cu o scîndură lată de-a curmezișul ușii deschise, unde, agățat subsuori, un băiețaș de vîrstă fragedă pescuia de zor în noroi cu un cal de lemn fără cap, prins de o sfoară. În acest micuț sportiv, care se distingea printr-un căpșor cu păr cîrlionțat, castaniu și o față bucălată, secretarul îl recunoscu pe orfan.

În vreme ce ei grăbeau pasul, întîmplarea făcu, din păcate, ca băiețașul, preocupat cum era, să uite de el și deci să-și ia măsuri de prevedere, își pierdu echilibrul și căzu bîldîbîc în stradă. Fiind durduliu la trup, veni de-a rostogolul, și se rostogoli pînă în rigolă, înainte ca ei să fi apucat să ajungă acolo. John Rokesmith îl ridică din șanț, și astfel prima întîlnire cu doamna Higden a avut loc în împrejurări stînjenitoare, ei fiind în posesia — în mod ilegal, s-ar putea spune la prima vedere — a orfanului ținut cu josu-n sus, anapoda, și roșu ca para focului în obraji. A mai fost și scîndura din curmezișul ușii, împiedicînd-o, cînd să iasă, pe doamna Higden, și pe doamna Boffin și John Rokesmith cînd să intre, care a agravat lucrurile, iar pe deasupra zbieretele copilașului au făcut ca situația să capete un aspect lugubru, inuman pur și simplu.

La început nu se putea da nici o lămurire, din pricina copilului, care, colac peste pupăză, își ținea respirația — ceva înspăimîntător — devenind deodată livid, complet nemișcat și păstrînd o tăcere funestă, în comparație cu care țipetele lui fuseseră muzica cea mai îmbietoare. Pe măsură însă ce-și revenea treptat-treptat, se prezentă și doamna Boffin, astfel că o pace zîmbitoare se cuibări din nou în bîrlogul doamnei Higden.

Era o locuință mică cum se vedea, cu un calandru mare înăuntru, la a cărui manivelă se afla un băiat foarte înalt și cu un cap foarte mic și o gură căscată disproporționat de mult, ce părea să țină isonul ochilor holbați spre oaspeți. Într-un ungher, dincolo de calandru, pe două scăunașe, stăteau doi copii mici de tot : un băiețel și o fetiță, și cînd lunganul, după o pauză de zgîit, începu să învîrtă manivela, era alarmant să vezi cum se repezea înspre cele două făpturi nevinovate, ca o catapultă menită să le aducă distrugerea, retrăgîndu-se apoi fără să-i vatăme cîtuși de puțin, după ce trecuse la un deget de capetele lor. Odaia era curată și în bună rînduială. Avea pardoseală de cărămidă, fereastra cu ochiuri de geam romboidale, o perdeluță cu franjuri atîrna de prichiciul căminului ; la fereastră, pe din afară, erau niște sfori prinse în cuie și întinse de jos pînă sus, unde, dacă zeii se îndurau, în sezonul viitor aveau să se înalțe plante agățătoare ; dar oricît de îndurători se dovediseră cu Betty Higden anotimpurile trecute în privința plantelor, în materie de bani nu-i fuseseră de prea bun augur — căci se vedea bine că era săracă.

Doamna Betty Higden făcea parte din rîndul acelor femei bătrîne care, datorită unei voințe de fier și a constituției sale robuste, se călise de-a lungul multor ani, deși fiecare an venea cu noi lovituri în lupta împotriva ei, hărțuind-o. Era o bătrînă activă, cu niște ochi negri, luminoși, trăsături ferme, altminteri o ființă destul de cumsecade ; fără să fie o intelectuală, însă bun e Dumnezeu, și poate că în ceruri inima prețuiește la fel de mult ca mintea.

— Da, desigur ! — rosti ea cînd începură negocierile. Doamna Milvey a avut bunătatea să-mi scrie o scrisoare, și i-am dat-o lu Sloppy s-o citească. E o scrisoare drăguță. Da și ea știu că-i o cucoană pretinoasă.

Oaspeţii se uitară la lungan, care părea să recunoască, printr-un şi mai mare căscat al gurii şi ochilor, cum că el era Sloppy.

— Că trebe să ştiţi — reluă Betty — eu nu mă prea pricep la scris şi la citit, chiar dacă pot citi *Biblia* şi mai tot ce-i cu litere de tipar. Şi ce-mi mai place ziarele ! N-o să mă credeţi, da ce frumos citeşte Sloppy ziaru ! Citeşte repoartele de poliţie pe mai multe voci.

Oaspeţii din nou socotiră o chestiune de politeţe să se uite la Sloppy, care, în timp ce-i privea la rîndu-i, deodată smuci capul spre spate, căscă gura pînă la refuz şi se puse pe un rîs zgomotos, îndelungat. Văzînd aşa, cei doi copii nevinovaţi, cu creierii într-o vădită primejdie, începură să rîdă, doamna Higden rîse şi ea, orfanul pufni în rîs ; pînă la urmă se porniră şi oaspeţii pe rîs. Era o veselie molipsitoare, de neînţeles.

Apoi Sloppy, parcă într-un acces sau furie de hărnicie, apucă manivela calandrului şi o împlnse cu un vacarm de trosnituri şi huruială, încît doamna Higden îl opri.

— Mnealor nu se mai aude cînd vorbesc, Sloppy. Stai oleacă, stai oleacă !

— El e, copilu care-l aveţi în braţe, dragu de el ? — întrebă doamna Boffin.

— Da, cocoană, ăsta-i Johnny, micuţu meu John.

— Hm, şi Johnny ! — exclamă doamna, întorcîndu-se spre secretar — tocmai Johnny ! Ne mai rămîne unu din cele două nume să i-l dăm ! E un băiat drăgălaş.

Îşi ascunse bărbiţa făcînd un gest sfios de copil ; se uită pe furiş la doamna Boffin cu ochii lui albaştri, întinzînd în sus către buzele bătrînei o mînă durdulie, pe care ea i-o săruta din cînd în cînd.

— Da, cocoană, e drăguţ băiat, mînca-l-ar mama, e copilul ultimei mele nepoţele. Dar s-a dus şi ea după ailalţi.

— Ai de colo sînt frate şi soră ? — întrebă doamna Boffin.

— Vai de mine, da de unde ?! Ei-s lăsaţi în grija mea.

— Lăsaţi în grija dumneavoastră ? — repetă secretarul.

— Da, lăsaţi în grija mea, domle. Îngrijesc copii. Dar nu pot să iau decît trei, din cauza calandrului. Ce mai iubesc eu copiii... de, patru pence pe stămînă e patru pence. Veniţi încoa, Toddles şi Poddles.

Toddles era numele cu care îl alinta pe băiat ; Poddles, pe fată. Veneau călcînd pe pardoseală cu paşi mici, şovăitori, ţinîndu-se de mînă, ca şi cum ar fi trecut pe un drum extrem de anevoios, străbătut de pîraie, şi după ce doamna Betty Higden îi mîngîie pe cap se năpustiră asupra orfanului, vrînd să spună, cu ţipete şi dramatism, că ar fi fost o încercare de a-l lua în captivitate, în sclavie. Tustrei copiii erau veseli la culme, iar simpaticul Sloppy iar începu să rîdă tare şi îndelung. Cînd buna-cuviinţă cerea să oprească joaca, Betty Higden rosti :

— Duceţi-vă la locurile voastre, Toddles şi Poddles.

Copiii trecură iarăşi ţinîndu-se de mînă peste nişte meleaguri unde pîraiele se umflaseră parcă în urma ultimelor ploi.

— Şi domnişorul... sau domnul Sloppy ? — întrebă secretarul, neştiind prea bine dacă era vorba de un bărbat, sau de un băieţandru.

— Un copil din flori — replică Betty Higden, cu glas scăzut —, părinţii necunoscuţi ; găsit pe stradă. A fost crescut în... (cu un fior de dezgust)... în casa...

— În casa săracilor ? — interveni secretarul.

Chipul ferm al doamnei Higden se întunecă şi dădu din cap a încuviinţare.

— Nu vă amintiţi cu plăcere de asta ?

— Dacă-mi amintesc cu plăcere ? — răspunse bătrîna. — Mai degrabă omorîţi-mă decît să mă duceţi acolo. Mai bine aruncaţi drăgălaşul ăsta de copil sub copitele cailor de la haraba încărcată decît să-l duceţi acolo. Cînd om fi toţi pe moarte şi-o să daţi de noi, puneţi-ne foc acolo unde ne-am afla ca să ardem toţi, cu casă cu tot, să ne prefacem într-un morman de cenuşă, dar nu cumva să duceţi într-acolo vrun hoit de-al nostru !

Ce patimă, lorzi, gentlemeni şi stimaţi ministeriabili în sufletul acestei femei, rămasă singură după aiţia ani de muncă anevoioasă şi trai anevoios ! Cum numim noi asta în cuvîntările noastre pompoase ? Independenţa britanică dusă întrucîtva prea departe ? Nu sună astfel, sau pe aproape, acele pălăvrăgeli făţarnice ?

— Nu citesc cu mereu în ziare — reluă bătrîna dezmierdînd copilul — păzeşte-mă, Doamne, pe mine şi pe semenii mei... cum sărmanii oameni care-ajung să bată la uşa asta sînt

trimiși de la Ana la Caiafa pînă ce le piere pofta de viață? Nu citesc eu mereu cum îi mai duce cu vorba de azi pe mîine... cum tînjesc după adăpost, sau doftor, sau după o picătură de doftorie, ori o bucățică de pîine? Nu citesc eu mereu cum li se face lehamite de toate astea și se lasă păgubași, și porniă cum se dau la fund rău de tot, și pînă la urmă crapă, lipsiți de cel mai mic ajutor? Ș-atuncea, zic: de murit tot o să mor ca orișicare, dar vreau să mor fără să am parte de asemenea rușine.

Să fie oare absolut cu neputință, lorzi, gentlemeni și stimați ministeriabili, ca printr-un efort de înțelepciune legislativă să fie aduși acești oameni pervertiți pe calea dreaptă a logicii?

— Johnny, sufletu meu — continuă bătrîna Betty, mîngîind copilul, și parcă mai mult se jeluia în loc să vorbească — bunicuța ta Betty e mai aproape de optzeci decît de șaptezeci de ani. Ea n-a cerșit niciodată și nici n-a luat vreo lețcaie din banii săracilor, de cînd se știe. A dat pîn' la ultima para cînd a avut ceva de plată; a muncit cînd a fost în stare și-a răbdat de foame la nevoie. Roagă-te ca bunicuța ta să aibă destulă putere pînă-n ceasu din urmă (e viguroasă la vîrsta ei, Johnny), să se dea jos din pat, să fugă, să s-ascundă și să moară într-o tainiță, mai curînd, decît să cadă în mîinile bestiilor ălora, despre care citim, și care pe bieții săraci îi înșală, îi gonește de colo-colo, îi chinuie, îi umilește și-i face de batjocură.

Ce succes strălucit, lorzi, gentlemeni și stimați ministeriabili, să sădiți asta în mințile celor mai buni dintre săraci! Cu îngăduința dumneavoastră, n-ar merita osteneala să chibzuiești oricînd la așa ceva?

Teama și sila pe care doamna Betty Higden le șterse de pe chipul ei sever după ce termină digresiunea erau o dovadă că vorbise cît se poate de serios.

— ...Și lucrează pentru dumneavoastră? — întrebă secretarul, aducînd din nou vorba discret de domnișorul sau domnul Sloppy.

— Da — încuviință Betty cu un zîmbet binevoitor și dînd din cap. — Și încă ce bine!

— Locuiește aici?

— Locuiește mai mult aici decît în altă parte. Trecea nici mai mult, nici mai puțin decît drept slab la minte, și la-nceput

venise la mine ca să am grijă de el. Am aranjat lucrurile cu domn Bogg, paracliseru, să-l iau în grijă, cînd s-a brodit să-l văd la biserică, gîndind c-o să pot scoate ceva din el. Că pe-atunci era tare prăpădit, sărmanu!

— Acesta-i este numele adevărat?

— Păi, să vedeţi: de drept şi de fapt, n-are un nume adevărat. Todeauna am înţeles că numele i se trăgea din aceea c-a fost găsit pe-o noapte umedă şi urîtă[1].

— Pare un băiat cumsecade.

— Slavă Domnului! — exclamă Betty. — Nu există părticică din el care să nu fie cumsecade. Aşa că vă puteţi închipui ce cumsecade-i dacă vă uitaţi la el cît e de lung.

Sloppy avea o conformaţie disproporţionată. Era prea puţin lat şi prea colţuros. Şlampăt, una din acele creaturi bărbăteşti care se nasc pentru a-şi arăta nasturii cu o nevinovăţie indiscretă: fiecare nasture de pe el strălucind în public nemaipomenit de bătător la ochi. Sloppy era în posesia unui capital uriaş de genunchi, coate, încheieturi şi glezne, dar habar n-avea cum să dispună de el în chip cît mai avantajos, ci totdeauna îl investea anapoda, şi astfel se trezea în situaţii stînjenitoare. Primul în flancul drept din escadronul împiedicaţilor de pe arena vieţii era Sloppy, şi totuşi ţinea morţiş să rămînă credincios drapelului.

— Eh, şi-acum — spuse doamna Boffin — să trecem la Johnny.

În vreme ce Johnny, cu bărbiţa retrasă şi cu buzele ţuguiate, tolănit în poala Bettyei, ţinea ochişorii albaştri ţintă la oaspeţi, ferit de privirile lor, avînd pavăză braţul lui durduliu, bătrîna prinse una din mînuţele lui gingaşe şi bucălate cu dreapta-i ofilită şi începu s-o bată uşor peste stînga ei ofilită.

— Da, cocoană. Să trecem la Johnny.

— Dacă-mi încredinţează copilu ăsta drăgălaş — zise doamna Boffin, cu o expresie care te îndemna să ai încredere —, o să aibă căminul cel mai bun, îngrijirea cea mai bună, educaţia cea mai bună, pretinii cei mai buni. Cu ajutoru lui Dumnezeu, o să-i fiu o mamă cu adevărat bună!

— Vă sînt recunoscătoare, cocoană, şi drăgălaşu ăsta de copil v-ar fi recunoscător dac-ar fi destul de mare ca să-nţe-

[1] *Sloppy* = umed, urît.

leagă. — Încă mai bătea încetişor mînuţa lui peste a ei. — N-aş sta în calea fericirii copilului ăstuia nici chiar dac-aş avea toată viaţa-n faţă, şi nu un crîmpei din ea. Da sper că n-o să luaţi în nume de rău dacă sînt mai legată de copil decît pot spune în cuvinte, căci el este singura fiinţă în viaţă care mi-a mai rămas.

— Să iau în nume de rău? Vai de mine! Se poate? După ce ai fost aşa de inimoasă şi l-ai adus aici în casă la mneata!

— Mi-a fost dat să ţiu — spuse Betty, încă mai bătîndu-se uşor pe mîna ei aspră, zbîrcită — atîţia copii în braţe. Şi toţi m-au părăsit, în afară de ăsta! Mi-e ruşine dacă par aşa de egoistă, dar n-o să mă-mpotrivesc. Asta-nseamnă fericirea lui, o s-ajungă un gentleman cînd eu n-o să mai fiu. Nu... nu ştiu ce m-a apucat. Aş... aş vrea să mă stăpînesc. Nu mă luaţi în seamă!

Bătăile uşoare cu mîna încetară, gura cu trăsături ferme cedă, şi chipul nobil, viguros al bătrînei se topi în slăbiciune şi lacrimi.

Acum, spre marea mîngîiere a oaspeţilor, emotivul Sloppy, de îndată ce o văzu pe stăpîna lui în situaţia asta, smuci capul pe spate, deschise larg gura, ridică glasul şi începu să urle. Aceste sunete alarmante, semn că ceva nu merge bine, îi înfricoşară pe Toddles şi Poddles, abia începuseră să zbiere uimitor de tare, cînd Johnny, aplecîndu-se greşit şi izbind-o pe doamna Boffin la întîmplare, cu o pereche de pantofi, ajunse pradă disperării. Ridicolul situaţiei puse capăt emoţiei. Doamna Betty Higden îşi veni numaidecît în fire şi făcu ordine cît ai clipi în rîndul celorlalţi, aşa încît Sloppy se opri în toiul unor urlete polisilabice, îşi vărsă tot focul pe calandru şi trebui să dea, întru căinţă, de mai multe ori la manivelă pînă să se potolească.

— Hai, hai, hai! — exclamă doamna Boffin, care aproape că-i venea să creadă, în bunătatea ei, că ar fi cea mai cumplită femeie. — Nu s-a-ntîmplat nimic. Să nu se sperie nimeni. Toţi ne simţim în ulmă, nu-i aşa, madam Higden?

— Da, sigur că da — răspunse Betty.

— Şi zău, nu trebe să ne pripim — adăugă, pe un glas scăzut. — Gîndeşte-te în voie, draga mea!

— Să nu vă mai fie teamă de *mine*, cocoană rosti Betty, m-am gîndit temeinic la asta ieri. Nu știu ce m-a apucat adineauri, da n-o să se mai întîmple a doua oară.

— Ei bine, atunci, o să aibă Johnny mai mult timp de gîndire — replică doamna Boffin ; — drăgălașu de el trebe să aibă timp să se obișnuiască. Și-o să se obișnuiască mai ușor dacă mneata te gîndești la binele lui, nu-i așa ?

Betty încuviință numaidecît, bucuroasă.

— Doamne — strigă doamna Boffin, privind radioasă în juru-i — noi vrem să-i facem pe toți fericiți, nu triști !... Poate că n-o să ai nimic împotrivă să-mi trimiți vorbă cum te obișnuiești cu gîndu ăsta și cum mai merge pe-aici.

— O să-l trimit pe Sloppy — spuse doamna Higden.

— Și domnu acesta care a venit cu mine o să-l răsplătească pentru osteneală — rosti doamna Boffin. Iar domnu Sloppy, ori de cîte ori ai să vii în casa mea, fii sigur că niciodată n-o să pleci fără să capeți o masă bună... cu carne, legume, budincă și bere.

Această asigurare lumină și mai mult fața lucrurilor ; căci foarte milosul Sloppy, care la început se zgîia, rînjind, izbucni într-un rîs zgomotos : Toddles și Poddles îi urmară exemplul, iar Johnny călcase în strâchini. Toddles și Poddles, slujindu-se de aceste împrejurări prielnice pentru a relua atacul împotriva lui Johnny, trecură din nou mînă-n mînă peste meleaguri de țară în expediția lor prietenească, și după ce se luptară cu mare vitejie, de ambele părți, în ungherul din dreptul căminului, chiar îndărătul jilțului unde se afla doamna Higden, cei doi corsari vajnici se întoarseră mînă-n mînă la scaunele lor, străbătînd albia secată a unui torent de munte.

— Trebuie să-mi spui, draga mea prietenă Betty, ce pot face pentru mneata — i se adresă confidențial doamna Boffin. — Dacă nu astăzi, data viitoare.

— Vă mulțumesc, cocoană, foarte mult, da eu n-am nevoie de nimic pentru mine. Pot să muncesc. Nu m-au lăsat puterile. Aș putea face douăzeci de mile pe jos, la o adică.

Bătrîna Betty era mîndră, și ochii ei luminoși îi scăpărau în timp ce vorbea.

— Da, da există unele mici înlesniri care nu ți-ar strica — replică doamna Boffin. — Nici eu nu m-am născut, slavă Domnului, cucoană, la fel ca și mneata.

— Mi se pare mie — spuse Betty, zîmbind — că v-aţi născut cucoană, şi-ncă una adevărată ; de nu, nici că mai există cucoane pe lumea asta. Da n-aş putea lua nimic de la mneavoastră, draga mea. N-am luat niciodată nimic de la nimeni. Asta nu că n-aş fi recunoscătoare, da-mi place mai mult să cîştig singură.

— Bine, bine ! — rosti doamna Boffin. — Vorbeam doar de lucruri mărunte, altfel nu mi-aş fi îngăduit să spun.

Betty duse mîna vizitatoarei la buze, drept mulţumire pentru răspunsul delicat. Minunat de dreaptă era statura ei, minunat de sigură pe sine expresia ochilor ; stînd dinaintea vizitatoarei sale, ea continua să explice :

— Dacă puteam ţine copilu ăsta drag fără teama împovărătoare că o să aibă soarta despre care v-am vorbit, nu m-aş fi despărţit nici în ruptul capului de el, nici chiar dacă-l luaţi mneavoastră. Fincă-l iubesc, îl iubesc, îl iubesc ! În el iubesc soţu de mult stins din viaţă, dus de lîngă mine ; în el iubesc copiii mei stinşi din viaţă şi duşi de lîngă mine, iubesc în el zilele pline de speranţă din tinereţe, care de mult au zburat, s-au dus pentru todeauna.. Iubirea asta n-aş fi în stare s-o vînd şi să vă mai privesc chipu luminos şi cumsecade. E un dar făcut de bunăvoie. Nu duc lipsă de nimic. Cînd puterile o să mă lase, ce bucuroasă aş fi să pot muri repede şi împăcată ! Am stat între morţii mei şi ruşinea aceea de care v-am vorbit ; i-am ferit pe fiecare din ei. În rochia mea sînt cusuţi — spuse ea, ducînd mîna la piept — atîţia bani cît să ajungă pentru înmormîntarea mea. Aveţi grijă doar atît ; să fie cheltuiţi cum se cuvine, ca să mă pot odihni pînă la capăt că mi-am găsit liniştea fără acea cruzime şi umilinţă, şi atunci aţi făcut mult mai mult decît un lucru mărunt pentru mine şi pentru tot ce-mi este scump pe lumea asta.

Doamna Boffin îi strînse mîna. Chipul bătrîn şi curajos nu mai dădea semne de slăbiciune. Lorzi, gentlemeni şi stimaţii mei ministeriabili, era la fel de liniştit ca şi chipurile noastre şi aproape deopotrivă de demn.

Şi acum, Johnny trebuia atras să se instaleze vremelnic pe genunchii doamnei Boffin. Pînă ce nu a fost provocat la întrecere de cei doi copii cu diminutive, pe care-i văzu cătărîndu-se unul după altul la acel post şi apoi retrăgîndu-se

nevătămați, nici în ruptul capului nu s-ar fi urnit de lîngă poalele doamnei Betty Higden, către care — chiar și cînd îl îmbrățișa doamna Boffin — manifesta porniri năvalnice, atît spirituale cît și fizice, primele exprimate printr-o mină foarte posomorîtă, celelalte — prin brațele întinse. Totuși, descrierea în linii mari a minunilor de jucării ascunse în casa doamnei Boffin îl împăcă așa de mult, încît acest orfan cu minte sănătoasă se simți îndemnat să se uite la ea încruntat, cu un pumn în gură, și chiar să chicotească, pînă la urmă, cînd mai auzi că mai are și un cal pe rotile, bogat împodobit, cu darul miraculos de a merge în galop la cofetărie. Bocănitul galopului, fiind preluat de copiii lăsați în grijă, crescu într-un trio tumultuos, spre satisfacția generală.

Se putea socoti că întîlnirea decursese cu folos, doamna Boffin era mulțumită și toată lumea se simțea bine. Mai puțin Sloppy, care își luă sarcina de a conduce oaspeții pe drumul cel mai bun, înapoi la Cele trei coțofene, și care a fost privit foarte de sus de către tînărul cu cap de baros.

O dată chestiunea aranjată, secretarul o însoți pe doamna Boffin pînă la Boschet, după care își găsi pînă seara de lucru la ceva nou. Dacă, la căderea înserării, el alese drumul spre casă care trecea peste cîmpuri, ca să se vadă cu domnișoara Wilfer prin cîmpurile acelea, nu este așa de sigur ca faptul că fata tocmai atunci se plimba pe acolo.

Și, mai mult : era chiar o certitudine.

Nemaifiind în doliu, domnișoara Wilfer se îmbrăcă în culorile cele mai drăguțe pe care le putea îmbina. Nici vorbă că era la fel de drăguță ca și ele și că ea și culori se potriveau de minune. Se plimba citind, și desigur, pentru că nu dăduse nici un semn că l-ar fi văzut pe domnul Rokesmith apropiindu-se, nu știuse, tot ce se poate, că se apropia.

— Aa ! — făcu domnișoara Bella, ridicînd ochii din carte cînd se opri în fața ei. — Aa dumneata erai ?

— Doar eu. Frumoasă seară !

— Daa ? — făcu, privind cu răceală în jurul. — Cred că așa este, dacă spui dumneata. Nu mă gîndeam la seară.

— Erai atît de absorbită de cartea dumitale ?

— Mdaa — răspunse Bella, cu voce tărăgănată, nepăsătoare.

— O poveste de dragoste, domnişoară Wilfer ?

— Vai de mine, nu, aşa ceva nici n-aş fi citit. E vorba mai mult despre bani decît de altceva.

— Şi spune că banii sînt mai buni decît toate celelalte ?

— Zău c-am uitat ce spune — replică Bella — dar dacă vrei, domnule Rokesmith, poţi vedea singur despre ce e vorba. Nu mă mai interesează.

Secretarul luă cartea — fata flutura paginile de parcă ar fi fost un evantai — şi veni lîngă ea.

— Am fost însărcinat să-ţi comunic ceva, domnişoară Wilfer.

— Nu-mi vine să cred ! — rosti Bella, din nou nepăsătoare.

— De la doamna Boffin. M-a rugat să-ţi comunic ce mult s-ar bucura dacă ai veni la ea peste o săptămînă sau cel mult două.

Bella întoarse capul spre el, cu sprîncenele drăgălaşe ridicate insolent, pleoapele închise, ca şi cum ar fi spus „Dar, mă rog, de unde şi pînă unde îmi comunici *dumneata* acest lucru ?"

— Aşteptam prilejul să-ţi spun că sînt secretarul domnului Boffin.

— Sînt la fel de înţeleaptă ca şi mai înainte — spuse domnişoara Bella, trufaşă — căci nu prea ştiu ce face un secretar. Dar n-are importanţă.

— Cîtuşi de puţin.

O privire furişată pe chipul Bellei, mergînd alături de ea, îl făcu să priceapă că nu se aşteptase la completarea lui promptă.

— Atunci, asta înseamnă, domnule Rokesmith, că vei fi totdeauna acolo ? — întrebă, ca şi cum era vorba de un neajuns.

— Totdeauna ? Nu. Foarte mult timp ? Da.

— Vai de mine ! — suspină Bella, pe un ton posac.

— Dar poziţia mea acolo de secretar va fi foarte deosebită de-a dumitale ca oaspete. O să ne vedem puţin sau aproape de loc. Eu mă voi ocupa de afaceri, dumneata de plăceri. Eu trebuie să muncesc pentru un salariu, dumneata nu vei avea altceva de făcut decît să te bucuri şi să placi.

— Să plac, domnule ? — rosti Bella cu sprîncenele ridicate şi lăsînd pleoapele. — Nu înţeleg.

Fără să dea un răspuns la această întrebare, domnul Rokesmith continuă :

— Scuză-mă, cînd te-am văzut pentru prima oară în rochie neagră...

(„Poftim ! își spuse în sinea ei Bella. Ce le-am spus eu acasă ? Toți au observat doliul acela caraghios !")

— Cînd te-am văzut pentru prima oară în rochie neagră, nu eram în stare să-mi explic deosebirea dintre dumneata și ceilalți din familie. Sper că n-a fost o îndrăzneală prea mare făcînd unele presupuneri în acest sens.

— Sper, fără îndoială — rosti domnișoara Bella, cu trufie. Dar dumneata ar trebui să știi cel mai bine ce anume presupuneri ai făcut.

Domnul Rokesmith înclină din cap, în semn că regretă profund, și adăugă :

— Deoarece mi s-au încredințat chestiunile de afaceri ale domnului Boffin, am aflat în mod necesar dezlegarea acestei mici enigme. Mă încumet să-mi exprim convingerea că mare parte din pierderea dumitale va putea fi recuperată. Firește, domnișoară Wilfer, mă refer numai la avere. Pierderea unui om absolut străin, despre care n-aș putea spune dacă era valoros sau nu... cum nici dumneata n-ai putea... este o altă chestiune. Dar domnul și doamna Boffin, niște oameni admirabili, sînt atît de curați sufletește, atît de mărinimoși, țin așa de mult la dumneata și doresc din toată inima... cum aș putea să exprim mai bine ?... să-ți ofere o compensație din averea lor, pentru care nu trebuie decît să fii de acord.

Cînd se mai uită pe furiș la ea, deslușì pe chipu-i o expresie de triumf ambițios, care nu putea fi nicidecum ascuns dincolo de masca indiferenței.

— Deoarece printr-un concurs de împrejurări am ajuns să trăim sub același acoperămînt, care în mod ciudat se extinde și asupra noilor noastre relații din viitor, mi-am îngăduit să spun aceste cîteva cuvinte. Sper că nu le consideri inoportune — mai spuse secretarul, cuviincios.

— Zău, n-aș putea spune, domnule Rokesmith, cum să le consider — replică tînăra domnișoară. — Pentru mine sînt absolut noi și poate că nu au temei decît în închipuirea dumitale.

— Vei vedea.

Cîmpurile acestea începeau chiar peste drum de locuința Wilferilor. Doamna Wilfer, aruncîndu-și ochii pe fereastră și zărind-o pe fiica sa stînd de vorbă cu chiriașul lor, își strînse numaidecît basmaua pe cap și ieși să facă o mică plimbare.

— Tocmai îi spuneam domnișoarei Wilfer — rosti John Rokesmith cînd maiestuoasa doamnă se apropie, țanțoșă — că dintr-o ciudată întîmplare am ajuns secretarul domnului Boffin, sau omul lui de afaceri.

— N-am avut onoarea — replică doamna Wilfer, fluturîndu-și mănușile, în atitudinea ei cronică de demnitate și vag neconformism — să-l cunosc mai îndeaproape pe domnul Boffin și nu e cazul ca eu să-l felicit pentru achiziția făcută.

— Destul de neînsemnată — completă Rokesmith.

— Scuză-mă — sări doamna Wilfer — s-ar putea ca meritele domnului Boffin să fie cu totul deosebite... poate mai distinse decît impresia lăsată de înfățișarea doamnei Boffin... dar ar însemna să împingi umilința pînă la nebunie ca să-l socotești demn de o consoartă mai bună.

— Sînteți foarte amabilă. I-am mai spus de asemenea domnișoarei Wilfer că este așteptată foarte curînd în casa cea nouă din oraș.

— Pentru că am consimțit în mod tacit — spuse doamna Wilfer, ridicînd somptuos din umeri și fluturînd iarăși mănușile — ca fiica mea să accepte atențiile oferite de doamna Boffin, nu am nici o obiecțiune de făcut.

În schimb, domnișoara Bella își dezvălui împotrivirea :

— Nu vorbi prostii, mamă, te rog !

— Taci din gură ! — exclamă doamna Wilfer.

— Nu, mamă, n-o să-nghit asemenea absurdități. Nici o obiecțiune de făcut !...

— Am spus — repetă doamna Wilfer, tresărind, cu un teribil acces de grandoare — că *nu* am nici o obiecțiune de făcut. Dacă doamna Boffin (a cărei fizionomie n-ar aproba-o nici un discipol de-al lui Lavater, o clipă măcar) caută să-și împodobească noua casă din oraș prin farmecul unui copil de-al meu, sînt mulțumită că se va bucura de prezența unuia din copiii mei.

— Folosiți, doamnă, același cuvînt pe care l-am folosit și eu — rosti Rokesmith, uitîndu-se la Bella — vorbind despre farmecul domnișoarei Wilfer.

— Scuză-mă — adăugă doamna Wilfer, cu înspăimîntătoare solemnitate — dar n-am terminat.

— Vă rog să mă iertați.

— Tocmai voiam să spun — reluă doamna Wilfer, care se vedea că nu mai avea nici cea mai mică intenție să adauge ceva — că atunci cînd mă slujesc de cuvîntul farmec, fac acest lucru cu o rezervă, și anume : nu mă refer la absolut nimic.

Excelenta doamnă dăduse această lămurire clară asupra vederilor sale ca să-i oblige din plin pe cei care-o ascultau și să se remarce pe sine. La care domnișoara Bella izbucni într-un hohot scurt de rîs disprețuitor și zise :

— De-ajuns, pentru toți. Fii bun, domnule Rokesmith, și transmite doamnei Boffin salutări din partea mea...

— Pardon ! — sări doamna Wilfer. — Complimente.

— Salutări ! — repetă Bella, bătînd ușurel din picior.

— Nu ! Complimente — interveni doamna Wilfer, cu un glas monoton.

— Să zicem, salutări din partea domnișoarei Wilfer și complimente de la doamna Wilfer — propuse secretarul, drept compromis.

— Și voi veni cu mare bucurie cînd va fi dispusă să mă primească. Și cu cît mai curînd, cu atît mai bine.

— Un ultim cuvînt, Bella — spuse doamna Wilfer — înainte de a intra în casă. Am toată încrederea că fiind un copil de-al meu îți vei da totdeauna seama că frumos din partea ta este, cînd vei locui la domnul și doamna Boffin și ai să fii pe picior de egalitate cu ei, să-ți amintești că secretarul, domnul Rokesmith, chiriașul tatălui tău, așteaptă un cuvînt bun de la tine.

Aerul superior cu care doamna Wilfer rosti această declarație de patronaj era la fel de minunat ca și iuțeala cu care chiriașul își pierduse rangul acceptînd funcția de secretar. El zîmbi în timp ce mama cobora scara, dar se întunecă văzînd că fata o urmează.

„Ce insolentă, ce superficială, ce capricioasă, ce avidă după bani, ce nepăsătoare, ce insensibilă, ce rigidă !" — își spuse el cu amărăciune.

„Şi totuşi, ce drăgălaşă, ce drăgălaşă !“ — adăugă, urcînd treptele.

„Dacă ar fi ştiut ea !...“ gîndi, plimbîndu-se de colo-colo prin odaia lui.

Bella ştia că se zgîlţîia casa din pricină că se plimba el de colo-colo ; încă unul din neajunsurile săräciei, îşi spunea ea, este că nu poţi scăpa de un secretar fantomă, care tot timpul îţi tropăie în cap, pe întuneric, trop-trop-trop, ca un strigoi.

Capitolul XVII

O MLAŞTINĂ HIDĂ

Şi acum, în zilele înflorite de vară, priviţi-i pe domnul şi doamna Boffin statorniciţi în reşedinţa eminamente aristocratică, priviţi tot soiul de creaturi care îşi tîrîie paşii de colo-colo, se strecoară, flutură şi zumzăie, atrase de colbul de aur al Gunoierului de aur.

Printre primii care îşi lasă cartea de vizită la uşile eminamente aristocratice, chiar înainte de a fi fost complet vopsite, sînt Veneeringii: cu răsuflarea tăiată, fără doar şi poate, de goana nebună în care urcă treptele eminamente aristocratice. O carte de vizită gravată în aramă: *Doamna Veneering*, a doua, deopotrivă: *Domnul Veneering*, o carte de vizită conjugală gravată în aramă: *Domnul şi doamna Veneering roagă pe domnul şi doamna Boffin să le facă onoarea de a veni să ia dejunul la ei cu tot fastul de rigoare.* Fermecătoarea lady Tippins îşi lasă cartea de vizită. Twemlow îşi lasă cartea de vizită. Un faeton enorm de culoarea mustarului condus în chip solemn lasă patru cărţi de vizită, şi anume: două pentru domnul Podsnap, una pentru doamna Podsnap şi una pentru domnişoara Podsnap. Toată lumea cu nevastă şi fiică lasă cărţi de vizită. Uneori, soţia lumii are atîtea fiice încît cartea de vizită seamănă mai mult cu o listă pestriţă de nume la o licitaţie, printre care: doamna Tapkins, domnişoara Tapkins, domnişoara Frederica Tapkins, domnişoara Antonina Tapkins, domnişoara Malvina Tapkins şi domnişoara Euphemia Tapkins; totodată, aceeaşi doamnă lasă cartea de vizită a doamnei Henry George Alfred Swoshle, *née* Tapkins; de asemenea; o carte de vizită cu: *Doamna Tapkins primeşte miercurea. Muzică. Portland Place.*

Domnișoara Bella Wilfer va veni să locuiască pentru o perioadă de timp nedefinită în reședința eminamente aristocratică. Doamna Boffin o conduce la croitoreasă și la modistă și iat-o splendid îmbrăcată. Veneeringii descoperă numaidecît cu păreri de rău că au omis s-o invite pe domnișoara Bella Wilfer. O carte de vizită *Doamna Veneering* și o alta *Domnul și doamna Veneering* solicită această onoare suplimentară reparînd numaidecît greșeala: carton alb satinat pe masa din vestibul de la domnul Boffin. Doamna Tapkins descoperă de asemenea omisiunea ei și cu promptitudine o repară, pentru ea însăși, pentru domnișoara Tapkins, pentru domnișoara Frederica Tapkins, pentru domnișoara Antonina Tapkins, pentru domnișoara Malvina Tapkins și pentru domnișoara Euphemia Tapkins. La fel, pentru doamna Henry George Alfred Swoshle, *née* Tapkins. La fel, pentru *Doamna Tapkins primește miercurea. Muzică. Portland Place.*

Registrele furnizorilor mor de foame, și furnizorilor le lasă gura apă după colbul de aur al Gunoierului de aur. Cînd doamna Boffin și domnișoara Wilfer trec în trăsură, sau cînd domnul Boffin se plimbă cu pasul lui tropăit, vînzătorul de pește își scoate pălăria pînă la pămînt, dintr-un respect pornit din convingere. Băieții lui de prăvălie își șterg degetele pe șorțurile lor de postav înainte de a-și îngădui să ducă mîna la frunte, în semn de salut adresat domnului Boffin sau doamnei. Somnul și chefalul, care zac pe placa de marmură, cu gura căscată, s-ar părea că-și întorc ochii lateral, așa cum ar ridica mîinile dacă ar avea, proslăvindu-i admirativ. Măcelarul, deși o namilă de om, ale cărui afaceri merg de minune, habar n-are încotro s-o pornească, așa de grijuliu este să se arate plin de umilință cînd îl descoperă Boffinii, care trec pe acolo, cum ia aer într-o dumbravă cu berbeci. Servitorilor familiei Boffin li se fac daruri, iar străini cumsecade cu cărți de vizită de comercianți, întîlnindu-i pe aceștia pe stradă, încearcă o mituire ipotetică. De pildă: „Să presupunem, dragă prietene, că aș avea onoarea să primesc o comandă de la domnul Boffin, și voi ști să recunosc acest lucru" -- de a face cutare sau cutare pentru dumneata, care, sper, n-o să-ți fie pe de-a-ntregul neplăcut.

Dar nimeni nu știe atît de bine ca secretarul, care desface și citește scrisorile, ce tărăboi se iscă atunci cînd un om ajunge să aibă notorietate. Ah, ce de mai praf în ochi, aruncat în schimbul colbului de aur al Gunoierului de aur! Cincizeci și

şapte biserici de construit cu jumătăţi de coroană, patruzeci şi două prezbiterii de reparat cu şilingi, douăzeci şi şapte orge de reparat cu jumătăţi de pence, o mie două sute copii de educat cu timbre poştale. Să nu se creadă cumva că o jumătate de coroană, un şiling, un penny sau un timbru poştal s-ar obţine prea lesne de la domnul Boffin, nu, el este cel care completează doar ceea ce lipseşte. Şi apoi pomenile, fraţi creştini ! De cele mai multe ori stînjenit, totuşi deseori atît de risipitor, deopotrivă, în privinţa hîrtiei scumpe şi a tiparului. Velină dublă, format mare, sigiliu cu coroana ducală :

„Domniei-sale domnului Nicodemus Boffin
Stimate domnule,

Deoarece am acceptat preşedinţia viitorului banchet anual al Fondului Social de Familie şi fiind profund impresionat de imensa necesitate a acestei nobile instituţii şi marea sa importanţă de a fi sprijinită de o listă de subscripţie, care va dovedi publicului interesul manifestat de oamenii distinşi şi cu notorietate, am hotărît să vă rog cu această ocazie să subscrieţi şi dumneavoastră.

Solicitîndu-vă răspunsul dumneavoastră favorabil înainte de 14 ale lunii curente, rămîn, stimate domnule, al dumneavoastră devotat servitor.

LINSEED

P.-S. Suma de subscripţie se limitează la trei guinee."

Frumos din partea ducelui de Linseed (şi prevenitor în postscriptum) ! Această hîrtie este litografiată numai într-o sută de copii, iar numele şi adresa domnului Nicodemus Boffin, singurul semn al personalităţii pe care o prezintă, sînt scrise de o cu totul altă mînă. A fost nevoie ca doi nobili conţi şi un viconte laolaltă să-l înştiinţeze pe domnia-sa domnul Nicodemus Boffin, într-un mod nu mai puţin măgulitor, că o doamnă onorabilă din vestul Angliei s-a oferit să trimită douăzeci de lire „Societăţii pentru acordarea de rente anuale membrilor nevoiaşi din clasa mijlocie", în cazul cînd douăzeci de persoane vor dărui cîte o sută de lire sterline fiecare. Acei nobili binevoitori îl fac foarte politicos atent pe domnia-sa domnul Nicodemus Boffin că dacă ar dori să vină cu două sau mai multe contribuţii, asta nu ar fi cîtuşi de puţin în contradicţie cu intenţiile

onorabilei doamne din vestul Angliei, cu condiția ca fiecare contribuție să fie legată de numele unui membru din preastimata și deosebit de prețuita lui familie.

Aceștia fac parte din corporațiile care umblă după cerșit. Dar mai există, apoi, cerșetori individuali ; și cu cîtă strîngere de inimă *le* ține piept secretarul ! Căci trebuie să le țină piept în oarecare măsură, pentru că toți anexează la cererile lor documente (își intitulează petecele lor de hîrtie documente, așa cum carnea tocată de vacă trece drept viței), pe care dacă nu le-ar primi înapoi ar însemna să se ducă de rîpă. De fapt, ei sînt de pe acum ruinați, dar atunci vor fi complet la pămînt. Printre acești corespondenți se află și cîteva fiice de generali, obișnuite de mult cu orice extravaganță (în afară de ortografie) și care pe vremea cînd vitejii lor tați duceau război în Peninsula Iberică nici nu visau că într-o zi ele vor ajunge să ceară ajutor de la cei pe care providența, cu înțelepciunea-i de nepătruns, avea să-i binecuvînteze, copleșindu-i de atîta aur, și din rîndul cărora ele au ales ca primă încercare de acest soi numele domniei-sale domnului Nicodemus Boffin, pentru inima lui de o nemaiîntîlnită generozitate.

Secretarul mai află că atunci cînd virtutea e la ananghie, rareori există încredere între soț și soție, atît de numeroase sînt soțiile care iau tocul în mînă ca să ceară bani de la domnul Boffin, fără știrea soților lor devotați, care n-ar încuviința asta nici în ruptul capului ; în timp ce, pe de altă parte, atît de mulți la număr sînt soții care iau tocul în mînă să ceară bani de la domnul Boffin fără știrea soțiilor lor devotate, care și-ar fi ieșit din fire dacă miroseau ceva, cît de cît.

Mai sînt și pomanagii inspirați. Stăteau, nu mai departe ieri seară, stîrmocind la un căpețel de luminare, care curînd trebuia să se stingă și să-i lase pe întuneric pentru tot restul nopților, cînd desigur vreun înger le șoptea în cuget numele domniei-sale domnului Nicodemus Boffin, dîndu-le o rază de speranță sau mai degrabă de încredere, față de care de mult se înstrăinaseră !

Înrudiți cu aceștia mai sînt pomanagii sfătuiți de prieteni. Ei se înfruptă cu un cartof rece și un pahar de apă, la lumina slabă și pîlpîitoare a unui chibrit în odăița lor (cu chiria veșnic neplătită și proprietăreasa amenințîndu-i să-i arunce în stradă „ca pe-un cîine"), cînd un prieten versat, în trecere pe acolo din întîmplare, spune : „Scrieți-i numaidecît domniei-sale domnului Nicodemus Boffin, că n-o să vă refuze".

Există și pomanagii de o nobilă independență. Aceștia pe vremea cînd erau pricopsiți luau totdeauna aurul drept tinichea și încă n-au izbutit să înlăture din calea îmbogățirii metahna asta a lor, iar de la domnia-sa domnul Nicodemus Boffin nici prin gînd nu le-ar fi trecut să primească bani de tinichea. Nu, domnule Boffin, nu! Lumea poate numi asta, cît o vrea, mîndrie, mîndrie de proastă calitate, dar ei n-or să accepte, oricît le-ați oferi. Este vorba de-un împrumut, domnule — pentru exact paisprezece săptămîni, cu o dobîndă în valoare de 5 la sută pe an, rambursabil la oricare instituție de milostenie v-ar conveni — asta-i tot ce vor de la dumneavoastră, și dacă o să fiți atît de meschin să refuzați, aceste spirite superioare vă vor disprețui, fără îndoială.

Există și pomanagii cu tabietul punctualității în treburi. Ei își pun capăt zilelor la unu fără un sfert marți după amiază dacă între timp nu primesc nici un mandat poștal de la domnia-sa domnul Nicodemus Boffin. În cazul cînd mandatul în chestiune a sosit marți după ora unu fără un sfert, nici n-ar mai trebui trimis, căci atunci (nu înainte de a fi făcut un memoriu amănunțit asupra împrejurărilor nemiloase) ei vor fi „înmărmuriți de moarte".

Există și pomanagii călări, într-un sens diferit al cuvîntului. Ei sînt cocoțați în șea, gata să pornească pe calea care duce la avere. Ei au un țel în față, calea este cît se poate de netedă, dau pinteni bidiviului, care zboară ca gîndul, dar în ultimul moment, din lipsa unui lucru anume — un ceas, o scripcă, un telescop, o mașină electrostatică — trebuie să descalece pentru totdeauna dacă nu capătă de la domnia-sa domnul Nicodemus Boffin echivalentul în bani al obiectului cu pricina.

Mai puțin ușor de disecat sînt pomanagiii aventurieri. În cazul acestora, scrisul este în general de femeie, iar răspunsul — trimis cu inițialele indicate, la un oficiu poștal din provincie. Ar cuteza cineva cu un nume ce nu poate fi dezvăluit domniei-sale domnului Nicodemus Boffin — dar care ar tresări dacă l-ar afla — să solicite un avans imediat de două sute lire sterline de la altcineva, ale cărui venituri ivite peste noapte îi îngăduie să exercite cel mai nobil dintre privilegiile la îndemîna omului de rînd?

În asemenea mlaștină hîdă se află situată casa cea nouă; acolo, cufundat în smîrc pînă la piept, se zbate zilnic secretarul. Fără să mai pomenim nimic de inventatorii ale căror in-

venţii nu funcţionează, de misiţii care misitesc tot soiul de misitii misitite, deşi pe aceştia i-am putea considera aligatorii din mlaştina hîdă, totdeauna la pîndă ca să-l poată trage la fund pe Gunoierul de aur.

Dar vechea casă ? Acolo nu se fac uneltiri împotriva domniei-sale domnul Boffin ? Oare în apele boschetului nu există nici un peşte din tagma rechinilor ? Poate că nu. Totuşi, Wegg s-a mutat acolo, şi judecînd după manevrele lui secrete s-ar părea că speră să facă o descoperire. Căci atunci cînd cineva cu un picior de lemn se lungeşte pe burtă ca să se zgîiască pe sub paturi, sau urcă scările, ţopăind ca cine ştie ce pasăre antediluviană, ca să poată privi de sus bufete şi dulapuri, ori, cu o rangă în mînă, tot împunge şi scormoneşte de zor movilele de gunoi, pesemne că speră el să găsească ceva.

Sfîrşitul cărţii întîi

TOȚI O APĂ ȘI-UN PĂMÎNT

Capitolul 1

DE-ALE EDUCAȚIEI

Școala în care tînărul Charley Hexam a învățat întîia oară dintr-o carte — strada fiind pentru copiii de categoria lui marea școală primară unde se deprinde fără cărți și pînă a ști carte, foarte mult din ceea ce nicicînd nu se poate uita — era un pod nenorocit, într-o curte dezgustătoare. Înăuntru, aerul era apăsător și neplăcut ; multă îngrămădeală, zgomot și hărmălaie ; jumătate din elevi adormeau, sau cădeau într-o stare de toropeală, cu ochii deschiși ; cealaltă jumătate îi ajuta să rămînă astfel, menținînd un bîzîit monoton, de parcă ar fi cîntat, fără tact și melodie, la un soi de cimpoi rudimentar. Profesorii, însuflețiți doar de intenții bune, habar n-aveau cum să predea, și rezultatul străduințiilor lor binevoitoare era o lamentabilă harababură.

Era o școală mixtă, pentru „copii" de toate vîrstele ; grupați pe sexe și separați după ani. În toată școala domnea însă ideea ridicolă prin falsitatea ei că oricare din acești elevi ar fi fost copilăros și inocent. Ideea asta falsă, încurajată în mare măsură de doamnele profesoare, ducea la niște absurdități monstruoase. Tinere femei înrăite în viciu, din pricina unei vieți josnice și păcătoase, trebuia să se lase captivate de niște cărți pentru copii, *Aventurile micuței Margery*, care locuia într-o colibă de țară lîngă moară. Cînd era de cinci ani, iar el de cincizeci, fetița îl dojenea cu asprime pe morar, îi mînca sufletul ; ea își împărțea terciul de ovăz cu păsările cîntătoare, refuza o pălăriuță nouă din nanchin pe motiv că napii nu poartă pălăriuță de nanchin, și nici oile care-i mănîncă ; se pricepea să împletească paiul și debita cele mai îngrozitoare vorbe tuturor celor veniți, tocmai cînd nu te-ai fi așteptat. Tineri dragoni greoi, căutători mătăhăloși în apele tulburi ale Tamisei,

se foloseau de experienţa lui Thomas Twopence, care pentru că-şi pusese în cap să nu fure optsprezece pence (în împrejurări de o nemaipomenită atrocitate) de la binefăcătorul şi prietenul său cel mai apropiat ajunse pînă la urmă în posesia, în chip supranatural, a sumei de trei şilingi şi şase pence, ducînd apoi mereu o viaţă plină de prosperitate. (Demn de observat este că binefăcătorul n-a ajuns bine.) Cîţiva netrebnici lăudăroşi şi-au scris memoriile pe acelaşi ton şi totdeauna a reieşit din învăţătura oamenilor aştora foarte plini de ei înşişi că trebuie să faci bine nu pentru că aşa e bine, ci pentru că ai putea avea un profit de aici. Elevii adulţi, dimpotrivă, erau dăscăliţi să citească (dacă puteau) din Noul Testament, şi deoarece se poticneau din silabă în silabă, cu ochi buimaci, aţintiţi asupra cuvintelor venind la rînd, ei pierdeau mereu şirul sublimei povestiri, de parcă niciodată n-ar fi văzut sau auzit despre ea.

Pe scurt: era un talmeş-balmeş de şcoală, ceva care zăpăcea din cale-afară, unde spiritele negre şi cenuşii, spirite roşii şi albe umblau brambura seară de seară. Şi mai cu seamă în fiecare duminică seară; căci atunci, o gloată de copii nefericiţi, de diferite vîrste, era predată bunelor intenţii ale celui mai onest, mai tîmpit din toţi profesorii, pe care nimeni mai vîrstnic nu-l putea înghiţi. Se purta cu ei ca un călău-şef, sprijinit de un băiat voluntar, ajutorul de călău. Cînd şi unde s-a statornicit sistemul ca elevul obosit şi neatent să fie mîngîiat pe obraji de o mînă violentă, sau cînd şi unde băiatul ajutor voluntar a văzut aplicîndu-se această corecţie şi a devenit un adept zelos în a o administra — nu are nici o importanţă. Călăul-şef avea funcţia de a perora, iar acolitul lui — de a se năpusti osupra copiilor prinşi că dorm, cască, se foiesc pe scaun, scîncesc şi să-i mîngîie pe obrajii lor nefericiţi, uneori cu o mînă, ca şi cum i-ar fi dezmierdat pe la pereiuni, alteori cu amîndouă mîinile, de parcă le potrivea nişte ochelari de cal.

Şi astfel, tărăboiul dura în sectorul ăsta o oră funestă, în care timp vorbitorul îi dădea înainte, tărăgănat:

— Drragi coooopiii... astă-seară o să vorbim, de pildă, despre frumoasa vizită sepulcrală — repetă cuvîntul „sepulcral" (foarte folosit de copii) de cinci sute de ori, fără să spună însă o dată măcar ce înseamnă.

Acolitul mîngîie în dreapta şi-n stînga, în chip de comentariu de nezdruncinat, şi întregul cuibar de copii îmbujoraţi, istoviţi fac schimb de pojar, urticarie, tuse convulsivă, febră şi

deranjamente stomacale, de parcă toate bolile astea s-ar fi aflat adunate la tîrg în acest scop.

Totuşi, chiar şi în acest templu al bunelor intenţii, un copil excepţional de deştept şi absolut hotărît să înveţe putea învăţa cîte ceva, şi o dată învăţat acest ceva, putea să-l transmită cu mult mai bine decît profesorii, fiind mai cinstit ca ei şi deoarece nu avea dezavantajul de a sta în faţa unor copii mai abili. Aşa se face că în acest tărăboi Charley Hexam a progresat, a predat altora ce a învăţat el şi a fost primit apoi într-o şcoală mai bună.

— Aşa că vrei să te duci să-ţi vezi sora, Hexam ?

— Dacă-mi daţi voie, domnule Headstone.

— Aproape c-aş veni şi eu cu tine. Unde locuieşte sora ta ?

— Păi... încă nu s-a stabilit, domnule Headstone. Aş prefera să n-o vizitaţi pînă nu se instalează, dacă vă e totuna.

— Uite ce este, Hexam... — domnul Bradley Headstone, directorul şcolii, cu studii şi salariu superioare, cu degetul arătător al mîinii sale drepte trecut printr-una din butonierele de la haina băiatului, urmărind atent gestul din priviri... Sper că sora ta îţi face cinste.

— Cum de vă mai îndoiţi, domnule Headstone ?

— N-am spus că mă-ndoiesc.

— Nu, n-aţi spus asta.

Bradley Headstone îşi privi din nou degetul, îl trase din butonieră şi îl examină îndeaproape, muşcă ceva dintr-o parte şi iarăşi se uită la el.

— Vezi, Hexam, tu ai să fii unul dintre noi. Vei trece fără îndoială cu bine şi la timp examenele şi vei face parte dintre ai noştri. Atunci, întrebarea este...

Băiatul aşteptă îndelung întrebarea — în timp ce directorul şcolii se uită în cealaltă parte a degetului, muşcă, din nou se uită ; în cele din urmă, spuse :

— Întrebarea este, domnule... ?

— Dacă n-ar fi mai bine să rupi legătura.

— Ar fi mai bine să rup legătura cu sora mea, domnule Headstone ?

— N-am spus asta, pentru că nu ştiu. Am aruncat o vorbă, la care te rog să te gîndeşti, vreau s-o pui în balanţă. Ştii foarte bine ce mari progrese ai făcut aici.

— La urma urmelor, ea m-a adus aici — spuse băiatul, împotrivindu-se.

— Văzînd că era necesar — înceuviinţă directorul şcolii — şi luînd hotărîrea definitivă de-a se despărţi de tine. Da.

Băiatul, vrînd iarăşi să se împotrivească sau să se încăpăţîneze, sau cine ştie din ce altă cauză, părea frămîntat în sinea lui. În sfîrşit, ridicînd ochii pe chipul directorului, spuse :

— Domnule Headstone, aş vrea să veniţi cu mine în vizită la ea, deşi nu s-a instalat. Aş vrea să veniţi cu mine şi, luată prin surprindere, s-o judecaţi singur.

— Eşti sigur că n-ai dori s-o pregăteşti ? întrebă directorul.

— Sora mea Lizzie, spuse mîndru băiatul, n-are nevoie să fie pregătită, domnule Headstone. Este aşa cum este şi cum se arată a fi. Sora mea nu ştie să se prefacă.

Încrederea în Lizzie îi stătea mai bine decît nehotărîrea cu care se luptase în două rînduri. Fidelitatea faţă de ea era latura cea mai bună, dacă egoismul accentuat era cea rea.

— Bine, astă-seară sînt liber — spuse directorul. — Sînt gata să te însoţesc.

— Mulţumesc, domnule Headstone. Şi eu sînt gata de plecare.

Bradley Headstone — îmbrăcat decent cu haină şi jiletcă neagră, cu cămaşă decentă albă, cu nelipsita lui cravată neagră, decentă, pantaloni decenţi din stofă pepit, cu ceas decent de argint în buzunar şi cu un lanţ decent de tîrsină pe după gît — părea un tînăr de o decenţă desăvîrşită, de douăzeci şi şase de ani. Niciodată nu fusese văzut în alte veşminte, şi totuşi, în felul cum le purta remarcai oarecare rigiditate, ca şi cum n-ar fi fost îndeajuns de obişnuit cu ele, amintind întrucîtva, să zicem, de un muncitor mecanic în haine sărbătoreşti. Acumulase, mecanic, o sumedenie de cunoştinţe profesorale. Putea face în minte, mecanic, tot soiul de calcule aritmetice, putea să cînte la prima vedere, mecanic, să interpreteze melodii, mecanic, la diferite instrumente de suflat şi chiar să cînte, mecanic, la orga mare din biserică. Din fragedă copilărie, spiritul lui a fost un loc de înmagazinare mecanică. Toate mărfurile en-gros erau în aşa fel rînduite încît să poată oricînd răspunde cererii negustorilor cu amănuntul — istorie aici, geografie colo, astronomie la dreapta, economie politică la stînga, biologie, fizică, arhitectură, muzică, matematici şi cîte altele, toate la locul lor ; grija asta îi întipărise pe chip o expresie de nelinişte, iar obiceiul de a pune întrebări şi a fi întrebat îi dăduse un aer bănui-

tor, ori mai bine zis de expectativă. Frămîntarea se cuibărise pe trăsăturile feţei lui, o faţă oglindind un intelect încet sau distrat de la natură şi trudind din greu să obţină ceea ce cîştigase şi care acum trebuia ţinut cu dinţii. Totdeauna părea că se teme ca nu cumva să piardă ceva din bagajul lui spiritual şi, spre mai multă siguranţă, făcea mereu inventarul.

Suprimarea cutărei cantităţi ca să creeze loc pentru altele îi deşteptase o preocupare care-i impunea pe de-a-ntregul o atitudine silită. Şi totuşi, se desluşeau la el destulă vitalitate şi foc lăuntric (deşi mocnind) pentru a înţelege că dacă tînărul Bradley Headstone, în vremea cînd, băietan sărac fiind, ar fi fost întîmplător trimis pe mare, nu rămînea ultimul om din echipaj. Cît despre originea lui... el era mîndru, susceptibil, ursuz şi dorea să fie dată uitării. Puţine persoane o cunoşteau.

În cele cîteva vizite făcute la acest balamuc, atenţia i-a fost atrasă de băiatul ăsta Hexam. Fără îndoială, un băiat potrivit pentru a deveni profesor, o cinste, fără îndoială, pentru dascălul care-l pregăteşte în acest sens. Poate că de calculul ăsta se mai lega şi cine ştie ce amintire a sărmanului copil la care nu voia să se mai gîndească niciodată. Oricum ar fi, el îşi dăduse osteneala să atragă treptat copilul în şcoala lui şi i-a mijlocit diverse atribuţii pe care să le îndeplinească, spre a-şi putea plăti casa şi masa. Acestea au fost împrejurările care făcuseră ca în acea seară de toamnă Bradley Headstone şi Charley Hexam să fie împreună. Într-o seară de toamnă, pentru că trecuseră şase luni de cînd corpul neînsufleţit al păsării de pradă fusese găsit pe malul fluviului.

Şcolile — căci erau două la număr : pentru băieţi şi fete — se aflau situate în regiunea aceea joasă din preajma Tamisei, acolo unde comitatele Kent şi Surrey îşi dădeau mîna, şi calea ferată încă mai încălca grădinile de zarzavat, care curînd aveau să dispară sub terasamentul ei. Şcolile fuseseră nu de mult construite ; erau atît de multe deopotrivă prin împrejurimi, încît s-ar fi putut crede că toate nu erau decît una şi aceeaşi clădire, înzestrată ca palatul lui Aladin cu puterea de a se muta dintr-un loc într-altul. Se aflau într-un cartier care semăna cu un peisaj alcătuit din jucării scoase rînd pe rînd dintr-o cutie de un copil grozav de dezordonat şi plantate la întîmplare, ici un căpeţel de stradă nouă, colo o cîrciumă mare şi simpatică, aşezată cu faţa către nicăieri ; ici — iarăşi o stradă neisprăvită, de pe-acum în ruină, colo o biserică ; ici

niște antrepozite imense, colo un conac de țară dărăpănat. Apoi o amestecătură de șanțuri întunecate, straturi lucitoare de castraveți, fîșii de ogoare, grădini de legume bogat cultivate, viaducte din cărămidă, canale cu poduri arcuite, totul de-a valma, înotînd în noroi și învăluit în ceață. Ca și cum copilul ar fi răsturnat masa cu o lovitură de picior și s-ar fi dus la culcare.

Dar chiar și în cazul clădirilor de școli, al profesorilor și al elevilor, totul era croit după același calapod, totul era conceput, în privința monotoniei, așa cum scrie la carte, iar vechiul sistem, după care atîtea destine fuseseră modelate, în bine și în rău, își făcea apariția.

Ieșea la iveală în persoana domnișoarei profesoare Peecher, care își uda florile tocmai cînd pleca domnul Bradley Headstone. Ieșea la iveală în persoana domnișoarei profesoare Peecher, care își uda florile din petecul de grădină prăfoasă de lîngă micuța ei locuință oficială, cu ferestre micuțe cît urechile acului și cu niște uși mici cît coperta cărților de școală.

Scundă, curățică, strălucitoare, ordonată și veselă — astfel era domnișoara Peecher, cu obrajii ca cireașa și un glas melodios. O mică gospodină, o mică periuță pentru ace, o carte mică, o casetă mică de lucru, un mic set de tabele, greutăți și măsuri și o mică femeiușcă — din toate cîte puțin. S-ar fi priceput să scrie o schiță despre orice subiect, exact cît încăpea pe o tăbliță de ardezie, începînd de sus din stînga pe o față și sfîrșind jos, în dreapta, pe cealaltă, strict după tipic. Dacă domnul Bradley Headstone i-ar fi adresat în scris o cerere în căsătorie, ea i-ar fi răspuns probabil pe această temă printr-o schiță completă exact de dimensiunile tăbliței, spunîndu-i desigur că acceptă. Pentru că-l iubea. Lanțul decent de tîrsină care îi înconjura gîtul și avea grijă de ceasul lui decent din argint era un obiect pizmuit de ea. Așa i-ar fi înconjurat domnișoara Peecher gîtul și ar fi avut grijă de el. De el, nesimțitorul, căci el n-o iubea pe domnișoara Peecher.

Eleva favorită a domnișoarei Peecher, care o ajuta în micile treburi gospodărești, se afla lîngă ea cu o cană de apă ca să-i umple mica stropitoare ; ghicise destul de bine afecțiunea pe care o avea domnișoara Peecher ca să fi simțit necesar să se îndrăgostească și ea de tînărul Charley Hexam. Astfel, domnea o dublă palpitație printre rîndurile duble de nalbe și micșunele atunci cînd directorul și băiatul își aruncară privirile peste gărduț.

— Frumoasă seară, domnișoară Peecher! — rosti profesorul.

— Foarte frumoasă, domnule Headstone — spuse domnișoara Peecher. — Ați ieșit la plimbare?

— Hexam și cu mine am ieșit să facem o plimbare mai lungă.

— Minunată vreme — adăugă domnișoara Peecher — *pentru* o plimbare mai lungă!

— Ne ducem mai mult cu treburi decît de plăcere — mai spuse directorul.

Domnișoara Peecher, după ce vărsă conținutul stropitorii și lăsă să cadă grijulie și ultimii stropi peste o floare, de parcă cine știe ce puteri miraculoase ar fi cuprins, strigă eleva, care stătea de vorbă cu băiatul, să-i umple din nou vasul cu apă.

— Noapte bună, domnișoară Peecher — zise profesorul.

— Noapte bună, domnule Headstone — zise profesoara.

Într-atît se obișnuise fata cu gestul copilăresc de a ridica degetul la ore (de-ai fi zis că strigă o birjă sau un omnibus), de fiecare dată cînd avea la îndemînă vreo observație să-i ofere domnișoarei Peecher, încît nu se putea stăpîni nici în relațiile lor domestice — așa cum se întîmplă și acum.

— Ce este, Mary Anne? întrebă domnișoara Peecher.

— Dacă-mi dați voie, domnișoară, Hexam zicea că se duce s-o viziteze pe sora lui.

— Eu nu cred asta — replică domnișoara Peecher — pentru că domnul Headstone n-are nimic de-a face cu *ea*.

Iarăși un semn al școlăriței.

— Ce este, Mary Anne?

— Dacă-mi dați voie, domnișoară, poate că are Charley!

— Nu-i exclus — încuviință domnișoara Peecher. — La asta nu m-am gîndit. Dar n-are nici o importanță.

Din nou un semn al școlăriței.

— Ce este, Mary Anne?

— Ei spun că-i foarte frumoasă.

— Ah, Mary Anne, Mary Anne! — exclamă domnișoara Peecher, roșind ușor și clătinînd din cap, puțin iritată. — De cîte ori am repetat să nu mai întrebuințezi expresii așa de vagi, să nu mai spui lucruri generale? Cînd zici *ei* spun, ce înseamnă? Ce parte de vorbire este *ei*?

Mary Anne își împreună brațele la spate, ca la examen, și răspunse :

— Pronume personal.

— Ce persoană ?

— Persoana a treia.

— Ce număr ?

— Numărul plural.

— Atunci, la cîți te gîndești, Mary Anne ? La doi, sau mai mulți ?

— Dacă-mi dați voie, domșoară — reluă Mary Anne, uimită că se gîndise la așa ceva — cred că mă refer numai la fratele ei.

Rostind aceste cuvinte, își desprinse mîinile de la spate.

— Eram convinsă de asta — replică domnișoara Peecher din nou zîmbind. — Așa că, te rog, Mary Anne, bagă de seamă altă dată. Nu uita : e o deosebire între *el spune* și *ei spun*. Care-i deosebirea, ia să vedem ?

Mary Anne își prinse iarăși la spate brațul drept de stîngul — atitudine absolut necesară în asemenea situație — și răspunse :

— Unul este persoana a treia singular, modul indicativ, timpul prezent, de la verbul activ *a spune*. Celălalt este modul indicativ, timpul prezent, persoana a treia plural, forma activă, verbul *a spune*.

— De ce este activ, Mary Anne ?

— Pentru că primește un complement, domșoară Peecher.

— Foarte bine, bravo ! — rosti domnișoara Peecher, încurajator. — Mai bine nici nu se poate. Altă dată, Mary Anne, nu uita să aplici regula.

Acestea fiind spuse, domnișoara Peecher termină de udat florile și intră în mica locuință oficială și își împrospătă cunoștințele despre principalele fluvii și lanțuri de munți de pe glob, despre lățimea, adîncimea și înălțimea lor, înainte de a-și lua măsura pentru o rochie de folosință personală.

Bradley Headstone și Charley Hexam ajunseră cu bine pe malul dinspre Surray, la podul Westminster, și trecînd podul, porniră pe cheiul de la Middlesex către Millbank. În acest cartier există o anume străduță care se cheamă Curch Street și o piațetă închisă care se cheamă Smith Square, în mijlocul căreia se înalță o biserică foarte urîtă, cu patru turle la cele patru colțuri, aidoma, în general, unui monstru pietrificat

înspăimîntător şi gigantic, culcat pe spate şi cu picioarele în văzduh. Foarte aproape de aici, într-un colţ, se aflau un copac, o fierărie, un depozit de cherestea şi un negustor de fiare vechi. Ce ar fi vrut să însemne o bucată ruginită dintr-un cazan de aburi şi o roată de fier uriaşă, zăcînd pe jumătate îngropate în curtea din faţă a prăvăliei de fiare vechi nimeni, pare-se, nu ştia. La fel ca morarul din poveste, nu le păsa de nimeni şi nimănui nu-i păsa de ele.

După ce dădură ocol acestei piaţete şi văzînd că e cufundată într-un soi de letargie, de parcă ar fi luat laudanum şi bineînţeles o furase somnul, cei doi se opriră în punctul unde strada şi piaţeta se întîlneau şi unde era un şir de căsuţe liniştite. Într-acolo porni pînă la urmă Charley Hexam, urmat de Bradley Headstone, şi în dreptul uneia dintre ele se opriră.

— Asta trebuie să fie casa în care locuieşte soră-mea — spuse Charley. Aici s-a mutat, vremelnic, puţin după moartea tatei.

— Ai văzut-o des de atunci ?

— Păi, numai de două ori, domnule — răspunse băiatul, stînjenit ca mai înainte — dar e şi vina ei în bună parte, nu doar a mea.

— Din ce se întreţine ?

— A fost totdeauna îndemînatică la cusut şi lucrează pentru o prăvălie de confecţii marinăreşti.

— Lucrează şi acasă ?

— Cîteodată ; însă cred că munca propriu-zisă o depune la atelierul prăvăliei. Ăsta este numărul.

Băiatul bătu la o uşă, şi uşa se deschise numaidecît printr-un resort, cu un clinchet. O uşă dintr-un vestibul neîncăpător, care dădea într-o odaie de toată ziua, era deschisă, şi înăuntru se vedea un copil — un pitic, o fetiţă, o făptură oarecare — aşezat într-un jilţ mic şi scund, demodat, dinaintea unei băncuţe de lucru.

— Nu mă pot ridica — spuse copilul — spatele mi-e aşa bolnav, şi picioarele-mi sînt betege. Da eu sînt stăpîna casei.

— Mai e cineva aici ? — întrebă Charley, mirat.

— În prezent nu mai e nimeni — răspunse răspicat copilul, pe un ton de subliniată demnitate — doar stăpîna casei. Da ce doreşti, tinere ?

— Voiam s-o văd pe soră-mea.

— Surori au mulți pe lume — rosti copilul. Da cum te numești, tinere?

Făptura ciudată și micuță, fețișoara ciudată dar nu urîtă, avea niște ochi verzi strălucitori, atît de ageri, încît agerimea acestei ființe părea absolut evidentă, ca și cum tot ce se lega de ea trebuia să fie neapărat ager.

— Mă numesc Hexam.

— Aa, da? — făcu stăpîna casei. — Mi-am închipuit eu. Sora dumitale va fi aici cam peste un sfert de oră. Țin foarte mult la sora dumitale. E prietena mea cea mai bună. Ia loc. Și domnu cum se numește?

— Domnul Headstone, profesorul meu.

— Luați loc. Te rog, nu vrei să-nchizi mai întîi ușa care dă la stradă? Eu mă mișc greu, pentru că spatele mi-e așa bolnav, și picioarele-mi sînt betege.

Ușa o dată închisă în liniște, mica făptură își văzu mai departe de treabă; întindea clei cu o pensulă din păr de cămilă peste niște bucățele de carton și de placaj, pe care le lipea, tăiate dinainte în forme diferite. Foarfecele și cuțitul de pe băncuță erau o dovadă că fetița și le tăiase singură, iar petecele de catifea, de mătase și panglici, în culori vii, împrăștiate de asemenea pe băncuță demonstrau că după ce obiectele aveau să fie căptușite în regulă (cele necesare pentru așa ceva se aflau deopotrivă acolo), urma să le îmbrace frumos. Dibăcia degetelor ei agile era remarcabilă, și de cum potrivi două foi subțiri de carton, mușcînd cu dinții un căpețel, se uită la oaspeți cu coada ochilor ei verzi: o expresie care depășea agerimea dovedită pînă atunci.

— Pun rămășag că nu puteți spune cu ce mă ocup eu — rosti fata, după cîteva asemenea ocheade.

— Faci pernițe de ace — își dădu cu părerea Charley.

— Și ce mai fac?

— Ștergătoare pentru penițe — zise Bradley Headstone.

— Ha-ha! Și ce încă? Ești profesor, da nu știi.

— Faci o treabă — reluă el, arătînd cu degetul într-un colț al băncuței — în care folosești paie, dar nu știu ce.

— Bravo! — exclamă stăpîna casei. — Fac pernițe de ace și ștergătoare pentru penițe doar ca să-ntrebuințez restu-

rile. Paiele într-adevăr țin de lucrul meu. Mai încercați. La ce-mi trebuie paiele ?

— Rogojini.

— Auzi, un profesor să spună așa ceva ! O să vă ajut, ca la jocul cu gajuri. Îmi iubesc prietena cu un C, pentru că-i cuceritoare ; o urăsc pentru că-i capricioasă. O duc la circiuma cu firma Cavalerul credincios și-i dau în dar o căciulă ; o cheamă Cocheta și locuiește la Chatham. Ei, și-acum... ce fac cu paiele ?

— Pălării de damă ?

— Da, pentru niște doamne fine — glăsui stăpîna casei, înceviințînd din cap. — Păpuși. Fac rochițe pentru păpuși.

— Sper că e o afacere bună.

Stăpîna casei ridică din umeri și clătină capul.

— Nu. Prost plătită. Și sînt adesea zorită de timp ! Săptămîna trecută mi-am măritat una din păpuși și-am fost nevoită să lucrez toată noaptea. Asta-i rău pentru mine, din cauză că spatele mi-e bolnav, și picioarele-mi sînt betege.

Se uitară la micuța făptură cu o mirare crescîndă.

— Regret că doamnele dumitale delicate sînt atît de exigente — spuse profesorul.

— Așa sînt ele — rosti stăpîna casei, ridicînd iarăși din umeri. — Puțin le pasă de îmbrăcăminte, și apoi nu țin aceeași toaletă nici o lună. Lucrez pentru o păpușă care are trei fete. Doamne sfinte, o să-și ruineze soțul !

Stăpîna casei izbucni acum într-un hohot scurt de rîs, strident și malițios și din nou se uită la ei cu coada ochiului. Fata avea o bărbie năstrușnică, foarte expresivă, și ori de cîte ori le arunca o privire își zbura și bărbia în sus. De parcă ochii și bărbia răspundeau prompt la aceeași comandă.

— Totdeauna ești ocupată ca acum ?

— Și mai ocupată. Acum lenevesc. Alaltăieri am isprăvit de făcut veșminte pentru un doliu mare. O păpușă pentru care lucrez și-a pierdut un canar.

Stăpîna casei rîse din nou, scurt, apoi dădu din cap de cîteva ori, a dojană parcă : „Oh, lumea asta, lumea asta !"

— Toată ziua stai singură ? — întrebă Bradley Headstone. Nu vine pe-aici nici unul din copiii de prin vecinătate ?

— Aa, Dumnezeule ! — strigă stăpîna casei, cu un țipăt scurt, ca și cum cuvîntul ar fi înțepat-o. — Nu-mi vorbi despre copii. Nu pot să-i sufăr. Cunosc *eu* trucurile și apucăturile lor!

Rostise aceste vorbe furioasă, scuturînd uşor pumnul drept, foarte aproape de ochi.

Poate că nu era nevoie de experienţă profesională pentru a observa că micuţa croitoreasă de păpuşi îşi dădea seama cu destulă amărăciune de deosebirea dintre ea şi ceilalţi copii. Oricum, profesorul şi elevul nu înţeleseră acest lucru întocmai.

— Totdeauna aleargă şi ţipă, totdeauna se joacă şi se încaieră, totdeauna ţop-ţop-ţop pe trotuar, şi-l mîzgălesc cu cretă pentru şotronul lor. Oh ! Cunosc eu trucurile şi apucăturile lor ! — Scuturînd pumnul, ca mai înainte : — Şi asta nu-i tot. Spun oamenilor tot felul de prostii prin gaura cheii şi imită spatele şi picioarele cuiva. Oh ! Cunosc *eu* trucurile şi apucăturile lor ! Am să vă spun ce-o să fac să-i pedepsesc. Sub biserica din piaţă sînt nişte uşi... uşi negre care duc spre cripte negre. Ei bine. Am să deschid una din uşile alea şi o să-i împing pe toţi acolo, apoi încui uşa, şi prin gaura cheii suflu înăuntru praf de piper.

— La ce bun să sufli înăuntru praf de piper ? — întrebă Charley Hexam.

— Să-i fac să strănute — spuse stăpîna casei — şi să le dea lacrimile. Şi cînd or să strănute toţi, cu ochii roşii, o să rîd de ei prin gaura cheii. Întocmai cum ei, cu trucurile şi apucăturile lor, îşi bat joc de alţii !

Scuturînd neobişnuit de puternic pumnul micuţ chiar dinaintea ochilor, stăpîna casei părea să se mai potolească în sinea ei, căci adăugă, recăpătîndu-şi cumpătul :

— Nu, nu, nu. Nu-mi trebuie copii. Mie dă-mi oameni în toată firea.

Era greu să ghiceşti vîrsta ciudatei făpturi, căci sărmana fiinţă nu-ţi oferea nici un indiciu, iar chipul ei era aşa de tînăr şi totuşi aşa de bătrîn în acelaşi timp ! Doisprezece ani sau cel mult treisprezece, cam atît putea avea.

— De cînd mă ştiu mi-au plăcut oamenii în toată firea — reluă ea — şi de cînd mă ştiu am fost în preajma lor. Au scaun la cap. Stau locului. Nu tropăie şi nu umblă de colo-colo ! Şi mă gîndesc să mă ţin numai în jurul oamenilor în toată firea, pînă m-oi mărita. Cred că va trebui să mă hotărăsc pentru măritiş, într-una din zilele astea.

Ciulea urechea la zgomotul de paşi venind de afară, cînd se auzi un ciocănit slab în uşă. Trase de un mîner care se afla la îndemînă şi spuse, rîzînd de plăcere :

— Uite, acum de exemplu este prietena mea cea mai bună! Lizzie Hexam, îmbrăcată în negru, apăru în odaie.

— Charley ! Tu !

Îl îmbrăţişă ca odinioară — el părea puţin stînjenit — ca şi cum n-ar mai fi fost nimeni de faţă.

— Hai, hai, Liz, bine, draga mea. Iată, domnul Headstone a venit cu mine.

Ochii ei îi întîlniră pe cei ai profesorului, care se aşteptase, evident, să vadă un alt gen de faţă. Se salutară, murmurînd cîteva cuvinte de politeţe. Lizzie era puţin tulburată de vizita neaşteptată, iar profesorul nu se simţea la largul lui ; de altfel, niciodată nu era el întru totul la largul lui.

— Îi spusesem, Liz, domnului Headstone că nu eşti instalată, dar a fost atît de amabil încît a dorit să vină... şi atunci, l-am luat. Ce bine arăţi !

Bradley părea să fie de aceeaşi părere.

— Aa, nu-i aşa, nu-i aşa ? — strigă stăpîna casei, reluîndu-şi treaba, deşi înserarea se lăsa repede. — Cred şi eu că este ! Dar vorbiţi mai departe, cu toţii :

Voi, un, doi, trei,
Oamenii mei,
De mine nu vă pasă, hei !

Fata însoţi această rimă improvizată de trei semne cu degetul ei subţire spre fiecare în parte.

— Nu mă aşteptam să treci pe aici, Charley — spuse sora lui. — Mi-am închipuit că dacă vrei să mă vezi trimiţi după mine, stabilind un loc de întîlnire undeva lîngă şcoală, aşa cum am făcut ultima oară. L-am întîlnit pe fratele meu lîngă şcoală, domnule — adresîndu-se lui Bradley Headstone — căci e mai uşor pentru mine să mă duc acolo decît pentru el să vină aici. Eu lucrez cam la jumătatea drumului între aceste două puncte.

— Nu vă vedeţi prea des — spuse Bradley, fără să se simtă mai la largul lui.

— Nu. — Scutură din cap cu destulă tristeţe. — Charley tot aşa face progrese, domnule Headstone ?

— Cum nu se poate mai bine. Văd cariera lui perfect de limpede conturată dinainte-i.

— Totdeauna am sperat asta. Sînt atît de recunoscătoare! Foarte frumos din partea ta, Charley dragă! E mai bine să nu mă duc să-l văd (doar cînd mă cheamă neapărat), ca nu cumva să-l rup de treburi. Nu-i aşa, domnule Headstone?

Bradley, care înainte de-a o cunoaşte pe Lizzie îşi sfătuia elevul să stea izolat de ea, dîndu-şi seama că băiatul aştepta răspunsul, rosti, bîlbîindu-se:

— Fratele dumitale, ştii, e... e foarte ocupat. Are mult de lucru. De aceea, nu putem tăgădui: cu cît atenţia o să-i fie mai puţin abătută de la treabă, cu atît mai bine pentru viitorul lui. Cînd o să aibă o situaţie, eh, atunci... atunci e altceva.

Lizzie scuturâ iarăşi din cap şi, cu un surîs molcom, replică:

— Totdeauna i-am dat şi cu acelaşi sfat ca dumneavoastră. Nu-i aşa, Charley?

— Hai să lăsăm astea acum... — spuse băiatul. Cum îţi mai merge, Lizzie?

— Foarte bine, Charley. Nu duc lipsă de nimic.

— Locuieşti aici?

— Aa, da. La etaj. Am o cameră liniştită, drăguţă, cu mult aer.

— Şi odaia asta o foloseşte totdeauna pentru musafiri — zise stăpîna casei, rotunjindu-şi ca un monoclu una din mîinile-i osoase, şi privind cu ochii şi bărbia într-o ciudată concordanţă. Totdeauna odaia asta-i pentru musafiri, nu-i aşa, Lizzie dragă?

Din întîmplare, Bradley Headstone observă o mişcare vagă a mîinii făcută de Lizzie, vrînd parcă s-o oprească pe croitoreasa de păpuşi de-a mai vorbi. Şi din întîmplare, în aceeaşi clipă, fetiţa avea ochii pe el, pentru ca apoi să facă un binoclu, slujindu-se de amîndouă mîinile, şi îl privi, cu un strigăt şi clătinînd din cap:

— Aha! Te-am prins cum spionezi, sîc!

Incidentul putea oricum să se încheie aici; dar Bradley Headstone observă de asemenea că îndată după aceea, Lizzie, care nu-şi scosese pălăria, propuse, destul de grăbită, că deoarece începe să se întunece în casă, ar fi fost mai bine să iasă la aer. După ce urară noapte bună croitoresei de păpuşi,

oaspeții plecară, lăsînd-o rezemată în jilț, cu mîinile împreunate și cîntînd pentru sine, dusă pe gînduri, cu un glăscior dulce.

— O să hoinărești puțin pe malul fluviului — spuse Bradley. — E mai bine, să puteți vorbi în tihnă.

Cînd acesta, stînjenit, se depărtă dinaintea lor, pierzîndu-se în umbrele serii, băiatul spuse sorei lui, iritat:

— Cînd o să te muți odată, Liz, într-o casă ca lumea? Credeam c-ai s-o faci pînă acum.

— Mă simt foarte bine unde sînt, Charley.

— Foarte bine! Mi-e rușine că l-am adus pe domnul Headstone cu mine. Cum ai ajuns să cunoști diavolul ăsta împielițat?

— Din întîmplare, Charley, la început, pare-se. Dar cred că a fost ceva mai mult decît întîmplarea, căci copilul ăsta... Îți amintești de afișele de pe pereții de-acasă?

— Ducă-se naibii afișele! Vreau să uit afișele de pe pereții de-acasă, și ar fi mai bine ca și tu să faci la fel — mormăi băiatul. — Ei, și ce-i cu ele?

— Fetița asta este nepoata bătrînului.

— Ce bătrîn?

— Bețivul ăla groaznic, în papuci de pîslă și cu scufă de noapte.

— Și cum de ai aflat? Nemaipomenit!

Băiatul se freca la nas într-un fel care exprima atît supărarea pentru cele auzite, cît și curiozitatea de a asculta mai departe.

— Tatăl fetiței muncește în casa unde lucrez și eu... așa am cunoscut-o, Charley. Taică-su seamănă foarte bine cu tatăl lui, un om slab, nenorocit, care tremură din toate mădularele, abia se ține pe picioare, niciodată nu-i treaz. Însă e un muncitor de nădejde, lucrează bine. Mama e moartă; sărmana micuță suferindă a ajuns în halul ăsta... înconjurată, Charley, numai de bețivi, încă din leagăn... dacă o fi avut așa ceva.

— Totuși, nu pricep ce te leagă de ea — spuse băiatul.

— Nu, Charley?

Băiatul privea morocănos fluviul. Se aflau la Millibank, și Tamisa își învolbura apele în stînga lor. Lizzie îl atinse pe umăr și făcu semn spre fluviu.

— O compensație oarecare... o înlocuire... cuvîntul n-are importanță, dar știi ce vreau să spun. Mormîntul tatei...

El însă nu-i răspunse cu vreo vorbă bună. După o tăcere mohorîtă, el rosti pe un ton de mîhnire :

— Ar fi dureros, Liz, ca în vreme ce eu mă zbat să ajung ceva în viață, tu să mă tragi înapoi.

— Eu, Charley ?

— Da, tu, Liz. De ce nu lași trecutul în pace ? De ce nu poți tu, după cum îmi spunea domnul Headstone chiar astă-seară despre altceva, să nu te mai ocupi de ce-a fost ? Nouă nu ne rămîne de făcut decît să ne-ndreptăm privirile spre noua noastră direcție și să pornim drept înainte.

— Și să nu ne mai uităm înapoi ? Nici chiar pentru a-ncerca să reparăm un rău ?

— Ce visătoare ești, Lizzie ! — spuse băiatul, pe același ton iritat. — Era plăcut cînd stăteam la gura focului... cînd priveam prăpastia prin flacăra pîlpîitoare... dar acum privim realitatea.

— Ah, Charley, *atunci* priveam realitatea !

— Știu ce înțelegi prin asta, dar greșești. Nu vreau, dacă eu mă ridic, să te părăsesc, Liz. Vreau să urci și tu o dată cu mine. Asta vreau să fac, și voi face. Știu cît de mult îți datorez. Chiar seara asta i-am spus domnului Headstone : „La urma urmelor, sora mea m-a adus aici". Ei bine, atunci, nu mă trage înapoi și nu mă ține la pămînt. Asta-i tot ce cer, și desigur nu-i ceva nesăbuit.

Fata, care tot timpul nu-l slăbise din ochi, îi răspunse calmă :

— Nu m-am mutat aici din egoism, Charley. Dacă ar fi după mine, aș sta cît mai departe de fluviul ăsta.

— La fel și după mine. Hai să scăpăm de el. De ce-ar trebui ca tu să zăbovești pe aici mai mult decît mine ? Eu mă țin cît mai departe de fluviu.

— Cred că n-aș putea pleca din preajma lui, mărturisi Lizzie, trecîndu-și mîna peste frunte. Nu stau cu un scop anume aici.

— Așa, Liz ! Iată-te din nou visătoare. Ți-ai ales de bunăvoie o casă cu un bețiv... croitor dacă nu mă-nșel, sau cam așa

ceva... şi cu un spiriduş infirm de fetiţă, sau fată în toată firea, sau mai ştiu eu ce, şi apoi vorbeşti ca şi cum ai fi fost trasă acolo ori dusă cu forţa. Te rog fii mai practică.

Fusese destul de practică faţă de el, suferind şi luptîndu-se pentru el. Dar fata nu făcu altceva decît să-şi aşeze mîna pe umărul lui — nu în semn de dojană — şi îl bătu uşor de două sau de trei ori. Aşa avea obiceiul să-l domolească odinioară, cînd îl ducea în braţe, copil aproape la fel de greu ca şi ea. Lui Charley i se umplură ochii de lacrimi.

— Îţi jur, Liz — spuse, ştergîndu-şi ochii cu dosul palmei — vreau să fiu un frate bun faţă de tine şi să-ţi dovedesc că ştiu ceea ce-ţi datorez. Aş dori numai să-ţi spun că ar trebui să nu-ţi mai dai frîu liber închipuirii chiar aşa, de hatîrul meu. O să preiau o şcoală, şi atunci vei putea veni să stai cu mine, şi dacă tot ai să-ţi pui frîu închipuirii, de ce n-ai începe chiar de-acum ? Dar nu cumva te-am jignit ?

— Nu, Charley.

— Spune-mi că nu ţi-am pricinuit nici un rău.

— Nu, Charley.

De astă dată însă, răspunsul a fost mai puţin prompt.

— Spune-mi că eşti convinsă că n-am vrut să te supăr. Iată-l şi pe domnul Headstone ; s-a oprit şi priveşte peste zid marea... semn că e timpul să plecăm. Sărută-mă, şi spune-mi că ştii că n-am vrut să te mîhnesc.

— Da, Charley, sînt sigură.

Se îmbrăţişară şi se apropiară de domnul Headstone.

— Dar o conducem pe sora ta — observă el cînd băiatul îi spuse că era gata să se întoarcă.

Şi în felul lui greoi şi stîngaci, îi oferi fetei ţeapăn, braţul. Ea tocmai dusese mîna să se sprijine, dar şi-o retrase. Profesorul tresări şi se uită în juru-i, de parcă ar fi crezut că fata zărise ceva care o făcea să dea înapoi, în clipa cînd îl atinsese.

— N-aş vrea să intru în casă încă — spuse Lizzie. Aveţi un drum lung de făcut, şi fără mine aţi merge mai iute.

Pentru că tocmai ajunseseră la Podul Vauxhall, luară hotărîrea, prin urmare, să treacă Tamisa şi să se despartă de ea, după ce Bradley Headstone îi întinse mîna la plecare, iar ea îi mulţumi pentru grija pe care o avea faţă de fratele ei.

Profesorul și elevul porniră la drum, repede și fără să vorbească. Aproape trecuseră podul, cînd văzură un bărbat că vine din față, mergînd agale, indiferent, cu un trabuc în gură, cu pardesiul aruncat pe umăr și cu mîinile la spate. Ceva din atitudinea nepăsătoare a acestuia, aerul lui întrucîtva arogant și lenevos cînd se apropia, ocupînd pe trotuar de două ori mai mult loc decît avea nevoie, atrase numaidecît atenția băiatului. Trecînd pe lîngă ei, băiatul îl privi îndeaproape și rămase apoi locului ca să se uite după el.

— După cine te uiți ? — întrebă Bradley.

— Eh ! — făcu băiatul încruntîndu-se, dus pe gînduri, tulburat. Asta-i Wrayburn ăla !

Bradley Headstone îl cercetă pe băiat la fel de atent cum îl cercetase băiatul pe trecător.

— Vă cer iertare, domnule Headstone, dar nu mă pot stăpîni să nu întreb : ce naiba o fi *căutînd* pe aici ?

Deși rostise aceste cuvinte ca și cum îi trecuse surprinderea — reluîndu-și mersul totodată — profesorul nu scăpă din vedere că după ce vorbi, băiatul mai privi o dată îndărăt, avînd aceeași expresie sumbră de nedumerire și îngrijorare întipărită pe chip.

— S-ar părea, Hexam, că nu prea-ți place prietenul tău.

— Chiar nici nu-mi place — rosti băiatul.

— Și de ce nu ?

— Prima oară cînd l-am văzut, m-a apucat de bărbie într-un fel cît se poate de impertinent.

— Încă o dată, de ce ?

— Fără nici un motiv. Sau... ceea ce ar fi același lucru... pentru că s-a întîmplat să spun despre soră-mea ceva care nu i-a fost pe plac.

— O cunoaște, atunci, pe sora ta ?

— Pe vremea aceea n-o cunoștea — preciză băiatul, încă posomorît și dus pe gînduri.

— Dar acum ?

Băiatul era atît de cufundat în gînduri, încît se uită la domnul Bradley Headstone în timp ce mergeau unul lîngă altul, fără să încerce a da un răspuns, pînă ce acesta nu repetă întrebarea ; apoi dădu din cap și încuviință :

— Da, domnule.

— Nu cumva se duce s-o viziteze ?

— Nu se poate! — spuse repede băiatul. N-o cunoaşte destul de bine. Mi-ar face plăcere să-l prind acolo.

Mergînd un timp ceva mai iute ca înainte, profesorul spuse elevului, prinzîndu-l cu mîna de braţ, între cot şi umăr :

— Erai pe punctul să-mi spui cîte ceva despre omul ăsta. Cum ziceai că-l cheamă ?

— Wrayburn. Domnul Eugene Wrayburn. E un fel de avocat pledant fără procese. Prima dată cînd a fost în casa noastră bătrînească tata trăia pe vremea aceea. Venise cu treburi... nu cu treburile *lui, el* niciodată n-a avut vreo treabă... fusese adus de un prieten.

— Şi în celelalte dăţi ?...

— Eu nu ştiu să fi venit decît încă o singură dată. Cînd tata a murit, din cauza unui accident, întîmplarea a făcut să fie unul dintre cei care l-au găsit. Se învîrtea de colo-colo, cred, îngăduindu-şi libertăţi cu bărbia altora ; în orice caz, era acolo. El a dus vestea acasă, soră-mi, dimineaţa în zori ; venise cu domnişoara Abbey Potterson, o vecină, care i-a spus-o cu binişorul. Dădea tîrcoale casei cînd am fost adus după amiază acasă... nu ştiuseră unde eram de găsit pînă ce soră-mea nu şi-a venit îndeajuns în fire ca să le spună... şi apoi şi-a luat tălpăşiţa.

— Asta-i tot ?

— Asta-i tot, domnule.

Bradley Headstone lăsă din strînsoare braţul băiatului, pare-că dus pe gînduri ; îşi văzură de drum unul lîngă celălalt, ca mai înainte. După o îndelungată tăcere, Bradley începu să vorbească.

— Presupun că... sora ta... — cu cîte-o pauză după fiecare cuvînt aproape — abia dacă... a primit oarecare învăţătură...

— Foarte puţină, domnule.

— Jertfită, fără îndoială, din pricina împotrivirilor tatălui vostru. Mi-aduc aminte cum s-a purtat în cazul tău. Totuşi... sora ta... nu pare, şi nici nu vorbeşte ca un om neştiutor de carte.

— Lizzie are o minte cît se poate de ageră, domnule Headstone. Prea ageră, poate, neavînd pe cineva care s-o dirijeze. Vatra din casă erau cărţile ei, cum obişnuiam eu să spun ; totdeauna a avut o închipuire bogată... uneori rostea lucruri pline de înţelepciune, stînd şi privind focul.

— Asta nu-mi place — zise Bradley Headstone.

Vioiciunea cu care făcuse subit această observaţie, pe un ton răspicat, dar nu fără emoţie, îl surprinse puţin pe elev ; el o luă însă drept dovadă a interesului pe care i-l purta. Asta îl îndemnă să spună :

— N-am ajuns niciodată să stau de vorbă deschis despre asta cu dumneavoastră, domnule Headstone, şi martor sînteţi, nici nu m-am putut hotărî pînă astă-seară, după ce am ieşit împreună. Însă e chinuitor cînd te gîndeşti că dacă izbuteşe să-mi creez situaţia despre care dumneavoastră speraţi voi fi... eu nu vreau să spun dezonorat, pentru că nu la asta mă gîndesc... ci... dacă s-ar afla, ar trebui să roşesc... din cauza unei surori care a fost foarte bună cu mine.

— Mda... — încuviinţă Bradley Headstone, în doi peri, căci nu prea voia să-şi bată mintea cu această chestiune, de aceea devie subiectul pe neobservate. — Mai este ceva la care trebuie să ne gîndim. Un bărbat cu situaţie ar putea ajunge s-o admire... pe sora ta... şi cu timpul, chiar să se gîndească s-o ia în căsătorie... pe sora ta. Pentru el ar fi atunci o piedică gravă şi o adevărată pedeapsă dacă, trecînd în sinea lui peste alte inegalităţi privind condiţia de viaţă şi alte considerente împotriva unei asemenea legături, această inegalitate şi aceste considerente ar rămîne pe deplin în vigoare.

— Cam aşa gîndesc şi eu, domnule.

— Da, da — zise Bradley Headstone — dar tu vorbeşti ca un frate, pur şi simplu. Cazul pe care l-am presupus eu ar fi cu mult mai grav ; un admirator, un soţ îşi creează de bunăvoie legăturile, pe lîngă faptul că e silit să le facă şi cunoscute... ceea ce nu se întîmplă cu un frate. La urma urmelor, despre tine trebuie să se spună că tu n-ai fi putut schimba nimic, pe cîtă vreme despre el, pe bună dreptate, s-ar cuveni să se spună că ar fi putut.

— E adevărat, domnule. Uneori, de cînd Lizzie a rămas liberă, prin moartea tatălui, m-am gîndit că o fată tînără ca ea ar putea să acumuleze lesne, mai mult decît e nevoie, cunoştinţele necesare pentru a trece examenele. Şi uneori m-am gîndit chiar că poate domnişoara Peecher...

— În acest scop, cu unul *nu* ţi-aş propune-o pe domnişoara Peecher — îl întrerupse Bradley Headstone, amintindu-şi de hotărîrea lui anterioară.

— Vreţi să aveţi bunătatea, domnule Headstone, de a vă gîndi la asta pentru mine ?

— Da, Hexam, da. Mă voi gîndi. Mă voi gîndi matur la asta. Mă voi gîndi bine.

Drumul lor s-a desfăşurat după aceea mai tot timpul în tăcere, pînă ajunseră la clădirea şcolii. Acolo, unul din gemuleţele de la locuinţa drăguţei domnişoare Peecher „ca urechile acului" era luminat, iar într-un colţ al acestei ferestre stătea Mary Anne la pîndă, iar domnişoara Peecher, aşezată la masă, lucra la rochiţa delicată, pe care o punea la punct — după un tipar făcut din hîrtie de împachetat — pentru folosinţă proprie.

N.B. Domnişoara Peecher şi elevele domnişoarei Peecher erau puţin încurajate de guvern în arta extraşcolară a cusutului.

Mary Anne, cu faţa la geam, ridică mîna.

— Ei, ce este, Mary Anne ?

— Domnul Headstone vine-acasă, domşoară.

Cam după un minut, Mary Anne repetă semnul.

— Da, Mary Anne.

— A intrat în casă şi a închis uşa, domşoară.

Domnişoara Peecher îşi înăbuşi un suspin, strîngînd lucrul înainte de culcare, şi străpunse locul unde s-ar fi găsit inima dacă avea rochia pe ea, cu un ac ascuţit nevoie-mare.

Capitolul II

TOT DESPRE EDUCAȚIE

Stăpîna casei, croitoreasă de păpuși și manufacturieră de permițe ornamentale pentru ace și de ștergătoare pentru penițe, stătea în jilțul ei ciudat de mic și scund, cîntînd pe întuneric, pînă cînd se întoarse Lizzie. Singura persoană din casă demnă de încredere, ea fusese învestită, încă din fragedă copilărie, cu titlul de stăpînă a casei.

— Ei bine, Lizzie—Mizzie—Wizzie! — exclamă ea, întrerupîndu-și cîntecul. Ce mai veşti pe-afară?

— Ce mai veşti pe-aici? — replică Lizzie, netezind în joacă părul lung, blond și strălucitor, care se revărsa foarte bogat și frumos pe umerii croitoresei de păpuși.

— Ia să văd, după cum zice orbul. Păi, ultima veste e că nu vreau să mă mărit cu fratele dumitale.

— Nu?

— N-nu — scuturînd din cap și bărbie. Nu-mi place.

— Dar ce zici de profesorul lui?

— Spun că e la-nălțime, cred.

Lizzie potrivi părul, grijulie, peste umerii diformi ai fetei și aprinse apoi o lumînare, care scoase la iveală odăița sărăcăcioasă, dar curată și rînduită. Puse lumînarea pe prichiciul căminului, departe de ochii croitoresei, după aceea deschise larg ușa camerei și ușa de la stradă și întoarse jilțul mic și scund, cu ocupantă cu tot, spre aerul proaspăt de afară. Era o seară înăbușitoare, iar aranjamentul acesta avea loc totdeauna pe vreme frumoasă, după ce munca zilei fusese îndeplinită. Pentru completare, Lizzie se așeză pe un scăunel de lîngă jilț și petrecu pe după brațul ei, protector, mînuța firavă întinsă spre ea.

— Iată clipa cea mai plăcută din toată ziua și noaptea a lui Jenny Wren, care te iubește — spuse stăpîna casei.

Numele ei adevărat era Fanny Cleaver, dar cu mult timp în urmă și-l schimbase, alegîndu-l pe cel de Jenny Wren[1].

— M-am gîndit — continuă Jenny — în vreme ce lucram, astăzi, ce minunat ar fi dacă ai rămîne cu mine pînă mă mărit sau măcar pînă apare un pretendent. Căci atunci l-aș pune pe el să facă unele lucruri pe care le faci tu pentru mine. Dar n-o să mă poată pieptăna ca tine, nici n-o să m-ajute să ure și să cobor scările ca tine, n-o să fie în stare să facă nimic ca tine ; dar o să poată duce lucrurile făcute de mine acasă și, în felul lui greoi, o să ia noi comenzi. Așa și trebuie. Are să joace după cum cînt *eu*, aș putea să-i și spun asta !

Jenny Wren avea și ea propria-i vanitate — din fericire pentru ea — și nici un plan nu era mai precis conturat în sufletul ei decît diferitele încercări și chinuri la care cu timpul îl va supune pe „el".

— Oriunde întîmplarea ar face·să se afle acum, sau oricine ar fi el — continuă domnișoara Wren — *eu* îi cunosc trucurile și apucăturile și îl previn să se ferească.

— Nu crezi că ești puțin cam prea aspră cu el ? — întrebă prietena ei, zîmbind și netezindu-i părul.

— Ba de loc — replică înțeleapta domnișoară Wren, cu un aer de vastă experiență. Draga mea, băieților ăstora puțin le pasă de noi dacă *nu-i* luăm tare. Dar am spus. Dacă o să mă pot bucura de prezența ta. Ah ! Ce greu *dacă !* Nu-i așa ?

— N-am de gînd să te părăsesc, Jenny.

— Nu spune asta, e-atunci nu se împlinește.

— Ai atît de puțină încredere în mine ?

— Tu meriți mai multă încredere decît aurul și nestematele...

În timp ce vorbea, domnișoara Wren se întrerupse deodată, făcu din ochi și din bărbie, cu un aer atotștiutor :

...Aha ! Cine vine-aici ?
Unul din amici.
Și ce vrea ?
O lulea.

[1] *Wren* = pitulice.

— Atît şi nimic mai mult, draga mea !

Un bărbat se opri pe trotuar, la uşa casei.

— E domnul Eugene Wrayburn, nu-i aşa ? — întrebă domnişoara Wren.

— Aşa s-ar spune — fu răspunsul.

— Poftim înăuntru, dacă eşti bun.

— Nu sînt bun, dar vin înăuntru.

Dădu mîna cu Jenny Wren, dădu mîna cu Lizzie şi apoi rămase în picioare, sprijinit de uşă, lîngă Lizzie. A hoinărit, spuse el, fumîndu-şi totodată ţigara de foi (între timp, o fumase pînă la captă), şi la întoarcere a făcut un ocol în direcţia asta, ca să intre şi aici în trecere. Nu-l văzuse cumva pe fratele ei în seara aceea ?

— Ba da — încuviinţă Lizzie, puţin tulburată.

Ce admirabilă bunăvoinţă din partea fratelui nostru ! Îşi spusese el, domnul Eugene Wrayburn, că s-a întîlnit pe pod faţă-n faţă cu acest tînăr. Cine era cu el ?

— Profesorul lui.

— Desigur. Şi semăna.

Lizzie stătea atît de liniştită, încît nu s-ar fi putut spune ce anume trăda tulburarea de pe chipul ei ; şi totuşi, nu mai încăpea îndoială că era emoţionată. Eugene se purta la fel de spontan ca-ntotdeauna ; dar poate că în vreme ce ea şedea cu ochii aplecaţi, să fi fost mai vizibil că, aşa cum se concentrase asupra ei pentru cîteva clipe, atenţia lui era mai vie decît a fost vreodată, pentru un scurt răstimp, faţă de orice altceva.

— N-am nimic special să-ţi spun, Lizzie — spuse Eugene. — Dar fiindcă ţi-am promis că prietenul meu, Lightwood, va fi mereu cu ochii pe domnul Riderhood, îmi face plăcere să te asigur din nou, cînd şi cînd, că mă ţin de promisiune şi că omul ăsta nu e scăpat din vedere.

— Nici nu ne îndoiam de asta, domnule.

— În general, mărturisesc, lumea se cam îndoieşte de mine, totuşi — rosti Eugene, cu răceală.

— De ce ? — întrebă agera domnişoară Wren.

— Pentru că, draga mea — răspunse uşuraticul Eugene — sînt un ins rău şi leneş.

— Atunci, de ce nu te schimbi într-un ins bun ? — mai întrebă domnişoara Wren.

— Fiindcă, draga mea — răspunse Eugene — nu există nimeni pe lume care să merite strădania. Te-ai gîndit la propunerea mea, Lizzie? — adăugă el, cu glas scăzut; nu că s-ar fi ferit de stăpîna casei, ci pentru că era o chestiune mai gravă.

— M-am gîndit, domnule Wrayburn, dar nu m-am putut hotărî să accept.

— Falsă mîndrie! — exclamă Eugene.

— Nu cred, domnule Wrayburn. Cel puțin așa sper.

— Falsă mîndrie! — repetă Eugene. Altceva ce poate fi? Chestiunea în sine-i lipsită de valoare. Chestiunea n-are nici o valoare pentru mine. De ce-ar avea? Știi ce anume înseamnă pentru mine. Propun să fiu de folos cuiva... ceea ce niciodată n-am fost pe lumea asta, și nu voi mai avea altă ocazie să fiu... plătind pe cineva calificat, de același sex și vîrstă cu dumneata, cu atîția și atîția șilingi mizerabili, ca să vină aici, în anumite seri din săptămînă, și să-ți dea niște lecții de care n-ai fi avut nevoie dacă nu erai o fiică și soră atît de dezinteresată. Știi cît de necesară e instruirea, altminteri nu te-ai fi jertfit într-atît ca fratele dumitale să aibă parte de acest lucru. Și atunci, de ce să nu ai și dumneata parte, mai cu seamă cînd domnișoara Jenny, prietena noastră, ar profita și dînsa? Dacă propuneam să fiu eu profesorul, sau să asist la ore... lucru evident absurd!... dar așa, e ca și cum m-aș afla la celălalt capăt al planetei sau ca și cum nici n-aș exista pe ea. Falsă mîndrie, Lizzie! Pentru că adevărata mîndrie te-ar împiedica să roșești sau să-ți fie rușine de ingratitudinea fratelui dumitale. Adevărata mîndrie n-ar îngădui să fie aduși aici profesori, ca doctorii pentru consult la un caz grav. Adevărata mîndrie s-ar pune pe treabă și ar duce totul la îndeplinire. Știi asta foarte bine, pentru că-ți dai seama că ai începe de mîine chiar, dacă ai avea mijloacele necesare, pe care falsa mîndrie îmi interzice să ți le procur. Foarte bine. Doar atît mai am de adăugat: falsa dumitale mîndrie îți pricinuiește numai rău, dumitale și defunctului dumitale tată.

— De ce tatălui meu, domnule Wrayburn? — întrebă ea, cu o expresie de neliniște întipărită pe chip.

— De ce tatălui dumitale? Mai întrebi! Pentru că ai prelungi consecințele îndărătniciei lui ignorante și oarbe. Pentru că nu ai lua hotărîrea să îndrepți răul pe care ți l-a făcut.

Pentru că ai decide ea privațiunea pe care și-a hărăzit-o, la care ai fost supusă, silită de el, să rămînă veșnic pe seama lui.

Coarda sensibilă din sufletul fetei vibrase cu mai puțin de un ceas în urmă, cînd a stat de vorbă cu fratele ei. Acum însă a vibrat cu mult mai viguros, datorită schimbării vremelnice deslușite la cel care vorbea, însuflețit de o aparență trecătoare de seriozitate, de absolut spirit de convingere, invulnerabil față de orice bănuială, plin de generozitate și dezinteresat. Toate aceste calități, la el, care de obicei era atît de superficial și de năpăsător, ea le simțea în adîncul inimii inseparabile de reversul lor. Se întreba dacă ea, atît de mult mai prejos ca el și atît de diferită, nu cumva refuzase propunerea lui dezinteresată dintr-o neîncredere amăgitoare că umbla după ea cu un anumit scop, sau că urmărea să descopere în ea cine știe ce nuri. Sărmana fată, curată la inimă și în năzuințe, nu putea îndura acest gînd. Bănuitoare față de ea însăși, ea coborîse în propriii ei ochi ; lăsă capul într-o parte, de parcă i-ar fi făcut avocatului vreun rău aprig, cumplit, și izbucni în lacrimi.

— Nu fi mîhnită — spuse Eugene, foarte, foarte binevoitor. Sper că nu eu sînt cel care te-am mîhnit. N-am vrut altceva decît să-ți prezint situația în lumina ei adevărată ; deși, recunosc, am procedat destul de egoist, și de aceea sînt dezamăgit.

Dezamăgit pentru că i-a făcut un serviciu. De ce altceva mai *putea* fi dezamăgit ?

— Doar n-o să-mi frîngă inima... — adăugă Eugene, rizînd. — După două zile am și uitat totul, dar rămîn într-adevăr dezamăgit. Îmi pusesem în gînd să fac acest lucru mărunt pentru dumneata și pentru prietena noastră, domnișoara Jenny. O nimica toată, dar faptul de a fi făcut ceva cît de cît util era atît de rar pentru mine, încît avea farmecul său. Acum îmi dau seama că aș fi putut proceda mai bine. Trebuia să simulez că fac totul numai pentru prietena noastră, domnișoara Wren. Puteam să mă împopoțonez în straie morale și s-o fac pe domnul Eugene Binefăcătorul. Dar, vă jur, nu pot debita fraze pompoase și prefer să fiu dezamăgit decît să încerc asta.

Dacă avusese cumva intenția să vină în întîmpinarea gîndurilor lui Lizzie, atunci a procedat cu iscusință. Dacă totul

s-a petrecut din pură întîmplare, în cazul acesta ideea a fost nefastă.

— Chestiunea mi-a venit în minte cît se poate de firesc — spuse Eugene. Mingea a ajuns întîmplător în mîinile mele! Îţi aminteşti, Lizzie, de cele două ocazii cînd din întîmplare am intrat, la început, în legătură cu dumneata. Întîmplarea a făcut să-ţi pot făgădui că Riderhood, acel fals acuzator, va fi ţinut sub observaţie. În ceasul de cea mai sumbră mîhnire din existenţa dumitale, am izbutit să-ţi ofer o slabă mîngîiere, asigurîndu-te că nu am dat crezare mărturiilor lui mincinoase. Cu acelaşi prilej ţi-am spus că sînt avocatul cel mai trîndav şi mai neînsemnat, dar mai bun ca oricine în acest caz, în care depoziţia a fost făcută de propria-mi mînă, şi că în străduinţa de a dovedi nevinovăţia tatălui dumitale te poţi bizui totdeauna pe sprijinul meu, şi la nevoie, şi pe al prietenului meu Lightwood. Astfel mi-a venit treptat ideea că aş putea să te ajut... cu atîta uşurinţă!... să despovărezi memoria tatălui dumitale de acea învinuire despre care am pomenit cu cîteva minute în urmă şi care de astă dată e justificată şi reală. Sper că m-am făcut înţeles, căci regret din toată inima că te-am reţinut. Nu-mi place să trîmbiţez despre bunele mele intenţii, dar sînt într-adevăr mînat de intenţii cinstite, pur şi simplu bune, şi aş dori să ştii acest lucru.

— Niciodată nu m-am îndoit de asta, domnule Wrayburn — spuse Lizzie; îşi făcea cu atît mai multe reproşuri cu cît el se arăta mai modest.

— Mă bucur foarte mult. Desigur, dacă înţelegeai pe deplin de la început propunerea mea, cred că nu refuzai. Ce părere ai?

— Nu, nu ştiu ce să spun, domnule Wrayburn.

— Bine! Atunci, de ce-ai refuza acum, cînd înţelegi lucrurile?

— Nu mi-e uşor să-ţi vorbesc — replică Lizzie, oarecum tulburată — căci de îndată ce spun ceva, dumneata vezi toate urmările.

— Acceptă toate urmările — rosti Eugene rîzînd — şi înlătură-mi dezamăgirea. Lizzie Hexam, pe cît de adevărat este că te respect, că-ţi sînt prieten şi că-s un biet gentleman, pe atît de mult nu înţeleg de ce mai şovăi.

Cuvintele şi atitudinea lui vădeau franchețe, lealitate, mărinimie neprefăcută, care cîştigară pe biata fată ; dar nu numai că o cîştigară, ci o făcură să simtă că refuzîndu-l ar însemna să se lase înrîurită de defectele vrăjmaşe calităţilor, în frunte cu vanitatea.

— N-o să mai şovăi, domnule Wrayburn. Cred că n-o să iei în nume de rău faptul că am şovăit în general. Pentru mine şi pentru Jenny... îmi dai voie să vorbesc şi pentru tine, Jenny dragă ?

Micuţa creatură lăsată pe spate, cu coatele sprijinite în jilţ şi cu bărbia în mîini, răspunse afirmativ, fără să-şi schimbe atitudinea, pe un ton atît de bruse şi de viu, că monosilaba părea mai mult azvîrlită decît rostită.

— ...Pentru mine şi pentru Jenny accept cu recunoştinţă amabila dumitale propunere.

— De acord ! Chestiunea-i închisă ! — exclamă Eugene, dînd mîna cu Lizzie, şi apoi făcu un gest ca şi cum ar fi înlăturat pe de-a-ntregul acest subiect. Sper că nu se prea întîmplă să rezulte ceva atît de important dintr-o nimica toată.

Apoi începu să se ţină de glume cu Jenny Wren.

— Mă gîndesc să-mi fac rost de o păpuşă, domnişoară Jenny — spuse el.

— Mai bine lasă-te păgubaş — răspunse Jenny.

— De ce ?

— Fiindcă ai s-o strici. Voi copiii aşa faceţi cu toţii.

— Dar asta e bine pentru afaceri, îţi dai seama, domnişoară Wren — replică Eugene. Pe măsură ce oamenii îşi calcă promisiunile, contractele şi tîrgurile de orice fel, afacerile *mele* înfloresc.

— Nu mă pricep la astea — replică domnişoara Wren —, dar ai face mai bine să iei un ştergător de peniţe, să fii harnic şi să-l foloseşti.

— Păi, dacă toţi am fi aşa de harnici ca dumneata, micuţă albină, am începe treaba de îndată ce ne putem tîrî, şi asta ar fi tare rău !

— Vrei să spui — rosti micuţa creatură, roşind — rău pentru spatele şi picioarele dumitale ?

— Nu, nu, nu — se împotrivi Eugene speriat, căutînd să se dezvinovăţească, la gîndul că pentru nimic în lume n-ar fi putut să rîdă de infirmitatea ei. Rău pentru afaceri, rău

pentru afaceri. Dacă ne-am pune cu toții la treabă de cum putem folosi mîinile, atunci n-ar mai exista croitorese de păpuși.

— E ceva aici... — spuse domnișoara Wren. Uneori îți vine cîte-o idee grozavă în tărtăcuță. Apoi, pe un alt ton: Apropo de idee, dragă Lizzie (stăteau acum din nou alături, ca mai înainte); mă-ntreb cum se face că atunci cînd lucrez, lucrez, lucrez aici de zor, vara, de una singură, simt miros de flori.

— Îți răspund ca un om oarecare — rosti tărăgănat Eugene, căci stăpîna casei îl cam plictisea. — Simți miros de flori pentru că simți *într-adevăr* miros de flori.

— Nu, nu-i așa — se împotrivi micuța creatură, odihnindu-și un braț pe marginea fotoliului, sprijinită cu bărbia în mînă și privind în gol — aici nu-i o regiune cu flori. Orice, numai asta nu. Și totuși, cînd mă apuc de lucru simt miros de flori venind de la mile întregi de grădini. Simt un miros de trandafiri, pînă ce mi se pare că văd grămezi, mormane de frunze pe dușumea. Simt miros de frunze uscate, atît de puternic încît las mîna-n jos... uite-așa... și aștept să le aud foșnind. Simt miros de tufe de păducei și gherghine, de tot felul de flori despre care habar n-am, căci am văzut prea puține flori în viața mea, zău.

— Plăcute visuri, dragă Jenny — spuse prietena ei uitîndu-se la Eugene, de parcă l-ar fi întrebat dacă această năzărire nu-i fusese dată cumva sărmanei micuțe drept compensație pentru ce avea de îndurat.

— La fel cred și eu, Lizzie, cînd îmi apar în minte. Și păsările pe care le aud cîntînd! Oh — exclamă micuța creatură, întinzînd mîna și privind în sus — cum mai cîntă!

Era în gestul acesta și în expresia chipului, o clipă, ceva absolut inspirat și plin de frumusețe. Apoi își lăsă iarăși bărbia în mînă, dusă pe gînduri.

— Îmi vine să cred că păsările mele cîntă mai plăcut decît alte păsări, iar florile mele miros mai plăcut ca alte flori. Pentru că atunci cînd eram o copiliță — vorbea de parcă asta se petrecea cu mulți, mulți ani în urmă — copiii pe care-i vedeam mereu dis-de-dimineață erau foarte diferiți de toți cei pe care-i mai văzusem vreodată. Nu semănau cu mine: nu le era frig, n-aveau griji, nu erau în zdrențe, nu-i bătea nimeni

și nu știau ce-nseamnă suferința. Nu semănam cu copiii de prin preajmă ; niciodată nu m-au făcut să tremur ca varga pentru că m-ar fi speriat cu țipetele lor, niciodată n-au rîs de mine. Și erau așa de mulți ! Cu toții îmbrăcați în alb, cu ceva strălucitor la margini și pe cap, ceva ce în lucrul meu n-am putut niciodată imita, cu toate că știu așa de bine cum arată. Coborau în niște șiruri povîrnite, lungi și sclipitoare și strigau într-un glas : „Cine zace aici în suferință ? Cine zace aici în suferință ?" Cînd le-am spus cine sînt, mi-au răspuns : „Vino să te joci cu noi ! Dar cînd le-am spus : „Nu mă joc niciodată ! Nu mă pot juca !" au sărit în jurul meu, m-au luat pe sus, ca pe-un fulg. După aceea, totul era minunat de plăcut și mă odihneam pînă cînd mă puneau din nou jos, și spuneau toți laolaltă : „Ai răbdare, o să mai venim". De cîte ori se-ntorceau, știam că vin înainte de a vedea șirurile lungi și sclipitoare, după strigătul într-un glas pe care-l auzeam de departe : „Cine zace aici în suferință ? Cine zace aici în suferință ?" Iar eu le răspundeam : „Ah, copii binecuvîntați, eu sînt, sărmana de mine ! Aveți milă de mine ! Luați-mă sus cu voi ca pe-un fulg !"

Treptat, pe măsură ce-și depăna această amintire, înălța mîna, iar expresia de visare îi revenea, și atunci părea nespus de frumoasă. După ce rămase o clipă în tăcere, cu un zîmbet abia mijit pe chip, se uită în jur, revenind la realitate.

— Ce ființă posacă trebuie să mă socotești, domnule Wrayburn, nu-i așa ? Nu-i de mirare că pari plictisit de mine. Dar e sîmbătă seară și nu vreau să te mai reții.

— Asta-nseamnă, domnișoară Wren — rosti Eugene, gata să profite de această aluzie —, că vrei să plec ?

— Ei bine, e sîmbătă seară, răspunse ea, și copilul meu vine acasă. Copilul meu e rău și arțăgos și de-aia mă ciondănesc tot timpul cu el. Aș prefera să nu-mi vezi copilul.

— O păpușă ? — întrebă Eugene ; nu pricepea și aștepta explicații.

Dar Lizzie schiță din buze cuvintele „Tatăl ei", și nu mai întîrzie. Își luă numaidecît rămas bun.

La colțul străzii se opri să-și mai aprindă o țigară de foi și eventual să se întrebe ce mai putea face. Răspunsul pe care și-l dădu a fost neclar și șovăielnic. Care dintre noi știe ce trebuie să facă, dacă puțin îi pasă de ceea ce face !

Cînd să dea colțul, un bărbat se împiedică de el și mormăi ceva fără noimă, scuzîndu-se, probabil. Uitîndu-se după omul ăsta, Eugene văzu că intră pe ușa pe care el tocmai ieșise.

De îndată ce pătrunse în odaie, poticnindu-se, Lizzie se ridică să plece.

— Nu pleca, domnișoară Hexam — o rugă umilit cu voce groasă și abia vorbind. — Nu fugi de la un om nefericit, cu sănătatea zdruncinată. Fă-i cinstea sărmanei mele infirme și mai rămîi... Nu-i... nu-i molipsitoare.

Lizzie murmură că are ceva de făcut în camera ei, și se duse sus.

— Cum se mai simte Jenny a mea? — spuse el, sfios. Cum se mai simte Jenny Wren a mea, copilu cel mai bun, iubit ca lumina ochilor de-o sărmană inimă zdrobită?

La care, stăpîna casei, întinzînd un braț, într-un gest poruncitor, cu o asprime necuviincioasă:

— Du-te d-aici! Pleacă în colțul tău! Pleacă imediat în colțul tău!

În situația asta mizerabilă, el păru că ar fi vrut s-o dojenească, dar, neîncumetîndu-se să țină piept stăpînei casei, socoti mai înțelept să se ducă și să ia loc pe un anumit scaun al ocării.

— O-o-oh! — strigă stăpîna casei, cu degetul îndreptat spre el. Bătrîn afurisit! O-o-oh! Scîrbos și mizerabil ce ești! Dar *ce-ți* închipui?

Nesimțitor și bălăbănindu-se din toate mădularele, bețivul ăsta, tremurînd, dădu să întindă amîndouă mîinile; implora parcă împăcare. Lacrimi de deznădejde i se prelingeau din ochi, șiroind peste petele de roșeață din obraji. Buza de jos, tumefiată și de culoare plumburie, îi tremura într-un scîncet jalnic. Epava aceasta hîdă, în zdrențe, de la pantofii rupți și pînă la părul rar și încărunțit înainte de vreme, parcă se tîra, fără a fi cîtuși de puțin conștient (dacă merită să se folosească acest cuvînt) de îngrozitoarea schimbare de roluri între părinte și copil, ci cerînd într-un fel care stîrnea mila să nu i se aducă mustrări.

— Îți cunosc *eu* trucurile și apucăturile! — strigă domnișoara Wren. Știu *eu* unde-ai fost! (Și nu era greu să descoperi.) Oh, bătrîn nerușinat!

Chiar și răsuflarea individului ăstuia era dezgustătoare, așa cum hîrîia greoaie, ca scrîșnetul unui ceasornic stricat.

— Trudesc, trudesc, trudesc, din zori pînă-n noapte — relua stăpîna casei — pentru asta. Dar *ce-ți* închipui ?

Era ceva în acel *ce-ți* răspicat, de care bețivul se sperie fără rost. De cîte ori stăpîna casei ajungea din nou la acest cuvînt — sau chiar era pe cale să-l rostească — bețivul nu mai putea de frică.

— Aș vrea să te înhațe și să te-nchidă — spuse stăpîna casei. Aș vrea să te arunce într-o celulă întunecoasă, într-o hrubă, unde să năvălească peste tine șobolani și păianjeni și gîndaci negri. Le cunosc *eu* trucurile și apucăturile... și ce-o să te mai gîdile frumușel ! Ni ți-e rușine de halul în care ești ?

— Ba da, draga mea — se bîlbîi tatăl.

— Atunci — zise stăpîna casei, vîrînd spaima în el pentru că din nou recurgea la vorba spusă răspicat — *ce-ți* închipui ?

— Împrejurări de care n-am putut scăpa — a fost răspunsul acestei mizerabile creaturi, ajunsă la capătul puterilor.

— Îți arăt eu împrejurări de care n-ai să scapi — se răsti stăpîna casei cu asprime și vehemență — dacă mă iei așa. O să te dau pe mîna poliției să-ți trîntească o amendă de cinci șilingi, pe care n-o să ai cu ce-o plăti, eu n-am să dau bani pentru tine, și atunci o să te deporteze pe viață. Ce-ai zice să te deporteze pe viață ?

— Nu mi-ar plăcea. Sărman bolnav zdrobit ce sînt ! N-o să mai tulbur multă vreme liniștea altora.

— Hai-hai ! — strigă stăpîna casei, bătînd darabana cu degetele în chip negustoresc și clătinînd capul, cu bărbie cu tot. — Știi ce ai de făcut acum. Scoate numaidecît banii pe masă !

Bețivul începu să se scotocească supus prin buzunare.

— Pun rămășag că ai cheltuit o mulțime din simbrie — zise stăpîna casei. Scoate-i aici ! Tot ce ți-a mai rămas ! Pîn' la ultimul gologan.

A fost o comedie întreagă pînă să-i strîngă de prin buzunarele mototolite ; cînd se căuta în buzunarul ăsta și nu găsea nimic, cînd în celălalt nu umbla și ar fi trebuit să umble, cînd căuta un buzunar unde nici nu exista, și nu găsea nimic unde exista !

— Asta-i tot ? — întrebă stăpîna casei, după ce apăru pe masă o grămăjoară de şilingi şi pence, de-a valma.

— Nu mai am nimic — se văicări drept răspuns, scuturînd din cap.

— Să mă conving. Ştii ce ai de făcut. Întoarce toate buzunarele pe dos şi lasă-le aşa ! — strigă stăpîna casei.

El ascultă. Şi dacă fusese vreodată mai înjosit şi mai caraghios ca oricînd, atunci era.

— Aici nu sînt decît şapte şilingi, opt pence şi jumătate ! — exclamă domnişoara Wren, punînd grămăjoara de bani în ordine. Oh, bătrîn fiu risipitor ! Acum ai să rabzi de foame !

— Nu, nu mă lăsa fără mîncare — se rugă el.

— Dac-ar fi să mă port după cum meriţi — spuse domnişoara Wren — ar trebui să-ţi dau să mănînci vergelele pe care stă înşirată carnea pentru pisici ; dar numai vergelele, după ce pisicile au înfulecat carnea. Asta e... Acum, du-te la culcare.

Cînd plecă, ascultător, împleticindu-se din ungherul lui, din nou întinse amîndouă mîinile a rugăciune.

— Împrejurări de care n-am putut scăpa...

— Du-te imediat la culcare ! — strigă domnişoara Wren, retezîndu-i vorba. — Să nu-mi mai spui un cuvînt. Nici nu-mi trece prin gînd să te iert. Du-te la culcare, în clipa asta !

Simţind ivirea unui alt *ce-ţi* răspicat la orizont, el îl preveni, dînd bir cu fugiţii, şi fu auzit orbecăind cu greu pe trepte în sus, apoi cum închide uşa în urma lui şi cum se aruncă în pat.

Cîteva clipe după aceea, Lizzie coborî scara.

— Ne aşezăm şi noi la masă, Jenny dragă ?

— Ah ! Slavă Domnului — replică domnişoara Jenny, ridicînd din umeri — trebuie să luăm ceva ca să mai prindem puţină putere.

Lizzie puse o faţă de masă pe băncuţă (mai la îndemînă pentru stăpîna casei decît o masă obişnuită), aşeză hrana simplă de toate zilele şi trase un scăunaş pentru sine.

— Şi-acum, mănîncă !... La ce te gîndeşti, Jenny dragă ?

— Mă gîndeam — răspunse ea, smulgîndu-se din visare — ce-aş face cu *el* dacă s-ar ţine de băutură.

— Oh, dar n-o să facă asta — căută Lizzie s-o liniştească. O să ai grijă din vreme.

— O să-ncerc să am grijă din vreme, dar s-ar putea să mă-nșele. Oh, draga mea, toți terchea-berchea ăia, cu trucurile și apucăturile lor, se țin de înșelătorii! — Punînd pumnul micuț în plină acțiune. — Ei, dacă-i așa, să-ți spun eu ce-am de gînd să fac. Cînd adoarme, am să-nfierbînt o lingură pînă se roșește, și-ntr-o cratiță o să am pregătită o fiertură în clocot, o iau de pe foc în timp ce fierbe, cu cealaltă mînă îi deschid gura... sau poate c-o să doarmă cu gura căscată... și-i torn asta pe gît, îl opăresc bine, și atunci se-năbușă.

— Sînt sigură că n-ai să faci asemenea lucru groaznic — spuse Lizzie.

— Crezi? Bine, poate că nu. Dar tare mi-ar plăcea s-o fac!

— Nu, nu, sînt sigură că n-ai face-o.

— Nici măcar nu mi-ar plăcea? Mda, în general, tu vezi mai bine lucrurile. Numai că tu n-ai trăit tot timpul cum am trăit eu în lumea asta... iar tu n-ai spatele bolnav, și picioarele tale nu-s betege!

În vreme ce luau mai departe cina, Lizzie încercă s-o facă să se însenineze. Dar vraja se destrămase. Stăpîna casei era o stăpînă a unei case bîntuite de griji și josnicii, cu o odaie la etaj unde o creatură nedemnă otrăvea pînă și somnul nevinovat cu brutalitate animalică și degradare. Croitoreasa de păpuși devenise o ființă ciudată și îndărătnică, cu picioarele bine înfipte în pămînt.

Sărmana croitoreasă de păpuși! De cîte ori nu fusese tîrîtă în jos de niște mîini care ar fi trebuit s-o înalțe, de cîte ori n-a fost ea greșit condusă, cînd, rătăcindu-se pe calea cea veșnică, cerea să-i arate cineva drumul! Sărmana, sărmana micuța croitoreasă de păpuși!

Capitolul III

HALAL TREABĂ !

Britannia, stînd într-o bună zi şi meditînd (poate în atitudinea în care este reprezentată pe bănuţele de aramă), deodată îşi dă seama că are nevoie de Veneering în Parlament. I se năzare că Veneering este un „om reprezentativ" — nimeni nu s-ar putea îndoi astăzi de aşa ceva — iar Camera Comunelor, devotată maiestăţii-sale, ar fi incompletă fără el. De aceea, Britannia anunţă o cunoştinţă de-a sa, un gentleman jurist, că dacă Veneering consimte să „depună" suma de cinci mii lire sterline ar putea să adauge liniştit alături de numele său două iniţiale, la preţul extrem de modest de două mii cinci sute lire per literă. Între Britannia şi gentlemanul jurist există înţelegerea clară cum că nimeni nu se va atinge de cele cinci mii lire sterline ; dar că, o dată depuşi, banii vor dispărea ca prin farmec, în urma unei conspiraţii tainice.

Gentlemanul jurist, în care Britannia are încredere, se duce întins de la această doamnă la Veneering şi-l încunoştinţează ; Veneering se declară grozav de măgulit, dar cere un răgaz pentru a se asigura „dacă prietenii vor strînge rîndurile în jurul lui". Înainte de toate, susţine el, într-un moment hotărîtor ca acesta, este de datoria lui să ştie clar „dacă prietenii vor strînge rîndurile în jurul lui". Gentlemanul jurist, în interesul clientului său, nu-i poate îngădui prea mult timp în acest scop, deoarece doamna cu pricina pare să ştie pe cineva gata să depună şase mii lire sterline ; totuşi, spune că-i va acorda lui Veneering patru ore.

Atunci, Veneering îi zice doamnei Veneering : „Trebuie să acţionăm" şi se aruncă într-o birjă. Doamna Veneering, în aceeaşi clipă, predă copilul doicii ; îşi apasă degetele acviline pe frunte, ca să facă ordine în mintea care-i zvîcneşte înăuntru ;

poruncește să i se pregătească trăsura și repetă, cu aerul rătăcit și spiritul de jertfă al Ofeliei, sau al cine știe cărei femei pline de abnegație din antichitate ați prefera :

— Trebuie să acționăm.

Veneering, care și-a instruit vizitiul să dea peste lumea de pe stradă ca gărzile de corp la Waterloo, este condus valvîrtej în Duke Street, din cartierul St. James. Acolo îl găsește pe Twemlow acasă, proaspăt ieșit din mîinile unui artist secret, care îi făcuse ceva la păr cu gălbenuș de ou. Deoarece procedeul cerea ca două ore după aplicare părul să rămînă în sus, pentru a se lipi și usca treptat, Twemlov este dispus să asculte orice veste care i-ar face părul măciucă. Seamănă cu monumentul din Fish Street Hill[1], dar și cu regele Priam într-un anumit incendiu, nu complet necunoscut, prin calitatea sa de subiect preferat de către clasici.

— Dragă Twemlow — spune Veneering strîngîndu-i amîndouă mîinile — dumneata, care ești cel mai drag și mai vechi prieten al meu...

(„Atunci, nu mai începe pic de îndoială — gîndește Twemlow — că și în viitor voi fi !")

— ...Crezi că vărul dumitale, lordul Snigsworth, ar consimți ca numele lui să fie înscris printre membrii comitetului meu ? Nu merg atît de departe încît să-i solicit prezența, ci doar numele. Crezi că o să consimtă ?

Întunecîndu-se deodată, Twemlow răspunde :

— Nu cred.

— Opiniile mele politice — continuă Veneering, care pînă atunci nu băgase de seamă că are așa ceva — sînt identice cu cele ale lordului Snigsworth, și poate o să consimtă să-mi acorde numele din principiu și dintr-un spirit de răspundere socială.

— S-ar putea — spuse Twemlow — dar... — Buimac, uitînd de gălbenușul de ou și scărpinîndu-se în cap, își pierde și mai mult cumpătul cînd observă ce lipicios este.

— Între prieteni așa vechi și intimi cum sîntem noi — adaugă Veneering — n-ar trebui să existe nici un fel de rezervă. Promite-mi că ai să-mi spui deschis dacă îți cer ceva ce nu ți-ar plăcea să faci, sau ți-ar fi cît de cît greu să faci.

[1] Coloană de peste șaizeci de metri, înălțată după un incendiu dezastruos care în 1666 a devastat o mare parte din Londra.

Twemlow, fiind atît de bun, îi promite, cu intenția nestrămutată, după toate aparențele, de a se ține de cuvînt.

— Ți-ar displăcea să scrii la Snigsworthy Park lordului Snigsworth pentru a-i cere această favoare ? În cazul în care mi-o acordă, voi ști, desigur, că numai dumitale îți datorez totul ; în același timp vei prezenta chestiunea lordului Snigsworth în numele interesului social, cu exclusivitate. Ai avea ceva împotrivă ?

— Mi-ai cerut să-ți fac o primisiune — spune Twemlow, cu mîna la frunte.

— Da, dragă Twemlow.

— Și aștepți să o respect.

— Desigur, dragă Twemlow.

— Atunci, *în* acest caz... ia seama — îi atrage atenția Twemlow cu mare meticulozitate, ca și cum în alt caz s-ar fi executat fără preget — *în* acest caz. Trebuie să te rog să mă scuzi dacă refuz să adresez vreo comunicare lordului Snigsworth.

— Bine, bine ! — exclamă Veneering dezamăgit la culme, dar prinzîndu-l iarăși de amîndouă mîinile, într-un acces de înflăcărare.

Nu e de mirare că bietul Twemlow se dă în lături de a vîrî o scrisoare sub nasul nobilului său vărișor (suferind de gută din fire), deoarece nobilul vărișor, care îi acordă o mică rentă ca să-și poată duce zilele și pentru care-i scoate sufletul, vorba vine ; ba, cînd apare în vizită la Snigsworth este ținut sub un fel de lege marțială : să nu-ți agăți pălăria decît în cuiul acela ; să nu stai decît pe scaunul de colo, să nu vorbești decît despre cutare sau cutare lucru sau oameni și să se supună anumitor practici, ca de pildă să ridice osanale lustrului familiei (ca să nu mai vorbim de tablouri), să se abțină de a bea din cele mai alese vinuri ale familiei, în afară de cazul cînd este în mod special poftit să guste.

— Totuși, ceva pot face pentru dumneata — spune Twemlow — și anume : să lucrez pentru dumneata.

Veneering din nou îi strînge mîinile.

— O să mă duc la club — spune Twemlow, din ce în ce mai grăbit — ia să vedem cît arată ceasul... unsprezece fără douăzeci.

— La douăsprezece fără zece voi fi la club, și toată ziua rămîn acolo.

Veneering simte că prietenii se adună în jurul lui.

— Îţi mulţumesc, îţi mulţumesc. Ştiam eu că mă pot bizui pe dumneata. Chiar acum, înainte de-a pleca spre dumneata, i-am zis Anastatiei... desigur, primul prieten, dragă Twemolw, la care m-am dus într-o chestiune atît de importantă pentru mine... i-am zis Anastatiei : „Trebuie să acţionăm".

— Ai avut dreptate, ai avut dreptate — răspunde Twemlow. — Ia spune-mi : *ea* acţionează ?

— Da, acţionează !

— Bun ! — strigă Twemlow, micuţul domn politicos. — Tactul unei femei este de nepreţuit. A avea sexul frumos cu noi înseamnă a avea totul.

— Dar nu mi-ai spus — remarcă Veneering — ce crezi de intrarea mea în Camera Comunelor.

— Cred — răspunse Twemlow emoţionat — că este cel mai bun club din Londra.

Veneering din nou îl prinde de mîini, se năpusteşte pe scări în jos, dă buzna în birjă şi porunceşte vizitiului să treacă glonţ, fără să ţină seama de publicul britanic de pe stradă, şi să nu oprească decît în centrul comercial al Londrei.

Twemlow, între timp, din ce în ce mai pripit, îşi abate părul în jos cît poate de bine — fără a fi prea bine, căci după aplicarea acestei materii lipicioase prinde o crustă ca la plăcintă — şi se duce la club, la ora fixată. Ajuns acolo, îşi asigură numaidecît o fereastră mare, cele trebuitoare pentru scris, toate ziarele şi se statorniceşte, inamovibil, ca să poată fi privit cu tot respectul de Pall Mall. Cînd intră cîte cineva şi dă din cap spre el, Twemlow şi spune :

— Îl cunoaşteţi pe Veneering ?

— Nu — spune omul nostru. — E membru al clubului ?

— Da — zice Twemlow. — Este candidat pentru Pocket-Breaches.

— Ah ! — exclamă omul nostru. — Sper să considere că merită banii !

Cască şi se îndepărtează.

Pe la şase după amiază, Twemlow începe să se convingă singur că e pur şi simplu copleşit de atîta muncă şi socoteşte deosebit de regretabil faptul că n-a fost promovat în funcţia de agent parlamentar electoral.

De la Twemlow, Veneering dă fuga pînă în odaia de lucru a lui Podsnap. Îl găseşte pe Podsnap citind ziarul, în picioare,

gata-gata să țină un discurs pe tema descoperirii uluitoare făcute de el, și anume că Italia nu e Anglia. Cere respectuos scuze lui Podsnap că i-a întrerupt avalanșa vorbelor sale înțelepte și-l informează ce vînt îl aduce. Îi spune lui Podsnap că opiniile lor politice sînt identice. Îi dă de înțeles lui Podsnap că el Veneering, și-a format opiniile politice în timp ce se afla la picioarele acestuia, ale lui Podsnap. Dorește să știe neapărat dacă Podsnap „va strînge rîndurile în jurul lui".

Spune Podsnap, aspru întrucîtva :

— Păi, mai întîi de toate, Veneering, dumneata îmi ceri un sfat ?

Veneering se bîlbîie cum că un prieten atît de vechi și atît de drag...

— Da, da, toate-s bune — spune Podsnap — dar te-ai hotărît să iei petecul ăsta, Pocket-Breaches, așa cum se prezintă, ori îmi ceri părerea dacă să-l accepți sau să-l refuzi ?

Veneering repetă că dorința inimii lui și focul sufletului lui sînt să afle dacă Podsnap va strînge rîndurile în juru-i.

— Ei bine — spune Podsnap, încruntînd din sprîncene — am să fiu deschis cu dumneata. Să nu crezi cumva că *nu* mă interesează Parlamentul, numai din pricină că nu fac parte din el.

Păi, Veneering știe acest lucru, desigur ! Veneering știe că dacă Podsnap ar dori să fie în Parlament, zis și făcut, ar fi în Parlament, cît ai bate din palme, cum se zice.

— În cazul meu nu merită osteneala — continuă Podsnap, îndulcindu-și binișor glasul — iar pentru poziția mea ar fi absolut neimportant. Dar n-am intenția să mă dau de exemplu altcuiva a cărui poziție este diferită de a mea. Dumneata consideri că în ce *te* privește merită osteneala și că *are* importanță pentru poziția *dumitale*. Așa este ?

— Bineînțeles — spune Veneering, cu condiția ca Podsnap să strîngă rîndurile în jurul lui.

— Prin urmare, nu-mi ceri un sfat — rostește Podsnap. — Bun. Atunci, nici n-am să-ți dau. Dumneata însă îmi ceri sprijinul. Bun. Atunci, am să lucrez pentru dumneata.

Veneering numaidecît îi cuprinde amîndouă mîinile și-l înștiințează că Twemlow a și început să lucreze. Podsnap nu prea e de acord ca cineva să fi și trecut la treabă — considerînd asta mai degrabă o impertinență — dar închide ochii

fiind vorba de Twemplow, și spune că e o babă de familie bună, care nu va pricinui nici un rău.

— Astăzi n-am nimic deosebit de făcut — adaugă Podsnap — și-o să trec pe la cîteva persoane influente. Sînt invitat la masă. Dar în locul meu am s-o trimit pe doamna Podsnap și voi lua cina cu dumneata, la opt. Este important să ne comunicăm în ce măsură am înaintat și să comparăm observațiile. Și-acum, ia să vedem. Ai nevoie de doi oameni energici și iscusiți, care să știe să se poarte, ca să umble pentru dumneata.

Veneering rumegă bine și se gîndește la Boots și Brewer.

— Pe care i-am întîlnit în casa dumitale — precizează Podsnap. — Da, vor face treabă bună. Să ia fiecare cîte-o brișcă și să pornească în campanie.

Veneering îi destăinuie numaidecît cît de fericit se simte că are un prieten înzestrat cu o capacitate administrativă atît de înaltă și este pur și simplu încîntat de campania lui Boots și Brewer, ca fiind o idee cu aspect de luptă electorală și care miroase de la o poștă a afacere.

După ce l părăsește pe Podsnap, care pleacă în galop, el se abate pînă la Boots și Brewer, care strîng rîndurile în juru-i cu entuziasm, sărind fiecare în cîte-o birjă și pornind în direcții opuse. Apoi, Veneering își face din nou apariția la gentlemanul jurist, confidentul Britanniei, cu care încheie unele tranzacții delicate de afaceri, și adresează o cuvîntare alegătorilor independenței din Pocket-Breaches, vestindu-i că vine printre ei pentru votul lor, așa cum marinarul se întoarce în casa unde a copilărit — un fel de a vorbi care nu-i de lepădat, deși el niciodată nu călcase în preajma acelor meleaguri și nici acum chiar nu cunoștea exact locul.

Doamna Veneering, în timpul acelorași ore de fierbere, nu stă cu brațele încrucișate. Nici nu apucă trăsura ei să fie bine trasă la scară, gata de plecare, că ea și sare înăuntru, gata de plecare, și dă poruncă :

— La lady Tippins !

Această femeie fermecătoare locuiește în marginea dinspre Belgravia, deasupra unui salon de corsete, ca un manechin în mărime naturală, la fereastra de la parter, de o frumusețe plină de distincție, în fustă albastră, ținînd în mînă niște șireturi și privind strada peste umăr cu surprindere și inocență. Are și de ce să fie mirată cînd se pomenește îmbrăcîndu-se în văzul tuturor !

O fi acasă lady Tippins? Lady Tippins e acasă, într-o încăpere întunecoasă, cu spatele (ca al doamnei de la fereastra parterului, deşi din alte motive) întors iscusit spre lumină. Lady Tippins rămîne surprinsă văzînd-o pe scumpa doamnă Veneering într-o vizită atît de matinală — cu noaptea-n cap, cum se exprimă drăgălaşa creatură — încît aproape că făcu ochi de atîta emoţie.

Doamna Veneering îi împărtăşeşte fără nici o noimă cum că lui Veneering i s-a oferit Pocket-Breaches, cum că a venit timpul să strîngă rîndurile, cum că Veneering a spus „Trebuie să trecem la acţiune"; cum că de aceea se află aici, ca mamă şi soţie, ca s-o implore pe lady Tippins să acţioneze; cum că trăsura stă la dispoziţia doamnei Tippins ca să poată acţiona; cum că ea, posesoarea acestui echipaj elegant nounouţ, se va întoarce acasă pe jos — chiar de-ar fi să-i sîngereze picioarele la nevoie — să treacă la acţiune (fără să precizeze în ce fel) pînă o cădea sfîrşită lîngă leagănul copilaşului.

— Iubita mea — spune lady Tippins —, vino-ţi în fire, o să-l alegem.

Lady Tippins trece într-adevăr la acţiune, acţionînd totodată şi caii familiei Veneering, căci îi ţine într-un trap cît e ziua de mare, ca să dea o raită pe la toate cunoştinţele, cărora le dezvăluie cu un imens succes farmecul ei spiritual şi evantaiul verde, sporovăind de zor:

— Ce crezi, sufleţelule? De ce-ţi închipui c-am venit? Nici n-ai să ghiceşti. Mă ocup de alegeri, un fel de agent electoral. Şi pentru ce loc̦şor din lumea largă? Pentru Pocket-Breaches. Şi de ce? Pentru că cel mai scump prieten de-al meu pe lumea asta a cumpărat locul ăsta. Şi cine-i cel mai scump prieten de-al meu din lume? Un om cu numele de Veneering. Să n-o uităm pe nevastă-sa, care e şi ea cea mai scumpă prietenă de-a mea din lume. Ah, dar am uitat de copilaşul lor, care mi-e la fel de scump. Acum, noi ne ţinem de farsa asta de ochii lumii şi nu-i aşa că-i amuzant? Şi culmea, oomoara mea, nimeni habar n-are de aceşti Veneering, iar ei nu cunosc pe nimeni, şi au o casă ca-n poveşti, şi dau nişte mese ca în *O mie şi una de nopţi*. Eşti curioasă să-i cunoşti, draga mea? Spune doar atît, că vrei să-i cunoşti. Vii şi iei masa la ei. N-or să te plictisească. Spune pe cine vrei să în-

tîlnești acolo. O să stăm noi între noi și am eu grijă ca nimeni să nu vină pe capul dumitale o clipă măcar. Zău, ar trebui să le vezi cămilele din aur și argint. Caravana, cum numesc eu masa lor din sufragerie. Hai, vino să iei masa la Veneering, la iubiții mei Veneering, care-mi aparțin în exclusivitate, cei mai scumpi prieteni de-ai mei din lume! Și înainte de toate, draga mea, promite-mi solemn votul, concursul dumitale și al altor votanți cu mic și mare, pentru Pocket-Breaches, fiindcă, scumpa mea, n-avem de gînd să cheltuim nici cinci parale în scopul ăsta; noi dorim să intrăm aici prin voința spontană a acestor incoruptibili zi-i pe nume.

Acum s-ar putea ca punctul de vedere adoptat de seducătoarea Tippins — anume ca această strîngere de rînduri să fie de ochii lumii — să aibă un sîmbure de adevăr, nu însă adevărul în totalitate. Umblînd de colo-colo, din trăsură în trăsură, înseamnă a fi făcut cu mult mai mult — sau măcar să dea impresia (ceea ce-i cam același lucru) — decît își închipuie frumoasa Tippins. Numai și numai pentru asta, umblînd de colo-colo, din trăsură în trăsură, s-a stîrnit un val de reputație. Așa se întîmplă întotdeauna în chestiuni de natură parlamentară. Fie că e vorba de a face pe cineva să intre sau să iasă, ori de a-l da peste cap, sau de a încuraja construirea unei linii de cale ferată, ori de a torpila un asemenea proiect, sau cine știe ce altceva, nimic nu poate fi mai eficace decît să umbli fără nici o țintă precisă, nicăieri, într-o pripă deșucheată — pe scurt: să umbli de colo-colo, din trăsură în trăsură.

Poate din pricina asta Twemlow, departe de a fi singurul care credea cu convingere că trudește ca un sclav, este întrecut de Podsnap, care la rîndul său este lăsat în urmă de Boots și Brewer.

La ora opt, cînd toți acești trudnici se retrag pentru cină la Veneering, se înțelege de la sine că trăsurile lui Boots și Brewer nu trebuie să se clintească din fața casei, iar găleți cu apă să fie aduse de la cea mai apropiată cîrciumă și vărsate peste picioarele cailor, pe loc, pentru ca Boots și Brewer, la nevoie, să poată numaidecît urca în trăsură și pe-aci ți-e drumul. Acești emisari sprinteni recomandă chimistului analitic să aibă grijă ca pălăriile să le fie puse la îndemînă, în așa fel încît să poată intra fără zăbavă în posesia lor, și cinează (deși

vîrtos) aidoma pompierilor în exercițiul funcțiunii care așteaptă știrea despre un groaznic incendiu.

La aperitiv, doamna Veneering face observația, cu un glas stins, că dacă vor mai fi multe zile ca astea, pe ea o dau gata.

— Mai multe zile ca astea ne dau gata pe toți — spune Podsnap — dar va fi ales!

— Va fi ales! — repetă lady Tippins, fluturîndu-și în joacă evantaiul verde. — Trăiască Veneering!

— Va fi ales! — repetă și Twemlow.

— Va fi ales! — repetă Boots și Brewer.

La drept vorbind, este greu de spus motivul pentru care n-ar fi fost ales, deoarece Pocket-Breaches încheiase tărășeuia fără nici un fel de opoziție...

Toți sînt însă de acord că trebuie să „acționeze" pînă la capăt și că dacă nu vor acționa, cine știe ce se mai întîmplă.

De asemenea, se ajunge la constatarea că sînt cu toții atît de istoviți de munca dinainte, încît ca să se întărească pentru munca ce-i așteaptă au nevoie de anumite fortificante din pivnițele Veneering. Chimistul analitic primește în acest sens ordin să aducă fruntea băuturilor, și de aceea, fapt e că „a se ralia" devine o vorbă cam greu de pronunțat cu ocazia asta: lady Tippins recunoaște curajoasă necesitatea de a se realiralira în sprijinul scumpului lor Veneering; Podsnap susține că trebuie să se reuleze pentru el; Boots și Brewer își dezvăluie intenția de a se rilura în jurul lui, iar Veneering mulțumește prietenilor lui devotați tuturor și fiecăruia în parte, mișcat pînă la lacrimi, că se ralirulirează în juru-i.

În aceste clipe înălțătoare, lui Brewer îi vine o idee care umbrește prin ingeniozitatea ei toată strădania de pînă atunci. Se uită la ceas și spune (ca Guy Fawkes) că se duce la Camera Comunelor să vadă cum stau lucrurile.

— O să mă plimb pe culoare cam un ceas — zice Brewer, cu o voce grozav de misterioasă — și dacă treaba merge bine, nu mă mai întorc, și comand trăsura pentru mîine dimineață la nouă.

— Nici că se poate mai bine — spuse Podsnap.

Veneering nu găsește cuvinte să-și exprime recunoștința pentru acest din urmă serviciu. Lacrimi de înduioșare izbucnesc în ochii doamnei Veneering. Boots încearcă un sentiment de pizmă; simte că pierde terenul, și este socotit un spirit de

mîna a doua. Toți dau buzna la ușă să-l vadă pe Brewer plecînd.

— Ei, acum calul e și el puțin mai proaspăt ? — se adresează Brewer vizitiului, privind animalul cu un ochi critic.

— Proaspăt ca untu — îl asigură vizitiul.

— Atunci, dă-i drumul — spune Brewer. — Camera Comunelor.

Vizitiul sare pe capră, Brewer se repede înăuntru, ceilalți îl ovaționează la plecare.

— Ascultă ce-ți spun eu, domnule — se aude glasul lui Podsnap. Ăsta-i om de viitor. Face carieră !

Cînd sosește timpul să fie adresate cîteva cuvinte de circumstanță alegătorilor din Pocket-Breaches, Veneering, însoțit numai de Podsnap și Twemlow, ia trenul spre acel loc retras de pe linia secundară care trece prin Pocket-Breaches, gentlemanul jurist îl așteaptă într-o trăsură deschisă cu un afiș tipărit „Trăiască Veneering !" lipit pe ea ca pe un zid și pornesc triumfal, trecînd prin mijlocul mulțimii, care rînjește la ei, către o primărie slăbănoagă cocoțată pe cîrji, cu ceva ceapă și niște șireturi de ghete dedesubt, loc pe care gentlemanul jurist îl descrie a fi piața. De la fereastra din față a clădirii se adresează Veneering gliei, numai ochi și urechi. În clipa cînd ridică pălăria de pe cap, Podsnap telegrafiază, conform înțelegerii cu doamna Veneering, soția și mama : „A început".

Veneering se pierde în hățișurile cuvîntării sale.

— Bravo, bravo ! — strigă Podsnap și Twemlow de fiecare dată cînd oratorului îi e cu neputință să mai iasă din vreo fundătură.

— Bra-vo-oo, bra-vo-ooo ! — strigă cei doi, cu un aer de prefăcută convingere, ca și cum această ingeniozitate le-ar oferi cine știe ce desfătare copioasă.

Dar Veneering atacă două probleme deosebit de remarcabile, atît de remarcabile, încît se presupune că i-au fost sugerate de gentlemanul jurist, confidentul Britanniei, cînd au stat de vorbă pe scări, la sosire.

Prima problemă. Veneering stabilește o comparație originală între țară și un vas pe care-l numește Vaporul Statului, iar pe ministru — Omul de la cîrmă. Scopul lui Veneering este să informeze pe cei din Pocket-Breaches că prietenul lui din dreapta (Podsnap) e un om bogat. Prin urmare, spune el :

— Şi, domnilor, dacă grinzile acestui Vapor al Statului sînt putrede, iar cîrmaciul neîndemînatic, oare acei mari armatori care fac parte din elita vestită în lumea întreagă a comercianţilor noştri... vor salva ei oare vaporul, domnilor ? Îşi vor da ei semnătura oare, vor consimţi ei oare să rişte pentru a-l salva ? Vor avea oare încredere în el ? Ei bine, dacă aş apela, domnilor, la onorabilul meu prieten din dreapta, care este unul din membrii cei mai mari şi mai respectaţi ai acestei mari şi prearespectate clase, el ar răspunde „Nu !"

A doua problemă. Faptul grăitor că Twemlow se înrudeşte cu lordul Snigsworth trebuie dat în vileag. Veneering informează o reţea a treburilor publice care probabil nici nu există şi nici n-ar putea să existe (deşi acest lucru nu-i absolut sigur, dat fiind că tabloul prezentat este neinteligibil pentru el ca şi pentru toţi ceilalţi), şi astfel continuă :

— Păi, domnilor, dacă aş recomanda un asemenea program în faţa oricărei clase sociale, vă asigur că ar fi luat în derîdere, ar fi arătat cu degetul oprobriului. Dacă aş recomanda un asemenea program oricărui comerciant demn şi inteligent din tîrgul dumneavoastră... ba nu, daţi-mi voie să privesc lucrurile printr-o prismă personală şi să zic tîrgul nostru... ce ar răspunde ? Iată ce ar răspunde, domnilor : „La o parte cu asta !" În indignarea lor onestă ar răspunde „La o parte cu asta !" Dar ia presupuneţi că aş urca mai sus în ierarhia socială. Presupuneţi că l-aş lua la braţ pe respectatul meu prieten din stînga şi plimbîndu-mă cu el prin ancestralele păduri ale familiei lui, pe sub fagii falnici din Snigsworthy Park, aş ajunge lîngă nobila reşedinţă, aş străbate curtea, aş intra pe uşă, aş urca scările şi, trecînd din încăpere în încăpere, m-aş afla în cele din urmă în augusta prezenţă a lordului Snigsworth, ruda apropiată a prietenului meu. Şi presupuneţi că i-aş vorbi acestui nobil venerabil : „Mylord, sînt aici în faţa senioriei-voastre, prezentat de ruda apropiată a senioriei-voastre, prietenul meu din stînga, pentru a vă supune atenţiei dumneavoastră acest program", ce ar răspunde atunci senioria-sa ? Păi, ar răspunde „La o parte cu asta !" Da, domnilor, asta ar răspunde : „La o parte cu asta !" Ruda apropiată şi scumpă a partenerului meu din stînga ar răspunde, în mînia sa : „La o parte cu asta !"... folosind fără să-şi dea seama, în sferele sale superioare, absolut aceeaşi expresie ca şi demnul şi inteligentul comerciant din tîrgul nostru.

Cu acest ultim succes, Veneering pune capăt cuvîntării, iar domnul Podsnap telegrafiază doamnei Veneering: „A terminat".

Apoi urmează un dineu la hotel cu gentlemanul jurist, după aceea, rînd pe rînd, în cuvenită succesiune: numirea și proclamarea. În sfîrșit, domnul Podsnap telegrafiază doamnei Veneering: „L-am făcut să intre".

Un al doilea dineu magnific îl așteaptă la întoarcere, în reședința lui Veneering; sînt întîmpinați de lady Tippins, de Boots, de Brewer. Comesenii recunosc cu modestie că fiecare, luat individual, „l-a făcut să intre"; însă toată lumea este de acord că ideea lui Brewer de a se duce în noaptea aceea la Cameră ca să vadă cum stau lucrurile a fost o adevărată lovitură.

Un incident mărunt dar înduioșător este relatat în cursul serii de doamna Veneering. Plîngăreață din fire, doamna Veneering, după emoțiile din ultimul timp, plînge și mai ușor. Înainte de a se ridica de la masă împreună cu lady Tippins, ea îngăimează aceste cuvinte pe un ton stins și patetic:

— Știu că o să credeți că-i o neghiobie, dar trebuie să vă spun. Pe cînd mă aflam, cu o seară înaintea alegerilor, lîngă leagănul fetiței, mi s-a părut că doarme agitată...

Chimistul analitic, care se uita posomorît, simte pornirea diabolică să intervină spunînd că vîntul era de vină și să renunțe naibii la slujbă; dar se stăpînește.

— ...După o vreme de frămîntare, fetița își strînse mînuțele una-ntr-alta și începu să surîdă.

Doamna Veneering oprindu-se aici, domnul Podsnap socotește de datoria lui să spună:

— Oare de ce?

— Mă-ntreb și eu... — rostește doamna Veneering, căutîndu-și batista. — Poate că zînele îi șopteau fetiței că tăticul ei avea să fie curînd membru în Parlament?

Doamna Veneering e atît de copleșită de emoție, încît toți se ridică în picioare ca să-i lase locul liber lui Veneering, care se grăbește să dea ocol mesei pentru a-i veni în ajutor, și o tîrăște cu spatele afară din cameră — picioarele ei răzuind înduioșător covorul — nu înainte ca ea să fi făcut observația că a muncit peste puteri. Dacă zînele au pomenit ceva și despre cele cinci mii de lire sterline, iar fetiței i s-a făcut rău, despre acest lucru nu s-a vorbit.

Sărmanul Twemlow, la pămînt, este emoţionat şi va continua să fie emoţionat şi după ce ajunge teafăr acasă, deasupra grajdurilor cu cai şi trăsuri de închiriat de pe strada Duke, Saint Jame's. Acolo însă, întins pe canapea, omul acesta cumsecade este zguduit de un gînd teribil, care-i alungă orice emoţie din suflet. „Cerule mare ! Acum am răgazul să chibzuiesc... Veneering n-a văzut în viaţa lui nici măcar unul din alegători, pînă ce nu i-am întîlnit strînşi laolaltă !"

După ce măsoară mîhnit odaia în lung şi-n lat, cu mîna la frunte, nevinovatul Twemlow revine la canapea şi oftează :

„Omul ăsta mă vîră în mormînt sau o să mă facă să-mi iau cîmpii... A apărut prea tîrziu în viaţa mea. Nu mai am destulă putere să-l suport !"

Capitolul IV

ŞOAPTE DULCI LA URECHEA LUI CUPIDON

Folosind limbajul cel mai rece din lume, doamna Lammle a îmbunătăţit repede cunoştinţa cu domnişoara Podsnap. Ca să ne slujim de limbajul înflăcărat al doamnei Lammle, ea şi scumpa ei Georgiana curînd au devenit un tot : în inimă, spirit, sentiment şi suflet.

Ori de cîte ori Georgiana izbutea să scape de jugul podsnapismului, să arunce la o parte — ridicîndu-se — pledurile din faetonul de culoarea gălbenuşului, putea evita cercul unde maică-sa făcea paradă şi, ca să spunem aşa, să-şi păzească bietele degete de la picioare, amorţite de frig, de a-i fi „paradite" — se ducea la prietena ei, doamna Lammle. Doamna Podsnap n-avea absolut nimic împotrivă. Conştientă că este „o femeie splendidă", cum adesea auzea numind-o unii osteologi tomnatici, care îşi continuau studiile de-a lungul dineurilor mondene, doamna Podsnap se putea lipsi de fiică-sa.

Domnul Podsnap, în ce-l privea, fiind informat unde era Georgiana, se umfla în pene cu oblăduirea faţă de soţii Lammle. Că aceştia, incapabili să pună mîna pe el, se mărgineau să-l apuce respectuoşi de poalele mantiei sale ; că, neputincioşi de a se bucura în voie de splendoarea lor solară, se mulţumeau cu raza palidă răsfrîntă de pe o lună spălăcită, fiica lui, i se părea cît se poate de firesc, de potrivit. Asta îl făcea să aibă o părere mai bună ca pînă atunci despre discreţia soţilor Lammle, căci ştiau cel puţin să aprecieze valoarea unei asemenea legături.

Astfel, Georgiana ducîndu-se la prietena ei, domnul Podsnap braţ la braţ cu doamna Podsnap umblau din dineu în

dineu — instalîndu-şi capul nărăvaş în cravată şi în gulerul cămăşii, de parcă ar fi cîntat un marş triumfal la nai, în propria lui onoare : „Vine Podsnap, vajnicul Podsnap. Trompetele să sune. Să bată tobele !"

Una din trăsăturile de caracter ale domnului Podsnap (într-un fel sau altul, întîlnită cam în toate culmile şi rîpele podsnapismului) era aceea că nu îngăduia nimănui nici cea mai mărunţă aluzie defăimătoare la adresa vreunuia dintre prietenii sau cunoştinţele sale.

„Cum îndrăzneşti ?" — părea să spună în asemenea cazuri. „Ce ţi-a venit ? Are încuviinţarea mea persoana asta. Persoana asta are un certificat de la *mine*. Prin ea loveşti şi în mine, Podsnap cel Mare. Puţin îmi pasă de demnitatea persoanei, mă interesează cu totul special aceea a lui Podsnap."

De aceea, dacă cineva, în prezenţa lui, se încumeta să pună la îndoială onorabilitatea soţilor Lammle, acesta era mustruluit cu severitate. Dar cui să-i fi trecut prin cap una ca asta ? Căci Veneering, fiind membru în Parlament, era o chezăşie că-i putred de bogat. Şi la urma urmelor, putea să şi creadă asta, neavînd alte date ca să-l împiedice.

Casa domnului şi doamnei Lammle din strada Sackville, Picadilly, era o locuinţă vremelnică. Fusese destul de bună, aşa îşi informaseră prietenii, pentru domnul Lammle ca burlac, dar acum devenise neîncăpătoare. De aceea umblau tot timpul după locuinţe somptuoase în cele mai bune cartiere, şi de fiecare dată cît pe ce să închirieze sau să cumpere vreuna, dar niciodată nu se învoiau pînă la capăt. În felul ăsta, îşi făcuseră oarecare reputaţie strălucită. Cînd cineva vedea liberă o asemenea locuinţă somptuoasă, spunea : „Iată ceva foarte potrivit pentru soţii Lammle !" Şi numaidecît le scria despre asta, iar soţii Lammle se duceau totdeauna să o vadă, dar din păcate niciodată nu răspundea întru totul exigenţelor lor. Pe scurt : suferiseră atîtea dezamăgiri, încît începuseră să creadă că ar fi necesar să construiască o locuinţă somptuoasă. Şi prin asta le mersese vestea ; multe dintre cunoştinţele lor îşi priveau anticipat cu dispreţ propriile lor locuinţe, invidioşi pe palatul imaginar al soţilor Lammle.

Piesele decorative rare şi mobilierul frumos din casa de pe strada Sackville erau strînse claie peste grămadă peste taina familiei, şi dacă vreodată s-ar fi auzit unele şoapte de sub tapiţeria grea, „Aici sînt, în dulap !" acestea erau adresate ure-

cuilor cîtorva oameni, puțini la număr, și desigur niciodată domnișoarei Podsnap.

Domnișoara Podsnap era îndeosebi încîntată — în afară de drăgălășenia prietenei sale — de fericirea din căminul doamnei Lammle. Aceasta era frecvent subiectul conversației lor.

— Domnul Lammle se poartă cu tine ca un amant — spuse domnișoara Podsnap. Cel puțin așa... așa mi se pare mie.

— Georgiana, dragă! — rosti doamna Lammle, îndreptînd degetul arătător spre ea. — Ia seama!

— Oo, Doamne sfinte! — exclamă domnișoara Podsnap, roșind. — Acum ce-am mai spus?

— Alfred îl cheamă — îi atrase atenția doamna Lammle, clătinînd din cap, în glumă. — Georgiana, să nu-i mai spui de-acum domnul Lammle.

— Aa, atunci Alfred. Îmi pare bine că n-a fost altceva mai rău. Mi-era teamă c-am spus ceva care nu se cuvine. Față de mama spun totdeauna cîte ceva care nu se cuvine.

— Mie, Georgiana scumpă?

— Nu, nu ție, tu nu ești mama. Aș vrea să fii.

Doamna Lammle adresă prietenei sale un surîs delicat și afectuos, la care domnișoara Podsnap îi răspunse cît se poate de bine. Se așezară să ia masa de prînz în budoarul doamnei Lammle.

— Și-așa, scumpă Georgiana, Alfred înseamnă pentru tine întruchiparea ideii de amant?

— N-am spus asta, Sophronia — răspunse Georgiana, și începu să-și ascundă coatele. — N-am nici o idee despre amanți. Mutrele groaznice pe care mama le aduce ca să mă chinuie nu sînt amanți. Mă gîndeam numai că domnul...

— Iarăși, Georgiana?

— Că Alfred...

— Sună mult mai bine, dragă.

— ...te iubește. Așa de des îl văd cum te tratează plin de atenție și cu o politețe atît de delicată! Nu-i așa?

— Desigur, draga mea — zise doamna Lammle, o expresie ciudată fulgerîndu-i chipul. — Cred că mă iubește la fel de mult pe cît și eu îl iubesc.

— Oo, ce fericire! — exclamă domnișoara Podsnap.

— Dar știi, Georgiana — adăugă doamna Lammle — știi că-i ceva suspect în simpatia ta entuziastă față de felul tandru al lui Alfred de a fi?

— Doamne sfinte, sper că nu !

— Nu cumva asta trădează — spuse doamna Lammle cu șiretenie — că inima Georgianei mele este...

— Oo, nu, nu ! — se rugă domnișoara Podsnap, roșind. — Te rog, nu ! Te asigur, Sophronia, eu îl laud pe Alfred pentru că e soțul tău și ține atît de mult la tine.

În privirile Sophroniei se ivise parcă o lumină nouă. Dar se topi într-un surîs rece cînd spuse, cu ochii la mîncare și sprîncenele ridicate :

— Greșești profund, draga mea, nu asta am vrut să zic. Ceea ce intenționam să exprim eu era că inimioara Georgianei mele începe să-și dea seama de o absență.

— Nu, nu, nu ! — tăgădui Georgiana. N-aș vrea pentru multe mii de lire sterline să mi se vorbească în felul acesta.

— În ce fel, Georgiana ? — întrebă doamna Lammle, cu același zîmbet rece, ochii la mîncare și sprîncenele arcuite.

— Știi... — răspunse biata domnișoară Podsnap. — Cred că mi-aș pierde mințile de ciudă, de sfială, de oroare dacă cineva ar face-o. Îmi este de ajuns să văd cît de mult vă iubiți, tu și soțul tău. Dar asta-i cu totul altceva. Pentru nimic în lume n-aș suporta așa ceva dacă s-ar întîmpla cu mine. Aș ruga, aș implora... ca persoana aceea să fie înlăturată, călcată în picioare.

— Ah, a venit și Alfred !

Se furișase înăuntru pe neobservate, și acum se aplecă peste spătarul de la scaunul Sophroniei ; cînd domnișoara Podsnap îl văzu, tocmai ducea la buze o buclă răzleață din părul soției sale și făcu semn cu mîna, trimițînd un sărut spre domnișoara Podsnap.

— Vorbeați despre bărbați și oroare ? — întrebă fermecătorul Alfred.

— Păi, are dreptate cine spune că cel care trage cu urechea n-aude nimic bun despre sine ; așa și cu tine... Dar, mă rog, de cînd ești aici, domnule ?

— În clipa asta am sosit.

— Atunci, pot să continui... dacă veneai cîteva momente mai devreme ai fi auzit cum te lăuda Georgiana.

— Doar dacă cele spuse de mine s-ar putea numi laude, ceea ce eu nu cred cîtuși de puțin — explică domnișoara Podsnap, tulburată — pentru că ești atît de devotat Sophroniei.

— Sophronia ! — murmură Alfred. Viața mea ! și-i sărută mîna.

Drept răspuns, ea îi sărută lanțul de la ceas.

— Dar sper că nu eu trebuia să fiu înlăturat și călcat în picioare — adăugă Alfred, trăgînd un scaun între ele.

— Întreab-o pe Georgiana, scumpul meu — răspunse soția.

Alfred apelă cu căldură la Georgiana.

— Aa, era vorba de nimeni — răspunse domnișoara Podsnap — a fost un fleac...

— Dar dacă vrei totuși să știi, curiosul meu drăgălaș, și presupun că vrei — rosti fericita și gingașa Sophronia, zîmbind — era vorba de cel care s-ar încumeta să aspire la inima Georgianei.

— Sophronia, iubita mea — zise domnul Lammle pe un ton dojenitor, devenind mai grav — nu vorbești serios !

— Alfred, iubitul meu — răspunse soția — îndrăznesc să spun că Georgiana nu vorbea serios, eu însă da.

— Ei bine — spuse domnul Lammle — asta explică anumite coincidențe întîmplătoare care au loc uneori ! Nu cumva crezi, scumpo, că am venit aici cu numele unui aspirant la mîna Georgianei pe buze ?

— Aș putea crede, firește, Alfred — zise doamna Lammle — tot ce mi-ai spus *tu*.

— Draga mea ! Și eu tot ce mi-ai spus *tu*.

Ce încîntătoare erau aceste schimburi de cuvinte și ce priviri le însoțeau ! Ei, dacă taina familiei s-ar sluji de acest prilej ca să strige „Aici sînt, mă sufoc în dulap !"...

— Îți dau cuvîntul meu, Sophronia...

— Iar eu, iubitule, știu ce-nseamnă.

— Da, știi, draga mea... că am venit aici numai ca să pronunț numele tînărului Fledgeby. Vorbește-i Georgianei, scumpo, despre tînărul Fledgeby.

— Aa, nu, nu ! Vă rog, nu ! — strigă domnișoara Podsnap, vîrîndu-și degetele în urechi. — Mai bine nu !

Doamna Lammle rîse înveselită la culme ; dădu la o parte mîinile Georgianei, care nu opuneau rezistență, și ținîndu-le ca să se joace într-ale ei la depărtare de un braț, uneori apropiindu-le, alteori separîndu-le — continuă :

— Trebuie să știi, gîsculiță scumpă, că a fost odată ca niciodată o anumită persoană pe nume Fledgeby. Și tînărul ăsta Fledgeby, de familie excelentă și bogat, cunoștea două alte per-

soane, foarte atașate una de cealaltă, pe nume domnul și doamna Lammle. Așa, și tînărul ăsta Fledgeby, aflat într-o seară la teatru, vede acolo împreună cu domnul și doamna Lammle o anumită eroină, pe nume...

— Nu, să nu spui cumva Georgiana Podsnap ! — o imploră fata, izbucnind aproape în lacrimi. — Te rog, nu ! Oh, spune, spune altceva ! Nu Georgiana Podsnap. Oh, nu, nu, nu!

— Nu era alta — reluă doamna Lammle rîzînd din toată inima, plină de afecțiune, apropiind și despărțind brațele Georgianei, ca pe-un compas —, nu era alta decît micuța mea Georgiana Podsnap. Ei, și acest tînăr Fledgeby se duce la Alfred Lammle și-i spune...

— Oo, te implo-o-o-o-r, nu ! — țipă Georgiana, ca și cum rugămintea aceasta i-ar fi fost smulsă în urma unei presiuni puternice. — Cît îl urăsc pentru vorba asta !

— Pentru ce vorbă, draga mea ? — întrebă, rîzînd, doamna Lammle.

— O, nu știu ce-a spus — strigă Georgiana furioasă — dar îl urăsc în orice caz, fiindcă a spus asta.

— Draga mea — urmă doamna Lammle, continuînd să rîdă cît se poate de fermecător — sărmanul tinerel spune doar că s-a amorezat pînă peste cap.

— Oo, ce să mă mai fac ? — interveni Georgiana. Oh, Doamne sfinte, ce prost trebuie să fie !

— ...Și imploră să fie invitat la masă și să mergem tuspatru la teatru altă dată. Așa că mîine o să ia masa la noi și merge cu noi la operă. Asta-i tot. Aa, mai e ceva. Georgiana... ce zici de asta... e infinit mai sfios ca tine și-i mult mai speriat de tine decît ai fost tu vreodată de cineva !

Tulburată, domnișoara Podsnap încă se mai trăgea puțintel de degete, nu fără mînie, dar pînă la urmă nu se putu stăpîni să nu rîdă la gîndul că cineva putea fi speriat de ea. Profitînd de ocazie, Sophronia o îmbună și o făcu mai lesne să spună ca ea. Apoi, insinuantul Alfred o îmbună și o făcu să spună ca el, promițîndu-i că oricînd îi va cere acest serviciu, îl va alunga și-l va călca în picioare pe tînărul Fledgeby. Astfel rămaseră înțeleși prietenește că tînărul Fledgeby urma să vină s-o admire, iar Georgiana urma să vină să fie admirată. Cu această absolut nouă senzație în piept, aceea a perspectivei viitoare, și cu multe sărutări din partea scumpei sale Sophronia, sfioasa Georgiana se întoarse, urmată de un valet nemulțumit, înalt

de șase picioare (o asemenea dimensiune venea totdeauna s-o ia cînd trebuia să se întoarcă acasă), la locuința părintească.

Perechea fericită fiind lăsată singură, doamna Lammle spuse soțului ei :

— Dacă nu mă înșel în privința fetei ăsteia, domnule, manierele tale irezistibile au avut un efect asupra ei. Îți vorbesc despre cucerirea asta căci presupun că planurile tale sînt mai importante decît vanitatea ta.

Pe perete, în fața lor, se afla o oglindă, și ea îl surprinse zîmbind afectat. Ea se uita la imaginea reflectată cu un dispreț profund, pe care imaginea îl surprinse prin oglindă. În clipa următoare, ei se priviră liniștiți unul pe altul, de parcă doar imaginea lor luase parte la acest joc de fizionomie.

S-ar putea ca doamna Lammle să fi încercat într-un fel să-și scuze conduita față de ea însăși, ponegrind sărmana victimă, despre care vorbea cu un dispreț acru. De asemenea, s-ar putea să nu fi reușit, căci e foarte greu să te împotrivești încrederii, și știa că se bucura de încrederea Georgianei.

Fericita pereche nu-și mai spuse nimic. O dată termenii uneltirii stabiliți, uneltitorilor poate că nu prea le este pe plac să revină asupra lor. A doua zi sosi ; veni Georgiana, veni și Fledgeby.

Între timp, Georgiana văzuse aproape toată casa și pe cei care o frecventau. Exista o încăpere frumoasă, cu masă de biliard — la parter, ocupînd aproape în întregime curtea dindărăt —, care putea fi biroul domnului Lammle, sau biblioteca, dar nu purta nici unul din aceste nume, ci pur și simplu trecea drept camera domnului Lammle, așa că ar fi fost greu și pentru o minte de femeie mai cuprinzătoare decît a Georgianei să poată stabili dacă vizitatorii veneau acolo de plăcere, sau pentru afaceri. Între oaspeți și odaie erau puncte importante de asemănare : prea stridenți (ca și odaia), prea dintr-o bucată, prea duhnea a țigări de foi, prea discutau cu simpatie despre grajduri. Calul apărea pe de o parte în decorația încăperii, și pe de alta în conversația celor prezenți. Toți prietenii domnului Lammle aveau pasămite nevoie de cai de elită — la fel ca și afacerile pe care le încheiau țigănește la ore imposibile, dimineața și seara, în pripă și pe apucate.

Erau unii prieteni care pare-se treceau mereu încoace și-ncolo Canalul Mînecii pentru treburi de bursă, pentru acțiuni din Grecia, Spania, India, Mexic la valoarea nominală

sau cu premii, rabat, trei sferturi, şapte optimi. Mai erau alţi prieteni care tălălăiau şi umblau de colo-colo prin centrul comercial în chestiuni de bursă, pentru acţiuni din Grecia, Spania, India, Mexic la valoarea nominală sau cu premii, rabat, trei sferturi, şapte optimi. Toţi păreau înflăcăraţi, lăudăroşi şi fără nici un căpătîi. Toţi mîncau şi beau de speriat ; făceau chiar pariuri la mîncat şi băut. Vorbeau despre sume de bani ; pomeneau doar de cifră şi treceau banii sub tăcere, de pildă : „Tom, patruzeci şi cinci de mii", sau „Două sute douăzeci şi doi, jos, pentru fiecare acţiune în parte din sumă".

Aveai impresia că împart lumea în două clase de oameni : oameni extrem de bogaţi şi oameni ajunşi la sapă de lemn. Totdeauna păreau grăbiţi, deşi n-ai fi zis că aveau ceva anume de făcut ; în afară de cîţiva dintre ei (aceştia, cea mai mare parte astmatici şi buzaţi) — înarmaţi cu nişte portereioane de aur, pe care abia le ţineau în mînă, din pricina unor inele enorme din deget ; ei demonstrau tot timpul celorlalţi cum izbuteşti să faci bani. În sfîrşit, toţi îşi înjurau grăjdarii, şi grăjdarii ăştia nu erau tocmai aşa de politicoşi şi de dibaci ca grăjdarii altora, încît nu păreau a fi chiar grăjdari veritabili, aşa cum nici stăpînii lor nu păreau a fi nişte gentlemeni veritabili.

Tînărul Fledgeby nu aparţinea acestei tagme. Tînărul Fledgeby avea obrajii ca piersica, sau mai degrabă alcătuiţi din piersică şi zidul roşu, roşu, roşu unde creştea acest pom. Era un tinerel stîngaci, cu păr cînepiu, ochi mici, foarte zvelt (deşirat, ar spune duşmanii lui) şi care se cerceta tot timpul, plin de nerăbdare, să vadă dacă nu-i încolţeau barba şi mustaţa. Acest studiu îl făcu pe Fledgeby să sufere schimbări spirituale deosebite, trecînd prin toate stările, de la încredere la deznădejde. Avea momente cînd se pornea să strige „Pe Dumnezeul meu, a apărut, în sfîrşit!" Alteori, la fel de deprimat, putea fi văzut cum clătina din cap, pierzînd orice nădejde. Era dureros să-l vezi în aceste epoci cum se reazemă de prichiciul căminului ca de o urnă conţinînd scrumul ambiţiei lui, cu obrazul sterp sprijinit în mîna care îl silise să ajungă la convingerea asta.

Dar nu astfel se prezenta Fledgeby cu acest prilej. Îmbrăcat în nişte haine superbe, cu jobenul sub braţ, el termină plin de speranţe studiul obrazului ; aştepta sosirea domnişoarei Podsnap, schimbînd cîteva cuvinte cu doamna Lammle. Ca

omagiu, vorbă să fie, pentru conversaţia scurtă şi gesturile lui bruşte, prietenii apropiaţi au căzut de acord (fără să ştie el) să-i confere titlul onorific de Fascinantul Fledgeby.

— Călduros timp, doamnă Lammle! — rosti Fascinantul Fledgeby.

Doamnei Lammle i se părea aproape la fel de cald ca ieri.

— Poate — zise Fascinantul Fledgeby, care avea totdeauna un răspuns pe limbă — dar cred că mîine o să fie cald al naibii.

Apoi, el din nou scăpără :

— Astăzi aţi ieşit, doamnă Lammle ?

Doamna Lammle îi răspunse că pentru o plimbare scurtă cu trăsura.

— Unii oameni — spuse Fascinantul Fledgeby — au obiceiul să facă plimbări lungi cu trăsura ; dar în general mie mi se pare că dacă le fac prea lungi, ei întrec măsura.

Fiind în asemenea dispoziţie, chiar el ar fi întrecut măsura cu următoarea vorbă de spirit dacă nu era anunţată venirea domnişoarei Podsnap. Doamna Lammle zbură s-o îmbrăţişeze pe scumpa şi micuţa ei Georgy, şi după ce primul val de exuberanţă trecu, i-l prezentă pe domnul Fledgeby. Domnul Lammle intră ultimul în scenă, pentru că totdeauna întîrzia, ca şi cei care-l frecventau, căci erau legaţi de anumite informaţii despre bursă, despre acţiunile din Grecia, Spania, India şi Mexic, la valoarea nominală sau cu premii, rabat, trei sferturi, şapte optimi.

S-a servit numaidecît un plăcut mic dineu. Domnul Lammle se aşeză, sclipind, în capul mesei, avînd un servitor îndărătul scaunului cu veşnicele *lui* dubii pe tema simbriei din urmă. Cea mai mare parte a sclipirilor de inteligenţă ale domnului Lammle erau rechiziţionate astăzi, căci Fascinantul Fledgeby şi Georgiana nu numai că se scăpărau unul pe altul din priviri, fără să spună un cuvînt, dar o făceau într-un chip uluitor ; Georgiana, faţă-n faţă cu Fledgeby, se străduia în aşa hal să-şi ascundă coatele, încît îi era cu neputinţă să se mai slujească de furculiţă şi cuţit, iar Fledgeby, faţă-n faţă cu Georgiana, se trudea în fel şi chip să n-o vadă, şi îşi trăda zăpăceala umblînd să simtă barba cu lingura, paharul de vin şi pîinea.

Aşa că domnul şi doamna Lammle a trebuit să le sufle, şi iată ce au suflat :

— Georgiana — spuse domnul Lammle, încet, zîmbind, al cărui contur împrăştia peste tot scînteieri, ca un arlechin — nu eşti în apele tale. De ce nu eşti în apele tale, Georgiana ?

Georgiana se bîlbîi că era aceeaşi de totdeauna ; nu-şi dădea seama să fi fost altfel.

— Nu-ţi dai seama că eşti altfel ? — replică domnul Alfred Lammle. — Tu, draga mea Georgiana, tu, care te porţi atît de firesc şi de degajat cu noi ! Tu, care eşti ca o mîngîiere, cînd toată lumea e la fel ! Care eşti întruchiparea gingăşiei, a simplităţii şi a naturaleţii !

Domnişoara Podsnap se uită spre uşă, de parcă ar fi nutrit cine ştie ce gînduri tulburi de a scăpa de aceste complimente prin fugă.

— Acum fac apel — spuse domnul Lammle, ridicînd puţin glasul — la prietenul meu Fledgeby.

— Aa, nu, te rog ! — se auzi vocea stinsă a domnişoarei Podsnap cînd doamna recurse la textul suflerului.

— Scuză-mă, Alfred, dragul meu, încă nu-l pot lăsa pe domnul Fledgeby să plece ; trebuie să-l aştepţi o clipă. Domnul Fledgeby şi cu mine sîntem angrenaţi într-o conversaţie personală.

Trebuie că Fledgeby conducea discuţia cu o imensă dibăcie, pentru că nu dădea semne să fi pronunţat nici măcar o silabă.

— O conversaţie formală, iubita mea Sophronia ? Ce conversaţie ? Fledgeby, sînt gelos. Ce conversaţie, Fledgeby ?

— Să-i spun, domnule Fledgeby ? — întrebă doamna Lammle.

— Da, spune-i — răspunse Fascinantul, vrînd să dea impresia că ştia despre ce e vorba.

— Atunci, Alfred, dacă trebuie neapărat să ştii — zise doamna Lammle — află că discutam despre faptul dacă domnul Fledgeby era la fel de bine dispus ca totdeauna.

— Păi, Sophronia, tocmai asta vorbeam şi noi, Georgiana şi cu mine. Şi ce-a spus Fledgeby ?

— Aa, ştii că-mi place, domnule ? Eu să-ţi spun totul, şi tu să nu-mi spui nimic ! Georgiana ce-a zis ?

— Georgiana zicea că e la fel de bine dispusă astăzi ca-ntotdeauna, iar eu i-am spus că nu-i aşa.

— Tocmai ce i-am spus şi eu lui Fledgeby ! — exclamă doamna Lammle.

Tot degeaba. Nu schimbau nici o privire între ei. Nici chiar cînd sclipitorul Alfred propuse cvartetului să ciocnească un pahar de vin la fel de sclipitor. Georgiana se uită de la paharul ei de vin la domnul Lammle şi la doamna Lammle ; la domnul Fledgeby nu se uita, nici s-o fi picat cu ceară. Fascinantul se uita de la paharul cu vin la doamna Lammle şi la domnul Lammle, dar la Georgiana, să-l fi picat cu ceară şi nu se uita !

Suflatul era necesar să intre şi mai abitir în funcţiune. Cupidon trebuia adus în scenă. Regizorul îi atribuise un rol, trebuia să-l joace.

— Sophronia, draga mea — spuse domnul Lammle — nu-mi place culoarea rochiei tale.

— Să vedem — rosti doamna Lammle — ce spune domnul Fledgeby.

— Iar eu — sări şi domnul Lammle — ce spune Georgiana.

— Georgy, iubita mea — rosti doamna Lammle în şoaptă, ca s-o audă numai fata. — Mă bizui pe tine că n-o să vorbeşti împotriva mea. Hai, domnule Fledgeby.

Fascinantul dorea să ştie dacă nu e de culoarea roz. Da, a spus domnul Lammle — de fapt, te miri ce nu ştia Fledgeby —, e într-adevăr culoarea roz. Fascinantul considera rozul drept culoarea rozelor. (Aici, domnul şi doamna Lammle i-au ţinut cu căldură isonul.) Fascinantul auzise noţiunea de Regina Florilor aplicată la trandafiri. Prin analogie, s-ar putea spune acestei rochii Regina Rochiilor. („Foarte bine, Fledgeby !" din partea domnului Lammle.) Totuşi, Fascinantul era de părere că noi cu toţii avem ochi — sau cel puţin marea majoritate dintre noi — şi că... şi... şi mai departe, părerea lui fu o succesiune de şi-uri, după care n-a mai urmat nimic.

— Oo, domnule Fledgeby — spuse doamna Lammle —, să mă laşi aşa pe drum ! Oo, domnule Fledgeby, să părăseşti bietul meu roz şi să te dai de partea albastrului. !

— Victorie, victorie ! — strigă domnul Lammle. — Rochia ta e condamnată, draga mea !

— Dar ce spune Georgy ? — stărui doamna Lammle, furişîndu-şi cu afecţiune mîna către cea a fetei la care ţinea mult.

— Ea spune — replică domnul Lammle, vorbind în locu-i — că în ochii ei ţie îţi stă bine cu orice culoare şi că de ştia că o aşteaptă un compliment atît de drăguţ şi de stînjenitor ca cel care i s-a făcut, ar fi purtat altă culoare. Deşi eu o previn că asta n-ar fi salvat-o, căci orice culoare îmbracă, ar fi fost culoarea lui Fledgeby. Dar ce părere are Fledgeby ?

— El este de părere — răspunse doamna Lammle, vorbind în numele lui şi mîngîind fata pe dosul mîinii, ca şi cum era Fledgeby care o mîngîia — că n-a fost nicidecum un compliment, ci un simplu semn firesc de omagiu, pe care nu s-a putut reţine să nu-l facă. Şi... — punînd mai mult suflet, de parcă Fledgeby ar fi fost cel care punea mai mult suflet — are şi dreptate, are şi dreptate !

Dar nu, nici chiar acum nu s-au uitat unul la altul. Scrîşnind parcă din scăpărătorii lui dinţi, ochi, butoni şi nasturi, din toate laolaltă, domnul Lammle aruncă pe ascuns amîndurora o privire încruntată, în care se citea dorinţa puternică de a-i apropia şi lovi cap în cap.

— Ai mai ascultat vreodată opera de astă-seară, Fledgeby ? — întrebă el, oprindu-se scurt, ca nu cumva să-l ia gura pe dinainte şi să spună „Lua-te-ar naiba".

— Păi... nu, de fapt nu — răspunse Fledgeby. La drept vorbind, nu ştiu nici o notă din ea.

— Nici tu n-o cunoşti, Georgy ? — întrebă doamna Lammle.

— N-nu — răspunse Georgiana cu voce stinsă, tulburată de această plăcută coincidenţă.

— Ei, atunci — glăsui doamna Lammle, încîntată de concluzia decurgînd din aceste premise — nici unul, nici celălalt n-o cunoaşte ! Ce lucru minunat !

Chiar şi fricosul de Fledgeby simţi că venise timpul să dea o lovitură. Şi o dădu, spunînd, în parte adresîndu-se doamnei Lammle, în parte văzduhului înconjurător :

— Mă consider foarte norocos că mă aflu aici datorită...

Dar pentru că amuţise, domnul Lammle îi oferi cuvîntul „destinului", de după tufişul cînepiu al favoriţilor adunaţi laolaltă.

— Nu, nu voiam să spun asta — rosti Fledgeby. — Voiam să spun „datorită soartei". Consider un mare noroc faptul că soarta a scris în cartea... într-o carte care-i aparţine... ca eu să merg la opera aceasta pentru prima oară în împrejurarea de neuitat de a fi în prezenţa domnişoarei Podsnap.

La care Georgiana răspunse încîrligîndu-şi două degeţele unul de altul şi adresîndu-se feţei de masă :

— Mulţumesc, dar în general nu merg cu nimeni altcineva decît cu tine, Sophronia, şi asta îmi place foarte mult.

Silit să se mulţumească deocamdată cu acest succes, domnul Lammle deschise uşa ca domnişoara Podsnap să iasă din cameră, de parcă i-ar fi dat drumul dintr-o colivie, şi doamna Lammle veni în urma ei.

În salon se servea cafeaua. Alfred, cu ochii pe Fledgeby pînă ce domnişoara Podsnap îşi goli ceaşca, îi făcu semn cu degetul (ca şi cum tînărul ar fi fost un cîine de vînătoare moliu) să se ducă şi s-o ia. Această treabă o făcu nu numai fără cusur, ci o şi înfrumuseţă în chip original, gestul însoţindu-l de informaţia adresată domnişoarei Podsnap cum că ceaiul verde irită nervii. Drept care, domnişoara Podsnap îl puse în încurcătură, deşi neintenţionat, şi-l întrebă, poticnindu-se :

— Aa, da, într-adevăr ? Şi în ce fel ?

Dar Fledgeby nu era pregătit să lămurească lucrurile.

Cînd se anunţă că trăsura aşteaptă la scară, doamna Lammle spuse :

— Nu te sinchisi de mine, domnule Fledgeby, am amîndouă mîinile ocupate cu rochia şi pelerina, vezi de domnişoara Podsnap.

Fledgeby dădu braţul domnişoarei Podsnap. Venea apoi doamna Lammle, iar la sfîrşit domnul Lammle, care îi urma cu aerul sălbatic al păstorului conducîndu-şi turma.

Dar o dată în lojă, el deveni de o vervă scînteietoare ; acolo, el şi soţia lui iubită înjghebară o conversaţie ingenioasă între Fledgeby şi Georgiana. Stăteau în următoarea ordine : doamna Lammle, Fascinantul Fledgeby, Georgiana, domnul Lammle. Doamna Lammle îi dădea ghes lui Fledgeby cu întrebări la care erau necesare răspunsuri monosilabice. Domnul Lammle făcu acelaşi lucru cu Georgiana. Din cînd în cînd, doamna Lammle se apleca înainte ca să poată vorbi cu domnul Lammle.

— Alfred, dragul meu, domnul Fledgeby spune, pe drept cuvînt, *à propos* de ultima scenă, că adevărata fidelitate n-are nevoie de stimulente, cum sînt prezentate în teatru.

La care domnul Lammle răspunse :

— Da, Sophronia, iubita mea, dar după cum Georgiana mi-a împărtășit, personajul feminin n-are destule motive ca să creadă în afecțiunea bărbatului.

La care doamna Lammle adăugă :

— Foarte adevărat, Alfred, dar domnul Fledgeby sublimiază...

La care Alfred rosti :

— Fără îndoială, Sophronia, dar Georgiana scoate în evidență...

Datorită acestui procedeu, tinerii au conversat o mulțime și și-au dezvăluit fel de fel de impresii, fără a fi deschis măcar gura, doar atît ca să spună da sau nu, și nici chiar asta unul altuia.

Fledgeby își luă rămas bun de la domnișoara Podsnap în ușa trăsurii, și soții Lammle o lăsară pe Georgiana acasă. Pe drum, doamna Lammle a spus în mai multe rînduri, cu o maliție plină de afecțiune :

— Oh, micuța Georgiana, micuța Georgiana !

Ceea ce nu era mult, dar din ton se subînțelegea „L-ai cucerit pe Fledgeby al tău".

În cele din urmă ajunseră și soții Lammle acasă. Doamna Lammle luă loc posomorîtă și obosită. Își privea soțul și stăpînul ei întunecat, care se purta atît de violent cu o sticlă de sifon, de parcă ar fi sucit gîtul unei biete făpturi, așteptînd apoi să i se scurgă sîngele pe beregată. După ce-și șterse picăturile din barbă ca un căpcăun, întîlni ochii ei și făcînd o pauză spuse, pe un ton nu prea agreabil :

— Ei bine ?...

— Era absolută nevoie de un asemenea nătărău ?

— Eu știu ce am de făcut. Nu-i chiar atît de prost cum crezi tu.

— Aa, nu cumva-i un geniu ?

— Rîzi tu, fă-o tu pe grozavul ! Dar află de la mine un lucru : cînd e vorba de interesele lui, tînărul ăsta se ține scai. E dat naibii cînd e vorba de bani.

— Îți este de vreun folos ?

— Da. Aproape tot așa cum ai socotit că-ți sînt eu. N-are alte calități tinerești decît cele pe care le-ai observat astăzi. Discută cu el despre bani, și să vezi că nu-i prost de loc. În unele lucruri e un nătărău, presupun, dar în altele... și asta-i în binele lui.

— În orice caz, are averea ei ?

— Da, are averea ei, în orice caz. Ai lucrat așa de bine astăzi, Sophronia, încît îți răspund la întrebare, cu toate că tu știi că mă împotrivesc la asemenea întrebări. Ai lucrat așa de bine astăzi, Sophronia, că trebuie să fii obosită. Du-te la culcare.

Capitolul V

ŞOAPTE LA URECHEA LUI MERCUR

Fledgeby medita laudele domnului Lammle. Era cea mai josnică javră de cîine cu două picioare din cîte existaseră vreodată. Şi instinctul (un cuvînt pe care cu toţii îl înţelegem) mergînd îndeosebi pe patru picioare, iar raţiunea pe două, josnicia patrupedelor niciodată nu atinge perfecţiunea josniciei bipedelor.

Tatăl tînărului domn era zaraf şi încheiase afaceri băneşti cu mama acestui tînăr, pe cînd el aştepta în vastele anticamere întunecate ale lumii ăsteia să se nască. Doamna, văduvă, incapabilă să achite poliţa, se căsători cu cămătarul, şi la timpul cuvenit, Fledgeby apăru la lumină din anticamerele vaste şi întunecate şi a fost trecut în registrul de naşteri. E greu de spus cum şi-ar fi dus altminteri Fledgeby zilele pînă la judecata de apoi.

Căsătoria mamei lui Fledgeby fusese o insultă pentru familia ei. În viaţă nu-i nici o ispravă să-ţi insulţi familia cînd familia vrea să scape de tine. Familia mamei lui Fledgeby fusese foarte ofensată de ea pentru că era săracă, şi a rupt legăturile deoarece ajunsese relativ bogată. Familia mamei lui Fledgeby era familia Snigsworth. Avea chiar marea cinste să fie verişoara lordului Snigsworth — atît de îndepărtată, încît nobilul lord nu trebuia să-şi facă procese de conştiinţă s-o îndepărteze mai mult, scoţînd-o din rîndul rubedeniilor ; dar ea tot vara lui rămăsese.

Printre afacerile prematrimoniale încheiate cu tatăl lui Fledgeby, mama lui Fledgeby făcuse un împrumut extrem de dezavantajos, ipotecat asupra unei sume reversibile. Reversiunea avu loc îndată după căsătorie, domnul Fledgeby în-

casînd suma în numerar și folosind-o pentru scopuri personale. Aceasta a dus, subiectiv, la deosebiri de păreri și, obiectiv, la schimburi de trăgătoare pentru cizme, cutii de table și de alte asemenea proiectile domestice, între tatăl lui Fledgeby și mama lui Fledgeby. Rezultatul a fost că mama lui Fledgeby a trebuit să cheltuiască la bani pînă n-a mai putut, iar tatăl lui Fledgeby a făcut tot ce s-a putut ca s-o împiedice.

Copilăria lui Fledgeby a fost deci furtunoasă ; dar vîntul și valurile s-au topit în mormînt, și Fledgeby, rămas singur, a prosperat.

Fledgeby locuia într-un apartament din Albany și afișa oarecare lux. Focul lui tinerese însă consta doar în scînteile care ies de la piatra de tocilă ; și cînd scînteile zburau din piatră și se stingeau fără să fi încălzit vreodată ceva, Fledgeby își ascuțea instrumentele, întorcînd roata cu un ochi precaut.

Domnul Lammle veni în Albany ca să ia gustarea de dimineață. La masă se aflau un vas mic de ceai, o bucățică de pîine, două felioare de unt, două bucățele de costiță, două ouă amărîte și o risipă de obiecte din porțelan frumos, cumpărate de ocazie.

— Ce părere ai de Georgiana ? — întrebă domnul Lammle.

— Păi am să-ți spun — replică Fledgeby, foarte degajat.

— Spune, băiete.

— Te înșeli — reluă Fledgeby. — N-am de gînd să vorbesc despre asta, am să vorbesc de altceva.

— Vorbește despre ce dorești, dragul meu !

— Aa, iar te înșeli — zise Fledgeby. — N-am de gînd să vorbesc despre nimic.

Domnul Lammle îl scăpără din priviri și se încruntă la el.

— Uite ce e — spuse Fledgeby. Dumneata ești viclean și iscusit. Dacă și eu sînt viclean sau nu, asta n-are importanță. Iscusit nu sînt. Dar un lucru pot face : pot să-mi țin gura. Și totdeauna am de gînd să fac asta.

— Ești un om prudent, Fledgeby.

— Poate da, poate nu. Sînt precaut la vorbă, și asta s-ar putea să fie totuna. Ascultă, Lammle, niciodată nu răspund la întrebări.

— Dragul meu, a fost cea mai simplă întrebare din lume.

— Nu-i nimic. Aşa s-ar părea, dar lucrurile nu sînt totdeauna ceea ce par. Am asistat o dată la interogatoriul luat unui martor la Westminster Hall. Întrebările puse păreau cele mai simple din lume, dar după ce martorul a răspuns, totul a căpătat o altă întorsătură. Aşa că trebuia să-şi ţină gura. Dacă şi-o ţinea ar fi scăpat de buclucul în care intrase.

— Dacă-mi ţineam gura — observă Lammle, întunecîndu-se — n-ai fi cunoscut subiectul întrebării mele.

— Uite ce, Lammle — spuse Fascinantul Fledgeby, pipăindu-şi calm favoriţii — nu merge. N-o să mă las tras de limbă. Nu mă pricep să conduc o discuţie. Dar mă pricep să-mi ţin gura.

— Te pricepi ? Domnul Lammle reveni la tonul potolit. Cred că trebuie să recunosc acest lucru ! Păi, cînd cei din societatea noastră beau, iar dumneata bei cu ei, cu cît devin mai vorbăreţi, cu atît dumneata eşti mai tăcut. Cu cît sînt ei mai expansivi, cu atît dumneata eşti mai retras.

— N-am nimic împotrivă — replică Fledgeby, amuzat în sinea lui — că sînt înţeles, dar mă opun foarte mult cînd e vorba să mi se pună întrebări. Aşa *sînt* eu, şi pace !

— Şi în vreme ce noi ceilalţi ne povestim aventurile, nici unul dintre noi nu te-a auzit povestindu-ţi măcar una de-a dumitale !

— Şi nici n-o să audă, Lammle, vreodată — răspunse Fledgeby, din nou amuzat în sinea lui — aşa *sînt* eu, şi pace !

— Păi, firește, aşa eşti, ştiu — reluă Lammle, într-un elan de franchețe şi cu un hohot de rîs, întinzînd mîinile în lături de parcă voia să arate lumii întregi ce calităţi de om remarcabil se ascundeau în Fledgeby. — Dacă nu ştiam de ce e capabil Fledgeby al meu, i-aş fi propus eu lui Fledgeby al meu micul nostru aranjament avantajos ?

— Da ! exclamă Fascinantul, scuturînd din cap cu viclenie. — Eu însă n-o să mă las dus în felul ăsta. Nu sînt un vanitos. Genul ăsta de vanitate nu rentează, Lammle. Nu, nu, nu. Complimentele nu fac decît să-mi sporească rezerva.

Alfred Lammle dădu la o parte farfuria (n-a fost o jertfă prea mare, căci nu rămăsese cine ştie ce în ea), îşi înfundă mîinile în buzunare, se rezemă de spetează scaunului şi-l examină pe Fledgeby în tăcere. Apoi trase uşor mîna stîngă din

buzunar, trecînd-o peste favoriți ; îl examină mai departe, în tăcere, spunînd încetișor, ca pentru sine :

— Ce naiba o fi cu băiatul ăsta în această dimineață ?

— Uite ce, Lammle — rosti Fascinantul Fledgeby, clipind parșiv din ochii lui parșivi, care pe deasupra mai erau și prea apropiați — uite ce, Lammle, eu știu foarte bine că aseară nu m-am pus într-o lumină prea prielnică, spre deosebire de dumneata și soția dumitale... pe care o consider o femeie foarte deșteaptă și agreabilă. Eu nu sînt făcut să strălucesc în asemenea situații. Știu foarte bine, dumneavoastră v-ați pus într-o lumină prielnică și v-ați purtat strălucit. Dar din cauza asta să nu credeți că-mi puteți vorbi ca și cum aș fi păpușa, marioneta dumneavoastră, pentru că nu sînt.

— Și toate astea — strigă Alfred, după ce studiase această parșivenie, care primise sprijinul cel mai parșiv, ducînd josnicia atît de departe încît să se întoarcă împotriva celui care-l ajutase — toate astea dintr-o simplă și nevinovată întrebare !

— Trebuia să fi așteptat pînă cînd socoteam eu nimerit să spun ceva de la mine. Nu-mi place cum ai dat buzna peste mine cu Georgiana dumitale, de parcă și ea, și eu vă aparțineam.

— Bine, cînd o să ai fericita dispoziție să mai spui ceva în chestiunea asta, te rog s-o faci — se răsti Lammle.

— Am și făcut-o. Am spus că ați procedat grozav. Dumneata și soția dumitale, amîndoi. Dacă o s-o duceți așa mai departe, îmi voi îndeplini și eu rolul. Numai să nu te împăunezi cu asta.

— Să mă împăunez ! — exclamă Lammle, ridicînd din umeri.

— Sau — continuă celălalt — să-ți intre în cap că oamenii sînt niște păpuși de-ale dumitale fiindcă nu ieși la socoteală cu ei așa cum ai vrea, în anumite momente, asistat de o soție foarte deșteaptă și agreabilă. În rest, vezi-ți de treabă și las-o pe doamna Lammle să-și vadă de treabă... Eh, eu mi-am ținut gura cît am crezut de cuviință, și am vorbit cînd mi s-a părut mie potrivit... și cu asta, basta. Acum, chestiunea este — adăugă Fledgeby, pe un ton cît se poate de puțin îmbietor — mai vrei un ou ?

— Nu, nu mai vreau — spuse Lammle.

— Poate să ai dreptate şi te vei simţi mai bine fără — replică Fascinantul, într-o dispoziţie îmbunătăţită. Să te întreb dacă mai vrei o felie de şuncă, ar fi o amabilitate inutilă, căci ţi-ar face toată ziulica sete. Mai vrei puţină pîine cu unt?

— Nu, nu mai vreau — repetă Lammle.

— Atunci, eu o să mai iau — rosti Fascinantul; şi acesta n-a fost un răspuns de dragul răspunsului, ci efectul convingător şi fericit al refuzului; căci dacă Lammle ar mai fi servit pîine încă o dată, lui Fledgeby i s-ar fi părut că pîinea e luată cu asalt, şi atunci, în ce-l privea, se abţinea de la acest aliment măcar pînă la sfîrşitul mesei, de nu în întregime chiar, de-a lungul următoarei mese.

Dacă tînărul ăsta (pentru că abia împlinise douăzeci şi trei de ani) adăuga la zgîrcenia bătrînească cine ştie ce pasiune generoasă de om tînăr, nu s-ar fi putut spune exact care anume; atît de bine se pricepea să păstreze o promisiune făcută sieşi. Îşi dădea seama de valoarea prezentării exterioare ca fiind o investiţie avantajoasă şi-i plăcea să se îmbrace bine, dar pentru toate obiectele mobile în posesia lui se tocmea, de la haina pe care o purta pînă la serviciul de porţelan de pe masa pentru gustarea de dimineaţă. Fiecare tocmeală, reprezentînd ruina cuiva, sau în orice caz o pierdere pentru cineva, căpăta un farmec deosebit în ochii lui. De avariţia lui ţinea şi faptul că participa, limitat, la pariuri pe cai de curse; dacă se întîmpla să cîştige, se angaja în afaceri şi mai aprige; dacă pierdea, rămînea aproape nemîncat pînă data viitoare.

Este ciudat cum de banii puteau avea atîta valoare pentru un măgar prea prost şi prea josnic ca să-i dea vreo bucurie oarecare; dar există viţă mai sigură de povara ei ca măgarul, care pe faţa pămîntului şi pe cer nu vede nimic altceva scris decît trei litere: LSD [1] — nu Lux, Senzualitate, Dezmăţ, pe care adesea le reprezintă, ci cele trei litere vitrege. Viclenia de vulpe din om nici pe departe n-ar putea fi comparabilă cu pofta de măgar pentru a strînge cît mai mulţi bani.

Fascinantul Fledgeby se dădea drept unul care trăia din venituri proprii, dar se ştia că e un nelegiuit care îşi plasa pe ascuns sume de bani, ici şi colo, în schimbul unor dobînzi

[1] În engleză, iniţialele cuvintelor liră sterlină, şiling şi pence.

grase. Cei din cercul cunoștințelor lui de încredere, începînd cu domnul Lammle, toți aveau ceva nelegiuit în sufletul lor, așa cum cutreierau prin verdeața veselă din jungla Speculei, aflată în preajma Bursei, și a Pieței de dividende.

— Dumneata, Lammle — rosti Fledgeby, mîncîndu-și pîinea cu unt — totdeauna te-ai dat în vînt după societatea femeilor ?

— Totdeauna — răspunse Lammle, foarte abătut din pricina ultimei observații.

— Și asta dintr-o înclinație firească ? — îl întrebă Fledgeby.

— Sexul frumos, domnule, totdeauna mi-a plăcut — spuse Lammle posomorît, dar cu aerul celui care n-are-ncotro.

— Ai făcut o afacere bună că te-ai căsătorit, nu-i așa ? — mai întrebă Fledgeby.

Celălalt zîmbi (un zîmbet hîd) și își dădu un bobîrnac.

— Răposatul tata a făcut din căsătorie ceva groaznic — spuse Fledgeby. — Dar Geor... cum e corect : Georgina, sau Georgiana ?

— Georgiana.

— Ieri mă gîndeam că n-am mai auzit un astfel de nume. Credeam că se termină în „ina".

— De ce ?

— Păi, cînți, dacă poți, la concertină, înțelegi... — răspunse Fledgeby, rumegîndu-și încet gîndurile — și capeți... dacă ai ghinion... scarlatină. Poți coborî dintr-un balon cu o para... nu, nu merge, totuși. Bun, să zicem Georgette... adică Georgiana.

— Voiai să spui ceva despre Georgiana ? — insinuă celălalt, mohorît, după ce în zadar aștepta cîteva clipe.

— Voiam să spun despre Georgiana, domnule — rosti Fledgeby, cîtuși de puțin bucuros că i se aduce aminte —, că nu pare de loc violentă. Nu pare să fie din categoria femeilor cicălitoare.

— Are o gingășie de porumbiță, domnule Fledgeby.

— Firește, dumneata spui asta — răspunse Fledgeby otărîndu-se, cum făcea de fiecare dată cînd interesele lui erau în joc — dar aici e vorba de ce spun eu, nu de ce spui dumneata... ziceam, gîndindu-mă la răposatul tata și la răposata mama, că Georgiana nu pare să fie din categoria femeilor cicălitoare.

Respectabilul domn Lammle era iute la mînie din fire şi nu mai puţin din obişnuinţă. Văzînd că Fledgeby se-ntrece cu gluma în privinţa jignirilor şi că între ei nu mai poate fi vorba de o împăcare, îndreptă o căutătură ameninţătoare asupra ochilor mici ai lui Fledgeby, încercînd efectul unei atitudini potrivnice. Satisfăcut de ceea ce deslușea în ochii acestuia, el izbucni într-un acces de furie şi lovi cu pumnul în masă, că ceştile şi farfurioarele tremurau şi zornăiau.

— Eşti un impertinent, domnule ! — strigă domnul Lammle, ridicîndu-se. Eşti un nemernic impertinent. Ce vrei să demonstrezi prin purtarea dumitale ?

— Nu, nu... — se împotrivi Fledgeby — nu te supăra.

— Eşti un impertinent, domnule ! — repetă domnul Lammle. — Eşti un nemernic impertinent !

— Zău, ştii !... — se rugă Fledgeby speriat.

— Ce ? Vagabond vulgar şi josnic ! — exclamă domnul Lammle, uitîndu-se furibund în juru-i. — Dacă servitoarea dumitale ar fi aici, i-aş cere cîţiva gologani din banii dumitale ca să-mi pot curăţa cizmele, căci nu meriţi nici măcar atîta cheltuială, şi ţi-aş da un picior în spate.

— Nu, să nu faci asta — stărui Fledgeby. O să te răzgîndeşti, sînt sigur.

— Să-ţi spun ceva, domnule Fledgeby — rosti Lammle, înaintînd spre el. — De vreme ce mă contrazici, am să mă justific puţin. Ia adu nasul încoace !

Drept răspuns, Fledgeby îşi acoperi faţa cu mîna şi zise, făcînd cîţiva paşi înapoi :

— Nu, nu, te rog... !

— Adu nasul încoace, domnule — repetă Lammle.

Tot acoperindu-şi faţa cu mîinile şi dîndu-se îndărăt, domnul Fledgeby repeta într-una (pare-se răcit de nu mai putea) :

— Ah, nu, te rog, nu !

— Şi individul ăsta — strigă Lammle, oprindu-se şi umflîndu-şi pieptul — individul ăsta se obrăzniceşte pentru că l-am ales, din toţi tinerii pe care-i cunosc, să profite de o împrejurare avantajoasă ! Individul ăsta se obrăzniceşte pentru că în sertarul de la masa mea de lucru, în casa aflată ime-

diat după colţ, am o poliţă murdară pentru o sumă nenorocită de bani plătibili după un anumit eveniment, care eveniment poate avea loc numai datorită mie şi soţiei mele ! Şi cînd colo, individul ăsta, Fledgeby... auzi, cu mine, Lammle, are îndrăzneala să se obrăznicească. Adu nasul încoace, domnule !

— Nu ! Stai ! Îmi cer scuze ! — strigă Fledgeby, umil.

— Ce spui, domnule ? — întrebă domnul Lammle, care părea prea furios ca să mai înţeleagă ceva.

— Îmi cer scuze — mai zise o dată Fledgeby.

— Repetă-ţi cuvintele mai tare, domnule. Dreapta indignare de gentleman face să-mi fiarbă sîngele în cap. Nu te-aud.

— Am spus — explică Fledgeby cu o riguroasă politeţe — îmi cer scuze.

Domnul Lammle făcu o pauză.

— Ca om de onoare — rosti el, aruncîndu-se într-un jilţ — mă simt dezarmat.

Domnul Fledgeby se aşează şi el într-un jilţ, deşi mai puţin demonstrativ, şi încetul cu încetul luă mîna de la nas. Într-o sfială firească, simţi că trebuia neapărat să şi-l sufle, deşi aşa de puţin timp după rolul delicat şi personal, ca să nu spunem public, jucat de acest organ... dar treptat-treptat îşi învinse scrupulele şi, timid, se încumetă să-şi ia această libertate, cerîndu-şi cuvenitele scuze.

— Lammle — spuse el după aceea, pe un ton linguşitor — sper că din nou sîntem prieteni.

— Domnule Fledgeby, să nu mai vorbim despre asta.

— Am mers prea departe în a mă face dezagreabil — reluă Fledgeby — dar n-a fost intenţionat.

— Să nu mai vorbim, să nu mai vorbim ! — repetă domnul Lammle, plin de mărinimie. — Adu — Fledgeby tresări — mîna încoace.

Îşi strînseră mîinile şi în special domnul Lammle era deosebit de bine dispus. Deopotrivă de laş ca şi celălalt, fusese cît pe-aci s-o bage pe mînecă şi să-i ceară şi el scuze, dar îşi luă inima-n dinţi la timp, deslușind expresia din ochii lui Fledgeby.

Gustarea de dimineaţă luă sfîrşit într-o perfectă înţelegere. Domnul şi doamna Lammle trebuia să ducă mai departe, neîntrerupte, manevrele lor ; aveau să facă în locul

lui curte fetei, urmînd să-i asigure victoria. El își recunoștea umil stîngăcia în arta de a plăcea și cerea stăruitor să fie sprijinit, fără rezerve, de cei doi abili asociați ai săi.

Domnul Podsnap habar n-avea de capcana, de plasa întinsă tinerei persoane. El și-o închipuia la adăpost în Templul podsnapismului, așteptînd să vină sorocul cînd ea, Georgiana, se va căsători cu el, ginerele lui Podsnap, care o va acoperi cu tot aurul din lume! Tînăra persoană o să roșească avînd de-a face cu asemenea lucruri, ca și cum nu era de la sine înțeles că trebuie să fie acoperită de tot aurul din lume. Cine o va da pe fata aceasta de soție tînărului ăstuia? Eu, Podsnap! La o parte gîndul nesăbuit că o făptură oarecare ar putea interveni pe lîngă mine și ea!

Era o zi de sărbătoare legală, Fledgeby nu-și recăpătă cumpătul și temperatura normală a nasului decît după amiază. Se plimba prin centrul orașului în după-amiaza aceea de sărbătoare luat de șuvoiul lumii, așa încît, cînd dădu colțul și ajunse în preajma cartierului St. Mary Axe i se păru că acolo domnesc liniștea și tihna. Liniștită era și casa semeață, de culoare crem, cu fațadă de stuc, în dreptul căreia se opri. Toate storurile erau trase, iar inscripția *Pubsey & Comp.* părea să fi ațipit la fereastra biroului de la parter, care dădea în strada adormită.

Fledgeby bătu și sună, sună și bătu, dar nu veni nimeni. Traversă strada îngustă și își înălță ochii la ferestrele de sus ale casei, dar nimeni nu se uita în jos la Fledgeby. Își pierduse răbdarea, traversă strada îngustă înapoi și trase de clopoțelul de la intrare, de parcă ar fi fost nasul unei case pe care își vărsa focul, nervii, pentru scena de dimineață. În cele din urmă, cu urechea lipită de gaura cheii, avu certitudinea că aude mișcare înăuntru. Ochii la gaura cheii păreau să-i confirme cele auzite de urechi, căci, furios, trase ca și de nasul casei, trase și trase și continuă să tragă, pînă cînd un nas omenesc apăru în pragul ușii întunecoase.

— În sfîrșit, domnule! — strigă Fledgeby. — Frumos obicei, n-am ce zice!

Se adresa unui evreu bătrîn, îmbrăcat într-o redingotă străveche, cu pulpane lungi și niște buzunare imense. Un bărbat venerabil, cu o chelie care-i strălucea în creștetul capului și cu niște plete sure revărsîndu-i-se pe lături și încîlcindu-se cu

barba. Moşneagul salută cu o graţie orientală, înclinînd capul şi desfăcînd braţele cu palmele în jos, de parcă voia să domolească mînia unui superior.

— Ce tot moşmondeai acolo ? — se burzului Fledgeby la el.

— Stăpînul meu creştin şi mărinimos — răspunse evreul — pentru că-i sărbătoare, nu m-aşteptam să vină cineva.

— Sărbătoare pe naiba ! — exclamă Fledgeby, păşind înăuntru. *Dumneata* şi sărbătoare ! Închide uşa !

Moşneagul se supuse, înclinîndu-se ca mai înainte. În antreu atîrna pălăria lui de culoarea ruginii, joasă, cu gardini largi, la fel de demodată ca şi redingota ; lîngă ea, într-un colţ, un toiag — nu un baston de plimbare, ci pur şi simplu un toiag. Fledgeby intră în birou şi se cocoţă pe un scaun înalt pentru scris şi-şi pleoşti pălăria într-o parte. Pe poliţe se aflau cîteva cutiuţe ; ici şi colo spînzurau şiraguri de mărgele, imitaţii de perle. Mai erau şi diferite modele de ceasornice ieftine, vase de flori ieftine, precum şi tot soiul de bibelouri străine.

Cocoţat aşa cum era pe scaun, cu pălăria într-o parte şi pendulînd unul dintre picioare, tinereţea lui Fledgeby nu prea contrasta cu vîrsta înaintată a moşneagului, stînd în picioare, cu capul chel, aplecat, şi cu ochii (pe care-i înalţa doar cînd vorbea) în pămînt. Hainele lui ponosite aveau acelaşi colorit de rugină ca şi pălăria, din antreu, dar deşi jerpelit, nu părea un zgipţuroi. În timp ce Fledgeby, deşi fără să fie jerpelit, aducea a zgripţuroi.

— Nu mi-ai spus, domnule, ce tot moşmondeai acolo — rosti Fledgeby, scărpinîndu-se în cap cu borul pălăriei.

— Luam puţin aer, domnule.

— În pivniţă, de n-auzeai ?

— Nu, pe acoperiş.

— Zău ! Astea mai zic şi eu afaceri !

— Domnule — rosti bătrînul cu un aer grav şi răbdător — în afaceri trebuie să fie totdeauna două părţi, şi sărbătoarea m-a lăsat singur.

— Aaa ! Nu poţi fi cumpărător şi vînzător în acelaşi timp. Aşa spun evreii, nu-i aşa ?

— Dacă spunem aşa, ăsta-i adevărul — răspunse bătrînul, zîmbind.

— Cîteodată mai spuneţi şi voi adevărul, că destul mînţiţi — remarcă Fascinantul Fledgeby.

— Domnule — replică bătrînul cu calm, dar apăsat — minciuna e peste tot, oricum s-ar numi omul.

Oarecum descumpănit, Fascinantul Fledgeby îşi scărpină din nou cu pălăria capul lui de intelectual, ca să cîştige puţin timp.

— De pildă — adăugă, de parcă el vorbise ultimul —, cine a mai pomenit evreu sărac, în afară de dumneata şi de mine ?

— Tot evreii — rosti bătrînul, înălţînd ochii din pămînt şi zîmbind ca mai înainte. — Îi aud deseori despre evrei săraci şi se poartă foarte frumos cu ei.

— Lasă naibii asta ! — sări Fledgeby. — Dumneata ştii ce vreau să spun. Dumneata ai încerca să mă convingi, dac-ai putea, că eşti evreu sărac. Tare-aş dori să-mi destăinui cît anume ai scos de pe urma tatei ! Mi-aş forma o părere mai bună despre dumneata.

Bătrînul nu făcu decît să-şi plece capul şi să întindă mîinile ca mai înainte.

— N-o mai face pe surdomutul — spuse ingeniosul Fledgeby — şi exprimă-te ca un creştin... sau cît poţi mai pe-aproape.

— Eram bolnav şi-am avut ghinion... şi aşa de sărac — rosti bătrînul — fără nici o nădejde să-i mai pot plăti tatei înapoi capitalul şi dobînda. Şi fiul moştenitor a fost atît de milos, că m-a iertat de amîndouă şi m-a adus aici.

Făcu un mic gest, de parcă ar fi sărutat marginea unei odăjdii imaginare purtate de tînărul din faţa lui. Mişcarea în sine era săvîrşită cu umilinţă, dar plină de pitoresc, şi nu înjositoare pentru cel care o executase.

— Văd că nu vrei să spui mai mult — rosti Fledgeby, uitîndu-se la el de parcă dorea să observe ce efect ar fi avut asupra lui dacă-i scotea o măsea sau două — aşa că-mi bat gura degeaba. Dar mărturiseşte măcar atît, Riah : cine te mai crede sărac ?

— Nimeni — spuse bătrînul.

— Aici ai dreptate — recunoscu Fledgeby.

— Nimeni — repetă bătrînul, clătinînd uşor din cap. — Toţi îşi închipuie că-s poveşti. Dacă le-aş spune că ghişeftul ăsta frumuşel nu-i al meu — cu o mişcare sprintenă din mînă, arătînd jur împrejur, către diferitele obiecte de pe poliţe —, ci-i al unui tînăr creştin, care m-a luat ca servitor să am grijă

de tot ce-i aici, şi faţă de care răspund pînă la ultima mărgea, i-ar umfla rîsul. Iar cînd în afaceri băneşti mai importante zic celor care împrumută...

— Lasă, lasă, bătrîne ! — interveni Fledgeby. — Sper că eşti atent la *ce* le spui.

— Domnule, nu le zic niciodată mai mult decît ce am să repet. Cînd le zic „Nu pot promite asta, nu pot răspunde de cutare lucru, trebuie să stau de vorbă cu jupînul meu, n-am banii ăştia, sînt un om sărac... treaba nu depinde de mine..." nu vor să mă creadă de loc şi stau ca pe jăratec, că uneori mă înjură în numele lui Iehova.

— Perfect ! — exclamă Fascinantul Fledgeby.

— Şi alteori ei spun : „Altfel nu se poate, domle Riah, decît cu trucurile astea ? Haide-haide, domnule Riah, cunoaştem noi vicleşugurile poporului dumitale..." auzi, poporul meu... Dacă banii sînt de împrumut, ia-i, ia-i ; dacă nu-s de împrumut, păstrează-i şi spune-le cinstit. Dar ei niciodată nu mă cred.

— *Bine,* bine — rosti Fascinantul Fledgeby.

— Ei spun : „Ştim noi, domnule Riah, ştim noi. E de ajuns să ne uităm la dumneata, şi ştim noi."

„Aa, tocmai omul care-mi trebuie — gîndi Fledgeby ; bine te-am mai ales ! Sînt eu încet, dar nu dau greş de loc."

Domnului Fledgeby nu-i scăpă nici o iotă din ceea ce-şi spusese în gînd, ca nu cumva preţul servitorului său să sporească. Dar uitîndu-se la bătrîn, cum stătea liniştit, cu capul plecat şi ochii în jos, simţea că ar fi dat cine ştie cîte sute de lire sterline ca să-i micşoreze o idee chelia, o idee părul cărunt, o idee poalele redingotei, o idee gardina pălăriei, o idee toiagul.

— Ascultă, Riah — spuse Fledgeby, înduioşat de gîndurile lui, pe care singur şi le aproba — aş vrea să mai cumpăr din cambiile acelea îndoielnice. Ocupă-te de asta.

— S-a făcut, domnule !

— Aruncîndu-mi ochii peste conturi, văd că latura asta a afacerilor merge destul de bine şi aş vrea s-o extind. De altfel, îmi place să cunosc şi cum merg afacerile altora. Aşa că fii atent.

— Aşa voi face, domnule.

— Anunţă în locurile cuvenite că ai să cumperi un lot mare de cambii din acelea îndoielnice... la kilogram dacă e nevoie... presupunînd că atunci cînd o să vezi tot pachetul are

să-ţi vină o idee fericită de cîştig. Şi mai e ceva : Vino cu registrele periodic la inspecţie ca de obicei, la ora opt, luni dimineaţa.

Riah scoase de la piept cîteva foi împăturite şi îşi notă.

— Asta-i tot ce-am vrut să-ţi spun deocamdată — continuă Fledgeby pe un ton dojenitor, ridicîndu-se din jilţ. — Aa, şi încă ceva : aş dori să iei aer acolo unde poţi auzi clopoţelul sau pe cineva care bate la uşă, una din două ori şi una, şi alta. Apropo : *cum* se face că iei aer pe casă ? Scoţi capul pe coşul căminului ?

— Domnule, acoperişul e de tablă, şi eu am făcut acolo o grădină micuţă.

— Ca să ai unde s-ascunzi banii ; nu-i aşa, moşneag viclean ce eşti ?

— O grădină mare cît unghia de la policar, jupîne, ar ajunge ca să ascund comoara *mea* — spuse Riah. — Doispe şilingi pe săptămînă se îngroapă şi singuri, chiar cînd e vorba de simbria unui bătrîn.

— Tare-aş vrea să ştiu cîte parale faci în realitate ! — replică Fledgeby, căruia îi plăcea să creadă că bătrînul se îmbogăţea din ceea ce-i dădea el. — Ia hai ! Vino să aruncăm o privire în grădina dumitale de pe acoperiş înainte să plec !

Bătrînul se dădu un pas îndărăt, şovăind.

— Zău, domnule, am musafir pe cineva.

— Ce vorbeşti ?! Chiar aşa ?! — se miră Fledgeby. Cred că n-ai uitat cui aparţine casa !

— Domnule, e-a dumneavoastră, şi eu sînt servitorul în casa asta.

— Oo, ştii, credeam că poate ţi-a scăpat din minte acest lucru — replică Fledgeby, cu ochii la barba lui Riah, în lipsă de a sa — de vreme ce primeşti musafiri în casa mea.

— Veniţi sus să vedeţi musafirii, domnule. Sper, cu voia dumneavoastră, că n-ar putea face nici un rău.

Trecînd primul, cu o plecăciune politicoasă, pe care capul şi mîinile domnului Fledgeby n-ar fi fost în stare s-o facă în vecii vecilor, bătrînul începu să urce scara. Aşa cum se căznea să înainteze, cu mîna pe rampă şi cu pulpanele redingotei negre, ca un anteriu, fluturînd la fiecare pas, putea fi luat drept căpetenia unor pelerini evlavioşi în drum spre mormîntul cine ştie cărui prooroc. Nefrămîntat de asemenea vagi închipuiri, Fascinantul Fledgeby făcea tot felul de presupuneri despre

vîrsta la care-i crescuseră acestuia primele fire din barbă şi-şi spunea încă o dată ce potrivit e pentru postul ăsta.

În sfîrşit, cîteva trepte de lemn îi conduseră la o streaşină joasă, sub care trebuiră să se aplece, şi apoi ajunseră pe acoperiş. Riah stătea tăcut şi, întorcîndu-se spre stăpînul său, îi făcu semn către musafiri.

Lizzie Hexam şi Jenny Wren, pentru care evreul binevoitor pusese un covor pe jos, poate din cine ştie ce instinct atavic. Acolo erau aşezate în dreptul unui obiect nu mai romantic decît un horn înnegrit de funingine, peste care se căţăra o biată plantă agăţătoare. Amîndouă erau aplecate asupra aceleiaşi cărţi, amîndouă foarte atente : Jenny cu o expresie mai pătrunzătoare, Lizzie mai sfioasă. Alte două cărticele se aflau prin preajmă, lîngă un coş obişnuit cu fructe obişnuite şi un alt coş plin cu şiraguri de mărgele şi fire de beteală. Cîteva ghivece cu flori amărîte şi nişte plante care rămîneau veşnic verzi completau grădina ; şi peste tot, hornuri vechi, năruite, ca o pădure sălbatică, îşi ridicau căpăcelele şi învolburau fumul afară, de parcă s-ar fi fandosit făcîndu-şi vînt cu evantaiul, cu o expresie de nedumerire aeriană.

Înălţînd ochii din carte, ca să repete ceva pe de rost, Lizzie şi-a dat prima seama că erau privite. Cînd se ridică în picioare, domnişoara Wren observă şi ea acest lucru şi spuse pe un ton ireverenţios, adresîndu-se marelui stăpîn al casei :

— Oricine ai fi, *eu* una nu mă pot scula de jos, pentru că mi-e spatele bolnav, iar picioarele îmi sînt betege.

— Dumnealui e stăpînul meu — rosti Riah, înaintînd.

(„Nu prea are mutră că ar fi stăpînul cuiva" — îşi spuse domnişoara Wren în sine, cu o mişcare bruscă din bărbie şi din ochi.)

— Aceasta, domnule — continuă bătrînul — este o micuţă croitoreasă de păpuşi pentru cei mici. Explică stăpînului, Jenny.

— Păpuşi... asta-i tot — zise Jenny, scurt. — E foarte greu să le potriveşti îmbrăcămintea, pentru că trupurile lor sînt atît de neprecise ! Niciodată nu ştii unde-i talia.

— Prietena ei — reluă bătrînul, făcînd semn către Lizzie —, la fel de harnică pe cît e de cuminte. Aşa sînt amîndouă.

Sînt ocupate din zori pînă tîrziu, da, domnule, din zori pînă tîrziu, iar în clipele de răgaz, cum e astăzi, sărbătoare, învaţă din cărţi.

— Mare lucru nu afli din ele — observă Fledgeby.

— Depinde de om! — sări domnişoara Wren, dîndu-i peste nas.

— Am făcut cunoştinţă, domnule, cu musafirele mele — interveni bătrînul, căutînd vădit s-o îmbie pe croitoreasă la vorbă — cînd au venit aici să cumpere deşeuri şi marfă cu defecte pentru atelierul de mode al domnişoarei Jenny. Deşeurile noastre merg în mîinile cele mai bune, domnule, ajung la clienţi micuţi cu obrăjori trandafirii. Ei le poartă în păr, pe veşminte de bal şi chiar (aşa îmi spune) se prezintă la curte cu ele.

— Aa! — exclamă Fledgeby, căruia cele auzite despre croitoreasa de păpuşi îi stîrniră curiozitatea — astăzi a cumpărat, cred, coşul ăsta plin.

— Cred şi eu — se amestecă domnişoara Jenny — şi l-a şi plătit berechet!

— Ia să ne uităm aici puţin — rosti bănuitor jupînul.

Riah îi dădu coşul.

— Cît a dat pe asta?

— Doi şilingi grei de argint — spuse domnişoara Wren.

Riah confirmă, cînd Fledgeby se uită la el, dînd de două ori din cap, o dată pentru fiecare şiling.

— Aşa — încuviinţă Fledgeby, răscolind cu degetul arătător prin lucrurile din coş — preţul nu-i rău. Ai căpătat ceva, domnişoară... zi-i pe nume?

— Încercaţi cu Jenny — preciză fata, calmă.

— Ai căpătat ceva, domnişoară Jenny... dar preţul nu-i rău... Şi dumneata — rosti Fledgeby, întorcîndu-se spre celălalt oaspete — cumperi şi dumneata, domnişoară, ceva de-aici?

— Nu, domnule.

— Şi nici nu vinzi, domnişoară?

— Nu, domnule.

Uitîndu-se pieziş la cel care punea întrebările, Jenny petrecu mîna pe după braţul lui Lizzie şi-şi trase prietena în jos; aceasta îngenunche lîngă ea.

— Sîntem bucuroase, domnule, că putem veni aici să ne odihnim — spuse Jenny. Vedeţi, dumneavoastră nu ştiţi ce-n-

seamnă pentru noi tihna locului ăstuia... ce zici, Lizzie, crezi că ştie ? Atîta linişte şi aer...

— Linişte !... — repetă Fledgeby, cu o mişcare dispreţuitoare, din cap, către vacarmul din centrul oraşului. — Şi aer !... Puah ! — făcu, uitîndu-se la fumul din hornuri.

— Aa ! — exclamă Jenny. — Dar e aşa de sus ! Şi apoi, se văd norii zburînd peste străzile înguste, fără să le ia în seamă, vezi săgeţile de aur îndreptate spre munţii înalţi pînă la cer de unde vine vîntul, şi te simţi de parcă ai fi mort.

Sărmana micuţă făptură se uită în sus, ridicînd o mînă firavă şi străvezie.

— Şi cum te simţi cînd eşti moartă ? — întrebă Fledgeby foarte încurcat.

— Oo, aşa de bine ! — strigă micuţa făptură, zîmbind. Oo, plină de recunoştinţă pentru pacea care te înconjoară ! Şi auzi oamenii, care sînt vii, cum ţipă, cum muncesc, cum se strigă unii pe alţii, jos, pe străzile strîmte şi întunecoase, şi parcă ţi se face milă de ei ! Te simţi descătuşat, şi simţi cum te cuprinde o fericire ciudată, bună şi totodată tristă !

Îl fixă din ochi pe bătrîn, care, cu braţele încrucişate, privea liniştit.

— Uite, chiar acum — spuse micuţa făptură, făcînd semn cu mîna spre el — mi s-a părut că l-am văzut ieşind din mormînt ! Se trudea să treacă prin uşa aceea scundă, gîrbov şi obosit ; apoi şi-a tras răsuflarea şi s-a îndreptat din şele şi a făcut ocol din priviri pe cer, şi vîntul îl bătea, şi viaţa pe care o ducea acolo jos, în întunecime, se sfîrşise ! Pînă ce a fost chemat înapoi la viaţă — adăugă ea, uitîndu-se la Fledgeby cu o expresie plină de dispreţ, pătrunzătoare. — De ce l-ai chemat înapoi ?

— A întîrziat şi aşa destul pînă a venit — mormăi Fledgeby.

— Dar *dumneata* nu eşti mort, ştii asta — spuse Jenny Wren. — Du-te şi trăieşte acolo jos !

Sugestia i se păru destul de bună domnului Fledgeby, aşa că dădu din cap şi coborî scara. Cînd Riah veni în urma lui ca să-l întîlnească jos, micuţa făptură strigă după bătrîn cu un glas cristalin :

— Nu sta mult. Vino-napoi, şi fii mort ! — În timp ce se aflau jos încă, auzeau vocea plăcută, din ce în ce mai slab,

ca un strigăt și ca un cînt totodată : ...Vino-napoi, și fii mort... Vino-napoi, și fii mort !...

Cînd ajunseră în antreu, Fledgeby — stînd locului, pe cap cu vechitura aceea de pălărie umbroasă și mare și cumpănindu-și mecanic bastonul — spuse bătrînului :

— Drăguță fată, cea care-i în toate mințile !

— Și pe cît de drăguță, pe-atît de bună — răspunse Riah.

— Sper, în orice caz, că n-o să aibă ideea nefericită — adăugă Fledgeby cu asprime, și scoase un fluierat — de a aduce aici pe cine știe ce individ care să forțeze încuietorile și să facă o spargere. Bagă de seamă ! Fii cu ochii-n patru și nu mai face și alte cunoștințe, oricît de acătării ar fi ele. Bineînțeles, numele meu îl păstrezi pentru dumneata.

— Bineînțeles, domnule !

— Dacă întreabă, spune-le că-s Pulsey, sau spune-le că-s Comp., ori spune-le ce-ți place, numai numele meu nu.

Servitorul lui, plin de recunoștință — la oameni ca el, recunoștința e profundă, puternică și de lungă durată —, înclină capul ; de astă dată duse într-adevăr marginea hainei stăpînului la buze, atît de delicat însă, că cel care o purta nu observă.

Fascinantul Fledgeby porni la drum încîntat de felul iscusit și inteligent în care pusese lucrurile la punct cu bătrînul evreu, iar acesta, la rîndu-i, urcă din nou scara. Pe măsură ce înainta, strigătul, nu cîntul începu iarăși să se audă, și uitîndu-se în sus deslușì chipul micuței făpturi din nimbul părului ei lung, strălucitor ca aurul, îngînînd ca un refren dintr-o vrajă :

— Vino sus și fii mort ! Vino sus și fii mort !...

Capitolul VI

O ENIGMĂ FĂRĂ DEZLEGARE

Domnul Mortimer Lightwood şi domnul Eugene Wrayburn se aflau din nou împreună, în Temple, unde i-am mai întîlnit. Seara aceasta, totuşi, nu erau în camera de lucru a eminentului avocat, ci într-o altă încăpere sinistră, dintr-un şir de odăi aşezate faţă-n faţă de la acelaşi cat ; pe uşa întunecată, ca de temniţă, stătea scris :

BIROU PARTICULAR
D. EUGENE WRAYBURN
D. MORTIMER LIGHTWOOD
(Biroul domnului Lightwood — vis-à-vis)

După toate aparenţele, s-ar fi zis că birourile acestea fuseseră recent statornicite. Literele albe de pe firmă erau extrem de albe şi mirosind extrem de puternic a vopsea, luciul meselor şi al scaunelor era (ca şi cele de la lady Tippins) cam prea viu ca să-ţi inspire încredere în privinţa calităţii, iar covoarele şi preşurile păreau bătătoare la ochi din pricina desenului prea accentuat. Dar Temple — obişnuit să domolească atît natura moartă, cît şi viaţa umană care avea mult de-a face cu această instituţie — curînd va schimba totul pe aici.

— Ei bine ! — rosti Eugene, aşezat într-o parte a focului. Mă simt destul de tihnit aici. Sper că şi tapiţerul se simte la fel.

— Şi de ce nu s-ar simţi ? — întrebă Lightwood, din cealaltă parte a focului.

— E adevărat — continuă Eugene, dus pe gînduri — el habar n-are în ce ape ne scăldăm noi în privinţa banilor, aşa că probabil el e în toane bune.

— Va trebui să-i plătim — spuse Mortimer.

— Trebuie neapărat? — replică Eugene, mirat de indolența lui. — Nu mai spune!

— Din partea mea, n-am nimic împotrivă — spuse Mortimer, ușor jignit.

— Aa! Și eu sînt de părere să-i plătim — zise și Eugene. — Dar intenționez așa de multe, că eu... nu mai intenționez...

— Nu intenționezi?

— Așa de multe, încît intenționez doar, și totdeauna voi intenționa numai, și nimic altceva, dragă Mortimer, ceea ce este același lucru.

Prietenul lui tolănit în fotoliu îl urmărea din priviri cum stătea tolănit în fotoliu, cum își răschira picioarele pe covorul din fața căminului — și spuse, cu un aer amuzat, pe care Eugene Wrayburn totdeauna îl stîrnea fără să pară că știe sau că dorește acest lucru:

— În orice caz, cu capriciile tale tu ai mărit nota.

— Tu numești capricii virtuțile domestice! exclamă Eugene, ridicînd ochii în tavan.

— Bucătărioara asta completă a noastră — spuse Mortimer — unde niciodată nu se va găti ceva...

— Dragul meu, dragă Mortimer — replică prietenul, săltînd alene puțin capul ca să se uite la el — de cîte ori nu ți-am atras atenția că lucrul important e înrîurirea ei morală?

— Înrîurirea ei morală asupra individului ăstuia! — exclamă Lightwood, rîzînd.

— Fă-mi hatîrul — spuse Eugene, ridicîndu-se foarte grav din fotoliu — și vino să dai o raită prin partea aceea a locuinței noastre, pe care o ponegrești cu atîta ușurință. — Apoi, luînd o lumînare, își conduse tovarășul în cea de-a patra cameră din șirul de încăperi, o odăiță îngustă, foarte curată și complet mobilată ca bucătărie. — Uite — adăugă Eugene — o ladă pentru făină în miniatură, sucitor pentru aluat, cutie de mirodenii, raft cu vase de pămînt, fund de carne, rîșniță de cafea, bufet de bucătărie împodobit elegant cu veselă de faianță, tigăi și tingiri, aparat de frigare, un ceainic încîntător, un arsenal întreg de capace. Înrîurirea morală a acestor obiecte în formarea virtuților domestice ar putea avea un efect uriaș asupra mea; nu asupra ta, căci tu ești un caz disperat, ci asupra mea. De fapt, mi se pare că virtuțile domestice au și

început să se înfiripe. Lă-mi halatul și du-te în dormitorul meu. După cum vezi, un secretar cu o serie întreagă de despărțituri solide, din mahon, cîte una pentru fiecare literă a alfabetului. Cărui scop le-am hărăzit? Primesc o notă... să spunem de la Jones. O etichetez frumușel în secretar, JONES, și o așez în despărțitura J. Urmează chitanța, care-mi face la fel de mare plăcere. Tare-aș dori, Mortimer — se așeză pe pat, cu aerul unui filozof care-și dăscălește discipolul — ca exemplul meu să te îndemne și pe *tine* să deprinzi obiceiul punctualității și al metodei; și, cu ajutorul înrîuririi morale cu care te-am înconjurat, să încurajez formarea virtuților domestice.

Mortimer rîse din nou, cu obișnuita lui vorbă:

— Cum de poți fi atît de caraghios, Eugene? Și ce zănatic mai ești!

Dar după ce isprăvi de rîs, chipul lui căpătă o expresie gravă, dacă nu chiar neliniștită.

În ciuda acelei metehne primejdioase, apatia și nepăsarea, care devenise a doua lui natură, el se simțea sincer legat de prietenul lui. Din ziua în care, amîndoi niște băiețandri, se întîlniseră la școală, Mortimer îl luase pe Eugene ca model și prieten, și în clipa de față nu-l imita mai puțin, nu-l admira mai puțin, nu-l iubea mai puțin ca odinioară.

— Eugene — începu el — dacă ai putea fi serios o clipă, aș încerca să-ți vorbesc serios.

— Să-mi vorbești serios? — repetă Eugene. — Înrîuririle morale au intrat în acțiune. Dă-i drumul.

— Bine, fie — replică celălalt —, deși încă nu ești serios.

— În dorința asta de seriozitate — murmură Eugene, cu aerul unui om dus pe gînduri — recunosc înrîurirea fericită a lădiței de făină și a rîșniței de cafea. Îmbucurător.

— Eugene — reluă Mortimer, fără să-i ia în seamă cuvintele și punînd o mînă pe umărul lui Eugene, în timp ce Mortimer stătea pe pat în fața lui — tu îmi ascunzi ceva.

Eugene se uită la el, dar nu spuse nimic.

— Toată vara asta trecută mi-ai ascuns ceva. Înainte de a începe vacanța noastră cu barca, erai așa de abătut cum nu te-am mai văzut niciodată, doar cînd am făcut prima oară canotaj împreună. Dar puțin ți-a păsat în momentul plecării; dimpotrivă, ți se părea o povară, o adevărată pacoste pe capul tău și tot timpul erai absent. De șase ori, de douăsprezece ori, de douăzeci de ori puteai să-mi spui în felul tău ciudat,

care-mi e familiar și-mi place atît de mult, că dispozițiile tale erau măsuri de precauție ca nu cumva să ne plictisim împreună ; dar desigur, după scurt timp am început să-mi dau seama că ascundeau ceva. Nu te-ntreb ce este la mijloc, de vreme ce tu singur nu mi-ai vorbit nimic, dar faptul în sine rămîne acesta. Recunoaște, nu-i așa ?

— Îți dau cuvîntul de onoare, Mortimer — răspunse Eugene după o pauză de cîteva clipe, în care timp fusese serios — că nu știu despre ce-i vorba.

— Nu știi, Eugene ?

— Pe conștiința mea că nu știu ! Știu mai puțin despre mine însumi decît despre cei mai mulți oameni din lume... dar nu știu și nu știu.

— Pui ceva la cale ?

— Crezi ? Eu unul nu cred.

— Oricum, te preocupă ceva care înainte nu te preocupa ?

— Zău, habar n-am — se împotrivi Eugene, clătinînd din cap cu nevinovăție, după ce din nou rămase pe gînduri. Uneori credeam că da, alteori nu. Acum mă vedeam înclinat să urmăresc un anumit subiect, acum îmi spuneam că-i absurd, că mă obosește și nu face decît să mă-ncurce. Absolut, n-am ce să-ți spun. Cinstit și deschis, ți-aș spune dacă aș avea ce.

Răspunzînd astfel, puse și el o mînă pe umărul prietenului său, se ridică din pat, de unde stătea, și adăugă :

— Trebuie să-ți iei prietenul așa cum este. Tu mă cunoști, dragă Mortimer. Știi cît de groaznic de susceptibil sînt la plictiseală. Tu știi că atunci cînd am ajuns un bărbat în toată firea ca să-mi dau seama că sînt o enigmă și oase îmi spărgeam capul să găsesc în mine dezlegarea. Știi că pînă la urmă am renunțat și m-am lăsat de-a mai căuta o soluție. Și atunci, cum aș putea să-ți dau ție un răspuns pe care eu însumi nu l-am descoperit ? Sau după cum spun copiii : Ghici ghicitoarea mea ! Răspunsul meu este : Nu știu... îți jur pe viața mea, habar n-am !

Era în aceste cuvinte atîta adevăr, încît Mortimer nu le putea lua drept simple subterfugii ; prea își cunoștea bine prietenul din cale-afară de nepăsător. De altfel, răspunsul acesta îi fusese dat cu o franchețe plină de afecțiune, o adevărată excepție față de atitudinea de nemaipomenită nepăsare a prietenului pe care-l prețuia.

— Haide, dragă băiete ! — spuse Eugene. — Ia să vedem ce efect are ţigarea. Dacă-mi vine vreo idee în această chestiune, îţi voi împărtăşi totul fără rezerve.

Se întoarseră în odaia de unde veniseră şi, văzînd că-i cald înăuntru, deschiseră un geam. După ce-şi aprinseră ţigările, se aplecară în afară, fumînd şi privind curtea de dedesubt, scăldată în clar de lună.

— Nici o idee — reluă Eugene, după un răstimp de tăcere. — Îmi cer scuze din inimă, dragă Mortimer, dar nu-mi vine nimic în minte.

— Dacă nu-ţi vine nimic în minte — replică Mortimer — atunci n-o să iasă nimic. Sper că totul o să meargă bine şi că n-o să ai neplăceri, Eugene, sau...

Eugene îl întrerupse, aşezînd o mînă pe braţul lui ; luă un bulgăraş de pămînt dintr-un ghiveci uscat de pe prichiciul ferestrei şi-l aruncă îndemînatic spre un punct luminos din faţa lor, apoi, satisfăcut că nimerise, îi spuse :

— ... Sau ?

— Sau că n-o să aibă neplăceri altcineva.

— Cum adică — rosti Eugene, luînd o altă bucată de pămînt şi azvîrlind-o cu mare precizie în acelaşi loc — cum adică să n-aibă neplăceri altcineva ?

— Nu ştiu.

— De fapt — spune Eugene, şi în acelaşi timp aruncînd din nou cu pămînt — cine altcineva ?

— Nu ştiu.

Iarăşi cu o bucată de pămînt în mînă, Eugene se uită la prietenul lui iscoditor şi puţin bănuitor, dar chipul acestuia nu ascundea nici un gînd tăinuit ori rostit cu jumătate de gură.

— Doi rătăcitori întîrziaţi în labirintul judiciar — spuse Eugene, atras de zgomotul de paşi şi privind jos, în timp ce vorbea — umblă de colo-colo prin curte. Se uită atenţi pe la uşi, la numărul 1, în căutarea unui nume. Negăsindu-l la numărul 1, se duc la numărul 2. Las bulgăraşul ăsta să cadă pe pălăria călătorului numărul 2, cel scund. Dacă-l nimeresc cumva în pălărie, am să fumez nestingherit, cufundat în contemplarea firmamentului.

Amîndoi necunoscuţii înălţară privirile spre fereastră. Mormăind ceva unul către celălalt, îşi văzură îndată mai departe de cercetatul uşilor. Acolo păreau să fi descoperit ce căutau, căci nu se mai vedeau, dispăruseră sub portal.

— Cînd o să reapară — adăugă Eugene —, să vezi cum o să le dau la cap.

Își pregăti în acest scop doi bulgărași de pămînt. Nu-și închipuia că aceștia ar fi putut căuta numele lui sau pe cel al lui Lightwood. Totuși, trebuie să fi fost vorba de unul dintre ei, căci acum se auzi o bătaie în ușă.

— Seara asta eu sînt de servici — se oferi Mortimer — așa că tu stai acolo unde te afli, Eugene.

Nu era nevoie să stăruie : rămase acolo, fumînd mai departe, în tihnă, de loc curios să știe cine bătuse, pînă cînd Mortimer i se adresă, atingîndu-l pe umăr. Apoi, întorcînd capul, își dădu seama că cei doi musafiri erau tînărul Charley Hexam și profesorul lui ; amîndoi stăteau în fața sa și pe amîndoi îi recunoscu de cum se uită la ei.

— Îți amintești de tînărul acesta, Eugene ? — îl întrebă Mortimer.

— Dă-mi voie să-l privesc mai bine — replică Wrayburn, cu răceală. — Aaa, da, mi-l amintesc !

N-avusese de gînd să repete gestul de a-l lua de bărbie, ca atunci ; dar temîndu-se să nu facă asta, băiatul se feri cu amîndouă mîinile și tresări mînios. Wrayburn se uită rîzînd la Lightwood, în așteptarea unei explicații despre această vizită ciudată.

— Zice că are ceva de comunicat.

— Desigur, ție, Mortimer.

— Asta am crezut și eu, dar el spune că vrea să stea de vorbă cu tine.

— Da, așa am spus — interveni băiatul. — Și voi și spune domnului Eugene Wrayburn ceea ce am de gînd să spun !

Trecînd cu privirile peste el, de parcă nimeni n-ar fi fost în locul acela, Eugene se uită la Bradley Headstone. Cu o desăvîrșită indolență, se întoarse spre Mortimer, întrebînd :

— Și cine este cealaltă persoană ?

— Eu sînt prietenul lui Charles Hexam — spuse Bradley.

— Sînt profesorul lui Charles Hexam.

— Dragă domnule — reluă Eugene — ar trebui să-l învățați pe elevul dumneavoastră să se poarte mai frumos.

Fumînd liniștit, el se rezemă cu un cot de prichiciul căminului și se uită la profesor. Avea o expresie crudă, plină de un dispreț rece, ca față de cineva lipsit de orice valoare. Pro-

fesorul se uită la el, tot cu o expresie crudă, deşi de altă natură, plină de gelozie feroce şi cumplită mînie.

Foarte curios, nici Eugene Wrayburn şi nici Bradley Headstone nu se uitau de loc la băiat. În timpul dialogului care urmă, cei doi, indiferent care dintre ei vorbea, sau i se vorbea, se priveau reciproc. Între ei se înfiripase impresia tainică, certă a unei vrăjmăşii reciproce.

— De multe ori, domnule Eugene Wrayburn, în anumite privinţe majore — spuse Bradley, răspunzîndu-i cu buzele tremurătoare, palide — sentimentele fireşti ale elevilor mei sînt mai viguroase decît învăţătura mea.

— De cele mai multe ori, aş îndrăzni să spun — replică Eugene, savurîndu-şi trabucul — deşi n-are importanţă dacă e vorba de anumite privinţe majore ori minore. Dumneavoastră îmi pronunţaţi numele foarte corect. Vă rog, care-i al dumneavoastră ?

— La ce v-ar folosi să-l ştiţi ? Totuşi...

— E-adevărat — interveni Eugene, lovind direct şi nelăsînd să-i scape prilejul de a se folosi de greşeala acestuia — nu mi-ar sluji la nimic să-l ştiu. Vă pot spune, domnule profesor, unul dintre cele mai respectabile titluri. Aveţi dreptate, domnule profesor.

Această înţepătură era cu atît mai dureroasă pentru Bradley Headstone cu cît îl găsea într-o stare de nestăvilită mînie. Încercă să-şi strîngă buzele ca să nu-i mai tremure, dar ele îi tremurau şi mai tare.

— Domnule Eugene Wrayburn — începu băiatul. — Aş vrea să vă spun o vorbă. Am ţinut atît de mult la acest lucru, încît am căutat numele dumneavoastră în cartea de adrese ; am trecut pe la biroul dumneavoastră, şi de acolo am venit aici.

— Aţi avut multă bătaie de cap, domnule profesor — rosti Eugene, sufiînd scrumul fin de la trabuc. — Sper să vă fie cu folos.

— Iar eu mă bucur — continuă băiatul — că pot vorbi în prezenţa domnului Lightwood, pentru că prin domnul Lightwood aţi cunoscut-o în definitiv pe sora mea.

O clipă doar, Wrayburn întoarse ochii de la profesor ca să vadă efectul ultimelor cuvinte asupra lui Mortimer, care, stînd în picioare de cealaltă parte a focului, de îndată ce auzi aceste

vorbe își îndreptă fața spre cămin și privi în jos vîlvătaia flăcărilor.

— De asemenea, tot prin domnul Lightwood ați revăzut-o, căci erați cu el în noaptea în care a fost găsit tata, iar a doua zi v-am întîlnit la ea. De atunci, ați văzut-o deseori pe sora mea. Ați văzut-o din ce în ce mai des. Aș dori să știu de ce.

— Ce rost au toate acestea, domnule profesor? — murmură Eugene, cu aerul unui sfetnic nepărtinitor. — Atîta zbucium pentru nimic? Ar trebui să știți asta cel mai bine, dar mi se pare că nu știți.

— Nu știu, domnule Wrayburn — răspunse Bradley, cu o mînie crescîndă — de ce vă adresați mie...

— Nu știți? — se miră Eugene. — Atunci, nu mai spun nimic.

Rostise aceste cuvinte atît de zeflemitor în perfecta sa placiditate, că respectabila lui mînă dreaptă apucînd șnurul respectabil de la ceasul respectabil ar fi putut să i-l înfășoare în jurul gîtului și să-l sugrume. Eugene nu mai catadicsi să spună altceva, ci stătea în picioare, sprijinindu-și capul în mînă, fumînd mai departe și uitîndu-se netulburat la mîniosul Bradley Headstone cu dreapta lui prinsă de șnur, pînă cînd acesta începu să fiarbă de furie.

— Domnule Wrayburn — continuă băiatul — noi știm nu numai cele despre care am pomenit, ci știm și mai mult. Sora mea încă nu a aflat că noi am descoperit lucrurile, dar ăsta este adevărul. Noi, domnul Headstone și cu mine, avem un plan pentru instruirea surorii mele; educația ei trebuie să fie dusă la îndeplinire sub îndrumarea și controlul domnului Headstone, care este un om cu mult mai competent... oricît ați avea dumneavoastră, trăgînd din trabuc, pretenția să credeți că ați fi dacă ați încerca să faceți acest lucru. Dar ce-am descoperit noi? Ce-am descoperit noi, domnule Lightwood? Păi, am descoperit că sora mea a și început lecțiile, fără știrea noastră. Descoperim, eu în calitate de frate, și domnul Headstone, omul cel mai competent, după cum ușor ar putea reieși din diplome, că în vreme ce sora mea face urechea toacă la proiectele noastre pentru binele ei, acceptă alte propuneri. Da, și pe deasupra se mai și chinuie, pentru că eu știu ce cazne înseamnă. Așa după cum știe și domnul Headstone! Ei bine! Gîndul acesta ne vine în mod firesc în minte: cineva plă-

teşte... cine anume? Ne străduim să aflăm, domnule Lightwood, şi ce descoperim: că prietenul dumneavoastră, acest domn Eugene Wrayburn, aici de faţă, este cel care plăteşte. Acum îl întreb: cu ce drept face asta, ce intenţii are şi cum de şi-a îngăduit această libertate fără încuviinţarea mea, cînd eu mă ridic în societate prin eforturi proprii, ajutat de domnul Headstone? Nu-i drept ca prin soră-mea să fie aruncată o umbră asupra viitorului meu, ori cine ştie ce reproşuri asupra respectabilităţii mele!

Nesiguranţa de şcolar, la care se adăuga egoismul evident, făcură din acest discurs ceva într-adevăr vrednic de milă. Şi totuşi, Bradley Headstone, obişnuit cu asistenţa restrînsă de şcolari, şi nu cu pretenţiile mai mari ale oamenilor, părea într-un fel încîntat.

— De aceea, aş dori să-i spun domnului Eugene Wrayburn — continuă băiatul, silit să vorbească la persoana a treia, deznădăjduit că folosind persoana întîi nu izbutise să-i atragă atenţia — că mă împotrivesc să mai aibă vreo legătură cu soră-mea şi că îi cer să nu mai treacă niciodată pe la ea. Nu care cumva să-i intre-n cap că mi-ar fi teamă că soră-mea, ţinînd la *el*..

(Băiatul rîse ironic, profesorul rîse şi el ironic, iar Eugene îşi suflă din nou scrumul fin al ţigării de foi.)

— ... ci doar mă opun, şi asta-i de-ajuns. În ochii ei am mai mare importanţă decît îşi închipuie. Ridicîndu-mă eu însumi, intenţionez s-o ridic şi pe ea; şi ştie asta, dar trebuie să se ţină de mine pentru viitorul ei. Acum înţeleg eu foarte bine totul, la fel ca şi domnul Headstone. Soră-mea e-o fată excelentă, dar e puţin cu capul în nori... nu în privinţa domnului Eugene Wrayburn, ci în legătură cu moartea tatălui meu şi alte asemenea lucruri. Domnul Wrayburn îi ţine isonul ca să-şi dea importanţă. Astfel, ca îşi închipuie că trebuie să-i fie recunoscătoare, şi poate că-i şi face plăcere aşa ceva. Eu n-aş vrea ca ea să-i fie recunoscătoare lui sau altcuiva, în afară de mine şi de domnul Headstone. Şi îl anunţ pe domnul Wrayburn că dacă nu ţine seama de ceea ce-i spun, ea o să aibă de suferit. Să-i intre bine în cap şi să fie ferm convins de asta. Ea o să aibă de suferit!

Urmă o pauză, în care timp profesorul părea foarte stînjenit.

— Domnule profesor — spuse Eugene, luînd de pe buze trabucul, care se micşorase iute, să se uite la el —, nu credeţi că ar fi necesar să plecaţi cu elevul dumneavoastră?

— Şi, domnule Lightwood — adăugă băiatul, îmbujorat la faţă, iritat că nu primise nici un răspuns şi nu fusese băgat în seamă — sper că veţi lua notă de ceea ce i-am spus prietenului dumneavoastră şi de ceea ce prietenul dumneavoastră m-a auzit spunînd, cuvînt cu cuvînt, oricît ar pretinde el contrariul. Sînteţi obligat să luaţi notă, domnule Lightwood, fiindcă, după cum am mai menţionat, dumneavoastră l-aţi adus pentru prima oară pe prietenul dumneavoastră la sora mea, şi dacă nu eraţi dumneavoastră noi nu l-am fi văzut niciodată. Dumnezeu ştie că nici unul din noi n-a avut cîndva nevoie de el, tot aşa cum nici unul din noi nu-i va simţi vreodată lipsa. Şi acum, domnule Headstone, deoarece domnul Eugene Wrayburn a fost silit să asculte ceea ce am avut de spus, vrînd-nevrînd, şi deoarece nu am spus asta pînă la ultimul cuvînt, noi am făcut tot ce am intenţionat să facem, aşa că putem pleca.

— Coboară scara şi aşteaptă-mă o clipă, Hexam — îl rugă.

Băiatul se supuse cu un aer indignat şi, făcînd zgomot cît putu de mult, o zbughi afară din odaie. Lightwood se duse la fereastră, se sprijini pe prichiciul ei, privind în curte.

— Dumneavoastră nu mă preţuiţi mai mult decît praful de pe strada pe care călcaţi — îi spuse Bradley lui Eugene; vorbea pe un ton măsurat, atent, cîntărind fiecare cuvînt, altfel nici n-ar fi putut rosti o iotă.

— Vă asigur, domnule profesor — răspunse Eugene — că nu mă gîndesc de loc la dumneavoastră.

— Asta nu-i adevărat — replică celălalt — dumneavoastră ştiţi bine.

— Greşit — se răsti Eugene — dar dumneavoastră *nu* ştiţi mai bine.

— Acum ştiu cel puţin, domnule Wrayburn, că ar fi zadarnic să mă iau la întrecere cu dumneavoastră în cuvinte urîte şi atitudini trufaşe. Tînărul acesta, care tocmai a ieşit, într-o jumătate de ceas v-ar putea da de ruşine în domenii dintre cele mai diferite ale ştiinţei, de nu ştiu cîte ori; dumneavoastră

însă îl azvîrliți cît colo ca pe-un om inferior. Același lucru îl puteți face și cu mine, fără îndoială, știu dinainte.

— S-ar putea — rosti Eugen.

— Dar eu sînt mai mult decît un băiețandru — spuse Bradley strîngînd pumnul — și VREAU să mi se dea ascultare, domnule.

— Ca profesor — zise Eugene — vi se dă totdeauna ascultare. Asta ar trebui să vă bucure.

— Dar nu mă bucură — replică celălalt, alb ca varul de furie. — Dumneavoastră credeți că cineva care se formează pentru îndatoririle pe care le predau eu și avînd mare grijă și străduindu-se zi de zi să le predea cum se cuvine încetează de a mai fi om ?

— Judecînd după cum vă purtați — spuse Eugene — cred că sînteți puțin cam prea violent pentru un profesor.

În timp ce vorbea, aruncă restul rămas din trabuc.

— Violent cu dumneavoastră, domnule, da, recunosc. Și sînt violent cu dumneavoastră, domnule, din respect față de mine. Dar nu mă port rău cu elevii.

— Dar cu profesorii mi se pare că da — replică Eugene.

— Domnule Wrayburn.

— Domnule profesor.

— Domnule, numele meu e Bradley Headstone.

— După cum prea bine ați spus adineauri, dragă domnule, numele dumneavoastră nu mă interesează, mai e ceva ?

— Doar atît... Oh, cît de nefericit sînt — strigă Bradley, întrerupîndu-se ca să-și șteargă sudoarea de pe față ; tremura din tot corpul — că nu mă pot stăpîni ca să fiu un om mai puternic, pe cînd cel care n-a simțit toată viața ce am simțit eu într-o singură zi poate să se înfrîneze !

Spuse acestea ca într-o agonie, adăugînd o mișcare vagă din mîini ; ar fi fost în stare să se sfîșie.

Eugene Wrayburn se uita tot timpul la el, găsindu-l parcă amuzant.

— Domnule Wrayburn, aș dori să vă spun ceva ca din partea mea.

— Haideți, haideți, domnule profesor — replică Eugene, oarecum nerăbdător în indolența lui, pe cînd Bradley din nou se lupta cu sine. — Spuneți ce aveți de spus. Dar dați-mi voie

să vă aduc aminte că ușa a rămas deschisă și tînărul dumneavoastră prieten vă așteaptă pe scări.

— Cînd l-am însoțit, domnule, pe tînărul acesta aici, am făcut asta în scopul de a adăuga, ca unul care nu v-ar fi îngăduit să-l treceți cu vederea, în caz că l-ați fi trecut cu vederea fiind un băiețandru, că pornirile lui sînt corecte și drepte.

Astfel vorbi Bradley Headstone, cu mare efort și anevoie.

— Asta-i tot ? — întrebă Eugene.

— Nu, domnule — spuse celălalt, roșind, mînios. Eu îl susțin cu tărie în împotrivirea față de vizitele dumneavoastră la sora lui, față de serviciile pe care i le aduceți... mai rău încă... față de ceea ce aveți de gînd să faceți pentru ea.

— *Asta-i* tot ? — întrebă din nou Eugene.

— Nu, domnule. Am hotărît să vă spun că atitudinea dumneavoastră n-are nici o justificare și că este injurioasă pentru sora lui.

— Sînteți profesorul ei așa cum sînteți al lui ?... Sau poate ați dori numai să-i fiți ? adăugă Eugene.

Această lovitură îi ridică lui Bradley Headstone tot sîngele în obraz, năvalnic, atît de iute, de parcă ar fi fost dată cu un pumnal.

— Ce vreți să spuneți cu asta ? — atît izbuti să mai rostească.

— O ambiție destul de firească — zise Eugene cu răceală.

— Departe de mine gîndul să-mi închipui altceva. Sora lui, al cărei nume îl aveți, poate, prea des pe buze... e așa deosebită de mediul în care a trăit totdeauna și de toată lumea aceea măruntă și obscură din jurul ei, încît ambiția aceasta e foarte firească.

— Vreți cumva, domnule Wrayburn, să-mi aruncați în față originea mea obscură ?

— Nu prea ar fi cazul, domnule profesor, pentru că nu știu nimic în privința asta și nici nu caut să știu.

— Dumneavoastră îmi reproșați originea mea — reluă Bradley Headstone — faceți aluzii la educația mea, dar să știți, domnule, eu mi-am croit un drum în viață cu toate acestea, în ciuda acestor două lucruri, și am dreptul să fiu considerat un

om mai bun decît dumneavoastră, am mai multe motive să fiu mîndru de mine.

— Cum aș putea să vă reproșez — replică Eugene — ceea ce eu însumi nu știu, ori cum aș putea azvîrli cu niște pietre pe care niciodată nu le-am avut în mînă... iată o problemă demnă de ingeniozitatea unui profesor. *Asta-i* tot ?

— Nu, domnule. Dacă vă închipuiți că băiatul acesta...

— Care trebuie să fi obosit de atîta așteptare — îl întrerupse politicos Eugene.

— Dacă vă închipuiți că băiatul acesta n-are prieteni, domnule Wrayburn, vă înșelați. Eu îi sînt prieten și va trebui să descoperiți singur asta.

— Iar dumneavoastră îl veți descoperi pe scări — îi întoarse vorba Eugene.

— E posibil să fi crezut, domnule, că puteți proceda după bunul-plac în chestiunea asta, avînd de-a face pur și simplu cu un băiat fără prieteni, fără experiență și fără sprijin. Dar vă avertizez că acest calcul meschin e greșit. Mai aveți de-a face și cu un om în toată puterea cuvîntului. Îl voi sprijini și, la nevoie, voi cere satisfacție pentru el. Sînt devotat cu trup și suflet cauzei lui, îi stau cu totul la dispoziție.

— Ce coincidență... și ușa vă stă deschisă la dispoziție — spuse Eugene.

— Disprețuiesc subterfugiile dumneavoastră viclene și vă disprețuiesc — rosti profesorul. Pentru că sînteți josnic din fire, aruncați cu noroi în originea mea modestă. Vă sfidez pentru asta. Dar dacă nu profitați de această vizită și nu procedați în consecință, mă veți găsi la fel de înverșunat împotriva dumneavoastră ca și cînd ar fi vorba de o chestiune personală, considerînd că ați merita să vă acord un gînd răzleț.

Rostind aceste cuvinte, el părăsi încăperea, conștient de rigiditatea și lipsa lui de politețe, pe cîtă vreme Eugene Wrayburn părea calm, cîtuși de puțin tulburat ; ușa masivă se închise ca porțile unui cuptor peste văpaia roșie și albă a furiei lui.

— Ciudat monomaniac ! — exclamă Eugene. — Omul ăsta își închipuie, te pomenești, că toată lumea trebuie să fi auzit de maică-sa !

Mortimer Lightwood se afla încă la fereastră, unde se retrăsese din delicatețe ; Eugene îl strigă și începu să se plimbe în sus și-n jos prin încăpere.

— Dragă prietene — spuse Eugene, aprinzîndu-și un alt trabuc. Mi-e teamă că oaspeții mei nepoftiți au fost cam obositori. Dacă, drept despăgubire (scuză-mi cuvîntul juridic, venit din partea unui avocat pledant), ți-ar plăcea s-o poftești pe Tippins la ceai, îți promit să-i fac curte.

— Eugene, Eugene, Eugene ! — răspunse Mortimer, tot măsurînd încăperea. — Îmi pare rău de cele petrecute. Și cînd mă gîndesc ce orb am fost !

— Cum orb, băiete dragă ? — întrebă prietenul lui, nepăsător.

— Ce voiai să spui în seara aceea, la birtul de pe malul fluviului ? — întrebă Lightwood, oprindu-se locului. — Ce mă întrebaseși atunci ? Dacă nu aveam impresia că ar fi o combinație între un trădător și un hoț de buzunare cînd mă gîndeam la fata aceea ?

— Parcă-mi amintesc expresia... — spuse Eugene.

— Cum *te* simți cînd te gîndești acum la ea ?

Prietenul său nu-i dădu un răspuns direct, ci rosti după ce pufăi de cîteva ori din trabuc :

— Să nu privești greșit lucrurile. În toată Londra asta nu există o fată mai bună ca Lizzie Hexam. Nimeni din familia mea și a ta nu valorează mai mult decît ea.

— De acord. Ce urmează ?

— Iată — reluă Eugene, uitîndu-se după el șovăitor, în timp ce ajunsese la celălalt capăt al odăii — iar îmi pui în față enigma, la care renunțasem să mă mai gîndesc.

— Eugene, intenționezi cumva s-o seduci pe fata asta și-apoi s-o părăsești ?

— Nu, prietene dragă.

— Vrei să te însori cu ea ?

— Nu, dragă prietene.

— Vrei să te ții de capul ei ?

— Dragul meu prieten, nu vreau nimic. N-am nici un fel de plan. Nu sînt în stare să fac planuri. Dacă aș ticlui un plan, l-aș abandona numaidecît, istovit de atîta strădanie.

— O, Eugene, Eugene !

— Dragul meu Mortimer, te implor, lasă tonul ăsta sinistru de dojană. Ce pot face mai mult decît să-ţi spun tot ce ştiu şi să-mi recunosc ignoranţa în legătură cu tot ce nu ştiu ?... Cum sună cîntecul acela scurt din bătrîni, care sub pretext că e vesel mi se pare cel mai lugubru din cîte-am auzit cîndva ?...

În lături cu melancolia,
De tristeţe să n-aud
Şi de-a omului durere ;
Dar trăiască veselia.
Numai pe ea o cînt,
Tra-la-la !

— ...Să nu cîntăm tra-la-la, dragă Mortimer (care nu prea înseamnă nimic), ci să cîntăm că vom renunţa definitiv de-a mai găsi dezlegarea enigmei.

— Mai eşti în legătură cu fata, Eugene, şi e adevărat ce spun oamenii ăştia ?

— Răspund afirmativ la amîndouă întrebările puse de onorabilul şi învăţatul meu prieten.

— Atunci, ce-o să se-ntîmple ? Ce ai de gînd ? Unde vrei s-ajungi ?

— Dragă Mortimer, s-ar crede că profesorul a lăsat în urma lui microbul dăscălelii. Eşti chinuit de dorinţa de a aprinde o altă ţigară de foi. Ia una de-aici, te rog. Aprinde-o de la a mea, care încă mai arde. Aşa ! Acum fii drept şi recunoaşte că eu fac tot ce-mi stă în putinţă să devin mai bun şi că tu ai aruncat o lumină nouă asupra acelor obiecte de gospodărie, pe care, cînd ai dat cu ochii de ele pentru prima oară şi le vedeai ca printr-un geam întunecat, te-ai grăbit... trebuie să spun, te-ai grăbit... să le nesocoteşti. Ştiindu-mi metehnele, m-am înconjurat de lucruri cu o înrîurire morală intenţionată, avînd scopul precis de a stimula formarea intenţiilor gospodăreşti. Urează-mi să am parte de aceste înrîuriri şi relaţii din ce în ce mai bune cu prietenul meu din copilărie.

— Ah, Eugene ! exclamă Lightwood cu afecţiune, stînd acum lîngă el, aşa încît amîndoi se aflau într-un nor mic de fum. Aş fi vrut să răspunzi celor trei întrebări puse de mine : Ce-o să se-ntîmple ? Ce ai de gînd ? Unde vrei s-ajungi ?

— Și, dragul meu Mortimer — replică Eugene, făcînd ușor vînt cu mîna pentru a împrăștia fumul ca să se vadă mai bine francheța întipărită pe chipul lui și în atitudine — crede-mă, le-aș fi dat numaidecît un răspuns dacă puteam. Dar spre a fi în stare să fac asta trebuia mai întîi să fi dezlegat enigma de mult abandonată. Aici se află, Eugene Wrayburn... — și se lovi pe frunte și în piept. Ghici ghicitoarea mea... Nu, pe viața mea, nu pot. Renunț !

Capitolul VII

IN CARE SE INCHEIE UN PACT PRIETENESC

Înţelegerea dintre domnul Boffin şi literat, domnul Silas Wegg, se schimbase atît de mult o dată cu schimbarea modului de viaţă al domnului Boffin, încît declinul Imperiului Roman avea loc acum dimineaţa şi în reşedinţa familială eminamente aristocratică, şi nu seara, ca odinioară, în Boschetul lui Boffin.

Erau totuşi cazuri cînd domnul Boffin, căutînd să se refugieze din calea amabilităţilor lumii bune, se prezenta la Boschet după căderea întunericului pentru a preîntîmpina venirea de a doua zi a lui Wegg, şi acolo, de pe bancheta veche, urmărea destinele în declin ale acelor stăpîni ai lumii, storşi de vlagă şi stricaţi, reduşi acum la ultimele lor resurse.

Dacă Wegg ar fi fost mai prost plătit sau mai potrivit pentru treaba pe care o făcea, el ar fi considerat aceste vizite drept ceva măgulitor şi agreabil, dar în situaţia lui de farsor bine remunerat avea aversiune faţă de ele. Întocmai cum se întîmplă de obicei : servitorul nepriceput, pe oricare ar sluji, totdeauna e împotriva stăpînului său. Chiar şi potentaţii înnăscuţi, creaturi nobile şi pe drept cuvînt onorabile, care se dovedesc a fi nişte imbecili fără pereche în posturile lor înalte, niciodată nu pierd din vedere să se arate potrivnici faţă de cei pe care îi slujesc, uneori fie prin bănuieli neîntemeiate, fie alteori printr-o obrăznicie de proastă calitate. Ceea ce-i valabil în cazul stăpînilor şi al slujbaşilor pe tărîm public este valabil deopotrivă pentru stăpînii şi servitorii din lumea întreagă.

De cînd domnul Silas Wegg se instalase în „Casa noastră", cum obişnuia el să numească locuinţa în preajma căreia stă-

tuse atîta vreme fără adăpost, de cînd în cele din urmă o descoperi că era în toate amănuntele altfel decît şi-o închipuise, ţinînd seama de natura statornică a lucrurilor, omul acesta cu vederi largi şi de o mare influenţă, ca să se asigure pe sine şi în chip de compensaţie, se prefăcu că meditînd asupra trecutului sumbru ajungea să cadă într-o stare de melancolie, de parcă el şi casa trăiseră împreună o prăbuşire în viaţă.

— Şi asta, domnule — avea să spună Silas Wegg stăpînului său, dînd cu tristeţe din cap, dus pe gînduri — a fost cîndva casa noastră ! Asta, domle, este clădirea unde am văzut atît de deseori intrînd şi ieşind figurile alea grozave : domşoara Elizabeth, domşoru George, tanti Jane şi nenea Parker — ale căror nume erau toate născocite de el. — Şi acu, uite ce-am ajuns, zău ! Ah, vai de mine şi de mine !

Se jeluia atît de înduioşător, încît bunului domn Boffin îi părea rău de el, şi aproape avea îndoieli dacă nu cumva prin cumpărarea casei îi pricinuise cine ştie ce rău ireparabil.

Cele două sau trei întîlniri — rezultatul marii amabilităţi a domnului Wegg, tot pretinzînd cu indiferenţă că datorită unui concurs de împrejurări întîmplătoare se ducea la Clerkenwell — i-au îngăduit lui Silas să încheie tîrgul cu domnul Venus.

— Du-mă înapoi la Boschet, sîmbătă seara — spuse Silas, după ce tîrgul a fost încheiat — şi dacă ţi-ar face plăcere să ciocnim un pahar de grog cu Jamaica veche, nu-s eu omu care să se-mpotrivească.

— Mneavoastră ştiţi, domle — răspunse domnul Venus — că eu îs un om necăjit, da fie cum ziceţi.

Aşadar, vine şi sîmbătă seară şi iată că apare şi domnul Venus, care sună la poarta Boschetului.

Domnul Wegg descuie poarta şi zăreşte sub braţul domnului Venus ceva ca un ghemotoc de hîrtie brună.

— Aa, credeam că ai să vii poate c-o birjă — i se adresează el pe un ton uscat.

— Nu, domle Wegg — răspunde Venus —, n-am luat o birjă, că nu mă deranjează că duc un pachet.

— Aşa ? Haida-de ! — zice Wegg, puţin nemulţumit, şi mormăie fără ca celălalt să-l audă. — Da anumite pachete poate că te-ar deranja.

— Aici este ce-ați cumpărat, domle Wegg — spuse Venus, înmînîndu-i politicos pachetul — și-s bucuros să-l aduc iarăși la sursa de unde a... pornit.

— Mulțumesc, Venus. Acum, că afacerea-i încheiată, aș vrea să-ți împărtășesc ceva prietenește: eu am unele îndoieli că dacă m-aș fi adresat unui avocat mneata puteai să păstrezi obiectul ăsta și să nu mi-l dai, pur și simplu. Ți-am spus asta doar așa, ca chestie legală.

— Credeți, domn Wegg? E o cumpărătură făcută în lege, prin contract.

— În țara asta, domle, nu poți cumpăra carne și sînge de om — spune Wegg, clătinînd din cap — cel puțin nu în viață, nu se poate asta. Și-atunci, se pune întrebarea: da oase?

— Legal?

— Da, legal.

— Eu, domn Wegg, nu-s în măsură să vorbesc despre asta — se scuză Venus, roșind și pe un ton mai tare — da despre fapte mă simt în măsură să vorbesc... și de-aia îmi dați voie să spun mai departe?...

— În locu mneatale, eu n-aș mai zice nimic mai departe — îl sfătuiește domnul Wegg, împăciuitor.

— ... Pînă să vă fi predat pachetu în mînă trebuia să încasez mai întîi banii pe el. Eu unu nu vreau să zic că cunosc legile, dar îs sigur de fapte.

Cum domnul Venus e iute la mînie (fără doar și poate, din pricina dezamăgirii sale în iubire) și pentru că domnul Wegg nu vrea să mai pună paie pe foc ca să-l scoată din pepeni, el face, molcom, următoarea observație:

— Am vorbit așa, într-o doară; am spus și eu ca o ipoteză.

— Atunci, domn Wegg, ar fi mai bine aldată s-o spuneți ca o plato-teză — răspunde domnul Venus — că v-o zic de la obraz, mie nu-mi place felu cum mă luați.

Ajunși între timp în salonul domnului Wegg, luminat în seara aceea nu de flacăra lămpii ci de focul din cămin, domnul Venus se mai îmbună și-i aduse complimente gazdei pentru locuința sa, slujindu-se de împrejurare să-i atragă atenția că el, Venus, i-a spus că a nimerit-o pe cinste.

— Așa și-așa — răspunde Wegg. Da ține minte, domle Venus: nu există grîu fără neghină... Pregătește-ți singur bău-

tura şi aşază-te în jilţu de lîngă foc. Ai vrea să tragi, domle, şi-un fum dintr-o lulea ?

— Eu nu prea fumez, domle — zice celălalt — da vă ţin isonu şi mai trag şi eu un fum, două.

Astfel, domnul Venus aprinde luleaua şi pufăie, iar Wegg aprinde luleaua şi pufăie.

— Există neghină chiar şi-n grîul mneavoastră, domn Wegg, după cum ziceaţi ?

— Mistere — replică Wegg. — Nu-mi place, domn Venus, nu-mi place să mă gîndesc că vechii locatari din casa asta au pierit peste noapte, şi nu se ştie cine le-a făcut de petrecanie.

— Aţi avea unele bănuieli, domn Wegg.

— Nu — rosteşte acesta — ştiu doar cine trage foloasele. Da n-am nici un fel de bănuieli.

Spunînd acestea, domnul Wegg fumează şi priveşte focul cu cea mai hotărîtă expresie de milostenie, ca şi cum ar fi înhăţat de poale virtutea asta de cardinal tocmai cînd voia să-şi ia zborul de la el, şi acum o ţinea cu de-a sila.

— Am şi eu — continuă Wegg — nişte observaţii care le-aş putea da în vileag, despre anumiţi oameni şi unele chestii ; da n-aduc nimănui învinuiri, domn Venus. Aici s-a abătut ca din senin o avere uriaşă peste capu unei persoane pe care nu trebe s-o numim. Şi dincoace o simbrie săptămînală şi cîte-o raţie de cărbuni, care s-a abătut tot ca din senin pe capu meu. Care din noi e mai bun ? Nu persoana care nu trebe s-o numim. Asta-i o observaţie de-a mea, da nu fac din asta capu lu crai. Eu îmi capăt simbrie şi raţia de cărbuni. El capătă averea. Aşa merge lucrurile.

— Ar fi bine pentru mine dac-aş putea vedea şi eu treburile aşa calm ca mneavoastră, domn Wegg.

— Mai departe, fii atent aici — continuă Silas, cu un gest oratoric din pipă şi o smucitură a piciorului de lemn, acesta din urmă avînd nedemna tendinţă de a-l răsturna înapoi în jilţ. — Uite înc-o observaţie, domn Venus, fără să fac nici din ea capu lu crai. El — ăla care nu trebe să-l numim — se lasă uşor dus de nas. Şi a fost dus de nas. El — ăla care nu trebe să-l numim — mă are pe mine mîna lui dreaptă şi bineînţeles că eu aştept să fiu ridicat mai sus, şi mneata o să spui pesemne că şi merit să fiu ridicat mai sus...

(Domnul Venus murmură că aşa şi spune.)

— El, ăla care nu trebe să-l numim, ce crezi ? În asemenea împrejurări nici nu ține seama de mine și pune peste capu meu pe-un străin, care l-a dus de nas. Care din noi doi e mai bun ? Care din noi doi poate să spună pe de rost mai multe poezii ? Care din noi doi, în slujba lu ăl care nu trebe să-l numim, și-a măsurat puterile cu romanii, atît țivili cît și militari, pîn' ce-a răgușit în așa hal, de parc-ar fi mîncat de la înțărcare numa rumeguș ? Cred că nu străinu care l-a dus de nas. Și cu toate astea, are toată casa pe mînă, ca și cînd ar fi a lui, și are odaia lui propie, și trăiește pe picior mare, cu vreo mie de lire pe an. Eu îs izgonit la Boschet, unde mă găsește ori de cîte ori e nevoie de mine, ca pe-o mobilă. Meritele nu contează. Așa merge lucrurile. Eu mă uit și văd, trebe să-l văd, n-am încotro, c-așa-s eu obișnuit, să nu-mi scape nimic. Da nu că m-aș plînge. Ai mai fost p-aici vrodată, domn Venus ?

— N-am trecut niciodată pragu porții, domn Wegg.

— Atunci, domn Venus, care va să zică, pîn'a poartă ai fost ?

— Da, domn Wegg, și din curiozitate, m-am uitat în curte.

— Ai văzut ceva ?

— Nimic, decît mormane de gunoi.

Totdeauna nemulțumit și mereu în căutare, domnul Wegg își rotește privirile jur împrejurul camerei, apoi îl măsoară pe domnul Venus din cap pînă-n picioare — parcă bănuind că de la el ar putea să afle ceva.

— Și totuși, domle — continuă — cunoscîndu-l pe bătrînu Harmon s-ar fi cuvenit să-i faci o vizită. Mneata ești un om cuviincios din fire.

Rostise ultimele cuvinte ca pe-un compliment adresat domnului Venus.

— Asta-i adevărat, domle — spuse Venus, clipind din ochii lui obosiți și trecîndu-și degetele prin chica de păr prăfuit — așa am fost pîn' ce m-am acrit din cauza unor vorbe... știți la ce fac aluzie, domn Wegg ? La un anumit docoment scris, prin care nu voiau să fiu privit într-o lumină anumită. De-atunci, totu s-a dus, n-a rămas decît veninu.

— Ei, nu chiar tot — îl îmbunează domnul Wegg, pe un ton compătimitor.

— Ba da, domle — se împotrivește Venus — tot! Lumea s-ar putea să privească asta cu asprime, da eu aș fi în stare să mă năpustesc asupra celui mai bun pretin de-al meu și să-l fac una cu pămîntu. Zău așa!

Mișcînd fără să vrea piciorul de lemn ca să se apere, cînd domnul Venus sărise de jos în toiul declarației lui antisociale, domnul Wegg se dă de-a berbeleaca pe spate, cu jilț cu tot; este ridicat apoi de mizantropul inofensiv, tare zdruncinat și frecîndu-se la cap ca vai de el.

— Păi, v-ați pierdut echilibru, domn Wegg — zice Venus, înmînîndu-i pipa.

— Nici nu se putea altfel — mormăie Silas — cînd un musafir, fără să spună ceva înainte, se poartă ca un resort țîșnit dintr-o cutie afurisită. Să nu mai dai buzna așa de pe scaun, domn Venus!

— Vă rog să mă iertați, domn Wegg. Sînt atît de acrit!

— Da ducă-se naibii... — spune Wegg, pe un ton de dojană — un om stăpîn pe sine poate să se acrească și stînd jos. Vorba aia: unde dai și unde crapă... știi, asta nu prea-mi place — adaugă, frecîndu-se din nou la cap.

— Am să fiu mai atent, domle.

— Dacă se poate. — Domnul Wegg își învinge tonul ironic și iritarea care mocnea în el și își reia pipa. — Vorbeam despre bătrînu domn Harmon, care-a fost pretinu mneatale.

— Nu pretind, domn Wegg, eram cunoștințe, vorbeam cu el uneori, cînd făceam cîte-o mică afacere. Un om foarte iscoditor, domn Wegg, cînd era vorba de cele găsite prin gunoi. Iscoditor și ascuns.

— Aaa, ți s-a părut că era ascuns? — întreabă Wegg, lacom să afle mai mult.

— Totdeauna l-am socotit așa și după înfățișare, și ca fire.

— Aa! — din nou rotind privirile. — Acu, ia să vedem, ce găsește în gunoi? L-ai auzit vreodată vorbind, dragă pretine, despre cum făcea ca să găsească? Cînd trăiești aici în locurile astea pline de taine, nu strică să știi. De pildă, unde găsea lucrurile? Sau, de pildă, cum începea treaba? Începea cu vîrfu movilei, sau cu partea de jos? Ori făcea înțepături ici și colo în movilă... — pantomima domnului Wegg e plină de iscusință și sugestivă — sau săpa din loc în loc? Ce zici, dragă

domle Venus, săpa, sau... ca omu... crezi mai degrabă că făcea înţepături ici şi colo ?

— Eu, domn Wegg, eu zic nici una, nici alta.

— Între noi, domn Venus... mai pregăteşte un pahar... de ce nici una, nici alta ?

— Pentru că eu cred, domle, că ce s-a găsit a fost găsit la ales şi la cernut. Toate movilele-s cernute şi alese ?

— Ai să le vezi şi-o să-ţi faci o idee. Mai pregăteşte un pahar.

De fiecare dată cînd spunea „Mai pregăteşte un pahar", domnul Wegg, cu o săritură pe piciorul lui de lemn, îşi trăgea scaunul ceva mai aproape de domnul Venus, ca şi cum încerca a da de înţeles că vrea ca el şi domnul Venus să pregătească mai degrabă o băutură decît să-şi umple iarăşi paharele.

— Trăind, după cum am mai spus, în aceste locuri misterioase — continuă Wegg, cînd celălalt şi acţionase asupra grogului, la stăruinţa lui ospitalieră — aş dori să ştiu, spune-mi ca unui frate, dacă el şi ascundea ceva în gunoi tot aşa cum găsea unele lucruri.

— Domle Wegg, în mare aş spune că da.

Domnul Wegg îşi puse ochelarii pe nas şi-l privi admirativ pe domnul Venus, din cap pînă-n picioare.

— Ca muritor deopotrivă, cu mine a cărui mînă o iau astăzi pentru prima oară într-ale mele, după ce am trecut cu vederea într-un chip de neînţeles mărturia asta de încredere nemărginită, care-l leagă pe un om *de* alt om — adaugă Wegg, ţinînd mîna domnului Venus cu palma în sus, gata să o bată, şi acum o şi bate — şi nu altmintrelea... că eu dau cu picioru la orice legătură inferioară dintre mine şi omu mergînd ţanţoş cu fruntea spre cer, pe care, doar pe el îl numesc fratele meu geamăn... numai şi numai în privinţa legăturii ăsteia trainice... da ia spune-mi, ce crezi că ascundea ?

— Mi-am dat şi eu cu chipuitu, domn Wegg.

— Ca o făptură cu mîna pe conştiinţă — strigă Wegg, şi exclamaţia nu era mai puţin înduioşătoare, chiar dacă făptura ţinea mîna tocmai atunci pe paharul cu rom şi apă — dă grai presupunerilor mneatale şi esprimă-le, domn Venus !

— Era felu ăla de om bătrîn, domle — răspunde agale anatomistul acesta cu simţ practic, după ce dădu pe gît bău-

tura — despre care aș putea să cred că ar fi fost în stare să se slujească de asemenea ocazii puse la îndemînă de locu acela ca să doscască bani, obiecte de preț, poate chiar și documente.

— Ca unu care todeauna a fost o podoabă pentru viața omenească — continuă domnul Wegg, din nou ținînd mîna domnului Venus cu palma în sus, de parcă ar fi vrut să-i ghicească viitorul ca un chiromant, iar pe a sa deasupra, gata s-o bată la momentul cuvenit — ca unu asupra căruia poetu trebuia să aibă ochiu îndreptat ca pe un adevărat stejar britanic... Căci asta ești mneata... esplică-mi, domn Venus, cuvîntu „docomente" !

— Dacă ne gîndim — răspunde domnul Venus — că bătrînu mereu rupea legăturile cu cîte vreo rudă apropiată, avînd inima împietrită la orice simțămînt firesc, s-ar putea să fi făcut un număr mare de testamente și codicile.

Palma lui Silas Wegg se abătu cu un plescăit puternic peste palma lui Venus.

— Frați gemeni, atît în păreri cît și-n simțăminte ! — exclamă Wegg însuflețit. — Mai pregătește un păhărel !

Deoarece piciorul de lemn, cu scaun cu tot, s-a săltat acum foarte aproape, dinaintea domnului Venus, domnul Wegg pregătește iute băutura pentru amîndoi, dă oaspetelui paharul lui, ciocnește cu el, duce paharul său la buze, îl pune jos și, așezîndu-și mîinile pe genunchii musafirului, iată ce-i spune :

— Domle Venus. Nu că m-aș plînge că mi-a luat-o înainte un venetic, las'că veneticu ăsta e-un client mai mult decît dubios. Nu de dragu banilor, cu toate că banii e todeauna bineveniți. Nu pentru mine, cu toate că nu-s așa de trufaș ca să mă dau în lături de la o afacere bună. Nu, de hatîru dreptății.

Domnul Venus, clipind pasiv din ochii lui slăbiți, cu amîndoi deodată, întreabă :

— Cum e treaba, domn Wegg ?

— Învoiala ca-ntre pretini, domle, pe care vreau s-o propun acum. Pricepi despre ce-nvoială-i vorba ?

— Pînă nu-mi spuneți, domn Wegg, despre ce-i vorba, habar n-am dacă pricep ori ba.

— Dac-ar fi ceva de găsit pe-aici, hai să găsim împreună. Hai să cădem la învoială pretinește c-o să căutăm împreună. Hai să cădem la-nvoială pretinește c-o să-mpărțim egal profiturile între noi. De hatîru dreptății.

Silas luă un aer plin de noblețe.

— Atunci — spune domnul Venus, privind în sus, după ce meditase cu mîinile în păr, ca și cum nu putea să se concentreze dacă nu-și proptea capul—, dac-ar fi să dezgropăm ceva din gunoi, rămîne o taină păstrată între mneavoastră și mine ? Așa e, dom Wegg ?

— Depinde, domn Venus. Să zicem c-ar fi bani, sau argintărie, sau giuvaeruri, astea pot ajunge tot așa de bine ale noastre ca și ale oricui altcineva.

Domnul Venus se frecă nedumerit la sprîncene.

— Nimic mai drept, pentru că altfel obectele astea s-ar vinde fără să se știe, o dată cu movilele de gunoi, iar cumpărătorul ar căpăta ceva ce niciodată nu s-a gîndit să capete și nici n-a mai cumpărat cîndva. Și asta ce-ar fi, domn Venus, altceva decît o nedreptate ?

— Să zicem c-am da de niște documente — sugerează domnul Venus.

— După cuprinsu lor — explică Wegg, prompt — le-am oferi părților celor mai interesate ca să facă ce vrea cu ele.

— De hatîru dreptății, domn Wegg ?

— Todeauna, domn Venus. Dacă părțile le folosește în scopuri greșite, treaba lor, domn Venus... Despre mneata eu am o părere care nu-i lesne de esprimat. Din seara cînd te-am vizitat și cînd, hai să zic, te-am văzut cum îți înecai în ceai mintea puternică a mneatale, am simțit, într-un fel, c-ar trebui să fii urnit din loc. Tocmai învoiala asta pretinească o să fie un fel minunat de-a te urni din loc.

Domnul Wegg continuă să expună pe larg ceea ce îi muncea cel mai mult mintea lui viguroasă : vorbește despre aptitudinile domnului Venus pentru asemenea investigații ; face o amplă dezbatere despre obișnuita răbdare a domnului Venus și despre iscusința delicată a mîinilor lui ; despre dibăcia de a îmbina piese mici laolaltă : despre cunoștințele lui asupra diferitelor materiale și țesături ; despre posibilitatea pe care o are de a ajunge să descopere taine mari cu ajutorul unor semne mărunte...

— Cît despre mine — spune Wegg — nu-s bun pentru așa ceva. Fie că-i vorba de împuns ori de scormonit, eu n-aș putea face nici una, nici cealaltă cu delicatețea lui, așa ca

să nu se vadă că s-a umblat prin movile. La *mneata* e cu totu alteeva, fiindcă pornești la treabă (cum *de altfel* o să-ți faci) mînat de gînduri bune, legat printr-o învoială pretinească, încheiată cu un frate.

Domnul Wegg atrage apoi atenția, cu modestie, cît de puțin potrivit este un picior de lemn pentru scări și alte asemenea eșafodaje aeriene ; de asemenea amintește, dat fiind că ar fi vorba de mers pe o movilă prăfoasă, despre tendința inerentă a acestui membru fictiv de a se înfunda ușor pe unde calcă și de a-l pironi locului pe proprietarul său. Apoi, abandonînd această latură a subiectului, menționează faptul fenomenal că înainte de a se fi instalat la Boschet a aflat din gura domnului Venus pentru prima oară povestea cu comoara ascunsă în movilele de gunoi, despre care crede, cu un aer oarecum smerit, că „pînă nu faci foc nu iese fum". În fine, revenind la o chestiune de ordin moral, legată de dreptate, el face prezicerea sumbră că ar fi posibil să dezgroape ceva care să-l acuze pe domnul Boffin (despre care el subliniază încă o dată, deschis, că profită fără tăgadă de pe urma unei crime), anticipînd că va fi denunțat de către cei care s-au învoit prietenește să slujească justiția. Și asta, explică domnul Wegg în mod special, nu de dragul recompensei, Doamne ferește ! — deși a nu o accepta ar fi un fel de abdicare de la principii.

Domnul Venus, cu chica lui de păr prăfuit, zbîrlită ca urechile ciulite ale unui cîine din rasa terrier, ascultă toate acestea cu luare-aminte.

Cînd domnul Wegg, după ce termină, întinde brațele larg deschise, de parcă ar fi vrut să-i arate domnului Venus ce inimă curată are, încrucișîndu-le apoi în așteptarea unui răspuns, domnul Venus își pironește privirile asupra lui, și clipește din amîndoi ochii puțin înainte de a începe să vorbească.

— Văd, domn Wegg, că ați încercat și de unu singur — zice el în cele din urmă — și că ați dat de greu din propie esperență.

— Nu, nu s-ar putea spune că am încercat — răspunde Wegg, uluit întrucîtva de această observație — am umblat și eu doar la suprafață... Doar la suprafață.

— Și n-ați descoperit nimic alteeva decît că-i o treabă grea ?

Wegg scutură din cap.

— Nu prea știu ce să zic, domn Wegg — rostește Venus după ce își rumegă gîndurile o vreme.

— Zi da — îl îmbie Wegg cu naturalețe.

— Dacă n-aș fi așa de amărît... răspunsu meu ar fi nu. Da cum sînt amărît, domn Wegg, că-mi vine să iau cîmpii de disperare, cred c-am să zic da.

Bucuros, Wegg ridică din nou cele două pahare, repetă ceremonialul ciocnirii lor și bea, în sinea lui din toată inima, în sănătatea și pentru succesul tinerei doamne care l-a adus pe domnul Venus în actuala stare sufletească, atît de propice.

Clauzele învoielii prietenești sînt apoi repetate de mai multe ori și încuviințate de ambele părți. Ele sînt doar : discreție, fidelitate și perseverență. Domnul Venus va avea oricînd liberă trecere la Boschet pentru cercetările sale ; se vor lua toate măsurile de precauție ca nu cumva să se atragă atenția vecinilor.

— Se-aude pași ! — exclamă Venus.

— Unde ? — strigă Wegg, tresărind.

— Afară. Ssst !

Ratifică pactul amical dîndu-și mîna. Se despart tiptil, își aprind lulelele, care între timp se stinseseră, și se reazemă în spătarul jilțului. Se aud pași, fără îndoială. Cineva se apropie de fereastră, și o mînă bate ușor în geam.

— Intră ! — strigă Wegg.

Vrea să spună : „dă ocol și poftim înăuntru pe ușă". Dar cineva ridică ușor cercevelua grea, de modă veche, de la fereastra în ghilotină, și pe fundalul de beznă al nopții se ivește un cap.

— Vă rog, domnul Silas Wegg este aici ?... Aa, îl văd !

Asociații s-ar putea să nu se fi simțit la largul lor nici dacă oaspetele venea înăuntru, ca toată lumea. Dar așa cum stătea acolo, sprijinit în fereastră — care-i ajungea pînă la piept — și privind înăuntru din întuneric, oaspetele acesta îi puse în mare încurcătură, mai cu seamă pe domnul Venus, care lasă pipa din gură, întoarce capul îndărăt și se zgîiește la cel care se zgîia, de parcă ar fi fost propriul lui copil hindus care venea să-l ia acasă.

— Bună seara, domnule Wegg. Dacă-mi dați voie, clanța de la poartă nu merge, ar trebui să se vadă ce are.

— Mncavoastră steți, domn Rokesmith? — se bîlbîie Wegg.

— Eu sînt, Rokesmith. Nu vă deranjați din pricina mea. Nu intru. Trebuie doar să vă transmit cîteva cuvinte, și am promis să fac acest lucru în drum spre casă. Bine că am găsit poarta deschisă; voiam să sun, neștiind dacă n-aveți cumva vreun cîine pe-aici.

— Tare-aș fi vrut să am! — marmură Wegg, întors cu spatele cînd se ridică de jos. — Pst! Veneticu lingușitor de care ți-am spus, domn Venus.

— E cineva pe care-l cunosc și eu? — întrebă secretarul, care se uita înăuntru.

— Nu, domle Rokesmith. Un pretin de-al meu. Îmi mai ține de urît seara.

— Aa, îmi cer iertare. Domnul Boffin vă trimite vorbă că nu așteaptă să stați neapărat acasă seara, dacă trece din întîmplare. I s-a părut că poate fără să vrea v-a ținut cumva legat. Pe viitor, cînd va veni neanunțat, dacă vă găsește e bine, dacă nu, tot bine. Am făgăduit să vă spun aceasta în drum spre casă. Asta-i tot.

Cu aceste cuvinte și un „Noapte bună", secretarul coborî din nou geamul și se făcu nevăzut.

Cei doi ciulesc urechile; aud cum pașii se îndepărtează înapoi către poartă, cum poarta se închide în urma lui.

— Și uite pentru cine, domn Venus — spuse Wegg cînd nu se mai deslușea zgomot de pași — am fost eu dat la o parte! Dă-mi voie să te-ntreb: ce crezi despre el?

Aparent, domnul Venus nu prea știe ce să creadă despre el, căci toate eforturile pe care le face nu duc la un răspuns închegat, ci doar la cuvintele:

— Arată cam ciudat.

— Vrei să zici că arată dublu, domle — sare domnul Wegg, cu amărăciune. — *Așa* arată. Pentru mine, fie omu oricît de ciudat, numai cu două fețe să nu fie. Asta-i un prefăcut, domle!

— Adicătelea există ceva împotriva lui? — întrebă Venus.

— Ceva împotriva lui? — repetă Wegg. — Ceva? Ce mare mîngîiere ar fi fost pentru mine, ca om, dacă nu eram sclavu adevărului și nu trebuia acum să răspund: „Nu ceva, o sumedenie"!

Vedeți în ce adăpost din cale-afară de jalnic își vîră capul niște struți fără pene! Ce satisfacție morală nespus de mare pentru Wegg la gîndul că domnul Rokesmith e un prefăcut!

— Pe-o asemenea noapte înstelată, domn Venus — i se adresează, în timp ce-și conduce asociatul prin curte, amîndoi făcuți rău de băutura pregătită de prea multe ori — pe-o asemenea noapte înstelată te-ntrebi cum de-i rabdă ceru pe niște venetici lingușitori și prefăcuți să se mai întoarcă acasă, ca și cum ar fi niște oameni cinstiți.

— Priveliștea corpurilor ăstora cerești — răspunde domnul Venus, uitîndu-se în sus pînă cînd îi cade pălăria — îmi aduce dureros în minte cuvintele ei chinuitoare că nu vrea nici să privească, nici să fie privită ca...

— Știu, știu! Nu trebe să le mai repeți — îl întrerupe domnul Wegg, strîngîndu-i mîna. — Dar gîndește-te cît trebe să mă îndîrjească pe mine în simțămîntu dreptății împotriva celui care nu-i nevoie să-l mai numesc. Nu că i-aș purta pică. Da uite cîte amintiri vechi îți deșteaptă cu strălucirea lor! Amintiri vechi despre ce, domle?

Domnul Venus începe să se jeluiască:

— Despre cuvintele ei, scrise de chiar mîna ei, că nu vrea să se privească, nici...

Silas însă îi reteză vorba, cu demnitate:

— Da, domle! Amintiri despre casa noastră, despre jupîn George, despre tanti Jane, despre nenea Parker, care s-a dus cu toții. Toți s-a jertfit pentru alesu soartei și pentru viermele de-un ceas!

Capitolul VIII

UNDE ARE LOC O RĂPIRE NEVINOVATĂ

Alesul soartei şi viermele de-un ceas, sau în cuvinte mai puţin tăioase : domnia-sa domnul Nicodemus Boffin, Gunoierul de aur, într-atît se obişnuise cu reşedinţa lui de familie eminamente aristocratică, de parcă acolo ar fi trăit de cînd lumea. Nu-şi putea ascunde sentimentul că era ca un codru de brînză, de familie eminamente aristocratică, care, fiind mult prea mare faţă de nevoile lui, hrănea o droaie nenumărată de paraziţi ; dar se mulţumea să privească această poprire pe avere drept un fel de taxă perpetuă pentru moştenire. Se resemna cu atît mai mult, cu cît vedea că doamna Boffin se bucura din plin şi că domnişoara Bella părea încîntată.

Fata aceasta fusese, fără îndoială, o achiziţie pentru Boffini. Era mult prea drăguţă ca să nu fie seducătoare pretutindeni unde se ducea şi prea iute la minte ca să rămînă cumva mai prejos de noul ei mod de viaţă. Dacă sentimental avusese de cîştigat, asta era o chestiune de gust nelămurită încă ; dar cît priveşte o altă chestiune de gust, îmbunătăţirea felului de a se prezenta şi manierele sale, nu mai exista nici o îndoială.

Şi astfel, curînd, domnişoara Bella începu să se ocupe de doamna Boffin ; mai mult chiar, se simţea prost de parcă ar fi avut vreo răspundere cînd vedea că doamna Boffin calcă în strachini. Nici vorbă ca o asemenea creatură drăgălaşă, cu o natură atît de sănătoasă, să fi călcat prea rău în strachini, chiar şi cînd primea vizita celor mai simandicoase mutre, care şi aşa recunoşteau că Boffinii sînt de o „fermecătoare vulgaritate" (desigur, ceea ce n-ar fi fost cazul s-o spună ei), iar cînd aluneca şi ea pe gheaţa mondenă pe care toţi copiii podsnapismului, spre mîntuirea sufletelor lor firave, trebuiau să patineze în cerc, sau în şiruri lungi, o trînteau inevitabil şi

pe domnişoara Bella (aşa cel puţin simţea fata), făcînd-o să fie tare încurcată sub privirile patinatorilor mai iscusiţi, angajaţi în piruetele acelea pe gheaţă.

La vîrsta domnişoarei Bella nimeni nu s-ar putea aştepta ca ea să examineze îndeaproape sensul şi temeinicia situaţiei sale în casa Boffinilor. Şi cum niciodată nu se dăduse în lături să se plîngă de vechea ei locuinţă, deşi nu cunoscuse alta cu care s-o compare, de aceea, nu era cumva o dovadă de ingratitudine sau de desconsiderare faptul că o prefera foarte mult pe cea nouă ?

— Ce om nepreţuit este Rokesmith ! — spuse domnul Boffin după vreo două-trei luni. — Da nu-l pot înţelege prea bine.

Nici Bella nu putea, aşa că subiectul acesta i se păru destul de interesant.

— El îşi dă mai multă osteneală pentru afacerile mele, dimineaţa, la amiaz, seara — continuă domnul Boffin — decît ar putea sau ar voi alţi cincizeci de oameni luaţi laolaltă... şi cu toate astea, are felul lui de-a fi : cînd îs gata aproape să pornesc braţ la braţ cu el, taman atunci parc-ar trînti de-a curmezişu drumului o grindă de schelă, că nu mai pot face un pas măcar.

— Cum aşa, domnule, dacă-mi daţi voie să-ntreb ? — se minună Bella.

— Păi, draga mea — zise domnul Bofin — nu vrea să aibă aici de-a face cu nimeni, în afară de mneata. Cînd primim musafiri, aş dori să-şi păstreze locu obişnuit la masă, ca şi noi ; da de unde, el nici nu vrea s-audă.

— Dac-aş şti că se crede mai grozav ca toţi — spuse domnişoara Bella, înălţînd capul brusc — l-aş lăsa în apele lui.

— Nu de asta, draga mea... — replică domnul Boffin, dus pe gînduri. — Nu se crede mai grozav ca toţi.

— Poate se crede mai prejos — sugeră Bella. — Dacă-i aşa, el s-ar cuveni să ştie el mai bine.

— Nu, draga mea, nu-i nici asta. Nu... — repetă domnul Boffin, scuturînd din cap, după ce din nou căzu pe gînduri. — Rokesmith e-un om modest, da nici mai prejos ca alţii nu se crede.

— Atunci, drept cine se ia, domnule ? — întrebă Bella.

— Zău dacă ştiu ! — exclamă domnul Boffin. La-nceput

mi s-a părut că numai cu Lightwood nu voia să se-ntîlnească. Acum, pare-mi-se, cu nimeni, în afară de mneata.

„Aha ! — gîndi domnişoara Bella. Chiar aşaaa ! *Asta* este va să zică !" Domnul Mortimer Lightwood a luat masa de două sau trei ori la Boffini ; apoi s-au mai întîlnit în altă parte şi era sigură că-i atrăsese atenţia. „Se cam întrecuse cu gluma secretarul ăsta... şi unde mai pui, e şi chiriaşul tatei... mă face ţinta geloziei lui !"

Era ciudat ca ea să fie atît de dispreţuitoare faţă de chiriaşul tatei ; dar fata asta răzgîiată — de două ori răzgîiată : o dată de sărăcie şi apoi de huzur — făcea lucruri şi mai ciudate. Dar să le lăsăm, totuşi, să se dezvolte singure în cursul acţiunii.

„Prea de tot, mi se pare... — îşi continuă domnişoara Bella, zeflemitoare, firul gîndurilor ; chiriaşul ăsta al tatei îşi ridică pretenţii asupra mea şi îndepărtează oamenii care mi-ar conveni ! Prea de tot, zău, atîtea posibilităţi oferite mie de domnul şi doamna Boffin şi de care să profite un simplu secretar, chiriaşul tatei !"

Şi totuşi, nu trecuse prea multă vreme de cînd Bella se simţise măgulită descoperind că acelaşi secretar şi chiriaş al tatei dădea semne că ţine la ea. Aa ! Dar pe atunci reşedinţa eminamente aristocratică şi croitoreasa doamnei Boffin nu se iviseră încă la orizont.

Cu toată atitudinea lui aparent rezervată, secretarul ăsta şi chiriaşul tatei era în ochii domnişoarei Bella un om foarte înfigăreţ.

„Totdeauna are lumina aprinsă în birou cînd ne întoarcem de la un spectacol, totdeauna ne întîmpină la portiera trăsurii ca să ne dea o mînă de ajutor. Şi-atunci, chipul doamnei Boffin străluceşte totdeauna nesuferit, la care el — ce urît ! — nu mai poate de bucurie ; şi cum ar fi cu putinţă să iei în serios tot ce-şi pune în gînd un bărbat ?"

— Niciodată nu-mi ceri, domnişoară Wilfer — spuse secretarul, întîlnind-o din întîmplare, singură, în salon —, să transmit ceva acasă. Aş fi fericit să pot face ceva pentru dumneata în această direcţie.

— Te rog, nu înţeleg ce vrei să spui, domnule Rokesmith ? — întrebă domnişoara Bella, coborînd languros pleoapele.

— Prin cuvîntul „acasă" ? Mă gîndesc la casa părintească di Holloway.

Ea roşi la auzul acestei replici — atît de iscusit formulată, încît cuvintele păreau a fi simple răspunsuri, date cu o perfectă bună-credinţă — şi spuse, pe un ton mai apăsat, mai tăios :

— Ce anume să transmit acasă ?

— Ştiu eu, doar cîteva cuvinte în semn că nu i-aţi uitat — răspunse secretarul, la fel ca mai înainte — pe care presupun că şi altminteri le adresaţi celor de acasă. Ar fi o plăcere dacă ai face din mine purtătorul acestor mesaje. După cum ştii, mă duc în fiecare zi acolo.

— Nu-i nevoie, domnule, să-mi aminteşti acest lucru.

Fusese prea iute în ieşirea răstită îndreptată împotriva „chiriaşului tatei" şi îşi dădu seama de asta cînd îi întîlni privirea calmă.

— Ei nu prea-mi trimit... care a fost expresia dumitale ?... cuvinte în semn că nu *m-au* uitat — replică Bella, făcînd repede pe ofensata.

— Deseori mă întreabă despre dumneata, şi le spun şi eu puţinul pe care-l ştiu.

— Sper că exprimă adevărul ! — exclamă Bella.

— Sper că nu poţi să te-ndoieşti, pentru că altfel ar fi foarte în defavoarea dumitale.

— Nu, nu mă-ndoiesc. Reproşul e foarte corect, îl meritam. Te rog să mă scuzi, domnule Rokesmith.

— Ar fi trebuit eu să te rog să nu faci acest lucru, dar asta te prezintă într-o lumină extrem de avantajoasă — răspunse el, cu seriozitate. Iartă-mă, dar n-am avut încotro. Revenind la ceea ce discutam, dă-mi voie să adaug că poate părinţii dumitale îşi închipuie că-ţi reproduc cele spuse de ei, că-ţi transmit salutări şi aşa mai departe. Dar cum niciodată nu m-ai întrebat despre ei, n-am vrut să te stînjenesc.

— Mîine vreau să trec pe acolo — zise Bella, ţintindu-l din priviri ; avea impresia că o mustră.

— Mie te adresezi — întrebă şovăitor — sau lor ?

— Cui doreşti.

— Amîndurora ? Pot să le transmit ?

— Dacă-ţi face plăcere, domnule Rokesmith. Transmiţi, nu transmiţi, mîine trec pe la ei.

— Atunci, am să le spun asta.

Mai întîrzie o clipă, ca să-i dea ei prilej să prelungească discuția dacă ar fi dorit. Văzînd că nu scoate nici o vorbă, plecă.

Rămasă din nou singură, două lucruri i s-au părut curioase domnișoarei Bella în timpul scurtei lor întrevederi. Primul: că îi lăsase în inimă un sentiment puternic de vinovăție. Al doilea: că ideea, intenția de a trece pe acasă îi venise în clipa în care l-a anunțat ca despre un proiect dinainte stabilit.

„Ce să cred, sau ce-o fi gîndind el? — se întreba în sinea ei. N-are nici un drept, nici o putere asupra mea; cum să fiu atentă cu el, dacă nu țin la el?"

Deoarece doamna Boffin stăruise ca expediția de a doua zi să aibă loc cu trăsura, domnișoara Bella se duse acasă cu mare pompă. Doamna Wilfer și domnișoara Lavinia făcuseră multe presupuneri asupra probabilității sau improbabilității ca ea să apară în asemenea alai, și zărind trăsura de la fereastra de unde priveau pe furiș se înțeleseră ca vehiculul să fie ținut la scară cît mai îndelung posibil, spre necazul și uimirea vecinilor. Apoi se îndreptară către obișnuitul salonaș al familiei, ca s-o primească pe domnișoara Bella cu o decentă nepăsare, așa cum se și cuvenea.

Salonașul părea foarte neîncăpător și sărăcăcios, iar scara de acces — foarte îngustă și extrem de cotită. Căsuța aceasta cu tot ce avea înăuntru părea în contrast jalnic cu reședința eminamente aristocratică.

„Nici nu-mi vine să cred — gîndi Bella — că am putut trăi într-un asemenea loc."

Măreția sumbră a doamnei Wilfer și impertinența înnăscută a lui Lavvy n-au putut îmbunătăți situația. Bella, firește, ar fi avut nevoie de o mînă de ajutor, dar cine să i-o dea?

— Asta e — o întîmpină doamna Wilfer, oferindu-i obrazul ca să i-l sărute, la fel de strălucitor și ferm ca dosul unei linguri — o adevărată onoare!... Ai să observi probabil, Bella, că sora ta Lavvy a mai crescut!

— Mamă — interveni domnișoara Lavinia — nimeni n-ar spune nimic dacă te-ai supăra, căci Bella merită asta din plin, dar, zău, e caraghios să mai vorbești de creșterea mea cînd am depășit vîrsta creșterii!

— Eu am mai crescut — declară doamna Wilfer, răspicat — după căsătorie.

— Perfect, mamă — replică Lavvy — dar cred c-ar fi mult mai bine s-o lași baltă...

Căutătura someață cu care maiestuoasa doamnă primi acest răspuns ar fi pus în încurcătură un adversar mai puțin impertinent, dar asupra Laviniei n-avu nici un efect ; lăsînd-o pe maică-sa să fulgere din priviri pe cine-o vrea și cît o vrea, fata se întoarse spre sora ei, fără să se sinchisească.

— Cred că n-o să te simți dezonorată dacă te sărut, nu-i așa, Bella ? Bun ! Ce mai faci, Bella ? Cum o mai duc Boffinii tăi ?

— Astîmpără-te ! — exclamă doamna Wilfer. — Taci ! Isprăvește odată cu tonul ăsta ușuratic !

— Vai de capul meu ! Atunci, cum o mai duc zboffinii tăi — întrebă Lavvy — dacă mama nu știu ce are cu Boffinii tăi ?

— Impertinentă fată ! Răzgîiato ! — strigă doamna Wilfer, grozav de severă.

— Mi-e totuna dacă-s răzgîiată sau zgîriată — îi răspunse Lavinia cu răceală, smucind capul. — Pentru mine înseamnă absolut același lucru, puțin îmi pasă dacă-s așa ori altminteri ; dar știu una și bună : după ce mă mărit, nu vreau să mai cresc !

— Tu nu vrei ? *Tu* nu vrei ? — replică doamna Wilfer, solemn.

— Nu, mamă, nu vreau. Nimic n-o să mă poată convinge să fac asta !

Doamna Wilfer își flutură mănușile și deveni de un patetism grandios.

— Era și de așteptat — se lamentă ea. — Una din fiicele mele mă părăsește ca să se arunce în brațele trufiei și ale prosperității, iar cealaltă fiică mă disprețuiește. Halal !

— Mamă — sări Bella. — Domnul și doamna Boffin sînt bogați, fără îndoială, dar n-ai nici un drept să spui că sînt și trufași. Dumneata ar trebui să știi foarte bine că nu sînt.

— Într-un cuvînt, mamă — zise Lavvy, tăbărînd fără veste asupra dușmanului — dumneata ar trebui să știi foarte bine, ori dacă nu, cu atît mai rău, să-ți fie rușine !... ar trebui să știi că domnul și doamna Boffin sînt perfecțiunea întruchipată.

— Într-adevăr — încuviință doamna Wilfer, privind curtenitor întoarcerea dezertoarei — s-ar părea că așa trebuie să gîndim. Iată de ce, Lavinia, mă opun eu să vorbești pe un ton ușuratic. Doamna Boffin (despre fizionomia căreia nu pot vorbi niciodată cu calmul pe care aș dori să-l păstrez), doamna Boffin și mama voastră nu sînt în termeni intimi. Să nu vă treacă prin gînd că ea și soțul ei s-ar încumeta să spună apropo de noi „Wilferii". Nu pot de aceea admite să spuneți despre ei „Boffinii". Nu, căci un asemenea ton... numește-l familiaritate, frivolitate, egalitate, cum vrei... ar presupune un anumit gen de relații între noi, care nu există. M-am exprimat limpede ?

Fără a lua cîtuși de puțin seama la această întrebare, deși pusă cu o emfază și un gest oratoric demn de barou, Lavinia îi atrase atenția sorei ei :

— Știi, în definitiv, Bella, nu ne-ai spus cum o mai duc nea cutare ai tăi.

— Nu vreau să vorbesc aici despre ei — replică Bella, căutînd să-și stăpînească indignarea și bătînd cu piciorul în podea. — Sînt mult prea cumsecade și mult prea buni ca să-i amestec în astfel de discuții.

— De ce vorbești așa ? — întrebă doamna Wilfer, în zeflemea. — De ce spui lucrurile pe ocolite ? Apreciez tonul politicos și îndatoritor ; dar la ce bun ? De ce nu spui deschis că sînt mult prea cumsecade și prea buni pentru *noi ?* Înțelegem aluzia. De ce te ascunzi după deget ?

— Mamă, strigă Bella bătînd din picior — dumneata ești în stare să faci omul să-și ia cîmpii, la fel și Lavinia.

— Sărmana Lavinia ! — exclamă doamna Wilfer, înduioșată. — Toate se sparg în capul ei. Biata copilă !

Dar Lavvy, dezertînd de la datorie cu aceeași iuțeală ca și mai înainte, se năpusti asupra celuilalt vrăjmaș.

— Nu *mă* dădăci, mamă — sări ea, vorbind pe un ton tăios — știu să-mi port și singură de grijă.

— Un lucru mă surprinde — reluă doamna Wilfer, îndreptîndu-și observația către fiica ei mai mare, care i se părea mai sigură decît cea mică, pe care nu se putea de loc bizui — un lucru mă surprinde, și anume că ai găsit timp și cu cale să te rupi de domnul și doamna Boffin și să vii să ne vezi. Mă mir că pretențiile noastre, care se bat cap în cap cu cele ale

domnului și doamnei Boffin, și așa mai mari, au avut oarecare greutate. Îmi dau seama să ar trebui să fiu recunoscătoare că am obținut și atît, în înfruntarea cu domnul și doamna Boffin.

(Buna doamnă apăsă cu amărăciune pe prima literă a cuvîntului „Boffin", ca și cum reprezenta principala ei obiecție la adresa purtătorilor acestui nume, de parcă Doffin, Moffin sau Poffin ar fi fost cu mult mai suportabili.)

— Mamă — reluă Bella, mînioasă — mă sileşti să spun că-mi pare rău într-adevăr că am venit și că nu voi mai pune piciorul aici decît cînd o fi dragul, bietul tata acasă. Pentru că tata-i prea mărinimos ca să-i privească pe binevoitorii mei prieteni cu invidie și răutate ; tata e destul de delicat și destul de drăguț ca să-și aducă aminte cît de mici pretenții avem față de ei, după părerea lor, și în ce situație neobișnuit de grea am fost pusă, fără ca eu să fi mișcat măcar un deget. Și totdeauna l-am iubit pe dragul, bietul tata, mai mult decît pe voi toți luați laolaltă... da, și acum îl iubesc și totdeauna îl voi iubi !

Aici, Bella, negăsind nici o mîngîiere în pălăriuța ei fermecătoare și în rochia elegantă, izbucni în lacrimi.

— Ah, R. W. — țipă doamna Wilfer, înălțînd ochii și apostrofînd văzduhul — ce chin ar fi fost pentru tine, cred, dacă erai de față și auzeai cum e umilită în numele tău soția ta și mama copiilor tăi ! Dar hazardul te-a scutit de această încercare, R. W., oricare ar fi soarta ce mă așteaptă.

Aici, doamna Wilfer izbucni în lacrimi.

— Îi urăsc pe Boffini ! — protestă domnișoara Lavinia. Puțin îmi pasă dacă se împotrivește cineva să le spun Boffini. Am să le spun Boffini. Boffinii, Boffinii ! Pacostea de Boffini, așa-i numesc eu, și mai spun că ei au ridicat-o pe Bella împotriva mea, și le spun Boffini în față — ceea ce n-ar fi fost neapărat cazul, dar fata se mîniase — le spun că-s Boffini detestabili, Boffini ordinari, Boffini odioși, bestiile de Boffini. Poftim !

Aici, domnișoara Lavinia izbucni în lacrimi.

Poarta grădinii din față se auzi zăngănind, și secretarul urca scările în pas grăbit.

— Dați-mi voie să-i deschid eu — spuse doamna Wilfer, ridicîndu-se, cu un aer de maiestuoasă resemnare, în timp ce clătina din cap și se ștergea la ochi. — În momentul de față

nu mai avem servitoare. N-avem nimic de ascuns. Dacă o să-şi dea seama de urmele emoţiei de pe chipul nostru, creadă ce-o vrea.

Cu aceste cuvinte, părăsi încăperea. După cîteva clipe apăru din nou, strigînd pe tonul ei de crainic :

— Domnul Rokesmith aduce un pachet domnişoarei Bella Wilfer.

Domnul Rokesmith se ivi numaidecît după rostirea numelui său şi, firește, înţelese ce se petrecea acolo. Dar se prefăcu, discret, că nu înţelege nimic şi i se adresă domnişoarei Bella :

— Domnul Boffin intenţionase să fie pus în trăsură pachetelul ăsta pentru dumneata, azi-dimineaţă. Voia să ţi-l dea ca o mică amintire din partea lui... e numai o pungă, domnişoară Wilfer... dar pentru că planul nu i-a izbutit, m-am oferit eu să-l aduc, venind după dumneata.

Bella îl luă şi-i mulţumi.

— Ne-am cam certat puţin, domnule Rokesmith, dar nu mai rău ca de obicei. Dumneata ştii ce frumos ne purtăm cînd sîntem între noi. M-ai găsit cînd tocmai mă pregăteam să plec. La revedere, mamă ! La revedere, Lavvy !

Şi, sărutîndu-le pe rînd, domnişoara Bella se îndreptă spre uşă. Secretarul ar fi însoţit-o, dar doamna Wilfer se apropie şi spuse cu demnitate :

— Scuzaţi ! Permiteţi-mi să mă slujesc de un drept firesc şi s-o conduc pe fiică-mea la trăsura care o aşteaptă.

El îşi ceru iertare şi-i făcu loc să treacă.

Un spectacol într-adevăr grandios s-o vezi pe doamna Wilfer deschizînd larg uşa casei şi strigînd în gura mare, cu mănuşile întinse :

— Servitorul doamnei Boffin ! — Căruia, cînd acesta se prezentă, îi aduse o înştiinţare scurtă, dar maiestuoasă : — domnişoara Wilfer soseşte numaidecît !

Vorbea ca o guvernatoare de la temniţa din Turnul Londrei care preda un puşcăriaş de stat.

Efectul acestui ceremonial a fost, timp de vreun sfert de oră după aceea, pur şi simplu paralizant pentru vecini, sporit simţitor de respectabila doamnă, care în vremea asta lua aer, căzută într-un soi de extaz senin, pe treapta de sus a scării.

După ce se așeză în trăsură, Bella desfăcu pachețelul și găsi o pungă drăguță în care era o bancnotă de cincizeci de lire.

„Asta o să fie o surpriză îmbucurătoare pentru dragul, bietul tata — își spuse Bella. Am să i-o duc chiar eu."

Deoarece nu știa exact adresa unde era situat localul de afaceri al lui Chicksey, Veneering & Stobbles, doar că se afla lîngă Mincing Lane, ea ceru să fie condusă pînă la acea stradă întunecoasă. Ajunsă acolo, trimise servitorul domnului Boffin în căutarea firmei Chicksey, Veneering & Stobbles, cu însărcinarea de a-l anunța pe domnul R. Wilfer să vină afară, pentru că-l așteaptă o doamnă bucuroasă să stea de vorbă cu el.

Aceste cuvinte misterioase rostite de un valet stîrniră atîta vîlvă în birou, încît numaidecît un băiat a fost pus pe urmele lui Rumty, să observe doamna și să dea raportul. Fierberea nu fuse nicidecum mai mică atunci cînd băiatul veni valvîrtej înapoi cu vestea că doamna e „o fată a-ntîia, într-o trăsură a-ntîia".

Rumty însuși, avînd condeiul după ureche, sub pălăria lui ponosită, ajunse la portiera trăsurii cu răsuflarea tăiată, și a fost tras frumușel cu forța în trăsură de cravată și îmbrățișat, gata-gata să se sufoce, pînă să-și recunoască fiica.

— Fetița mea scumpă ! — îngăimă el, gîfîind. — Sfinte Dumnezeule ! Ce femeiușcă minunată te-ai făcut ! Și eu, care te socoteam o nerecunoscătoare, care și-a uitat mama și sora !

— Chiar acum am fost pe acolo, tată dragă.

— Aa !... și cum... cum ți s-a părut mama ? — întrebă R.W., șovăind.

— Foarte urîcioasă, tată, la fel și Lavvy.

— Da, știi tu cum sînt ele uneori pornite — rosti răbdătorul heruvim ; — dar sper că ai închis și tu ochii, Bella dragă.

— Nu, am fost și eu urîcioasă, tată ; toate am fost urîcioase, laolaltă... Dar aș vrea să iei masa cu mine undeva, tată.

— Păi, draga mea, chiar acum m-am ospătat cu o... nu-mi vine să pronunț un asemenea cuvînt într-o caleașcă superbă ca asta... cu o halcă de... tobă — răspunse R. Wilfer, și coborî sfios glasul cînd rosti această vorbă, aruncîndu-și ochii pe pernele de culoarea canarului ale trăsurii.

— Aa ! Nu-i nimic, tată !

— E-adevărat, draga mea, uneori nu-i așa de mult pe cît ai dori să fie — recunoscu el, trecîndu-și mîna peste gură. Totuși, sînt împrejurări cărora nu te poți împotrivi, îți pun piedici între tine și niște cîrnăciori nemțești, nu-ți rămîne altceva mai bun de făcut decît să te mulțumești cu niște... — iarăși coborî glasul, din respect pentru caleașcă — tobă !

— Bunul, bietul tata ! Tată ! Te rog din suflet, cere-ți învoire pentru ziua de azi și vino s-o petreci cu mine !

— Bine, draga mea. Mă duc să-mi cer învoire.

— Dar înainte de asta — zise Bella, care îl și luase de bărbie, răsturnîndu-i pălăria cît colo, și începuse să-l tragă de păr, cum făcea odinioară — spune-mi că știi sigur că sînt neastîmpărată și necuviincioasă, dar că niciodată nu te-am mîhnit cu adevărat, tată.

— Draga mea, o spun din toată inima. Și aș putea adăuga — zise cu delicatețe tatăl ei, privind afară pe fereastră — că o să atrag probabil atenția, dat fiind că mi s-a făcut frizura în public de către o femeie splendidă, într-o caleașcă elegantă pe strada Fenchurch !

Bella rîse și-i așeză pălăria iarăși pe cap, dar cînd îl văzu depărtîndu-se, în pas săltat, cu figura lui de băiețandru, puțin șleampăt, cu răbdarea lui înduioșătoare i se umplură ochii de lacrimi.

„Îl urăsc pe secretarul ăsta, pentru că și-a închipuit așa ceva despre mine — își spuse ea —, și totuși, pe jumătate parcă-i adevărat !"

Tatăl ei se întoarse, ca un băiețandru, mai mult ca oricînd, scăpat parcă de la școală.

— E-n ordine, draga mea. Am fost învoit numaidecît. Zău, totul a fost frumos ticluit !

— Așa... acum unde putem găsi un loc liniștit, tată, în care să te pot aștepta cîtă vreme dumneata îmi vei face un comision ? Căci am să trimit trăsura înapoi.

Trebuia să chibzuiască.

— Vezi, draga mea — îi explică — ai devenit într-adevăr atît de splendidă, că va trebui să fie un loc foarte liniștit. — În cele din urmă, propuse : — În dreptul grădinii de lîngă Trinity House de pe Tower Hill.

Au fost aşadar conduşi pînă acolo, şi Bella dădu drumul trăsurii, cu un bilet scris în creion, adresat doamnei Boffin, în care-i spunea că se află cu tatăl ei.

— Acum, tată, fii atent la ce îţi voi spune şi promite-mi, jură-mi că ai să fii ascultător.

— Îţi promit şi-ţi jur, draga mea.

— N-ai voie să pui nici o întrebare. Iei punga asta, te duci la cel mai apropiat magazin unde se găsesc lucruri de gata, de cea mai bună calitate posibilă ; cumperi şi îmbraci cel mai frumos şi mai frumos costum de haine, cea mai frumoasă pălărie şi cea mai frumoasă pereche de ghete, cu un luciu să-ţi ia ochii (din piele veritabilă, tată, bagă de seamă !), pe care o găseşti de vînzare şi te întorci la mine.

— Dar, draga mea Bella...

— Ai grijă, tată ! — Făcîndu-i semn, veselă, cu degetul arătător. — Ai promis şi ai jurat. Îţi calci jurămîntul, vezi !

Ochii heruvimului se umplură de lacrimi ; ea îl sărută ca să i le şteargă (deşi şi ochii ei se umeziseră) şi din nou se depărtă cu pasul lui săltat.

După jumătate de oră reveni atît de strălucit transformat, încît Bella se văzu nevoită să se învîrtă în jurul lui de douăzeci de ori, uluită de admiraţie, pînă să-l ia de braţ şi să-l strîngă, încîntată.

— Acum, tată — spuse Bella, trăgîndu-l lîngă ea — conduc la masă femeiuşca asta minunată.

— Unde să ne ducem, draga mea ?

— La Greenwich ! — zise Bella, curajoasă. — Şi ai grijă să tratezi femeiuşca asta minunată cu tot ce e mai bun.

— N-ai fi vrut, draga mea — rosti R. W. timid în timp ce se ducea să ia vaporul — ca şi mama să fi fost aici ?

— Nu, n-aş fi vrut, tată, pentru că mă bucur să te am tot timpul numai lîngă mine. Totdeauna, acasă, am fost mica dumitale favorită şi dumneata totdeauna al meu. De cîte ori n-am fugit împreună pînă acum, nu-i aşa, tată ?

— Da, cum să nu, desigur ! Adesea, duminica... ştii tu cum e mama... uneori pornită — repetă el expresia delicată de mai înainte, după ce se opri ca să tuşească.

— Da, şi mi-e teamă că rareori am fost, tată, sau niciodată, atît de bună pe cît s-ar fi cuvenit să fiu. Te puneam să mă duci mereu în braţe, cînd de fapt dumneata trebuia să mă

fi pus să merg pe jos ; de cîte ori nu mă jucam cu dumneata de-a calul şi mă duceai în cîrcă, dar de fapt ai fi preferat să stai jos şi să-ţi citeşti ziarul, nu-i aşa ?

— Cîteodată, cîteodată... Dar, Doamne, ce copil erai ! Ce tovarăş bun de joacă !

— Tovarăş ? Ei, exact ce vreau să fiu şi astăzi, tată !

— Atunci ai să izbuteşti, scumpa mea. Fraţii şi surorile tale, toţi, fiecare la rîndul său, mi-au fost tovarăşi, pînă la un anumit punct, dar numai pînă la un anumit punct. Mama, de-a lungul vieţii, mi-a fost un tovarăş cum... orice bărbat... şi-ar dori... şi ar trebui... să-şi întipărească în memorie cuvintele... ca să... ca să le urmeze... dacă...

— Dacă-i plăcea modelul ? — sugeră Bella.

— Mă rog, da — încuviinţă el, dus pe gînduri, nu prea satisfăcut de această expresie — sau poate, aş spune, dacă sta în puterea lui. Să presupunem, de pildă, că un bărbat ar fi vrut să mărşăluiască tot timpul pe drumuri ; atunci, găsea în mama un nepreţuit tovarăş. Dacă însă îi plăcea să se plimbe liniştit, şi din cînd în cînd ar fi dorit să pornească la trap, atunci i-ar fi fost greu să ţină pasul cu maică-ta. Sau să privim altfel lucrurile, Bella... — adăugă el după ce se gîndi o clipă. — Să presupunem că un om îşi duce viaţa, să nu zicem cu un tovarăş, ci să zicem cu o melodie. Foarte bine. Să presupunem, că melodia care i-a fost sortită ar fi Marşul funebru din *Saul* [1]. În împrejurări speciale, ar putea fi o melodie foarte potrivită... în lipsă de alta mai bună... dar ar fi greu să păstrezi tactul în toiul treburilor de toate zilele. De pildă, vine să ia cina după o zi de trudă în acordurile Marşului funebru din *Saul*... atunci i s-ar opri mîncarea în gît. Sau dacă are chef să se înveselească puţin cîntînd un cîntec hazliu şi să joace o învîrtită, şi ar fi obligat s-o facă după acelaşi Marş funebru din *Saul*, i-ar pieri toată pofta.

„Bietul tata !" — gîndi Bella, agăţîndu-se de braţul lui.

— Acuma, aş vrea să-ţi spun, draga mea — continuă heruvimul şi fără să se plîngă — că omul se adaptează. Se adaptează atît de bine !

— Oo, mi-e teamă că eu m-am purtat îngrozitor de urît, tată. Mă tem că mă miorlăiam tot timpul şi eram tare sucită. Pînă acum m-am gîndit rar la asta, sau poate niciodată. Dar

[1] Oratoriu de Händel.

cum stăteam aici în trăsură chiar acum şi te vedeam venind pe trotuar mi-am făcut reproşuri.

— Ba de loc, draga mea. Să nu mai spui asemenea lucruri.

Ziua aceea, în hainele lui noi, tata fusese un om fericit şi guraliv. În general vorbind, a fost poate cea mai fericită zi din cîte avusese parte în viaţă, fără să facă excepţie nici chiar aceea în care partenera eroică îl însoţise spre altar pe melodia Marşului funebru din *Saul*.

Călătoria scurtă pe Tamisa a fost încîntătoare, iar salonaşul cu vederea spre fluviu, unde li s-a arătat să intre pentru masă, era încîntător. Totul era încîntător. Parcul era încîntător, punciul era încîntător, mîncărurile de peşte erau încîntătoare, vinul era încîntător. Bella era mai încîntătoare decît orice la acel mic zaiafet ; îl făcuse pe tata să fie cît se poate de vesel, iar ea nu se numea decît femeiuşca minunată ; îl îndemna să comande tot soiul de bunătăţi, susţinînd că femeiuşca minunată stăruie să fie tratată cu ele ; pe scurt : făcîndu-l pe tata să fie de-a dreptul vrăjit la gîndul că el *era* părintele fetei ăsteia fermecătoare.

Şi pe cînd stăteau alături, privind corăbiile cu pînze şi vapoarele duse de curentul apei spre mare, fata îşi imagina tot felul de călătorii făcute de ea împreună cu tata. El era cînd proprietarul unui vas carbonifer masiv, cu velă pătrată, plutind către Newcastle ca să încarce diamante negre din care să cîştige o avere ; cînd pleca spre China pe vasul acela frumos cu trei catarge, ca să aducă opiu, cu care să-i poată da gata pentru totdeauna pe Chicksey, Veneering şi Stobbles, şi să care mătăsuri şi şaluri cu nemiluita spre a-şi împodobi fermecătoarea lui fiică. Cînd soarta nefastă a lui John Harmon devenea cu adevărat vis, se întorceau acasă, iar femeiuşca minunată era tocmai ce-i trebuia, iar el — tocmai ce-i lipsea ei, şi plecau într-o excursie cu vasul lor impozant, ca să vadă ce-i cu podgoria lor, panglici zburau peste tot, o orchestră cînta pe punte, şi tata instalat în cabina oficială. Cînd John Harmon era izgonit iarăşi în mormînt şi un negustor putred de bogat (numele necunoscute) făcuse curte şi se căsătorise cu minunata femeiuşcă, iar el era atît de imens de bogat, că tot ce se vedea plutind pe apă — vase cu pînze sau va-

poare — lui îi aparţinea ; el păstrase o flotă întreagă de iahturi de agrement ; şi iahtul acela micuţ şi neobrăzat, de colo, cu vele mari, albe, se numea BELLA, în onoarea nevestei-sale, şi ţinea pe bord, după placul ei, o întreagă suită, ca o Cleopatră modernă. Îndată se îmbarca pe vasul acela pentru transport de trupe cînd ajunse la Gravesend ; un general corpolent (numele necunoscut de asemenea), foarte bogat, care nici nu voia să audă de victorie dacă nu era şi nevastă-sa de faţă, minunata femeiuşcă ; ea fusese hărăzită să devină idolul tuturor celor îmbrăcaţi în vestoane roşii şi bluze albastre, soldaţi şi marinari, de pe punte şi de sub punte. Şi pe urmă iarăşi : Vezi vasul acela tras de un remorcher ? Bun ! Încotro crezi că se îndreaptă ? Se îndreaptă către recifele de corali şi regiunile de cocotieri şi aşa mai departe : este navlosit de un personaj norocos cu numele tatei (el însuşi pe bord şi foarte respectat de întregul echipaj) ; vasul se duce, pentru profitul şi avantajul său numai, să ia o încărcătură de lemn parfumat, cum nu se poate mai frumos şi mai rentabil. Încărcătura asta reprezintă o avere uriaşă, după cum se şi cuvine. Minunata femeiuşcă a cumpărat şi a amenajat totul anume pentru această călătorie, era căsătorită cu un cutare prinţ indian, drapat de sus pînă jos în caşmir, cu diamante, smaralde scînteind la turban, şi avea o piele frumoasă, cafenie, îi era extrem de devotat, deşi puţin cam prea gelos.

Astfel sporovăia veselă Bella, spre marea încîntare a tatălui ei, care era dispus să-şi vîre capul în cada cu apă a sultanului, la fel ca băieţaşii care cerşeau pe la ferestre, gata să-şi vîre pînă şi capetele *lor* în noroi.

— Cred, draga mea — spuse tatăl, după masă — că o să ajungem la concluzia, acasă, că te-am pierdut pentru totdeauna !

Bella clătină din cap. Nu ştia. Nu putea spune. Tot ce era în stare să relateze ar fi fost că avea din plin de toate, nu ducea lipsă de nimic şi că ori de cîte ori a încercat să aducă vorba despre plecare, domnul şi doamna Boffin nici n-au vrut să audă.

— Şi acum, tată — continuă Bella — am să-ţi fac o mărturisire. Sînt creatura cea mai lacomă după bani din cîte au existat vreodată pe faţa pămîntului.

— Nici n-aș fi crezut asta despre tine, draga mea — replică tata', mai întîi privindu-și hainele și apoi uitîndu-se la desert.

— Înțeleg ce vrei să spui, tată, dar nu de asta e vorba. Nu țin la bani ca să-i păstrez, ci ca să-i cheltuiesc !

— Zău, cred că mai toți facem asta — replică R. W.

— Dar nu în halul ăsta ca mine, tată. Ooo ! — strigă Bella, scoțînd exclamația aceasta cu un efort din bărbia ei cu gropiță. — *Sînt* atît de lacomă după bani !

Neavînd nimic mai bun de spus, R. W. rosti, cu o căutătură galeșă :

— Cam de cînd ți-ai dat seama de asta, draga mea ?

— Aici e-aici, tată. Aici e partea îngrozitoare. Cînd eram acasă și știam doar ce înseamnă să fii sărac, mă plîngeam, dar nu făceam cine știe ce din asta. Cînd eram acasă, așteptînd să devin bogată, mă gîndeam vag la toate lucrurile mărețe pe care aș fi vrut să le fac. Dar o dată dezamăgită de averea aceea splendidă... și o vedeam cum trece zi de zi în alte mîini, avînd dinaintea ochilor ceea ce aș fi putut într-adevăr face cu ea... atunci mi s-a deschis pofta de bani.

— Așa îți închipui tu, draga mea.

— Nici vorbă de așa ceva, tată, te asigur ! — exclamă Bella, dînd din cap, cu sprîncenele ei drăguțe ridicate cît se poate de sus, părînd hazliu de speriată. Asta-i adevărul. Îmi fac mereu tot felul de planuri de cîștig.

— Dumnezeule ! Dar cum ?

— Am să-ți spun, tată. *Dumitale* nu mă feresc să-ți spun, pentru că am ținut totdeauna unul la altul și pentru că dumneata nu ești ca un tată, ci mai mult ca un frate mai mic, cu obrajii bucălați, la care țin și pe care îl venerez. Și apoi — adăugă Bella, rîzînd și cu un deget îndreptat în zeflemea spre chipul lui —, pentru că te am la mînă. Asta a fost o escapadă făcută în taină. Dacă pomenești ceva de mine, atunci și eu am să vorbesc despre dumneata. Îi spun mamei că ai luat masa cu mine la Greenwich.

— Bine... serios, draga mea — rosti R. W. cu oarecare teamă — ar fi mai bine să nu pomenim nimic despre asta.

— Aha ! — rîse Bella. — Știam eu că n-o să-ți convină, domnule ! Așa că păstrează-mi secretul, și-l voi păstra și eu

pe-al dumitale. Dar dacă o trădezi pe minunata femeiușcă, vei găsi în ea o viperă. Acum poți să mă săruți, tată, iar eu o să trag o raită prin părul dumitale, pentru că în absența mea ai fost grozav de neglijent.

R. W. își supuse capul operatoarei, care, tot vorbind, îi separa părul. Lua o meșă cînd dintr-o parte, cînd din alt și, printr-un procedeu curios, i-l răsucea binișor pe cele două degete arătătoare, pe care și le retrăgea binișor numaidecît, în sens opus și lateral. De fiecare dată cînd proceda astfel, pacientul tresărea și închidea din ochi.

— M-am hotărît, tată, trebuie să am bani. Îmi dau seama că nu-i pot cere, nici împrumuta sau fura ; de aceea am ajuns la concluzia că trebuie să mă mărit cu ei.

R. W. ridică ochii spre ea, atît cît îi îngăduia poziția în care se afla, și spuse pe un ton de dojană :

— Dra-ga mea Bella !

— Am decis, îți spun, tată : ca să dețin bani trebuie să mă mărit cu ei. Prin urmare, caut să obțin bani.

— Dra-ga mea Bella !

— Da, tată, așa stau lucrurile. Dacă a existat vreodată cineva ahtiat după bani, care nu se gîndea la altceva decît să ticluiască planuri în această direcție meschină... eu sînt creatura asta drăgălașă. Dar nu-mi pasă. Urăsc, detest să fiu săracă și nici nu voi fi dacă mă mărit cu banii... Acum ești admirabil ciufulit, tată, în stare să-l uimești pe chelner și să achiți nota de plată.

— Dar... dragă Bella, asta-i destul de alarmant la vîrsta ta

— Ți-am spus, tată, dar dumitale nici nu-ți vine să crezi — replică Bella, cu o gravitate plăcută de copil. — Nu-i așa că-i groaznic ?

— Așa o să fie, dacă ai și ce spui, draga mea, sau dacă ți-ai pune în gînd.

— Uite, tată, pot să-ți spun că nu mă gîndesc la nimic altceva. Poți să-mi vorbești despre dragoste ! — rosti Bella disprețuitoare, deși chipul și toată făptura ei n-aveau nimic care să facă notă discordantă. — Poți să-mi vorbești despre balauri aprigi din povești ! Dar vorbește-mi despre sărăcie și bogăție, iată într-adevăr un subiect real.

— Dra-ga mea, devine înspăimîntător... — tatăl ei începuse să vorbească răspicat, cînd Bella îl întrerupse :

— Spune-mi, tată : dumneata te-ai însurat cu banii ?

— Știi bine că nu, draga mea.

Bella fredonă Marșul funebru din *Saul* și zise că la urma urmelor mare lucru nu însemna ! Dar văzîndu-l că pare grav și abătut, îl luă de gît și-l sărută, ca să se înveselească din nou.

— Ultimele cuvinte, tată, nu le-am spus cu seriozitate, am făcut o glumă. Dar acum, ascultă ! Să nu pomenești nimic de mine, și eu n-o să scot o vorbă despre tine. Mai mult decît atît : am făgăduit să nu păstrez nici o taină față de tine, tată, și poți fi sigur că oricît de ahtiată aș fi după bani, totdeauna am să-ți destăinui ce am pe suflet.

Deoarece trebuia să se arate mulțumit cu concesia făcută de minunata femeiușcă, R. W. sună clopoțelul și achită nota de plată.

— Acum, tot restul de bani... — spuse Bella, răsturnînd punga, o dată rămași singuri, lovi cu pumnul ei micuț în masă și îndesă banii într-unul din buzunarele de la jiletca cea nouă — este pentru dumneata, să cumperi daruri pentru cei de-acasă, să achiți nota de plată, să-i împarți cum îți place și să cheltuiești exact cît ți se pare potrivit. În sfîrșit, tată, află că tot ce ți-am spus n-a fost rodul cine știe cărui plan de îmbogățire. Poate dacă era astfel, fiica ta ahtiată de bani n-ar fi fost așa mînă spartă.

Apoi îl apucă de haină cu amîndouă mîinile, i-o potrivi, încheindu-i nasturii din dreptul prețiosului buzunar de la jiletcă ; își petrecu șnurul pălăriuței peste gropițe, legîndu-l cu pricepere, și pe urmă porniră împreună înapoi spre Londra.

Ajunși la ușa domnului Boffin, Bella îi mai aminti o dată tatălui ei despre înțelegerea lor și se despărți de el veselă.

Nu chiar atît de veselă, totuși, căci ochii i se umplură de lacrimi cînd el porni pe strada întunecată. Nu atît de veselă, căci spuse de mai multe ori : „Ah, bietul și dragul tata ! Cît se mai zbate în mizerie !“ — înainte de a-și lua inima-n dinți să bată la ușă. Nu atît de veselă, căci mobila splendidă parcă o privea, gata-gata s-o scoată din sărite, ca și cum stăruia să

facă o comparație cu lucrurile sărăcăcioase de acasă. Nu atît de veselă, căci, rămînînd pînă tîrziu în camera ei, cuprinsă de deznădejde, plînse în hohote, dorind ca bătrînul defunct John Harmon să nu-i fi lăsat nimic prin testament, iar tînărul John Harmon să fi trăit și să se fi căsătorit cu ea. „Dorințe contradictorii — își spuse Bella, dar viața și soarta mea sînt atît de contradictorii, încît la ce m-aș mai putea aștepta de la mine ?"

Capitolul IX

ÎN CARE ORFANUL ÎȘI FACE TESTAMENTUL

A doua zi dimineață, pe cînd secretarul lucra în Mlaștina hîdă, a fost înștiințat că un tînăr cu numele de Sloppy așteaptă în vestibul. Valetul care aducea această veste făcu o pauză, cuviincios, înainte de a-i pronunța numele, vrînd să dea de înțeles că fusese silit, deși se împotrivise, de tînărul în chestiune și dacă tînărul avea bunul-simț și bunul-gust de a moșteni un alt nume l-ar fi scutit pe el, care-l transmitea, de o acuzație neplăcută.

— Doamna Boffin se va bucura foarte mult — spuse secretarul cît se poate de calm. — Poftește-l înăuntru.

După ce intră, domnul Sloppy rămase foarte aproape de ușă ; ici și colo, pe îmbrăcăminte apăreau o mulțime de nasturi ciudați, surprinzători — unde nu te-ai fi așteptat de loc.

— Îmi pare bine că te văd — îl întîmpină domnul John Rokesmith, pe un ton vesel de bun venit. — Te așteptam.

Sloppy explică acestuia că avusese de gînd să vină mai demult, dar orfanul (despre care pomeni cu un „Jonny al nostru") a fost bolnav și așteptase pînă să se facă bine.

— Atunci, se simte bine acum ? — întrebă secretarul.

— Nu, nu se simte bine — răspunse Sloppy.

Scuturînd din cap de zor, începu să povestească mai departe că el crede că Johnny „trebe c-a luat boala de la ăilalți copii". Fiind întrebat ce fel de boală, el răspunse :

— Aia care-i iese pe tot corpu și-n particular pe piept. I se ceruseră explicații, și el continuă : — Petele era așa de mici cît o băncuță de șase parale. — Întrebat stăruitor să spună cum se numește boala, el își dădu cu părerea : — este așa de roșii, cum nu se putea mai roșii... Da atîta timp cît ese afară domle — continuă Sloppy — nu e rele. Acu trebe să-l păzească să nu-i iasă și pe dinăuntru.

John Rokesmith nădăjduia că băiatul a avut îngrijire medicală.

— Aa, da — spuse Sloppy — a fost luatără o dată la doftor.

— Şi ce-a zis doctorul ? — îl întrebă Rokesmith.

După o pauză în care rămase pe gînduri, Sloppy răspunse, luminîndu-se la faţă :

— A zis ceva... că are să-l ţină foarte mult petele.

Rokesmith îi sugeră să nu fie cumva pojar.

— Ah — se împotrivi Sloppy, încrezător — ceva şi mai mult, domle ! (Domnul Sloppy era mîndru de acest fapt şi părea să creadă că astfel boala sărmanului pacient sporea în importanţă.)

— Doamna Boffin se va întrista foarte tare auzind aceasta — spuse Rokesmith.

— Aşa zicea şi coana Higden, domle, de-aia nu i-a trimis vorbă, tot spera că Johnny al nostru o să se facă bine.

— Şi sper că se va face — rosti domnul Rokesmith, întorcîndu-se iute către mesager.

— Aşa sper şi eu — răspunse Sloppy. — Totu e să nu-i apară şi-năuntru.

Continuă apoi să spună că nu se ştie dacă Jonny luase boala de la copiii lăsaţi în grijă, sau copiii o luaseră de la el ; copiii fuseseră trimişi acasă şi se îmbolnăviseră. Mai departe, că doamna Higden se ocupa zi şi noapte de Johnny al nostru, pe care nu l-a dat jos din braţe, iar toată treaba la calandru rămăsese asupra lui şi că „nu şi-a văzut capu de muncă". Vorbind despre această tristă dovadă de cinste, chipul băiatului se lumină şi roşi fericit la gîndul că putuse da şi el o mînă de ajutor.

— Aseară — reluă Sloppy — pe cînd învîrteam la manivelă, destul de tîrziu, calandru parcă mergea cu răsuflarea lu Jonny al nostru. Începuse grozav, pormă, tot mergînd, tremura puţin şi era nesigur, apoi, cînd să se-ntoarcă din nou, se porni pe un uruit şi clămpănea oleacă, pe urmă iarăşi mergea bine... că abia dacă ştiam care-i calandru şi care Johny al nostru. Nici chiar Johnny nu prea ştia, fincă uneori cînd calandru clămpăneşte, el zice : „Bunico, mă-nec !" şi coana Higden îl ridică în braţe şi-mi spune mie „Stai puţin, Sloppy" şi cu toţii ne oprim împreună. Iar cînd Johnny al nostru îşi

trage din nou răsuflarea, eu o iau de la capăt și cu toții o pornim împreună.

Pe măsură ce înainta în povestire, Sloppy holba ochii, și gura i se căsca într-un rînjet hăbăuc. Apoi tăcu, izbucnind în plîns, pe jumătate reținut și, pretextînd că i s-a făcut cald, se șterge la ochi cu partea de jos a mînecii, cu o mișcare curios de stingace, trudită și greoaie.

— Mare păcat! — exclamă Rokesmith. — Trebuie să-i dau de veste doamnei Boffin. Dumneata rămîi aici, Sloppy.

Sloppy rămase acolo, uitîndu-se la modelul tapetului de hîrtie de pe pereți, cînd secretarul reveni, însoțit de doamna Boffin și de o doamnă tînără (pe nume Bella Wilfer), care, după cum i se părea lui Sloppy, merita să te tot uiți la ea mai degrabă decît la cel mai frumos tapet de pe perete.

— Ah! Scumpu și micuțu meu John Harmon! — exclamă doamna Boffin.

— Da, coană — spuse duiosul Sloppy.

— Nu-i așa că nu crezi că-i într-o situație foarte, foarte rea? — întrebă agreabila făptură, cu o bunăvoință neprefăcută.

Vrînd să fie de bună-credință și socotind sinceritatea lui în opoziție cu răspunsul pe care ar fi dorit să-l dea, Sloppy își răsturnă capul pe spate și scoase un vaiet molcom, terminat într-un smiorcăit.

— Chiar așa de rău! — strigă doamna Boffin. Și Betty Higden să nu-mi spună mai din vreme!

— Cred că i-a fost teamă — răspunse Sloppy, șovăielnic.

— De ce, pentru numele lui Dumnezeu?

— Cred că i-a fost teamă, coană — repetă Sloppy, supus — ca nu cumva să-i facă pocinogu lu Johnny al nostru. E-atîta bătaie de cap la boală și-atîta cheltuială! Cîți oameni n-a văzut ea părăsiți din cauză de boală!...

— Dar cum de și-a putut închipui o clipă măcar — reluă doamna Boffin — că aș fi putut refuza ceva bietului copil?

— Nu, coană, dar poate că și-a închipuit (cum e obiceiu) că-i face lui Johnny pocinogu, și atunci a-ncercat s-o scoată singură la capăt, pe nebăgate în seamă.

Sloppy știa ce spune. Instinctul doamnei Higden o îndemna, la fel ca animalele inferioare, să se ascundă la boală, să se tîrască într-un ungher și să moară, ferită de văzul celorlalți. Sentimentul dragostei materne, al fidelității și datoriei o

făcea să cuprindă în braţe copilul bolnav pe care-l iubea, să-l ascundă ca pe-un criminal şi să-l ţină la o parte de orice ajutor, în afară de ce-i putea oferi, răbdătoare, prin afecţiunea ei ignorantă.

Povestirile ruşinoase pe care le citim în fiecare săptămînă a anului creştinesc, lorzi, gentlemeni şi onoraţi ministeriabili, rapoartele revoltătoare de lipsă de umanitate din partea oficialităţilor nu trec neobservate de oameni, cum se întîmplă în cazul nostru. De aici, acele prejudecăţi ilogice, oarbe şi îndărătnice, ce par atît de uluitoare, în măreţia noastră, care nu au mai multă raţiune în ele... — Dumnezeu s-o aibă pe regină în paza lui şi praful să se-aleagă de politica lor — nu, nu, cum nu are fumul că se iscă după ce faci foc !

— Bietu copil nu poate rămîne acolo — zise doamna Boffin. — Spune-ne, dragă domnule Rokesmith, ce e de făcut ?

Se şi gîndise ce era de făcut, şi consfătuirea a fost scurtă. El va pregăti totul într-o jumătate de oră şi apoi vor pleca spre Brentford.

— Vă rog, luaţi-mă şi pe mine — spuse Bella.

De aceea, se comandă o trăsură încăpătoare, unde să poată intra cu toţii, iar între timp Sloppy se ospătă de unul singur în biroul secretarului, văzîndu-şi visul cu ochii — carne, bere, legume şi budincă. Ca urmare, nasturii deveniră şi mai inoportuni ca înainte în ochii lumii, cu excepţia a doi sau trei din regiunea brîului, care se retrăseseră sfioşi într-o cută.

Punctual, la ora stabilită îşi făcură apariţia secretarul şi trăsura. El stătea pe capră, iar domnul Sloppy onoră scaunul dindărătul vehiculului.

Ajunseră la Cele trei coţofene ca odinioară : doamnei Boffin şi domnişoarei Bella li se dădu o mînă de ajutor să coboare, iar de acolo merseră cu toţii pe jos pînă la locuinţa doamnei Higden.

În drum s-au oprit la o prăvălie de jucării şi au cumpărat calul acela nobil, a cărui descriere splendidă, ultima oară, îi cîştigase inima ambiţiosului orfan ; de asemenea, o arcă a lui Noe şi o păsărică galbenă, cu un soi de ciripit artificial, precum şi o păpuşă în uniformă militară de gardă, atît de frumos îmbrăcată, că de-ar fi fost de mărime naturală nu s-ar fi putut deosebi de confraţii ei ofiţeri. Încărcaţi cu aceste daruri, ei intrară în odaia doamnei Betty Higden şi o văzură în ungherul

cel mai îndepărtat și mai întunecos cu bietul Johnny în brațe.

— Și cum se simte băiețelul meu, Betty ? — întrebă doamna Boffin, luînd loc lîngă ea.

— Îi e rău ! Îi e rău ! — exclamă Betty. — Începe să-mi fie teamă că n-o să mai fie nici al mneavoastră, nici al meu. Toți ăilalți ai lui s-au dus în Împărăția Cerului și am în gînd că-l trag la ei... o să ni-l ia.

— Nu, nu, nu ! — sări doamna Boffin.

— Altfel, nu știu de ce strînge mînuța de parc-ar ține degetu cuiva pe care nu-l văd. Ia uitați-vă — stărui Betty dînd la o parte cuvertura sub care zăcea copilașul chinuit de febră, și le arătă mînuța lui dreaptă făcută pumn, pe piept. — Todeauna stă așa. Nici nu mă bagă-n seamă.

— O fi dormind ?

— Nu, nu cred. Nu-i așa că nu dormi, Johnny ?

— Nu — spuse Johnny — cu un aer senin, de milă, față de sine și fără să deschidă ochii.

— Uite-o pe cucoana, Johnny... Și calu !

Johnny putea trece complet cu vederea pe cucoană, dar nu calul. Deschizînd ochii greoi, schiță încetișor un zîmbet cînd zări jucăria aceea fenomenală și dădu s-o ia în brațe. Cum era mult prea mare, cineva o așeză pe un scaun unde putea apuca coama calului și-l putea privi în voie ; dar curînd uită să facă și acest lucru.

Johnny urmărind ceva cu ochii închiși și doamna Boffin neștiind ce anume, bătrîna Betty își plecă urechea să prindă anevoie ce spune. Ea îl rugă să repete, și băiețașul mai îngăimă de două sau de trei ori, de unde deslușiră că văzuse mai mult decît bănuiau cînd se uitase la cal, căci murmurul a fost :

— Cine e fata momoasă ?

Ei bine, fata momoasă, adică frumoasă, era Bella ; ea era cu atît mai înduioșată, cu cît întrebarea pusă de bietul copilaș îi aducea aminte de jocul cu sărmanul și dragul ei tată despre minunata femeiușcă. Astfel, Bella se purta cu multă afecțiune și naturalețe cînd îngenunche pe pardoseala de cărămidă să îmbrățișeze copilul și cînd copilul o mîngîie cu admirația aceea naivă pentru ceea ce e frumos și tînăr.

— Buna și draga mea Betty — spuse doamna Boffin nădăjduind că situația e favorabilă și punînd o mînă, stăruitoare, pe brațul ei — am venit să-l luăm pe Johnny din căsuța asta, undeva unde să aibă parte de mai multă îngrijire.

Îndată şi înainte ca cineva să fi avut vreme să mai rostească vreun cuvînt, bătrîna sări în picioare cu nişte ochi care ardeau vîlvătăi şi se năpusti la uşă, cu copilul în braţe.

— În lături din faţa mea, voi toţi ! — ţipă ea ca ieşită din minţi. — Acum văd ce vreţi. Lăsaţi-mă cu toţii să-mi urmez drumu meu. Mai bine-mi omor odoru şi mă omor şi pe mine.

— Stai, stai ! — spuse Rokesmith, căutînd s-o domolească. — N-ai înţeles cum trebuie.

— Am înţeles prea bine. Ştiu prea bine cum merge lucrurile, domle. De-un amar de ani am tot fugit de asta. Nu ! Niciodată, nici pentru mine, nici pentru copilaş, atîta vreme cît există destulă apă în Anglia ca să ne-nghită pe-amîndoi !

Spaima, ruşinea, oroarea şi dezgustul care mistuiau chipul acesta chinuit, dîndu-i o expresie de furie oarbă, ar fi fost în sine ceva groaznic la vedere dacă era vorba numai de bătrîna aceasta. Totuşi, lorzi, gentlemeni şi onoraţi ministeriabili, simţămintele acestea se întîlnesc destul de des şi la alţi semeni !

— Toată viaţa m-au urmărit, dar n-o să mă prindă niciodată vie, nici pe mine, nici pe ai mei ! — strigă bătrîna Betty. — Am terminat cu voi. Mai bine ferecam uşile şi ferestrele şi muream de foame decît să vă fi lăsat să intraţi aici, dacă ştiam de ce-aţi venit !

Dar cînd dădu cu ochii de faţa binevoitoare a doamnei Boffin se mai domoli. Ghemuindu-se lîngă uşă, se aplecă peste copil ca să-l facă să tacă, şi spuse cu umilinţă :

— Poate că teama m-a făcut să greşesc. Dacă-i aşa, spuneţi-mi, şi Dumnezeu să mă ierte ! Ştiu, mă sperii repede, şi capu mi-e împovărat de-atîta oboseală şi veghe.

— Da, da, da ! — rosti doamna Boffin. — Bine, bine ! Să nu mai vorbim despre asta, Betty. A fost o greşeală, o greşeală. Oricine în locul mneatale ar fi făcut-o, şi s-ar fi simţit exact aşa cum te simţi şi mneata.

— Domnu să vă binecuvînteze ! spuse bătrîna, întinzînd mîna.

— Uite, Betty — continuă fiinţa aceasta cumsecade şi duioasă, strîngînd cu bunăvoinţă mîna bătrînei — ce am vrut eu cu adevărat şi ce aveam de gînd să-ţi spun, dacă eram doar puţin mai înţeleaptă ori mai îndemînatică : vrem să-l luăm pe Johnny într-un loc unde nu sînt decît copii ; un loc făcut anume pentru copii bolnavi, unde doctori buni şi infirmiere îşi

duc viața alături de copii, nu stau de vorbă cu altcineva decît cu copiii, nu sînt în contact decît cu copiii, nu au grijă și nu însănătoșesc decît copiii.

— Există cu adevărat un asemenea loc ? — întrebă bătrîna, mirată.

— Da, Betty, pe cinstea mea, și ai să-l vezi. Dacă locuința mea ar fi fost mai potrivită pentru scumpu de băiat, îl duceam acolo, da, zău, nu este.

— Să-l luați... — replică Betty, sărutînd cu ardoare mîna pe care o mîngîia — ... unde doriți, draga și buna mea. Nu sînt atît de aspră ca să n-am încredere în fața și glasu mneavoastră și o să am încredere cît timp oi trăi și-oi fi.

Victoria aceasta o dată cîștigată, Rokesmith se grăbi să profite, căci își dădea seama ce îngrozitor de mult timp se pierduse. Îl expedie pe Sloppy să aducă trăsura la ușă, avu grijă să fie bine înfășurat copilul, îi spuse bătrînei Betty să-și pună pălăria, adună jucăriile, explică băiețelului că minunățiile astea trebuie transportate cu el și făcu pregătirile necesare ca să aibă toate lucrurile la îndemînă, cînd apăru trăsura ; un minut mai apoi, porniră la drum. Sloppy rămase singur acasă și-și mai ușură piatra de pe inimă dînd vîrtos la manivelă.

Nobilul bidiviu, arca lui Noe, pasărea galbenă și ofițerul corpului de gardă au fost la fel de bine primiți la spitalul de copii ca și proprietarul lor.

Însă doctorul îi spune, deoparte, lui Rokesmith :

— Trebuia adus cu cîteva zile în urmă. Acum e prea tîrziu !

Au fost totuși conduși cu toții sus, într-o încăpere curată și aerisită, unde Johnny își reveni dintr-un somn sau din leșin ori din cine știe ce altceva, și se pomeni întins pe un pătuț tihnit, prevăzut cu o tăblie în dreptul pieptului, unde erau rînduite, ca să-i țină de urît și să-l înveselească, arca lui Noe, nobilul bidiviu, păsărica galbenă, totul supravegheat de ofițerul din corpul de gardă, spre satisfacția atît a patriei, cît și pentru paradă.

La capul patului se afla o frumoasă pictură în culori, reprezentînd parcă un alt Johnny așezat pe genunchii unui înger, care desigur iubea copiii. Johnny devenise deodată, ca prin minune, membru în mica familie. Precum el, toți ceilalți se aflau în pătuțuri tihnite (în afară de doi dintre ei, care jucau domino în niște fotolii mici, la o masă scundă din dreptul că-

minului). Pe fiecare din pătuțuri erau tăblii micuțe cu case de păpuși, câini de lînă prevăzuți cu lătrat mecanic, nu prea deosebit de ciripitul artificial venind din pîntecul păsărelei galbene, armate de soldați din plumb, măscărici tuciurii la chip, servicii de ceai din lemn — într-un cuvînt : erau toate comorile din lume.

Cînd Johnny murmură ceva, dintr-un soi de admirație placidă, infirmiera de la căpătîiul patului îl întrebă ce spune. Copilul voia parcă să știe dacă toți ceilalți sînt frații și surorile lui. I se răspunse că da. Apoi, dacă Dumnezeu e cel care îi strînsese acolo pe toți laolaltă. Din nou i se răspunse că da. În sfîrșit, dacă vor scăpa cu toții de dureri. Și la această întrebare i se răspunse afirmativ, făcîndu-l astfel să înțeleagă că în rîndul lor intră și el.

Johnny nu fusese prea iscusit la vorbă nici cînd era sănătos, darmite acum, bolnav — acum se exprima aproape monosilabic.

Dar trebuia spălat și vegheat, trebuia să ia leacuri, și deși toate aceste îngrijiri, date cu mult mai multă pricepere și delicatețe decît tot ce se făcuse pînă atunci în viața lui — atît de scurtă și vitregă — i-ar fi făcut rău, l-ar fi obosit totuși dacă nu se întîmplă ceva minunat care i-a absorbit atenția. Și anume : nici mai mult, nici mai puțin decît apariția, pe propria-i tăblie micuță, a tuturor animalelor de pe pămînt, care pășeau, două cîte două, spre arca lui Noe, proprietatea lui : cu elefantul în frunte, iar musca, modestă din pricina micimii ei, venind politicoasă la urmă. Un prichindel de frățior care zăcea cu un picior rupt, în patul vecin, era așa de încîntat de acest spectacol, încît desfătarea îi spori un interes înrobitor ; urmarea — liniște și acum.

— Văd că nu ți-e teamă, Betty, să lași aici odoru ăsta de copil — rosti doamna Boffin în șoaptă.

— Nu, cucoană. O fac de bunăvoie, cu toată recunoștința, din toată inima, din tot sufletu.

Așadar, îl sărutară și-l lăsară acolo, bătrîna Betty trebuind să revină a doua zi dis-de-dimineață. Nimeni în afară de Rokesmith nu știa ce spusese exact doctorul : „Trebuia adus cu cîteva zile în urmă. Acum e prea tîrziu !"

Rokesmith, știind aceasta și mai știind că un demers ar fi pe placul bunei femei, care fusese singura rază de lumină în copilăria nefericitului John Harmon, hotărî să se întoarcă seara

tîrziu, cînd se duse la patul micuțului bolnav ca să vadă cum se mai simte.

Membrii micii familii pe care Dumnezeu îi adunase nu dormeau cu toții, dar erau liniștiți. Pasul ușor și chipul plăcut al unei femei trecea de la un pat la altul în întunericul nopții. În lumina blîndă, cîte-un căpșor se ridica ici și colo ca să fie sărutat cînd chipul trecea — căci acești pacienți mititei sînt foarte gingași — și apoi se lăsau din nou pradă odihnei. Copilașul cu piciorul rupt era neliniștit și gemea ; după o vreme însă, se întoarse cu fața spre patul lui Johnny ca să prindă puteri noi privind încă o dată arca și adormi. Rămase pe tăblii așa cum fuseseră grupate de copii în clipa cînd i-a cuprins somnul, jucăriile, în dezordinea lor nevinovată și grotească, păreau să întruchipeze visele micilor pacienți.

Veni și doctorul să vadă cum îi merge lui Johnny ; îl găsise pe Rokesmith acolo și împreună se uitau la copilaș plini de compasiune.

— Ce este, Johnny ? — îl întrebă Rokesmith și își petrecu un braț pe după copil, pentru că bietul băiețaș se frămînta.

— El !... spuse copilașul. — Aia !

Doctorul îi înțelegea repede pe copii și luînd calul, arca, pasărea galbenă și ofițerul din corpul de gardă, din patul lui Johnny, așeză ușor jucăriile pe tăblia vecinului de pat, băiatul cu piciorul rupt.

Johnny surîse obosit, dar totuși vesel ; cu o mișcare de parcă și-ar fi întins trupșorul să se odihnească, băiețașul se ridică pe brațul care-l susținea și căutînd cu buzele obrazul lui Rokesmith spuse :

— Un sărut pentru fata momoasă.

Cu aceste cuvinte și dispunînd astfel de tot ce-i aparținea pe lumea asta, Johnny o părăsi.

Capitolul X

UN SUCCESOR

Unii pastori, confraţi de-ai sfinţiei-sale Frank Milvey, se simţeau tare stînjeniţi din pricina slujbei triste pe care erau siliţi s-o oficieze la îngropăciune. Dar reverendul Frank Milvey era împăcat, înclina să creadă că există două sau trei cazuri (din, să zicem, treizeci şi nouă) de natură să le tulbure cugetul, şi asta cu atît mai abitir cu cît se gîndeau mai mult.

Reverendul Frank Milvey era într-adevăr un om indulgent, care observase multe fărădelegi şi pacoste întristătoare în grădina Domnului unde lucra, şi nu propovăduia că prin toate cele văzute devenise cumva din cale-afară de înţelept. El învăţase doar că pe măsură ce ştia el însuşi mai mult — cu posibilităţile lui omeneşti limitate — cu atît mai bine izbutea să-şi imagineze de la depărtare ceea ce Atotştiutorul putea cunoaşte.

De aceea, dacă reverendul Frank trebuia să dea citire unor cuvinte care tulburaseră o parte din confraţii lui, înduioşînd profund nenumărate inimi, în cazuri mai triste decît cel al lui Johnny ar fi făcut acelaşi lucru dintr-un sentiment de milă şi umilinţă. Oficiind slujba funebră la catafalcul micuţului Johnny, el se gîndise la cei şase copii ai săi, nu la sărăcia acestuia, şi avea ochii scăldaţi în lacrimi. Iar el şi fermecătoarea lui soţie, care-l ascultase, se uitară cu jale în mormîntul micuţ şi se întoarseră acasă braţ la braţ.

În reşedinţa aristocratică domnea întristarea, dar la Boschet domnea veselia. Dacă se simţea nevoia unui orfan, susţinea domnul Wegg, nu era el oare destul de orfan, mai putea dori cineva un altul mai bun? Şi atunci, de ce să umbli prin tot soiul de cocîauri la Brentford după orfani părăsiţi, care n-aveau nici un drept asupra dumitale, care nu făcuseră nici

o jertfă pentru dumneata, cînd aici se afla un orfan la îndemînă, care de hatîrul dumitale renunţase la domnişoara Elizabeth, la domnişorul George, la mătuşa Jane şi la unchiul Parker ?

Prin urmare, domnul Wegg rîse pe sub mustăţi cînd auzi vestea. Dar nu numai atît ; s-a afirmat mai apoi de către un martor al cărui nume va rămîne deocamdată tăinuit că în izolarea Boschetului a ridicat piciorul de lemn, ca un dansator pe scenă, şi a executat pe piciorul sănătos care-i mai rămăsese o piruetă triumfătoare, ori în chip de zeflemea.

În vremea asta, John Rokesmith se purta cu doamna Boffin mai mult ca un tînăr cu mama lui decît ca un secretar faţă de soţia celui la care era angajat.Totdeauna avusese pentru ea o atitudine plină de respect afectuos şi supunere, de care dăduse dovadă pare-se chiar din prima zi cînd fusese angajat. Oricît de ciudat s-ar fi îmbrăcat ori se purta ea, lui nu i se părea niciodată ridicolă. Uneori, în prezenţa ei, chipul lui căpăta o expresie uşor amuzată, dar se părea, totuşi, că satisfacţia pe care-o încerca în apropierea acestei fiinţe cu suflet bun şi veselă din fire putea fi deopotrivă exprimată printr-o lacrimă ori printr-un zîmbet. Salutase cu simpatie ideea ei de a avea un micuţ John Harmon pe care să-l ocrotească şi să-l educe, simpatie dovedită în orice act sau vorbă, iar acum, cînd fusese dezamăgită în acest vis mărinimos, el se purta cu o delicateţe bărbătească şi un respect pentru care ea cu greu i-ar fi putut mulţumi îndeajuns.

— Îţi sînt foarte recunoscătoare, domnule Rokesmith — spuse doamna Boffin — şi îţi mulţumesc din suflet. Dumneata iubeşti copiii.

— Toată lumea îi iubeşte, sper.

— Aşa ar trebui — adăugă doamna Boffin — dar oare facem noi toţi ce-ar trebui ?

— Unii dintre noi — răspunse domnul Rokesmith — repară cusururile celorlalţi. Dumneavoastră iubiţi mult copiii, mi-a spus domnul Boffin.

— Nu mai mult ca el... dar ăsta-i obiceiul lui : tot ce-i bun pune pe socoteala mea. Da văd că te-ai întristat, domle Rokesmith.

— Daa ?

— Aşa mi se pare. Aţi fost mai mulţi copii ?

El clătină din cap.

— Singur la părinți ?
— Nu, a mai fost un altul. Mort de mult.
— Tata și mama trăiesc ?
— Au murit.
— Și celelalte rude ?...
— Moarte și ele... dacă am avut vreuna, deși eu nu prea am auzit să fi existat.

Tocmai atunci, Bella intră cu pas sprinten. Ea rămase o clipă în ușă, neștiind ce să facă : să intre, sau să se retragă, mirată că nu e luată în seamă.

— Nu da importanță vorbelor unei bătrîne — rosti doamna Boffin — da ești sigur, domle Rokesmith, că n-ai fost niciodată dezamăgit în dragoste ?
— Absolut sigur. De ce mă întrebați ?
— Păi, pentru că uneori ai un fel de-a fi retras, care nu merge cu vîrsta mneatale. N-ai încă treizeci de ani ?
— Încă n-am treizeci de ani.

Socotind că sosise timpul să-și anunțe prezența neapărat, Bella tuși ca să atragă atenția, își ceru scuze și spuse că va pleca, de teamă ca nu cumva să fi întrerupt o discuție importantă.

— Nu, nu pleca — o îmbie doamna Boffin — căci abia acum o să-ncepem să discutăm lucruri importante, iar pe mneata, dragă Bella, te interesează în aceeași măsură ca și pe mine. Dar aș avea nevoie de Noddy să ne sfătuim cu el. Vrea cineva să fie așa de bun să-l cheme la mine ?

Rokesmith plecă spre a-i îndeplini dorința și se întoarse îndată însoțit de domnul Boffin cu tropăitul lui mărunt. Bella era puțin îngrijorată cu privire la subiectul acestei întîlniri, cînd doamna Boffin aduse lămuriri.

— Așază-te lîngă mine, draga mea — spuse acea femeie minunată, luînd loc pe un divan încăpător din centrul odăii și petrecîndu-și brațul pe după al Bellei — iar tu, Noddy, stai acolo, și domn Rokesmith dincolo. Așa ! Uite despre ce vreau să discut. Domnu și doamna Milvey și-au trimis cea mai pretinoasă scrisoare posibilă, pe care domn Rokesmith chiar acu mi-a citit-o cu glas tare, că eu nu prea pricep scrisu de mînă... și-n scrisoarea asta ei se oferă să-mi găsească un alt copilaș ca să-i dau numele, să-l cresc mare și învățat. Ei, și asta m-a pus pe gînduri...

(— Femeia asta, zău, cînd se porneşte e-o adevărată fabrică de idei... — murmură în paranteză domnul Boffin, plin de admiraţie. Cînd se porneşte... E greu pînă începe ; dac-a pornit, merge ca o fabrică.)

— ...Asta m-a pus pe gînduri, zic — repetă doamna Boffin, radioasă pînă-n adîncul inimii de complimentul adus de soţul ei — şi două lucruri mi-a venit în minte. Mai întîi şi-ntîi, că mi-e oarecum să mai reînviu numele lu John Harmon. E-un nume cu ghinion, şi cred că aş avea remuşcări dacă l-aş mai da vreunui copil, ca nu cumva să iasă iar prost.

— Mde... să nu fie asta ceea ce se cheamă o superstiţie — rosti grav domnul Boffin, propunînd cazul opiniei secretarului său.

— La doamna Boffin e o chestiune sentimentală — spuse Rokesmith, politicos. — Numele acesta a fost totdeauna cu ghinion, şi acum se mai adaugă şi amintirea asta nouă, nefericită. Şi de ce-ar mai fi reînviat ? Pot s-o întreb pe domnişoara Wilfer ce părere are ?

— Mie nu mi-a adus noroc numele ăsta — zise Bella îmbujorîndu-se la faţă — sau, oricum, pînă în clipa cînd am ajuns aici... dar nu neapărat la asta mă gîndesc. Cum noi am dat numele acesta unui biet copil şi cum acest copil începuse să ţină aşa de mult la mine, cred că mi-ar părea tare rău dacă s-ar da acelaşi nume altui copil... m-aş simţi ca şi cum nu s-ar cădea să folosesc numele ăsta care-mi devenise aşa drag.

— Ce părere ai ? — întrebă domnul Boffin, adresîndu-se secretarului, pe care nu-l slăbise din ochi.

— Iarăşi spun că e o chestiune sentimentală — replică secretarul. — Apreciez simţămintele domnişoarei Wilfer ca fiind pline de gingăşie feminină.

— Şi, acum s-auzim şi părerea ta, Noddy — spuse doamna Boffin.

— Părerea mea, cucoană — rosti Gunoierul de aur — este părerea ta.

— Atunci — glăsui doamna Boffin — ne-am înţeles, nu mai reînviem numele lui John Harmon, să odihnească mai departe în mormînt. Asta este, după cum spune domn Rokesmith, o chestie sentimentală... da, Doamne sfinte, ce de mai chestii sentimentale ! Bun. Aşa că ajung la al doilea punct la care m-am gîndit. Trebe să ştii, Bella, draga mea, şi mneata, domn Rokesmith, că atunci cînd am vorbit prima oară cu băr-

bat-miu despre dorința mea de a adopta un băiețel orfan, în amintirea lui John Harmon, mai încolo i-am spus lu bărbatmiu ce mare mîngîiere aș avea la gîndu că bietu băiat ar fi să profite de banii lui John, pus la adăpost tocmai fincă el a fost dat uitării.

— Bravo, bravo! — strigă domnul Boffin. — Așa e; poți s-o mai spui o dată!

— Nu, n-o mai spun, Noddy, dragu meu — rosti doamna Boffin — fincă mai am și altceva de zis. Așa gîndeam atunci, așa gîndesc și-acu, sînt sigură că moartea copilașului ăstuia m-a făcut să-mi pun întrebarea, cît se poate de serios, dacă nu cumva prea voiam să-mi fie pe placu meu. Altfel, de ce-aș fi umblat atîta după un copil drăgălaș, un copil cum îmi place mie? Vrînd să fac un bine, de ce să nu-l fac de dragu de-a face bine, și să las deoparte gustu meu sau ce-mi place mie?

— S-ar putea — spuse Bella, și era posibil să fi fost în vorbele ei oarecare susceptibilitate ivită din pricina acelor legături vechi și stranii dintre ea și cel ucis — s-ar putea să nu fi vrut să dați numele, o dată reînviat, unui copil mai puțin interesant ca cel care-l purtase mai întîi. Vă era foarte apropiat.

— Ei da, draga mea — replică doamna Boffin strîngînd-o de mînă — e drăguț din partea mneatale că ai găsit motivu ăsta; așa sper să fi fost, și pînă la un punct chiar cred că așa a și fost, da mă tem că nu în întregime, nu mai încape vorbă de asta acum, cu numele am terminat.

— Va rămîne ca o amintire — interveni Bella, dusă pe gînduri.

— Mult mai bine spus, draga mea; va rămîne ca o amintire. Bun. Așa că m-am gîndit că dacă iau un orfan oarecare asupra căruia să veghez, să nu fie un răzgîiat și o jucărie pentru mine, ci o ființă care să fie ajutată fincă are nevoie.

— Să nu fie drăguț? — întrebă Bella.

— Nu — replică doamna Boffin, categoric.

— Atunci, nici simpatic? — mai spuse Bella.

— Ah! — se împotrivi iarăși doamna Boffin. — Nu neapărat. Să fie cum o fi. De mi-ar ieși în cale un băiat înzestrat, poate chiar lipsit de anumite daruri de a propăși în viață, dar cinstit și harnic, care să aibă nevoie de o mînă de ajutor și s-o merite. Dacă mă gîndesc bine la tot și sînt ferm hotărîtă să nu fiu egoistă, atunci dați-mi voie de *el* să mă ocup.

Aici, valetul, care prima oară fusese rănit în sentimentele sale, apăru și, apropiindu-se de Rokesmith, îl anunță, de parcă își cerea scuze, pe inoportunul Sloppy.

Cei patru membri ai consiliului se uitau unul la altul, și după o pauză :

— Să fie adus aici, doamnă ? — întrebă Rokesmith.

— Da — încuviință doamna Boffin.

Valetul se făcu nevăzut și apăru din nou, în prezența lui Sloppy, apoi se retrase, dezgustat.

Din mărinimia doamnei Boffin, domnul Sloppy era îmbrăcat acum într-un costum negru, la confecționarea căruia croitorul primise dispoziții din partea domnului Rokesmith, personal, de a folosi cea mai mare iscusință artistică pentru ca nasturii de închidere și susținere să nu se vadă. Dar puterea obișnuinței în acest trup șubred părea a fi cu mult mai viguroasă decît toate resursele științei croitoricești, căci acum stătea în picioare dinaintea consiliului, un adevărat Argus în privința nasturilor : privitorul era orbit de cei o sută de ochi din metal lucios care-l fulgerau scînteind, clipind, scăpărînd, licărind. Gustul artistic al cine știe cărui pălărier necunoscut îl împopoțonase cu o uriașă panglică de doliu, ce cădea în falduri la spate, din vîrful pălăriei pînă la gardini, terminîndu-se într-o fundă neagră, în fața căreia fantezia derutată dădea bir cu fugiții, iar logica se revolta. Anumite aptitudini cu care îi erau înzestrate picioarele făceau burlan pantalonii lucioși la genunchi, iar la glezne să se salte ; alte însușiri asemănătoare ale brațelor ridicau mînecile hainei de la încheieturi și le strîngeau la coate. Astfel, prin adaosul podoabei unei codițe la frac și prin prăpastia căscată la centură, Sloppy își dezvăluia identitatea.

— Și cum se simte Betty, tinere dragă ? — îl întrebă doamna Boffin.

— Mulțumesc, coană — răspunse Sloppy — o duce binișor și vă transmite salutări și multe mulțumiri pentru ceai și pentru toate darurile și vrea să știe cum o mai duceți cu sănătatea.

— Chiar acu ai venit, Sloppy ?

— Da, coană.

— Atunci, încă n-ai luat masa ?

— Nu, coană. Da m-am gîndit la asta. Că n-am uitat porunca mneavoastră pe cinste cum că să nu plec niciodată de-

aici pînă nu înfulec zdravăn ceva carne, bere și budincă... stai, nu... era patru de toate, că le-am numărat mîncîndu-le : carnea unu, bere face două, legume face trei, și patru care-a mai fost ?... Păi, budincă, *dînsa* e patru !

Aici, Sloppy smuci capul spre spate, deschise gura larg și se porni pe un rîs de mama focului.

— Dar cei doi copilași cum o mai duce ? — întrebă doamna Boffin.

— Grozav de bine, coană, și se reface văzînd cu ochii.

Doamna Boffin se uită la ceilalți trei membri ai consiliului, și apoi spuse, făcînd semn cu arătătorul :

— Sloppy.

— Da, coană.

— Vino-ncoa, Sloppy. Ți-ar plăcea să ici masa aici în fiecare zi ?

— Cu toate alea patru în fiecare zi, coană ? Vai, coană !...

De atîta emoție, Sloppy se văzu silit să-și mototolească pălăria ; i se tăiaseră picioarele de la genunchi.

— Da. Și ai vrea să fii îngrijit aici, atîta timp cît ești silitor și meriți asta ?

— Oo, coană !... Da mai e și coana Higden. — Stăvilindu-și bucuria și dîndu-se înapoi, scuturâ din cap cu o atitudine cît se poate de serioasă. — Mai e și coana Higden mai întîi de toate. N-o să mai am eu cît oi trăi pretin mai bun ca coana Higden. Trebe să dau la manivelă pentru coana Higden. Ce se face coana Higden dacă nu mai dau eu la manivelă ?

Doar la gîndul că s-ar putea abate o asemenea năpastă pe capul doamnei Higden, chipul domnului Sloppy se făcu alb ca varul, bîntuit de cele mai cumplite emoții.

— Ai dreptate, Sloppy, ai cît se poate de mare dreptate — spuse doamna Boffin — departe de mine gîndu să te contrazic. Vom vedea. Dacă se va găsi cineva să dea mai departe la manivelă, mneata ai să vii aici și toată viața vei fi îngrijit și o să-i poți fi de folos și în alt fel decît învîrtind la calandru.

— Cît despre asta chiar, coană... — răspunse Sloppy, în culmea fericirii — treaba cu calandru se poate face și noaptea, nu-i așa ? Aș putea fi aici ziua, iar noaptea la calandru. N-am nevoie de somn, *n-am* nevoie. Sau chiar dacă vreau și eu să mai închid un ochi cînd și cînd — adăugă Sloppy după ce se mai gîndi puțin, cerîndu-și parcă scuze — aș putea face asta dînd la manivelă. De cîte ori n-am făcut-o, și ce bine mai era !

Îmboldit de avîntul recunoștinței sale din acel moment, domnul Sloppy sărută mîna doamnei Boffin, și apoi, depărtîndu-se puțin de această făptură plină de suflet ca să-și dea frîu liber emoției, smuci capul spre spate, deschise gura larg și scoase un chiot înspăimîntător. Asta-i făcea mare cinste, deși se putea crede că în anumite împrejurări ar fi fost întrucîtva un vecin incomod. De fapt, în clipa aceea, valetul băgă capul pe ușă și își ceru scuze văzînd că nu fusese chemat :

— ... da crezusem că era niște mîțe...

Capitolul XI

CHESTIUNI SENTIMENTALE

Din mica sa locuință oficială, cu ferestre mici ca urechile acului și uși cît scoarțele manualelor școlare, micuța domnișoară Peecher nu-l pierdea din ochi pe alesul inimii ei potolite. Iubirea, deși se spune că ar fi oarbă, e un paznic cu ochii în patru, iar domnișoara Peecher față de domnul Bradley Headstone lucra în două schimburi. Și asta nu fiindcă avea ea cumva înclinații speciale pentru a spiona, nu fiindcă ar fi fost ascunsă, necinstită, că i-ar fi plăcut să umble cu uneltiri, ci pur și simplu pentru că îl iubea pe inaccesibilul Bradley cu toată dragostea, neștirbită, care niciodată nu fusese pusă la încercare sau verificată de cineva. Dacă tăblița ei de ardezie ar fi avut însușiri latente de hîrtie simpatică, iar condeiul — de cerneală invizibilă, în timpul orelor aride de școală ar fi apărut o sumedenie de tratate micuțe, întocmite ca să le uluiască pe eleve, sub învinuirea stimulatoare a inimii care bătea în pieptul domnișoarei Peecher. Căci adesea cînd nu avea școală și cînd se retrăgea în căsuța ei tihnită, în ceasurile de răgaz, domnișoara Peecher destăinuia tăbliței ei credincioase descrierea unui tablou imaginar, cum că într-o seară înmiresmată, la căderea întunericului, puteau fi zărite două siluete omenești plimbîndu-se în grădina de legume din vecinătate ; una dintre ele, o statură de bărbat, se înclină către cealaltă, o statură feminină, scundă și plinuță, și-i șopti la ureche cuvintele : „Emma Peecher, vrei să fii a mea ?“ apoi, femeia își lăsă capul pe umărul bărbatului, iar privighetorile cîntau !

Deși cu totul pe neobservate pentru elevi, Bradley Headstone era peste tot la lecții. Era oră de geografie ? Apărea triumfător, zburînd din Vezuviu și Etna înaintea lavei, fierbea nevăzămat în izvoarele clocotite ale Islandei și plutea

maiestuos la vale pe apele Cangelui și ale Nilului. La istorie se povestea cumva despre un rege de pe pămînt ? Ia uitați-l, în pantaloni pepit, cu lanțul ceasului petrecut pe după gît ! Era oră de caligrafie ? Majusculele B și H la majoritatea elevelor din clasa domnișoarei Peecher erau deprinse jumătate de an înaintea oricărei alte litere din alfabet. Aritmetica predată de către domnișoara Peecher consta adesea în a-i furniza lui Bradley Headstone o garderobă de proporții fabuloase : optzeci și patru cravate de doi șilingi nouă pence, două ceasuri de argint masiv de patru lire, cincisprezece șilingi șase pence, șaptezeci și patru pălării negre de optsprezece șilingi, și multe alte lucruri mărunte.

Paznicul, cu ochii în patru, slujindu-se zilnic de toate mijloacele spre a-și îndrepta privirile în direcția lui Bradley, o înștiință curînd pe domnișoara Peecher că acesta părea mai preocupat ca de obicei și că rătăcea încoace și încolo, abătut și dus pe gînduri, rumegînd în minte ceva anevoios care nu era cuprins în programul școlar. Punînd laolaltă „aceasta" și „aceea" — înțelegînd prin „aceasta" aparițiile frecvente ale lui Charles Hexam și intimitatea sa cu Bradley Headstone, iar prin „aceea" înțelegînd vizita la sora lui — paznicul comunică domnișoarei bănuiala fermă cum că fata în chestiune alcătuia fondul problemei.

— Mă întreb — spuse domnișoara Peecher în timp ce-și făcea raportul săptămînal, într-o după-amiază liberă — cum s-o fi numind sora lui Hexam.

Mary Anne, care își vedea de lucrul ei de mînă cu trup și suflet, înălță un braț.

— Ei, Mary Anne ?

— Se numește Lizzie, domșoară.

— Nu prea cred, Mary Anne, să se numească Lizzie — replică domnișoara Peecher, cu un glas profesional, sonor — Lizzie e nume de botez, Mary Anne ?

Mary Anne lăsă lucrul, se ridică în picioare, își prinse brațele la spate ca și cum ar fi fost la un examen și răspunse :

— Nu, e un diminutiv, domșoară Peecher.

— Cine i-a dat numele ăsta ? — continuă domnișoara Peecher, care vorbea în puterea obișnuinței, dar se opri ; văzînd că Mary Anne dădea semne, dintr-un soi de zel teologic, să-i răspundă „de la naști", adăugă : — Vreau să spun, diminutivul cărui nume ?

— Elizabeth sau Eliza, domnişoară Peecher.

— Foarte bine, Mary Anne. Că la începuturile creştinismului ar fi existat vreo Lizzie, acesta e un fapt foarte îndoielnic. (Domnişoara Peecher era grozav de înţeleaptă.) Atunci, la drept vorbind, sorei lui Hexam i se spune Lizzie nu pentru că aşa s-ar numi. Ce zici, Mary Anne ?

— Aşa este, domşoară Peecher.

— Şi unde — continuă domnişoara Peecher, care se complăcea să prelungească acest mic examen fictiv, semioficial în binele lui Mary Anne, nu într-al său — unde locuieşte această tînără căreia i se spune doar Lizzie, fără însă a se numi astfel ? Gîndeşte-te înainte de a răspunde.

— Pe strada Church, Smith Square, lîngă Mill Bank, domşoară.

— Pe strada Church, Smith Square, lîngă Mill Bank — repetă domnişoara Peecher, de parcă ar fi avut sub ochi cartea în care se afla adresa. — Întocmai. Şi ce ocupaţie are această tînără persoană, Mary Anne ?... Nu te grăbi.

— Are un post de răspundere la un magazin de galanterie bărbătească, domşoară, din centrul oraşului.

— Aa ! — exclamă domnişoara Peecher, gînditoare. Dar adăugă molcom, pe un ton de confirmare : La un magazin de galanterie bărbătească din centrul oraşului... Daaa ?

— Iar Charley... — vru să continue Mary Anne, dar domnişoara Peecher holbă ochii la ea — adică Hexam, domşoară Peecher...

— Sper, Mary Anne. Mă bucur că ţi-ai dat seama. Şi Hexam... ?

— Spune — reluă Mary Anne — că nu-i mulţumit de sora lui, şi că sora lui nu vrea să urmeze sfaturile şi stăruie să le urmeze pe-ale altcuiva şi că...

— Domnul Headstone trece prin grădină şi vine încoace ! — exclamă domnişoara Peecher, roşind şi uitîndu-se în oglindă. — Ai răspuns foarte bine, Mary Anne. Ai început să-ţi formezi un obicei excelent în felul de a-ţi rîndui gîndurile cu limpezime. Faci progrese.

Mary Anne se cufundă din nou în jilţ cu discreţie şi în tăcere, şi cosea, cosea de zor cînd umbra profesorului intră înaintea lui, vestindu-le că într-o clipă va fi şi el înăuntru.

— Bună seara, domnişoară Peecher — spuse, urmînd umbra şi luîndu-i locul.

— Bună seara, domnule Headstone... Mary Anne, un scaun.

— Mulțumesc — zise Bradley, așezîndu-se în felul lui rigid. — Asta-i o vizită făcută în fugă. Am venit în treacăt, și vă rog să-mi faceți un serviciu ca între vecini.

— Ați spus în treacăt, domnule Headstone? — întrebă domnișoara Peecher.

— Da, eram în drum spre... acolo unde aveam de mers.

„Pe strada Church, Smith Square, lîngă Mill Bank" — repetă domnișoara Peecher în gînd.

— Charley Hexam a plecat să-și ia o carte sau două de care are nevoie și se va întoarce înaintea mea, probabil. Deoarece nu mai rămîne nimeni acasă, mi-am îngăduit să-i spun că o să las cheia aici. Îmi dați voie să fac acest lucru?

— Firește, domnule Headstone. Vă duceți să faceți o plimbare de seară, domnule?

— În parte să mă plimb, și în parte... pentru treburi.

„Treburi în strada Church, Smith Square, lîngă Mill Bank" — își repetă în sine domnișoara Peecher.

— Așadar — rosti Bradley, punînd cheia de la ușă pe masă. — Trebuie să plec. N-aveți nevoie de nimic, domnișoară Peecher?

— Mulțumesc, domnule Headstone, dar în ce direcție mergeți?

— Înspre Westminster.

„Mill Bank" — repetă iarăși domnișoara Peecher în gînd.

— Nu, mulțumesc, domnule Headstone, nu vreau să vă supăr.

— Dumneavoastră nu mă puteți supăra — rosti profesorul.

„Ah — exclamă domnișoara Peecher, deși nu cu glas tare — dar dumneavoastră *mă* puteți supăra!"

Dar cu tot calmul ei, cu tot zîmbetul ei liniștit, era foarte tulburată de plecarea lui.

Domnișoara Peecher avusese dreptate în privința țintei lui. Se îndrepta către locuința croitoresei de păpuși, în linie dreaptă, atît cît înțelepciunea strămoșilor săi manifestată în construirea străzilor pe care avea să meargă îi putea permite: mergea cu capul plecat, frămîntat de o idee fixă. Ideea asta nu-l mai părăsise din clipa cînd o văzuse prima oară pe Lizzie.

I se părea că tot ce putea suprima în el suprimase, că tot ce putea înfrîna în el înfrînase și că se trezise — subit, într-o clipă — că puterea de stăpînire îl lăsase.

Iubirea de la prima vedere a ajuns o expresie banală, discutată și răsdiscutată ; în așa măsură încît la unele firi care se mistuie în taină cum era cazul cu acesta, pasiunea să izbucnească vîlvătaie, luîndu-l pe sus ca focul înteţit de vînt, în vreme ce alte pasiuni sînt dominate și ţinute în frîu. Așa cum o sumedenie de temperamente slabe, mistuitoare, totdeauna gata să se aprindă la cea dintîi idee greșită emisă — în ziua de azi, de obicei ridicarea în slăvi a cuiva pentru ceva care niciodată n-a fost făcut sau a fost făcut de un altul — tot așa și firile acestea mai rar întîlnite pot izbucni în flăcări, după ani de mocnire, cît ai bate din palme.

Profesorul își vedea de drum cufundat tot timpul în gînduri, și simţămîntul că ieșise învins dintr-o luptă se putea citi pe chipul lui chinuit. Într-adevăr, în inima lui stăruia fără voie sentimentul de rușine văzîndu-se covîrșit de pasiunea asta pentru sora lui Charley Hexam, deși chiar în aceleași clipe îl frămînta gîndul de a călăuzi această pasiune pe făgașul cel bun.

Apăru în fața croitoresei de păpuși, pe care o găsi singură, la lucru.

„Oho ! — gîndi fetița, plină de agerime. Va să zică, dumneata erai... Îţi cunosc *eu*, prietene, trucurile și obiceiurile dumitale."

— Sora lui Hexam — spuse Bradley Headstone — încă n-a venit acasă ?

— Toate le observi dumneata ! — îi întoarse vorba domnișoara Wren.

— Am s-o aștept, dacă nu te superi, pentru că vreau să-i vorbesc.

— Daa ? — făcu domnișoara Wren. — Ia loc. Sper să fie reciprocă dorința asta.

Bradley aruncă o privire bănuitoare pe chipul ei viclean, din nou plecîndu-se peste lucru, și spuse, căutînd să-și înfrîngă îndoiala și ezitarea :

— Cred că nu vrei să spui cumva că vizita mea ar putea să-i displacă sorei lui Hexam.

— Aș ! N-o mai numi așa. Nu pot să sufăr să-i spui astfel — replică domnișoara Wren, cu o adevărată salvă de pocnituri neliniștite din degete —, pentru că nu-mi place Hexam.

— Serios ?

— Nu, nu-mi place — rosti domnişoara Wren, încreţind nasul ca să exprime dezgustul. — E egoist. Numai la el i-e gîndul. Aşa sînteţi toţi.

— Aşa sînteţi toţi !... Atunci, nici *eu* nu-ţi sînt pe plac ?

— Aşa şi-aşa — răspunse domnişoara Wren, dînd din umeri şi pufnind în rîs. — Mare lucru nu ştiu despre dumneata.

— Nu ştiam că sîntem chiar toţi astfel — zise Bradley, puţin supărat de această învinuire. — N-ar fi mai bine să spui „unii dintre noi" ?

— Eu înţeleg — răspunse micuţa făptură — toţi, cu excepţia dumitale. Ha ! Ia priveşte-o pe coconiţa asta în faţă. E madam Adevăr. Onorabile. În rochie de seară.

Bradley privea păpuşa pe care ea o ţinu în sus ca s-o vadă mai bine — fusese întinsă cu faţa-n jos pe băncuţa ei, cît timp îi întărise rochia la spate, cu un ac şi aţă — apoi se uită la faţă.

— Pe onorabila doamnă A. o aşez pe banca mea, în colţul ăsta lîngă perete, de unde ochii ei albaştri să poată luci spre dumneata — reluă domnişoara Wren făcînd două mici împunsături spre el cu acul în aer, de parcă ar fi vrut pe el să-l înţepe în lumina ochilor — şi îţi cer să-mi spui, avînd-o pe madam A. ca martor, ce vînt te-aduce pe aici.

— S-o văd pe sora lui Hexam.

— Nu mai spune ! — se răsti domnişoara Wren, smucind bărbia în sus. — Şi-n interesul cui ?

— Într-al ei.

— Oh, coană A. ! — exclamă domnişoara Wren. — L-ai auzit ?

— Şi să stau de vorbă cu ea — adăugă Bradley făcînd puţin haz de cea cu care se afla în prezent şi fiind puţin supărat că cealaltă nu era de faţă — în interesul ei.

— Oh, coană A. ! — exclamă croitoreasa.

— În propriul ei interes — repetă Bradley, încălzindu-se — şi în interesul fratelui ei, ca un om absolut dezinteresat.

— Zău, coană A. — mai spuse croitoreasa. — În cazul ăsta, trebuie neapărat să te întoarcem cu faţa la perete. — Abia dacă puse în practică hotărîrea, cînd Lizzie Hexam sosi

şi păru surprinsă dînd cu ochii de Bradley Headstone acolo, de Jenny agitîndu-şi pumnişorul în dreptul ochilor, în vreme ce onorabila doamnă A. era cu faţa la perete.

— Aici se află un om absolut dezinteresat, Lizzie dragă — o întîmpină şireata domnişoară Wren — care a venit să stea de vorbă cu tine, în propriu-ţi interes şi al fratelui tău. Gîndeşte-te numai. Desigur, se cuvine să nu mai fie de faţă o a treia persoană la o convorbire atît de binevoitoare şi de serioasă, de aceea, dacă o s-o ajuţi, draga mea, pe cea de-a treia persoană să urce scara, atunci ea se va retrage.

Lizzie prinse mîna pe care croitoreasa pentru păpuşi o întinsese după sprijin, dar se uită la ea cu un zîmbet de nedumerire, doar atît, şi nu mai făcu nici o mişcare.

— Ştiţi, a treia persoană şchioapătă îngrozitor dacă e lăsată singură — zise domnişoara Wren — spatele ei fiind aşa de bolnav şi picioarele atît de betege ; de aceea, dacă nu-i dai o mînă de ajutor, Lizzie, nu se mai poate retrage graţioasă.

— N-are decît să rămînă unde se găseşte — replică Lizzie, dînd drumul mîinii şi mîngîind-o pe domnişoara Jenny pe părul buclat. Apoi, către Bradley : — Veniţi din partea lui Charley, domnule ?

Şovăitor şi furişînd o căutătură stînjenită spre ea, Bradley se ridică de jos şi aşeză un scaun dinaintea fetei, pe urmă se întoarse la al său.

— La drept vorbind — spuse — vin de la Charley, pentru că m-am despărţit de el nu de mult ; dar nu sînt trimis de Charley, ci vin de la mine putere, cu totul spontan.

Cu coatele pe banca ei de lucru şi cu bărbia în mîini, domnişoara Jenny Wren se uita la el cu atenţie, puţin pieziş. Lizzie, în felul ei deosebit, avea de asemenea ochii aţintiţi asupra lui.

— De fapt — începu Bradley, cu gura atît de uscată încît abia articula cuvintele, şi dîndu-şi seama deveni şi mai stîngaci şi mai nehotărît — adevărul este că Charley, neavînd taine faţă de mine (după cum ştiu), mi-a încredinţat întreaga chestiune.

Se opri, şi Lizzie întrebă :

— Ce chestiune, domnule ?

— Mă gîndeam — răspunse profesorul, furişînd o altă privire spre Lizzie şi încercînd s-o menţină, dar în zadar, căci o coborî cînd ajunse la ochii ei — că n-ar avea rost şi că poate

ar fi chiar o impertinență din partea mea vrînd să definesc lucrurile. Făceam aluzie la chestiunea legată de faptul că ați renunțat la proiectele fratelui dumneavoastră în ceea ce vă privește, în favoarea celor ale domnului... cred că numele său este Eugene Wrayburn.

Voia să dea impresia că nu-i știa bine numele, și din nou aruncă priviri stînjenite spre ea, pe care le coborî ca și adineauri.

Cum din cealaltă parte nu veni nici o replică, trebui să vorbească iarăși, iarăși încurcat.

— Proiectele fratelui dumneavoastră mi-au fost comunicate chiar în clipa cînd i-au venit în minte. De fapt, mi-a vorbit despre ele cînd am fost aici data trecută... cînd ne-am întors împreună și cînd eu... cînd impresia lăsată la întîlnirea cu sora lui îmi era proaspătă în minte.

Poate că aceste cuvinte n-aveau nici o însemnătate, dar micuța croitoreasă își desprinse una din mîini de sub bărbie și, dusă pe gînduri, o întoarse încetișor pe onorabila doamnă A. cu fața spre ei. După aceea își reluă atitudinea de mai înainte.

— Am fost de acord cu proiectele lui — spuse Bradley, plimbîndu-și privirile stînjenite către păpușă ; stărui fără să-și dea seama mai îndelung decît asupra lui Lizzie — atît pentru că fratele dumneavoastră se cuvine să fie, desigur, inițiatorul unui asemenea plan, cît și pentru că am nădăjduit că voi putea să-l sprijin în aplicarea lui. Mi-ar fi făcut nespusă plăcere, m-ar fi interesat nespus de mult să-l pot ajuta. De aceea, trebuie să vă înștiințez că atunci cînd fratele dumneavoastră a fost dezamăgit, și *eu* am fost dezamăgit. Vreau să înlătur orice rezerve sau ascunzișuri, așa că spun lucrurilor pe nume.

Faptul că mersese atît de departe îi dăduse curaj, s-ar părea. Oricum, el își continuă firul gîndurilor cu mult mai multă fermitate și forță de expresie, deși cu o ciudată tendință de-a scrîșni din dinți și cu o mișcare convulsivă a mîinii drepte de a-și presa stînga strînsă pumn, ca unul care, lovit fizicește, se căznea să nu scoată un țipăt.

— Eu sînt un om cu sentimente puternice și am trăit profund această dezamăgire. Și acum o mai resimt. Nu dezvălui însă ceea ce simt. Unii dintre noi sînt de obicei siliți să-și înăbușe emoțiile. Da, să le înăbușe. Dar să revin la fratele dumneavoastră. El a pus chestiunea atît de mult la inimă, încît s-a ciocnit (în prezența mea) cu domnul Eugene Wray-

burn, dacă-i reţin bine numele. Dar fără nici un succes. Oricine-l cunoaşte pe domnul... pe domnul Eugene Wrayburn îşi dă seama numaidecît.

Din nou se uită la Lizzie, stăruitor. Chipul lui trecu de la roşu-aprins la alb, şi de la alb iarăşi la roşu-aprins şi aşa mai departe, pînă cînd, în cele din urmă, se făcu alb ca varul.

— În fine, am hotărît să vin singur aici şi să apelez la dumneavoastră. Am hotărît să vin singur aici şi vă implor să părăsiţi calea pe care aţi ales-o, în loc să vă încredeţi într-un străin, pur şi simplu... un om care s-a purtat atît de insolent cu fratele dumneavoastră şi faţă de alţii... şi să-l preferaţi pe fratele dumneavoastră şi pe prietenul fratelui dumneavoastră.

Cînd Bradley făcea feţe-feţe, Lizzie Hexam se schimbase şi ea la chip, acum se vedea că e întrucîtva iritată, mai mult dezgustată şi chiar îi era puţin teamă. Îi răspunse însă pe un ton categoric :

— Nu mă îndoiesc, domnule Headstone, că vizita dumneavoastră n-ar fi bine intenţionată. Sînteţi atît de bun prieten cu Charley, că n-am nici un drept să mă mai îndoiesc. N-am altceva să-i spun lui Charley decît că acceptasem sprijinul, care a întîmpinat atîtea obiecţiuni din partea lui, încă înainte ca el să fi avut unele proiecte în privinţa mea... ori, desigur, înainte ca eu să fi aflat ceva. Propunerea mi-a fost făcută cu extremă delicateţe şi au existat atîtea motive ce au cîntărit în balanţă şi care ar trebui să-i fie deopotrivă de dragi lui Charley ca şi mie. Asta-i tot ce am să-i spun în asemenea chestiune.

Bradley rămase cu gura căscată ; buzele îi tremurau văzîndu-se astfel înlăturat, iar cuvintele limitate doar la adresa fratelui ei.

— I-aş fi spus lui Charley, dacă venea la mine — reluă ea, ca şi cum gîndul acesta i-ar fi venit pe urmă în minte — că Jenny şi cu mine o socotim pe profesoara noastră foarte capabilă şi foarte răbdătoare şi că-şi bate mult capul cu noi. Atît de mult, încît am asigurat-o că după foarte puţină vreme nădăjduim să ne descurcăm şi singure. Charley se pricepe la profesori şi i-aş fi spus, de asemenea, spre bucuria lui, că a noastră provine dintr-o instituţie unde în mod obişnuit sînt pregătiţi profesori.

— Aş vrea să vă-ntreb — spuse Bradley Headstone, măcinînd încet cuvintele, ieşite parcă dintr-o moară ruginită —, aş

vrea să vă-ntreb, dacă nu vă supărați, de cumva ați avut ceva împotrivă... nu, mai degrabă aș dori să spun, dacă nu vă supărați, că aș fi vrut să fi avut ocazia de a veni aici cu fratele dumneavoastră și de a-mi oferi modestele mele însușiri și experiența mea spre a vă fi de folos.

— Mulțumesc, domnule Headstone.

— Dar mă tem — continuă el după o pauză, trăgînd cu o mînă de scaun, pe ascuns, de parcă ar fi vrut să-l facă bucățele și uitîndu-se la Lizzie cu un aer îndurerat, în timp ce ea ținea ochii în pămînt — mă tem că serviciile mele umile n-ar fi fost primite de dumneavoastră cu prea multă bunăvoință.

Ea nu-i dădu nici un răspuns, și bietul om torturat se lupta cu sine, în toiul unei pasiuni chinuitoare. După un timp, el scoase batista și-și șterse fruntea și mîinile.

— Ar mai fi un singur lucru despre care aș vrea să vorbesc, și cel mai important. Există un motiv împotriva acestei chestiuni, un motiv personal pe care n-aș putea să-l explic acum și care ar putea... nu spun ar trebui... să vă determine să gîndiți altfel. În situația de față n-aș putea continua, nici vorbă. Dar vă rog să fiți de acord să mai aibă loc o întîlnire în acest sens !

— Cu Charley, domnule Headstone ?

— Cu... da... — răspunse el poticnindu-se — da ! Să zicem, și cu el. Vreți să fiți de acord că trebuie să mai aibă loc o întîlnire în împrejurări mai favorabile, înainte de a pune din nou chestiunea în discuție ?

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți, domnule Headstone — rosti Lizzie, clătinînd din cap.

— Să ne oprim aici deocamdată — reluă el —, vom relua întreaga chestiune cu ocazia unei alte întîlniri.

— Care chestiune, domnule Headstone ? Mai avem ceva de discutat ?

— Veți... veți fi informată cu prilejul celeilalte întîlniri. — Apoi adăugă, în culmea deznădejdii parcă : — Să... să lăsăm totul baltă !... Cred că sînt sub puterea unei vrăji. — Și apoi mai zise, aproape ca și cum ar fi cerut îndurare : — Noapte bună !

El întinse mîna ; cînd ea, evident șovăind, ca să nu spunem cu îndărătnicie, i-o atinse, un fior îi trecu prin tot corpul, iar fața, cumplit de albă, se crispă, parcă sub influența unei dureri puternice. Apoi plecă.

Croitoreasa de păpuşi stătea nemişcată, cu ochii spre uşă, pe unde ieşise el ; Lizzie împinse băncuţa la o parte şi se aşeză lîngă ea. Apoi, uitîndu-se la Lizzie aşa cum se uitase mai înainte la Bradley şi la uşă, domnişoara Wren clămpăni deodată din fălci, după cum avea obiceiul să facă uneori, se lăsă pe spate în scaun, cu braţele încrucişate, şi spuse :

— Uf, draga mea... dacă aşa o să fie el... mă gîndesc desigur la cel care o să mă curteze, cînd o veni vremea... în genul *ăsta,* mai bine să nu se mai ostenească. Să nu-şi mai poarte paşii pe aici ca să se facă folositor. I-aş da foc şi ar sări în aer.

— Şi astfel ai scăpa de el — spuse Lizzie, ţinîndu-i isonul.

— Nu-i aşa uşor — replică domnişoara Wren. — N-ar sări în aer singur. M-ar lua în sus şi pe mine. Cunosc *eu* trucurile şi apucăturile lui.

— Crezi c-a vrut să te răpească ? — întrebă Lizzie.

— Nu neapărat, draga mea — răspunse domnişoara Wren — dar un morman de praf de puşcă şi nişte chibrituri aprinse în odaia vecină ar fi cam acelaşi lucru.

— E un om foarte straniu — spuse Lizzie, gînditoare.

— Decît un om atît de straniu, preferam să fi fost străin de-a binelea — răspunse fetiţa tăios.

Deoarece ocupaţia de fiecare seară a lui Lizzie cînd se aflau singure era să perie şi să pieptene părul lung şi blond al croitoresei pentru păpuşi, ea se duse şi-i desfăcu o panglică prinsă anume să i-l ţină strîns la spate, în timp ce micuţa creatură îşi vedea de treabă. Părul îi cădea acum frumos în valuri peste sărmanii ei umeri, care aveau atîta nevoie de o asemenea podoabă.

— Nu acuma, Lizzie dragă — spuse Jenny —, hai să stăm de vorbă la gura focului.

Rostind aceste cuvinte, desfăcu la rîndu-i părul negru al prietenei sale, care se revărsă, cu greutatea lui, în două cosiţe bogate, peste piept. Dînd impresia că vrea să compare culoarea şi să admire contrastul, Jenny nu făcu decît să treacă o dată sau de două ori cu mîinile ei agere şi-şi lipi obrazul pe una din şuviţele brunete, iar buclele-i dese, blonde îi veneau în ochi, răsfirîndu-se pînă înspre foc, în timp ce Lizzie, cu faţa ei frumoasă şi fruntea înaltă, stătea scăldată în lumina molcomă a focului.

— Hai să vorbim — zise Jenny — despre Eugene Wrayburn.

În părul blond care se odihnea peste părul brun scînteie ceva, şi nu era o stea — de unde şi pînă unde ? Era un ochi, şi dacă era un ochi, atunci nu putea fi decît ochiul domnişoarei Wren, sclipitor şi vigilent, ca ochiul păsărelei al cărei nume îl luase ea.

— De ce tocmai despre Wrayburn ? — întrebă Lizzie.

— Nu pentru alt motiv decît acela că am eu chef... Mă întreb dac-o fi bogat.

— Nu, nu-i bogat.

— E sărac ?

— Aşa cred, pentru un gentleman.

— Aa ! Aşa este ! Da, e un gentleman. Nu-i ca noi, ce zici ?

Scuturâ o dată capul, îl scuturâ dusă pe gînduri, şi rosti încet :

— Aa, nu ; aa, nu !

Jenny ţinea un braţ pe după mijlocul prietenei sale. Cînd şi-l retrase, se sluji de acest prilej cu abilitate şi îşi suflă părul, care îi căzu peste faţă. Ochii, mai puţin umbriţi acum, îi scăpărau şi mai viu şi mai atenţi.

— Cel care o să se prezinte pentru mine să nu fie gentleman. Altfel, îi dau repede papucii. Oricum, nu-i domnul Wrayburn ; *nu* l-am cucerit. Mă-ntreb dacă cineva a făcut-o, Lizzie !

— Se prea poate.

— Se prea poate ? Mă-ntreb : cine ?

— O doamnă din lumea bună, tot ce se poate, o fi ţinînd la el, şi el, cine ştie, o fi iubind-o din inimă.

— Poate, habar n-am. Ce părere ai avea despre el, Lizzie, dacă ai fi o doamnă din lumea bună ?

— Eu, şi doamnă din lumea bună ! — repetă, rîzînd. — Ce idee !

— Da... Ia spune-mi, aşa, ca idee... de exemplu.

— Eu, şi doamnă din lumea bună ! Eu, o fată sărmană, care vîsleam la barca tatei pe fluviu ! Eu, care în noaptea aceea chiar, cînd l-am văzut pentru prima oară, îl dusesem şi-l adusesem pe tata cu barca ! Eu, care m-am simţit aşa de intimidată cînd s-a uitat la mine, încît m-am ridicat şi am ieşit afară !

(*„S-a uitat* la tine, chiar în seara aceea, deşi nu erai o doamnă din lumea bună !" — gîndi domnişoara Wren.)

— Eu, și doamnă din lumea bună! — continuă Lizzie pe un ton scăzut, cu ochii la foc. — Eu, cu mormîntul tatei încă necurățat de năluca învinuirilor nedrepte și a rușinii, și el, care încearcă să facă acest lucru în locul meu! Eu, și doamnă din lumea bună!

— Numai așa, ca idee... de exemplu — stărui domnișoara Wren.

— Prea de tot, Jenny dragă, prea de tot! Fantezia mea nu poate ajunge atît de departe.

Cînd focul molcom aruncă văpaia pe chipul ei, o arătă zîmbind, tristă și dusă pe gînduri.

— Dar așa am eu chef, și trebuie să-mi faci cheful, Lizzie, pentru că la urma urmelor sînt o biată ființă și am avut o zi proastă cu copilul meu cel rău. Uită-te în foc, căci îmi place să te-aud spunînd cum aveai obiceiul să faci cînd erai în casa aceea bătrînească, înspăimîntătoare, care pe vremuri fusese o moară de vînt. Uită-te în... cum spuneai că se numește locul unde priveai, ghicind viitorul fratelui tău, care *nu-mi* place mie?

— Scorbura de lîngă jar?

— Aa, ăsta-i numele! Acolo o să vezi o doamnă din lumea bună, *știu*.

— Mai curînd așa, Jenny, decît să se plămădească din mine una în halul în care sînt.

Ochii scînteietori erau îndreptați tot timpul în sus, iar chipul meditativ privea, dus pe gînduri, în jos.

— Ei — făcu Jenny — am dat de doamna din lumea bună?

Lizzie încuviință din cap și întrebă:

— O fi bogată?

— N-ar strica, pentru că e săracă.

— E putred de bogată. O fi frumoasă?

— E foarte frumoasă.

— Ce spune de el? — întrebă domnișoara Wren încetișor, cu ochii la pîndă, în liniștea care se așternuse între timp, pironiți pe chipul îndreptat spre foc.

— Se bucură, se bucură că-i bogată, ca el să poată avea bani. Se bucură că-i frumoasă, ca el să fie mîndru de ea. Biata ei inimă...

— Ei? Ce-i cu biata ei inimă? — întrebă domnișoara Wren.

— Inima... i-a dăruit-o lui, cu toată dragostea și sinceritatea. Ar muri bucuroasă o dată cu el, sau, mai mult chiar : ar muri pentru el. Știe că are metehne, dar ea crede că se datorează izolării lui, faptului că n-are în cine să se încreadă, de cine să aibă grijă, la cine să țină. Doamna asta bogată și frumoasă, de care niciodată n-o să mă pot apropia, mai spune : „Așază-mă în locul ăsta liber numai, pune-mă numai la încercare, să vezi cît de puțin mă gîndesc la mine, lasă-mă să dovedesc ce sumedenie de lucruri aș putea face și îndura pentru tine, și sper că ai putea să ajungi mult mai bine decît ești acum, prin mine, care-ți sînt cu mult mai prejos, aproape că nici nu merită să te gîndești, în comparație cu tine".

Pe cînd chipul care privea focul pradă uitării de sine prindea viață la auzul acestor cuvinte, micuța creatură își dădu la o parte părul blond cu mîna rămasă liberă, iar privirea ațintită asupra prietenei sale deveni mai gravă și oarecum alarmată. Acum, cînd cealaltă încetă să mai vorbească, micuța creatură lăsă iarăși capul în jos cu un geamăt :

— Vai de mine și de mine !

— Te doare ceva, dragă Jenny ? — întrebă Lizzie, trezindu-se parcă.

— Da, dar nu simt vechile mele dureri. Du-mă la culcare, așază-mă-n pat. Nu pleca de lîngă mine noaptea asta. Încuie ușa și stai aici. — Apoi, întorcînd fața, își spuse în șoaptă : „Draga mea Lizzie, biata mea Lizzie ! Pogorîți iarăși în șiraguri lungi, scînteietoare, o, binecuvîntații mei copii, veniți pentru ea, nu pentru mine. Ea are mai mare nevoie decît mine, binecuvîntații mei copii !"

Înălță mîinile însoțind acest gest de priviri pline de puritate care zburau mai sus ; întoarse apoi din nou capul și își petrecu brațele pe după gîtul lui Lizzie, legănîndu-se ca un copil.

Capitolul XII

ALTE PĂSĂRI DE PRADĂ

Rogue Riderhood locuia tocmai în fundul întunecoasei Gropi Limehouse, printre meseriaşi care confecţionau echipament pentru vase, catarge, vîsle, scripeţi, printre constructori de vapoare, magazii de vele, ca într-un soi de cală a unei corăbii ticsită de riverani — unii de loc mai buni ca el, unii mult mai buni, dar nici unul mai rău. Cît despre cinstea de a cultiva legături cu Riderhood, Groapa Limehouse, deşi în general nu prea pretenţioasă în alegerea relaţiilor, nu se dădea cîtuşi de puţin în vînt — mai adesea i se întorcea spatele cu răceală decît să i se fi întins o mînă caldă, şi rareori sau niciodată nu se bea cu el decît pe cheltuiala lui. De fapt, o parte a Gropii mai păstra destul spirit civic şi virtuţi individuale, dar nici chiar această puternică pîrghie n-ar fi putut îndemna mahalaua să întreţină relaţii bune cu un defaimător spurcat. Însă latura proastă a acestei atitudini de superioară moralitate o constituia faptul că cei care o profesau se uitau deopotrivă de ostil şi de scîrbiţi atît la martorii cinstiţi în faţa justiţiei, cît şi la martorii strîmbi.

Dacă n-ar fi fost fiica lui, despre care adesea pomenea, domnul Riderhood ar fi considerat Groapa în privinţa cîştigării mijloacelor de trai pur şi simplu un mormînt. Domnişoara Pleasant Riderhood însă avea o slujbă neînsemnată şi unele relaţii în Groapa Limehouse. Ţinea, fără brevet, şi pe scară extrem de restrînsă, o prăvălie de amanetat, un Munte de pietate cum se numeşte de obicei, unde lumea căpăta sume neînsemnate în schimbul unor obiecte neînsemnate lăsate în gaj. La douăzeci şi patru de ani ai săi, Pleasant făcea de cinci ani genul ăsta de negustorie. Răposata maică-sa pusese bazele prăvăliei, şi la moartea ei, un capital de şaisprezece şilingi

strîns în taină i-a îngăduit să ducă mai departe afacerile. Existența acestei sume de bani, dosită într-o pernă, au fost ultimele cuvinte pe care defuncta i le comunicase înainte de a-și da sufletul din pricina hidropiziei, efect al excesele de gin și de tutun, incompatibile cu judecata limpede și viața îndelungată.

De ce își botezase fiica Pleasant [1], răposata doamnă Riderhood ar fi putut eventual să dea cîndva explicații, ori poate nu. Ea însă n-a știut niciodată nimic despre asta. Așa apucase și nu mai avea încotro. Nu fusese consultată în această chestiune, după cum nu fusese consultată nici în privința venirii ei pe pămînt ca să aibă nevoie de un nume. Mai apucase, de asemenea, să fie, după cum se spune în termeni colocviali, zbanghie de un ochi (moștenire de la taică-su), ponos de care pesemne s-ar fi lipsit dacă se ținea seama de părerea ei în această direcție. Altminteri, nu era chiar așa slută, deși sperioasă, slăbănoagă, pămîntie la față și arătînd vîrsta pe care-o avea în realitate.

Așa cum se întîmplă cu unii cîini, care, fie din pricina rasei, fie prin dresaj, hărțuie pînă la un punct anumite ființe, tot astfel — fără ca asemănarea să pară cumva jignitoare — Pleasant Riderhood avea în sînge sau căpătase prin educație un mod de a-i privi pe marinari, pînă la anumite limite, drept o pradă de-a sa. Era de-ajuns să se arate un bărbat în jachetă albastră, că, vorbind la *figurat*, și tăbăra numaidecît asupra lui. Cu toate acestea însă, nu era haină la suflet și nici arțăgoasă. Căci cîte lucruri nu trebuiau luate în considerare în raport cu experiența ei nefericită! Dacă Pleasant Riderhood întîlnea o nuntă pe stradă, ea nu vedea altceva decît două persoane care își scoseseră o autorizație legală de a se certa și de a se încăiera la bătaie. Pentru ea, un botez era un micuț ipochimen păgîn căruia avea să i se dea un nume cu totul inutil, căci și așa nimeni nu i se va adresa decît folosind o poreclă mai mult sau mai puțin injurioasă, un micuț ipochimen pe care nimeni nu-l dorise de fel și pe care toți îl vor lovi și-i vor da brînci din cale, pînă ce va crește destul de mare ca să lovească și să dea și el brînci. Arătați-i o înmormîntare, și ea va vedea o ceremonie neproductivă, un bal mascat în negru, conferind participanților o noblețe vremel-

[1] *Pleasant* = plăcut.

nică, extrem de costisitoare — singura serbare dată cîndva de răposat cu invitații. Într-un tată în carne și oase nu vedea decît copia fidelă a tatălui său, care de cum venise pe lume făcea crize de îndeplinire a îndatoririlor față de ea, și aceste îndatoriri se materializau sub forma pumnilor și a curelei de piele, a căror îndeplinire îi produceau dureri. De aceea, în ciuda tuturor acestor lucruri, Pleasant Riderhood nu era chiar-chiar așa de rea. Avea pînă și o nuanță de romantism în ea — atîta romantism cît era posibil să se strecoare în Groapa Limehouse — și poate uneori, în serile de vară, cînd stătea cu brațele încrucișate în ușa prăvăliei, privind strada împuțită și cerul unde soarele cobora la asfințit, e posibil să fi avut cine știe ce năzăriri vaporoase despre niște insule îndepărtate de pe mările sudice sau din altă parte (nefiind prea tare la geografie), pe unde, alături de un om cu aceleași vederi, i-ar fi plăcut să cutreiere crîngurile cu arbori de pîine, să aștepte vapoare care veneau din porturi civilizate. Căci marinarii pe care să-i tragă pe sfoară nu trebuiau să lipsească din paradisul domnișoarei Pleasant.

Nu într-o seară de vară s-a dus fata la ușa prăvăliei cînd a intrat în vorbă cu ea un bărbat stînd rezemat de casa de peste drum. Era seara tîrziu, după căderea întunericului; se făcuse frig și bătea un vînt aprig. La fel ca majoritatea doamnelor din Groapa Limehouse, Pleasant oferea particularitatea că părul ei se strîngea într-un conci zbîrlit, mereu desfăcîndu-se la spate, și că nu se putea apuca de nimic fără ca mai întîi să și-l răsucească la loc. Deci tocmai cînd se afla în pragul ușii ca să se uite afară, își împletea părul la spate, folosind ca de obicei amîndouă mîinile. Atît de obișnuit era gestul acesta, că atunci cînd avea loc vreo încăierare sau alt incident în Groapa Limehouse, doamnele puteau fi văzute zbughind-o de prin toate cotloanele și împletindu-și, fără excepție, părul la spate în timp ce treceau pe acolo, grăbite, cu pieptenele în gură.

Trebuia să cobori trei trepte intrînd în prăvălioara asta păcătoasă, ceva mai bună ca un beci sau o pivniță, cu tavanul pe care oricine stînd în picioare îl putea atinge cu mîna. În fereastra prost luminată, lîngă niște batiste colorate viu — o tunică de marinar ori ceva asemănător, cîteva ceasornice lipsite de valoare și busole, un vas cu tutun și două lulele

puse una peste alta în cruce, o sticlă cu ulei de nucă şi nişte acadele prăpădite (toate aceste orori slujeau drept paravan pentru negoţul principal al prăvăliei de zaraf) — răsărea firma „PENSIUNE PENTRU MARINARI".

Văzînd-o pe Pleasant Riderhood în uşă, bărbatul trecu atît de repede drumul, că fata încă îşi mai împletea părul cînd acesta şi ajunse lîngă ea.

— E acasă tatăl dumitale ? — întrebă.

— Cred că da — răspunse Pleasant, lăsînd mîinile în jos — poftim.

Era un răspuns ademenitor, căci omul avea o înfăţişare de marinar. Taică-su nu era acasă, şi Pleasant ştia asta.

— Aşază-te pe un scaun lîngă foc — îl îmbie fata, acesta odată înăuntru — oameni de meseria dumitale sînt totdeauna bineveniţi aici.

— Mulţumesc.

Avea gesturi de marinar, şi mîinile îi erau de marinar, doar că nu păreau aşa de aspre. Pleasant nu-i scăpa niciodată din ochi pe marinari, de aceea observă culoarea neobişnuită şi pielea mîinilor lui, deşi arse de soare, la fel de bine cum observă şi supleţea şi felul degajat, fără cusur, în care le mişca luînd loc, cu braţul stîng aşezat nepăsător peste piciorul stîng, iar braţul drept aşezat la fel de nepăsător pe suportul jilţului de lemn, cu mîna curbată din încheietură, palma pe jumătate desfăcută, de parcă atunci lăsase să-i scape un otgon.

— Cauţi cumva o pensiune ? — întrebă Pleasant, luînd în primire postul de observator dintr-o parte a căminului.

— Nici eu nu ştiu încă ce planuri am — replică omul.

— Oi fi căutînd o prăvălie de amanetat lucruri ?

— Nu — spuse omul.

— Nu, fiindcă eşti prea bine îmbrăcat pentru aşa ceva. Dacă ai nevoie de vreunul din aceste două lucruri, aici le găseşti pe amîndouă.

— Da, da ! — încuviinţă omul, rotindu-şi privirile. — Ştiu, am mai fost pe-aici.

— Ai lăsat ceva amanet cînd ai mai fost pe-aici ? — întrebă Pleasant, cu gîndul la afaceri.

— Nu.

Străinul clătină din cap.

— *Ce-ai* făcut aici cînd ai fost data trecută ? — întrebă Pleasant. — Pentru că nu-mi mai aduc aminte de dumneata.

— Nici n-ai cum. Am stat la uşă într-o seară... pe treapta aia de sus... în vreme ce un camarad de pe vas intrase să schimbe cîteva cuvinte cu tatăl dumitale. Îmi amintesc bine locul.

Privi foarte curios în juru-i.

— Să fie mult de-atunci ?

— Păi destul de mult. Cînd ne-am întors din ultima călătorie.

— Atunci, n-ai mai fost pe mare în ultimul timp.

— Nu. Am stat în carantină de-atunci, şi-am lucrat în port.

— Aşa, asta se vede după mîinile dumitale...

Dar străinul o întrerupse, privind-o pătrunzător, zîmbind iute şi schimbîndu-şi atitudinea.

— Eşti o bună observatoare. Da... Asta se vede după mîinile mele.

Pleasant era puţin neliniştită din pricina căutăturii lui şi se uită la el bănuitoare.

Deşi foarte pe neaşteptate, schimbarea în atitudinea lui nu fusese făcută cu prea mult sînge rece, iar atitudinea de mai înainte, pe care şi-o reluă, trăda o anumită încredere ascunsă şi un sentiment al forţei în sine, oarecum ameninţătoare.

— Mai întîrzie mult tatăl dumitale ? — întrebă el.

— Nu ştiu... N-aş putea spune.

— Dacă ai crezut că-i acasă, înseamnă c-a plecat chiar acum. Nu-i aşa ?

— Am crezut c-a venit acasă — explică Pleasant.

— Aa ! Ai crezut c-a venit acasă ? Atunci, înseamnă că fusese plecat un timp ? Sau cum ?

— Nu vreau să te amăgesc. Tata e cu barca pe fluviu.

— Cu vechea lui îndeletnicire ? — întrebă acesta.

— Nu ştiu ce vrei să spui ! — exclamă Pleasant, făcînd un pas înapoi. Ce naiba tot vrei ?

— Nu vreau să-i fac nici un rău tatălui dumitale. Nu vreau să spun nici că i-aş putea face, chiar dac-aş dori. Vreau să stau de vorbă cu el. Nu-i mare lucru, nu-i aşa ? Nu-i nici un secret — poţi rămîne de faţă. Şi mai cu seamă, domnişoară Riderhood, nu vei avea nici un profit, nu vei scoate nimic de pe urma mea. Nu caut nici prăvălie de amanetat, nici pen-

siune ; pentru dumneata nu fac nici două parale. Renunță la ideea asta și-o să ne-nțelegem mai bine.

— Dar nu ești marinar ? — strigă Pleasant, ca și cum ăsta era un argument îndeajuns de puternic pentru ca el să fi fost bun de ceva.

— Da și nu. Am fost și poate-am să mai fiu. Dar nu pentru dumneata. Vrei să mă crezi pe cuvînt ?

Convorbirea ajunsese la un impas care justifica despletirea părului de către domnișoara Pleasant. Prin urmare, își desfăcuse părul, apoi și-l strînse iar, privindu-l pe străin de sub fruntea aplecată.

Făcînd inventarul hainelor lui marinărești, bucată cu bucată, ponosite din pricina vremii rele și ajustate după cel care le purta, ea băgă de seamă că are la brîu un cuțit uriaș, vîrît într-o teacă foarte la îndemînă. Prins pe după gît, îi atîrna un fluier, iar dintr-un buzunar al tunicii sau hainei descheiate se zgîia un toroipan scurt, plumbuit la capăt. El se uita liniștit la fată, dar cu acest arsenal în parte vizibil și cu tufa de păr de pe cap și din barba zbîrlită — de culoarea cîlților — avea o înfățișare cumplită.

— Vrei să mă crezi pe cuvînt ? — întrebă din nou.

Pleasant răspunse încuviințînd scurt din cap, pe mutește. Dădu și el din cap, scurt, fără să scoată o vorbă. Apoi se ridică, ținînd brațele încrucișate, și se propti dinaintea focului, privind în jos vatra, în timp ce ea, cu brațele încrucișate, stătea în picioare sprijinită de cămin, lateral.

— Ca să mai treacă vremea pînă vine tatăl dumitale — rosti el — spune-mi, te rog, se-ntîmplă multe furturi și crime printre marinari, pe-aici ?

— Nu — răspunse Pleasant.

— De fel ?

— S-au mai făcut plîngeri de soiul ăsta pe la Ratcliffer și Wapping, prin părțile alea. Dar cine mai știe cîte-or fi adevărate ?

— Chiar. De altfel, nici nu pare să fie nevoie.

— Asta zic și eu — adăugă Pleasant. — Și de ce-ar face-o ? Marinarii... Dumnezeu să le-ajute... și fără asta nu pot păstra ce le aparține.

— Ai dreptate. Poți pune mîna numaidecît pe banii lor și fără violență — mai spuse necunoscutul.

— Bineînțeles că poți — întări Pleasant — și pe urmă se-mbarcă din nou și cîștigă mai mulți. Asta-i cel mai bine pentru ei, se-mbarcă iarăși cît se poate de repede. Nicăieri nu se simt mai în largul lor ca atunci cînd plutesc pe mare.

— Am să-ți spun de ce-am întrebat — continuă oaspetele, și își desprinse ochii de la foc și privi în sus. — Am fost și eu o dată atacat așa, și lăsat aproape mort.

— Nu se poate! — făcu Pleasant. — Și unde s-a-ntîmplat asta?

— S-a-ntîmplat... — răspunse omul, chibzuind în timp ce-și trecu mîna dreaptă peste bărbie, iar pe cealaltă și-o cufunda în buzunarul hainei din stofă aspră — s-a-ntîmplat undeva pe-aici, după socotelile mele. Nu cred să fie nici o milă depărtare de aici.

— Erai beat? — întrebă Pleasant.

— Amețit, dar nu c-o băutură curată. Nu băusem, pricepi? Am luat numai o gură.

Pleasant scutură capul, cu o expresie gravă — vrînd să spună că pricepe foarte bine, dar că dezaprobă procedeul.

— Comerțul cinstit e una... zic eu... și asta e alta. Nimeni n-are dreptul să se poarte *așa* cu un marinar.

— Părerea asta te onorează — replică oaspetele cu un rînjet. Apoi adăugă murmurat: Cu atît mai mult cu cît, după cum îmi închipui, nu-i și-a tatălui dumitale... Da, o băgasem pe mînecă atunci. Am pierdut tot, și m-am luptat din răsputeri să nu-mi pierd și viața, slăbit cum eram.

— Au fost pedepsiți făptașii? — întrebă Pleasant.

— A urmat o pedeapsă înspăimîntătoare — spuse acesta, mai serios —, dar nu din pricina mea.

— Dar din a cui?

Străinul făcu semn în sus cu degetul arătător și, coborînd încet mîna, își propti din nou bărbia în ea, privind focul.

Pleasant Riderhood țintă asupra lui ochiul moștenit beteag și se simțea din ce în ce mai neplăcut; atitudinea lui era atît de misterioasă, de severă, dezvăluia atîta siguranță de sine.

— Oricum — reluă fata — mă bucur că-ntr-un fel sau altul a urmat pedeapsa. Comerțul cinstit cu marinarii capătă un nume rău prin astfel de fapte viclene. Sînt împotriva faptelor de violență contra marinarilor la fel ca și marinarii înșiși. Sînt de aceeași părere cu mama, cînd trăia. Comerț cin-

știt, obișnuia să spună mama, fără hoție și fără încăierări.

În materie de comerț, domnișoara Pleasant ar fi luat — și într-adevăr și lua de cîte ori se ivea prilejul — treizeci șilingi pe săptămînă pentru o pensiune care nu merita nici cinci și după aceleași principii echitabile conducea și afacerea cu amanetatul. Dar de îndată ce pe tărîm comercial limitele erau depășite, ea se transforma într-o apărătoare a marinarilor, atît datorită conștiinței sale delicate, cît și sentimentelor ei umanitariste, chiar și împotriva tatălui său, căruia altminteri rareori i se opunea. Aici însă a fost întreruptă de vocea lui Riderhood.

— Hei, papagalule, ascultă! — strigă el furios, și-i aruncă pălăria drept în față.

Obișnuită cu asemenea manifestări ocazionale de simț al îndatoririlor părintești, Pleasant nu făcea altceva decît să se șteargă pe față cu părul (care, firește, se despletise) înainte de a-l strînge în sus. Și ăsta era un obicei al doamnelor din Groapa Limehouse cînd se aprindeau din pricina unei injurii verbale sau contondente.

— Naiba să mă ia dacă știu cine te-o fi învățat să trăncănești atîta! — mormăi domnul Riderhood, aplecîndu-se ca să-și ia pălăria de jos și făcînd spre ea un atac simulat din cap și din cotul drept; căci subiectul delicat al prădării marinarilor îl scotea din sărite și pe deasupra mai era și prost dispus. — Despre ce tot turui acum? N-ai altceva de făcut decît să stai cu brațele încrucișate și să turui într-una ca un papagal toată seara?

— Dă-i pace — spuse străinul. — Stătea de vorbă cu mine, asta-i tot.

— Dă-i pace mneata mai întîi! — sări domnul Riderhood măsurîndu-l de sus pînă jos. — Mneata știi că-i fică-mea?

— Da.

— Și nu știai că nu-mi place s-o văd pe fică-mea turuind de zor? Nu, nici pe alții să nu-i aud că turuie. Da cine-oi fi *mneata*, și ce dorești *mneata*?

— Cum să-ți spun pînă nu taci din gură? — replică celălalt, furios.

— Păi... — făcu domnul Riderhood, dînd puțin înapoi — o să tac din gură numai ca să te-ascult. Da nu mă bîrîi la cap.

— Ți-e sete? — întrebă străinul, pe același ton scurt și aspru, după ce-i răspunse la privire.

— Ei, cum să nu ? — rosti Riderhood. — Auzi, parcă nu mi-ar fi todeauna sete ! (Indignat de absurditatea întrebării.)

— Ce-ai vrea să bei ? — căută să afle străinul.

— Vin de Xeres — răspunse domnul Riderhood tăios — dacă-ți dă mîna.

Străinul se căută în buzunar, scoase o monedă și o dădu domnișoarei Pleasant, rugînd-o să aibă bunătatea de a-i aduce o sticlă.

— Dar să fie înfundată — spuse, accentuînd cuvintele și cu ochii la tatăl ei.

— Eu-s gata să jur — bolborosi domnul Riderhood puțin mai destins și zîmbind sumbru — îs gata să jur că urmărești ceva. Parcă *te-aș* cunoaște... Ba nu, n-n-nu te cunosc.

— Nu, nu mă cunoști — zise și străinul.

Astfel se uitară unul la altul, destul de morocănoși, pînă ce reveni Pleasant.

— E niște păhărele pe raft — spuse Riderhood fiicăi-si. — Mie dă-mi-l pe cel fără picior. Eu-mi cîștig faima cu sudoarea frunții, și asta-i de-ajuns pentru *mine*.

Acesta părea la prima vedere un act de modestie, dar se dovedi că, deoarece paharul nu putea sta pe masă dacă n-avea ceva înăuntru și o dată plin trebuia numaidecît golit, domnul Riderhood se folosi de prilej ca să bea în proporție de trei la unu.

Cu paharul ăsta norocos în mînă, domnul Riderhood se afla așezat la masă dinaintea focului, iar străinul — de cealaltă parte ; Pleasant stătea pe un taburet între oaspete și cămin. Fundalul tabloului era alcătuit din batiste, haine, cămăși, pălării și alte boarfe vechi lăsate amanet, care semănau vag cu ființe omenești — mai cu seamă în cazul unui costum negru strălucitor din sud și al unei pălării care spînzura acolo, amintind foarte mult de un marinar butucănos, cu spatele la cei prezenți, atît de curios să audă ce se vorbește, că se oprise pentru asta din îmbrăcat, cu haina pe jumătate trasă și umerii la urechi, într-o atitudine nedusă pînă la capăt.

Oaspetele ținu sticla mai întîi în dreptul luminării, apoi examină partea de sus a dopului. Convins că nu umblase nimeni la ea, scoase pe îndelete un briceag ruginit din buzunarul de la piept și, cu tirbușonul în mînă, destupă vinul. Apoi cercetă dopul, îl răsuci afară din tirbușon, le așeză pe fiecare

în parte pe masă și, cu capătul cravatei lui marinărești, șterse gîtul sticlei pe dinăuntru. Totul făcut foarte pe îndelete.

La început, Riderhood ținuse paharul fără picior cu mîna întinsă ca să-i fie umplut, în vreme ce străinul, grozav de calm, părea absorbit de pregătirile sale. Dar treptat-treptat își retrase brațul, iar paharul veni tot mai aproape, pînă cînd îl așeză pe masă cu gura în jos. În tot acest timp nu-și luase ochii de la briceag. Și acum, cînd străinul ridică sticla să umple paharele, Riderhood sări în picioare și se aplecă peste masă ca să vadă briceagul mai bine, după care înălță ochii la străin.

— Ce s-a-ntîmplat ? — întrebă acesta.

— Păi... eu cunosc briceagu ăsta ! — zise Riderhood.

— Da, tot ce se poate.

Îi făcu semn să ridice paharul și i-l umplu. Riderhood îl goli pînă la ultima picătură și iar începu :

— Briceagu ăsta...

— Stai — zise străinul, liniștit — vreau să beau în sănătatea fiicei dumitale. Să trăiești, domnișoară Riderhood !

— Briceagu ăsta era a unui marinar pe nume George Radfoot.

— Așa e.

— Pe omu ăsta, eu l-am cunoscut bine.

— E adevărat.

— Cum a ajuns la mneata ?

— A murit... a murit într-un chip îngrozitor. După aceea — adăugă străinul — arăta cumplit.

— După ce ? — întrebă Riderhood, încruntîndu-se.

— După ce-a fost ucis.

— Ucis ? Da cine l-a ucis ?

Drept răspuns, acesta ridică din umeri, atîta tot, și îi umplu paharul, Riderhood îl goli, uitîndu-se buimăcit cînd la fată, cînd la musafir.

— Nu cumva vrei să spui unui om cinstit... — începu el din nou, cu paharul gol în mînă, cînd ochii îi rămaseră la haina străinului. Se aplecă peste masă ca să se uite mai îndeaproape, pipăi mîneca, întoarse pe dos manșeta ca să-i vadă căptușeala (acesta, perfect calm, nu se împotrivi cîtuși de puțin) și exclamă : — Am credința că și haina asta e-a lui George Radfoot !

— Ai dreptate. O avea pe el ultima oară cînd l-ai văzut și-l vei mai vedea cîndva... pe lumea asta.

— Credința mea e că vrei să-mi spui de la obraz cum că mneata i-ai făcut de petrecanie! — exclamă Riderhood; dar cu toate astea, întinse paharul să i-l umple iarăși.

Străinul ridică încă o dată din umeri drept răspuns, fără să dea vreun semn de tulburare.

— Să mor dacă știu ce-i cu omu ăsta! — mai spuse Riderhood, după ce se holbă la el, și dădu pe gît și acest din urmă pahar. — Hai să vedem ce-i cu mneata. Spune ceva cu noimă.

— Am să-ți spun... — replică străinul, aplecîndu-se peste masă și vorbind încet și răspicat. — Mare mincinos mai ești!

Riderhood se ridică în picioare și parcă ar fi vrut să arunce cu paharul în obrazul străinului; acesta însă nici nu se sinchisea, doar atît: agită degetul arătător, în semn de amenințare și că știe mai mult decît destăinuie, la care preacinstitul martor se răzgîndi și luă din nou loc pe scaun, punînd și paharul pe masă.

— ... Și cînd te-ai dus la avocatul acela din Temple, cu o poveste scornită de dumneata — reluă străinul, pe un ton confidențial, de un calm care-ți călca pe nervi — ai dat toată vina, tot ce se poate, pe un prieten de-al dumitale, știi... Da, da, așa a fost, știi...

— Am dat eu vina? Pe ce pretin?

— Ia mai spune-mi o dată: al cui a fost briceagul ăsta? — întrebă străinul.

— Era al lui... lui îi aparținea... ăla de care ți-am pomenit — răspunse Riderhood, ocolind de fapt prostește să amintească numele.

— Ia mai spune-mi o dată: a cui a fost haina asta?

— Și obiectul ăsta de îmbrăcăminte tot a lui era, și-l avea pe el... a lu ăla de care ți-am pomenit... — aceeași atitudine stupidă de pușcăriaș care se dă după deget.

— Mi se pare că dumneata i-ai încredințat săvîrșirea acestei fapte și de a se ascunde cu dibăcie. Dar dibăcia nu era *cum* să se ascundă, ci ar fi fost cum să iasă la lumina soarelui măcar o clipă.

— Bine mai merge lucrurile pe lume... — mormăi domnul Riderhood, și se ridică în picioare, simțind că se sufocă în colțul unde se afla — dacă ticăloșii care poartă țoalele morților și are la ei bricege de la morți ajunge să dea buzna în casa unui om cinstit de-a lu Dumnezeu, care-și cîștigă bu-

căţica de pîine cu sudoarea frunţii, şi netam-nesam îţi pune aşa ceva în spinare ? Păi de ce l-aş fi bănuit eu ?

— Pentru că-l cunoşteai — răspunse străinul. — Pentru că i-ai fost tovarăş şi ştiai cîte parale face dincolo de pojghiţa de cinste după care se ascundea firea lui adevărată ; pentru că-n noaptea despre care ai avut apoi motive să crezi că a fost chiar noaptea crimei a venit aici la un ceas după ce-şi părăsise vasul în rada portului şi te-a întrebat unde poate găsi adăpost. Nu mai era şi un necunoscut cu el ?

— Să crăp aici, jur pă Alfred David că n-ai fost mneata cu el ! — răspunse Riderhood. — Mă ici repede, zău, da mi se pare mie că şi mneata ai băgat-o al naibii de tot pe mînecă ! Îmi pui în spinare vina că George Radfoot a fost văzut aici şi pă urmă nu s-a mai ştiut neam de el. Ei, şi ce-i cu asta pentr-un marinar ? Păi, eu pot să-ţi înşir cincizeci de-alde ăştia care li s-a perdut urma şi nimeni n-a mai pomenit de ei, şi mai şi ca el, de zece ori... cine-i mai ştie cu numele lor schimbate cînd se îmbarcă din nou de azi pă mîine şi cîte şi mai cîte... şi-ntr-o bună zi, hop că apare iar p-aici, cînd nici cu gîndul nu gîndeşti. Întreab-o pe fi-mea. Ai putut să turui cu ea cît ai vrut în lipsa mea. Acu turuie oleacă şi pă chestia asta. Mneata, cu bănuielile mneatale cum că eu-l bănuiam pe el. Da ce bănuiesc eu despre mneata nu mă-ntrebi ? Mi-ai zis că lu George Radfoot i s-a făcut de petrecanie. Da te-ntreb eu : cine i-a făcut-o, şi cum de ştii mneata de asta ? Ai în buzunar briceagu lui şi-i porţi haina. Şi eu te-ntreb : cum de-au ajuns la mneata ? Ia dă-ncoa sticla aia ! — Aici, domnul Riderhood părea frămîntat de amăgirea virtuoasă că era proprietatea lui. Iar tu — adăugă, întorcîndu-se către fiică-sa în timp ce-şi umplea paharul fără picior — dacă n-ar fi păcat să stric vinu ăsta pe tine, ţi l-aş azvîrli în cap că finc-ai trăncănit cu de-alde unu ca ăsta. Din trăncăneli de-astea, unu ca el îşi trage bănuielile, pă cîtă vreme eu mi le-ntemeiez pe fapte, că eu-s cinstit din fire şi-mi cîştig pîinea cu sudoarea frunţii, aşa cum se cade să facă un om cinstit.

Din nou îşi umplu paharul fără picior şi amestecă de zor conţinutul pînă cam la jumătate ; la cealaltă jumătate rămasă, se uita legănînd uşor vinul în recipient, în timp ce Pleasant, al cărei conci se despletise de îndată ce a fost luată

la trei păzește, își strînse iarăși părul și-l aranjă ca o coadă de cal scos la vînzare.

— Ei, ai isprăvit ? — întrebă străinul.

— Nu — răspunse Riderhood —, n-am isprăvit. Nici vorbă. Acu aș vrea să știu cum de-a murit George Radfoot și cum se face că mneata-i porți țoalele.

— Dacă pînă azi n-ai aflat, n-ai să afli nici acum.

— Și pormă aș mai vrea să știu — continuă Riderhood — dacă mneata vezi că ar fi la mijloc un omor cu... zi-i pă nume...

— Crima Harmon, tată — se amestecă Pleasant.

— Nu mai trăncăni ! — zbieră acesta. — Ține-ți fleanca !... Vreau să știu de la mneata, domle, dacă crezi că ar fi la mijloc un omor cu George Radfoot.

— Dacă pînă azi n-ai aflat, n-ai să afli nici acum.

— Poate c-ai săvîrșit chiar mneata fapta — rosti Riderhood, amenințător.

— Numai eu cunosc — replică străinul, scuturînd cu severitate capul — tainele crimei ăsteia. Numai eu știu că povestea scornită de dumneata n-ar putea fi adevărată. Numai eu știu că trebuie să fie de la un capăt la altul mincinoasă, și dumneata trebuie să știi că-i mincinoasă de la un capăt la altul. De aceea am venit eu aici în seara asta, ca să-ți spun ce știu, și nimic mai mult.

Domnul Riderhood rămase pe gînduri cîteva clipe, cu ochii sașii pe chipul musafirului ; apoi își umplu paharul din nou și dădu pe gît conținutul din trei înghițituri.

— Închide ușa de la prăvălie ! — strigă el către fiică-sa, punînd jos deodată paharul. Încuie și rămîi acolo ! Dacă știi toate astea, domnule — adaugă, ajungînd, în timp ce vorbea, între musafir și ușă — de ce nu te-ai dus la arvocatu Lightwood ?

— Și asta o știu numai eu — a fost răspunsul rostit cu sînge rece.

— Nu știi că dacă n-ai săvîrșit mneata fapta, tot ce-ai avea de spus face de la cinci la zece mii de lire sterline ? — întrebă Riderhood.

— Știu asta foarte bine, și cînd o să-i capăt îi împart cu dumneata.

Preacinstitul se opri și veni mai aproape de oaspete și puțin mai încolo de ușă.

— Știu asta — repetă străinul, calm — la fel de bine cum știu că dumneata și George Radfoot ați fost mînă-n mînă în mai multe afaceri dubioase, tot așa cum știu că dumneata, Roger Riderhood, ai unelțit pentru bani, împotriva unui om nevinovat, așa după cum știu că aș putea să te dau în gît pentru amîndouă cazurile, depunînd mărturie împotriva dumitale — și-ți jur c-am s-o fac — eu în persoană, dacă mă provoci!

— Tată! — țipă Pleasant de lîngă ușă. — Nu-l provoca! Nu-l întărîta! Nu te mai vîrî și-n alt bucluc, tată!

— Vrei să isprăvești cu trăncăneala? Te mai întreb o dată! — strigă domnul Riderhood, cît pe-aci să-și iasă din răbdări, aflat între cei doi. Apoi, pe un tot mieros, umil: — Domle! Mneata nu mi-ai spus ce vrei de la mine. Păi, e drept, se cade oare să spui că te provoc înainte să-mi spui ce vrei de la mine?

— Nu vreau mare lucru — zise străinul. — Învinuirea asta a dumitale nu trebuie să rămînă pe jumătate făcută și pe jumătate nefăcută. Trebuie să retragi de la un capăt la altul ce-ai spus de dragul banilor.

— Păi... da, camarade...

— Nu-mi spune camarade — se împotrivi străinul.

— Atunci, domn șef — stărui domnul Riderhood. — Aide, n-o să te-mpotrivești dacă-ți zic domn șef. E-un titlu onorabil și care ți se potrivește întru totu. Domn șef! Da n-a murit omu cu pricina? Uite, te-ntreb cinstit: n-a murit Gaffer?

— Păi — răspunse celălalt pripit — da, a murit. Și ce-i cu asta?

— Mai poate să facă vorbele vreun rău unui mort, domn șef? Te-ntreb cinstit.

— Vorbele pot face rău unui mort și pot face rău copiilor lui, care sînt în viață. Cîți copii avea omul ăsta?

— Te gîndești la Gaffer, domn șef?

— Dar de cine altul vorbim noi? — se răsti celălalt, cu o mișcare a piciorului, de parcă Roger Riderhood ar fi început să se tîrască dinaintea lui, cu trupul și sufletul, iar el l-ar fi strivit. — Am auzit de o fiică și-un fiu. Vreau să știu. O întreb pe fiica *dumitale*... prefer să stau de vorbă cu ea. Cîți copii a lăsat Hexam?

Pleasant uitîndu-se la taică-su ca să-i îngăduie să răspundă, acesta strigă plin de amărăciune :

— De ce naiba nu-i răspunzi lu domn şef ? Turui ca un papagal pînă nu mai poţi cînd nu-i nevoie, afurisită caţă !

Astfel încurajată, Pleasant spuse că sînt numai Lizzie, fiica în chestiune, şi băiatul. Amîndoi foarte respectabili, adăugă.

— Ar fi îngrozitor ca ruşinea asta să cadă asupra lor — rosti oaspetele, pe care acest gînd îl neliniştea în aşa măsură încît se ridică şi începu să măsoare încăperea în lung şi-n lat, murmurînd : — Groaznic ! Cu totul neprevăzut ! Cum puteai să prevezi aşa ceva ? — Apoi se opri şi întrebă tare : — Şi unde locuiesc ?

Pleasant explică mai departe că numai fata se afla cu tatăl ei în momentul morţii neaşteptate şi că îndată după aceea a părăsit cartierul.

— Asta ştiu — spuse străinul — pentru că am trecut pe la casa unde au locuit în timpul cercetărilor. Ai putea afla pentru mine, fără multă zarvă, unde stă ea acum ?

Pleasant nu se îndoia că va putea face acest lucru. În cît timp ? Într-o zi. Străinul spuse că e bine aşa şi că se va întoarce pentru informaţii, pe care le va obţine, desigur. Riderhood asistase în tăcere la acest dialog ; apoi se adresă domnului şef, slugarnic :

— Domn şef ! Cu toate c-am spus cuvintele alea nefericite despre Gaffer, nu trebe să uităm că el a fost todeauna un mare ticălos, şi hoţ de meserie. De-aia cînd m-am dus la mnealor, la domn Lightwood şi la ălălant domn şef, cu declaraţia mea, poate c-am fost puţin prea inimos ca să slujesc justiţiei, sau, ca s-o luăm altminteri, puţin prea ispitit de gîndurile care se trezeşte în om cînd e-n joc o grămadă de bani, să vîri mîna în grămada de bani spre binele familiei. Pe lîngă asta, cred că vinu care mi l-a dat mnealor... nu că zic că era amestecat, da se urca rău la cap. Şi mai e ceva, domn şef, de care să nu uităm. Cînd Gaffer nu mai era, nu le-am zis eu mereu sus şi tare mnealor : „Domlor, m-adresez la amîndoi, ce-am diclarat e bun diclarat, rămîn la ce-am spus" ? Nu. O spun verde-n faţă... nu umblu cu şoalda, să ştii, domn şef !... Poate să fi greşit, m-am gîndit şi la asta, poate că nu s-a scris corect pe hîrtie în cutare sau cutare punct, n-aş putea să jur

că nu s-a strecurat vro greşeală, mai degrabă m-aş lăsa păgubit de buna mneavoastră părere decît să fac asta. Eh, şi după cum ştiu — rosti în încheiere domnul Riderhood, drept dovadă a caracterului său — *am fost* judecat greşit, la urma urmelor, de multe persoane... chiar şi de mneata, domn şef, dacă pricep vorbele ca lumea... da mai bine-aşa decît să jur strîmb. Uite-aşa... şi dacă asta-i uneltire, atunci numeşte-mă uneltitor.

— Trebuie să semnezi — rosti străinul, fără să ţină prea mult seama de vorbăria lui — o declaraţie că tot ce-ai spus a fost absolut fals, şi aceasta să ajungă în posesia bietei fete. Cînd am să revin, îţi aduc declaraţia s-o semnezi.

— Pe cînd să te-aştept, domn şef ? — întrebă Riderhood, din nou postîndu-se bănuitor între el şi uşă.

— Destul de repede pentru dumneata, nu-ţi fie teamă, n-o să te dezamăgesc.

— N-ai vrea să-ţi laşi numele, domn şef ?

— Nu, nici vorbă. N-am astfel de intenţii.

— „Trebuie" e-un cuvînt greu, domn şef — stărui Riderhood, încă străduindu-se oarecum să se posteze între el şi uşă, pe cînd străinul înainta. Cînd spui, domn şef, că cineva „trebuie" să semneze cutare sau cutare lucru, îi porunceşti de sus să facă asta. Nu crezi şi mneata că-i cam aşa ?

Străinul se opri locului şi-l fixă furios din priviri.

— Tată, tată ! — se rugă Pleasant din uşă, ducînd la buze o mînă, care-i tremura de teamă. Nu... nu te mai vîrî în bucluc !

— Ascultă-mă, domn şef, ascultă-mă ! Tot ce voiam să mai zic, domn şef, înainte de-a pleca — spuse umil domnul Riderhood, dîndu-se la o parte din calea acestuia — era în legătură cu vorbele-alea frumoase despre ricompensă.

— Cînd am s-o capăt — preciză străinul, pe un ton din care se subînţelegeau foarte clar şi cuvintele „ciine ce eşti" — vei avea partea dumitale.

Uitîndu-se cu fermitate la Riderhood, din nou spuse pe un ton scăzut, de astă dată cu un fel de admiraţie sumbră faţă de acesta, un exemplar perfect de hidoşenie :

— Ce mare mincinos mai eşti !...

Şi, dînd din cap de două sau trei ori după acest compliment, ieşi din prăvălie. Lui Pleasant îi ură însă noapte bună, binevoitor.

Preacinstitul Riderhood, care-şi cîştiga pîinea cu sudoarea frunţii, rămase într-o stare vecină cu năucirea cînd îi veniră în minte paharul fără picior şi sticla negolită încă ; de aici şi pînă a da pe gît vinul pînă la ultimul strop a fost cale de cîteva clipe. După aceea, i se năzări că totul se întîmplase numai din pricina turuitului de papagal. Astfel, ca să nu-şi neglijeze îndatoririle de tată, azvîrli cu o pereche de cizme marinăreşti în Pleasant ; biata fată se lăsă în jos ca să se ferească, apoi se porni pe plîns, folosind părul drept batistă.

Capitolul XIII

UN SOLO ŞI UN DUET

Cînd străinul ieşi din prăvălie în întunericul şi promiscuitatea Gropii Limehouse, atît de năprasnic bătea vîntul încît aproape că-l luă pe sus, suflîndu-l iarăşi înăuntru. Uşile se trînteau cu violenţă, lampadarele pîlpîiau ori erau stinse, firmele se zgîlţîiau din ţîţîni, apa din rigole împroşcată de vînt zbura peste tot, în stropi de ploaie. Fără să-i pese de vreme, ba chiar o prefera timpului frumos, pentru că străzile erau pustii, străinul se uita cu băgare de seamă în juru-i.

„Partea asta o recunosc bine — murmură el —, n-am mai fost pe-aici din noaptea aceea şi niciodată nu fusesem pînă atunci, dar partea asta o recunosc bine. Mă-ntreb pe unde am luat-o cînd am ieşit din prăvălia aceea. Ne-am dus în dreapta cum am mers şi eu, dar mai mult nu-mi amintesc. Oare o apucasem pe drumeagul ăsta? Sau pe potecuţa aceea?"

Le încercă pe amîndouă, dar se rătăci şi într-un caz, şi în celălalt; se întoarse în acelaşi punct. „Mi-aduc aminte de nişte prăjini care ieşeau de la ferestrele superioare, unde erau puse lucruri şi îmbrăcăminte la uscat... Îmi mai amintesc şi de o cîrciumioară, iar dintr-un loc îngust de trecere revărsîndu-se frînturi de sunete de scripcă şi tîrşîit de paşi. Dar toate astea sînt şi aici pe potecuţă, şi colo, pe drumeag. Altceva nu mai am în memorie decît un zid, o intrare întunecoasă, o scară şi o odaie."

Dădu s-o apuce într-o nouă direcţie, dar tot nimic — peste tot numai ziduri, intrări întunecoase, scări şi odăi. Şi, cum se întîmplă de obicei cînd te rătăceşti, se învîrtea în jurul aceluiaşi punct şi se trezea mereu la locul de unde pornise. „Asta-i la fel cum citeam în povestiri despre evadările din

temniță — își spuse el —, cînd cărăruia pe care trec fugarii noaptea pare totdeauna să ia forma marelui glob pămîntesc, o fi vreo lege tainică a naturii."

Ajuns aici, el încetă să mai fie bărbatul cu păr și favoriți cîlțoși pe care-i avusese dinaintea ochilor domnișoara Pleasant Riderhood și, abstracție făcînd de haina marinărească de pe el, deveni atît de asemănător cu domnul Julius Handford, dispărut și căutat pretutindeni, cum altul pe lumea asta nu mai exista.

Strecură numaidecît peruca zbîrlită și favoriții în buzunarul de la piept al hainei de îndată ce, însoțit de vînt, nimeri într-o străduță singuratică, unde nu se afla nici țipenie de om. În aceeași clipă era și secretar, secretarul domnului Boffin. Căci și John Rokesmith era atît de asemănător cu domnul Julius Handford, dispărut și căutat pretutindeni, cum altul pe lumea asta nu mai exista.

„N-am nici o idee despre locul morții mele — își spuse el. Prea mare importanță n-ar avea, dar pentru că aventurîndu-mă pînă aici m-am expus oricum să fiu descoperit, aș fi fost bucuros să nimeresc drumul."

Rostind în gînd aceste cuvinte ciudate, el renunță să mai caute, părăsi Groapa Limehouse și porni pe strada care are trecerea pe la biserica Limehouse. Se opri la porțile masive ale cimitirului din curtea bisericii și se uită înăuntru. Își înălță privirea către turla semeață, care ținea piept vîntului ca un strigoi ; se uită în jur la pietrele albe tombale, aidoma cadavrelor în lințolii, și numără cele cîteva bătăi ale orologiului din turn.

„Este o senzație pe care n-au încercat-o mulți muritori — își spuse — să te uiți într-un cimitir pe o noapte vijelioasă și să simți că nu ocupi mai mult loc printre vii decît ocupă morții ăștia — și să știi chiar că zaci îngropat undeva aiurea așa cum sînt ei aici. N-o să mă pot obișnui. Un suflet care odinioară a fost un om ar reveni pe pămînt și pe care nimeni nu l-ar recunoaște nu s-ar simți mai străin, mai singur aici decît mă simt eu printre oameni.

Dar asta-i latura fantastică a chestiunii. Mai are și o parte reală, atît de anevoioasă, încît deși mă preocupă zilnic, tot nu izbutesc s-o scot la capăt. Ei, hai să încerc să limpezesc acum lucrurile cît mă aflu în drum spre casă. Știu, mă dau după deget ca mulți alții — poate ca majoritatea oamenilor —

care ocolesc să caute o ieşire cînd sînt la cea mai mare ananghie. Am să încerc să iau boul de coarne. Nu da bir cu fugiţii, John Harmon ; nu da bir cu fugiţii — caută o ieşire !"

„Cînd m-am întors din Anglia, atras de ţara despre care nu aveam decît amintiri cît se poate de triste, legate de moştenirea frumoasă obţinută în timp ce mă aflam în străinătate, mă întorceam cu un sentiment de repulsie pentru banii tatălui meu, faţă de memoria tatălui meu, revoltat că eram silit să mă însor cu o fată avidă după bani, revoltat de intenţia tatei de a mă vîrî într-o asemenea căsătorie, revoltat pentru că şi începusem să devin avar ; mi-era teamă că o să mă port ca un ingrat cu cei doi dragi prieteni, cu suflet nobil şi cinstiţi, singura rază de soare în viaţa mea de copil şi a sărmanei mele surori. M-am întors sfios, hărţuit de sentimente contradictorii, speriat de mine însumi şi de toţi cei de aici, fără să ştiu altceva decît că averea tatălui meu adusese numai nenorocire. Acum stai locului şi gîndeşte-te bine, John Harmon : e chiar aşa cum spui ? Exact aşa.

La bord exista un anume George Radfoot, care îndeplinea funcţia de contramaistru. Nu ştiam nimic despre acest om. Numele i l-am aflat abia o săptămînă înaintea plecării noastre, cînd am fost acostat de unul dintre funcţionarii agenţiei maritime care mă luase drept «domnul Radfoot». Asta se întîmpla într-o zi cînd mă găseam pe vas, urmărind pregătirile de drum. Funcţionarul veni în spatele meu şi, în timp ce eu eram pe punte, mă bătu pe umăr, spunîndu-mi : «Domnule Radfoot, uitaţi-vă» (se referea la nişte hîrtii pe care le avea în mînă). Numele meu i-a fost pentru prima oară cunoscut lui Radfoot, peste o zi sau două, pe cînd vasul era încă în port, printr-un alt funcţionar, care veni dindărătul lui, îl bătu pe umăr şi-i zise : «Îmi cer scuze, domnule Harmon»... Cred că ne asemănam la chip şi statură, dar altminteri nu, deşi chiar şi aşa nu semănam prea grozav cînd eram împreună şi puteam fi comparaţi.

Am intrat totuşi în vorbă despre greşeala asta, şi aşa n-a fost greu să facem cunoştinţă ; era zăpuşeală mare şi m-a condus într-o cabină răcoroasă de pe coverta, lîngă a sa. Făcuse, ca şi mine, primii ani de şcoală la Bruxelles şi învăţase franceza ca şi mine. Mi-a istorisit, pe scurt, povestea vieţii lui — dar numai Dumnezeu ştie pînă unde mergea ade-

vărul și de unde începea fantezia — care avea puncte comune cu viața mea.

Și eu am fost marinar. Așa că ne-am apropiat mai mult și mai ușor, deoarece el, ca și toți ceilalți de pe vas, aflase zvonul care circula pretutindeni despre motivul călătoriei mele în Anglia. Treptat-treptat, află și despre neliniștea care mă frămîntă, și despre hotărîrea luată pe atunci de a-mi vedea soția atribuită mie, ca să-mi pot face o părere fără ca ea să mă fi cunoscut; voiam totodată s-o pun la încercare pe doamna Boffin și să-i fac o surpriză plăcută. Așadar, ne-am înțeles (deoarece el putea să mă îndrume prin Londra) să facem rost de haine marinărești și să ne instalăm în vecinătatea domnișoarei Wilfer, să-i tăiem mereu calea, să încercăm totul pentru a vedea ce șanse avem. Dacă nu ieșea nimic, situația n-ar fi fost mai proastă, însemna doar să amîn pentru scurt timp vizita mea la avocatul Lightwood. Am prezentat bine lucrurile? Da. Totul este absolut corect.

Avantajul acestui plan în cazul lui era că pentru un timp eu aș fi fost de negăsit; o zi sau poate două, dar trebuia să mi se piardă urma chiar de la debarcare, altfel, lumea mă recunoștea, ar fi mirosit despre ce e vorba, și atunci tot planul se ducea de rîpă. De aceea, am coborît de pe vas cu valiza în mînă — după cum Potterson chelnerul și domnul Jacob Kibble, călători ca și mine, aveau apoi să-și amintească — și l-am așteptat pe întuneric, chiar lîngă biserica Limehouse, care acum se află îndărătul meu.

Dat fiind că totdeauna am fugit de portul Londrei, nu cunoșteam biserica decît doar după turla zveltă pe care el mi-a arătat-o de pe bordul vasului. Poate o să-mi amintesc drumul — ar merita să încerc oare? — pe care l-am străbătut singur pînă acolo, de la fluviu; cum am mers împreună din port pînă la prăvălia lui Riderhood nu mai știu, așa cum nu-mi aduc aminte pe unde am luat-o, ce colțuri am făcut, încotro am apucat-o după aceea. Drumul a fost cu tot felul de ocolișuri, anume, firește, ca nu cumva să fiu recunoscut.

Dar să continui firul faptelor, fără a complica lucrurile cu speculațiile mele. Ce importanță mai are acum dacă el m-a condus pe un drum drept, sau pe ocolite? Să fim serioși, John Harmon!

Cînd ne-am dus la Riderhood, şi el l-a întrebat pe ticălosul ăsta unde am putea trage, am avut eu oare vreo bănuială, oricît de mică, asupra lui ? Nici una. Nici una, cu certitudine, pînă mai tîrziu, cînd am aflat totul. Cred că de la Riderhood căpătase praful, într-o hîrtie, sau cine ştie cum altfel, care m-a ameţit apoi, dar nu sînt de loc sigur. Singura învinuire pe care i-o aduc şi de care nu mă îndoiam în seara asta este vechea lor colaborare la ticăloşii. Intimitatea nedisimulată dintre ei şi caracterul lui Riderhood, pe care acum îl cunosc, n-au influenţat cu nimic situaţia. Dar nu sînt prea sigur asupra hapului. Judecînd împrejurările pe care se sprijină bănuiala mea, acestea sînt numai două. Întîi : Mi-aduc aminte că după ce am ieşit a schimbat dintr-un buzunar într-altul o hîrtiuţă împăturită, de care nu se atinsese mai înainte. Al doilea : Acum ştiu, Riderhood a stat la închisoare pentru că a prădat un marinar căruia îi fusese administrată o asemenea otravă.

Convingerea mea este că nu făcusem o milă de la prăvălia aceea pînă să fi ajuns la zidul cu pricina, la intrarea întunecoasă, la scară şi la încăpere. Noaptea era deosebit de neagră şi ploua tare. Cînd mă gîndesc în urmă, la împrejurările acelea, parcă aud şi acum ploaia plescăind pe dalele din gangul care nu era acoperit. Odaia dădea înspre Tamisa, către nişte docuri sau spre un golfuleţ, iar apele erau în reflux. Fiind obsedat de timp, ştiu după ceas că apa trebuie să fi fost în scădere, şi aşteptînd cafeaua am dat perdeaua la o parte (de culoare brun-închis) şi privind afară, m-am dumerit că cele cîteva lumini din preajmă se oglindeau în mîlul rămas după retragerea apelor.

Purta sub braţ o boccea din pînză, conţinînd unul dintre costumele lui de haine. Eu n-aveam alte haine de schimb, pentru că voiam să-mi cumpăr un costum de marinar. Parcă-l aud spunînd : «Eşti ud pînă la piele, domnule Harmon... iar eu sînt complet uscat sub impermeabilul ăsta bun. Pune pe dumneata hainele astea ale mele. O să vezi, dacă le încerci, c-o să-ţi vină la fel de bine ca cele de marinar, pe care ai de gînd să le cumperi mîine... ori poate chiar mai bine. Pînă te schimbi, mă duc să văd ce-i cu cafeaua şi să cer să mi se aducă mai repede şi fierbinte.» Cînd se întoarse, eu îmi pusesem hainele ; venise cu un negru care avea pe el o jachetă de pînză, aşa cum poartă chelnerii ; acesta aşeză tava pe masă,

cu vasul de cafea de unde ieşeau aburi, şi nu se uita de loc la mine. Pînă aici este totul întocmai, din fir în păr ? Întocmai, din fir în păr, sînt sigur.

Acum trec la nişte impresii pîcloase, încîlcite ; sînt atît de puternice, încît mă pot sprijini pe ele, dar există unele goluri între ele despre care nu ştiu nimic, desprinse de orice noţiune de timp.

Băusem puţină cafea, cînd deodată George Radfoot începu să ia proporţii uriaşe şi ceva mă îmboldea să tabăr asupra lui. Ne-am încăierat în dreptul uşii. I-a fost uşor să-mi vină de hac, pentru că eu loveam la întîmplare, iar camera se învîrtea cu mine şi între noi şerpuiau limbi de foc. M-am prăvălit. Aşa cum zăceam neajutorat la pămînt, am fost întors de cineva cu piciorul, apoi tîrît de beregată într-un ungher. Auzeam glasuri de oameni vorbind împreună. Altcineva mă întoarse din nou cu piciorul. Am văzut o figură de om care semăna cu mine, zăcînd, îmbrăcat în hainele mele, într-un pat. O linişte, care pentru mine putea fi de zile, săptămîni, luni, ani, a fost destrămată de o luptă violentă dintre nişte bărbaţi, răvăşind toată încăperea. Cel care semăna cu mine şi care avea bocceaua mea în mînă a fost luat cu asalt. Mă călcau în picioare şi se împiedicau de mine. Auzeam zgomot de lovituri, parcă un tăietor de lemne abătea un copac la pămînt. Nici nu ştiam cum mă cheamă, nu eram în stare să judec — habar n-aveam de nimic —, dar auzind loviturile m-am gîndit la tăietorul de lemne şi la toporişca lui şi mi s-a părut, vag, că zăceam într-o pădure.

Şi asta e adevărat ? Da, e adevărat, cu deosebire că nu puteam repeta lucrurile în sinea mea fără să mă fi slujit de cuvîntul «eu». Dar nu era nici un eu. În conştiinţa mea nu exista noţiunea de eu.

Abia după ce am alunecat în jos, pe ceva care semăna cu un burlan, mi-am revenit în simţire, trezit de un zgomot puternic, nişte trosnituri şi pîrîituri ca de vreascuri în foc. «Asta-i John Harmon, care se îneacă ! John Harmon, luptă-te să trăieşti ! John Harmon, invocă cerul şi caută să te salvezi !» Cred că în agonia asta am zbierat tare şi apoi am scăpat de ceva groaznic, inexplicabil, apăsător, şi deodată eu eram cel care mă zbăteam singur în apă.

Mă simţeam vlăguit, ajuns la capătul puterilor, copleşit de o cumplită amorţeală, purtat iute de curentul mareei. Pri-

vînd peste apa neagră, vedeam luminile gonind de lîngă mine de-a lungul celor două maluri ale fluviului, de parcă abia aşteptau să plece şi să mă lase, muribund, pradă întunericului. Apele scădeau vertiginos, dar pe atunci nu ştiam o iotă despre flux şi reflux. Cînd, cu ajutorul Cerului, purtat de puhoiul tumultuos al apei, în sfîrşit m-am agăţat de un vas — dintr-un şir de alte vase ancorate în dreptul unui dig — am fost absorbit de curent şi am ieşit la suprafaţă de cealaltă parte, cu chiu şi vai, mai mult mort decît viu.

Stătusem oare îndelung în apă? Destul de mult ca să fi îngheţat pînă-n măduva oaselor, dar cît de îndelung, n-aş putea spune. Frigul mi-a ajutat totuşi, căci aerul rece al nopţii şi ploaia m-au trezit din leşin; în timp ce zăceam pe lîngă dig, lumea de-acolo credea, bineînţeles, că, beat fiind, căzusem în apă; căci nu ştiam unde mă aflu şi nici nu puteam lega două vorbe — din pricina otrăvii care mă zăpăcise, paralizîndu-mi graiul — şi mă credeam cu o noapte în urmă, pentru că ploua ca atunci, şi întunericul era la fel de des. Pierdusem însă de fapt douăzeci şi patru de ore.

Trebuie că am rămas două nopţi în circiuma aceea pînă să-mi revin, după cum mi-am făcut deseori socoteala mai apoi. Ia să văd... Da. Sînt sigur că pe cînd zăceam acolo la pat, mi-a venit ideea să mă folosesc de primejdia prin care trecusem şi pentru un timp să mă dau dispărut în chip misterios, spre a o pune la încercare pe Bella. Teama de o căsătorie impusă cu forţa amîndurora şi ca nu cumva să perpetuez soarta nefastă de care avusese parte averea tatălui meu — aceea de a nu aduce decît ghinion — avea o puternică înrîurire asupra timidităţii mele, cu rădăcini adînci în copilăria trăită alături de sărmana mea soră.

Deoarece pînă în ceasul de faţă nu pot înţelege cum de m-am pomenit pe celălalt mal, şi nu pe cel unde fusesem atras în cursă, n-o să-mi dau seama vreodată nici de acum încolo. Chiar şi în clipa asta, cînd părăsesc fluviul — lăsîndu-l dinapoia mea — în drum spre casă, nu-mi intră în cap că se află între mine şi locul acela ori că marea este acolo unde este. Dar asta nu înseamnă că despic firul în patru, ci că fac un salt în prezent.

N-aş fi putut duce pînă la capăt planul dacă n-aveam banii ţinuţi în brîul impermeabil. Nu era cine ştie ce sumă,

patruzeci și ceva de lire, față de moștenirea în valoare de o sută și ceva de mii! Oricum însă, suficient de mulți. Fără banii ăștia, m-aș fi dat în vileag. Fără ei nu m-aș fi putut duce nicidecum la Cafeneaua Bursei și nici nu puteam intra cu chirie la doamna Wilfer.

Stăteam de vreo douăsprezece zile la biroul acela, cînd am văzut cadavrul lui Radfoot la postul de poliție. Spaima de nedescris care mă chinuia, unul din efectele otrăvii, făcea ca intervalul de timp să pară mult mai lung, dar eu știu că nu se putea să fi fost mai lung. Această suferință se irosise încetul cu încetul, doar cînd și cînd mă mai cuprindea, și acum sper că m-am lecuit definitiv, dar chiar și astăzi uneori trebuie să chibzuiesc, să mă străduiesc, să fac o pauză înainte de a vorbi, altminteri nu sînt în stare să articulez cuvintele pe care vreau să le spun.

Iar am luat-o razna, în loc să urmăresc firul gîndurilor pînă la capăt. Nu mai e așa mult pînă la capăt, încît nu văd de ce-aș fi ispitit să mă întrerup în mijlocul unei fraze. Și acum, drept înainte!

Căutam zilnic în ziare știri, ca nu cumva să pierd ceva, dar nu era nimic. Pornind la plimbare seara aceea (căci stăteam ascuns pe lumină), am dat de lume strînsă în jurul unui afiș lipit pe zidurile de la Whitehall [1]. Conținea descrierea mea, John Harmon, găsit mort în fluviu și mutilat, în împrejurări cît se poate de suspicioase; se făcea descrierea îmbrăcămintei mele, a hîrtiilor găsite prin buzunare, menționîndu-se unde fusesem expus pentru identificare. M-am dus grăbit într-acolo, nesăbuit la culme, și acolo — aveam în fața ochilor moartea oribilă de care scăpasem, în forma ei cea mai înspăimîntătoare, adăugată la oroarea de neconceput ce mă chinuia pe atunci cînd otrava atingea în mine punctul maxim al efectului — mi-am dat seama că Radfoot fusese ucis de cine știe ce mîini necunoscute, pentru niște bani, motiv pentru care m-ar fi ucis și pe mine, și că pesemne amîndoi fusesem aruncați în Tamisa, din același loc sumbru în același curent sumbru, cînd apa se învolbura adîncă și tumultuoasă.

În seara aceea, cît pe-aci să-mi dau în vileag taina, deși nu bănuiam pe nimeni, nu puteam oferi nici o informație, nu știam absolut nimic în afară de faptul că cel asasinat nu fu-

[1] *Whitehall*, stradă în Londra, unde se află birourile guvernului britanic.

sesem eu, ci Radfoot. Ziua următoare și cea următoare acesteia, în timp ce tot șoviăiam, mi se părea ca și cum toată țara era hotărîtă să mă vadă mort. Rezultatul identificării a fost că eram mort, guvernul m-a declarat mort ; cînd stăteam și eu cinci minute la gura focului, ascultînd zgomotele de afară, nu se putea să nu aud, cu urechile mele, că sînt mort.

Astfel murise John Harmon, și Julius Handford dispăruse, iar John Rokesmith se năștea. Intenția din seara aceea a lui John Rokesmith era să repare un rău pe care nu și l-ar fi putut închipui vreodată, ajuns la urechile sale din relatările lui Lightwood, și că în orice caz trebuia să se însănătoșească. John Rokesmith va stărui în această intenție, după cum era și dator.

Ei, și acum s-a spus tot ce era de spus ? Tot ce se întîmplase pînă atunci ? N-a fost trecut nimic cu vederea ? Nu, nimic. Dar după aceea ? Ca să chibzuiești în viitor e o treabă mai grea, deși de mai scurtă durată decît să te duci cu gîndul în trecut. John Harmon e mort. Trebuie oare să fie readus la viață ?

Dacă da, de ce ? Dacă nu, de ce ?

Să vedem, mai întîi, în caz că da. Pentru a pune în lumină justiția umană asupra nedreptății față de unul căruia i s-a refuzat această justiție și care poate lăsa în urma lui o mamă în viață. Pentru a pune în lumină justiția umană cu licărul dintr-un pasaj de piatră, o scară, o perdea cafenie și un servitor negru. Pentru a intra în posesia hainelor tatălui meu, cu care să cumperi, ca un netrebnic, o făptură frumoasă pe care o iubesc — nu pot schimba nimic, rațiunea n-are ce căuta aici ; o iubesc mai presus de rațiune — dar care o să mă iubească la fel cum îl iubește pe cerșetorul din colțul străzii, ca să-mi facă hatîrul. Ce demnă folosință dată banilor, față de întrebuințarea greșită de odinioară !

Acum, să vedem în caz că nu. Motivul pentru care John Harmon nu trebuia să fie readus la viață. Deoarece a îngăduit, fără să miște un deget, acestor vechi prieteni dragi și credincioși să intre în posesia averii ; deoarece îi vede fericiți astfel, o folosește cum se cuvine, curățind banii de rugină și impurități. Pentru că virtual au adoptat-o pe Bella și vor avea grijă de ea în viitor. Pentru că e o fire destul de afectuoasă, are destulă căldură în sufletul ei ca să se dezvolte, pusă în condiții favorabile, în ceva bun și durabil. Căci locul pe care l-a ocupat

în testamentul tatălui meu i-a accentuat defectele, dar acum a şi început să fie mai bună. Deoarece căsătoria cu John Harmon, din cele auzite chiar din gura ei, ar fi o adevărată mascaradă, de care atît ea, cît şi eu trebuie să fim mereu conştienţi, degradînd-o pe ea în ochii ei, pe mine într-ai ei şi fiecare dintre noi în ochii celuilalt. Căci dacă John Harmon reapare în viaţă şi n-o ia de soţie, atunci averea începe în aceleaşi mîini în care se află şi acum.

Cu ce m-aş fi ales eu ? Ca unul care a murit, mi-am găsit prietenii adevăraţi din timpul vieţii tot aşa de cinstiţi, de afectuoşi şi de fideli ca atunci cînd aş fi fost viu, făcînd din memoria mea un mobil pentru acţiuni generoase, înfăptuite în numele meu. Ca unul care a murit, ei puteau, nesocotindu-mi amintirea, să fi trecut avizi peste mormîntul meu pentru a pune mîna pe avere, dar i-am găsit tălălăind pe drum ca nişte copii stingheri şi mi-am adus aminte de dragostea pe care o avuseseră faţă de mine cînd eram un biet copil sperios. Ca unul care a murit, am auzit de la cea care dacă trăiam avea să-mi fie soţie adevărul revoltător că ar fi trebuit s-o cumpăr aşa cum sultanul îşi cumpără sclavele, fiindcă nu ţinea de loc la mine.

Cu ce m-aş fi ales eu ? Dacă morţii ar fi ştiut sau ar şti cum se poartă cei vii cu ei, cine printre oştile de morţi a avut parte pe pămînt de o mai mare fidelitate ca mine ? Asta nu-i oare de ajuns pentru mine ? Dacă veneam înapoi, aceste nobile creaturi mă întîmpinau cu bun sosit, ar fi plîns de bucurie, mi-ar fi dăruit totul cu dragă inimă. Dar nu m-am întors, şi atunci au trecut nestingheriţi în locul meu. Să stea acolo în pace, iar Bella să stea la locul ei.

Atunci, ce-mi rămîne de făcut ? Să duc aceeaşi viaţă tihnită de secretar, ferindu-mă cu grijă ca nu cumva să fiu recunoscut, pînă cînd se vor obişnui cu noua lor situaţie şi pînă ce şleahta mare de pungaşi sub tot soiul de nume îşi va fi găsit o pradă mai proaspătă. Între timp, metoda pe care am stabilit-o pentru toate afacerile lor, şi cu care mă căznesc zi de zi să-i familiarizez, va fi, sper, o maşină pusă atît de bine în funcţiune, încît s-o poată ţine ei mai departe pe roate. Ştiu că nu-mi rămîne altceva decît să apelez la mărinimia lor. Cînd va veni vremea, n-am să cer decît să fiu repus în vechiul meu mod de viaţă, spre satisfacţia lui John Rokesmith. John Harmon nu va mai apărea însă niciodată.

Ca nu cumva, într-un viitor îndepărtat, să mai am cît de cît îndoieli că Bella poate totuşi m-ar fi luat în căsătorie pentru ceea ce sînt eu în sine dacă i-aş fi cerut mîna în mod deschis, i-o voi cere acum în mod deschis, impunîndu-mă, fără doar şi poate, la o probă al cărei răspuns îl cunosc prea bine dinainte.

Şi acum, după ce am chibzuit totul, de la început pînă la sfîrşit, mă simt cu inima uşurată."

Aut de cufundat în gînduri fusese cel care trecea drept mort, încît nu luase seama nici la vînt, căruia îi rezistase, nici de drumul pe unde umbla, străbătut instinctiv. Ajungînd acum în centrul oraşului, la o staţie de birji, nu ştia ce să facă : să se ducă acasă, ori să se oprească întîi la locuinţa domnului Boffin ? Hotărî să treacă pe la domnul Boffin, spunîndu-şi că pardesiul, pe care-l purta pe braţ, va atrage mai puţin atenţia dacă-l lasă acolo decît dacă-l ia cu el în Holloway — doamna Wilfer şi domnişoara Lavinia fiind amîndouă nespus de curioase în legătură cu orice articol vestimentar aflat în posesia chiriaşului.

Domnul şi doamna Boffin nu erau acasă cînd ajunse el acolo, dar domnişoara Wilfer se afla în salon. Rămăsese acasă pentru că nu se simţea prea bine ; seara a întrebat dacă domnul Rokesmith se află în camera lui.

— Prezintă complimente din partea mea domnişoarei Wilfer şi spune-i că sînt aici.

Domnişoara Wilfer îi transmise complimente la rîndu-i, şi dacă deranjul nu e prea mare, domnul Rokesmith ar fi aşa de amabil să urce pînă la ea înainte de plecare ?

Nu e prea mare deranj, şi domnul Rokesmith urcă.

Oo, arăta aşa de bine, arăta foarte, foarte drăguţă ! Dacă tatăl „răposatului" John Harmon ar fi lăsat banii necondiţionat fiului său şi dacă fiul ar fi descoperit-o din întîmplare pe fata asta adorabilă şi ar fi avut fericirea s-o facă să se îndrăgostească pe cît era de adorabilă !

— Vai de mine ! Eşti bolnav, domnule Rokesmith :

— Ba nu, cîtuşi de puţin. Mi-a părut rău auzind, cînd am venit, că *dumneata* nu te simţi prea bine.

— Aa, o nimica toată. O simplă durere de cap... acum m-a lăsat... nu eram prea dispusă să intru într-un teatru

supraîncălzit, așa că am rămas acasă. Te-am întrebat dacă ești cumva bolnav, pentru că arăți atît de palid la față!

— Da? Am fost foarte ocupat toată seara.

Stătea întinsă pe o canapea joasă dinaintea focului, lîngă ea cu o bijuterie splendidă de măsuță, pe care se afla o carte și lucrul de mînă. Ah! Ce viață ar mai fi dus „răposatul" John Harmon dacă avea prilejul fericit să ia loc pe canapeaua aceea, să-și petreacă brațul pe după mijlocul ei și să spună: „Sper că ți s-a părut lung timpul fără mine! Parc-ai fi o zeiță a căminului, scumpa mea!"

Dar actualul John Rokesmith, foarte departe față de răposatul John Harmon, rămase în picioare la oarecare distanță. O mică distanță în raport cu spațiul, dar imensă în privința obstacolului care-i separa.

— Domnule Rokesmith — rosti Bella, luînd lucrul și examinîndu-l atentă jur împrejur, pe la colțuri —, am ținut să-ți spun ceva, de îndată ce mi s-ar fi oferit prilejul, ca un fel de explicație pentru ce m-am purtat urît cu dumneata mai deunăzi. Nu trebuie să ai gînduri rele față de mine, domnule.

Felul în care îi aruncă o privire scurtă și tăioasă, în parte vădit ofensată, în parte mofturoasă, ar fi fost foarte admirat de răposatul John Harmon.

— Nici nu știi ce gînduri bune am pentru dumneata, domnișoară Wilfer.

— Zău, grozavă părere trebuie să ai despre mine, domnule Rokesmith, dacă-ți închipui că atunci cînd dau de bine uit casa părintească.

— Mi-am închipuit eu una ca asta?

— Da, în orice caz — replică Bella.

— Mi-am îngăduit libertatea să-ți atrag atenția asupra unei mici scăpări din vedere a dumitale... la care ajunseseși din nebăgare de seamă, firește. Asta-i tot.

— Îmi permiți să te întreb, domnule Rokesmith — spuse Bella — cum de ți-ai îngăduit așa ceva?... Sper că nu-i nimic jignitor în aceste cuvinte, mai cu seamă pentru că îți aparțin, nu uita.

— Fiindcă, domnișoară Bella, mă interesează sincer, profund, temeinic. Fiindcă aș vrea să știu că-ți merge totdeauna foarte bine. Fiindcă eu... pot să continui?

— Nu, domnule — se împotrivi Bella, cu obrajii îmbujorați — ai spus mai mult decît suficient. Te rog să *nu* continui. Dacă ești generos, dacă ai onoare, n-o să adaugi nimic.

Dacă răposatul John Harmon s-ar fi uitat la figura aceasta semeață, cu ochii lăsați în pămînt, cu răsuflarea grăbită, stîrnindu-i părul castaniu-deschis care-i cădea peste gîtul delicat, probabil că ar fi păstrat tăcerea.

— Vreau să-ți vorbesc, domnule, o dată pentru totdeauna — zise Bella — și nu știu cum să încep. Am stat aici toată seara cu dorința să-ți vorbesc, hotărîtă să-ți vorbesc, simțind că trebuie s-o fac. Te rog să-mi acorzi cîteva clipe.

El păstră tăcerea, fata rămase cu capul întors, făcînd uneori o mișcare abia schițată, de parcă ar fi vrut să i se adreseze. Pînă la urmă, își luă inima-n dinți.

— Dumneata știi care e situația mea aici și știi situația mea de acasă. Trebuie să-ți vorbesc eu însămi, căci n-am pe nimeni în jurul meu căruia să-i cer să facă acest lucru. Nu-i generos, nu-i cinstit din partea dumitale să te porți cu mine așa cum te porți.

— E cumva o dovadă de lipsă de generozitate sau necinste faptul de a fi devotat dumitale, de a fi vrăjit de dumneata ?

— Fleacuri ! — exclamă Bella.

Răposatul John Harmon ar fi considerat exclamația ei mai degrabă un fel disprețuitor, trufaș, de a-l respinge.

— Acum mă simt obligat să continui — adăugă secretarul — deși numai pentru a aduce explicații și ca să mă apăr. Sper, domnișoară Wilfer, că nu este de neiertat... chiar și din partea mea... dacă fac o declarație cinstită a unui devotament față de dumneata.

— O declarație cinstită ! — repetă Bella, răspicat.

— E altfel cumva ?

— Trebuie să-mi exprim rugămintea, domnule — spuse Bella, găsind refugiu într-o atitudine de ușor resentiment — să nu mi se pună întrebări. Trebuie să mă scuzi dacă nu mă las interogată.

— Oh, domnișoară Wilfer, ăsta-i un lucru puțin generos. Nu întreb nimic, mă mulțumesc cu ceea ce vei sublinia singură. Renunț totuși și la această întrebare. Dar rămîn la ce-am declarat. Nu-mi pot retrage mărturisirea atașamentului

meu pentru dumneata, a ataşamentului meu serios şi profund, şi nici n-o fac.

— Eu o resping, domnule — rosti Bella.

— Trebuia să fiu orb şi surd ca să nu mă fi aşteptat la acest răspuns. Iartă-mi jignirea, căci poartă cu sine şi pedeapsa.

— Ce pedeapsă ? — întrebă Bella.

— Suferinţa mea de acum nu-i o pedeapsă ? Dar, scuză-mă, n-am vrut să te supun din nou unui interogatoriu.

— Te foloseşti de o vorbă pripită de-a mea — zise Bella, cu un uşor accent de reproş adresat sieşi — ca să mă faci să par o... mai ştiu eu ce. Mi-a scăpat fără să vreau atunci cînd am folosit-o. Dacă am greşit, îmi pare rău ; dar dumneata ai repetat-o cu bună-ştiinţă, şi asta în ochii mei nu pare cu nimic mai lăudabil. Pentru rest, domnule Rokesmith, te rog să rămînem înţeleşi o dată pentru totdeauna că nu mai avem ce discuta.

— O dată pentru totdeauna — repetă el.

— Da, domnule, fac apel la dumneata — continuă Bella, din ce în ce mai aprinsă — să nu mă urmăreşti pas cu pas. Fac apel la dumneata să nu profiţi de poziţia dumitale în casa asta pentru a mă pune pe mine într-o poziţie delicată şi dezagreabilă. Fac apel la dumneata să renunţi la obiceiul de a atrage privirile doamnei Boffin şi mie asupra atenţiilor dumitale deplasate.

— Am procedat eu astfel ?

— Cred şi eu că da — răspunse Bella. — În orice caz, nu-i vina dumitale, domnule Rokesmith, dacă n-ai izbutit.

— Sper să fie falsă impresia asta a dumitale. Mi-ar părea foarte rău dacă însă e justificată. Pe viitor, nu-ţi fie teamă. Nu se va mai întîmpla aşa ceva.

— Mă simt uşurată auzind acest lucru — spuse Bella. — Am cu totul alte năzuinţe în viaţă, şi de ce ar trebui să ţi le spulber pe-ale dumitale ?

— Ale mele ! — se miră secretarul. — Viaţa mea !

Tonul acesta curios o făcu pe Bella să se uite la zîmbetul curios cu care spunea aceste cuvinte. Cînd se uită încă o dată, dispăruse.

— Scuză-mă, domnişoară Wilfer — reluă el cînd privirile lor se întîlniră — dumneata ai folosit cîţiva termeni tari, în sprijinul cărora, nu mă îndoiesc, ai o justificare în minte, pentru mine de neînţeles. Lipsit de generozitate şi neonorabil în ce priveşte ?

— Aş prefera să nu fiu întrebată — spuse Bella plină de trufie, cu ochii în jos.

— Şi eu aş prefera să nu întreb, dar sînt silit s-o fac. Te rog să-mi explici, dacă nu din amabilitate, din spirit de justeţe.

— Oh, domnule ! — exclamă Bella, ridicînd ochii spre ai lui, după o mică luptă de a se stăpîni. — Este oare cavalereşte şi onorabil să foloseşti împotriva mea puterea pe care o ai aici graţie domnului şi doamnei Boffin şi abilităţii dumitale în afaceri ?

— Împotriva dumitale ?

— Este oare cavalereşte şi onorabil să te slujeşti, treptat, de influenţa lor în sprijinul unor proiecte despre care ţi-am arătat că nu-mi sînt pe plac şi de care pur şi simplu, îţi spun, nici nu vreau s-aud ?

Răposatul John Harmon era destul de răbdător, dar să-l suspecteze de aşa ceva ar fi fost ca şi cum îi împlînta un cuţit în inimă.

— Este oare cavalereşte şi onorabil să iei un asemenea post... dacă ai făcut asta, pentru că nu ştiu exact, sper să nu fie aşa... anticipînd, sau fiind informat dinainte, că o să viu aici, şi punînd la cale să acţionezi în defavoarea mea ?

— Mizerabil complot ! — spuse secretarul.

— Da — încuviinţă Bella.

Secretarul păstră tăcere cîteva clipe ; apoi spuse, cu simplitate :

— Greşeşti profund, domnişoară Wilfer ; este de necrezut cum poţi greşi. N-aş putea spune totuşi că e vina dumitale. Nu-ţi dai seama că merit mai mult de la dumneata.

— Cel puţin, domnule — replică Bella, cu vechea ei indignare, sporită acum — dumneata cunoşti povestea venirii mele aici, în orice caz. L-am auzit pe domnul Boffin spunînd că eşti la curent cu fiecare rînd şi cuvînt din testamentul ăsta, aşa cum eşti la curent cu toate afacerile lui. Nu-i de-ajuns că

am fost dată prin testament, ca un cal, un cîine sau o pasăre, acum ai început să dispui de mine în sinea dumitale și să faci speculații pe seama mea, de cum am încetat să mai fiu subiect de discuție, batjocura orașului ? Sînt eu oare veșnic hărăzită să fiu la cheremul unor venetici ?

— Crede-mă — replică secretarul — greșești nespus de mult.

— Mi-ar părea bine să fie așa — zise Bella.

— Mă-ndoiesc că o să se întîmple asta. Noapte bună. Firește, voi avea grijă să nu pomenesc nimic despre această convorbire față de domnul și doamna Boffin atîta timp cît mai rămîn aici. Te rog să ai încredere că despre tot ce te-ai plins nu se va afla niciodată.

— Atunci, mă bucur, domnule Rokesmith, că am vorbit. Mi-a fost chinuitor de greu, dar s-a făcut. Dacă te-am jignit cumva, sper că mă vei ierta. Sînt fără experiență și impulsivă și am fost cam răsfățată. Dar zău, nu-s așa de rea după cum, îndrăznesc să spun, fac impresia, sau după cum mă socotești dumneata.

El părăsi încăperea cînd Bella termină de vorbit, în felul ei capricios și inconsistent. Rămasă singură, se trînti pe canapea și spuse :

„N-am știut că minunata femeiușcă e așa de afurisită ! "

Apoi se ridică și se privi în oglindă, adresîndu-se chipului ei :

„Uite în ce hal arăți, proastă ce ești ! "

Pe urmă se plimbă neliniștită de la un capăt la altul al odăii și rosti :

„Aș fi vrut ca tata să fie aici, să stăm de vorbă despre o căsătorie de interes ; dar mai bine că nu-i de față, bietul, l-aș fi tras de păr dacă *era* aici".

După aceea aruncă lucrul de mînă cît colo, și în urma lui cartea. Se așeză și începu să fredoneze o melodie, dar o fredona fals și se supără din pricina asta.

Iar John Rokesmith ce făcea ?

El coborîse în camera lui și-l înmormîntă pe John Harmon la și mai mare adîncime în pămînt. Își luă pălăria și ieși pe ușă, și mergînd spre Holloway ori altunde — habar n-avea

încotro — îngrămădi movile de pămînt peste movile pe mormîntul lui John Harmon. Nu se întoarse acasă pînă la ivirea zorilor. Și aût fusese de ocupat să tot pună mormane de pămînt după mormane peste mormîntul lui John Harmon, încît acesta zăcea sub un adevărat lanț alpin ; groparul Rokesmith aduna de zor munți întregi peste el, înlesnindu-și treaba cu un cîntec de îngropăciune : „Acoperă-l, strivește-l să nu se mai ridice".

Capitolul XIV

HOTĂRÎRE NESTRĂMUTATĂ

Treaba de gropar de a îngrămădi pămînt toată noaptea peste John Harmon nu i-a adus lui Rokesmith un somn adînc; spre dimineață, totuși, a dormit la răstimpuri și s-a sculat mai hotărît în intențiile lui. Acum, totul trecuse. Nici o nălucă nu va mai tulbura pacea domnului și doamnei Boffin ; nevăzută și fără glas, năluca o să vegheze încă puțin asupra unei existențe pe care o părăsise, și apoi va înceta pentru totdeauna să mai bîntuie prin locuri pe unde nu avea ce căuta.

El depănă încă o dată totul în minte. Picase în situația în care se afla, ca mulți alții în diferite situații deopotrivă, fără să observe forțele acumulative ale împrejurărilor luate separat. Stăpînit de neîncredere, rodul unei copilării nenorocite și al înrîuririlor nefaste — căci bune nu cunoscuse încă pînă atunci — din partea tatălui și a averii tatălui său, el ajunse la ideea primei lui dezamăgiri, menită să fie inofensivă, să dureze doar cîteva ceasuri sau zile, să se răsfrîngă numai asupra unei fete căreia îi era impus dintr-un capriciu, totul ticluit onest, spre binele ei. Deoarece dacă i s-ar fi părut că era nefericită față de perspectiva acestei căsătorii (fie din pricină că ținea la un alt bărbat, sau din cine știe ce alte cauze), el ar fi spus cu toată seriozitatea : „Iată încă unul din efectele nefaste, vechi de cînd lumea, datorate banilor aducători de nenorocire. O să-i las în posesia singurilor protectori și prieteni ai mei și ai sorei mele." Cînd capcana în care căzuse l-a îndepărtat într-atît de intenția lui inițială încît s-a văzut afișat de autoritățile polițienești pe zidurile Londrei ca fiind mort, el acceptă buimăcit sprijinul care i se oferea, fără a-și da seama cît de mult autoriza trecerea averii

în mîinile Boffinilor. Cînd i-a văzut şi i-a cunoscut mai bine şi cînd şi din postul lui avantajos de observaţie nu putea desluşi nici un cusur la ei, se întrebă : „Şi atunci să mă reîntorc oare la viaţă ca să deposedez asemenea oameni ?" O astfel de grea încercare pentru ei n-ar fi dus la nimic bun. Auzise chiar din gura Bellei, în seara cînd stătea la uşă şi bătea ca să închirieze locuinţa, că această căsătorie ar fi fost din partea ei pur şi simplu o chestiune de interes. O pusese la încercare de atunci, ca fiind necunoscut şi în pretinsa lui poziţie, iar ea nu numai că i-a respins avansurile, dar se socotea şi ofensată. Lui îi revenea ruşinea să o cumpere, sau josnicia de a o pedepsi ? Dacă totuşi revenea la viaţă, îndeplinind condiţiile puse în testament, trebuia să facă prima faptă, sau revenind la viaţă nu le îndeplinea, dar trebuia s-o facă pe cealaltă.

O altă consecinţă la care niciodată nu se gîndise era implicarea unui om nevinovat în presupusa crimă. Avea să obţină retractarea completă din partea acuzatorului şi să repare răul care niciodată n-ar fi avut loc, firește, dacă n-ar fi fost la mijloc înşelătoria la care recursese. Apoi, oricît îi era de greu, oricît ar fi avut de suferit de pe urma acestei înşelăciuni, trebuia să accepte totul bărbăteşte ca pe-o răscumpărare şi să nu se plîngă.

Astfel gîndea John Rokesmith în dimineaţa aceea, îngropîndu-l pe John Harmon încă şi mai adînc decît o făcuse în timpul nopţii.

Ieşind mai devreme ca de obicei, îl întîlni pe heruvim la uşă. Drumul acestuia era o anumită bucată acelaşi cu al lui, aşa că merseră împreună.

Era cu neputinţă să nu fi observat schimbarea exterioară a heruvimului, şi părea foarte conştient de asta, de aceea rosti cu modestie :

— E un dar de la fiică-mea, Bella, domnule Rokesmith.

Cuvintele astea îi făcură plăcere secretarului, pentru că îşi aduse aminte de cele cincizeci de lire, şi o iubea încă pe faţă. Era fără îndoială o dovadă de mare slăbiciune — aşa *este* totdeauna, după cum afirmă unele autorităţi în materie — dar el o iubea pe faţă.

— Nu ştiu dacă, întîmplător, domnule Rokesmith, ai citit multe cărţi de călătorie prin Africa ? — întrebă R. W.

— Am citit cîteva.

— Ei, atunci ai aflat că există de obicei un rege George, ori un rege Boy, ori un rege Sambo, un rege Bill, sau Bull, ori Rum, sau Junk, ori mai știu eu ce alt nume dat de marinari.

— Unde ? — întrebă Rokesmith.

— Peste tot. Adică, peste tot în Africa. Aș putea spune cam pretutindeni, căci regii negri sînt ceva comun... și, cred, dezagreabili — adăugă R. W., de parcă își cerea scuze.

— Sînt aproape întru totul de părerea dumitale, domnule Wilfer. Vrei să spui că....

— Vreau să spun că în general regele poartă pălărie londoneză doar, sau o pereche de bretele din Manchester, ori un epolet, sau o tunică de uniformă în mînecile căreia își vîră picioarele ori ceva asemănător.

— Întocmai — spuse secretarul.

— Între noi fie zis, domnule Rokesmith — observă heruvimul, vesel — te asigur că atunci cînd mai toți din familia mea erau acasă și trebuia să am grijă de ei, mă gîndeam grozav de mult la astfel de regi. N-ai idee, fiind singur, ce greu mi-era știind că am în același moment mai mult decît un costum bun de haine.

— Îmi dau seama destul de bine, domnule Wilfer.

— Pomenesc despre asta — spuse R. W. cu înflăcărare — numai ca să arăt cît de drăguță, de delicată, de atentă și afectuoasă este fiica mea. Chiar dacă a fost puțin răsfățată, nu mă mir în asemenea împrejurări. Dar de fapt nici n-a fost, nu, cîtuși de puțin. Și e atît de drăguță ! Sper că ești de acord cu mine, domnule Rokesmith, și o socoți foarte drăguță.

— Firește că da. Așa și trebuie socotită de oricine.

— Nădăjduiesc... — rosti heruvimul. Într-adevăr, nici nu mă pot îndoi. Asta-i pentru ea un mare avantaj în viață, domnule Rokesmith. Îi deschide mari perspective !

— Domnișoara Wilfer nici nu putea avea prieteni mai buni ca domnul și doamna Boffin.

— Cu neputință ! — exclamă fericitul heruvim. — Zău, încep să cred că lucrurile merg strună așa cum merg. Dacă trăia domnul John Harmon...

— Mai bine că a murit — zise secretarul.

— Nu, eu unul n-aș merge atît de departe încît să spun așa ceva — se grăbi să declare heruvimul, luînd poziție îm-

potriva tonului acestuia, hotărît și nemilos — însă poate că nu se potrivea cu Bella, ori s-ar putea ca Bella să nu fi fost potrivită pentru el, ori din pricina altor cincizeci de motive, iar acum sper că va putea să aleagă singură.

— Nu cumva... dat fiind că mi-ați arătat atîta încredere încît să discutați cu mine acest subiect... o să mă scuzați dacă vă întreb... nu cumva... poate... a și făcut alegerea? — îngăimă secretarul.

— Aa, vai de mine, nu! — sări R. W.

— Fetele uneori — insinuă Rokesmith — aleg fără să mai spună ceva tatîlor lor.

— În cazul ăsta, nu, domnule Rokesmith. Între fiica mea și mine există o legătură, o adevărată convenție bazată pe încredere. A fost pecetluită deunăzi tocmai. Pecetluirea datează de la acestea... adăugă heruvimul, lovindu-se ușor peste pulpanele hainei și peste buzunarele pantalonilor. — Aa, nu, n-a făcut alegerea. La drept vorbind, tînărul George Sampson, pe vremea cînd John Harmon...

— Care mai bine nu s-ar fi născut! — zise secretarul întrerupîndu-se aprig.

R. W. se uită la el mirat, gîndindu-se că-i căşunase inexplicabil împotriva bietului răposat, și continuă:

— Pe vremea cînd John Harmon era căutat de zor, tînărul George Sampson, bineînțeles, îi făcea curte Bellei, și Bella se lăsa curtată. Dar nu era nimic serios, iar acum mai puțin ca oricînd. Pentru că Bella e ambițioasă, domnule Rokesmith, și, aș putea să-ți prezic, o să se mărite cu un om bogat. De astă dată, vezi dumneata, ea va avea în față persoana laolaltă cu averea și va putea alege cu ochii deschiși... Eu o apuc pe aici. Îmi pare rau că trebuie să ne despărțim atît de repede. La revedere, domnule!

Secretarul își continuă drumul, nu prea mulțumit de această conversație, și ajungînd la reședința familiei Boffin dădu de Betty Higden, care-l aștepta.

— V-aș fi foarte recunoscătoare, domle — zise Betty — dacă mi-ați da voie să vă adresez un cuvînt, două.

Putea să-i adreseze cîte cuvinte dorea, îi răspunse el; o luă în camera lui și-i spuse să se așeze.

— E în legătură cu Sloppy, domle — adăugă Betty. — De-aia am venit chiar eu în persoană. Fiindcă n-am vrut să

știe ce-o să vă spun, a trebuit să plec mai devreme, așa c-am venit încoace.

— Ai o nemaipomenită energie — rosti Rokesmith. — Ești la fel de tînără ca mine.

Betty Higden clătină grav din cap.

— Sînt energică la vîrsta mea, domle, însă tînără nu, slavă Domnului!

— Te bucuri că nu ești tînără?

— Da, domle. Dacă eram tînără trebuia să iau totu de la capăt, și drumu-i lung și obositor, înțelegeți?... Însă nu despre mine-i vorba, ci de Sloppy.

— Și ce e cu el, Betty?

— Uite ce e, domle. Nu pot să-i scot nicicum din cap că n-o să fie-n stare să răspundă la bunăvoința cocoanei și lu domnu și să facă și treabă pentru mine, amîndouă împreună. Nu, n-are să poată. Ca să fie-n măsură să-și cîștige viața ca lumea, trebe să mă lase pe mine. Ei, el nici nu vrea s-audă.

— Pentru asta îl stimez — spuse Rokesmith.

— *Zău,* domle? Eu una nici nu știu ce să fac. Și cu toate astea, nu-i drept să fie lăsat de capu lui. Așa că dacă el nu mă părăsește, atunci o să-l părăsesc eu.

— Cum, Betty?

— O să-mi iau tălpășița de-acasă.

— Să-ți iei tălpășița de-acasă? — repetă secretarul, privind mirat chipul bătrînei, cu ochii ei luminoși, care exprimau îndîrjire.

— Da, domle — rosti Betty, încuviințînd din cap.

Prin această încuviințare și din felul cum strînse buzele cu fermitate își dădea în vileag o hotărîre nestrămutată.

— Bine, bine — zise secretarul. — Trebuie să mai vorbim despre asta. Să ne mai gîndim pe îndelete, căutînd să vedem lucrurile în lumina lor adevărată și așa cum o să se desfășoare, pas cu pas.

— Acuma, uite ce e, drăguță — replică bătrîna Betty — îți cer iertare că-s așa de familiară, da-s la o vîrstă cînd aș putea să-ți fiu de două ori bunică. Uite ce e. Îmi cîștig anevoie o pîine amară din munca pe care-o fac acu, și fără Sloppy nu știu dac-aș fi putut s-o duc așa de multă vreme. Da ne-ajunge la amîndoi. Da acu, că-s singură... după ce s-a prăpădit pînă și Johnny... mi-ar fi mult mai la-ndemînă să

trudesc pe picioarele mele de dimineaţă pînă seara decît să tot împăturesc rufe la gura focului. Şi să-ţi spun de ce. Cîteodată mă apucă o ameţeală care-mi vine din cauza felului ăsta de viaţă, şi nu-mi place. Cînd mi se pare că-l ţin pe Johnny în braţe... cînd pe maică-sa... cînd pe bunică-sa... cînd mă văd pe mine copil, stînd din nou în braţele mamei... apoi începenesc cu totu şi la minte, şi la simţire, pînă ce mă smulg din scaun, de teamă să nu păţesc ca bieţii bătrîni care-s închişi între zidurile atelierelor de lucru, să-i vezi uneori cînd îi lasă afară din cei patru pereţi ca să-şi mai încălzească mădularele la soare, cum îşi tîrîie paşii pe străzi, speriaţi. Am fost o fată fişneaţă la vremea mea şi totdeauna mi-a plăcut să trebăluiesc, după cum i-am spus şi lu cocoana unde lucraţi cînd i-am văzut prima oară faţa ei bună. Şi azi mai pot merge pe jos douăzeci de mile, la nevoie. Mai degrabă merg pe jos decît să amorţesc şi să-mi fie frică. Ştiu să croşetez şi aş putea face o sumedenie de lucruşoare ca să le vînd. Dacă mi-ar împrumuta cocoana şi domnu mneatale douăzeci de şilingi cu care să-mi aranjez un coş, asta ar însemna pentru mine o avere. Aş umbla pe la ţară şi m-aş obosi bine ca să nu mai amorţesc şi mi-aş cîştiga şi bucăţica de pîine din truda mea. Ce mi-aş mai putea dori ?

— Şi asta înseamnă la dumneata — spuse secretarul — să-ţi iei tălpăşiţa ?

— Arată-mi dac-aş putea face ceva mai bun ! Arată-mi, drăguţă, ceva mai bun ! Ah, ştiu foarte bine — continuă bătrîna Betty Higden — şi mneata ştii tot aşa de bine că cocoana şi domnu mneatale m-ar ţine ca pe-o regină pîn' la sfîrşitu vieţii dacă am ajunge noi la înţelegerea că aşa ar fi drept. Da noi n-am ajunge la înţelegerea asta că ar fi drept. Pîn-acu n-am primit încă nimic de pomană niciodată, şi nimeni dintre ai mei. Că asta, zău, ar însemna să mă lepăd de mine şi de copiii care-au murit şi s-au dus, să mă lepăd de copiii lor care-au murit şi s-au dus, dacă acu mi-aş da în petec la sfîrşit.

— S-ar putea ca la sfîrşit să vină o vreme cînd ajutorul să aibă o justificare şi să fie absolut necesar — insinuă delicat secretarul, stăruind oarecum asupra cuvîntului „sfîrşit".

— Sper să n-ajung aşa niciodată ! N-aş vrea să supăr pe nimeni în vreun fel prin mîndria mea— spuse bătrîna cu simplitate — dă aş dori să mă ţin pe picioare şi să-mi fiu singură de folos, chiar pînă-n ceasu morţii.

— Şi, fără îndoială — adăuga secretarul, în semn de mîngîiere — Sloppy se va sluji din plin de acest prilej şi o să fie pentru dumneata ceea ce ai fost dumneata pentru el.

— De asta poţi fi sigur, domle — spuse Betty, veselă. Cu toate c-o să trebe să se grăbească puţin, căci eu îmbătrînesc mereu. Da-s şi eu tare, drumu şi vremea rea niciodată n-au fost o piedică pentru mine! Acuma, fii aşa de bun şi vorbeşte pentru mine cu cocoana şi domnu, spune-le ce aştept eu din partea bunăvoinţei lor să mă lase să fac, şi de ce anume.

Secretarul se gîndi că nu se putea împotrivi celor spuse de această bătrînă curajoasă; se duse numaidecît la doamna Boffin şi o îndemnă să-i dea voie lui Betty Higden să facă ce vrea, măcar pentru un timp.

— Ştiu, ar fi cu mult mai satisfăcător pentru inima dumneavoastră bună — spuse el — să aveţi grijă de ea, dar poate că sîntem datori să respectăm acest spirit independent.

Doamna Boffin era de acord cu această idee. Ea şi soţul ei munciseră cot la cot, şi îşi înjghebaseră încrederea şi onoarea din măturat. Şi desigur, nu tocmai ei aveau să se dea în lături de la această îndatorire faţă de Betty Higden.

— Dar, Betty — spuse doamna Boffin, care îl însoţise pe domnul John Rokesmith înapoi în biroul său, adresîndu-i bătrînei un zîmbet ce-i lumina chipul radios — cu toate astea, eu una cred că n-aş fugi.

— Are să-i vină mai uşor lui Sloppy — adăugă bătrîna, clătinînd din cap — are să-mi vină şi mie mai uşor. Da cum vreţi mneavoastră.

— Cînd ai de gînd să pleci?

— Chiar acu — a fost răspunsul deschis şi direct. — Astăzi, drăguţa mea, mîine. Doamne, m-am obişnuit cu asta. Cunosc bine o mulţime de locuri din cartier. Cînd nu găseam altceva de făcut, lucram de multe ori în grădini de legume şi pe cîmpuri de hamei.

— Dacă am să te las să pleci, Betty... domnul Rokesmith gîndeşte că aşa şi trebe...

Betty îi mulţumi, plină de recunoştinţă, cu o plecăciune.

— ... Vom ţine mai departe legătura. Nu trebuie să dispari cu totu. Va trebui să ştim mereu cum îţi merge.

— Da, dragă madam Boffin, da nu prin scrisori, fincă scrisu la mine... zău, scrisu pe vremea tinereţii mele nu prea era la modă la oameni de teapa mea. Da o să trec pe-aici

cînd și cînd. Nici o teamă, n-o să pierd niciodată prilejul ca să vă văd chipul mneavoastră îmbietor. Și apoi — adăugă Betty, cu statornica ei conștiinciozitate — o să am de plătit o datorie, puțin cîte puțin, și firește că asta, dacă nu altceva, o să mă facă să vin din nou.

— *Trebuie* neapărat? — îl întrebă doamna Boffin, încă rezervată, pe secretar.

— Cred că trebuie.

După oarecare discuție s-a ajuns la înțelegerea că așa se va întîmpla cum spusese bătrîna; doamna Boffin o chemă pe Bella să treacă pe hîrtie micile cumpărături de care avea nevoie Betty pentru negoțul el.

— Să nu-ți fie teamă, drăguța mea — rosti bătrîna de bună-credință, privind-o pe Bella în față — cînd o să mă instalez frumușel, cu sîrguință și-o să vînd lucruri noi într-o piață de la țară, am să cîștig cîte șase pence cum te văd și cum mă vezi, ca orice nevastă de fermier de prin partea locului.

Secretarul profită de ocazie ca să pună unele întrebări de ordin practic asupra aptitudinilor domnului Sloppy.

— Ar fi ajuns un minunat tîmplar de mobilă fină — spuse doamna Higden — dacă aveam banii trebuitori ca să fie dat la meserie.

Îl văzuse mînuind unelte, pe care le împrumuta ca să repare calandrul, sau să pună pe picioare vreo mobilă, într-un chip surprinzător. Zilnic înjgheba, din nimic, jucării pentru copilașii lăsați în grijă. Iar o dată se adunaseră în stradă nici mai mult, nici mai puțin decît o duzină de oameni, ca să se uite cu ce dibăcie meșterea piesă cu piesă la caterinca adusă în spinare de un străin.

— Asta-i bine — zise secretarul. Nu va fi greu să-i găsim de lucru.

Dar fiind că John Harmon zăcea acum îngropat sub niște adevărați munți, chiar în aceeași zi secretarul porni să ducă pînă la capăt treburile, să isprăvească odată definitiv cu el. Întocmi pe larg o declarație urmînd să fie semnată de Rogue Riderhood (știa că o să poată căpăta această semnătură în urma unei alte vizite de seară, cu mult mai scurtă), apoi se gîndi cui să dea documentul. Fiului, sau fiicei lui Hexam? Se hotărî repede pentru fiică. Dar era mai prudent să evite de a da ochi cu fata, deoarece fratele ei îl văzuse pe Julius Hand-

ford, și — trebuia să fie din cale-afară de atent — cine știe cum se întîmpla să aibă loc un schimb de păreri între frate și soră, care ar fi putut stîrni bănuieli ascunse, nu fără să ducă la unele consecințe.

„S-ar putea ajunge pînă acolo — chibzuia el — încît să fiu învinuit că aș avea vreun amestec în propria mea ucidere!"

De aceea, cel mai bun lucru era să trimită hîrtia fetei, prin poștă. Pleasant Riderhood se obligase să afle unde locuiește și nu era nevoie să facă acest lucru nici măcar cu un singur cuvînt de explicație. Deocamdată, treaba mergea strună.

Tot ce știa însă despre fată aflase din relatările doamnei Boffin auzite de la domnul Lightwood, care pare-se era vestit pentru felul cum se pricepea să istorisească o poveste, servind-o ca pe ceva absolut personal. Îl interesa și pe el și ar fi dorit să poată afla mai mult — de pildă, că fata primise documentul prin care taică-su era dezvinovățit și că se simțea satisfăcută — pe o cale cu totul independentă de Lightwood, care deopotrivă îl văzuse pe Julius Handford, anunțase în presă căutarea lui, și dintre toți oamenii, de el trebuia să se ferească secretarul cel mai mult.

„Întîmplarea însă poate să mă aducă față-n față cu el într-o clipă, în orice zi din săptămînă, în orice ceas al zilei".

Iată acum cîteva mijloace probabile pentru a deschide o asemenea cale. Tînărul Hexam se pregătea cu un profesor pentru a ocupa o catedră. Secretarul știa acest lucru, căci rolul surorii lui în cariera băiatului pare să fi fost partea cea mai bună din povestirea lui Lightwood asupra familiei.

Băiatul ăsta, Sloppy, avea mare nevoie de ceva carte. Dacă el, secretarul, l-ar fi angajat pe acest profesor să-l instruiască, calea cu pricina se putea deschide. Pe de altă parte, doamna Boffin știa oare numele profesorului? Nu, știa însă unde se găsește școala. Asta era de-ajuns. Secretarul scrise numaidecît profesorului școlii, și chiar în seara aceea Bradley Headstone, drept răspuns, se înființă în persoană.

Secretarul explică profesorului cum domnul și doamna Boffin vor să ajute un tînăr ca să ocupe un loc în viață și să se facă util societății prin muncă harnică — astfel ajunsese să apeleze la el pentru a-i da lecții băiatului de cîteva ori pe săptămînă, seara. Profesorul era de acord să se ocupe de acest elev. Secretarul întrebă în ce condiții. Profesorul veni cu precizări. S-au înțeles, și chestiunea fusese pusă la punct.

— Acum aș putea ști — zise Bradley Headstone — cine are așa bună părere despre mine încît să mă fi recomandat dumneavoastră ?

— Trebuie să vă spun că nu eu sînt stăpîn aici. Eu sînt secretarul domnului Boffin. Domnul Boffin este cel care a moștenit o avere despre care probabil ați auzit pomenindu-se : averea Harmon.

— Domnul Harmon — spuse Bradley, care ar fi rămas uluit dacă știa cu cine stătea de vorbă — a fost ucis și găsit în fluviu.

— A fost ucis și găsit în fluviu.

— Nu cumva el...

— Nu — îl întrerupse secretarul, zîmbind —, nu el a fost cel care v-a recomandat. Domnul Boffin a aflat despre dumneavoastră printr-un anume domn Lightwood. Presupun că-l cunoașteți pe domnul Lightwood, sau măcar știți de el.

— Știu exact cît aș fi dorit să știu despre el, domnule. Nu-l cunosc personal pe domnul Lightwood, și nici nu țin. N-am nimic împotriva domnului Lightwood... dar sînt foarte mult împotriva unor prieteni de-ai domnului Lightwood... pe scurt : împotriva unuia dintre ei, a celui mai bun.

Abia putea rosti cuvintele, chiar și la răstimpuri, atît era de furios (deși se stăpînea cu infinite cazne), venindu-i în minte imaginea atitudinii nepăsătoare și flegmatice a lui Eugene Wrayburn.

Secretarul își aminti de el. Vedea ca prin ceață, în noaptea și ar fi vrut să schimbe vorba, dar Bradley se crampona de acest subiect în felul lui stîngaci.

— Nu văd nici un motiv să nu pomenesc numele prietenului — spuse el cu îndărătnicie. — Cel de care mă plîng eu este domnul Eugene Wrayburn.

Secretarul își aminti de el. Vedea ca prin ceață, în noaptea aceea cînd se lupta cu efectul băuturii otrăvite, imaginea ștearsă a figurii lui Eugene. Își amintea numele, felul lui de a vorbi, cum se dusese să cerceteze cadavrul, unde stătea și ce spunea.

— Dar sora tînărului Hexam — întrebă din nou căutînd să schimbe vorba — cum se numește, domnule Headstone ?

— Lizzie o cheamă — zise profesorul, și fața i se schimonosi.

— Este o fată cu un caracter remarcabil, nu-i așa ?

— Suficient de remarcabilă ca să fie cu mult mai presus față de domnul Wrayburn... deși ar putea fi considerată o ființă obișnuită — adăugă profesorul — și sper că nu mă veți socoti prea îndrăzneț, domnule, dacă vă întreb de ce ați pus aceste două nume unul lîngă altul.

— Dintr-o simplă întîmplare — replică secretarul. Dîndu-mi seama că domnul Eugene Wrayburn era un subiect dezagreabil pentru dumneavoastră, am încercat să schimb vorba, deși, s-ar părea, nu cu mult succes.

— Îl cunoașteți, domnule, pe domnul Wrayburn?

— Nu.

— Atunci, nu s-ar putea ca numele acestea să fi fost puse unul lîngă altul datorită vreunei observații de-a lui?

— Cu certitudine, nu.

— Mi-am îngăduit să întreb — rosti Bradley, după ce lăsă privirile în jos — pentru că e în stare să facă cine știe ce observație în neobrăzarea lui de lăudăros și ușuratic. Eu... eu sper că n-o să mă înțelegeți greșit, domnule. Pe... pe mine mă preocupă foarte mult acești frați, iar subiectul îmi deșteaptă sentimente foarte puternice. Sentimente foarte, foarte puternice.

Bradley scoase batista din buzunar, cu o mînă care îi tremura, și se șterse pe frunte.

Secretarul se gîndea, uitîndu-se la fața profesorului, că acestea deschideau într-adevăr o cale, ce-i drept neașteptat de sumbră, de adîncă și de spinoasă, anevoie de străbătut.

Deodată, în toiul unor emoții turbulente, Bradley nu mai făcu nici o mișcare, înfruntîndu-i privirile acestuia, ca și cum l-ar fi întrebat „Ce vezi la mine?"

— Fratele ei, tînărul Hexam, a fost cel care v-a recomandat — precizâ secretarul, revenind binișor la chestiune. — Domnul și doamna Boffin au aflat întîmplător, prin domnul Lightwood, că v-a fost elev. Întrebările pe care le pun despre cei doi frați, sau despre fiecare în parte, sînt puse din proprie inițiativă, pentru că mă interesează chestiunea, ele n-au un caracter oficial și nici nu se leagă de domnul Boffin. Cum se face că mă interesează, nu mai este nevoie să explic. Știi amestecul tatălui lor în descoperirea cadavrului lui Harmon?

— Domnule — replică Bradley, neliniștit la culme — cunosc acest caz în amănuntime.

— Spuneți-mi, vă rog, domnule Headstone — glăsui secretarul — fata are de suferit, este cumva stigmatizată din pricina acelei acuzații imposibile... neîntemeiate ar fi un cuvînt mai potrivit... făcute împotriva tatălui, care în cea mai mare parte a fost retrasă între timp ?

— Nu, domnule — replică Bradley — aproape furios.

— Mă bucur de asta.

— Sora lui Hexam — rosti Bradley, separînd exagerat de grijuliu cuvînt de cuvînt și vorbind ca și cum ar fi citit dintr-o carte — n-a avut de suferit nici o învinuire ce ar putea împiedica un om cu un caracter impecabil, care a făcut numai prin sine fiecare pas în viață, de a împărți cu ea poziția pe care o ocupă în societate. Nu vreau să spun să o ridice pînă la înălțimea poziției lui, ci spun să o împartă cu ea. Asupra fetei nu planează nici o învinuire, doar dacă din păcate și-o fi făcînd ea singură vreunul. Cînd un astfel de om nu se dă în lături s-o considere pe picior de egalitate cu el și cînd s-a convins singur că e fără nici un cusur, cred că faptul ar trebui luat ca fiind deosebit de grăitor.

— Și există un asemenea om ? — se miră secretarul.

Bradley încruntă sprîncenele, strînse din fălci și își plecă ochii în pămînt, cu un aer hotărît, care părea inutil în această împrejurare.

— Și există un asemenea om ! — răspunse el.

Secretarul nu avea nici un motiv sau scuză de a se mai întinde la vorbă, așa că discuția luă sfîrșit. Trei ore mai tîrziu, vedenia cu păr cîlțos din nou se pierdea în prăvălia de amanetat, iar în aceeași seară, retractarea lui Rogue Riderhood se afla într-un plic, depusă la oficiul poștal pe numele lui Lizzie Hexam, cu adresa exactă.

Toate aceste treburi îl absorbiră într-atît pe John Rokesmith, încît abia în ziua următoare avu răgazul s-o revadă pe domnișoara Bella. Părea că între ei se statornicise înțelegerea tacită de a se ține netulburați cît mai la distanță unul de altul, fără să atragă atenția domnului și doamnei Boffin asupra vreunei schimbări vizibile în atitudinea lor. Pregătirile pentru plecarea lui Betty Higden le-au venit într-ajutor, deoarece Bella era ocupată, în mare fierbere, acaparînd atenția tuturor.

— Cred — spuse Rokesmith, pe cînd stăteau cu toții prin preajma ei în timp ce-și punea la punct coșul dichisit, în afară de Bella, îngenuncheată lîngă scaunul pe care se afla panerul,

dîndu-i o mînă de ajutor să-l împacheteze — cred că ar trebui să ai în buzunar, doamnă Higden, o scrisoare măcar, întocmită de mine pentru dumneata, din partea domnului şi a doamnei Boffin, din care să reiasă că sînt prietenii dumitale... n-am să spun patroni, căci nu le-ar place.

— Nu, nu, nu — se împotrivi doamna Higden — nici un fel de patroni! Să ne ferim de aşa ceva, orice s-ar întîmpla.

— Sînt şi-aşa destui, chiar şi fără noi... ce zici, Noddy? — rosti doamna Boffin.

— Cred şi eu, madam! — replică Gunoierul de aur. Mult prea mulţi, zău!

— Dar oamenilor le place uneori să aibă patroni, nu-i aşa, domnule? — întrebă Bella privind în sus.

— *Mie* unu nu-mi place. Şi dacă le place *lor*, draga mea, ar fi cazu să se mai deştepte, rosti domnul Boffin. — Patronii şi patroanele, şi vicepatronii şi vicepatroanele, şi patronii răposaţi şi patroanele răposate şi fost vicepatronii şi foste vicepatroanele... ce-nseamnă toate astea? Dacă domn Tom Noakes îşi dă cei cinci şilingi ai lui, nu-i el oare patron, şi dacă madam Jack Styles îşi dă cei cinci şilingi ai ei, nu-i ea oare patroană? Ce naiba-s toate astea? Dacă nu-s culmea neobrăzării, atunci cum să le mai numeşti?

— Nu te-ncălzi, Noddy — îl îndemnă doamna Boffin.

— Să nu mă-ncălzesc! — strigă domnul Boffin. — Păi cu astea poate omu să se-aprindă şi să ardă vîlvătaie, nu altceva. Nu pot face doi paşi fără să am un patron. Eu nu vreau să am patron. Dacă-mi cumpăr un bilet pentru o espoziţie de flori, sau pentru un spectacol muzical, ori mai ştiu eu pentru ce, şi plătesc bani grei pe el, de ce să am, mă rog, un patron sau o patroană, ca şi cum patronii şi patroanele şi-ar bate capu să mă distreze? Dacă e să faci un bine, apăi nu poţi să-l faci pentru propriile lui merite? Dacă e să faci un rău, pot oare patronii şi patroanele să-l schimbe în ceva drept? Şi-ncă un lucru: cînd se înfiinţează o instituţie nouă, mi se pare mie că mortaru şi cărămizile nu-s nici pe jumătate aşa de importante ca patronii şi patroanele... nu, şi nici chiar scopu. Aş vrea să-mi spună cineva dacă-n alte ţări tot aşa te trezeşti cu cîte-un patron în halu ăsta ca aici! Ei, şi cît despre patroni şi patroane în persoană, mă mir că nu le e ruşine de ei. Nu-s nici buline, nici ulei de păr, nici leacuri de înviorat nervii, ca să se facă atîta tam-tam pe seama lor!

După ce se răcori rostind aceste observații, domnul Boffin se întoarse, cu tropăitul lui obișnuit, la punctul de unde pornise.

— Acum, cu scrisoarea aceea, Rokesmith — spuse domnul Boffin — ai toată dreptatea. Dă-i scrisoarea, fă-o să ia scrisoarea, pune-i-o în buzunar cu forța. Dacă se-mbolnăvește... Păi știi, s-ar putea să cazi la pat bolnavă — adăugă domnul Boffin. — Nu tăgădui, madam Higden, cu îndărătnicia mneatale... știi foarte bine că se prea poate.

Bătrîna Betty se porni pe rîs și spuse că o să ia scrisoarea și că va fi recunoscătoare.

— Foarte bine! — exclamă domnul Boffin. — Haide! Așa se și cuvine. Și să nu ne fii nouă recunoscătoare (căci nici nu ne-am gîndit la asta), ci lu domn Rokesmith.

Scrisoarea a fost întocmită, i-o citi și i-o dădu.

— Ei, și cum te simți acum? — întrebă domnul Boffin. Îți place?

— Scrisoarea, domle? — spuse Betty. — Vai, ce frumoasă e!

— Nu, nu, nu, nu scrisoarea — zise domnul Boffin. Ideea. Ești sigură că ai destulă tărie să duci ideea asta pîn' la capăt?

— O să fiu mai tare, domle, și-n felu ăsta o să-mi alung mai bine amorțeala decît altminteri.

— Nu spune și-n felu ăsta, știi... — interveni doamna Boffin —, fincă există nenumărate alte feluri; de pildă, dincolo, la Boschet, ar fi mare nevoie de-o menajeră. N-ai vrea să vezi Boschetu și să faci cunoștință c-un literat ieșit la pensie, pe nume Wegg, care locuiește acolo... *cu* un picior de lemn?

Bătrîna Betty se împotrivi chiar și acestei propuneri ispititoare și se apucă să-și potrivească pălăria neagră și șalul.

— La urma urmelor — mai spuse domnul Boffin — nu te-aș lăsa să pleci dacă n-aș spera că-n cel mai scurt timp cu putință o să iasă din Sloppy un meseriaș și un om și jumătate... Da... ce ai acolo, Betty? Nu cumva o păpușă?

Era ofițerul de gardă care își făcuse datoria la patul lui Johnny. Bătrîna rămasă singură pe lume îi arătă ce era și ascunse păpușa în rochie. Apoi, plină de recunoștință, își luă bun rămas de la doamna Boffin și de la domnul Boffin, de la Rokesmith și pe urmă își petrecu brațele uscate pe după gîtul

tînăr ca un lujer al Bellei şi spuse, repetînd cuvintele lui Johnny :

— Un pupic pentru fetiţa momoasă.

Secretarul se uita din pragul uşii la fetiţa momoasă astfel îmbrăţişată, şi încă o mai privea cum stătea singură acolo, în vreme ce bătrîna, neclintită în hotărîrea ei, cu ochi aprigi, luminoşi, o şi pornise la drum, tîrîndu-şi paşii pe străzi şi fugind de înţepeneală şi cerşetorie.

Capitolul XV

ÎNTREAGA TĂRĂȘENIE

Bradley Headstone ținea foarte mult s-o revadă pe Lizzie Hexam. Cerîndu-i să se întîlnească din nou, el era îndemnat de un simțămînt vecin cu deznădejdea, simțămînt care nu-i dădea pace de loc. Curînd, după ce stătu de vorbă cu secretarul, împreună cu Charley Hexam, puseră la cale — într-o seară leșioasă, neobservați de domnișoara Peecher — această întîlnire disperată.

— Croitoreasa de păpuși — spuse Bradley — nu e nici de partea mea, nici de a ta, Hexam.

— O fetișcană obraznică și infirmă, domnule Headstone! Știam eu că o să ne stea în cale și desigur că avea să se amestece în vorbă cu vreo impertinență, ori de cîte ori i se oferea prilejul. De aceea am propus eu să ne ducem în oraș deseară, mai tîrziu, să o întîlnim pe Lizzie.

— Mi-am închipuit eu — rosti Bradley, punîndu-și mănușile, nervos, în mers. — Mi-am închipuit eu...

— Nimeni decît soră-mea — continuă Charley — nu și-ar fi putut găsi o asemenea prietenă nemaipomenită. A făcut acest lucru dintr-un capriciu caraghios de devotament pentru altcineva. Ea mi-a spus asta, în seara cînd am fost pe-acolo.

— De ce s-ar fi jertfit unei croitorese pentru păpuși? — întrebă Bradley.

— Oh! — făcu băiatul, roșind. — Una din ideile ei romantice! Am încercat să-i explic, dar n-am izbutit s-o conving. Oricum, totul e să reușim astă-seară, domnule Headstone, și restul urmează de la sine.

— Încă mai speri, Hexam.

— Sigur că da, domnule. Păi, totul e de partea noastră.

„În afară, poate, de sora ta" — gîndi Bradley. Dar era numai un gînd sumbru ; nu spuse însă nimic.

— Totul e de partea noastră — repetă băiatul, cu o încredere juvenilă. — Onorabilitate, o poziție excelent de favorabilă pentru mine, bun-simț, totul !

— De fapt, sora ta totdeauna ți-a fost devotată — zise Bradley, vrînd să se agațe măcar de această slabă nădejde.

— Firește, domnule Headstone, am o mare influență asupra ei. Și acum, după ce mi-ați făcut cinstea să vă destăinuiți mie, vorbindu-mi mie mai întîi, repet : totul e de partea noastră.

„În afară de sora ta", își spune Bradley iarăși în gînd.

O seară sură și lîncedă în centrul Londrei nu are un aspect prea optimist. Prăvăliile și birourile închise par cuprinse de amorțeală, iar teama națională de colorit învăluie totul într-un zăbranic. Bisericile înghesuite între sumedenia de case, cu turlele și clopotnițele sumbre, înnegrite de fum ca și cerul care parcă pogoară asupră-le, abia dacă se deslușesc în cenușiul de pretutindeni. Un cadran solar de pe zidul unei biserici, în umbra neagră, inutilă, parcă ar fi dat faliment în afaceri și ar fi întrerupt orice plăți, de-a pururi. Mutre melancolice de servitori și portari mătură în șanțuri resturile melancolice de hîrtie, bolduri, iar alte mutre, și mai melancolice, umblă prin șanțuri, scotocesc după vreun chilipir pentru vînzare. Valul de oameni șiroind dinspre centre se aseamănă cu o ceată de pușcăriași plecați din temniță, și sinistra Newgate [1] parcă ar fi o fortăreață durată anume pentru teribilul lord primar ca să-i slujească drept reședință oficială.

Într-o astfel de seară, cînd colbul nisipos al orașului îți intră în păr, în ochi, în piele și cînd frunzele căzute din cîțiva amărîți de copaci din centrul metropolei sînt biciuite spre colțuri de vîltoarea vîntului, profesorul și elevul ajunși în preajma străzii Leandenhall stau la pîndă cu ochii ațintiți spre răsărit, după Lizzie. Sosiți ceva prea devreme, așteptau

[1] *Newgate* — veche închisoare londoneză datînd din veacul al XII-lea. Marele incendiu din 1666 îi pricinuiește pagube ; în 1780 este din nou arsă, de răzvrătiții conduși de lordul George Gordon (acțiune descrisă pe larg de Dickens în romanul său istoric *Barnaby Rudge*). John Howard și Elizabeth Fry au făcut din Newgate scena reformelor pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție în Anglia. După 1877, închisoarea Newgate nu s-a mai folosit ca atare, iar în 1902 a fost dărîmată.

într-un colţ, nerăbdători, doar-doar o apărea. Cel mai cumsecade dintre noi nu s-ar simţi în apele lui tot pîndind după cineva la un colţ de stradă, şi Bradley pînă la urmă stătea ca pe jăratec.

— Iat-o că vine, domnule Headstone! Haideţi să-i ieşim în întîmpinare.

După cîţiva paşi, ea îi văzu venind şi părea cam tulburată, Răspunse la salutul fratelui ei cu căldură, ca totdeauna, şi atinse mîna pe care i-o întinse Bradley.

— Ei, dar unde vă duceţi, Charley dragă? — îl întrebă apoi.

— Nicăieri. Am venit anume ca să te întîlnim.

— Pe mine, Charley?

— Da. Vrem să facem o plimbare pe jos cu tine. Dar să n-o apucăm pe arterele principale, pe unde se plimbă toată lumea, şi să nu putem nici măcar auzi cînd vorbim. Haideţi să pornim spre străzile lăturalnice mai liniştite. Iată, aici, lîngă biserica aceasta, este o curte părăsită, şi unde mai pui, şi fără pic de zgomot. Haideţi să ne ducem într-acolo.

— Dar nu-i în drumul nostru, Charley.

— Ba da — spuse băiatul cu vioiciune. — E în drumul meu, şi drumul meu e şi-al dumneavoastră.

Lizzie, care îl ţinuse tot timpul de mînă, se uită la el parcă a rugă. Charley îi ocoli privirile şi, ca pretext, se adresă profesorului:

— Pe aici, domnule Headstone.

Bradley mergea lîngă el, nu lîngă ea, iar fratele şi sora înaintau ţinîndu-se de mînă.

Străbătînd curtea, ajunseră într-un cimitir — un loc pietruit de formă pătrată, în centru cu o palmă de pămînt înălţată cam pînă-n dreptul pieptului, împrejmuită cu grilaj de fier. Aici, instalaţi comod şi sănătos deasupra celor vii, se aflau morţii şi pietrele tombale, unele dintre ele povîrnite mult de la perpendiculară de parcă le-ar fi fost ruşine de minciunile pe care le consemnau.

Dădură o dată ocolul acestui loc, stînjeniţi, se vedea că nu erau la largul lor; băiatul se opri şi zise:

— Lizzie, domnul Headstone are să-ţi spună ceva. N-aş vrea să vă stingheresc nici pe dumnealui, nici pe tine, de aceea am să hoinăresc puţin prin preajmă, şi pe urmă mă întorc. În general ştiu despre ce intenţionează să-ţi vorbească domnul

Headstone, şi eu sînt întru totul de acord, cum sper... şi nu mă îndoiesc că aşa va fi... şi tu vei fi la fel. Nu e nevoie să-ţi mai spun, Lizzie, că-i sînt foarte îndatorat domnului Headstone şi că abia aştept ca domnul Headstone să ducă la bun sfîrşit tot ce şi-a pus în gînd să facă, după cum sper... şi nu mă îndoiesc cîtuşi de puţin... şi tu va trebui să aştepţi cu aceeaşi nerăbdare.

— Charley — replică fata, reţinîndu-l cînd el dădu să-şi retragă mîna — cred c-ar fi mai bine să stai. Poate ar fi mai bine ca domnul Headstone să nu spună ce are de gînd să spună.

— Păi, de unde ştii despre ce e vorba ? — întrebă tînărul.

— S-ar putea să nu ştiu, dar...

— S-ar putea să nu ştii ? Nu, Lizzie, în orice caz nu ştii. Dacă ştiai, ai fi dat un cu totul alt răspuns. Aşa... dă-mi voie să plec ; fii cuminte. Mă întreb cum poţi să uiţi că domnul Headstone e de faţă.

Ea îi îngădui să plece, după ce băiatul mai spuse :

— Acum, Lizzie, fii înţelegătoare, poartă-te ca o adevărată soră.

Fata rămase singură cu Bradley Headstone, care începu să vorbească numai după ce ea înălţă ochii.

— Spuneam — începu el — cînd te-am văzut ultima oară că rămăsese ceva nelămurit, care poate ar avea o înrîurire asupra dumitale. Am venit în seara asta tocmai pentru a aduce lămuriri. Sper că n-o să mă judeci după felul meu şovăielnic de a vorbi. Mă găseşti în cea mai neplăcută situaţie. Mare păcat pentru mine că vreau să mă vezi într-o lumină cît se poate de prielnică, şi cînd colo ştiu că dumneata mă vezi în cea mai puţin favorabilă.

Lizzie făcu încetişor cîţiva paşi cînd el tăcu, şi Bradley veni domol lîngă ea.

— Pare egoist să încep vorbind aşa de mult despre mine — reluă el — dar orice ţi-aş spune pare, chiar şi în propriile mele urechi, mai prejos decît ceea ce vreau să spun şi altceva decît ceea ce vreau să spun. N-am ce face. Aşa este... Dumneata mă distrugi.

Ea tresări la auzul ultimelor cuvinte rostite pătimaş şi de mişcarea pătimaşă a mîinilor de care erau însoţite.

— Da ! Dumneata mă distrugi... mă distrugi... mă distrugi. Nu mai găsesc nici un sprijin în mine, nu mai am nici

pic de încredere în mine, îmi pierd capul cînd eşti lîngă mine, cînd te am în gînd. Şi acum te port tot timpul în gînd. Niciodată nu m-ai părăsit de cînd te-am văzut întîia oară. Ah, ce zi nefericită pentru mine ! Ce zi nefericită şi jalnică !

Simţi un amestec de milă şi dezgust pentru el şi spuse :

— Domnule Headstone, sînt dezolată de a-ţi fi pricinuit pînă şi cel mai mic rău, dar să ştii că niciodată n-am avut intenţia asta.

— Poftim ! — strigă el, deznădăjduit. Acum s-ar părea că ţi-am adus un reproş în loc să-ţi fi dezvăluit starea mea sufletească ! Fii indulgentă cu mine. Totdeauna greşesc atunci cînd eşti dumneata în joc. Asta mi-e soarta !

În luptă cu sine şi din cînd în cînd înălţînd privirile la ferestrele pustii ale caselor, ca şi cum acolo, pe ochiurile de geam soioase, ar fi stat scris ceva care-i putea veni într-ajutor, făcu ocolul acelui loc pavat alături de ea, pînă să vorbească din nou.

— Trebuie să caut să-ţi destăinui tot ce am pe inimă, trebuie să-ţi spun. Deşi mă vezi atît de tulburat.. deşi mă loveşti atît de crîncen... îţi cer să mă crezi că există mulţi care au o părere bună despre mine, că sînt unii oameni care au o stimă profundă faţă de mine ; că am ajuns să cîştig o situaţie demnă de invidie.

— Desigur, domnule Headstone, cred. Bineînţeles, am ştiut toate astea de la Charley.

— Te rog să crezi că dacă ar fi să-mi ofer casa aşa cum este, situaţia aşa cum este, sentimentele mele aşa cum sînt, uneia din fetele considerate a fi dintre cele mai bune, mai bine pregătite, mai distinse, de aceeaşi profesiune ca şi mine... totul ar fi acceptat probabil. Şi încă numaidecît chiar.

— Nu mă-ndoiesc de asta — spuse Lizzie, cu ochii în pămînt.

— M-am gîndit uneori să fac această propunere şi să mă statornicesc, aşa cum procedează mulţi oameni de categoria mea : eu într-o parte a şcolii, soţia mea în cealaltă, amîndoi interesaţi în aceeaşi muncă.

— De ce n-ai procedat aşa ? — întrebă Lizzie Hexam. — De ce nu procedezi aşa ?

— Cu atît mai bine că n-am făcut-o ! Singurul grăunte de mîngîiere pe care l-am avut de-a lungul acestor numeroase

săptămîni — spuse el, vorbind mereu cu patimă, și în clipele cînd atingea culmea repetînd gestul dinainte al mîinilor, de parcă și-ar fi risipit sîngele din inimă, strop cu strop, la picioarele ei, pe pietrele pavajului — singurul grăunte de mîngîiere pe care l-am avut de-a lungul acestor numeroase săptămîni a fost că n-am făcut-o. Căci dac-o făceam și aș fi căzut în mrejele aceleiași vrăji care mă distruge, știu că destrămam legătura asta ca pe-un fir de ață.

Ea îl privi speriată și se retrase puțin. Bradley continuă să vorbească, de parcă răspundea celor spuse de față.

— Nu! N-aș fi făcut-o de bunăvoie, la fel cum nu de bunăvoie aș fi venit acum aici. Dumneata mă atragi. Dacă mă aflam ferecat într-o temniță, m-ai fi atras afară din ea. Aș trece și prin zid ca să vin la dumneata. Dacă aș zace bolnav în pat, atras de dumneata m-aș ridica poticnindu-mă și aș cădea la picioarele dumitale.

Energia sălbatică a acestui om, acum deznădăjduită, era pur și simplu teribilă. Se opri și puse mîna pe creasta zidului împrejmuitor al locului de veci, de parcă voia să dizloce pietrele.

— Pînă cînd nu vine momentul, nimeni n-o să știe ce profunzimi se află în om. Pentru unii, acest moment nu vine niciodată; să-i lăsăm în pace și să fim recunoscători! În cazul meu, dumneata l-ai stîrnit, înăuntrul meu dumneata l-ai provocat, iar adîncimile acestei mări dezlănțuite — lovindu-se în piept — au tot sporit de-atunci.

— Domnule Headstone, mi-ajunge cît am auzit. Dă-mi voie să te întrerup aici. Ar fi mai bine pentru dumneata, mai bine și pentru mine. Să-l căutăm pe frate-meu.

— Nu încă. Trebuie să-ți vorbesc. De data trecută, de cînd am ocolit să-ți spun, nu mai am liniște. Ești alarmată. O altă nenorocire a mea este că nu-ți pot vorbi sau nu pot vorbi despre dumneata fără să mă împiedic la fiecare silabă, altminteri îmi vine să renunț la orice barieră și să-mi iau cîmpii. Uite cineva care aprinde felinarele. O să plece numaidecît. Te implor, hai să mai facem o dată ocolul. N-ai nici un motiv să fii alarmată; mă pot stăpîni și vreau să mă stăpînesc!

Ea cedă rugăminților lui — cum putea face altfel? — și păși în tăcere peste lespezile de piatră.

Luminile răsăreau una cîte una, alungînd turla rece, cenușie a bisericii și mai departe. Iarăși rămaseră singuri. El nu

spuse nimic pînă nu reveni la punctul de plecare ; ajuns acolo, el tot nu scoase un cuvînt și din nou se prinse de zid. Cît timp vorbi apoi, nu se uită de loc la ea ; privea zidul, de care trăgea într-una.

— Știi ce vreau să-ți spun. Te iubesc. Ce înțeleg alții cînd folosesc această expresie, nu-mi dau seama ; ce înțeleg *eu* este că sînt sub înrîurirea unei teribile atracții căreia în zadar i-am rezistat și care mă subjugă. M-ai putea împinge să intru în foc, în apă, m-ai putea împinge la spînzurătoare, m-ai putea împinge spre orice soi de moarte, m-ai putea împinge să săvîrșesc orice faptă de care m-am ferit cel mai mult, m-ai putea împinge către oprobriu și rușine. Acesta și vălmășagul gîndurilor mele, ajungînd astfel un om de nimic, iată ce înțeleg eu cînd spun că mă distrugi. Dar dacă răspunsul dumitale ar fi favorabil cererii mele în căsătorie, atunci m-ai putea îndemna spre bine... numai spre bine... cu aceeași forță. Am suficiente venituri și nu vei duce lipsă de nimic. Reputația mea este excelentă și-ți va fi o pavăză. Îmi voi îndeplini misiunea cît pot de bine și văzînd că sînt capabil și stimat vei fi poate într-un fel chiar mîndră de mine... mă voi strădui din răsputeri pentru asta. Orice considerații la care m-aș fi gîndit împotriva acestei cereri în căsătorie, le-am învins, și acum o fac din toată inima. Fratele dumitale este de partea mea cu trup și suflet și probabil vom locui și vom lucra împreună ; oricum, este sigur că se va bucura de toată influența și sprijinul meu. Nu știu ce-aș mai putea spune, chiar dacă aș căuta. Adăugînd ceva, n-aș putea face decît să slăbesc ceea ce am spus pînă acum, și așa destul de prost. Aș mai adăuga doar că dacă în ochii dumitale seriozitatea cîntărește cîtuși de puțin, atunci să știi că eu sînt de o seriozitate extremă — de o îngrijorătoare seriozitate.

Molozul de sub piatra de care tot trăgea el scrîșnea pe jos, ca o confirmare a vorbelor lui.

— Domnule Headstone...

— Oprește-te ! Te implor, înainte de a-mi răspunde, să mai facem o dată ocolul. Îți va da încă un minut de gîndire, iar mie un minut ca să-mi adun forțele.

Din nou ea cedă la rugămintea lui ; din nou reveni în același loc, și din nou el se agăță de zid.

— Și acum — rosti el și mai atent la ce avea ea să răspundă — spune : da, sau nu ?

— Domnule Headstone, îți mulțumesc sincer, îți mulțumesc plină de recunoștință, și sper să-ți găsești curînd o soție demnă și să fii cît se poate de fericit. Dar, nu !

— N-ar fi nevoie să ai un răgaz de gîndire, cîteva săptămîni sau măcar zile ? întrebă el cu respirația aproape tăiată.

— Nu, de loc.

— Ești absolut hotărîtă, nu mai există nici o șansă pentru mine de a te schimba în favoarea mea ?

— Sînt absolut hotărîtă, domnule Headstone, și am datoria să-ți spun că nu există nici una.

— Atunci — zise el, schimbînd deodată tonul și întorcîndu-se spre ea lovi cu pumnul strîns în piatră încît se zdrelì la degete și începu să-i curgă sîngele — atunci sper să nu-l mai ucid !

Privirea întunecată de ură și răzbunare care însoțea cuvintele ivite pe buzele lui livide, ațintită asupra mîinii mînjite de sînge unde parcă ținea o armă cu care tocmai atunci dăduse o lovitură mortală, o făcu să se sperie într-atît de el, încît fata se întoarse ca s-o ia la fugă. El însă o prinse de braț.

— Dă-mi drumul, domnule Headstone. Trebuie să strig după ajutor !

— Eu sînt cel care ar trebui să strige după ajutor — zise el — încă nu-ți dai seama ce mare nevoie am de acest ajutor.

Contorsiunile feței lui cînd fata se îndepărtă de el, uitîndu-se în jur după fratele ei și neștiind încotro s-o apuce, au făcut-o poate, în clipa următoare, să scoată un țipăt ; dar numaidecît el își netezi forțat trăsăturile chipului, fixîndu-le, de parcă moartea însăși ar fi intervenit.

— Poftim ! Vezi, mi-am revenit. Ascultă-mă.

Cu toată demnitatea curajului, gîndindu-se la viața ei independentă și la dreptul de a fi liberă de orice răspundere față de omul acesta, își degajă brațul din strînsoare și îl înfruntă privindu-l în față. Niciodată nu i se păruse atît de frumoasă. Cînd răspunse la această privire, el își simți ochii umbriți, ca și cum toată lumina lor ar fi fost atrasă spre ea.

— Cel puțin de astă dată vreau să spun totul... — continuă el, încrucișîndu-și brațele la piept, ca nu cumva, se înțelegea de la sine, să facă vreun gest nesăbuit — măcar de data asta nu voi mai fi chinuit de remușcarea că am pierdut o ocazie. Domnule Eugene Wrayburn.

— Despre ce vorbeai în accesul dumitale dezlănțuit de mînie și violență ? — întrebă Lizzie Hexam cu vioiciune.

El își mușcă buza ; se uită la ea fără să rostească nici un cuvînt.

— Pe domnul Wrayburn îl amenințai ?

El își mușcă din nou buza ; se uită la ea fără să rostească nici un cuvînt.

— Mi-ai cerut să te ascult pînă la capăt, și acum nu vorbești ! Dă-mi voie să-l caut pe frate-meu.

— Stai ! N-am amenințat pe nimeni.

O clipă, ochii fetei se îndreptară spre mîna lui care sîngera. El o duse la gură, se șterse pe mînecă de sînge și iarăși își încrucișă brațele la piept.

— Domnule Eugene Wrayburn — repetă el.

— De ce tot pomenești numele ăsta, domnule Headstone ?

— Pentru că este subiectul puținului pe care-l mai am de spus. Fii atentă ! Nu-i nici o amenințare aici. Dacă rostesc vreo amenințare, întrerupe-mă, și aruncă-o asupra mea. Domnule Eugene Wrayburn.

Cu greu ar fi putut să exprime o amenințare mai aprigă decît felul în care pronunțase numele.

— Te vizitează asiduu. Primești binefaceri din partea lui. Ești mereu dispusă *să-l* asculți. Știu asta la fel de bine ca și el.

— Domnul Wrayburn a fost atent și bun cu mine, domnule — spuse Lizzie, mîndră — cînd a fost vorba de moartea și memoria sărmanului meu tată.

— Fără îndoială. Este desigur un om foarte atent și bun domnul Eugene Wrayburn.

— Pentru dumneata nu înseamnă nimic — spuse Lizzie, cu o indignare pe care nu și-o putea stăpîni.

— Ba da, înseamnă. Aici greșești. Înseamnă chiar foarte mult.

— Ce poate însemna el pentru dumneata ?

— Printre altele, îmi poate fi rival — spuse Bradley.

— Domnule Headstone — replică Lizzie, aprinsă în obraji — este o lașitate din partea dumitale să-mi vorbești în felul ăsta. Am însă prilejul să-ți spun că nu-mi placi și că de la început niciodată nu mi-ai plăcut și că nimeni altcineva n-are nimic de-a face cu efectul pe care mi l-ai produs dumneata însuți.

El apleacă o clipă capul, parcă împovărat, apoi din nou se uită în sus, umezindu-şi buzele.

— Să continui puţinul care mi-a mai rămas de spus. Ştiam toate astea despre domnul Eugene Wrayburn, tot timpul cît mă atrăgeai spre dumneata. Am luptat împotriva faptului că ştiam, dar absolut degeaba. Pentru mine nu era nici o deosebire. Cu domnul Wrayburn în minte am continuat să te iubesc. Cu domnul Wrayburn în minte ţi-am vorbit chiar în clipa asta. Cu domnul Wrayburn în minte am fost dat la o parte, alungat.

— Ce vină am eu, domnule Headstone, dacă dumneata numeşti astfel mulţumirile şi refuzul meu la propunerea dumitale ? — rosti Lizzie, cu un sentiment de milă pentru strădania lui îndîrjită pe care n-o putea ascunde deopotrivă cu cel de repulsie şi alarmare stîrnit de aceeaşi strădanie.

— Eu nu mă plîng — replică el — eu arăt doar cum stau lucrurile. A trebuit să lupt cu amorul meu propriu cînd m-am lăsat să fiu atras de dumneata, în pofida domnului Wrayburn. Îţi poţi închipui cît de mult m-am compromis în amorul meu propriu...

Fata era furioasă şi jignită ; dar se stăpînea, din considerație pentru suferinţa lui şi pentru că era prietenul fratelui ei.

— Şi se află la picioarele lui — continuă Bradley, desprinzîndu-şi braţele de la piept, deşi n-ar fi vrut, şi scormonind îngrozitor cu amîndouă mîinile în piatra zidului. — Nu uita ! Amorul meu propriu zace sub picioarele sale, îl calcă şi triumfă asupra lui.

— Nu-i adevărat ! se împotrivi Lizzie.

— Ba da ! exclamă Bradley. — Am stat dinaintea lui, faţă-n faţă, şi m-a zvîrlit în noroiul dispreţului, şi a călcat peste mine. De ce ? Pentru că triumfa ştiind ce o să mi se întîmple astă-seară.

— Oh, domnule Headstone, vorbeşti absolut nesăbuit.

— Absolut logic. Eu ştiu prea bine ce vorbesc. Acum am spus tot. Nu uita, n-am ameninţat pe nimeni ; tot ce-am făcut a fost să-ţi arăt cum stau lucrurile... cum stau lucrurile deocamdată.

În clipa aceea, fratele ei apăru în preajmă. Faţa se duse iute la el şi-l prinse de mînă. Bradley veni în urma ei şi îşi aşeză mîna lui greoaie pe celălalt umăr al băiatului.

— Charley Hexam, mă duc acasă. Trebuie să mă duc singur acasă în seara asta, să mă încui în odaia mea fără să mi se mai vorbească. Dă-mi o jumătate de oră răgaz și lasă-mă singur, pînă dimineață, cînd mă vei vedea la lucru. Mîine dimineață, îmi voi vedea de treabă ca de obicei.

Încleștîndu-și mîinile, el scoase un strigăt scurt, înăbușit, straniu, și plecă. Cei doi frați rămaseră uitîndu-se unul la celălalt, lîngă un felinar din cimitirul singuratic, un nor trecu pe chipul întunecat al băiatului cînd i se adresă pe un ton aspru :

— Ce înseamnă toate astea ? Ce i-ai făcut celui mai bun prieten al meu ? Hai, spune adevărul !

— Charley ! — zise fata. Vorbește puțin mai frumos !

— Nu-mi arde mie acum să vorbesc frumos și nici să mă țin de cine știe ce fleacuri — răspunse băiatul. — Ce ai făcut ? De ce-a plecat domnul Headstone în felul ăsta de la noi ?

— Mi-a cerut... tu știai asta... să-i fiu soție, Charley.

— Ei, și ? — spuse băiatul, nerăbdător.

— Și eu am fost nevoită să-i spun că nu pot să-i fiu soție.

— Ai fost nevoită să-i spui ! — rosti băiatul printre dinți, supărat, și o împinse cu asprime într-o parte. — Ai fost nevoită să-i spui ! Tu știi că el valorează cît cincizeci ca tine ?

— Asta nici nu-i greu, Charley, dar eu nu mă pot mărita cu el.

— Vrei să spui, presupun, că-ți dai seama că nu ești în stare să-l apreciezi îndeajuns și că de aceea nu-l meriți ?

— Vreau să spun că nu-mi place, Charley, și că nu mă voi mărita niciodată cu el.

— Zău, halal soră, n-am ce zice ! — exclamă băiatul. — Zău, adevărată pildă de dezinteresare ! Așadar, toate străduințile mele de a încheia cu trecutul și să mă afirm în societate și în același timp să te ridic și pe tine sînt reduse la zero de toanele *tale* mărunte, nu-i așa ?

— Nu vreau să-ți aduc nici un reproș, Charley.

— Auzi la ea ! — exclamă băiatul, privind întunericul din jur. — Nu vrea să-mi aducă nici un reproș ! Face tot posibilul să-mi distrugă fericirea, și pe-a ei, și tot ea nu vrea să-mi aducă nici un reproș ! Păi, după asta o să spui că nu vrei să-i reproșezi nici domnului Headstone că a coborît din

sferele unde lumea se mîndreşte cu el, ca să se aşeze la picioarele *tale*, patru ca *tu* să-l respingi!

— Nu, Charley, n-am să-ţi spun decît ce i-am spus şi lui: că-i mulţumesc pentru ceea ce a făcut, că-mi pare rău că a făcut ce-a făcut şi că sper că pe viitor va face o alegere mai bună şi va fi fericit.

Un fior de remuşcare trecu prin inima înăsprită a băiatului cînd se uită la ea: micuţa care-l îngrijise răbdătoare în copilărie, prietenă devotată de la care căpătase totdeauna un sfat bun, care-l ajutase în adolescenţă, sora plină de abnegaţie care făcuse orice pentru el. Glasul i se domoli şi îşi petrecu braţul pe după al ei.

— Haide, Liz, să nu ne certăm, hai să fim rezonabili şi să discutăm lucrurile ca între frate şi soră. Vrei să mă asculţi?

— Oh, Charley! — răspunse ea, cu ochii scăldaţi în lacrimi — fac eu altceva decît să te-ascult şi să aud atîtea lucruri neplăcute?

— Îmi pare rău atunci! Da, Liz, îmi pare într-adevăr rău. Numai că tu mă îndepărtezi astfel. Acum, uite: domnul Headstone îţi este absolut devotat. Mi-a spus în termeni cît se poate de răspicaţi că din clipa cînd l-am adus prima oară la tine n-a mai fost cel de altădată. Domnişoara Peecher, profesoară la noi... drăguţă, tînără şi aşa mai departe... toţi ştiu că ţine foarte mult la el, iar el nici nu vrea să dea ochi cu ea, să n-audă de ea. Prin urmare, afecţiunea pe care o are pentru tine trebuie să fie dezinteresată, nu-i aşa? Dacă s-ar căsători cu domnişoara Peeker ar fi privit cu mult mai bine în societate decît dacă s-ar căsători cu tine. Şi-atunci, n-ar avea nimic de cîştigat, nu-i aşa?

— Nimic... Dumnezeu ştie!

— Foarte bine — continuă băiatul — asta pledează în favoarea lui şi încă vîrsta. Şi acum vine rîndul *meu*. Domnul Headstone m-a sprijinit totdeauna şi are o mare influenţă; bineînţeles, dacă era cumnatul meu nu m-ar fi ajutat mai puţin, ci dimpotrivă — şi mai mult. Domnul Headstone vine şi mi se destăinuie, într-un chip foarte delicat, şi spune: „Sper că însurătoarea mea cu sora ta, Hexam, îţi face plăcere şi-ţi va fi de folos." Eu îi răspund: „Nu există pe lume ceva, domnule Headstone, care să-mi facă mai mare plăcere". Domnul Headstone continuă: „Atunci, mă pot bizui, Hexam, pe faptul că mă cunoşti îndeaproape şi că vei pune o vorbă bună

pe lîngă sora ta?" „Firește, domnule Headstone — îi spun eu —, bineînțeles, am mare influență asupra ei." Nu-i așa, Liz?

— Da, Charley.

— Foarte bine! Vezi, începem să ne înțelegem de îndată ce discutăm cu temeinicie lucrurile, ca între frate și soră. Bun. Acum e rîndul *tău*. Ca nevastă a domnului Headstone vei ajunge într-o situație cum nu se poate mai respectabilă, vei ocupa un loc infinit mai bun în societate, vei părăsi malul fluviului și toate neplăcerile din trecut legate de asta, vei scăpa pentru totdeauna de croitoresele pentru păpuși și de tații lor bețivi și așa mai departe. Nu vreau s-o ponegresc pe domnișoara Jenny Wren; aș spune chiar că o scoate destul de bine la capăt, în felul ei de a fi. Dar felul ei de a fi nu-i și al tău, ca soție a domnului Headstone. Acum vezi, Liz, în toate privințele... în privința domnului Headstone, într-a mea, a ta... nimic n-ar putea aranja lucrurile mai bine, mai conform dorinței noastre.

Mergeau încetișor, în vreme ce băiatul vorbea; deodată, el se opri să vadă efectul cuvintelor lui. Lizzie avea ochii ațintiți asupră-i, dar cum nu trădau intenția de a ceda și deoarece rămăsese tăcută, porni din nou alături de ea. Cînd reîncepu discuția, glasul ei era întrucîtva descumpănit, deși căuta să ascundă acest neajuns.

— Dat fiind că am atîta influență asupra ta, Liz, poate că era mai bine dacă mai întîi stăteam eu de vorbă cu tine, înainte ca domnul Headstone să fi spus ceva. Dar pur și simplu totul părea să pledeze în favoarea lui, în chip atît de deplin, de fără tăgadă, iar eu știam că totdeauna te-ai purtat cu cap și cu bun-simț, încît am socotit inutil să mai intervin. S-ar putea să fi fost o greșeală din partea mea. Oricum, lucrurile se vor aranja curînd. Și pentru asta nu-i nevoie de altceva decît să-mi spui să mă duc numaidecît acasă și să-l înștiințez pe domnul Headstone că cele petrecute nu sînt definitive, că treptat-treptat totul va fi în ordine.

El se opri din nou. Fata îl privea speriată și plină de afecțiune, palidă la chip; ea clătină din cap.

— Ți-ai pierdut glasul? — rosti băiatul, tăios.

— Aș prefera să nu mai vorbesc nimic, Charley; dar dacă trebuie... Nu te pot autoriza să spui așa ceva domnului Headstone. Nu-ți pot da voie să spui așa ceva domnului Headstone. Nu mai rămîne nimic de transmis din partea

mea, după toate cele spuse de mine astă-seară, o dată pentru totdeauna.

— Și fata asta — strigă Charley, împingînd-o dispreţuitor într-o parte — pretinde că mi-e soră!

— Charley dragă, este pentru a doua oară cînd aproape mă lovești. Nu te supăra de cuvintele mele, nu vreau să cred... Doamne ferește... că o faci intenționat; dar nu-ţi dai de loc seama cu ce smucitură bruscă te-ai desprins de mine?

— În orice caz — rosti băiatul, fără să-i pese de această dojană, și continuîndu-și dezamăgirea rănită — știu ce înseamnă asta, și să nu-mi iei în nume de rău.

— Înseamnă ceea ce ţi-am spus eu, Charley, și nimic mai mult.

— Nu-i adevărat — strigă băiatul, pe un ton violent — știi foarte bine. Înseamnă podoaba de domnul Wrayburn al tău; asta înseamnă.

— Charley! Dacă-ţi mai amintești de zilele de odinioară cînd eram împreună, treci cu vederea!

— Dar nu vreau să fiu dezonorat de tine — continuă el cu neînduplecare — sînt hotărît, după ce m-am ridicat din mocirlă, nu vreau să mai fiu tras înapoi de tine. Tu nu mă poți dezonora decît dacă eu mai am de-a face cu tine, și pe viitor *nu vreau* să mai știu nimic de tine.

— Charley, cîte nopți, ca acum, și nopți mai grele, n-am stat pe pietrele caldarîmului, legănîndu-te în brațe! Retrage-ţi vorbele astea și să nu mai spui nici măcar că-ţi pare rău că le-ai spus; brațele mele îmi sînt deschise pentru tine, la fel ca inima.

— N-am să retrag nici o vorbă. Am să le repet. Ești o fată rea pînă-n măduva oaselor și o soră falsă, și am terminat cu tine. Am terminat cu tine pentru totdeauna!

Ridică mîinile lui ingrate și urîcioase ca și cum ar fi vrut să pună o stavilă între ei, se răsuci pe călcîie și o părăsi. Ea rămase pironită în același loc, fără să spună o vorbă, în nemișcare, pînă cînd tresări la bătăile orologiului din turla bisericii, și apoi se întoarse și dădu să plece. Dar cînd se smulse din nemișcare, abia atunci o podidi plînsul, lacrimi care de egoismul rece al fratelui ei îi stăteau ca un nod în gît.

— Ah, mai bine-aș rămîne aici cu morții! Ah, Charley, Charley, ăsta-i sfîrșitul vedeniilor noastre din foc!

Acestea au fost singurele cuvinte pe care le-a spus, ascunzîndu-şi faţa în mîini, asupra lespezilor de piatră ale zidului.

Cineva trecu pe acolo, o dată şi încă o dată ; se opri şi se uită în jur către ea. Era un om bătrîn, încovoiat, cu o pălărie cu calotă joasă şi gardini largi şi cu o redingotă pe el. După o clipă de şovăială, omul acesta se întoarse şi, înaintînd cu un aer plin de delicateţe şi compasiune, i se adresă :

— Scuză-mă, tînără doamnă, că îndrăznesc să-ţi vorbesc, dar e ceva care te întristează. Nu pot trece pe lîngă dumneata văzîndu-te că plîngi ca şi cum n-aş fi văzut şi n-aş fi auzit nimic. Pot să te-ajut ? Ce-aş putea face ca să-ţi aduc puţină mîngîiere ?

Ea înălţă capul la auzul acestor vorbe binevoitoare şi răspunse veselă :

— Oh, dumneata eşti, domnule Riah ?

— Fata mea ! — exclamă bătrînul. — Eram nedumerit ! Mi se părea că vorbesc unei străine. Ia-mă la braţ, ia-mă la braţ. Ce te mîhneşte ? Cine te-a supărat ? Biata fată... biata fată !

— Fratele meu s-a certat cu mine — spuse Lizzie, plîngînd în hohote — şi nu vrea să mai ştie nimic de mine.

— Ce om nerecunoscător ! — exclamă evreul, mînios. Lasă-l să plece. Scutură-ţi colbul de pe picioare şi lasă-l să plece. Vino, fata mea ! Vino acasă la mine... e doar peste drum... să mai întîrzii puţin ca să-ţi recapeţi liniştea şi să-ţi speli ochii, şi apoi te conduc eu pînă la dumneata. Căci e trecut de ora dumitale obişnuită şi curînd se face tîrziu, şi drumu-i lung, iar în seara asta e multă lume pe stradă.

Ea primi sprijinul pe care i-l oferea şi ieşiră amîndoi din curtea bisericii. Tocmai dădeau într-o arteră principală, cînd un alt ins, hoinărind abătut şi privind strada în sus şi-n jos, peste tot, exclamă surprins :

— Lizzie ! De unde vii ?... Dar ce s-a întîmplat ?

În timp ce Eugene Wrayburn îi punea această întrebare, ea se trase şi mai mult lîngă bătrîn şi lăsă capul în jos. Evreul, după ce aruncă o privire pătrunzătoare asupra lui Eugene, puse ochii în pămînt şi rămase ca mut.

— Lizzie, ce s-a întîmplat ?

— Domnule Wrayburn, nu-ţi pot spune acum. Nu-ţi pot spune în seara asta, dacă vreodată ar fi să-ţi spun... Te rog, lasă-mă.

— Dar, Lizzie, am venit anume ca să te întîlnesc. Am venit să te conduc acasă, pentru că am luat masa la o cafenea din vecinătate și știam la ce oră ieși. M-am tot învîrtit pe aici — adăugă Eugene — ca un portărel, sau — uitîndu-se la Riah — ca un negustor de haine vechi.

Evreul înălță ochii din nou și se mai uită o dată la Eugene.

— Domnule Wrayburn, te rog, te rog lasă-mă cu protectorul meu... Și încă ceva... Te rog, te rog, fii cu ochii-n patru.

— Misterele din Udolpho! — zise Eugene, mirat. Îmi îngădui să întreb, în prezența acestui domn mai în vîrstă, cine este amabilul protector?

— Un prieten de încredere — spuse Lizzie.

— Aș vrea să-l scutesc de încrederea lui — replică Eugene. — Dar trebuie să-mi spui, Lizzie, ce s-a întîmplat?

— Este vorba de fratele ei — interveni bătrînul, din nou ridicînd ochii.

— De fratele nostru e vorba? — se miră Eugene cu un dispreț suprem. — Fratele nostru nu merită să te gîndești la el, darmite să plîngi. Ce-a făcut fratele nostru?

Bătrînul ridică iarăși privirile, cu o căutătură gravă spre Wrayburn, cu o căutătură gravă spre Lizzie, în timp ce ea stătea cu privirile în jos. Și într-un caz, și într-altul, căutătura lui era plină de subînțeles, încît Eugene își stăvili expresia ușuratică pe care o avea pe limbă și căzu pe gînduri, înlocuind-o printr-un „Hm!".

Cu un aer perfect docil, bătrînul, fără să scoată o vorbă, ținea ochii în pămînt. Stătea, reținînd brațul lui Lizzie, ca și cum, obișnuit cu rezistența pasivă, i-ar fi fost totuna dacă trebuia să rămînă acolo proțăpit o noapte întreagă.

— Dacă domnul Aaron este atît de bun încît să lase în grija mea sarcina asta — spuse Eugene, pe care, curînd, povestea începuse să-l cam plictisească — ar fi absolut liber să-și vadă de treburile lui la sinagogă. Ar vrea domnul Aaron să fie așa de amabil?

Bătrînul rămase însă pironit locului.

— Bună seara, domnule Aaron — mai spuse Eugene, politicos — nu vreau să vă mai rețin. — Apoi, întorcîndu-se spre Lizzie: — Oare prietenul nostru, domnul Aaron, e puțin tare de urechi?

— Eu aud foarte bine, creştine — răspunse bătrînul, cald — dar astă-seară nu ascult decît de un singur glas, care-mi spune să n-o părăsesc pe domnişoara decît după ce o conduc acasă. Dacă dînsa îmi cere asta, atunci o fac. Altminteri, nu.

— Îmi daţi voie să vă-ntreb, domnule Aaron, de ce? — rosti Eugene, absolut netulburat în calmul lui.

— Scuzaţi-mă. Dacă dînsa mă întreabă, am să-i spun ei — răspunse bătrînul. — Nimănui altcuiva.

— Eu nu întreb — spuse Lizzie — şi te rog să mă iei acasă. Domnule Wrayburn, astă-seară am trecut printr-o amară încercare şi sper că n-o să mă socoteşti ingrată, sau ascunsă, ori schimbătoare. Nu sînt astfel, sînt doar o fiinţă nenorocită. Te rog, nu uita ce ţi-am spus. Te rog, te rog, fii cu ochii-n patru.

— Draga mea Lizzie — răspunse Eugene cu glas scăzut, aplecîndu-se spre ea, de cealaltă parte — de ce? Faţă de cine?

— De cineva pe care nu de mult l-ai văzut şi s-a mîniat.

El pocni din degete şi rîse.

— Hai — zise — dacă altfel nu se poate, domnul Aaron şi cu mine vom împărţi această încredere şi împreună te vom conduce acasă. Domnul Aaron de partea aceea, eu aici. Dacă domnul Aaron este de perfect acord, am putea porni chiar acum.

Eugene cunoştea puterea pe care o avea asupra ei. Ştia că n-o să insiste ca el să plece. Ştia că, fiindu-i teamă în ce-l privea, va fi neliniştită dacă-l va pierde din ochi. În ciuda felului uşor în care lua el lucrurile şi a nepăsării lui aparente, ştia tot ce voia să ştie despre ce gîndea şi ce simţea Lizzie.

Şi aşa cum mergea lîngă ea atît de vesel, atît de nepăsător la tot ce se spusese împotriva lui; atît de superior ca spirit şi stăpînire de sine faţă de crisparea sumbră a celuilalt pretendent, faţă de violenţa fratelui ei; atît de credincios ei, după cum se părea, faţă de ingratitudinea celui de acelaşi sînge cu ea — ce imens avantaj, ce influenţă covîrşitoare avea el în seara aceea! Adăugînd la toate astea că biata fată auzise cum îl ponegrea din pricina lui, iar ea suferise pentru el, atunci nimeni nu se va mai mira de ce tonul lui serios şi plin de interes în această ocazie (dînd impresia că nepăsarea lui fusese adoptată numai ca s-o liniştească pe ea), că atin-

gerea cea mai delicată a lui, privirea lui cea mai fugară, însăşi prezenţa lui lîngă ea pe strada aceea întunecoasă şi banală păreau nişte frînturi dintr-o lume de basm, unde gelozia, răutatea şi josniciile de tot felul n-aveau ce căuta şi nu puteau suporta splendoarea, atacînd-o aşa cum fac sufletele josnice.

Deoarece nu s-a mai pomenit nimic despre o eventuală oprire la Riah, porniră direct spre locuinţa lui Lizzie. Cu puţin înainte de a ajunge acasă, ea se despărţi de ei şi intră singură înăuntru.

— Domnule Aaron — spuse Eugene cînd rămaseră împreună pe stradă — nu-mi rămîne să vă spun decît, mulţumindu-vă pentru tovărăşie, spre părerea mea de rău : Adio.

— Domnule — replică bătrînul — vă spun noapte bună şi vă doresc să nu mai fiţi atît de nepăsător.

— Domnule Aaron — răspunse Eugene — vă spun noapte bună şi vă doresc (pentru că sînteţi puţin plicticos) să nu vă mai pese aşa de mult de alţii.

Acum, de îndată ce termină de jucat rolul lui din seara aceea, întorcînd spatele bătrînului şi ieşind din scenă, îl şi năpădiră gîndurile.

— Cum sunau întrebările lui Lightwood ? — murmură el, oprindu-se să-şi aprindă o ţigară. Ce-o să se întîmple ? Ce aî de gînd să faci ? Încotro o apuci ? Vom afla curînd. Ah ! — oftă el din adîncuri.

O oră mai tîrziu, oftatul lui din adîncuri a fost repetat ca un ecou, cînd Riah, care se aşezase pe o scară întunecată, peste drum de casa cu pricina, se ridică şi plecă agale, furişîndu-se pe străzi în veşmintele lui străvechi, ca strigoiul unor timpuri apuse.

Capitolul XVI

LA O ANIVERSARE

Onorabilul Twemlow, întorcîndu-se în locuinţa lui de deasupra grajdurilor din Duke street, Saint James's, aude caii făcîndu-şi toaleta de dimineaţă şi se consideră în general într-o poziţie dezavantajată în comparaţie cu nobilele animale întreţinute. Căci nu numai că, pe de o parte, nu are un valet care să-i tragă o palmă răsunătoare, cerîndu-i pe un ton morocănos să se scoale, să vină încoace, dar pe de altă parte nu are absolut nici un fel de servitor ; şi fiindcă articulaţiile degetelor şi alte articulaţii ale domnului cumsecade scîrţîie dimineaţa de ruginite ce sînt, i s-ar părea agreabil chiar şi dacă l-ar lega zdravăn cu capul de uşa camerei lui, numai să se vadă cu îndemînare spălat, frecat, pomădat, ferchezuit, îmbrăcat, iar el, în aceste manifestări sîcîitoare, să aibă doar un rol pasiv.

Cît despre felul cum procedează seducătoarea Tippins cînd se găteşte ca să-i ademenească pe bărbaţi, asta ştiu doar Graţiile şi camerista ei ; dar poate că pînă şi această făptură cuceritoare, deşi fără a fi nevoită, ca Twemlow, să se servească singură, ar putea să se dispenseze substanţial de necazul cu restaurarea zilnică a farmecului ei, deoarece, cît despre obraz şi gît, această divă adorabilă este, pare-se, un fel de langustă care îşi aruncă un rînd de piele în fiecare dimineaţă, fiind nevoită de aceea să rămînă într-un loc şor retras pînă se întăreşte noua crustă.

Twemlow, totuşi, şi-a pus în sfîrşit gulerul, cravata şi manşetele, acestea din urmă ajungîndu-i pînă la degete, şi ia gustarea de dimineaţă în oraş. Dar cu cine să ia gustarea de dimineaţă dacă nu cu vecinii lui apropiaţi : soţii Lammle,

din strada Sackville, care l-au înştiinţat că se va întîlni cu ruda lui îndepărtată, domnul Fledgeby? Impunătorul Snigsworth ar putea să-l pună la index pe Fledgeby, interzicîndu-i să vină, dar paşnicul Twemlow cugetă:

„Dacă *el* mi-e rudă, ce vină am eu? Şi ca să te-ntîlneşti cu cineva nu înseamnă să-l şi cunoşti."

Se sărbătoreşte un an de la căsătoria fericită a domnului şi doamnei Lammle, şi sărbătorirea are loc sub forma unui mic dejun, pentru că un dineu la proporţiile cuvenite de fast nu s-ar putea da într-un cadru mai puţin somptuos decît palatul imaginar după care atîţia oameni tînjesc înnebuniţi.

Aşadar, Twemlow traversează Piccadilly destul de ţeapăn, conştient că odinioară era mai drept la trup şi mai puţin în primejdie să fie călcat de vehiculele iuţi. Asta de fapt se petrecea pe vremea cînd spera să obţină de la teribilul Snigsworth permisiunea de a face ceva sau de a fi ceva în viaţă şi înainte ca acest başbuzuc magnific să fi emis ucazul: „Nefiind în stare să se afirme, trebuie să rămînă un pensionar sărac de-al meu, şi prin aceasta se va considera pensionat".

Ah, dragă Twemlow! Spune tu, fiinţă măruntă, slabă şi cenuşie, ce gînduri te mai frămîntă astăzi despre extravaganţa — dacă mai poate fi numită astfel — care ţi-a zdrobit inima pe cînd era încă verde, iar părul castaniu, spune; oare e mai bine sau mai rău, mai chinuitor sau mai puţin chinuitor să crezi pînă-n clipa de faţă în această extravaganţă, ori s-o cunoşti aşa cum este, un crocodil lacom, nu o platoşă, nu mai puţin incapabilă de a-şi închipui gingăşia punctului sensibil şi tandru care bate sub jiletcă, decît de a ajunge drept acolo cu o andrea? Spune, de asemenea, dragă Twemlow, oare e o soartă mai fericită să fii ruda săracă a unui om mare, sau să stai în plină iarnă în zloată şi să adapi caii dintr-un jgheab teşit, la staţia de poştalion, unde ţi-ai pus piciorul tău nesigur cît pe-aci să aluneci?

Twemlow nu spune nimic şi îşi vede de drum. Cînd ajunge aproape de uşa soţilor Lammle, vine şi o trăsură micuţă, cu un cal, unde se află divina Tippins. Tippins lasă geamul în jos şi laudă cu mult haz vigilenţa cavalerului ei, care o aşteaptă s-o ajute să coboare. Twemlow îi dă mîna şi o ajută să coboare, cu o politeţe nu mai puţin gravă ca atunci cînd

ar fi fost vorba de ceva real, şi pornesc pe trepte în sus ; Tippins nu prea e stăpînă pe picioare, dar caută să dea impresia că acele membre nesigure tresaltă numai din pricina vioiciunii lor.

Şi dragă doamnă Lammle în sus, dragă domnule Lammle în jos, ce mai faceţi şi cînd mai treceţi pe la zi-i pe nume... Guy, conte de Warwick... cum se numeşte... Dun Cow... să vă procuraţi jambonul ? Uite şi pe Mortimer, al cărui nume e şters pentru totdeauna de pe lista iubiţilor mei, mai întîi din pricină că-i nestatornic şi apoi din cauză de părăsire josnică... Ce mai *faci*, mizerabile ? Şi domnul Wrayburn... dumneata aici ! De ce-oi mai fi venit şi *dumneata*, căci sîntem cu toţii siguri dinainte că n-ai să vorbeşti ! Şi Veneering, M.P. [1], cum mai merg treburile pe la Cameră, şi cînd o să daţi afară pentru noi toţi oamenii aceia groaznici ? Aa, iat-o şi pe doamna Veneering... draga mea, e posibil să fie adevărat că te duci seară de seară în locul acela înăbuşitor ca să auzi oamenii ăia pălăvrăgind ? Apropo, Veneering, fiindcă veni vorba, de ce nu pălăvrăgeşti şi *dumneata* ? Încă nici n-ai deschis gura acolo, şi murim de nerăbdare să auzim ce-ai să ne spui ! Domnişoară Podsnap, sînt încîntată că te văd ! Tata e aici ? Nu ! Nici mama ? Aa ! Domnul Boots ! Ce bucurie ! Domnul Brewer ! s-a strîns tot grupul. Şi astfel, Tippins nu-i scapă din ochi pe Fledgeby şi pe ceilalţi oaspeţi fără însemnătate printr-o lornietă de aur, murmurînd, foindu-se încoace şi-ncolo, în felul ei inocent şi neastîmpărat : „Nu mai cunosc pe nimeni ? Nu. Cred că nu. Acolo nimeni. *Dincolo* nimeni. Nimeni, nicăieri !"

Domnul Lammle, în toată splendoarea lui, îşi aduce prietenul Fledgeby, care moare dacă nu-i face onoarea de a fi prezentat doamnei Tippins. Fledgeby, o dată prezentat, pare că vrea să spună ceva, pare că nu vrea să spună nimic, face impresia succesiv, că meditează, că e resemnat şi deznădăjduit. Se întoarce la Brewer, trece pe la Boots şi dispare în fundul încăperii, îşi pipăie favoriţii, ca şi cum ar fi putut să-i crească în ultimele cinci minute.

Dar Lammle îl înhaţă din nou, înainte ca acesta să se fi convins pe deplin de pustiul terenului. Fledgeby nu prea

[1] Iniţiale pentru „membru al Parlamentului".

pare în apele lui, căci Lammle iarăşi îl ia drept muribund. De astă dată moare dacă nu-i e prezentat lui Twemlow.

Twemlow îi întinde mîna. Se bucură de cunoştinţă.

— Mama dumitale, domnule, a fost rudă cu mine.

— Cred, domnule — încuviinţează Fledgeby.

Dar mama şi familia ei erau două lucruri diferite.

— Locuieşti acum în acest oraş, domnule? — îl întreabă Twemlow.

— Aici stau de cînd mă ştiu — răspunde Fledgeby.

— Îţi place oraşul? — spune Twemlow.

Dar a nimerit-o prost, căci Fledgeby înţelege greşit întrebarea şi-i răspunde înţepat. Nu, nu-i place oraşul.

Lammle încearcă să dreagă lucrurile făcînd observaţia că nu toţi oamenii stau cu plăcere la oraş.

Deoarece Fledgeby îi întoarce vorba susţinînd că în viaţa lui n-a auzit de un asemenea caz, în afară de al lui, Twemlow iarăşi calcă în strâchini.

— S-ar părea că nu-i nimic nou în dimineaţa asta — mai spune Twemlow, ridicîndu-se cu mult curaj.

Fredgeby habar n-are.

— Nu, nimic nou — rosteşte Lammle.

— Nici o picătură — adaugă Boots.

— Nici un atom — întăreşte Brewer.

Execuţia acestei mici piese de concert pare întrucîtva să trezească spiritele în general, ca şi cum ar fi fost vorba de îndeplinirea unei datorii, şi petrecerea se înteţeşte. Fiecare dă impresia că e mai împăcat ca înainte faţă de calamitatea în care se află, de a suporta societatea altcuiva. Chiar şi Eugene, stînd la fereastră şi clătinînd ciucurele de la un transperant, îi dă acum un vînt puternic, de parcă ar fi mai bine dispus.

Se anunţă micul dejun. Totul pe masă e atrăgător şi festiv, dar decoraţiile dezvăluie un aer de vremelnicie, ceva nomad, vrînd să pretindă că ar fi fost cu mult mai atrăgătoare şi mai festive în palatul multdorit. Servitorul personal al domnului Lammle dinapoia scaunului său, şi chimistul analitic dinapoia scaunului lui Veneering constituie pilde că slugile se împart în două categorii: una — care dispreţuieşte cunoştinţele stăpînului, iar cealaltă — care-l dispreţuiesc pe stăpîn. Servitorul domnului Lammle face parte din grupul al doilea. Pare foarte surprins şi abătut din pricină că poliţia întîrzie aşa de mult

cînd e vorba să-l înșface pe stăpînul lui, pentru cine știe ce învinuire capitală.

Veneering, M. P., în dreapta doamnei Lammle ; Twemlow în stînga ei ; doamna Veneering, N.M.P. (nevasta membrului în Parlament), și lady Tippins sînt în dreapta și în stînga domnului Lammle. Dar, bineînțeles, micuța Georgiana stă în raza de fascinație a surîsului și ochilor domnului Lammle. Și, bineînțeles, în imediata apropiere a micuței Georgiana, sub inspecția aceluiași domn cu favoriți roșcovani, stă Fledgeby.

În cursul micului dejun, o dată sau de două ori, ba chiar și mai des, domnul Twemlow se întoarce brusc spre doamna Lammle și apoi îi spune :

— Îmi cer scuze !

Aceasta nu intră în tabieturile lui Twemlow, și atunci, astăzi de ce-o face ? Păi, adevărul este că Twemlow tot are impresia că doamna Lammle ar vrea să-i vorbească, și întorcîndu-se vede că nu-i așa, și mai cu seamă că ochii ei sînt îndreptați asupra lui Veneering. Oricît de ciudat ar părea, impresia asta a lui Twemlow persistă și după ce se scuză, și totuși așa este.

După ce lady Tippins se înfruptă zdravăn din fructele pămîntului (printre care și zeama de struguri), ea devine mai vioaie și se apucă să scoată scîntei din Mortimer Lightwood. Este de la sine înțeles printre cei inițiați că Mortimer, iubitul infidel, trebuie să fie proțăpit la masă în fața doamnei Tippins, cu care va aprinde apoi focul conversației. Între două dumicaturi, lady Tippins, cu ochii la Mortimer, îi amintește că tot aici, la dragii de Veneering, și în prezența acelorași oaspeți ca și acum, el le-a vorbit despre istoria cu omul de cine știe unde, ajunsă de atunci atît de teribil de captivantă și îndeobște cunoscută.

— Da, lady Tippins — încuviințează Mortimer — chiar așa a fost, ca pe scenă, cum se spune !

— Atunci — rostește încîntătoarea doamnă — așteptăm să-ți susții faima și să ne povestești altceva.

— Lady Tippins, în ziua aceea m-am epuizat pentru tot restul vieții, și nu mai am ce da din mine.

Mortimer se pune astfel la adăpost, pentru că simte că de obicei Eugene, și nu el este cel care întreține conversația și că în cercurile unde Eugene totuși se încăpățînează să tacă, el,

Mortimer, nu-i altceva decît o copie după imaginea prietenului său.

— Eu sînt hotărîtă — stăruie fascinanta Tippins — să mai scot ceva din dumneata. Trădătorule ! Ce-am auzit, o nouă dispariție ?

— Pentru că dumneata ai auzit — îi dă replica Lightwood —, poate ne spui și nouă.

— Monstrule, piei din ochii mei ! — strigă lady Tippins. Chiar Gunoierul dumitale de aur mi-a vorbit.

Domnul Lammle intervine și-i povestește cu glas tare că povestea cu omul de cine știe unde are o urmare. După această veste se așterne tăcerea.

— Te asigur — zice Lightwood, dînd ocol mesei din priviri — n-am nimic de spus.

Dar Eugene îl îndeamnă, cu voce joasă :

— Hai, povestește, povestește !

Se corectează și adaugă :

— Nimic care să merite a fi menționat.

Boots și Brewer descoperă numaidecît că e vorba de ceva imens de important și devin zgomotoși în rugăminţile lor pline de politețe. Veneering descoperă același lucru, cu rezultate similare. Dar s-ar părea că atenția îi e acum destul de tocită și reține greu, acesta fiind tonul Camerei Comunelor.

— Vă rog, nu vă dați osteneala să vă instalați ca auditori — spune Mortimer Lightwood — pentru că eu voi fi terminat cu mult înainte ca dumneavoastră să adoptați atitudini confortabile. Este ca și...

— Este ca și... — îl întrerupe Eugene nerăbdător — este ca și istoria pentru copii :

O să vă spun o poveste
Cum alta nu mai este,
Și-acum a-nceput povestea ;
Dar să vă spun o alta
C-un cavaler de Malta,
Și-acum s-a sfîrșit povestea.

...Grăbește-te, du-o pînă la capăt !

Eugene rostește aceasta pe un ton vexat ; el se lasă pe spate în jilț și se uită cu răutate la lady Tippins, care dă din cap

spre el, „ursul ei drag", și adaugă în glumă că ea (cum altfel ?) întruchipează „frumusețea", iar el „Bestia".

— Aluzia — continuă Mortimer — făcută de preaonorata și frumoasa cuceritoare din fața mea se referă, presupun, la următoarele. De foarte puțină vreme, tînăra Lizzie Hexam, fiica defunctului Jesse Hexam, alias Gaffer... care, după cum ne amintim, a găsit trupul omului de nu se știe unde... a primit în chip tainic, habar n-are de la cine, o hîrtie de retractare legală a învinuirilor aduse tatălui ei de către un alt ins locuind în preajma fluviului, pe nume Riderhood. Nimeni nu crezuse așa ceva pe atunci, căci Rogue Riderhood... sînt ispitit să mă abat puțin, amintind de lupul din poveste, care ar fi adus un mare serviciu societății dacă îi devora pe părinții lui Riderhood încă din fașă... a umblat la început cu cioara vopsită în privința acuzațiilor, pe care, de fapt, le-a lăsat baltă. Totuși, hîrtia de retractare despre care am pomenit a ajuns în mîinile lui Lizzie Hexam, cu fantezia de rigoare cum că fusese transmisă printr-un mesager anonim, într-o pelerină de culoare închisă, cu pălăria trasă pe ochi, și a fost apoi înaintată de ea, pentru dezvinovățirea tatălui său, domnului Boffin, clientul meu. Vă rog să-mi scuzați expresia folosită la prăvălie, dar cum nu mai avusesem alt client, și după toate probabilitățile nici nu voi mai avea vreodată, sînt destul de mîndru de el ca de o curiozitate, pesemne unică, a naturii.

Deși aparent spontan ca de obicei în sinea lui, Lightwood nu-i chiar la fel de spontan ca de obicei. Vrînd să dea impresia că puțin îi pasă de Eugene, el simte totuși că în privința acestuia nu prea miroase a bine.

— Ciudățenia naturală care reprezintă singura podoabă a muzeului meu profesional — continuă el — își rugă secretarul... un individ de tipul crabului-pustnic, sau ca un soi de stridie, și al cărui nume este, cred, Rokesmith... dar n-are cîtuși de puțin importanță... să-i zicem Artichoke... să intre în legătură cu Lizzie Hexam. Artichoke este gata să facă asta, încearcă să facă acest lucru, dar dă greș.

— De ce dă greș ? — întrebă Boots.

— Cum dă greș ? — întrebă Brewer.

— Iertați-mă — rosti Lightwood — trebuie să amîn o clipă răspunsul, altminteri povestea își pierde orice interes. Deoarece Artichoke eșuează definitiv, clientul meu îmi atribuie

cazul : scopul lui fiind să duc mai departe mersul cercetărilor, în cazul respectiv. Iau măsuri să intru în legătură cu ea ; întîmplător, deţin chiar şi unele mijloace speciale — aruncînd o privire spre Eugene — de a intra în legătură cu ea, dar şi cu dau greş, pentru că fata a dispărut.

— A dispărut ! — se aude ca un ecou general.

— S-a făcut nevăzută — zise Mortimer. — Nimeni nu ştie cum, nimeni nu ştie cînd, nimeni nu ştie unde. Şi astfel, ia sfîrşit povestea la care s-a referit preaonorata şi frumoasa mea cuceritoare din faţă.

Tippins, cu un ţipăt scurt, fermecător, este de părere că pînă la urmă „vom ajunge cu toţii să fim ucişi în paturile noastre".

Eugene se uită la ea, ca şi cum numai o parte din noi i-ar fi de-ajuns.

Doamna Veneering, N.M.P., face observaţia că din pricina acestor mistere sociale nu-ţi vine să-l mai laşi singur pe bebeluş.

Veneering, M. P., doreşte să fie informat (cu aerul lui obişnuit de a-l vedea pe preaonoratul preopinent în fruntea Ministerului de Interne în locul lui) dacă se presupune cumva că persoana în chestiune a dispărut prin răpire şi dacă este cumva rănită.

Cel care dă răspunsul este Eugene, şi nu Lightwood, un răspuns grăbit şi supărat :

— Nu, nu, nu ; nu asta se presupune, ci că a dispărut de bunăvoie, dar definitiv, fără nici o urmă.

Totuşi, nu se cuvine, Doamne fereşte, ca subiectul principal, fericirea domnului şi a doamnei Lammle, să dispară o dată cu celelalte dispariţii — o dată cu dispariţia ucigaşului, a lui Julius Handford, a fetei, Lizzie Hexam — şi de aceea Veneering se grăbeşte să cheme la tîrlă oile rătăcite. Cine mai bine ca el ar putea vorbi despre fericirea domnului şi a doamnei Lammle, cei mai scumpi şi mai vechi prieteni de-ai lui de pe lume ? Ce oaspeţi ar putea să-i inspire mai multă încredere decît cei prezenţi, întrunindu-i laolaltă pe cei mai vechi şi mai scumpi prieteni de-ai lui de pe lume ? Aşa că Veneering, fără formalitatea de a se mai ridica în picioare, se lansează într-un discurs de familie, împotmolindu-se treptat-treptat într-o peltea parlamentară, cînd vede la acea masă pe bunul lui prieten Twemlow, care în aceeaşi zi, cu un

zn în urmă, i-a acordat bunului său prieten Lammle frumoasa mînă a bunei lui prietene Sophronia ; mai vede la acea masă pe bunii lui prieteni Boots şi Brewer, care au strîns rîndurile în jurul lui într-o perioadă în care şi buna lui prietenă lady Tippins a strîns rîndurile în jurul lui — da, şi încă în rîndurile cele mai din faţă — fapt pe care niciodată nu-l va uita, atîta timp cît va avea mintea clară.

Dar nu poate să nu mărturisească ce mult simte lipsa de la acea masă a bunului şi vechiului prieten Podsnap, cu toate că este temeinic reprezentat de scumpa lui prietenă, tînăra Georgiana. Mai vede apoi la aceea masă (aceasta o anunţă cu mare pompă, ca şi cum s-ar fi datorat puterii unui nemaipomenit telescop) pe prietenul său, domnul Fledgeby, dacă-i dă voie să-l numească astfel. Pentru toate aceste motive şi pentru multe altele care, el ştie prea bine, n-ar fi scăpat unor persoane cu o agerime excepţională ca a dumneavoastră tuturor, trebuie să atragă atenţia că a venit clipa cînd, cu inimile în pahare, cu lacrimi în ochi, cu binecuvîntarea pe buze şi în general cu belşug de şuncă şi spanac în cămările noastre emoţionale, să închinăm cu mic şi mare în sănătatea dragilor noştri prieteni, soţii Lammle, urîndu-le mulţi, mulţi ani fericiţi, ca cel care s-a scurs, şi mulţi, mulţi prieteni la fel de uniţi sufleteşte cum sînt ei. Şi doar atît vrea să mai adauge : că Anastatia Veneering (care în clipa aceea e auzită cum plînge) este formată după acelaşi model ca şi vechea şi distinsa ei prietenă, Sophronia Lammle, că este devotată bărbatului care i-a cerut mîna şi i s-a acordat, îndeplinindu-şi cu noblеţe îndatoririle de soţie.

Deoarece nu vede altă ieşire, Veneering îşi strunеşte extrem de scurt Pegasul lui oratoric şi cade greoi, dîndu-se de-a berbeleacul peste cap, cu :

— Lammle, Dumnezeu să te binecuvînteze !

Urmează Lammle. Prea s-a vorbit mult despre el în toate privinţele ; prea mult nas, grosolan ca formă şi strîmb — pe chip, în suflet şi în maniere — prea mult zîmbet ca să fie sincer ; priviri prea încruntate ca să fie false ; prea mulţi dinţi mari la tot pasul, laolaltă, ca să sugereze muşcătura. El vă mulţumeşte, dragi prieteni, pentru urările voastre binevoitoare şi speră să vă primească — poate chiar la următoarea ocazie încîntătoare de acest soi — într-o locuinţă mai

potrivită exigenţelor voastre în materie de ospitalitate. El n-o să uite niciodată că la Veneering l-a văzut ea pentru prima oară. Au şi vorbit despre asta îndată după căsătorie şi s-au înţeles să nu uite niciodată. De fapt, lui Veneering datorează unirea lor. Ei speră într-o bună zi să-i poată demonstra recunoştinţa lor („Nu, nu, nu" — se împotriveşte Veneering), ba da, da, şi o vor face, desigur, de îndată ce vor putea! Însurătoarea lui cu Sophronia n-a fost din interes, de amîndouă părţile: ea avea micuţa ei avere, el avea micuţa lui avere. Acum au pus împreună micile lor averi... a fost o căsătorie din pură înclinaţie şi potrivire de caracter. Mulţumesc! Sophroniei şi lui le place societatea oamenilor tineri; dar nu-i sigur că locuinţa lor ar fi nimerită pentru tineri care-şi propun să rămînă burlaci, căci luînd contact cu fericirea care domneşte în această gospodărie s-ar putea să se răzgîndească. El nu face aluzie la nimeni din cei prezenţi; în orice caz, nu la micuţa şi scumpa lor Georgiana. Din nou mulţumesc! Apropo, şi nici la prietenul lui, Fledgeby, nu face aluzie. Îi mulţumeşte lui Veneering pentru felul afectuos în care a vorbit despre prietenul lor comun, Fledgeby, căci are pentru acest domn stima cea mai profundă. Mulţumesc! De fapt (revenind pe neaşteptate la Fledgeby), cu cît îl cunoşti mai bine, cu atît descoperi în el ceea ce aşteptai să cunoşti. Din nou mulţumesc! În numele scumpei lui Sophronia şi într-al său, mulţumesc!

Doamna Lammle stătea absolut nemişcată, cu ochii la faţa de masă. Cînd domnul Lammle puse punct cuvîntării, Twemlow se mai întoarce o dată spre ea, involuntar, mereu sub impresia că doamna Lammle ar fi vrut să-i vorbească. De astă dată însă, într-adevăr vrea să i se adreseze. Veneering discută cu vecinul din cealaltă parte; ea vorbeşte cu glas scăzut:

— Domnule Twemlow.

El răspunde:

— Îmi cer iertare. Da?

Încă şovăielnic, pentru că nu se uită la el.

— Dumneata ai suflet de gentleman şi ştiu că pot avea încredere în dumneata. Vrei să-mi oferi prilejul să-ţi spun cîteva cuvinte cînd te vei duce sus?

— Desigur. Aş fi onorat.

— Să nu dai nimic de bănuit, te rog ; nu te miri dacă gesturile mele vor fi mai nepăsătoare decît vorbele. S-ar putea să fiu urmărită.

Uimit la culme, Twemlow duce mîna la frunte şi se lasă pe spate în jilţ, cufundat în gînduri. Doamna Lammle se ridică. Toţi se ridică. Doamnele urcă scara. Domnii le urmează curînd. Între timp, Fledgeby s-a uitat cu luare-aminte la favoriţii lui Boots, la favoriţii lui Brewer şi la favoriţii lui Lammle, chibzuind care model de favoriţi ar prefera să se ivească şi la el, prin frecare, numai dacă geniul bărbii ar voi să răspundă la frecăturile lui.

În salon se formează grupuri, ca de obicei. Lightwood, Boots şi Brewer bat din aripi ca nişte fluturi de noapte în jurul lumînării ăsteia galbene de ceară — care, aşa cum picură, are ceva de giulgiu : lady Tippins. Cîţiva oaspeţi mai puţin importanţi îi cultivă pe Veneering, M.P., şi pe doamna Veneering M.M.P. Lammle stă cu braţele încrucişate, mefistofelic, într-un ungher, cu Georgiana şi Fledgeby. Doamna Lammle, pe o canapea de lîngă masă, îl pofteşte pe domnul Twemlow să se uite într-un album cu imagini pe care îl are în mînă.

Domnul Twemlow ia loc pe un taburet din faţa ei, şi doamna Lammle îi atrage atenţia asupra unui portret.

— Ai motive, nimic de zis, să fii surprins — îi spune ea încetişor — dar n-ar trebui să se citească asta pe chipul dumitale.

Tulburat, Twemlow face eforturi să nu pară astfel, şi cînd colo e şi mai fîstîcit.

— Domnule Twemlow, cred că pînă astăzi nu-ţi mai văzuseşi niciodată rudele îndepărtate.

— Nu, niciodată.

— Acum, că l-ai văzut, îţi dai seama şi cîte parale face. Nu prea eşti mîndru de el ?

— La drept vorbind, doamnă Lammle, nu.

— Dacă l-ai cunoaşte mai bine, ai fi şi mai puţin înclinat să-l aprobi. Iată încă un portret. Ce părere ai despre acesta ?

Twemlow are tocmai atunci prezenţa de spirit să spună tare :

— Foarte mult seamănă ! Seamănă nemaipomenit de mult !

— Poate că ai observat pe cine copleşeşte cu atenţii ? Ai băgat de seamă unde este acum şi ce face ?

— Da. Dar domnul Lammle...

Ea aruncă o privire pe care el n-o poate înțelege și îi arată un alt portret.

— Foarte bun ; nu-i așa ?

— Minunat ! — răspunde Twemlow.

— Seamănă așa mult de parc-ar fi aproape o copie fidelă, nu ?... Domnule Twemlow, mi-e cu neputință să-ți spun cît m-am frămîntat pînă să iau hotărîrea de a-ți vorbi cum vorbesc acum. Am făcut-o numai din convingerea că niciodată n-o să mă trădezi, că pot să continui. Te rog să-mi făgăduiești că niciodată nu-mi vei trăda încrederea... că o s-o respecți chiar dacă vei înceta să mă respecți pe mine... Asta îmi va fi de-ajuns, ca și cum mi-ai fi jurat.

— Doamnă, pe onoarea unui biet gentleman...

— Mulțumesc. Mai mult nici nu doresc. Domnule Twemlow, te implor, salvează acest copil.

— Copil ?

— Pe Georgiana. Are să fie jertfită. O vor ademeni și va trebui să se mărite cu ruda aceea a dumitale. Este o chestiune de tovărășie de afaceri, o speculație bănească. Ea nu are puterea de voință sau forța de caracter să-și vină singură în ajutor ; este pe punctul să fie vîndută și să aibă o soartă nenorocită, pentru tot restul vieții.

— Uimitor ! Dar ce-aș putea face *eu* ca să împiedic acest lucru ? — întrebă Twemlow, zguduit și indignat pînă-n ultimul grad.

— Iată un alt portret. Nu prea e reușit, nu-i așa ?

Uluit de grația nepăsătoare cu care lăsa capul pe spate pentru a-l privi cu un ochi critic, Twemlow își dă seama că trebuie să recurgă și el la acest procedeu — ceea ce și face, cu toate că nu-l mai poate desluși de la o atît de mare depărtare.

— Hotărît lucru, nu-i reușit — spuse doamna Lammle. — Rigid și exagerat !

— Și ex... — Dar în halul în care se află Twemlow, nu mai poate lega cuvintele și îngaimă un : — Exact așa.

— Cuvintele dumitale, domnule Twemlow, vor avea greutate în ochii tatălui ei, oricît de orb și de înfumurat ar fi. Știi ce mult caz face de familia dumitale. Nu pierde nici o secundă. Avertizează-l.

— Dar împotriva cui să-l avertizez ?

— Împotriva mea.

În acest moment critic, Twemlow capătă din fericire, un stimulent. Și acest stimulent este vocea lui Lammle.

— Sophronia, draga mea, ale cui sînt portretele pe care i le arăți domnului Twemlow ?

— Ale unor oficialități, Alfred.

— Arată-i ultimul meu portret.

— Bine, Alfred.

Ea pune jos albumul, ia un altul, dă foile și-i prezintă lui Twemlow portretul.

— Asta-i ultimul făcut de domnul Lammle. Ți se pare bun ?... Avertizează-l pe tatăl ei împotriva mea. Așa-mi trebuie, căci am luat de la început parte la complot. Soțul meu l-a pus la cale, ruda dumitale și cu mine. Îți spun asta numai ca să-ți demonstrez ce nevoie are să fie salvată biata copilă, prostuța asta plină de afecțiune. N-o să-i repeți cuvintele acestea tatălui ei. Astfel o să ne pui pe mine și pe soțul meu la adăpost. Căci, deși aniversarea de astăzi nu-i decît un moft, el e totuși soțul meu și trebuie să trăim... Crezi că seamănă ?

Twemlow, în zăpăceala lui, se preface că compară portretul din mînă cu originalul, în timp ce acesta, din ungherul lui, îl privește mefistofelic.

— Într-adevăr, foarte bun ! — sînt cuvintele pe care pînă la urmă Twemlow și le smulge sieși cu chiu cu vai.

— Îmi pare bine că-l consideri astfel. În general, și eu îl socot cel mai izbutit. Celelalte sînt așa de întunecate ! Aici, de exemplu, e un alt portret de-al domnului Lammle...

— Dar nu-nțeleg ; nu văd cum să fac — se bilbîie Twemlow, aplecîndu-se peste album cu lornieta la ochi... — Cum să-l previn pe tatăl ei fără să-i spun despre ce-i vorba ? Pînă unde pot să-i spun ? Cît de puțin pot să-i spun ? Nu... nu... Nu-mi dau seama.

— Spune-i că sînt o codoașă ; spune-i că sînt o femeie vicleană și intrigantă ; spune-i că ești sigur că-i mai bine ca fiică-sa să nu mai intre în casa mea, să nu mai fie în preajma mea. Spune-i orice vrei de genul ăsta... totu-i adevărat. Știi ce umflat în pene este și ce ușor poți să-i pui orgoliul pe jăratec. Spune-i atît cît să-l pui pe jăratic și să-l faci să fie grijuliu cu ea ; în rest, las'pe mine. Domnule Twemlow, simt degradarea

mea subită în propriii mei ochi, simt schimbarea care trebuie să se fi produs în legătură cu mine în ai dumitale... în aceste ultime cîteva clipe. Dar mă bizui pe buna dumitale credință față de mine, acum ca și atunci cînd am început să-ți vorbesc. Dacă ai ști în cîte rînduri am încercat astăzi să intru în vorbă cu dumneata, aproape că te-ar prinde mila de mine. În ce mă privește, nu mai am nevoie de nici o promisiune din partea dumitale, căci îmi ajunge cea pe care mi-ai făcut-o. Nu mă pot încumeta să spun nimic, căci văd că sînt urmărită. Dacă ai vrea să mă liniștești, asigurîndu-mă că ai să intervii pe lîngă tată ca să-i salvezi fata nevinovată, închide albumul ăsta înainte de a mi-l înapoia și voi ști ce tîlc să dau și îți voi mulțumi din toată inima... Alfred, domnul Twemlow consideră ultimul portret cel mai bun și este întru totul de acord cu tine și cu mine.

Alfred se apropie. Cei din grupuri pornesc care-ncotro. Lady Tippins se ridică să plece, și doamna Veneering îi urmează pilda. Deocamdată, doamna Lammle nu se îndreaptă spre ei, ci rămîne locului, uitîndu-se la Twemlow, care se uită prin lornietă la portretul lui Alfred. O clipă mai apoi, Twemlow dă drumul să cadă lornietei prinse în șnur, se ridică, închide albumul cu atîta energie, încît o face pe Tippins să tresară ; această plăsmuire fragilă, ivită din bagheta zînelor.

Pe urmă — la revedere și la revedere... încîntătoare petrecere, ai zice din epoca de aur... — cîte ceva încă despre jambonul de porc și altele deopotrivă.

Twemlow traversează cu un pas nesigur Piccadilly, ținînd mîna la frunte, e aproape răsturnat de un cărucior rapid cu scrisori — pînă la urmă ajunge teafăr și se trîntește într-un fotoliu, cu mîna încă la frunte și gîndurile învălmășite... Ce om nevinovat și cumsecade !

Sfîrșitul cărții a doua

Cuvînt înainte 5
Personajele 37

CARTEA INTII. INTRE CEAŞCA ŞI BUZE

I La pîndă 41
II Un om venit de cine ştie unde 46
III Un nou personaj 60
IV Familia R. Wilfer 76
V Boschetul lui Boffin 89
VI La voia întîmplării 108
VII Domnul Wegg e grijuliu cu sine 126
VIII Domnul Boffin se consultă 136
IX Domnul şi doamna Boffin se consultă . . . 152
X Un contract matrimonial 169
XI Podsnapism 185
XII Sudoarea de pe fruntea unui om cinstit . . . 204
XIII Pe urmele păsării de pradă 223
XIV Pasărea de pradă şi-a venit de hac 234
XV Doi proaspeţi slujitori 243
XVI Despre copii lăsaţi în grijă şi grija de copii . . 260
XVII O mlaştină hîdă 279

CARTEA A DOUA. TOŢI O APA ŞI-UN PĂMÎNT

I De-ale educaţiei 287
II Tot despre educaţie 308
II Halal treabă ! 321
IV Şoapte dulci la urechea lui Cupidon 331
V Şoapte la urechea lui Mercur 349

VI O enigmă fără dezlegare 366
VII În care se încheie un pact prietenesc . . . 382
VIII Unde are loc o răpire nevinovată 395
IX În care orfanul își face testamentul 414
X Un succesor 423
XI Chestiuni sentimentale 431
XII Alte păsări de pradă 445
XIII Un solo și un duet 462
XIV Hotărîre nestrămutată 479
XV Întreaga tărășenie 494
XVI La o aniversare 512

Apărut 1973. Hîrtie de 63 g/m². Coli editoriale 31,74. Coli de tipar 33. Tiraj 90 670 + 4 500 ex. C.Z. pentru bibliotecile mici 82—31=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 20 602 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii 1, București, Republica Socialistă România

VOL. I-II Lei 36

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ